KNJIGE KATOLIČKOG ŽIVOTA

PETO VANREDNO IZDANJE

SVEUČ. PROF. DR. D. KNIEWALD:

KATOLIČKA UČENICA

VJERSKI VODIČ I MOLITVENIK

NAMIJENJEN KATOLIČKIM STUDENTICAMA
I OBRAZOVANIM DJEVOJKAMA

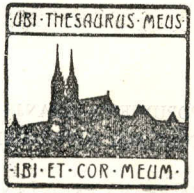

IZDAO DR. STJEPAN MARKULIN

1926

Ordinariatus Arhidioecesis Zagrebiensis.

Nr. 3475.

Nihil obstat

Dr. Josephus Lončarić m. pr.
censor

Imprimatur

Datum Zagrebiae, die 6. Maii 1926.

Dr. Dominicus Premuš m. pr.
Episcopus Consecratus, Vicarius Generalis.

DRUGO POPUNJENO IZDANJE KNJIGE
„KATOLIČKIM DJEVOJKAMA"

SVA PRAVA PRIDRŽANA

ZBOR DUHOVNE MLADEŽI ZAGREBAČKE

TISAK „TIPOGRAFIJA" D. D. ZARGEB

Kao cvijetak od lijera
Čistu čuvaj moju grud!
Daj, da sveta Tvoja vjera
Svu pronikne moju ćud!

Stjepan Buzolić

Preporučujemo svim katoličkim izobraženim djevojkama, a naročito katoličkim učenicama, vjerski vodič i molitvenik: Dr. Dragutin Kniewald, »KATOLIČKA UČENICA«, da iz njega crpu pobudu za život, molitve, katoličkih načela i rada u zajednici s Gospodom Isusom Kristom i s katoličkom crkvom.

U Zagrebu, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. Ante Bauer**
nadbiskup

U Chicagu, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. Ivan Šarić**
nadbiskup vrhbosanski

† **O. Ivan Rafael Rodić**
nadbiskup beogradsko-smederevski

U Dubrovniku, dne 21. lipnja 1926.

† **Josip**
biskup

Na Otoku Bl. Gospe od milosti u Boki Kotorskoj, dne 21. lipnja 1926.

† **Frano Uccellini**
biskup

U Mostaru, dne 21. lipnja 1926.

† **O. Alojzije**
biskup

U Senju, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. Josip Marušić**
biskup senjsko-modruški

U Đakovu, dne 21. lipnja 1926.

† **Ant. Akšamović**
biskup

U Šibeniku, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. fr. Jerolim Mileta**
biskup, admin. apost.

U Splitu, na dan sv. Vjekoslava, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. Kvirin Kl. Bonefačić**
biskup splitski i makarski

U Krku, dne 21. lipnja 1926.

† **Dr. Josip Srebrnić**
biskup krčki.

U Hvaru, dne 21. lipnja 1926.

Don Bojanić
Kapt. Vikar

»Ti si, Isuse, put, istina i život; Ti me vodi, Ti me krijepi, Ti me nahrani! Ti si nemajući kud glave Svoje postaviti sav sveti život Svoj posvetio neumrloj istini i pravdi, koja svijetom vlada i vladat će uvijeke! Daj da i ja posvetim istoj svetoj svrsi sve vrijeme svoje i sve sile duše svoje — osobito u proljetno ovo doba života svoga! Ti si me, Gospode, svetom krvlju Svojom pobratio i svetom božanstvenom smrću Svojom u novi život probudio; posveti Ti život i nastojanje moje i daj da, kao što si Ti u naravi čovječjoj meni sličan postao, i ja Tebi, vječitomu ugledu svome, po milosti i pomoći Tvojoj postanem svaki dan sličniji i za svaki rad i posao sposobniji: Daj mi Ti, vječiti dobrotvore, da ne malakšem pod teretom svoje važne zadaće, i učini jaram, što ga nosim, lakim i slatkim! — Jugum meum suave et enus meum leve«.

BISKUP J. J. STROSSMAYER
»Tri riječi našemu sveučilištu«

Katolička djevojko!

U školi si mnogo naučila. Tvoji su Ti učitelji i učiteljice dobro željeli. Ti im duguješ veliku zahvalnost i u Tvom će srcu ostati trajno štovanje prama mnogom učitelju i učiteljici.

Pa ipak Tvoje srce nije u školi . . .

Kod kuće su roditelji nastojali, da Ti dadu sve, što samo mogu. A majka Ti je možda dala i ono, što je s e b i uskratila. Možda Tvoji roditelji u teškoj borbi za svagdanji kruh nijesu mogli onoliku pažnju Tebi posvetiti, kako su to oni željeli. Ti ljubiš roditelje i Ti si im zahvalna. Ti si rado kod kuće, ali nešto Te ipak vuče u svijet, nešto se ipak postavlja izmedju Tebe i Tvojih roditelja.

Ti stupaš u svijet. Život se otvara pred Tobom. Ti ne znaš još, što je svijet i što je život. Ti ne poznaš još ni same sebe. Ali Ti opažaš, da se život budi u Tebi, život uma, život volje i život srca. Ti misliš, Ti hoćeš, Ti čuvstvuješ. Ti gledaš u svijet i život puna nade i očekivanja. Ti se čudiš, da

Te Tvoji ne razumiju. A Ti hoćeš da razumiješ svijet i život.

Bilo je već i gorkih časova i trpkih razočaranja u Tvome mladom životu. Iskustvo Te naučilo, da nije sve lijepo i da nije sve dobro u svijetu. Iskustvo Te naučilo, da sunčane zrake ne daju samo blagu proljetnu toplinu, nego i silnu žegu, u kojoj venu ružine latice ... Ti već znaš, da ima i sitne, blage kiše i ljutoga mraza. Ti si osjetila tihi proljetni lahor, a i žestoku buru u svome srcu.

Svijet Ti laska i omamljuje Te svojom ljepotom i laskom. A Ti osjećaš, da svijet ne govori istine. Ti bi možda i radije, da je istina, što Ti šapuću čarni ovi zvuci. Ali Ti osjećaš u dubini srca svoga, da nijesi ni sasvim dobra, ni sasvim zla, da si dobra, ali sklona na zlo. Ti vidiš, da ni svijet nije u svemu dobar, ni u svemu zao. Lijep je ovaj svijet, i što je u njemu lijepo, dobro i istinito, Božji je dar. Ali ima i zlobe i himbe u svijetu, laži i zavaravanja, otrova i strasti, ima i lažne ljepote i slatkog otrova.

Ni u crkvi nijesi više ona, koja si prije bila. Mnogo se toga promijenilo u Tvojoj duši.

A Tvoje družice? Ima ih mnogo dobrih, dosta površnih, a kojagod je i zalutala. Kojagod će Ti možda ostati i u neugodnoj uspomeni. Možda bi Ti bilo draže, da se s njom nijesi ni upoznala. Prijateljica imaš dosta. Nekima si dosta i povjerljiva. No pravo se i potpuno možda još nijesi nikome povjerila.

Ne čini li Ti se kadgod, da si na raskrižju ili na bespuću, neshvaćena i osamljena?

Tebi, djevojko, koja ovo proživljuješ, namijenjena je ova knjižica.

Tebi govorim, koja u cvijetnoj mladosti svoga života osjećaš ovu prazninu u svojoj duši.

Tebi govorim, koja tražiš sreću i mir:

Da upraviš svoje korake putem Božjim.

Da Tvoja duša i Tvoje srce živi nutarnjim životom milosti Božje, bez koje je svaki život samo prikrivena smrt.

Da budeš katolikinja punog uvjerenja, kulturom uma i srca.

Da kao uvjerena i praktična katolikinja zauzmeš svoje mjesto u svim životnim prilikama. Da u svim promjenama svijeta i života pođeš putem života vječnoga.

Da »iz Tvojih očiju, ustiju, gesta,

hoda, izleta, čitanja, nastupa, športa, zabava, iz svega, odsijeva onaj unutarnji spoj duše Tvoje s Bogom«, kako to poručuju naši katolički biskupi katoličkoj omladini u svojoj poslanici 1923.[1]

Što je u tom smjeru najbolje i najljepše pisano u stranim jezicima, to Ti pruža ova knjižica.[2] Prvi je put izdana ova knjižica 1923. pod naslovom: K a t o l i č k i m d j e v o j k a m a. Preporučio ju je djevojačkom svijetu cijeli naš katolički Episkopat sa svoje konferencije 1923. Pa i sam je Sv. Otac Papa Pijo XI. pismom kardinala Gasparria od 2. X. 1923. obodrio pisca, da ustraje u ovom tako lijepom apostolatu.

I u novom je izdanju sve primijenjeno našim savremenim prilikama i okićeno biserjem narodne pjesme,[3] a nadahnuto duhom velikog preporoditelja katoličke omladine, biskupa Mahnića.[4] Vječna su načela ljubavi i pravde združena u skladnu cjelinu s hrvatskim narodnim i pučkim shvaćanjem života, da budeš ne samo riječju, već životom svojim katolikinja i Hrvatica.

No nije se o Tebi odlučivalo bez Tebe same. Ne daju Ti ovdje savjete za život starci, koji su se preživjeli, koji preziru svijet, jer su ostarjeli, pa

ga više ne mogu uživati... Nekad se mislilo, da je za omladinu dobra svaka knjiga, koja je dobra za starije. I vidješe, da često i najbolja takva knjiga škodi omladini, a gotovo ni jedna ne djeluje povoljno. Tada počeše stariji ljudi pisati knjige za mladež. I to je već bilo mnogo bolje i zgodnije. A najbolje je, kad omladina sama, pod vodstvom i upravljanjem iskusnih starijih ljudi, govori omladini. U ovoj Ti knjižici, katolička djevojko, govori oko 400 mladih djevojačkih duša. Mnogi su prijatelji i uzgajatelji katoličke omladine sastavili neka pitanja i razaslali ih širom kraljevine SHS katoličkim djevojkama, da na njih iskreno odgovore.[5] Svi su odgovori tako ozbiljni i tako iskreni, da pružaju jasan pogled u čitav djevojački život, u njegove radosti i jade, u njegove svijetle i tamne strane. U ime svih Vas, koje ćete čitati ovu knjigu, hvalim divnoj i požrtvovnoj iskrenosti svih onih mladih djevojačkih duša, koje su svojim odgovorima i savjetima[6] stvorile osnovicu, na kojoj je izgrađeno sve, što je ovdje pisano. I više, nego samo osnovicu! Ova je knjižica zapravo spomenar, koji su sebi ispisale same djevojke, a ja sam to samo sabrao i povezao i taj

Spomenar vratio mladim djevojačkim dušama.

Najljepša će zahvala za ozbiljnu i često upravo herojsku iskrenost mojih saradnica u izrađivanju ove knjižice biti bez sumnje Tvoj kršćanski život, katolička djevojko!

U ovim odgovorima mnoge izriču živu želju, da što skorije izađe »ta toliko žuđena knjiga«. Više njih primjećuje: »premalo je pitanja za sve osjećaje moje mlade duše.«

Mnoge, što više, same mole, da im se dade uputa i razjašnjenje u mnogim stvarima. Ova knjižica ne će udovoljiti svim očekivanjima i željama i odgovoriti na sva pitanja, koja iskrsavaju u Tvojoj duši. No ona ipak hoće da bude životnim vodičem katoličkoj djevojci u vrtlogu modernoga svijeta i da Ti dade uputu, kako možeš sva ta pitanja valjano riješiti.

Katolička djevojko!

Biskup je Strossmayer sagradio veličanstvenu stolnu crkvu u Djakovu. Još je veličanstveniji hram počeo graditi u nas biskup Mahnić, hram katoličke Hrvatske. I odlazeći s ovoga svijeta u nebeski Jeruzalem pozvao je i Tebe, katolička djevojko, da sudjeluješ u gradnji toga hrama Božjega, gdje je svaki kamen jedno mlado srce.

Tu biser vrata blistaju i otvorena svima su.
Al' samo krepost onamo
dovesti može smrtnika.
I ona svakog uvodi, koj' ljubi Krista trpeći.
Kamenar dlijetom krepkim je i
udarcima čekića
Te stijene dugo gladio, što ovu
zgradu podižu
I zgodnim vezom sljubljene
do takva visa penju se.[7]

Neka bude Tvoje srce, katolička djevojko, ne samo krepkim dlijetom dobro istesani kamen, kojim je građen ovaj hram katoličke Hrvatske, već i miomirisna ruža i ponosni ljiljan, što krase ovo svetište i cvatu Gospodinu! Neka u tom hramu srce Tvoje bude plamen luči vječne pred svetohraništem Onoga, koji je čista radost Tvoje mladosti i stoženi stup ponosa Tvoga!

U Zagrebu, na blagdan Uskrsnuća Isusova 1926.

Dr. Dragutin Kniewald.

Put.

„Ja sam put — Ego sum via."
Iv. 14, 6.

Smisao života.

U budućnost gledaj bolju,
K nebu digni stijeg!

Na slici znamenitog slikara Böcklina: »Vita somnium breve« vidimo prekrasnu poljanu, posutu poljskim cvijećem. Sredinom poljane teče potočić, a uz njega se igraju djeca bacajući tratinčice u vodu i gledajući, kuda će ih struja zanijeti. Kako potočić zavija, opažamo u dnu slike mladića i djevojku, kako stupaju životnom stazom hoteći je ispuniti ljubavlju. S druge strane vidimo mladoga viteza u svijetlom oružju. On ostavlja svoj dom i traži slavu u borbi života. A na vrhu staze, nad izvorom potočića, vidimo klonulog starca, kojega je život izmorio i razočarao, uza svu ljubav i slavu, što ih je proživio. Nad starcem vidimo strašnu smrt, kako je strašnom svojom rukom upravo zamahnula, da otme klonulom starcu još i ono, što mu je jedino preostalo: život. I kako naše oko slijedi zamah ove strašne ruke, pada nam pogled na vrelo, iz kojega izvire potočić života, a nad vrelom čitamo natpis »Vita somnium breve«.

Umjetnik je htio reći: sve radosti i svi užici, sva težnja za veseljem i srećom, sva zemaljska ljubav i zemaljska slava, sav život prolazi kao puki san i rasplinjuje se u ništa. Zar doista? Zar je doista ta silna težnja našega srca za srećom posve isprazna i ništetna? Pa zar je onda naš život vrijedan življenja? Na ovoj zemlji ne možemo biti potpuno sretni. Zemaljski nas užici ne mogu učiniti sretnima. Zemaljski život sam za sebe i sam poradi sebe nije vrijedan življenja.

Goethe, miljenik sreće, u svom dugom i raskošnom životu — nije okusio sreće. U Faustu iznaša Goethe tragediju svoga života i tragediju svih onih ljudi, koji traže sreću i potpuno zadovoljstvo na ovoj zemlji. Faust, zasićen svim radostima života i kulture, a opet razočaran »zemljom, koja mu je izvor radostima«, pristaje na okladu s Mefistom, koji mu nudi pomlađenje, blago i slasti, ako mu zapiše dušu. I Faust prima okladu:

»Čim nasladom me budeš zavarao
Nek posljednji mi kucne čas!
Čim reknem: zastaj trene,
Ovako krasan i na slast,

Ti u okove okuj mene,
Ja odoh rado u propast.
Nek samrtna mi zvona zvone,
Iz službe idi, nemam roba
Nek stane sat i kazaljka nek klone,
Nek meni je proteklo doba!«

I Faust potpiše tu okladu svojom krvlju. A đavao ga vodi u raskošne dvore, pomlađena, i punom kupom srče Faust slasti i raškoši ovoga svijeta, ne mareći, što je cinički satro tolike ljiljane, ne mareći ni za što na svijetu, nego za svoju ugodnost i svoje strasti. I kupa strasti bila je vijek puna, ali i vijek prazna. Ništa ga nije zadovoljilo. Ništa mu nije dalo sreće. On je ostao usred svih tih užitaka, »nezadovoljan svaki čas«. I ostario je drugi put. Bogat je. Oslijepio je. Približuje mu se smrt. On hoće da čini dobro drugomu. On dijeli zemlju okolišnim seljacima i poučaje ih racionalnomu gospodarstvu. U duhu gleda stari i slijepi Faust buduće zadovoljno pokoljenje ovih seljaka i u tomu, što je on udario temelj njihovoj sreći, nalazi prvi put tračak zadovoljstva i sreće i veli: »Naslućujući ovu sreću uživam sada vrhunac života. I ovom trenu velim: »zastaj trene, ovako krasan i ovako slastan« — i pada mrtav

na zemlju. Đavao je izgubio okladu, jer sve slasti ovoga svijeta nijesu mogle učiniti Fausta sretnim.

Na pariškoj je izložbi bila izložena velika slika, koja je na se obratila pažnju mnogih posjetnika. Slikar prikazuje vilu sreće, kako lebdi u velikoj visini i sipa na zemlju zlatne ruže. Ljudi to vide i lete uz brijeg, da što prije dođu u blizinu sreće i dohvate zlatne ruže, što ih ona sipa. Ima tu građana, siromaka, bijednika i odličnika, u otrcanim odijelima i u svilenim haljinama, sve to hrli do vrhunca, nad kojim se ukazuje sreća. I što dalje, to nastaje veća stiska, jedan drugome priječi put, svaki misli samo na to, kako će s a m naprijed, pa nemilosrdno obara one, koji mu stoje u blizini i gazi po njima, da se na tuđoj nesreći popne do svoje sreće. I tisuće se ruku pruža prama zlatnim ružama, što sjaju iz visine. A nitko ih ne može dohvatiti, jer su još uvijek previsoko. Sreća je svim tim nesretnicima nedostižna, jer je traže na krivom putu, jer je traže ovdje na zemlji, u zemaljskim užicima i nasladama. Svi su ti užici časoviti, sve te naslade prestaju. I dok ih nema, teži čovjek za njima, a kad ih uhvati, nestane ih kao dima i one ostavljaju u srcu samo još veću i žešću žeđu za srećom. Čovjek »tetura tako s požude k užitku, a u užitku gine za požudom«. (Faust).

Ljudskom srcu uvijek nešto treba,
Zadovoljno nikad posve nije.
Čim željenog cilja se dovreba,
Sto mu želja opet iz njeg klije!

Preradović.

I sve ove želje ostaju ovdje na zemlji konačno neudovoljene, sve nade neispunjene, doklegod tražimo sreću ovdje na ovoj zemlji. Pa je li onda život vrijedan življenja?

H e i n e, pjesnik modernog poganstva, tako je tačno izrazio odgovor modernog shvaćanja na ovo pitanje:

Noću stoji na obali hladnog mora
Mladić,
Grudi su mu pune tuge, glava prepuna sumnjâ,
I mrkim usnama pita valove:
O riješite mi zagonetku života,
Zagonetku staru: što je čovjek,
Što je čovjek, otkuda je i kamo ide,
Je li tko nad zvijezdama?
A valovi pljuskaju u silnomu šumu,
vjetar vije, lete oblaci tamni,

Kadgod prosja srebrni trak zvijezde
Mirno i mrzlo
I odgovora nema. —

Zar dakle ima pravo K r a n j č e v i ć, kad u svojoj pjesmi »Zadnji Adam« prikazuje smrt posljednjega čovjeka na zemlji? Nema više gradova, ni šuma ni polja nema više, sve je poplavila voda. Goleme ledene sante plove silnim ovim morem, koje je prelilo sve kontinente i raste sve više i više. Na visokom brijegu leži iznemogao čovjek — posljednji čovjek — i vidi propast ljudi, propast svoju, propast svega, svega:

A usna samo ukoči se nijema
U gorki smiješak beznađa i jada.
Na tvrdi led mu mrtva glava pada,
Ko pitanje, što odgovora nema.
Tek gorki grč . . .
Na zadnjoj mrzne usni čovječanstva.
I prostro se je izdahnuvši tako
Cijelog ljudstva oboreni lik,
A blijedim noktom zadnje što je mako:
Napisao je u led upitnik!

Zar je čitav naš život doista samo jedan upitnik, samo pitanje, komu odgovora nema? Zar doista ne možemo naći odgovora na pitanje: koja je svrha mo-

me životu i radu, zašto zapravo živim, zašto sam na svijetu?

Mnogi i mnogi ne znaju odgovora na ovo pitanje. Njihov život nema drugog sadržaja, do li ugađanja strastima — ta živiš samo jednom i to kratko, kratko, iskoristi dakle život! — Njihov život po njihovu vlastitom priznanju nema druge svrhe, negoli život ostalih životinja, drvlja i kamenja. I u takvoj duši uza sve veselje nema sreće, uza sve užitke nema zadovoljstva:

V moji deželi ni cêst,
Na mojem nebu ni zvêzd,
V mojih očel — temà,
V moji duši — bolêst . . .

Zupančić.

Da li je takav život vrijedan življenja? Pođemo li u kojem velegradu na groblje, naići ćemo na spomenike, na kojima nema nikakova natpisa osim jednoga velikoga upitnika. Na drugim spomenicima čitamo samo bol i plač, gorčinu i beznađe, upravo kao i po grobljima poganskih Grka i Rimljana. A koja razlika, bacimo li ma i površan samo pogled u katakombe, gdje su bili pokapani prvi kršćani za vrijeme progonstva. Što današnji ljudi ne mogu

naći usred modernog napretka, što Grci i Rimljani nisu mogli postići u svojim raskošnim užicima, to su postigli prvi kršćani pored muka i progona, pored krvnika i divlje zvjeradi, koja im je krvoločnim zubima razdirala tijelo. Golubica s maslinom u kljunu, znak mira i pokoja, paoma, znak slavne pobjede, natpisi: u miru, živiš sretno u Bogu — to vidimo u ovom vlažnom zraku, koji napunja ove mračne i podzemne gradove mrtvih, što živu u Bogu. I danas još osjećamo tu zadah mira i sreće, što su je postigli prvi kršćani posvetivši svoj život Bogu i služeći njemu. Oni su znali, zašto žive. Oni su znali zašto umiru. Oni su znali zašto žrtvuju svoj život! Njihov život nije bio pitanje bez odogovora, njihov život nije bez sadržaja. S a d r ž a j j e n j i h o v a ž i v o t a b i o B o g i v j e č n o s t.

Da li je život vrijedan življenja?

U carskom je Rimu živio mladić, bogat, učen i ugledan, imenom Aurelije Augustin. Živio je, kako je mogao samo poganin živjeti. I prezasićen strastima i užicima ovoga svijeta i svjetskih taština i pohlepa, uvidio je svu njihovu praznimu, uvidio je, da ga zemlja ne može usrećiti, pa je uskliknuo: »Nemirno je

srce moje, Gospode, jer si ga stvorio za sebe i ne će se smiriti, do li u potpunoj spoznaji i ljubavi svoga Stvoritelja! O kasno te spoznah, neizmjerna dobroto i ljepoto!«[1] To je smisao našega života! Vječni nas je Bog stvorio da ga spoznamo, ljubimo, štujemo i da njemu služeći spasimo dušu u nebeskom blaženstvu. A sve je ostalo stvoreno zato, da nam pomaže u postignuću toga visokoga i jedinoga cilja našega života. Iz toga slijedi dakle jasno, da se svim ostalim, što je stvoreno, imademo samo toliko služiti, koliko nas vodi do vječne svrhe.

Katolička djevojko!

Ti si mlada, poletna, idealna, puna krasnih sanja i ružičastih snova. Zašto Ti živiš? Koja je svrha T v o m e životu? Slava Božja, spas Tvoje duše i Tvoja vječna sreća. Nastoj dakle da svoj život doista prema tomu i udesiš. Ne traži samo o v d j e mira i pokoja, ne traži samo o v d j e sreće i zadovoljstva, ne teži za bogatstvom, častima i raskošima. Tražimo prije svega kraljevstvo Božje, a sve će nam drugo Gospod dati, koliko trebamo.

Sv. se Ignacije znao često zagledati u ono divno modro rimsko nebo, pa bi

onda uskliknuo: »o koliko je ljepše nebo od zemlje!« Ne mrzimo zemlju, jer je i ona dobar stvor Božji. Ali se ni ne zaustavljajmo na zemlji; putnici smo ovdje, za veće smo stvari rođeni i određeni, negoli da nekoliko godina ovdje preživimo i onda istrunemo u grobu! Podignimo oči na nebo i smatrajmo sve zemaljsko samo sredstvom, da dođemo do toga našega cilja, gdje nas čeka neopisiva sreća, koju oko zemaljsko nije vidjelo ni uho čulo, koju je Bog pripravio onima, koji ga ljube![2]

Da, katoličko djevojko! Život je naš doista vrijedan življenja!

Vjera i nevjera.

To je pobjeda, kojom pobjeđujemo svijet, vjera naša! I. Iv. 5. 4.

»Nema mira za bezbožnike, veli Gospodin!«[1] To nije samo riječ Sv. Pisma, to je iskustvo svih nevjernika. Plemenita grofica Ida Hahn-Hahn, u mladosti svojoj bezvjerka, kasnije oduševljena katolikinja, veli: »Bezvjerac ne može nigdje naći mira.[2]

Jedan se od najmodernijih bezvjeraca tuži: »Srce mi traži beskrajnu vječnost, traži, pita i tuži, ali odgovor

na sve to ima samo vjera. A ja nemam vjere, jer su mi je oteli, i ljubavi nemam, pa uzmite mi onda iz srca i ovu beskrajnu čežnju za mirom i srećom![2a]

Nevjernik i bezvjerac nema dovoljno snage, da izdrži u nevoljama i patnjama ovoga života, te pada lako u očaj i sam sebi zadaje smrt. I vjernik trpi. Vjera ne oslobađa ovdje na zemlji od svih teškoća i neprilika. No vjernik se raduje, što strada s Kristom, jer znade, da će se i radovati s Kristom u vječnosti,[3] pa strpljivo nosi križ svoj vjerujući u život budućega vijeka. A čime da se tješi nevjernik? U Njemačkoj počinja svake godine oko 13.000 ljudi samoubojstvo. Prusko je ministarstvo prosvjete vodilo i posebnu statistiku mladih samoubojica, učenika i učenica, te je 1880.—1903. ustanovilo 1152 slučaja, da su učenici ili učenice sami sebi oduzeli život. Prof. dr. Eulenburg, liječnik, kome je ministarstvo predalo svu tu službenu građu sa svim spisima, rekao je na kongresu u Mannheimu 1907.: »U ovom beznadnom i pustom stanju propale vjere propadaju toliki mladi životi, jer se nijesu mogli bez vjere oteti zavodljivom pijevu si-

rena i strasti, koje su uništile te mlade živote«.[4] Tako je u Njemačkoj. Zar je kod nas bolje? Nije li nam još svima živo u pameti, kako je zadnjih godina upravo omladini, a naročito djevojkama u najljepšoj mladosti, dojadio život, pa se tužne bacaju pod vlak, pod tramvaj, u Savu i maksimirsko jezero? A zašto? Kućne neprilike, slab uspjeh u školi, nesretna ljubav, to su razlozi, zašto sebi oduzimlju život. No nije li onaj pravi razlog mnogo dublji? Zadnjih se dana svibnja 1919. kušao ustrijeliti F. S., učenik V. r. realke u Ljubljani, i to pod vjeronaučnim satom. Sam je izjavio, da polazi u smrt zato, jer ništa ne vjeruje i jer mu saučenici nijesu dopustili, da iz razreda odstrani raspelo.

»Ili križ ili revolver, trećega nam nema« govorio je često dubrovački liječnik dr. Frano Trošić, † 31. X. 1922.[5]

»Bez čvrstog vjerskog uvjerenja moj bi život svršio samoubojstvom . . .« Te je riječi na ovom mjestu u knjižici »Katoličkim djevojkama« napisala jedna nesretna studentica, koju je vjera dugo bodrila da ustraje u borbi života. A kad je izgubila ufanje i vjeru u dobroga Boga, posegla je njena ruka za ubojitim oružjem i sad je nesretna u grobu . . .

Oni nesretnici, kojima je svijet oteo iz srca živu vjeru, nemaju jakosti, da ustraju u životnoj borbi, pa radije biraju revolver, negoli da nose svoj križ i slijede Raspetoga. Oni misle, da su time učinili kraj svome životu i svojoj bijedi. Ali tada se tek počinje vječnost, kojoj nitko ne može izbjeći. I ne obrati li se nevjernik u zadnjim onim trzajima, kad se dijeli duša od tijela, zavapit će osvanuvši pred vječnim Sucem: »Strašno je upasti u ruke Boga živoga!«[6]

Kako je nevjerniku pri duši u najtežem času života, kad se mora dijeliti od ovoga svijeta, kad umire? Kršćaninu je smrt prelaz u vječni život. A bezvjercu?

Pjesnik je modernoga poganstva, nesretni Heinrich Heine, govorio, dok je bio zdrav: »Ne ćemo odricanja, dajte nam užitka! O, da svijet nije nikad vjerovao u Boga, koliko bi bio sretniji!« A na smrtnoj je postelji rekao taj isti čovjek, nekom prijatelju: »Vjerujte mi, jer to Vam veli Heinrich Heine na samrti: na kraju svoga života vidim i uvjeren sam, da postoji Bog i da je on sudac naših djela i da imam neumrlu dušu . . . Bez tog bih uvjerenja davno

Schopenhauer mu reče: »Ah, moja mi filozofija nedostaje više u mojim bolima. Ja moram početi nov život!« Nakon nekoliko dana bilo mu lakše. Liječnik ga našao, gdje sjedi kod prozora. Razgovarajući govorio je liječnik i o vječnosti i spomenuo je Isusa. No Schopenhauer zaviče: »Filozof ne treba Isusa!« U veče je istoga dana bio mrtav.[8] Umro je bez Isusa.

Voltaire, prvak modernog bezvjerja, govorio je: »Meni je već dosadilo, kad mi se neprestano opetuje, da je dvanaest ljudi dostajalo, da uvede kršćanstvo u svijet. Ja hoću da pokažem, da samo jedan čovjek dostaje, da uništi kršćanstvo.« Taj jedan bio je on glavom. Njegova je lozinka bila: Écrasez l'infâme!«, to će reći: uništite svaki trag tome zločincu! Taj l'infâme, taj zločinac, za Voltairea bilo je kršćanstvo. 28. veljače 1758. pisao je Voltaire D'Alembertu: »Za 20 godina ne će više biti Boga«. Na dvadesetu je godišnjicu toga dana, 28. veljače 1778. navalila Voltaireu krv na usta i teška ga bolest bacila na smrtnu postelju. Tražio je svećenika, ali mu njegova okolina nije htjela da udovolji želji. Voltaire je očajao i zakriknuo: »Ostavljen sam od

Boga i od ljudi«. Konačno je ipak župniku od Saint Sulpicea pošlo za rukom da dođe k njegovoj smrtnoj postelji. Ali već je bilo prekasno. Voltaire je ležao bez svijesti i umro je tako 30. svibnja 1778.[9] A kršćanstvo živi i danas i vrata ga paklena ne će nadvladati!

Vjera daje ljudskom srcu pravi mir, utjehu, radost i sreću. Engleski je obraćenik F. W. Faber nakon desetgodišnjeg razmišljanja 18. XI. 1845. prešao u katoličku Crkvu. Javljajući taj svoj korak jednomu prijatelju, našao je samo ove riječi. da izrazi svoje raspoloženje: »Mir, mir, mir!«.

Kneginja Amalija Galicin priznaje, da se je zaludu »bacala u naručaj raznovrsnim zabavama velikoga svijeta. Bilo mi je kao i onim glumcima, koji su druge zabavljali, a sami su lijevali gorke suze«. Ona se udaljila od vjere i nije mogla naći mira, dok 1786. nije opet prvi put nakon dugog vremena pošla k sv. sakramentima. Sad je opet bila mirna i vedra.

Maximilijan Oertel »moli svoju braću da se s njime raduju, jer je našao kuću

Boga živoga (1840.)«. A znameniti pianista Hermann Cohen rođen u Hamburgu 1821. kao židov, piše o svome obraćenju: »Ja se nalazim u bujici duhovne radosti... o, kako je dragocjen dar, što sam spoznao Isusa Krista! Ja hoću, da, poput Augustina svemu umrem, što nije Krist«.[10]

Frédéric Masson, član francuske Akademije, pripovijedao je u svom nastupnom govoru u francuskoj Akademiji, 28. I. 1909.: »Pred četiri godine pođosmo s Copppéom da pohodimo teško bolesnoga Sully — Prudhomea... Mnogo je trpio tjelesnih, a još više duševnih boli. Neprestano je svraćao razgovor na smrt i na ono, što slijedi iza smrti... Mučile ga sumnje... i pitao nas, što mi mislimo. Coppée mu reče ozbiljno i kratko: »Ja vjerujem!« A u očima se bolesnikovim opazio čudan bljesak začuđenja i zavidnosti. On je samo uzdignuo svoje patničke ruke i rekao: »Ah! Coppée, Vi i sami ne znate, kako ste sretni!«[11]

Vjera daje kršćaninu snagu, da ne podlegne u životnoj borbi, i čini mu i samu smrt lakom. Smrt je za kršćanina početak vječnoga života. Osnivač je konferencija sv. Vinka, Fridrik Ozanam († 8. rujna 1853) odgovorio svome bratu, koji ga na samrti tješio: »Zašto da se Boga bojim? Ta ja ga toliko ljubim![12] Sv. je Alojzije malo pred smrt rekao svojim poglavarima veselo: »Idem u nebo, ako me ne spriječe moji grijesi!« Bio je tako vedar, da je o. provincijal rekao prisutnima: »On govori o smrti kao o jednom izletu...«[13] Sv. je Franjo Asiški spjevao, bolestan i slijep, divnu »Pjesmu suncu«. A kad se približila smrt, dodao je još pozdrav sestri smrti znajući, da je u Boga našao život svoga života: »Hvaljen budi, Gospodine, po sestri našoj, tjelesnoj smrti, — kojoj ni jedan čovjek izbjeći ne može. — Teško onima, koji umru u smrtnome grijehu. — Blaženi oni, koji ispunjaju Tvoju presvetu volju, — jer im druga smrt ne će nauditi!« Pjevajući tu pjesmu preminuo je u Gospodinu.

Zar je samo svecima tako? Ranim me jutrom 4.XI. 1922. pozvaše k bolesniku. Bio je to siromašan mladi radnik u podzemnom stanu. Sušica pluća i grla. Patio je dugo i strašno. Ostavlja ženu i kćerku. Umire i znade da umire, ali se potpuno pouzdaje u Božje milosrđe. Oprašta se sa ženom, i ja sam sâm je-

dva zatomio plač, koji me gušio. »Molite se za me, velečasni, da sretno umrem ... mnogo trpim ... dođite opet!« Umro je blago i spokojno i unišao je, kako se ufamo, u pokoj svjetlosti vječne. Tako umiru vjerni kršćani, to znamo mi svećenici. Gdje je smrti, pobjeda tvoja? Hvalimo Gospodina, koji nam dade pobjedu po Isusu Kristu!«[14]

O kako se divno, ali i kako strašno obistinjuje riječ sv. Augustina: »Stvorio si nas za sebe, Bože, i nemirno je srce naše, dok ne počine u Tebi!«

Katolička djevojko! Želiš li u zemaljskom životu biti zadovoljna, na smrtnome času spokojna, a u vječnosti sretna, sačuvaj i utvrdi sv. vjeru u svome srcu. Upoznaj sv. našu vjeru i živi po njoj. Nemoj biti među onima, koji doduše vjeruju u Boga i u vječnost, u nebo i u pakao, ali živu tako, kao da nema ni Boga, ni neba, ni pakla. »Pravednik moj živi po vjeri«.[15] U bezvjerju se i vjerskom nehaju možda lagodno živi, ali se teško umire.

Preporučujući svećenik Božjemu milosrđu bolesnikovu dušu, kad se dijeli od tijela, moli: »Ne spominji se, Gospode, starih bezakonja njezinih i opojenosti, koje je razbudila strast ili žestina opake želje; jer ako je i sagriješila, ipak Oca i Sina i Duha Svetoga nije zatajila, nego je vjerovala i vjerno se klanjala Bogu.« Biskup je Mahnić na samrti pratio pozorno sve ove molitve, što ih je svećenik nad njim molio, a kod ove je rečenice uskliknuo: »Tako je, Gospode!« Nastoj, katolička djevojko, da sačuvaš svoju vjeru i ona da ravna Tvojim životom, da uzmogneš i Ti, uza sve pogreške i slabosti, na samrti kazati: »Dobar boj bijah, vjeru sačuvah«.[16]

Otpad od vjere.

»Ne vjeruje« se zato, jer se ne će živjeti po vjeri.

Vjera je bila jutarnja rosa i sunčana zraka Tvoga djetinjstva. Zar da ona to ne bude i djevojci i ženi? Ali jao! Koliko je djevojaka izgubilo vjeru na sveučilištu, a često već i u srednjoj školi! Nijesu one doduše uvijek potpuno izgubile vjere i postale teorijske bezvjerke. Félix le Dantec, premda i sam bezvjerac, priznaje, da ima »vrlo malo bezvjeraca, koji bi dosljedno provodili svoje bezvjerstvo. Društvo, koje bi se sastojalo od samih i potpunih bezvjeraca, svršilo bi — posve prirodno —

epidemijom samoubijstva«.[1] Golema većina onih ljudi, koji se nazivaju bezvjercima zapravo i nije, bar u početku, izgubila vjere, nego je prestala živjeti vjerskim životom. — »Otpao sam od vjere« — kaže Tolstoj — »radi života. Vjera nije prožela našega svagdašnjeg života. U saobraćaju s drugima ne nalazimo vjere. A i u svome je vlastitom životu ne pitamo za savjet.«[2]

Mnogo djeluje na gubitak vjerskoga života lektira, saobraćaj s bezvjercima, bezvjerski uzgoj kod kuće ili u školi, jednostrana, ili slaba izobrazba, vjersko neznanje, đavao, mladenačka lakoumnost i površnost, duh svijeta, oholost, ljudski obzir, zapuštanje molitve, zanemarivanje svetih sakramenata, ravnodušnost prema Crkvi, taština, težnja za oslobođenjem od svakog autoriteta, nećudoredan život... Ne utječu svi ovi razlozi jednako na svakoga, ali svaki čovjek, bez izuzetka, mora u svome životu susresti onu strašnu zvijer, koju prikazuje Klinger na jednoj svojoj slici. Lijevo su i desno strme hridine, a uzanim putem između njih prolazi tigar. Tko hoće proći ovim putem, mora da se sukobi s ovom zvijeri, da je svlada ili

da bude svladan. Toj je zvijeri ime: tjelesna pohota. U životu se svakoga čovjeka mora sukobiti Vjera i Venera, Raspeti Krist i razbludna strast.

Sveti Augustin, taj »onako malen dječak, a onako velik grešnik«[3] priznaje u svojim »Ispovijedima«, kako ga je zla požuda zadržavala, da se ne obrati. Gotovo isto priznaje i obraćenik Adolf Retté. »Unatoč ovom prvom migu savjesti nije mi duša mogla ostati uzdignuta k Bogu, jer sam bio odviše ohol i puten.«[4]

Engleski bi kralj Henrik VIII. ostao katolik, da mu je Crkva dopustila, da može živjeti s Anom Boleyn u zakonitom braku, premda je njegova zakonita žena bila živa.

Francois Coppée veli: »Moj je uzgoj bio kršćanski. I prvu sam mladost proživio u pobožnosti. Iskreno priznajem, da su me vjerskom životu otuđili grijesi mladosti i bojazan priznati ih... Mnogi, koji su u sličnom položaju, priznat će, hoće li biti iskreni, da je ono, što ih je u prvom početku udaljilo od vjere, strogi zakon, koji se protivi sjetilnosti...«[5]

I sam Zola priznaje: »Evo, zašto se poriče Boga. Jer je rekao: »Ne sa-

griješi bludno!«[6] A La Bruyère veli: »Hotio bih vidjeti čovjeka trijezna, pravedna i čista, koji bi izjavio, da nema Boga.«[7]

U romanu Pavla Bourgeta: Cruelle Enigme, pita majka svoga sina Huberta kad će primiti uskrsnu pričest? »Majko, počeo sam sumnjati«, glasio je odgovor. A majka je znala i razumjela sve. Hubert ne će da se pričesti, jer mu se ne da ići k ispovijedi. A ne da mu se ići k ispovijedi, jer ne će da raskine lance grijeha.

Zar je sve to samo roman? O da bi bio! Ali nažalost, to je kruta zbilja života. Ne priznaje li sv. Augustin i toliki drugi u svojoj velikoj iskrenosti, da su ih vezale verige zle požude, i da ih nijesu htjeli raskinuti i služiti Bogu? Ne proživljava li ovu borbu duha i tijela i sva današnja mladost, ne proživljavaš li je i Ti sama?

Ne priznaje li znatan dio Tvojih drugova i družica, da se u njihovoj duši sukobila Vjera i Venera, da je u toj borbi »plava noć strasti pobijedila Raspetoga?«[8] I onda ova, od Venere svladana duša »ne vjeruje više u Boga, nego sumnja ... nema više povjerenja u vjeru i svećenike, posrednike između Boga i ljudi«.[9]

Češće se znade uostalom vjersko mišljenje djevojčino veoma promijeniti, a da ona toga svijesno ni ne zapazi. Razlog je obično ili lična simpatija, koja daje duši i nesvijesno drugi smjer, ili težnja za raskoši ovoga svijeta, požuda očiju, požuda tijela i oholost života, ako i kojiput u naoko profinjenom obliku. »Pobožnost« mladih djevojaka nije uvijek istovjetna s dubokim vjerskim osvjedočenjem. Ako je duša vezana s Vječnim samo površnim formama i svečanim priredbama i čuvstvom, tada djevojka vrlo lako i praktički »izgubi« vjeru, koje zapravo nije nikad ni imala u svojoj duši. Mladić izgubi vjeru i prestane živjeti vjerskim životom samo nakon boja, a djevojka često i bez boja, no uza to vrši sve moguće vanjske »pobožnosti«, premda je već davno daleko od svetišta Božjega.[10]

Vjerovati nije teško, ali ni živjeti po vjeri nije tako lako. »Ne vjeruje« se zato, jer se ne će živjeti po vjeri.

Povratak k vjeri.

Za Tobom čezne duša moja, Gospode!
Ps. 72.

Mnogo imade ljudi, koji pomalo gube živu vjeru, ponajviše radi neurednog života. No u drugu ruku imade mnogo i takvih ljudi, koji se ponovno obrate k Bogu svoje mladosti, ili k Bogu, kojega prije nijesu poznavali. Kao što kod otpada od vjere, tako imade i kod obraćenja više razloga. Prvi je i najglavniji Božja milost, koja znade biti, na-

ročito kod velikih Božjih izabranika, tako silna, te u jednom času učini od Savla, koji ide u Damask, da progoni kršćane, vatrenoga apostola Pavla.[1]

U naše je doba takva izvanredna i silna Božja milost u jedan čas preobrazila štrasburškog Židova Ratisbonnea, velikog neprijatelja kršćanstva. Na jednom mu se putovanju ukazala u Rimu Blažena Djevica i u jednom je času, kako on sam kaže, nestalo one strašne mržnje na kršćanstvo, koju je gojio u svom srcu od djetinjstva. Znao je i razumio cjelinu kršćanskih istina, premda nije nikad proučavao kršćanstva. Dao se krstiti i umro je djelujući kao misionar među Židovima u Jerusolimu 6. V. 1884.

Uz Božju se milost naročito ističu dva motiva obraćenja: težnja za boljim životom i težnja za spoznajom istine.

U svome romanu »Gospa od Danske« prikazuje danski književnik Jörgensen svoje obraćenje. Odmah nas prva stranica uvodi u dvoranu, gdje »studentski savez« u Kjöbenhavnu slavi svoju godišnju svečanost. Ustaje Hermann Ronge (Joergensen) i kaže: »Studenti, došla je noć, i mi smo pili dosta piva... Nijesmo li mi rođeni za veće stvari, nego što su jadni »doživljaji«, jadna erotika, noćne gluposti u noćnim kavanama... Ja sam do umora i do bola sit noći,... Sve je to bolest, smrt i raspadanje... Moja se noga umorila stupajući noćnim stazama... I moje oko želi, da gleda svjetlo, sunce i dan.«[2] To je bio prvi korak njegovu obraćenju. Drugi je korak bio energički rasplet one scene pred bazilikom sv. Bonifacija u Münchenu,[3] kad je u Hermannovoj duši Božić svladao požudu. Herman je pošao na ponoćku i tu je shvatio, što to znači vjerovati — da to znači »predati svoju volju Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji svojim Božanstvom traži, da slušaš njegove zapovijedi...«[4] I tada je postao katolikom, prvi se put ispovjedio i pričestio i započeo nov život.[5]

Sveti Augustin opisuje u svojim »Ispovijedima«, kako je »konačno uvidio, da je bolje staviti se u ruke Božje ljubavi, nego li popustiti zloj pohoti. Ja sam to razumom shvatio, ali je strast držala vezanu moju volju. Tako Ti, Bože, ništa nijesam znao odgovoriti, kad si mi govorio: »Ustani, koji spavaš i uskrsni od mrtvih i obasjat će te Krist!«[6]

A kad si mi na toliko načina pokazivao da mi samo istinu govoriš, bio sam o tome osvjedočen, i nijesam Ti znao drugo odgovoriti, već prazne i pospane riječi: »Odmah! odmah! Počekaj još malo!« Ali to »odmah« ne imaše kraja i to se »počekaj malo« otezalo na dugo, jer se moje tijelo suprotivilo mome duhu. Ja nesretni čovjek! Tko će me izbaviti od tijela smrti ove, ako ne Tvoja milost po Isusu Kristu Gospodu našemu?«[7] I tako je ta unutrašnja borba i dalje mučila Augustinovu dušu, dok nije tajinstveni glas silne Božje milosti posve raspršio tamu njegove neodlučnosti i on se obratio k čistomu životu u vjeri Isusa Krista.[8]

Leontina se Z a n t a, prva doktorica filozofije na pariškoj Sorboni, mnogo borila, opirala i trpjela. Konačno je priznala samoj sebi: »Neka dune vjetar strasti, a već je duvao strahovito u moja jedra, moja je krhka lađa potonula. Ne bijaše tada drugoga poziva, koji bi mogao pomoći, van Petrove Isusu: Gospode, pomozi nam, pogibosmo!... Vratih se dakle k sakramentima. Ne više sa zanosom djeteta od 12 godina, što traži Boga da mu izvrši sanje o budućnosti. Vratih se Crkvi s

punom prosvijetljenom vjerom duše, koja je trpjela... I tako nađoh opet moj lijepi djetinji zanos, pouzdanje u život, ali život moralni, koji se oslanja na neoborivu osnovicu, prožetu toplinom, životom Isusovim«.[9]

Na samrti vidi čovjek svu ispraznost grešnih užitaka, pa stoga u tom času često popuste verige, kojima je grijeh sputavao dušu i priječio joj punu živu vjeru. Zato je smrt m n o g o g a p o v r a t i l a v j e r i. Bijesni je revolucjonarac C h a l i e r razderao na jednoj skupštini u Lyonu Isusovu sliku, bacio je pod noge, gazio po njoj i vikao: »Nije dosta, da smo uništili tiranina tjelesâ, već moramo da uništimo i tiranina dušâ!« Kad je pak sam bio osuđen na smrt, držao je pun skrušenja križ u svojim rukama. L i t t r é, znameniti francuski učenjak, uzgojen protuvjerski, tražio je i primio sv. krst na smrtnoj postelji. Veliki je glazbenik C h o p i n izgubio vjeru mladih dana u društvu lakoumnih ljudi. Na smrti ga obratio njegov prijatelj iz mladosti, svećenik. Chopin je poljubio križ sa suzama u očima i uskliknuo: »Sad sam na izvoru sreće!« Primio je sv. sakramente i pobožno umro za-

hvalivši svome prijatelju ovim drastičnim riječima: »Da tebe nije bilo, svršio bih bio kao svinja«.[10]

U Ljubljani je 19. II. 1923. umro bivši ljubljanski gradonačelnik i vođa slovenske liberalne (napredne) stranke dr. Ivan Tavčar. Umro je kao pravi kršćanin. Požalio je mnoge svoje zablude, u koje ga je bila zavela slijepa stranačka strast i pomirio se već dvije godine prije smrti s Bogom i Crkvom. Pozvao je svećenika, ispovjedio se i pobožno primio svetu pričest. Iza toga je češće pristupao k svetim sakramentima. Kada su to doznali njegovi stranački drugovi, poslali su k njemu na selo, gdje se odmarao, odaslanstvo, da ga pita, što je na stvari, i da li se on zaista ispovijeda i pričešćuje. Liberalna su gospoda smatrala sramotom po svoju liberalnu stranku, kad bi se njezin nekadašnji vođa tako daleko »zaboravio«. A stari ih dr. Tavčar pogleda, pa im ozbiljno reče: »Gospodo, i za vas bi bilo dobro, da idete što prije na ispovijed. Vjerujte mi, ne će Vam škoditi!«[11]

Mladi je i nesretni pjesnik Antun B. Šimić u svojoj osamnaestoj godini prestao moliti, jer je »k Bogu izgubio put«. Devet godina kasnije (1925.) umire

u zagrebačkoj kužnoj bolnici. Do zadnjeg je časa podržavao nadu, da će ozdraviti. Pred bolničarkama i liječnicima razmetao se porugama protiv katolicizma i svećenstva. Izgubivši posljednjih dana nadu u ozdravljenje on se najednom preokrenuo. Sav izvan sebe tražio je, da mu dozovu svećenika. Liječnicima je govorio, da želi umrijeti kao katolik. Grčevito plačući pitao je, hoće li živjeti barem tako dugo, dok dođe svećenik da ga ispovijedi. I svećenik je došao, jedan skromni franjevac, član onoga reda, koji mu je dao prve vjerske poduke, dao mu je i posljednju utjehu.[12]

Vjera i znanost.

Tko traži istinu, naći će Boga.

Ima ljudi, koji govore, da su se raskrstili s kršćanskom vjerom, jer se rezultati današnje nauke protive kršćanskoj objavi. A u zbilji nije dosad nitko mogao da pokaže nijednoga rezultata znanosti, koji bi bio u sukobu s ma kojom kršćanskom istinom. Mnogo se govorilo o Haeckelu, pa i danas se može čuti, kako je Haeckel dokazao, da se čovjek razvio od životinje. Taj

je Haeckelov »dokaz« jedna sasvim obična krivotvorina.[1] S Haeckelovim su teorijama o razvitku čovjeka učenjaci davno već obračunali, pa se i sam njegov nasljednik na sveučilištu u Jeni profesor Plate, nekad Haeckelov učenik i asistent, čudi, kako je Haeckel u znanstvenom svijetu uopće ikad mogao nešto značiti.[2]

Vjera i znanost nisu i ne mogu biti u opreci! Ampère, Faraday, Auguste de la Rive istraživali su za čitavog svog vijeka elektricitetu i mnoge su izume dali čovječanstvu; sva su trojica bila duboko religiozni. Kopernik, utemeljitelj moderne astronomije, sam je sebi sastavio grobni napis, u kome moli Spasitelja, da mu poda život vječni u nebu.

Slavnoga je kemičara i fiziologa Louis Pasteura († 1895.) upitao jedan od njegovih učenika, kako može kraj tolike svoje učenosti još vjerovati u Boga i biti pobožan. A Pasteur mu je odgovorio: »Upravo sam zato ostao vijeran i pobožan, jer sam mnogo promišljao i mnogo, vrlo mnogo učio!« Bacon de Verulam, utemeljitelj induktivne prirodoznanstvene metode, rekao je, »da polovično i površno znanje udaljuje od

Boga, a prava i ozbiljna znanost vodi k Bogu«. I zato je sasvim prirodno, što su najveći naučenjaci u prošlosti i sadašnjosti prožeti vjerom u Boga. Da ne govorimo o velikim kršćanskim filozofima, sv. Augustinu, sv. Tomi Akvinskom i sv. Bonaventuri, navodimo samo ove: Kopernik, Newton, Keppler, Bošković, Galilei, Galvani, Secchi, Ampère, Liné, Pasteur[3]...

Kriva nauka i prava vjera stoje u protivurječju; prava nauka i kriva vjera također u protivurječju. Prava se pak vjera ne boji prave nauke, niti prava nauka prave vjere. — Zgodno zato kaže Strossmayer: »Mladeži, koja se nauci posvećuje, valja u dušu ucijepiti, da sv. vjera ne stoji na putu i najmanje znanosti i umnom napretku. Kršćanstvo nije priječilo Newtonu i Leibnizu, nije našemu Boškoviću i ocu Secchiju, da su do izvanredne dubine u znanosti prodrli i umnomu napretku nove nenadane pute prokrčili«.[4] Zato je s pravom naglasio opći vatikanski sabor: »Ako vjera i stoji nad razumom, to ipak ne može nikada doći do pravoga nesuglasja među vjerom i razumom, jer onaj isti Bog, koji objavljuje misterije i ulijeva

vjeru, stavio je i u ljudski duh luč razuma; i Bog ne može sam sebi biti nedosljedan, niti istina miže ikada istini protusloviti. Prividno pak protuslovlje dolazi poglavito odatle, što se ili vjerske dogme ne shvaćaju i ne tumače u crkvenom duhu, ili što se razne izmišljotine i nazori prodaju kao sigurne razumne spoznaje. Stoga mi svečano izjavljujemo, da je svaka stavka, koja se kosi s istinom rasvijetljene vjere, skroz kriva... I ne samo, da vjera i razum ne mogu nikada biti u protimbi, nego se oni dapače međusobno pomažu, jer razum dokazuje temelje vjere i njezinim svijetlom rasvijetljen stvara znanost o božanskim stvarima, dok vjera čisti i čuva razum od zabluda i obogaćuje ga mnogostrukim znanjem.«[5]

Lijepo o tom piše i Leo XIII., naučenjak na Petrovoj stolici, u svojoj enciklici od 1. studenoga 1885.: »Nema naravne istine, koja bi mogla oslabiti vjeru u Božju objavu, a svako nas novo otkriće na naravnom polju može upoznati bolje s Bogom... Zato Crkva rado prima sve, što pridonosi tomu, da se sfere nauke prošire; i kako se uvijek vladala prema drugim naukama, tako će i prirodne nauke potpomagati i za

njih se oduševljavati. U toj se vrsti nauka ne protivi Crkva nijednomu istraživanju duhova; ona bez zlovoljnosti promatra tolika otkrića, kojima je svrha ugodnost i blagostanje. Ona kao rođena neprijateljica pospanosti i lijenosti upravo želi, da čovjeku posao i kultura donesu bogatih plodova. Poradi toga ona i pomaže svaku novu umjetnost i industriju«. Zato veli biskup Strossmayer: »Kršćanstvo se nije nikad slobodnomu istraživanju ni u jednoj struci opiralo, nikad nije od najsmjelijih i najzanesenijih hipoteza zaziralo, nego je samo zaziralo od oholosti i taštine ljudske, koja često osuđuje, što ne razumije...«[6]

Ali, reći ćeš: ima učenih ljudi, koji ne vjeruju! Imaš pravo. No razlozi su isti, koji važe i za posve obične ljude. Ako je netko stručnjak u svjetskim znanostima, ne slijedi, da je proučio i one dvije najviše znanosti, filozofiju i bogoslovlje. Netko može biti dobar bakteriolog, a uza to vrlo veliki, pa i potpuni neznalica u vjeri i vjerskim stvarima. Kad je Halley pred Newtonom počeo da govori o vjeri, reče mu Newton kratko: »Ja sam to proučavao, a Vi nijeste...«[7] Vjersko je ne-

znanje danas nažalost vrlo česta pojava ne samo u običnom puku, nego i kod izobraženih ljudi, pa i kod »učenih« glava. I onda se iskrivi smisao vjerskih istina, možda i neznalice, pa se udara po toj sablasti, koju je stvorilo samo nerazumijevanje prave vjere. »Jer da su sve to (t. j. manihejske teorije) bile laži, jasno sam uvidio tek kasnije ... A ja sam ih ipak jednoć držao kao stalne istine, kad sam onako ćoravo napadao na katoličku Crkvu. Onda još doduše nijesam uvidio, da katolička Crkva uči istinu, ali sam ipak opazio, da ne uči ono, što sam joj ja zamjeravao«.[8] Slično kao nekad sv. Augustin, priznaje u XX. vijeku jedan učenjak, koji je proučavanjem Isusove nauke postao katolik, sveučilišni profesor Albert Ruville: »Ja sam čitao i čitao i nijesam se mogao snaći od čuda. Prvi sam eto put dobio pravu sliku katoličke Crkve. Vidio sam, da sam od svoje mladosti bio sasvim krivo podučavan o katoličkoj Crkvi. Sve se prikazalo drugojačijim, katkada upravo suprotnim, nego sam ja sebi predstavljao ... Upoznao sam, da moji učitelji nijesu ništa razumjeli o katolicizmu, a da se ipak nijesu bojali osuđivati ga na najnepovoljniji

način, što više, često mu se i te kako rugali. To je uzburkalo moje sasvim znanstveno osjećanje«.[9] Imade inteligenata, koji su doduše »proučavali« pojedine vjerske probleme, ali na osnovu vrlo mutnih i vrlo sumnjivih izvora. Tako priznaje veliki francuski obraćenik Paul Claudel, da je »čitajući Renanov život Isusov našao nove izlike, da se odrekne vjere ... Uostalom sam živio nećudoredno ... vjeru sam bio posve zaboravio, pa je nijesam poznavao kao ni divljak ... Isusa sam poznavao samo po Renanu. I vjerujući tome varalici, nijesam znao, da se ikad zvao Sinom Božjim. A kad jedne večeri uzeh bibliju u ruke, svaka je riječ veličajno pobijala bestidne tvrdnje toga odmetnika i otvarala mi oči.«[10]

Claudel govori o izlikama. Zašto? Zato, jer je neko »znanstveno uvjerenje« samo izlika, kojom se bezvjerac naknadno ispričava sakrivajući prave razloge. Claudel nastavlja: »Pokazalo mi se novo i strašno biće sa strahovitim zahtjevima za mlada čovjeka i umjetnika poput mene ... No ja sam se opirao. Taj je otpor protiv Boga i njegovih zapovijedi potrajao četiri godine.

Smjelo kažem, da sam se svojski branio i borio pošteno i potpuno. Ništa nijesam propustio. Upotrebio sam sva sredstva u obranu svoga bezvjerstva, a morao sam postupice bacati oružje... Vidio sam, da je pakao svuda, gdje nema Isukrsta... I, bih li priznao? Uglavnom je ljudski obzir bio najjači osjećaj, koji mi je smetao, da ne izjavim svoga uvjerenja... I da se proglasim katolikom, dok se katolicima toliko rugasmo...«[11] No Claudel se konačno ipak proglasio katolikom. Döllinger, učeni osnivač »starokatolika«, nije smogao toliko snage, da svlada ljudski obzir i da se vrati u krilo katoličke Crkve. On je otpao od katolicizma zato, jer je bio povrijeđen, što je njegov biskup poveo na vatikanski koncil kao bogoslovskog stručnjaka Hettingera, a ne njega. A kad je ostario, kleknuo je jedan od njegovih bivših učenika pred njim i molio ga, da se vrati u Crkvu, za koju kao učenjak znade, da je jedina prava. A stari mu Döllinger reče samo: »Što bi svijet rekao?!« Svijet je slavio Döllingera, kao i našega biskupa Strossmayera, zato, jer su se opirali proglašenju dogme o papinoj nepogrešivosti. Kad je dogma bila proglašena, naš se Strossmayer pokorio od svega srca Namjesniku Kristovu na zemlji, a Döllinger se bojao to učiniti, radi svijeta. Tko je bio jači i dosljedniji? Ako je netko i veoma učen, zar ima zato manje strasti u svome srcu nego obični ljudi?

Kad bi ljudima godilo, da $2 + 2$ nije $= 4$, davno bi već našli »razloge« da ustvrde, da je $2 + 2 = 0$. Radi toga, jer komugod ili kojojgod smeta Bog, jer bi volili, da nema Boga, zato vele u svome srcu: nema Boga, ili zapravo: žive u grijehu i raskoši kao da nema Boga. Francois Coppée veli: »Mnogi, koji su poput mene u svojoj mladosti izgubili vjeru, priznat će, hoće li biti iskreni, da je ono, što ih je u prvom početku udaljilo od vjere, strogi zakon Božji, koji se protivi sjetilnosti, i da su tek kasnije osjetili potrebu, da svoj nevaljali život opravdaju i poljepšaju nekim znanstvenim razlozima«.[12] Zato on i kaže, da bezvjercu srce kvari glavu.

Znamenitom je piscu Littréu došao u pohode njegov prijatelj Havelin, svećenik. Littré je bio na samrti, a prijatelj mu je htio dati kratki pregled razloga, da Bog postoji i da je sudac naših djela. Littré mu reče: »Ne mučite se! To nije

potrebno. Konačno, ja sam u dnu duše uvijek sve to vjerovao, kao i vi sami! Ali osim te vjere bile su u mome srcu i strasti i ljudski obzir i drugo koješta.« Malo je zašutio i onda zavapio: »Doista, ja bih rado dao sav svoj veliki rječnik, što sam ga napisao, da nijesam nikad sagriješio!«[13] To je bila velika i ponizna riječ. I kad je Littré osvanuo pred pravednim Sucem vječnosti, više mu je koristila ova spoznaja i pokajanje, nego sav njegov veliki literarni rad.

Radi naučnih razloga nije nitko otpao od vjere. »Tvoja je inteligencija ostala vijerna; volja je pala«, veli doktor Lefebure jednom mladiću, koji mu se tuži na vjerske sumnje.[14]

Zar ozbiljno misliš, da su osamnaestgodišnji mladić ili djevojka »prestali vjerovati« jer su u ozbiljnom studiju apologetike ili dogmatike naišli na pogrešku ili, jer su ozbiljno proučavajući prirodne znanosti i vjeru uvidjeli, da su vjera i znanost u sukobu? I sam je Voltaire rekao jednomu svome znancu: »Vi više ne vjerujete u Boga? Ja vam zavidam, jer ja poslije naprezanja od toliko godina još nijesam dotle dospio... Vjerujemo li, da ima Bog, tada su nam neke stvari

teške. Ali kad ne bi bilo Boga, sve bi bilo apsurdno«.[15]

Govorili su Ti, konačno, da su »znanstveni rezultati u protimbi s vjerom«. Čudno je samo, kako tu »protimbu« »nije vidio Newton, La Place, Kopernik, Secchi... u astronomiji, Pasteur u medicini, Ampère u fizici, Lavoisier u kemiji, Kurth, Weiss, Pastor... u povijesti, Toma u filozofiji, Wassmann u prirodopisu... Vidio ju je samo falsifikator Haeckel i njegovi »vijernici«. Metneš li na jednu stranu sigurno utvrđene znanstvene činjenice (ne prolazne hipoteze pojedinih ljudi) a na drugu stranu vjerske dogme (ne pojedinačna mišljenja pojedinih teologa), tada ćeš se uvjeriti, da između vjere i znanosti nema i ne može biti protimbe.

Protimba može postojati samo između falsificirane znanosti i prave vjere, ili između prave znanosti i iskrivljene vjere. Prava je pak znanost u divnom skladu s pravom vjerom, jer su jedna i druga odraz Božje istine i put k Bogu, koji je sama Istina i izvor svake istine.

Istina.

„Ja sam istina — Ego sum veritas."
Iv. 15, 6.

Isus Krist.

Da, Sokratov je život i njegova smrt dostojna mudraca. A u Isusu Kristu upoznajemo život i smrt Boga.

Rousseau, Emile 1. 4.

Isus iz Nazareta nije jedan od onih ljudi, prama kojima možemo biti ravnodušni. Svaki se čovjek mora, hoće-ne će, odlučiti za nj, ili protiv njega.

Svi, pa i najveći njegovi protivnici, moraju priznati, da je Isus nenatkriljivi i nedostižni ideal ćudoredne veličine, komu se u hramu genija i humaniteta mora dosuditi prvo mjesto. To je rezultat borbe dvaju tisućljeća protiv Isusa. Sve, sve su mu kušali poreći: i Božanstvo, i čovječanstvo, i dušu, i tijelo, i znanje, i mudrost, i plemenštinu, i krepost, pa i samu egzistenciju. Kušali su Isusa prozvati mitom, a njegov život prikazati kao priču. No sve mudrovanje ne može maknuti sa svijeta Isusa, jer je Isus historijsko lice. To osim evanđelja svjedoče i Židovi i pogani. Židovski povjesnik Josip Flavije,

koji je sam doživio propast Jerusolima, piše: »U ono je vrijeme (to jest za upravljanja Pilatova) živio Isus, mudar čovjek, ako ga se smije zvati čovjekom. To je bio Mesija. Kad ga je Pilat na optužbu najuglednijih ljudi kod nas na smrt odsudio, ipak ga ne ostaviše oni, koji su ga najprije zavoljeli; pokaza im se naime treći dan opet živ, kako su to i tisuću drugih čudnovatih stvari prorekli o njemu proroci. Još dosad nije nestalo pokoljenja kršćanskoga, koje se po njemu naziva«.[1] Tacit spominje u svom opisu »Neronova progonstva kršćana«, da je početnik kršćanskoga imena bio za vlade Tiberijeve od Poncija Pilata na smrt osuđen.[2] Pa kad i ne bismo imali takvih svjedočanstva o Isusu, ne dokazuje li već samo kršćanstvo, da je Krist uistinu živio? — Tko tako jasne povjesne činjenice poriče, taj ih ne priznaje samo zato, jer ne će. »Djela Sokratova«, piše sam Rousseau, »nijesu tako pouzdano dokazana kao što djela Kristova. A tko sumnja, da je Sokrat živio?«[3]

Taj je povjesni Isus Bog. Njegovo Božanstvo dokazuju proročanstva, koja su se u Njemu ispunila do u najmanje sitnice. Kao Bogu klanjali

su Mu se i Židovi i pogani; Bogom su ga priznavali Njegovi apostoli. Petar je rekao: »Mi povjerovasmo i poznasmo, da si Ti Krist, Sin Božji«.[4] Pavao Ga naziva Kristom, u kojemu stanuje tjelesno sva punina Božanstva.[5] Toma mu se klanja: »Gospod moj i Bog moj!«, a Ivan potvrđuje: Isus Krist »je pravi Bog i život vječni«.[6]

Bogom je Isusa nazvao i Njegov nebeski Otac.[7] Isus je sam tvrdio, da je Bog; On je to i potvrdio čudesima, a napokon je to i pod zakletvom izjavio na sudu.

Pred sinedrijem, vrhovnim vjerskim židovskim sudom, zapita predsjednik, veliki svećenik Kajfa, Isusa u ime živoga Boga, da se pod zakletvom izjavi, da li je On Krist, Sin Božji: »Adiuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus, filius Dei — Zaklinjem te živim Bogom, da nam kažeš, da li si ti Krist, Sin Božji?«[8] A Isus odgovori: »Ego sum« — »da, ja sam Sin Božji.«[9] Isus se dakle ovdje zakleo, da je Sin Božji. Veliki svećenik i svi sudbeni vijećnici razumjeli su Isusa u tom smislu, jer su svi u Isusovoj izjavi vidjeli hulu na Boga; a to samo onda može biti, ako se Isus nazvao naravnim Sinom Božjim,

premda to nije, i zato Ga jednoglasno odsudiše na smrt. Isus je dobro znao to njihovo shvaćanje i uzrok smrtnoj osudi, no On niti to shvaćanje ispravlja, niti svoju izjavu poriče, već prima mirno najsramotniju smrt. Odatle izlazi, da mu je odgovor bio istinit, jer kad ne bi bio istinit, onda bi Isus bio ili varalica, koji bi nam morao biti mrzak, ili neizlječivi luđak, koga bismo morali duboko žaliti. A jedno je i drugo nemoguće, kad poznajemo Njegovu ličnost, život i djelovanje.

Najjači je dokaz za Isusovo Božanstvo Njegovo pouzdano uskrsnuće, koje stoji kao pečat božanskoga djela Njegova. Kad je g. 1797. jedan od petorice upravitelja Francuske La Reveillère-Lepeaux predložio, da bi se osnovala nova vjera »teofilantropija«, reče Talleyrand: »Ja samo ovo pripominjem: Isus je bio razapet. On je umro i opet uskrsnuo, da utvrdi svoju svetu vjeru, — zato morate nastojati, da i vi tako učinite«.

I s u s j e m o j B o g. Podlažem mu zato svoj razum i volju, pred Njim sagibam svoje koljeno i priznajem nad sobom Njegovo kraljevstvo, božansko gospodstvo. »Nolumus hunc regnare super nos — ne ćemo da on kraljuje nad nama«,

vikala je nekoć sinagoga, a tako i danas govori ohola nauka »bez osnove«, tako govori nadutost, egoizam i sjetilnost. Ja prihvaćam taj poklik, ali ovako: »Volumus hunc regnare super nos — hoćemo da Ovaj kraljuje nad nama«. Ta u Isusu je vječna istina došla na svijet; a svaki se čovjek, svaki naučenjak mora pokloniti vječnoj istini. U stvarima vjere ne ću nikad drugoga priznati svojim učiteljem do Krista.[10] Zato veli sv. Pavao: »Ali ako vam i mi, ili anđeo s neba javi drukčije evanđelje, nego što smo vam mi javili, proklet da bude«![11] Isus je »svijetlo svijeta«.[12] Kao što sunce sve rasvjetljuje, i kao što sunčano svijetlo svakomu oku daje svijetla, tako je Isus »sunce dušâ«, od koga mora svaka ljudska duša zahvalno primati svijetlo i život. Na sve je učitelje i škole upravljena riječ: »Jedan je vaš učitelj, Krist«.[13] Pred Njegovom mudrošću blijedi sva slava svih naučenjaka, kao što nestaje zvijezda pred suncem. Za Isusa, božansku Istinu, hoću živjeti i umrijeti! Umrem li za nju, živjet ću, živjeti navijek. »Koji u mene vjeruje, ako i umre, živjet će«.[14]

Katolička Crkva.

Ti si Petar, to će reći stijena. I na toj ću stijeni sazidati svoju Crkvu, i vrata je paklena ne će nadvladati.

Mat. 16. 18.

Isus, pravi Bog i Spasitelj, nije bio samo kratka pojava u povijesti ljudskoga roda. On je prije svojega odlaska na nebo osnovao javni zavod, vidljivi organ koji ima uzdržati i provesti kršćanstvo, koji ima neprestano navješćivati Njegovu istinu i dijeliti spasonosnu milost. U tom zavodu On prema svojim riječima »ja sam s vama sve dane do konca svijeta« neprestano živi, sve narode uči i dijeli im milost. Taj vidljivi organ jest Crkva. Crkva je dakle, kako su to rekli već sv. oci, Isus, koji u vremenu i prostoru dalje živi.

No sad stojiš pred jednom povjesnom činjenicom. Kroz vijekove su se razvila različita kršćanska društva, koja su se nazivala, pa se i danas nazivaju pravom crkvom. Po čemu ćeš raspoznati, koja je između različitih kršćanskih družba prava crkva, koju je Isus osnovao?

1. Samo je jedan Spasitelj, Krist, kao glava prave crkve, i zato može biti samo jedna crkva kao tijelo Njegovo.

»Unus Dominus, una fides, unum baptisma — unum corpus — Jedan Gospod, jedna vjera, jedno krštenje — jedno tijelo«.[1] Prava Crkva Isusova dakle mora biti jedinstvena. Jedinstvo je prvo obilježje prave Crkve Isusove.

Katolička je Crkva jedinstvena.

Pravo je njezino središte sam Isus. On je glava Crkve, »a vi ste tijelo Kristovo«, veli sv. Pavao, »i udovi jednoga tijela«.[2] Katolička je Crkva dvostruko jedinstvena: jedinstvena je po izvanjoj organizaciji i po unutrašnjem vjerskom životu.

Članovi su katoličke Crkve ujedinjeni na izvanji način pod vidljivim vrhovnim poglavarom papom, kao što su djeca jedne obitelji sjedinjena pod ocem. Pa obuhvatala ribarska mreža katoličke Crkve cio svijet, bilo vjernika na milijune,* svi su ujedinjeni u vidljivom namjesniku Isusovu, papi, kao što se milijuni sunčanih zraka ujedinjuju u jednom suncu. Tu vezu, što potječe iz jedinstva

* Statistički je utvrđeno, da svakih 10 godina ulazi u katoličku Crkvu što po krštenju što po obraćenju 14 milijuna ljudi. Crkva sada broji blizu 300 milijuna članova.

pod jednim poglavarom, cijeni Crkva toliko, da bi se radije odrekla svega, nego toga jedinstva.

Ujedinjeni su članovi katoličke Crkve i po unutrašnjem jedinstvu vjere. Katolička Crkva zabacuje »načelo slobodnoga istraživanja u stvarima vjere«, po kom bi ljudi mogli iz Sv. Pisma po svojoj volji vjeru skalupiti, kao što su to činili toliki početnici krivovjerja, kako se to vidi iz povijesti. Da očuva Crkva jedinstvo istine i svoju čast, ima vrhovnu učiteljsku službu, koja je usredotočena u svakom papi; on u vjeri i ćudoređu izdaje nepogrešive odredbe, kojima se mora pokoriti svaki katolik, bio on seoski pastir ili sveučilišni profesor, živio on u kraljevini SHS ili u Južnoj Africi, u Indiji ili Čilama. »Roma locuta — causa finita«. (Sv. Augustin). Ima li takvoga jedinstva kod sljedba odijeljenih od Crkve? U katoličkoj Crkvi mora biti vjersko jedinstvo do u najmanjoj stvari, a u nekima na pr. protestantskim sljedbama nijesu ni u tom jedinstveni, da li je Isus Bog, a to je ipak temeljna kršćanska istina. Sjetimo se samo različitih imena, kojima naravno uvijek odgovara druga nauka: Luterani, Zwinglijevci, Kalvini, Socinijani, Švenkfeldijani, Armenijani i t. d. Sada ima u Evropi 200 različitih protestantskih sljedba, a u Americi oko 300. Pa zar i nije moralo do toga doći, kad nema jedinstvenoga poglavara, kojemu pomaže Duh Sveti, kad izdaje vjerske odluke, koje vrijede za sve? I upravo je poradi toga došla raskolnička istočna crkva u mnogim državama do potpuna rasula. Bez jednoga poglavara nema ni pravoga života u duhu vjere.

2. Isus je osnovao Crkvu, da ljude privede k svetosti, a potom k blaženstvu: »Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra — Ovo je volja Božja, svetost vaša.«[3] Prava dakle crkva Isusova može samo ona biti, koja je sveta i koja ljude uistinu privodi k svetosti. Svetost je eto drugo obilježje prave crkve.

Katolička je Crkva sveta.

Nije li utemeljitelj katoličke Crkve, Isus Krist, uzor svake svetosti? Na nasljedovanje toga božansko-čovječanskog uzora svake kreposti smjera svaka opomena i propovijed katoličkog svećenika. A da možemo ići za tim ugledom, dijeli Crkva sedam sv. sakramenata,

koji su izvori prave svetosti i obrana protiv grijeha. Koliko je grijeha, ludosti i očajanja, koliko samoubijstva spriječeno samo sv. ispovijeđu, koliko je poticaja na krepost poteklo iz tih sv. sakramenata? Ta sredstva posvećenja izvode uistinu svetost u katoličkoj Crkvi. Ne može li katolička Crkva spomenuti nebrojene svoje vjernike, koje je proglasila »svetima« poradi junačkih kreposti, a na osnovi čudesa, što ih je učinio Bog, da utvrdi njihovu svetost? Nije li Bog sam sa stotinu čudesa katoličku crkvu proglasio svetom? Dosta je spomenuti Lourdes! — Gdje je takva svetost kod drugih vjerskih družba? Ne dokazuje li povijest nepobitno, da ni sami osnivači tih družbi nijesu bili sveci, ako su se i odlikovali talentom i energijom?

Da i katolici mogu griješiti i smućivati druge, to je lako razumljivo onome, tko poznaje teške navale, što ih mora odbijati svaki čovjek i od strane vlastite naravi i od strane svijeta i đavla, — a tome su izloženi i katolici — možda i više nego drugi. U ostalom, gdje ćeš naći stablo, na kom ne bi bilo suhih grana?

3. Isus dalje hoće, da svi ljudi upoznaju istinu i spasu se: »Euntes in universum mundum praedicate Evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit — Idite po svemu svijetu i propovijedajte evanđelje svakome stvorenju. Koji uzvjeruje i pokrsti se, spasti će se«.[4] Prava dakle crkva Isusova može biti samo ona, koja ima taj općeniti značaj. Općenitost ili katoličtvo — prema tome je treći biljeg prave Crkve.

Katolička je Crkva općenita.

Katolička je Crkva općenita nesamo po imenu već i po mjestu i vremenu. Druge su crkve omeđene obično na jednu narodnost na pr. ruska, pruska, engleska crkva, a — katolička se ne obazire na granice koje zemlje. Vjerna Isusovoj odredbi: »Docete omnes gentes — naučajte sve narode!« šalje ona svoje vjerovjesnike u sve krajeve. Samo u 19. vijeku osnovala je katolička Crkva 400 vjerovjesničkih biskupija, a obratila je i pokrstila 22,690.000 neznabožaca. Gdje je ta zemlja, u kojoj nema katoličkih srdaca, koja vjerno biju za sv. Oca u Rimu, ili u kojoj nije potekla katolička krv poradi težnje, da svi narodi

dođu u katoličku Crkvu, u jednu o v č a r n i c u? O katoličitetu katoličke Crkve divno svjedoči misijska izložba u Rimu 1925.[5] Katolička je Crkva dakle uistinu općenita, ona nije n a r o d n a već s v j e t s k a c r k v a. Sam je protestantski profesor H a r n a c k zove »najvećom, najopćenitijom pojavom u svjetskoj povijesti«.

Nijedno vjersko društvo nije bilo toliko proganjano, kao što je bila katolička Crkva. Dosta je spomenuti imena: farizeji i književnici, Neron i Domicijan, Decije i Dioklecijan, Arije i Nestorije, Valdenzi i Albigenzi, Focije i Luter, Kalvin i Zwingli, Henrik VIII. engleski i Napolen I., Voltaire, boljševici... i odmah se vidi, da je naša majka, katolička Crkva, uvijek bila mater dolorosa. Otvorenom su silom i tajnom lukavošću, ruganjem i klevetanjem, ukratko duhovnim i materijalnim mačem nastojali neznabošci i krivovjerci, a i vlastita djeca da unište katoličku Crkvu. No uzalud: Crkva stupa kroz vijekove kao moćni div, noga joj ne zape, ne pokliznu u krvavoj kupelji rimskih neznabožačkih careva; korak joj nije postajao sporiji kad ju je put vodio kroz tamne, podzemne grobove i katakombe; ne-

ustrašivo je izašla u pogibli seobe naroda, s križem je na zastavi izašla na bojno polje protiv polumjeseca osmanlijskoga, i odbila ih. Bacimo pogled na prošle vijekove! Boj je bio često bolan, često krvav, a l i p o b j e d a j e b i l a s v a g d a s i g u r n a. Protiv Crkve se može boriti, ali se ona ne može svladati. — Oppugnari potest ecclesia, sed non expugnari. Što je burnije doba, što je crnija noć, to sve jasnije svijetli vatreni natpis, što kao božanski pečat stoji na njenoj kruni: »I vrata paklena ne će je nadvladati — Et portae inferi non praevalebunt adversus eam«,[6] ma da joj je jedan Heine dao zvoniti »smrtno zvono«, ma da su joj jedan Strauss i Rénan govorili »nadgrobni govor«, a filozofi kao Hartmann i Nietzsche htjeli joj postaviti »nadgrobni spomenik«. Crkva je vidjela, kako su te umišljene veličine pale u grob, a ona još živi — što više, živi svježom mladošću.

Dà, katolička Crkva živi u vijekovima najljućih borba — u vijeku 19. i 20. — životom upravo apostolskim. Njezina uzvišenost, njezin sjaj, ali i njezina poniznost, kano da upravo danas slave svoju pobjedu. Kršćanska ljubav, kr-

šćanska poniznost vlada danas — u vijeku sveopćega demokratizma.

»Mi ne vidimo nkakva znaka«, piše protestantski povjesnik Macaulay, »da se njezinu gospodstvu kraj približuje«. Ona će živjeti uvijek i preobrazit će se iz stanja boja i trpnje u t r i u m f a l n u crkvu, »gdje ne će biti više noći, gdje će je slava Božja rasvjetljivati, a u njenu svijetlu hoditi svi narodi«.[7]

4. Isus je napokon svoju crkvu osnovao na P e t r u i o s t a l i m a p o s t o l i m a: »Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam — Ti si Petar, i na ovoj stijeni sazidat ću Crkvu svoju«.[8] Prava Crkva Isusova može dakle samo ona biti, koja se dade dovesti u savez s apostolima (Petrom) kao sa svojim početnicima. A p o s t o l i c i t e t je dakle č e t v r t o o b i l j e ž j e p r a v e C r k v e.

K a t o l i č k a j e C r k v a a p o s t o l s k a.

Ona je ista onakva, kakva je bila na dan dolaska Duha Svetoga — Spiritus Sanctus — Collegium apostolorum — Maria mater Jesu.

Apostolsko je njezino izvanje uređenje. Neprekidna je veza između Petra i sadašnjega pape historički dokazana. Odnos izmedju Pija XI. i biskupa isti je kakav je bio između Petra i ostalih apostola.

Apostolska je nauka katoličke Crkve. Je li ona iz »apostolskoga vjerovanja« izbrisala samo jotu ili točku jednu? Ne govori li ona iste propovijedi o paklu i nebu, o milosti, što ih je govorio sv. Pavao Korinćanima i Efešanima? Sva su krivovjerja samo tako postala, što su apostolske istine ili zapovijedi promijenili. »Mijenjati«, kaže već Tertulijan, »to je značajka krivovjerja«.[9]

»I katolička se Crkva u posljednjem stoljeću promijenila,« kažu naši protivnici spominjući d o g m u o b e z g r e š n o m z a č e ć u bl. dj. M a r i j e i n e p o g r e š i v o s t p a p i n u. Je li se Crkva time promijenila? Te su obje nauke tako stare kao i Crkva. Što je od početka pripadalo u zaklad njezine vjere, to je Crkva sada poradi bludnja jasno i izrijekom proglasila kao vjerski članak. Time s e n i j e p r o m i j e n i l a vjerska nauka, nego je samo j a s n i j e i z r e č e n a p r o t i v novih bludnja. Tako je i dogma o Božanstvu Isusovu tek u 4. vijeku kao dogma izrijekom proglašena, a zar se zato smije reći:

Kršćani prva tri vijeka nijesu vjerovali u Božanstvo Isusovo, i to oni, kojih je na tisuće, dà, na miljune poradi vjere u Isusovo Božanstvo podnijelo mučeničku smrt? Katolička se Crkva dakle ne mijenja u nauci, nego se sve jasnije i određenije razvija u svojoj vjerskoj i moralnoj nauci, kao što se na ruži od vremena do vremena razvija novi, prije nevidljivi list.

Jedino katolička Crkva ima ona temeljna svojstva, koja je Isus neizbrisivo utisnuo Svojoj Crkvi, da budu sigurni znakovi istine. Odatle nužno izlazi, da je jedino katolička Crkva prava crkva Kristova, nositeljica potpune Isusove istine, djeliteljica Njegovih milosti i obećanja.

Sv. Otac Papa.

Ti si Petar, to će reći stijena, I na toj ću stijeni sazidati svoju Crkvu, i vrata je paklena ne će nadvladati. Mt. 16. 18.

Vrhovna se vlast papina osniva na riječima sv. Pisma: »Ti si Petar (t. j. stijena) i na toj stijeni sagradit ću crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, i štogod razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima«.[1] Ovo je mjesto tolike snage, da pred njim uzmiču i sami protestanti; tako n. pr. jedan od prvih protestantskih profesora bogoslovije, Otto Pfleiderer, kaže za ove riječi: »Uza sve nastojanje protestanata, da oslabe ove riječi, nema sumnje, da ovo mjesto sadržava svečano proglašenje prvenstva Petrova; on se proglašuje temeljem Crkve, ključarem, dakle ocem u kraljevstvu Božjem i suverenim zakonodavcem; njegova odredba, što je dopušteno a što zabranjeno, dobiva snagu od Boga sankcioniranih zakona«.[2] Tako su mislili već i prvi kršćani. Oko g. 180. posl. Kr. kaže sv. Irenej, biskup lijonski, da se s najvećom, najstarijom i najpoznatijom crkvom, koju su osnovala dva najuglednija apostola, Petar i Pavao, u Rimu ... mora slagati svaka crkva, t. j. vjernici svih mjesta — poradi njezina većega ugleda.[3]

Papa je nasljednik sv. Petra. Zar je Isus mogao htjeti, da smrću Petrovom prestane prvenstvo u Njegovoj Crkvi? Ne, nikada! Kad je Isus sv.

Petru obećao primat, onda ga je nazvao temeljem Crkve. No jer po volji Isusovoj Crkva mora trajati sve do konca svijeta, to mora — što je sasvim razumljivo — i njezin temelj biti nerazoriv, drugim riječima: prvenstvo mora trajati, dok Crkva traje. Ako se pitamo, koja je svrha primatu, to je odgovor: svrha mu je da sačuva crkveno jedinstvo. Nije li s toga gledišta primat poslije apostola još potrebniji negoli je bio u njihovo vrijeme? Pomislimo samo, kakva bi pogibao nastala za jedinstvo Crkve od raspra i skizmi, kad ne bi bilo jedinstvenoga središta, pape? U Crkvi su najrazličitije narodnosti i narodi, koji često jedan protiv drugoga biju oštar boj. Zato pravo veli sabor vatikanski: »Da svi vjernici vezani među sobom svećeništvom ostanu u jedinstvu i zajedničkoj vjeri, postavio je Krist Petra poglavarom ostalim apostolima i time osnovao neprestani prinsip jedinstva«. Primata papinstva dakle nikad ne će nestati, i ne može ga nestati, doklegod je Crkva.

Tko je nosilac papinstva? Biskup rimski. Koncil vatikanski izjavljuje ovo: »Ako tko ustvrdi, da Petar

nema, prema vlastitoj Kristovoj odredbi, nasljednika u prvenstvu nad cijelom Crkvom, ili da rimski biskup nije nasljednik Petrov u tom prvenstvu, taj neka bude isključen iz Crkve«. Što pak ovdje izjavljuje sabor vatikanski, to je uistinu i historijski dokazano. Rimski su se biskupi zato vazda smatrali nasljednicima Petrovim.

Da je sv. Petar bio u Rimu i tamo kao biskup umro, povijesna je činjenica. Protestant Harnack, načelni i odlučni protivnik katoličke Crkve, piše: »Jednoć porekoše, da je Petar umro u Rimu mučeničkom smrću. Nijesu to porekli iz naučnih razloga, nego iz tendencioznih predsuda protestantski kritici. Da je to bila zabluda, to je danas bjelodano za svakoga istraživača povijesti, koji ne će da somoga sebe zaslijepi«.

Da pak papa uzmogne uistinu i vršiti svoju visoku zadaću, t. j. da u istinu sačuva jedinstvo Crkve, koje stoji u tom, da svi vjernici ispovijedaju jedna i ista vjerska i ćudoredna načela, potreban mu je dar nepogrešivosti.

Što znači: papa je nepogrešiv? To ne znači: papa ne može griješiti; ne znači: papa ne može pasti u

bludnju u pitanjima naučnim; ne znači: papa se ne može prevariti u upravi Crkve; ne znači: papa ne može imati u čemu krivo kao teolog u svojim nazorima i izjavama.

Papa je nepogrešiv znači: on je po osobitoj zaštiti Božjoj sačuvan od svake bludnje, kada:

službeno kao vrhovni učitelj i sudac cijele Crkve (ex cathedra) izdaje u stvarima vjere i ćudoređa takve odluke, koje vežu cijelu Crkvu.

Kad bi papa u tim stvarima mogao pogriješiti, ne bi bio više stijena Crkve, kojom ga je Isus postavio.

Pa ako je i bilo papa, koji su griješili u nauci, politici i u privatnim mnijenjima, ipak se nikada nije moglo dokazati, da je ikoji papa u službenim vjerskim odlukama učio bludnju.*

* Svega se broji s današnjim Papom Pijom XI. 259 papa. Mnogo se govori o zlim papama. To je neugodna istina. Ima otprilike šest papa, o kojima nepristrana povijest mora reći, da nijesu bili dostojni te velike časti; osim toga bilo je oko 20 papa, koji su bili previše svjetskoga duha, a među tima su mnogi, koje naši protivnici, priznaju kao osobite zaštitnike nauke. Prema tom malenom broju od 26 stoji 200 uistinu velikih papa, među njima oko 80 svetaca i 3 blažena. Prvi su 55 (od Petra do Bonifacija II., 530—532) sami sveci. Mnogi su mučenici, veliki naučenjaci i nosioci kulture za cijelu epohu. — Među zle pape ubrajamo Sjepana VII. odnosno VI. (896.—897.) i Ivana XII (955.—964.) te Aleksandra VI. (1492.—1503.). Aleksander je VI. simonijom i došao na papsku stolicu. A što se tiče papa od IX. do polovine XI. vijeka, kakvi su god bili, Crkva za njihove nekorektnosti ne može biti odgovorna. Tada se Crkva nalazila u položaju zarobljenika ,koga si mogao grditi i pljuvati a da se on nije mogao braniti. Mnogi od tih papa nezakonito su narivavani Crkvi. No osim gore istaknutih, svi se ostali mogu više manje obraniti ili ispričati. A da su i nevaljali ljudi po dopuštenju i promisli Božjoj došli na kormilo Crkve — to je jasno. Time se samo još jasnije ističe božanstvenost Crkve, koju ni njezini upravitelji nijesu mogli uništiti, premda su imali moć u rukama. Virtus in infirmitate perficitur.[3]

Kad je istraživalac crkvene povijesti Ludvig Pastor spremao svoju knjigu o Aleksandru VI. otvorio je Papa Lav XIII. sve i najtajnije arhive u tu svrhu. Kad su se neki čudili, izjavio je Lav XIII.: »Ja sam tvrdo odlučio ništa ne tajiti i sve vatikanske arhive učiniti pristupačnima znanstvenom istraživanju . . . Svjetski dvorovi imadu dosta razloga, da svoje dokumente drže u tajnosti. Sv. Stolica smije i treba da sve to otvori bez ikakva ograničenja. Sigurno će se kod toga uz svijetle crte, koje su bile dosad nepoznate, pokazati i sjene. Toga ne može nitko zatajiti, a toga ni ne treba tajiti, da nije bilo samo zlih svećenika, biskupa i kardinala, nego da je i gdje-

koji papa bio zao. No dok svjetovne vlasti danas ili sjutra, ali jednom sigurno, pogibaju radi nevaljalštine vladara, jedina je evo katolička Crkva ustrajala, stoji i stajat će i dalje nepokolebivo ... Što se tačnije istražuje nepatvorena povijest, to će se uza sve sjene, koje se otkrivaju na pojavama papa i njihovih pomoćnika, sve jasnije i jače zapažati Božanska ustanova katoličke Crkve«.[4] Veritas liberabit nos!

Liberalizam.

Ne ću da služim Bogu živomu!
Jer. 2. 20.

Francuska je revolucija — hoteći srušiti apsolutizam — provela misli »enciklopedista« d' Alemberta, Diderota, Voltairea, Rousseaua. Narodna je skupština 27. VIII. 1789. proglasila čovječja prava, u prvom redu liberté, slobodu. Što je u tom proglasu dobro, nije novo, a što je novo, nije dobro. Svako se nasilje može konačno opravdati pozivajući se na ova »čovječja prava«. I tako se doista ovaj »pokret za slobodom«, kako se naziva francuska revolucija, izrodio u najgora nasilja i gušenje svake slobode. Apsolutizam pojedinaca,

koji je sve to brzo shvatio, prihvatio je načela revolucije i upotrebio ih u svoje svrhe. Tako je nastao liberalizam ili slobodarstvo.[1]

Što je liberalizam? Zapravo sve i ništa. Despota i rob. Kameleon, koji prema potrebi mijenja boje. Beznačajnik, pa ipak se njegova načela protežu na čitav život XX. vijeka. Liberalizam je težnja za oslobođenjem i neovisnošću od svakog autoriteta, i upravo time podvrgava sve nezasitnoj hijeni, sebi samomu.

Razlikujemo politički, ekonomski (gospodarski), vjerski i »katolički« liberalizam (»liberalni katolicizam«).

Politički liberalizam zahtijeva, da čitav život u svim svojim pojavama i granama imade biti isključivo vlasništvo države. Država je svemoćna, vladao njom apsolutni vladar kako to veli engleski slobodni mislilac Hobbes, ili je upravlja skupna savezna volja čitave zajednice, kako to nauča Rousseau. Pojedinac ima nekih neotuđivih prava prema drugima pojedincima, ali naprama državi nema u zbilji nikakvih prava, nego samo dužnosti. A država opet prama pojedincu nema nikakvih dužnosti, nego samo prava. Država je Bog. Svaki

se pojedinac mora u liberalnoj svemoćnoj državi potpuno izgubiti i bezuvjetno podložiti državnoj vlasti. Svaki pojedinac mora i svoju slobodu i svoju savjest i svoje mišljenje i sebe čitavoga i svoju obitelj i svoju djecu žrtvovati državi. Ovu su teoriju svemoćne države izgradili liberalni filozofi od Machiavellia, Hobbesa, Rousseaua, Montesquieua, sve do njihovih neznatnih učenika kod nas. Ti ljudi gledaju u kršćanstvu najvećeg neprijatelja roda ljudskoga, jer »propovijeda vjeru u besmrtnost duše i time počinja najveći zločin pogodujući egoizmu pojedinaca«.[2] A liberalni državnici provađaju ove teorije u svim državama, pa i kod nas. Stvari, koje su danas mnogima sasvim obične i razumljive, ali koje nijesu uvijek potpuno opravdane, ili su posve krive, kao na pr. sloboda savjesti, sloboda govora, sloboda štampe, prisilna državna školska nastava, nadzor države nad vjerskim i crkvenim ustanovama i društvima (na pr. Marijinim kongregacijama, osobito đačkim),[2a] državni nadzor nad propovijedima i uopće nad vršenjem svećeničke službe, to su sve samo pojedini pojavi cjelokupnog sustava političkog liberalizma, koji stavlja sav gospodarski, državni, uzgojni i vjerski život u isključivu vlast države. I tako — sve u ime slobode — vlada nekolicina i narivava svoju volju i svoje mnijenje svima ostalima zatirući pravu slobodu i ljudsko dostojanstvo.

Gospodarski je liberalizam proglasio slobodu trgovine bez stručne izobrazbe, uništio cehove (stručna obrtnička udruženja) i uveo slobodu obrta i trgovine. Time je uništeno poštenje i red u gospodarskom životu. Liberalizam je skrivio, da se danas gotovo sav novac i trgovina usredotočila u rukama nekolicine, koji stiču bogatstvo i plijene pošteni svijet. Ovo je strahovito gospodarsko stanje izazvalo socijalističke i komunističke teorije, da je svako privatno vlastništvo krađa i da jedino država može posjedovati, a pojedinac ne. To znači padati iz jedne krajnosti u drugu, iz jednoga zla u drugo. Treba opet u život privesti stručne organizacije radnika, obrtnika i t. d. i tako pomalo popraviti ono zlo, što ga je prouzročio gospodarski liberalizam.

Vjerski je liberalizam najbolje označio sam Voltaire: »Svakomu se mora dozvoliti, da se moli Bogu i da vjeru-

je, što i kako hoće, kao što svaki čovjek smije jesti što hoće«. Iz ovoga — na prvi pogled možda zavodljivog stavka — slijedi sloboda savjesti, sloboda vjeroispovijesti, sloboda štampe, sloboda govora, »vjera je privatna stvar« — sve krilatice tako moderne, da već i katolici češće misle, da su to posve dobre stvari, jer im ne znadu pravoga značenja i jer ne znadu, da je Crkva katolička sve te stvari često osudila, osobito Pijo IX., Leo XIII. i Pijo X.[3] Tu se ne radi o građanskoj snosljivosti, kako izričito ističe Leo XIII.,[4] nego o načelu, i načelo je krivo. Liberalizam smatra naime čovječanstvo potpuno slobodnim i neovisnim, osim od državne vlasti: nema zakona, osim državnog, i nad državnim zakonom nema zakona, koji bi vezao i državu i svakog čovjeka, i sve ljude, jer su ljudi stvorovi Božji. Boga za liberalce nema i zato čovjek nije zavisan od Boga. Čovječanstvo je autonomno, ono sebi samo stvara zakone, kakve hoće; ovisno je samo o sebi samomu. Nema jedne objektivne, u zbilji prave i istinske vjere. I zato je vjera za liberalce privatna stvar. Zato svaki može sebi sastaviti vjeru, koju hoće i kakovu hoće. Nijedna vjera nije

kriva, jer nijedna nije prava. Zato je i savjest i govor i štampa slobodna — ne pred državom, jer jao onomu, tko ustane proti ustavu i državnim odredbama — nego pred Bogom. Zato nastoji liberalizam skučiti katoličku Crkvu i dobiti je u svoju vlast, da je može zlorabiti u svoje političke svrhe... Zato podupire liberalizam sve one »narodne crkve«, koje i nijesu vjerske crkve, nego državna ustanova, ovisna i podložna vlastodršcima.

Posebna oznaka liberalca jest to, što on nikada ne zadire u ustanove drugih vjera i vjerskih udruženja, već se buni jedino proti katoličkoj Crkvi i njezinim ustanovama.

Liberalac ne ide u crkvu, jer da se može Bogu moliti i kod kuće i u lijepoj božjoj prirodi — uistinu on se nigdje i nikada ne moli.

Liberalac se rado pozivlje na Sveto Pismo, ali ga nikada nije čitao.

Liberalcu smeta crkveni »indeks« zabranjenih knjiga, jer da treba čitati i dobro i zlo, pa onda prosuđivati — a on u zbilji čita samo protukatoličke, liberalne knjige i novine, dok je čitavu katoličku štampu stavio na svoj liberalni indeks zabranjenih knjiga...

Liberalac rado raspravlja o crkvenoj povijesti i o srednjem vijeku, a nije pročitao još nijednoga ozbiljnoga povjesničkoga djela, već crpe sve svoje znanje iz plitkih novinskih članaka, brošura, romana, filmova i drama i radio-govora.

Liberalci traže neograničenu slobodu mišljenja, ali napadaju na svakoga, koji misli drugačije od njih.

Liberalcima su sve vjere jednako dobre, ali se ne drže nijedne.

Liberalac »poštuje svačije vjersko uvjerenje«, ali se ruga onima, koji se u vjerskim stvarima pokoravaju rimskomu Papi i katoličkim biskupima.

On veli, da nije framasun, ali u istinu nitko ne služi framasunskim ciljevima bolje od njega.

Tako bismo mogli nastaviti još dalje. Ali je i ovo dosta. Po ovim značajkama možeš lako razlikovati liberalca od poštenih kršćana.

Liberalizam je kameleon, ili bolje, jedna ogavna beskarakterna neman sa sto glava, koje jedna drugu proždiru, a sve zajedno hoće da prožderu katolicizam. Kako da se katolikinja bori protiv te nemani?

Dobra katolikinja ne će bez prave potrebe zalaziti u liberalna društva; ne

će čitati novina, što ih čitaju i izdaju liberalci; ne će se dati zavesti riješenjem ženskoga pitanja, za koje se liberalci zalažu. Molit će se za liberalce, da im Bog prosvijetli pamet i da ih obrati na pravi put.

Liberalizam je beznačajan — zato n a g l a s u j n a č e l a !

Liberalizam je kompromis najsuprotnijih načela — zato n e k o m p r o m i s n o s t u n a č e l i m a. Svaki je kompromis u načelima od đavla. Neka ne bude pusta riječ: »I sam život za načelo žrtvovat će svaki nas!«

Liberalizam veli: »vjera je privatna stvar« — zato vrši valjano svoje v j e r s k e dužnosti i budi katolikinja svagdje i svuda, ne samo u svojoj sobici i u crkvi, nego i školi, na ulici, u salonu, u lektiri i na zabavama.

Liberalizam je nedosljedan — zato budi uvijek dosljedna u katoličkim načelima i u njihovoj provedbi.

Nemoj nigdje i nikad jaram vući s nevjernicima![5]

Liberalni katolicizam.

Kakvu zajednicu ima svijetlo s tminom? Kako se slaže Krist s Belialom?
II. Kor. 6. 14. 15.

Naročitu pozornost treba da svratimo liberalnom katolicizmu, ili, kako ga drugi zovu, katoličkom liberalizmu.[1] Kako već samo ime kaže, liberalni je katolicizam neko spajanje katolicizma i liberalizma, nastojanje oko izmirenja katoličkih načela s liberalizmom. Osnovna je misao liberalnog katolicizma, da se Crkva mora izmiriti s liberalizmom. Već je papa Grgur XVI. 1832. i 1834. upozorio na »indiferentizam, t. j. na kobno mišljenje, da se možeš u kojoj mu drago vjeroispovijesti spasiti, ako si pošten... Iz ovoga mutnoga izvora potječe besmisleno i krivo mnijenje, da se svakomu mora zajamčiti sloboda savjesti... A koja je gora smrt za dušu, negoli sloboda zablude, kako veli sv. Augustin?«[2] Pijo IX., nasljednik Grgura XVI. na biskupskoj stolici rimskoj, osudio je u više navrata, a osobito svojim znamenitim Silabom samu jezgru liberalnog katolicizma i sve njegove pojave, koje su se do onda bile razvile. A kad se kasnije liberalni katolicizam pojavio u novom

obliku t. zv. amerikanizma i modernizma, upozorili su pape Leo XIII., Pijo X., Benedikto XV. i Pijo XI. na ove zablude i osudili ih.

Liberalni katolici hoće da budu liberalci, ali ujedno hoće još ostati katolici. Oni preporučuju mirno i strpljivo podnašanje svih napadaja na katolicizam, pa i onda, kad je jasno, da će katolici imati samo toliko prava u javnom životu, koliko ga sebi izvojšte. Kad moraju biskupi ili Sv. Stolica odlučno govoriti, liberalni se katolici boje za mir i osuđuju takav odlučan nastup kao »neumjestan« ili »nezgodan«.

Liberalni katolici hoće, da se privatni život dijeli od javnoga. Privatno budimo katolici, ali da to budemo i u javnom svom radu, to tim ljudima nije više savremeno...! Tako je jedan te isti čovjek u crkvi i u svojoj sobici katolik, a u uredu, kod izbora, u različitim udruženjima..., savremeni liberalac, koji krotko podnaša sve napadaje na katoličke svetinje u tom društvu...

Osobito naučaju liberalni katolici, da vjera nema nikakva posla ni s politikom, ni sa socijalnim pitanjem, ni s kulturom, ni s literaturom, ni s umjetnoš-

ću ... i zato oni slušaju Papu samo u čisto vjerskim stvarima, ali ne onda, kad Papa govori o socijalnom pitanju i t. d. Zato liberalni katolici ne glasuju kod izbora za katoličkog narodnog poslanika, nego za otvorene liberalce.* Zato su pretplaćeni doduše i na koji katolički časopis, ali marljivo čitaju i kupuju liberalne i bevjerske knjige, romane i novine. Zato idu doduše nedjeljom k sv. misi, a nedjeljom poslije podne idu onda i na liberalne skupštine i zabave.

Liberalni katolici hoće svakako da budu katolici, ali — tako oni vele — pravi Kristovi katolici, a ne rimski katolici.

Liberalni katolici kažu, da su katolici, ali dakako i širokogrudni, liberalni katolici, a ne klerikalci.

Lberalni katolici nijesu proti katolicizmu, ali su protivnici »klerikalizma«.

Liberalni katolici nijesu protivnici kršćanske prosvjete, ali je ruše u svojoj kući.

Liberalni katolici nijesu protivnici katoličkih društava, ali nijednoga ne podupiru.

* Političko je mišljenje svakomu posve slobodno, u koliko je samo političko, a ne dira u vjeru i ćudoređe, u Božja ili crkvena prava. Pijo X. 25. 8. 1910

Čitav je liberalizam, a još više liberalni katolicizam jedno veliko protuslovlje. Ne čudimo se dakle, što je liberalni katolicizam poprimio i oblik t. zv. amerikanizma. Amerikanizam traži, da način i smjer katoličkog života mijenjaju i uvađaju pojedinci, svaki prema svome uvjerenju i spretnosti, mimo, pa i protiv zakonite vlasti u Crkvi katoličkoj, mimo, pa i protiv biskupa i Pape. Ovi liberalni katolici dijele kršćanske kreposti u radne i trpne. Radne su im kreposti: junaštvo, oduševljenje, borbenost, revnost u organizovanju katoličkih društava, priredaba i svečanosti ... A među trpne kreposti ubrajaju: strpljivost, poniznost, poslušnosa, molitvu, privatni kršćanski život ... Za »trpne kreposti« vele, da su bile zgodne u prošlim vremenima, a danas da treba više njegovati »radne kreposti«. Ovu zamamnu zabludu osuđuje veliki Papa Leo XIII. ovim riječima:[3] »Način života u crkvi i crkvenu disciplinu uređuje crkvena vlast, a ne privatnici. Samo onaj može misliti da su jedne kršćanske kreposti zgodne u jedno vrijeme, a druge u drugo, tko se ne spominje riječi apostola Pavla: »koje unapred pozna, one i odredi da budu jednaki obličju Sina njego-

va«.[4] Krist je učitelj i uzor svake svetosti... A Krist se ne mnijenja u tijeku vremenâ, već je »isti i danas i u vijekove«.[5] Svima je dakle ljudima sviju vijekova rečeno: »Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem!«[6] I nikad nam se ne će Krist pokazati u drugoj pojavi, nego »poslušan do smrti na križu«.[7] Za sva vremena dakle važi apostolova riječ: »Koji su Kristovi, tijelo su svoje razapeli s manama i strastima«.[8] Jasno je, da je iz ovoga preziranja evanđeoskih kreposti, koje se krivo nazivaju trpnima, moralo slijediti takvo shvaćanje kršćanskoga života i rada, koje prezire, ili barem zapušta i zanemaruje život duše u Kristu i praktični kršćanski život...«

Tako možemo kadgod susresti kojeg katoličkog radenika, koji je sav u radu, i u toj »herezi rada«,[9] kako je zove kardinal Mermillod, pomalo napušta katolička načela — on, koji ih toliko naglasuje!

Ovi liberalni katolici ističu katolicizam u javnome radu, ali ga zanemaruju u svom privatnom životu.

Oni se bore protiv liberalizma i pro-

tiv liberalnog katolicizma, a sami su — i nesvijesno — samo liberalni katolici...

Ne zaboravimo, da je začetnik liberalnog katolicizma nesretni Lamennais, osnivač velikih katoličkih novina »L' avenir« i oduševljeni radnik za slobodu francuskih katolika. Kad su mu počeli prigovarati, da zastupa kriva načela, sam je zatražio presudu Sv. Stolice. A kad je Papa osudio njegova načela o slobodi, pokorio se s početka, ali nerado. Doskora je počeo pozivati u borbu »protiv svećenika i tirana« protiv klerikalizma... Papa je Grgur XVI. osudio ove Lamennaisove spise, a ovaj je na to istupio iz katoličke Crkve i umro nepomiren s Crkvom. Lamennais je žrtva onoga duha, koji je u Francusku uveo Ljudevit XVIII. († 1824.) tražeći vanjski sjaj Crkve, a zapuštajući nutarnji vjerski život.[10] Lamennais je žrtva svoje silne volje, koja je htjela da provede svoje ideje. Lamennais je žrtva »hereze rada« za katoličku stvar.

Što je u Francuskoj bio Lamennais, to je početkom XX. vijeka bio u Italiji Romolo Murri.[11]

Ima još i treća vrsta liberalnih katolika, modernisti. Nijesu to dogmatički modernisti. Ali Sv. Stolica odlučno za-

bacuje ne samo dogmatski, nego i moralni, juridički i socijalni modernizam«.[12] Ovi su »moderni« katolici »revni reformatori Crkve i vjerskoga života«, ali oni djeluju mimo, pa i protiv crkvene vlasti, mimo, pa i protiv biskupa i Pape. O njima veli sv. Otac Papa Pijo X.: »Oni hoće širiti kršćansku prosvjetu nesamo ne pokoravajući se crkvenoj vlasti, nego ustajući i protiv izričite volje crkvenih poglavara. Oni govore, da uzdižu barjak Kristov. Ali njihov barjak nije barjak Kristov, jer na njemu nema nauke Božanskog Spasitelja, koja i ovdje ima svoju primjenu: »Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire«,[13] jer ne poznaju poniznosti, pokornosti i djetinje odanosti prama crkvenim poglavicama«.[14]

O suglasju s Crkvom govorit cemo opširnije u poglavlju: Katolicizam.

Pijo IX. nazvao je liberalni katolicizam najpogubnijom kugom. Ta se kuga raširila po čitavome svijetu i otrovala je javni i privatni život čitavih naroda. Kod nas je biskup Mahnić ustao velikom žestinom protiv liberalizma i liberalnog katolicizma. Počeo je dijeliti duhove.

Između istine i laži nema izmirenja. Ako je kršćanstvo istina, tada je liberalizam laž. Ako je u katolicizmu Krist, tada je u liberalizmu Antikrist.

Između katolicizma i liberalizma nema sredine. I ako tkogod traži sredinu između rimskog katolicizma i liberalizma, to nije naš put.

Liberalni katolici vele: »Ja sam katolik, ali... Budi dakle katolikinja bez »ali«! Nastoj da spasiš svoju dušu — to je prvo i najglavnije. A onda nastoj, da proširiš i učvrstiš kraljevstvo Božje i u srcima svojih bližnjih — podvrgavajući svoj sud uvijek, bezuslovno i potpuno odredbama Crkve katoličke, mjesnog biskupa i Sv. Stolice u stvarima vjere, ćudoređa i crkvene discipline.

Katolicizam.

Gdje je Petar tamo je Crkva, a gdje je Crkva, tamo je život vječni.
Sv. Ambrozije.

Nema u današnje vrijeme nijedne stvari, koja bi bila tako zazorna protivnicima Crkve, a i nekim »katolicima«, kao »crkveno mišljenje«, »sentire cum Ecclesia«. »Crkveno mišljenje« — to im je jezuitska izmišljotina; to je prema njihovu mišljenju sredstvo za duševno rop-

stvo Crkvi, kojega se mora u današnjemu dvadesetomu vijeku otresti svaki »moderni, kulturni, napredni, slobodni čovjek«. Prema njihovu shvaćanju stoji crkveno mišljenje u protivurječju sa zdravim razumom, jer lišava čovjeka slobode, da razmišlja o nekoj stvari, jer lišava čovjeka prava, da sudi o odredbama Crkve. Govore: čovjek pojedinac može biti i katolik, ali ne rob katoličke Crkve.

Pogledajmo zato, što je to »crkveno mišljenje«, jer nema sumnje, da su ideje protivnika zamamne, te im često popusti i neiskusni katolik.

»Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Idite dakle, naučajte sve narode ... učeći ih da sve drže, što sam vam zapovjedio ... Tko vas sluša mene sluša, tko vas prezire mene prezire«.[1] Ovim je riječima Spasitelj predao sv. Petru i ostalim apostolima i njihovim zakonitim nasljednicima vlast naučavati zakon Božji i upravljati Crkvom Božjom. Rimski biskup, kao zakoniti nasljednik Sv. Petra, i zbor sviju biskupa, koji su u vezi sa sv. Ocem Papom, nepogrešivi su u naučanju nauka Kristova. Stoga je nepogrešiva istina sve, što sv. Otac Papa, ili sveopći crkveni sabor u sporazumu

sa sv. Ocem Papom proglasi, da je od Boga objevljeno. No kršćani nisu dužni slušati sv. Oca Papu i biskupe samo onda, kada proglasuju koju dogmu, već su ih dužni slušati i u svemu, što se odnosi na vjeru i ćudoređe i na upravu Crkve.

Sam je Spasitelj rekao Sv. Petru: »pasi ovce moje, pasi jaganjce moje«,[2] a biskupe postavlja Duh Sveti da upravljaju Crkvom Božjom.[3] Tko ne će da vjeruje, što Crkva katolička nauča, taj je krivovjerac. A tko Crkve ne sluša, taj je odmetnik. I zato upozoruje Pijo IX. na »drskost onih, koji zabacuju zdravu nauku i misle, da se može bez grijeha, i bez brodoloma u katoličkoj vjeri, ustegnuti poslušnost onim odredbama Sv. Stolice, koji govore doduše o općem dobru Crkve, o njezinim pravima i o crkvenoj upravi, ali se ne tiču vjerskih ili ćudorednih dogmi«.[4] A Leo XIII. opetuje isto i dodaje: »Kršćanska je dužnost ne samo vjerovati sve, što nepogrešiva Crkva određuje da se ima vjerovati, nego i dati se upravljati vlašću i vodstvom biskupa i naročito Sv. Stolice«.[5] Pijo X. primjenjuje ovo načelo čitavom životu i radu katolika: »Sve

ono, što izravno pomaže duhovnu i pastirsku službu Crkve i što ima vjersku svrhu, da vodi u život vječni, mora u svakoj, i najmanjoj stvari biti podložno biskupima, koje je Duh Sveti postavio da ravnaju svojim biskupijama. Ali i sve ono, što u prvom redu hoće da osvježi i podupire pravu kršćansku prosvjetu i što sačinjava katoličku akciju, ne može se ni zamisliti neovisno od savjeta i upravljanja sa strane Crkvenog poglavarstva, naročito, u koliko sve to treba da bude prilagođeno načelima kršćanske nauke i ćudoređa. Još je manje moguća katolička akcija, koja bi bila u višemanje otvorenom sukobu s crkvenom vlasti«.[6] »Štogod kršćanin čini, i u zemaljskim stvarima, podvrgnuto je sudu Crkve, u koliko je u vezi sa zadnjim ciljem svega života, s prirodnim ćudoređem i Božjim zakonom«.[7]

U vjerskim dakle i ćudorednim pitanjima, i u svemu, što je u vezi s time, i s crkvenom disciplinom, treba da budemo pripravni, prema riječima sv. Ign. Lojole, pokoravati se u svemu pravoj Zaručnici Kristovoj, koja je majka naša sv. Crkva Katolička.[8] Ne može imati Boga za Oca, tko ne poštuje Crkvu kao svoju majku.[9] Nije prava kći Crkve Katoličke, koja je ravnodušna prema njoj, koja ne nastoji da se upozna s njenim životom, ili koja crpi svoje znanje o Crkvi iz liberalnih novina i časopisa. Nastojmo se upoznati s crkvenom poviješću iz ozbiljnih katoličkih knjiga, koje će nam reći svu istinu.[10] Ovo će nas proučavanje oduševiti i uvjeriti o Božanskoj moći, koja nevidljivo upravlja Katoličkom Crkvom i u najtežim vremenima, jer Spasitelj ostaje s Crkvom i u Crkvi do konca svijeta.[11] Nemojmo pak nikada da Crkvu istovjetujemo s ličnošću ovoga ili onoga svećenika ili biskupa, koji nam je simpatičan ili antipatičan, u koga imamo lično povjerenje, ili koji možda ne uživa našeg povjerenja. Ne ćemo ovaj čas istraživati, imaš li pravo ili nemaš, kad mu uskraćuješ svoje povjerenje. To uopće nije važno. Važno je jedino to, da slušaš biskupa i Sv. Stolicu u svemu. Tko sluša biskupa i Sv. Stolicu, sluša Krista, a tko se njima protivi, protivi se Kristu.[12] S Crkvom živi i radi samo onaj, tko je z a j e d n o s b i s k u p o m. »Bolje je nešto u katoličkom radu i propustiti, pa bilo to što mu drago, nego učiniti mimo i protiv volje biskupa«.[13] Rad bez biskupa ili čak i protiv njegove ili papine volje nema Božjeg

blagoslova. Time, razumije se, ne velimo, da biskup u svojim odredbama ne može pogriješiti, nego samo to, da — kako veli sv. Ignacije Lojola[14] — moramo biti više spremni hvaliti biskupove odredbe, nego kuditi. A mislimo li, da je biskup imao krivo, ne kritikujmo pred drugim njegovih odredaba, nego saopćimo sve, što imamo, na zgodan način samomu biskupu, i konačnoj se odredbi biskupa i Sv. Stolice na svaki način pokorimo. »Tko nije s biskupom, nije u Crkvi katoličkoj« veli sv Ciprijan.[15]

Oh, te k r i t i k e ! Nijesi li već čula takvih kritika biskupovih i papinih odredaba? Nijesi li možda i sam malo kritikovala? »To nije moderan biskup«, »to nije savremeno . . .«, »kakova je to pak glupost . . .«, »oni tamo u Rimu ipak bi mogli biti pametniji i pravedniji . . .«, koliko se puta takve riječi čuju iz katoličkih usti̇ju! O tomu, što protivnici Crkve i otvoreni liberalci vele o papi i biskupima, uopće ne ću da govorim. Pitam samo: Smije li katolikinja dozvoliti, da se u njezinoj prisutnosti papa i biskup napada, kritikuje i kudi, smije li se možda i ona sama tomu pridružiti? Svatko misli, da je pozvan napadati i kritikovati papu i biskupe. A najviše

kritikuju oni, koji sami u svom djelokrugu ne vrše svojih dužnosti. I oni, koji ne znaju pravo upravljati ni sa svojom malenom kućom, hoće papi i biskupima da određuju, kako bi trebalo upravljati čitavom biskupijom i čitavom Crkvom! Prava će katolikinja u takvom slučaju pokazati svoje negodovanje i nikad se ne će zaboraviti, pa se pridružiti ovakvu kritikovanju. A one odredbe i postupak biskupa ili sv. Oca Pape, koji nam nijesu po ćudi, nastojmo izbliže upoznati, pa ćemo onda redovito mnoge stvari bolje razumjeti i manje osuđivati.

Načelo je sv. Augustina bilo: »Rim je svoju rekao, stvar je svršena«. »U z R i m u v i j e k !« To valja da bude i naše načelo. I što više neprijatelji Crkve i liberalci mrze na papu, to više mora svaka kći katoličke Crkve ljubiti namjesnika Kristova na zemlji. Ljubavlju prama papi i djetinjom odanošću prama sv. Stolici treba da bude ispunjen čitav život svakoga katolika. Odanost je i poslušnost biskupu i papi znak i uvjet katoličkog života i rada. Što je veća odanost i poslušnost biskupu i papi, to smo bliže Crkvi i Kristu.

U crkvi irskoga kolegija u Rimu možeš vidjeti jedan neobičan grob. O'

Connel, veliki borac za slobodu Irske, ostavio je umirući »svoje tijelo domovini Irskoj, srce Rimu, a dušu Bogu«. I doista! Tijelo mu sahraniše u Irskoj, da tamo čeka uskrsnuće. Srce mu počiva u Rimu u gore spomenutoj crkvi, a duša mu je, nadamo se, u raju svijetlosti vječne.

Katolička djevojko! Uz Rim uvijek! Neka i Tvoje srce bude u Rimu! Ljubi djetinjom odanošću i junačkim entuzijazmom glavu i majku sviju crkvi! I shvaćanje Tvoje neka bude uvijek u svemu rimsko, katoličko! Ljubi djetinjom ljubavlju i slušaj uvijek i u svemu biskupa i sv. Oca Papu! Što bliže Rimu, to bliže Kristu!

Kršćanka mi je ime, katolikinja prezime!

Kršćanka-katolikinja sluša, štuje i ljubi Boga, Isusa, Katoličku Crkvu, Rimskoga Papu, svoga biskupa, koji je u jedinstvu sa sv. Ocem Papom, i ostale službenike Kristove Crkve, svećenike. Stupi dakle u usku i srdačnu vezu sa svojim duhovnim pastirom! Preko svoga si katehete i župnika sjedinjena s biskupom i s nasljednikom sv. Petra i namjesnikom Isusovim na zemlji, sa sv. Ocem Papom.

Moli za crkvene poglavare i za svećenike! Čula si više puta, kako imade i loših svećenika. Ne pronosi lakoumno ovakve glasine o pojedinim svećenicima. Možda to ipak nije istina, ili je daleko pretjerano. A ako i jest istina, moli tada za ovog nesretnog svećenika, da se opet vrati na pravi put i da postane vrijedni sluga Božjega žrtvenika.

Štuj nadalje i cijeni sv. sakramente, crkvene obrede, uredbe i običaje, pa ćeš onda doista živjeti i osjećati s Kristom i s njegovom Crkvom.

Feminizam.

»Čitav je vaš rad samo apostolat kršćanskog života u obitelji, apostolat ljubavi i apostolat žrtve.« (Pio X. katoličkim ženama 8. I. 1912.).

Feminizam je liberalno riješenje ženskoga pitanja.[1]

Feminizam je težnja za »emancipacijom« (oslobođenjem) žene od muškaračkoga jarma, nastojanje, da žena sebi izvojšti prava, koja joj je muškarac dosad uskraćivao«.

Žena je u pogana bila robinja i igračka muškarcu. Tako je i danas još isto kod divljaka. Spasitelj je oslobodio ženu i vratio joj slobodu i dostojanstvo.[2] Kršćanstvo ne smatra više ženu

kao stvar nego kao slobodnu ličnost. I žena ima, kao i muškarac, besmrtnu dušu i pravo na vječni život duše u Kristu Isusu. Na ovoj se osnovici razvio socijalni položaj žene u kršćanskom društvu.

Zar dakle ne postoji žensko pitanje? Postoji, nažalost, i to ponajpače kao pitanje kruha. U kulturnom svijetu imade više odraslih žena nego muškaraca. Kako će se dakle prehraniti djevojke, dok se ne udadu, kao i one, koje se ne će ili ne mogu udati? To je korijen modernog ženskog pitanja.

Nekad su žene idjevojke — i u najboljim kućama — obavljale kućne poslove i uz to prele, tkale, šivale i vezle.[3] Danas se sve to brže, ako i slabije, obavlja u tvornicama, pa se može gotovo kupiti. Ali za to treba novaca. Da dobije novac, radi žena u tvornici ili radionici. Time je istrgnuta iz obitelji i premještena čitav dan, a često i noć, u tvornicu ili radionicu. Ono, što je nekad radila u kući, danas radi u tvornici, i time zaslužuje svoj kruh dajući najveću dobit ne sebi ni svojoj obitelji, nego vlasniku tvornice. Do nedavna je i seoska i građanska djevojka bila reduša u kući i pomagala majci u kućnim poslovima. Danas građanska djevojka ide u pisarnu, školu ili trgovinu, a njezino prijašnje mjesto u kući zauzima služavka sa sela. Tu je početak modernog ženskog pitanja.

Već je Rousseau pošao i dalje i zacrtao glavne misli »oslobođenja žene«. 28. X. 1789. zatražile su neke Pariškinje od narodne skupštine, da i ženama dade ista politička prava, kao i muškarcima, a 1791. predala je Olympe de Gouges kraljici Mariji Antoinetti deklaraciju ženskih prava, kao neki nadopunjak već proglašenim »čovječjim pravima«.

Mary Wollstonecraft izdala je 1792. svoju obranu ženskih prava. Kasnije se 1830. javlja George Sand i stvara ideal žene — muškarca, pa je i sama sebi nadjenula muško ime. Tako je nastao i dalje se razvijao građansko-liberalni feminizam tražeći »emancipaciju« (oslobođenje).

Vođe velikih gomila nepravedno iscrpljivanih radnica pošli su još dalje. Dok građansko-liberalni feminizam u glavnom ipak hoće barem nekako sačuvati osnovice ljudskog društva, državnu i obiteljsku zajednicu, ruši komunističko-socijalistička revolucija ne samo državni poredak, nego i samu obitelj. Komunizam i socijalizam ukida privatno vlasništvo, posebno kućanstvo, nerazrešivu ženidbu, a uvađa zajedništvo dobara i slobodnu ljubav. Glavni je zastupnik ove struje August Bebel.

O zahtjevu slobodne ljubavi, o pravu nezakonite majke, o pravu slobodne rastave i ponovne udaje ne ću da govorim. Svakoj je katolikinji jasno, da ovi zahtjevi komunizma i liberalnog feminizma pod firmom slobode ponizuju ženu. No što ima katolikinja držati o ostalim »uskraćenim ženskim pravima«?

U glavnom se traži, da »žene moraju sve više i više prodirati u razne službe, ne smiju im se unaprijed zatvarati mnoga zvanja, moraju im se dati i u javnom životu politička prava, navlastito pravo glasa«. I doista, dok se traži samo to, da se ženama uopće ne priječi obrazovanost i osposobljenje za zvanja, u koja danas mora mnoga žena da stupa, jer se ne može ili ne će udati, pa mora sama za se živjeti i zasluživati sebi kruh, dok se traži samo to, da i žene sudjeluju u zakonodavstvu, kad ono određuje o ženama i ženskim pozivima i ženskom djelovanju, obitelji i

uzgoju, dotle su ovi zahtjevi potpuno opravdani. No čini se, da to još nije ni izdaleka s v e, da u tome ne stoji ženski pokret pa ni s katoličke strane više puta.[4] Čini se, kao da je c i l j svemu pokretu, da žene sve više i više prodiru u mnoga zvanja i u javni politički život, a da se udaljuju od obitelji i kućnih poslova.

Upravljanje Crkvom,[5] a redovito i državom, javni politički rad i javna zvanja, to je po Božjem zakonu (za Crkvu) i po prirodnom ustrojstvu domena muškaraca. A cilj žene ne smije biti, da radi sve isto, što radi muškarac. Domena žene jest obitelj i kućni rad, za koji je žena stvorena po naravi, kojemu naginje i u kojemu golema većina žena nalazi sadržaj i sreću svoga života. A one, koje se ne će ili koje se ne mogu udati, valja da imadu slobodan pristup zvanjima, koja su za žene podesna. Svima ženama se mora pružiti mogućnost, da se za taj slučaj izobraze ne samo uopće, nego i stručno, i da mogu u djelokrugu ženskih zadaća sudjelovati u zakonodavstvu. No gdjegod i kolikogod je moguće, valja ženu sačuvati njenoj prirodnoj zadaći, obitelji. Pa i slobodna ženska zvanja, u kojima rade na-

date, i osobito udate žene, valja da se što više približe obitelji.* Ne pazi li se kod rješavanja ženskog pitanja na to, ne će se ono nikada riješiti, nego se sve više zamrsuje i stvara se novo pitanje: p i t a n j e n e s r e t n i h o b i t e l j i, jer u tim obiteljima nema majke, nema žene, ona je u uredu, u parlamentu, na sjednicama zakonodavnog odbora, u školi uči tuđu djecu — a vlastitu joj djecu uzgaja sluškinja ili nitko. — »Najveća je socijalna radnica ona žena, koja imade toliko smjelosti, da uopće ne radi »socijalno«, nego posve nesebično i tiho nastoji da uredi sva pitanja i konflikte, koji se odnašaju na njezinu ličnost i njezinu obitelj. Bez ove organizacije života sve je drugo laž . . .«[6]

---

* F. W. Förster[7] preporuča osobito k u ć n o z v a n j e l i č n e p o s l u ž b e, kojemu se djevojke i iz najboljih kuća moraju opet vratiti, b o l n i č a r s k o z v a n j e, koje se može vršiti ne samo u bolnicama, nego i kod kuće i dragovoljno u kućama bolesnika, u č i t e l j s k o z v a n j e, organizovanu brigu za s i r o č a d i z a p u š t e n u d j e c u i z a k a ž n j e n i c e: To je doista prošir○no materinstvo, to je kulturna zadaća žene, to je prava emancipacija od muškaračke premoći. I l i j e č n i c a i p r a v n a s a v j e t n i c a može mnogo dobra učiniti. Mnoge će djevojke biti prisiljene, da preuzmu službu prodavačice, kontoaristice, činovnice, konobarice, sobarice, ili služavke. I jer je ženska radna sila faktično jeftinija, ostaju zato mnogi muškarci bez posla, a žene su istrgnute iz obitelji.

»Osobito treba požaliti«, veli Papa Pijo XI., »što je razorna djelatnost svijeta i svjetskih načela duboko prodrla i u samo korijenje ljudskoga društva, to jest u obiteljski život, koji sve više propada«.[8] Obiteljski život propada najviše zato, jer mnoga žena, majka, sestra, kći . . . manje cijeni svoj položaj i svoje djelovanje u obitelji, nego vanjski rad, zabave, šport, udruženja, politiku . . . Mnoge su žene današnjim socijalnim poretkom prisiljene, da izvan obitelji zaslužuju sebi i svojima koricu kruha. A ipak je obitelj upravo korijenje ljudskoga društva. **Rad je u obitelji i nastojanje oko sretnog obiteljskog života kud i kamo veće vrijednosti od sve moderne kulture, trgovine, industrije, parlamenta i svilenih haljina . . .** Treba obnoviti i osvježiti smisao za tihi obiteljski život, i veliki će dio socijalnog pitanja biti riješen. Riješit će ga ž e n e, koje će biti srce i duša svojih obitelji, koje će nastojati, da od svoje obitelji stvore mali Nazaret.

Potpuno se urediti ne da ništa na svijetu. Ali razumna podjela rada traži, da se muškarcu preda više vanjski i javni rad, a ženi više rad u porodici. Samo onaj može to smatrati ponižnjem i zapostavljanjem **žene**, tko malo mari za osnovnu zajednicu ljudskog društva, za dobro **uređenu** porodicu.

To traži od katoličkih djevojaka i žena kršćanstvo. A od Hrvatica to zahtijeva i naš narodni duh; koji se tako lijepo odrazuje u narodnoj pjesmi i narodnim poslovicama:

Gdje nema žene, tamo bolesnik uzdiše.
Gdje nije žene, ondje nije ni kuće.
Gdje nema žene, nema ništa. — Jer:
Na ženi kuća ostaje. (Ili:)
Žena kuću drži.
Kuća više stoji na ženi, nego li na zemlji.
Ne stoji kuća na zemlji, nego na mužu i ženi.
Žena tri ugla drži u kući, a muž tek jedan.
Domaćica kuću drži.
Muž je glava, a žena je srce kuće.
Prava je žena u svojoj kući i domaćica i stopanjica.
Žena kuću drži: muž je kući gost.
Čovjek je gost, a žena domaćin.

Kad ovo znamo, posve nam je razumljiva narodna naša riječ: Valjana žena nije nikad besposlena. Ženskom poslu kraja nema.

Valjana žena najveće je blago.
Guslara joj na svijetu nema«.[9]

Onaj, tko traži emancipaciju žena i potpuno izjednačenje s muškarcem, t o j e z a p r a v o s a m o m u š k a r a c u ž e n i. Imade takvih muškaračkih žena, i one su glavne pobornice ove i svake emancipacije. A većina je žena u sebi ostvarilo čisti pojam žene. Zato je najveća, najljuća i nepobjediva protivnica nezdrave emancipacije ž e n a ž e n a s a m a. Za ženu je časnije da bude ž e n a, negoli k o p i j a m u š k a r c a.

Vanredne se pojave opravdavaju u samima sebi kao i z u z e t a k, ali valja

jasno reći: to nije opći ideal žene. Ideal žene ne stoji u onomu, što tek rijetke žene mogu i smiju da postignu, radi svoje vanredne fiziološke i psihološke konstitucije, koja se u neke udaljuje od redovitog ženskoga tipa. Ovaj je redoviti ženski tip stvorila Providnost i priroda. I mi se varamo, sanjamo li o tome, da možemo ovaj prirodni ženski tip izobrazbenom i uzgojnom dresurom s temelja promijeniti i približiti ili čak i izjednačiti muškarcu. Intelektualni i stručni uzgoj žene treba dakle da računa s ovim redovitim tipom kao s normalom i golemom većinom. A izvanredne pojave treba samo u toliko uzeti u obzir, da se i one mogu individualno razviti, no nipošto, da one budu nametnute kao uzor golemoj većini svojih ženskih družica. Uzor katoličke žene jest i ostaje Djevica iz Nazareta. Protestant Stanley Hall zavida katolicima, što imadu ovaj divni uzor pred sobom.[10] A jesu li svi katolici i sve katolikinje svijesne i ponosne, da je Djevica Marija uzor Žene ne samo u individualnom, nego i u socijalnom smjeru? Ne teže li kadšto i katolikinje — i nesvijesno — za postignućem modernih liberalnih feminističkih ciljeva ne sjećajući se svoga uzora?

Ne može govoriti o ženskom pitanju s katoličkog gledišta ona, koja ne pozna ni katoličke filozofije, a kamoli teologije, kojoj su jedini izvori više ili manje liberalni članci i knjige. Ona može ovo liberalno ili komunističko shvaćanje ženskog pitanja »garnirati« s nekoliko »katoličkih« fraza, ali ne može dati pravog i potpunog katoličkog riješenja ženskog pitanja. Krivo će riješiti žensko pitanje, koja ženu promatra samu za se, bez obzira na cjelinu. Krivo će biti i ono riješenje, koje polazi isključivo sa stanovišta njenog odnosa prama muškarcu, prama djeci ili radu. Sve to treba uzeti u obzir, ali treba znati i to, da je nutarnji životni princip kršćanske žene njezin odnos prama Kristu. To ima biti polazna točka za riješenje ženskog pitanja.[11]

21. listopada 1919. dao je Benedikt XV. jasno određeni program katoličkom ženskom pokretu u Italiji, koji je već onda brojio 80.000 organizovanih žena i 80.000 organizovanih djevojaka. Papa ističe »posebnu misiju žene u ljudskom društvu« i hvali Unione Femminile Cattolica, da je upoznala pravu svoju dužnost u današnjim teškim prilikama.

»Promijenjene su prilike dale ženi funkcije i prava, kojih prije nijesu imale. Ali nikakva promjena ljudskih mnijenja i ni jedna novost prilika, vremena, ili događaja, ne će nikada moći udaljiti ženu, svijesnu svoje zadaće, od njenog prirodnog središta, od obitelji i kućnog ognjišta. Ovim smjerom valja žena da upravlja ne samo majčinsko čuvstvo, nego i brigu mudre domaćice ... Danas je prošireno polje ženskoga rada. Žena ne vrši danas svoj apostolat i svoju misiju samo u uskom krugu obiteljskog života, nego i u širokom svijetu. No ovaj apostolat mora žena da vrši tako, da ne zaboravi, da je ž e n a, i da je kao žena dužna, da u kući i izvan kuće posveti svoju brigu u prvom redu porodici«. Iza ovog osnovnog načela slijede detaljne programatske tačke katoličkog ženskog pokreta u Italiji: »raditi oko uzgoja mladeži i poboljšanja porodice i škole, njega vjerskog života i ženske čednosti u odijevanju i ponašanju. To je program apostolata katoličke žene u svijetu, koji ona mora vršiti kršćanskom ustrajnošću i smjelošću«. Od ovog se apostolata katoličke žene nada Benedikt XV. realizaciji Pavlove riječi: »Posvećen je nevjerni muž vjernom ženom«[12] u naše doba. Ovim će načinom katoličke žene preporoditi sadašnji svijet. To je njihova velika zadaća u današnje doba«.[13]

I Papa Pijo XI. upravio je katoličkoj ženskoj mladeži i katoličkim ženama ove riječi: »Uistinu, obitelj je prvi korijen društvu, jamstvo, ali i pogibao za sve dobro i za sve zlo, što može da dođe na jedan narod. I obitelj je zapravo Vaše polje i Vaš rad. Vi gospođe, djevojke i učenice! To je Vaše kraljevstvo. I u tom kraljevstvu Vi ste prave kraljice. Neka Bog dadne, da nikad nijedna od Vas ne dođe u napast, da se odrekne toga suverenstva, što je tako duboko ukorijenjeno u samoj naravi, pa da teži za drugim kraljevstvima i tašim triumfima.«[14]

Praktični katolicizam.

Hoću li biti katolikinja ili »katolinja«?

Veliki pedagog Förster, rođeni protestant, zatim potpuni bezvjerac, a sada vrlo bliz katolicizmu, piše u svom najnovijem djelu »Mladenačka duša«: »Ili će kršćanska kultura svladati naše političko i socijalno poganstvo, ili će barbarluk naše t. zv. civilizacije istjerati iz

naših zapadnih strana kršćanstvo, koje će se onda morati uteći istočnim rasama, od kojih je k nama i došlo. Da nema ovoga pokreta mladosti, kao zadnje nade, morali bismo reći, da smo mi u Evropi na ovom drugom putu.

Zapad propada radi strahovitog odijeljenja života od religije. To je smrtni materijalizam, kojemu su se odali i široki krugovi vjernika. Čuje se često, da su tomu krivi Židovi i slobodni zidari. Dobro, i oni su krivi. Ali zar bi oni mogli doći do tolikog utjecaja i moći na zapadu, da nije sam kršćanski svijet pao u mreže Antikristove, i podupirao njegova djela, a da često nije ni znao šta radi? Sudjelovalo se u obožavanju Cezara u svakom smislu, u narodnoj i stranačkoj mržnji... Najplemenitiji ljudi, koje sam u svojem životu susreo, bili su katolički redovnici i svećenici. Ali kad promatram masu katoličkih vjernika, tada ne mogu kazati, da se ona uopće razlikuje u pogledu kršćanske ljubavi i nasljedovanja Isusova od onoga svijeta, koji se otuđio Kristu. Vrlo mnogi katolici i ne osjećaju, da njihov svagdašnji govor, pisanje i uopće držanje potpuno odgovara životu djece ovoga svijeta, a da se protivi Kristu. Živi se potpuno

térre a térre, pa i u svetke, što više, i neposredno poslije pričesti. I iskrenim vjernicima nedostaje često ozbiljnog proniknuća djelatnog života religijom... To su »kršćani« nedjeljom, a u tjednu su Indijanci...«.[1]

Slično sudi i bivši predsjednik Jug. Akademije dr. Tomo Maretić: »Mnogo ima kršćana(?), osobito među inteligencijom, koji nimalo ne vjeruju ni u nebo ni u pakao, ali je mnogo više takvih, koji u to dvoje vjeruju samo u teoriji, a u praksi žive tako, kao da kršćanska vjera ne zna ništa o nebu ni o paklu. To je isto tako, kao što je i sa Kristovim naucima: veliki dio kršćana u teoriji priznaje, da treba ljubiti bližnjega svoga kao samoga sebe, pače i neprijatelje da treba ljubiti, da uvredu i nepravdu treba oprostiti, ali u praksi rade mnogi kršćani sasvijem drukčije...«[2]

Gospodin Maretić nije upućen u sve dobro, što ipak katolici čine, ali moramo priznati, da u mnogom ima pravo. Samo krivo ima Maretić kad svu krivnju baca na samo kršćanstvo, koje da je preslabo u borbi sa zlom. Krivi su kršćani, koji su kršćani samo izvana, a u duši su Indijanci, krivi

su polukršćani. Na kongresu njemačkih katolika u Hannoveru, rekao je biskup Dr. Schreiber: »Današnji je javni, porodični i lični život otrovan duhom svijeta. Panem et circenses.

Nažalost ima i katolika, koji više ili manje stoje pod utjecajem ovoga svjetskoga duha. Oni stvaraju svoje običaje i modu, oni sebi biraju svoje novine i lektiru, oni stupaju u društva i organizacije, oni sklapaju poznanstva i stupaju u brak, a da se ne brinu, a možda i ne znadu, što Crkva u toj stvari misli. Oni u svom radnom i privrednom životu ne pitaju, što kaže kršćanstvo i ne mare za upute sv. Crkve. Oni se u tjelovježbi i športu, u porodičnom životu i u uzgoju djece drže načela, koja nijesu načela kršćanska nego iznašašća, eksperimenti svijeta, koji se odmetnuo od Boga. Oni hoće da im svećenik propovijeda, ali samo o svetim stvarima, a ne o životu, kakav jest, i kakav bi trebao da bude kršćanski život u današnje doba«.[3]

Nije li i kod nas nekako slično? Nažalost jest.

Mi ne ćemo da se ubrajamo medju ove polukatolike. Mi ne ćemo biti »kršćani« nedjeljom, a u tjednu Indijanci... Mi ne ćemo biti smrznuti katolici. Mi nijesmo čudaci, koji se boje svega, koji se tuđe od svega. Sve je vaše, a Vi ste Kristovi!, veli sv. Pavao. Kod velike mase kršćana oplakujemo, što uz svoje svjetske zabave, prljave knjige, loše novine, nećudoredne plesove, nedolične predstave u kinu itd. tek nedjeljom osvanu u crkvi, a o Uskrsu kleknu možda i u ispovijedaonicu, da se površno ispovijede. Mi ćemo ostaviti djeci ovoga svijeta njihove nedolične zabave, knjige, novine, modu, a naročito njihova načela, pa ćemo imati sve to svoje, ili bolje reći, Kristovo. Nijesu u svemu tomu za nas mjerodavni ni javno učenje, ni novine ni knjige, ni podsmjeh, ni poruga, već jedino naše katoilčko uvjerenje i naša savjest. U svemu treba da se razlikujemo od djece ovoga svijeta, kao što se razlikuje vjernik od nevjernika. Iz naših očiju, ustiju, gesta, hoda, izleta, čitanja, nastupa, športa, iz svega, svagdje i u svemu treba da odsijeva onaj unutarnji spoj duše naše s Bogom, kako to poručuju naši katolički biskupi katoličkoj omladini u svojoj poslanici 1923. Osnov je pak svemu tomu duboko katoličko uvjerenje, koje

onda ravna našim ličnim, porodičnim, staleškim i javnim životom i usred ove atmosfere, što je udišemo na svakom koraku i što je stvara film, jazz-band, shymmy, literatura i šport. Mi hoćemo Boga za Oca svoga, mi hoćemo da budemo prave i potpune katolikinje u duši i u svom životu.

Život.

„Ja sam život — Ego sum vita."
Iv. 15, 6.

ŽIVOT DUŠE

Život je vaš sakriven s Kristom u Bogu.
Kol. 3. 3

Život u Bogu.

Djevojko ustani i živi! Lk. 7, 14

»I dođe jedan od starešina zborničkih po imenu Jair i vidjevši Isusa, pade pred noge njegove i moljaše ga mnogo govoreći: »Kći je moja na samrti. Dođi, metni na nju ruku, da ozdravi i živi!« A Isus pođe s njime. I dođoše ljudi od starešine zborničkoga govoreći: »Kći je tvoja umrla; što još mučiš učitelja?« A Isus čuvši ovo reče starešini zborničkomu: »Ne boj se, samo vjeruj«. — I oni dođoše u kuću starešine zborničkoga.. I vidješe vrevu i ljude gdje plaču i nariču mnogo. A Isus im reče: »Zašto plačete? Djevojka nije umrla, već spava«. I podsmijevahu mu se. A on ih posla sve van i uze oca i majku djevojčinu i Petra, Jakoba i Ivana i uđe, gdje ležaše djevojka. I uzevši djevojku za ruku reče joj: »Djevojko ustani!« I odmah usta djevojka i hođaše. A bijaše joj dvanaest godina. I prepadoše se od straha velikoga, a Isus im reče, neka joj dadu da jede«.[1]

Pristupi i Ti, kršćanska djevojko, k odru Jairove kćeri. Zagledaj se u njene ugasle oči, ukočeno tijelo, hladne ruke. Mrtva je. Nije li to slika djevojačke duše u stanju smrtnoga grijeha, bez milosti Božje, bez vrhunaravnog života?

Na jednom je groblju podignut čudan spomenik: »Umro je u 93. godini, a živio je samo tri godine«. U devedesetoj se godini obratio Gospodinu Bogu svome i počeo njemu živjeti, pa je sam odredio, da mu na grob stave natpis: »Umro je u 93. godini, a živio je samo 3 godine« — jer je bez života milosti svaki drugi život samo prikrivena smrt.

Imade djevojaka, koje uopće ne žive vrhunaravskim životoom, koje su mrtve za Boga. A imade ih i takvih, koje dušu svoju nijesu doduše izručile upravo smrti, no njihova duša ipak ne živi punim životom milosti. Njihov nutarnji život spava, duša im je pusta, mlačna i lijena.

Čuj, djevojačka dušo, čuj riječ Spasiteljevu: »Djevojko, ustani i živi! Probudi se oda sna i ustani od mrtvih!«.[2]

»Gospodine, što mi je činiti, da uniđem u život?«,[3] da uskrsnem na nov život, da učvrstim život i da ga usavršim?

»Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom misli svojom, a bližnjega svoga ljubi kao samoga sebe!»[4] Ljubi Boga i bližnjega, a mrzi na grijeh, naročito smrtni! To je život u Bogu i po Božjoj volji, to je kršćanska pobožnost, to je duhovni život.[5] »Ostanite u ljubavi mojoj! Ako zapovijedi moje uzdržite, ostat ćete u ljubavi mojoj, kao što i ja održah zapovijed Oca svojega i ostajem u ljubavi njegovoj».[6] »Mi znamo, da prijeđosmo iz smrti u život, jer ljubimo braću. Tko ne ljubi brata, ostaje u smrti«.[7]

Živjeti u milosti Božjoj, bez smrtnoga grijeha, znači živjeti u Bogu.

Živiš li Ti, djevojačka dušo, ovim životom?

— »Meni nije potreban taj život, jer sam za svijet, jer ljubim svijet i njegove čare!« — O bijedno djevojačko srce! »Zašto ljubiš taštinu i lažni sjaj?«[8] »Tko ljubi svijet, mrzi na Boga«.[9] Ne ljubite svijeta, ni što je na svijetu (što je u opreci s Bogom i Crkvom). Ako tko ljubi svijet (i čime se svijet ponosi, kao silom, blagom), nema ljubavi Božje u njemu. Jer sve, što je na svijetu, (u opreci s Bogom i Crkvom), pohota je očiju i pohota

tijela i oholost života, i to nije od Boga, nego je od ovog svijeta. A svijet prolazi i pohota njegova, a koji tvori volju Božju, ostaje do vijeka«.[10] — »Što imam na nebu i što ljubim na zemlji osim Tebe, Bože srca moga, Isuse Kriste, kojega radi razape se meni svijet i ja svijetu!«.[11] — »Nemam vremena. Imam previše posla, pa ne mogu misliti još i na to!« — Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za veoma mnogo. A samo je jedno potrebno!« »Što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a duši svojoj naudi?«[12]

— »Ali ja radim za katoličku stvar!« — Dakle je ta groznica rada zapreka Tvojoj nutarnjoj izgradnji? Ne vidiš li, kako zapuštaš sebe? Najbolji je rad apostolat primjera, apostolat pravoga kršćanskog života. Što hoćeš da postigneš svojim radom? Spasenje duše svoga bližnjega? Pokaži mu brigom za vlastitu dušu, koliko je vrijedna njegova duša.

— »No nije li to sebično, napustiti rad, da mogu živjeti duhovnim životom?« — Ponajprije valja da dobro znadeš, da duhovni život nije neko ugodno stanje duše, koja je samo pasivna i očekuje od Boga utjehu. To je k r i v a pobožnost. Duhovni je život

neprestani rad, neprestana briga, neprestana borba protiv pohote očiju, pohote tijela i oholosti života. Duhovni je život neprestano nastojanje, da budemo što sličniji Isusu. Zovi to egoizmom, ako hoćeš, ali t a k o sebičan mora biti svaki čovjek, »jer je volja Božja, naše posvećenje; ... tko dakle ovo prezire, Boga prezire«[13]. Pa evo i sam se sv. Pavao, taj silni čovjek rada, boji »da ne bih sam bio zabačen, dok drugima propovijedam«[14].

Italija je u svjetskom pokolju 1915. pošla u rat proglasivši pravo »svete sebičnosti«. Pod tim se imenom skrivala nezasitna pohota za tuđim. Ne, tako sebičan ne smiješ da budeš. Ali ima jedna sveta sebičnost, a ta je, da se nada sve brineš za spasenje svoje duše. Tada će tek i vanjski rad biti doista apostolat. Duhovni je život duša i blagoslov svakog apostolskog djelovanja. Tko ne može da sa sv. Pavlom kaže: »J a ž i v i m, n e v i š e j a, u meni živi Isukrst«[15], taj ne može biti apostolom Krista Raspetoga!

Život je mlakih kršćana kriv, da oni, koji iz daljine promatraju kršćanstvo, mogu ovako suditi: »Krasni crkveni obredi, litanije, propovijedi, večernjice,

procesije, hodočašća, svečana ponoćka i svečano uskrsnuće, to je sve skupa ono, što sastavlja vjeru našega čovjeka. Ništa više. Pa i crkva ništa više ne traži... od ovoga svečanog raspoloženja duše... od ove poezije... A sve to ne brani našemu čovjeku, da ne laže, da ne krade i da ne bude spreman na svako zlo... Vjera nikako ne utječe na život našega čovjeka«.[16]

Zar je doista kršćanstvo samo ovaj formalizam i ništa više? U praksi ćemo doduše naići na ovakve slučajeve. Pa recimo, da takvih formalista i nema malo. Što slijedi iz toga? Samo to, da ti ljudi nijesu shvatili kršćanstva, da ga nijesu pretočili u svoju dušu i u svoj život. *Kršćanstvo je život.* »Ja dođoh na svijet, da im život dadem, i puninu života«, veli utemeljitelj kršćanstva, Krist.[17] »Sina je svoga poslao Bog, da po njemu živimo.[18]

Što je život? Život je gibanje prema cilju *iz vlastite, unutarnje snage.* Život je *unutarnje djelovanje.* A vanjski su čini samo izražaj života. I kršćanstvo je život, *unutarnji život.* Vanjski je rad nužni izražaj i nužna dopuna ovog unutarnjeg života, koji sačinjava srčiku kršćanstva.

Farizeji upitaše Isusa: »Kada će doći kraljevstvo Božje?« I odgovarajući reče im: »Kraljevstvo Božje ne će doći da *se vidi...* jer kraljevstvo je Božje među vama!«[19] »U meni si bio, Gospode, i ja nijesam bio s Tobom. Ja sam bio vani, i vani sam Te tražio. Zadržavale su me daleko od Tebe stvari, kojih ne bi bilo, da Ti nijesu u njima... I kada čitavim svojim bićem uronim u Tebe, i obuhvatim Tebe, kada moj život bude sav ispunjen Tobom, tada će moj život biti pravi život«.[20] Život duše s Bogom i za Boga, to je kršćanski život, sakriven s Kristom u Bogu.[21]

Sve što živi, imade jedno *vrhovno životno počelo*, jednu unutarnju moć i snagu, koja čitavim životom kreće, ravna i upravlja. Ta moć i snaga kršćanskog života jest vjera u Boga i milost Božja. »Pravednik moj živi od vjere«.[22] Vjera je u Boga i vjera u vječnost vrhovno pokretalo svega kršćanskoga života. »Živimo li, Bogu živimo, umremo li, Bogu umiremo. Živimo li dakle ili umiremo li, Božji smo!«[23] Svrha je dakle kršćanskog života, da »koji žive, ne žive više sebi, nego onomu, koji je za njih umro«.[24] Da »živu, ali ne više oni, da u njima

živi Krist«.[25] Komu je poput sv. Pavla Krist životom života njegova srca,[26] taj već ovdje na zemlji živi životom vječnim, što ga je Krist došao da milošću svojom navijesti i daruje ljudima. To je život vječni, da ljudi spoznaju Oca i Sina Njegova, što ga je poslao.[27] Život je kršćanski sudjelovanje u životu presv. Trojstva. Život je spoznaja, ljubav i rad. Kršćanin treba da svoju spoznaju, svoju ljubav i svoj rad uzdigne do Božanske visine, da sve promatra očima vjere, očima Božjim, da ljubi ono, što Bog ljubi, da čini ono, što Bog hoće. Nastojimo li, da shvaćanje svoje uzdignemo do sličnosti s Božjim shvaćanjem, da ne promatramo događaje, ličnosti i stvari u vidu zemaljskih interesa, zemaljskih ugodnosti i taština, nego u vidu vječnosti, nastojimo li, da svoj život u svim stvarima, osobito pak u najskrovitijim porivima i motivima svoga srca prilagodimo Bogu u vidu vječnosti, tada za nas vječni život nije nešto buduće, tada mi već ovdje živimo vječnim životom.

Dođite, poklonimo se Gospodinu, za koga sve živi! Gospodinu i ja živim! — tijelo i duša moja Gospodinu živi. I srce moje Gospodinu živi!

Sve, što živi, imade jedno vrhovno počelo života. Vrhovno je počelo kršćanskog života vrhunaravsko prosuđivanje života i svijeta.

Sve, što živi, hrani se, prima u sebe hranu, pretvara je u sebe i postaje s njom jedno. I kršćanski život imade svoju hranu, hranu životna hljeba, koji je sašao s nebesa, da nas hrani i krijepi za život vječni. »Tko blaguje tijelo moje, živjet će mojom snagom«.[28] Tko blaguje tijelo moje, ima život vječni«.[29]

Sve, što živi, raste. Život nije mrtvilo i nerad, nego rad, rast, razvitak i napredak. I kršćanski život nije mrtvilo i nerad, nego rad, rast, razvitak i napredak od kreposti do kreposti.[30] Tko u kršćanskom životu ne napreduje, nazaduje, i približuje se smrti, veli sv. Bernardo.

Sve, što na zemlji živi, brani se i bori. I život je ljudski na zemlji borba,[31] borba za održanje protiv vlastite raspadljivosti i vanjskih neprijatelja. A od ove je borbe našega tijela za tjelesni život jača i žešća borba duha za vječni život, borba protiv tjelesnih pohota,[32] protiv svijeta i đavla.[33] Tko uzima Božje

oružje u ovoj borbi[34] za vječni život, koju vojuje svaki dobar vojnik Kristov,[35] taj će sigurno izaći kao pobjednik. A to je oružje: oklop pravednosti i štit vjere i mač riječi Božje.[36] »To je pobjeda, koja pobjeđuje svijet, naša vjera!«[37] Tko se tim oružjem brani, svladao je i najgroznijeg neprijatelja života, svesilnu smrt.[38] Njemu je smrt početak vječnoga života. Razumijemo li sada sv. Pavla, kad veli: »Meni je život — Isukrst, a umrijeti je dobit za mene, jer želim da budem s Kristom!«[39]

Sve što živi, to se i r a d u j e. I što je savršeniji život, to su veće i trajnije njegove radosti Ovdje je na zemlji život naš ispunjen mješavinom borbe, gorčine, suza i radosti. Blago onomu, tko je shvatio, gdje su prave radosti. tko užije ovaj lijepi Božji svijet, ali u Gospodinu, i tko u Gospodinu, u tišini svoga srca traži svoj mir i svoju sreću i svoje zadovoljstvo: uživat će vječnu radost vječnoga života. Oko nije vidjelo i uho nije čulo, što je Gospodin pripravio onima, koji ga ljube«.[40]

Ustani dakle djevojko, i živi životom ljubavi i milosti Božje!

Molitva.

Pravo živi, tko pravo moli.
Sv. Augustin.

Plemeniti njemački pjesnik Klemens Brentano pripovijeda, kako je u svijetu izgubio vjeru i sreću svoje mladosti. Trpio je silne duševne boli. U to se jedne noći sjeti, kako je nekad vidio uveče svoju majku, gdje se sagiba nad njim, glasno moli Zdravo Mariju i pravi znak križa na njegovu čelu. To ga potrese. I on je nastojao, da se sjeti svojih djetinjih molitava. Kleknuvši ponovio ih nakon dugo, dugo vremena. »To je bila jedina nit, na kojoj sam se spasio«, priznaje on, »sve drugo nije ništa koristilo«.[1]

Bez molitve nema vjere ni vjerskog života. Bez molitve nema kreposti ni čistog života. Sv. Filip Neri, veliki apostol modernog Rima, zamolio je nekoga staroga redovnika, da moli za nj jednu Zdravo Mariju, da ne padne u smrtni grijeh. Svecu je bilo tada 70 godina. I njemu je bila potrebna molitva, da ne padne u napast. Koliko je više potrebna Tebi, mlada i neiskusna dušo! Bez molitve se nijedan odrastao čovjek ne može spasiti: »Bdijte i molite se, da ne padnete u napast!«[2]

Pitaj se, kršćanska djevojko, kakav je Tvoj molitveni život? Moliš li rado? Sabrano? Ustrajno? Pouzdano? Priznajmo, kako nam je više puta taj najuzvišeniji posao dosadan, mrzak i težak. Zašto? Koji je razlog, da se udaljujem od molitve?

Bilo bi poučno prikazati razloge, zašto djevojka zanemaruje molitvu. Ti su razlozi veoma različiti. »Teško mi je«. »Dosadno mi je«. »Nemam vremena«. Neke se i stide moliti. Kojagod osjeća možda, da je njezina volja i srce daleko od Boga, pa ne će i ne može da se moli. Mnoga nije nikad naučila pravo se moliti. Dobri su je roditelji doduše upućivali da se moli. Ali za nju je sva ta molitva bila samo jedan mehanizam bez života i duše. Ona je možda bila sretna, kad su prošli ti užasni časovi jutarnje i večernje molitve, osobito možda u konviktu, gdje zvono zove na molitvu upravo u čas, kad si za molitvu »najmanje raspoložena«. A ima i takvih djevojaka, koje od samih zabava, romana i ostalih dnevnih »poslova« uopće i ne misle na molitvu.

Apostoli su jednom zgodom zamolili Isusa: »Gospodine, nauči nas, kako da se molimo!«[3]

Moli se i Ti, katolička djevojko, moli Isusa: Gospodine, nauči me, kada, kako i što ću moliti!

K a d a d a s e m o l i š? »Gospode, otvori moja usta, da zbore danas samo Tvoju slavu«[4] Svaki dan započni s molitvom. A s molitvom ga i završi: »U Tvoje ruke, Gospode, predajem svoj duh«[5] Jutarnja je i večernja molitva zalog blagoslova i mira Božjega u Tvome životu. Kako su sretne one porodice, koje su navikle, da svako jutro i svako veče obave kratku zajedničku pobožnost! Gdje toga nema, tamo nastoj da barem Ti sama molitvom započneš svoj rad danju i svoj počinak noću. Ne treba tu dugih molitava. Malo, kratko, ali sabrano! Tvoja molitva neka je mala, ali Bogu draga! Ne možeš li više moliti, tada se ujutro i uvečer barem prekriži i izmoli jednu Zdravo Mariju. To može svaka djevojka. Ili zar se to može zaboraviti?

Zar si se ikada zaboravila umiti, u ogledalo, prije nego li si otišla ured. Ili si možda zaboravila zajutarkovati? Ali ne — šta ti pada na um, ta kako bih to mogla zaboraviti? Da, na te se stvari ne zaboravlja tako lako, jer se na njih misli. Na molitvu se lakše

zaboravlja, jer se manje misli na nju. A nije li molitva barem isto toliko potrebna, koliko češljanje, pranje, ogledalo i kava? Da, da, desilo se možda prije par godina, dok smo bili mali, da smo se zaboravili umiti, jer nas je možda bilo strah studene vodice, pa smo možda onakve musave pobjegle u školu. Ali onda nas je drugi put mamica oprala, i to ljudski, i mi smo se naučile na red i nijesmo više zaboravljale oprati se... Tako isto treba da se učimo obavljati i redovitu jutarnju i večernju molitvu — vježbanjem. Da, ali »ja nemam vremena! Uveče još kako tako, još se nekako prekrižim i barem počnem moliti Zdravo Mariju, i još dođem tamo do »milosti puna«, dalje se više ne sjećam, jer već spavam, ali ujutro, uh, tu treba obaviti toliko posla, oprati se, urediti i očešljati, manikirati, pa zajutarkovati, pa onda se još sjetim, da nijesam izradila tih nesretnih matematičkih primjera, da nijesam naučila..., pa onda još moliti! Ta nemam vremena ni za ovo drugo, pogotovo, kad nije tako lako rastati se s jastukom! U internatu još je išlo nekako, ali doma, pa onda još u praznicima...« Kršćanska djevojko! Šalu na stranu. Za jutarnju i večernju molitvu,

ili barem za jednu Zdravo Mariju ima svaka vremena. Treba da se naučiš, da bez molitve ne započinješ dana i da bez molitve ne lijegaš na počinak! Svako se jutro b a r e m prekriži, izmoli jednu Zdravo Mariju, i probudi dobru nakanu: »Gospode, otvori moja usta, da zbore danas samo hvalu Tvoju!« A u veče se prekriži, izmoli onu kratku večernju molitvu u ovom molitveniku, ili barem jednu Zdravo Mariju, baci kratak pogled na netom prošli dan i preporuči se Gospodu: »U ruke Tvoje, Gospode, predajem duh svoj!« To m o ž e i mora činiti svaka kršćanska djevojka u svim životnim prilikama.

Izostaviti koji put jutarnju i večernju molitvu nije grijeh, ali vodi ka grijehu i zato je često od nedogledних posljedica za život duše.

Pripovijedao mi 1909. jedan misionar, koji se upravo vratio iz Indije, o nekom mladom odličnom Indijcu, koji se htio pokrstiti. No njegovi mu se rođaci grozili, da će ga ubiti, čim se pokrsti. Ovaj ga je misionar i dalje tajno poučavao u kršćanskoj vjeri i svjetovao mu, neka svaki dan ujutro i uveče izmoli pobožno jednu Zdravo Mariju u čast Gospi. Jedne se večeri vratio mladi

Indijac — bio je časnik u engleskoj vojsci — s teška puta. Sav umoran baci se na svoj ležaj u šatoru. Odmah je tvrdo zaspao. Najednom se trgne, probudi se i sjeti, da nije izmolio svoje Zdravo Marije. »Pa sjutra ću izmoliti dvije, sad sam tako umoran.« — sunulo mu u glavu. Ali on skoči — onako po vojnički — klekne i izmoli svoju večernju molitvu Gospi. Tad se htio opet spustiti na ležaj, ali je od užasa sav protrnuo. Na svome je uzglavlju opazio kao dva sjajna dragulja, dvije zmijske oči... Da je ostao ležati, otrov bi sad strujio njegovim žilama i za par sati, on to dobro zna, ne bi ga više bilo... Umro bi naglo, nepripravno... bez sv. krsta! I sve onako umoran bacio se na konja, otkasao našemu misionaru i dao se odmah krstiti.

Moli dakle i Ti, kršćanska djevojko, svako jutro i svako veče, moli se naročito blaženoj Gospi, da Te danju i noću čuva i štiti u svim pogiblima duše i tijela!

Kruh naš svagdanji daj nam danas. I prije i poslije jela valja da molimo. I opet ne dugo, ali svaki put. Dosta je, ako se prekrižiš moleći tiho: »Blagoslovi, Gospodine, nas i ove Tvoje darove, koje ćemo sada uživati. Po Kristu, Gospodu našem. Amen«. — »Zahvaljujemo Ti, Gospode, za sva dobročinstva Tvoja, koji živiš i kraljuješ u vijeke

vijekova. Amen.« Moli redovito ovu malu molitvicu, bez straha i ljudskog obzira!

Kao đak bio sam kod objeda, gdje je bilo mnogo odličnih uzvanika. Bilo je katolika, pravoslavnih i protestanata. Da ne »izazivam«, zapravo, da istinu kažem, ljudskog obzira radi, prekrstih se doduše, ali tako, da to nije mogao nitko da opazi. Bio sam najmlađi kod stola, a k tomu još domaći. Na čelu stola sjedio je zamjenik bosanskog zemaljskog poglavice R. Bio je protestant. Čim smo svi sjeli, upitao me glasno: »A gdje je ostala molitva, mladi gospodine?« Ja odgovorih postiđen, da sam se prekrižio. Ali ne rekoh, da sam to učinio tako, da nitko ne vidi... — Od katolika očekuju i svjetski ljudi, da će se barem prekrstiti kod jela.

Nalaziš li se na putu, pa moraš da jedeš u gostionici, vlaku, ili kavani, tada nije potrebno da se križaš.

Moliš li k tomu pozdravljenje Gospi, kad čuješ da je zvona pozdravljaju, nastojiš li, da se po mogućnosti svaki dan kratko pokloniš Spasitelju u svetohraništu, a barem svake subote da izmoliš gospinu krunicu, i slušaš li svake nedjelje i blagdana pobožno sv. misu, preporučaš li svoje učenje i rad, svoje boli i patnje Bogu i Bl. Djevici i primaš li

pobožno sv. sakramente, tada si prema svome staležu dosta molila.

Pobožnost i sabranost! To je ona najteža stvar kod molitve! Da, nažalost, molitva jest i ostaje teška. I mi se moramo neprestano svladavati, hoćemo li sabrano moliti. Sv. je Alojzije znao po čitave sate moliti bez i najmanje rastresenosti. Ne možemo li mi ovako savršeno moliti, to ipak možemo da dobro molimo. Pobožnost se u molitvi ne sastoji u slatkim čuvstvima, u kojima nam se srce rastapa, ni uopće u osjetnoj utjehi, nego jedino u volji i mislima. Pobožnost je spremna volja služiti Bogu.[6] Nastoj dakle dignuti pamet i srce k Bogu, nastoj mu reći i otkriti svoju slabost, moli ga za pomoć i savjet. A desi li se, da Gospodin prozbori u tišini srca riječ Tvojoj duši, šuti i slušaj Gospodina!

No nemoj da samo onda moliš, kad je Tvoja duša i srce puno Božanske utjehe: Nemoj propustiti molitve u dane suhoće i trpkosti, već upravo onda moli Gospoda: »Pružam k Tebi ruke svoje, Gospode, za Tobom čezne moja duša u pustinji pustoj i bezvodnoj!«[7]

Sv. nas Pavao opominje: »Molite se bez prestanka!«[8] To ne znači, da moraš

čitav dan u crkvi klečati i svaki dan izmoliti bezbroj krunica. Moli i radi, i rad Tvoj neka bude molitva! Moliti znači uzdignuti pamet i srce k Bogu. Radiš li s dobrom nakanom, nastojiš li u svome životu i radu vršiti Božju volju, tada moliš i onda, kad vršiš svoje dnevne poslove. Sveti su i pobožni ljudi posvećivali svoj dnevni posao i obraćali svoje misli Bogu malim strelovitim molitvicama. Sv. je Alfonso Liguori molio Zdravu Mariju, kadgod je izbijao sat, kadgod je došao ili izašao iz svoje sobe i prije svakoga važnijeg posla. Sv. je Franjo Asiski znao čitave noći probdjeti vapijući samo ove riječi: »O moj Bože i sve moje!« Sv. je Ignacije Lojola rekao samomu sebi prije svakog važnijeg posla: »Sve na veću slavu Božju!« Gemma Galgani je govorila: »Isuse, smiluj se!«, a sv. Zita često je ponavljala kod svoga posla: »Ruku kod posla, a srce kod Boga!« I Ti si možeš izabrati kakvu strelovitu molitvicu, podesnu za Tvoje prilike, i tako možeš posvećivati svoj dnevni posao i uzdizati ga do molitve. Dobivat ćeš tako uvijek nove snage nesamo za nutarnji život

duše, nego ćeš moći da dobro izvršiš i svoj vanjski posao.

Što da moliš od Gospodina? Moli ga, da Tebi i Tvojim milima i dragima dade milost vječnoga spasenja. To je prva i glavna molitva. I ovu će molitvu Gospod uvijek uslišati. »Zaista, zaista vam kažem«, veli Spasitelj svečano, »što zatražite Oca u ime moje, dobit ćete.«[9] Ali kako to, da moje molitve nijesu bile uvijek uslišane? A molila sam pobožno i ustrajno, i zavjetovala sam se, i svejedno sam dobila drugi red, i svejedno se to i dogodilo, svejedno se nije to i to dogodilo, što sam željela? ... Gospod znade, da to, što tražiš od njega, nije Tebi na spasenje. I on Ti to ne da, jer si Ti kao malo dijete, koje vidi, kako se lijepo blista onaj veliki oštri nož, pa ga traži od majke i plače, ali majka mu ga ne da ... Ti ne znaš, što moliš.[10] Ti ne moliš u Ime Isusovo, jer ne moliš ono, što je za Tvoje spasenje. Bog će uslišati Tvoje molbe, ali drukčije, nego Ti želiš, ljepše i bolje, nego li se nadaš ... Sv. je Monika 18 godina molila za obraćenje svoga sina Augustina. I dijete se tolikih suza moralo obratiti. Augustin je odlučio da iz Kartage otputuje u Rim. Majka je očajna

čitavu je noć probdjela u suzama i molitvi, da Bog zapriječi ovaj put. Ona se boji, da će u pokvarenom Rimu Augustin još dublje zaglibiti u grijeh. Ali Gospodin nije uslišao ove majčine prošnje, to jest, uslišao je, ali na drugi način. Upravo je ovaj put Augustinov bio početak njegova obraćenja. Da je Augustin ostao u Kartagi, ne bi se bio upoznao sa sv. Ambrozijem, koga je Božja Providnost odabrala, da obrati Augustina. Sv. je Augustin kasnije sam rekao: »O Bože, Ti nijesi onda ispunio želju moje majke, da joj ispuniš ono, što Te je neprestano molila!« Moli dakle Gospoda za sve svoje potrebe duše i tijela, vječne i vremenite, ali prepusti se onda pouzdano Providnosti Božjoj. »Znade Otac naš nebeski, što trebamo i to će nam dati.[11]

Kad je Mojsije sašao sa Sinaja, gdje je boravio 40 dana, bilo je njegovo lice tako svijetlo i sjajno, da su se Židovi bojali gledati u nj. To je bilo posljedica dugog saobraćaja s Bogom na Sinaju.[12] Isto tako i molitva osvijetljuje, čisti, posvećuje i liječi našu dušu. Moli dakle Gospodina, osobito u vrijeme žalosti, tuge i boli. Traži utjehe u Boga,

a ne u raskošima i rastresenostima svjetskim!

Sv. Pismo pripovijeda, kako su pogani napali Izraelce, koji su izašli iz Egipta. Mojsije se popeo na goru, i molio je raširenih ruku. A kad su mu se ruke počele od umora spuštati, počeli su neprijatelji opet potiskivati Izraelce. I Mojsije opet uzdigne svoje ruke k nebu i počne krepče moliti. A kad je već gotovo malaksao, priskočiše dvojica njegovih pratilaca, Aron i Hur, i podupriješe mu ruke, a Izraelci svladaše svoje neprijatelje.[13] I Ti, kršćanska djevojko, možeš svladati neprijatelje svoje duše dok se moliš, a kad izgubiš duh molitve, tad je sve jači u Tebi duh svijeta, i Tvoju dušu sve više okružuju neprijatelji vječnoga spasenja. Pazi, dijete Božje, jer neprijatelj Tvoj, đavao, obilazi kao lav ručeći i traži, koga da proždere.[14] Budi dakle mudra i budna i ustraj u molitvi![15]

Duhovno čitanje.

Ustraj u duhovnom čitanju!
I. Tim. 4. 13.

Ti čitaš mnogo i rado. A zašto čitaš? Neke čitaju, da što nauče, a većina djevojaka čita, da se pozabavi, da joj prođe vrijeme, da uživa u onom, što se pripovijeda u knjizi. Ne misli, da kanim osuditi ovakvo čitanje za pouku i zabavu. Nasuprot! Čitaj samo. To je dobro i potrebno. Ali nemoj da zanemariš duhovnog čitanja! Ne čitaj samo one knjige, iz kojih ćeš nešto naučiti, ili koje Te zabavljaju, već i takove, koje će srce Tvoje oplemeniti savjetima vječnoga života.[1]

Hoćeš li živjeti duhovnim životom, treba da čitaš duhovne knjige, koje Te upućuju, kako ćeš živjeti, da spašiš svoju dušu.

»U molitvi« — veli sv. Ambrozije — »govoriš Ti Bogu, a u duhovnom čitanju govori Bog Tebi«. Ove lijepe i duboke riječi svoga učitelja opetuje sv. Augustin, koji je sam u svome životu iskusio njihovu istinitost. Augustin je bio veliki grešnik. Duboko je pao, vrlo duboko U 8. knjizi svojih »Ispovijedi« crta on sa svom iskrenošću ponizne duše, svoje stanje, svoje grijehe, svoje borbe. Uvidio je, da mora početi novi život i obratiti se na put Božjih zapovijedi. I molio je Gospodina, da mu »dade milost obraćenja, ali ne tako brzo...« U takvom je raspoloženju, uzrujan i nemiran, po-

šao u vrt. Ostavio je prijatelja Alipija, i u samoći najednom začuje jedan glas: »Uzmi i čitaj! Uzmi i čitaj!« On se sjeti, da tamo na stolu leži sv. Pismo, otvori ga naglo i pogled mu padne na ove riječi: »Znajte, da je već doba, da ustanemo oda sna. Noć prođe, a dan se približuje. Odbacimo dakle djela tamna i obucimo se u oružje svijetla. Ne u proždrljivosti i pijanstvu, ne u nečistoći, svađi i zavisti, nego se obucite u Gospodina našega Isusa Krista i ne ugađajte tijelu po željama«.[2] Sam sv. Augustin veli dalje u »Ispovijedima«: »Ja nijesam htio dalje čitati. Nije bilo ni potrebno. Jer na kraju zadnje rečenice obasja mi svijetlost dušu i nestalo je svake tame i sumnje. Rekoh to odmah Alipiju, a onda podosmo k mojoj majci, da joj to kažem. Velika je bila njezina radost«.

Sv. Ignacije Lojola, častohlepni časnik, ranjen u nogu, čita od dosade u bolnici život svetaca. U to ga obasja milost Božja i on odluči u buduće čitav svoj život posvetiti borbi za slavu Božju.

Sv. je Ivan Colombini († 1367.) bio plemić i načelnik grada Siene. Jednog je dana došao iz vijećnice kući umoran. Njegova gospođa još nije dovršila ručka,

a on je bio zbog toga sav bijesan. Da ga umiri, pruži mu gospođa jednu knjigu, da je čita i da sebi tako prikrati vrijeme do objeda. U svom bijesu baci on knjigu na pod. On je htio objed, a ne knjigu. No objeda nije bilo. Konačno se sagne, uze opet knjigu i počne da čita. Primirio se. Bio je to životopis sv. Marije Egipatske. Tih je nekoliko časova odlučilo njegovim životom. On je čitajući tu knjigu bio tako dirnut, da je počeo bogobojazno i sveto živjeti. Nastojao je prije svega, da svlada svoju prirođenu naglost i srdžbu, penjao se od kreposti do kreposti, i postao je svetac.[3]

Takovih primjera imade veoma mnogo, gdje i u naše dane — i osobito u naše dane — valjana duhovna knjiga opominje, blaži i jača kršćanske duše.

Nemaš vremena za duhovno čitanje? — A koliko si dragocjenog vremena potratila čitajući, pripovijedajući, ili slušajući beskorisne stvari? Čudno je, da one, koje najviše rade, nađu ujedno i vremena za duhovno čitanje. Najmanje vremena imadu često one, koje najmanje rade, ali zato vrlo često idu k postolaru, da im popravi iskrivljene petice ili pribije novu gumu... Duhovno čitanje ne traje čitav dan, pa ni jedan sat, već

četvrt do pol sata svaki dan. Nije toliko važno koliko čitaš, nego što čitaš, i naročito, da redovito, svaki dan, ili barem svake nedjelje, obavljaš duhovno čitanje.

»Ne zanima me!« Znam, duhovno čitanje nije uvijek onako zanimljivo, kao onaj roman... Dosadno Ti je... To je možda zato, jer čitaš duhovnu knjigu, koja nije za Tebe, a možda i zato, jer živiš ne samo u svijetu nego i sa svijetom i za svijet, jer tražiš samo svjetske raskoši i zabave... Spasitelj je rekao Židovima oštru riječ: »Tko je od Boga, sluša riječ Božju. Zato vi ne slušate, što nijeste od Boga«.[4]

Uopće ne čitaš duhovnih knjiga? Ti to prepuštaš opaticama? — Zar samo opatice moraju živjeti duhovnim životom? Zar nije i Tebi, katolička djevojko, koja živiš u svijetu, — možda više negoli opaticama — potrebna jedna prijateljica, koja će Te tiho i blago, ali jasno i odlučno svaki dan upozoriti, da si rođena za više stvari, a ne da se rasplineš u svijetu; da odvrati Tvoj pogled sa zemlje na nebo; da Ti pokaže svu svjetsku taštinu i prolaznost u pravom svjetlu; da probudi u Tvome srcu želju za nečim boljim, ljepšim i plemenitijim, nego što su želje i pohote ovoga svijeta, koji Te okružuje i tako silno privlači?

»Dobro, čitat ću. Svaki ću dan čitati koju duhovnu knjigu četvrt sata. Ali što da čitam?«.

Kad izabireš duhovno štivo, valja Ti držati na umu, da nije svrha duhovnog čitanja, da se znanstveno izobraziš, da nešto novo naučiš, da udovoljiš svojoj radoznalosti... nego jedino to, da pobudiš, unaprijediš i učvrstiš duhovni život svoje duše. Čitaj dakle sve, što Ti jača vjeru, što Te učvršćuje i oduševljuje za katolička načela, što Te bodri u požrtvovnom radu, potiče na samozataju i pobožnost. No znaj, da nije ni svaka duhovna knjiga za svakoga. Ne čitaj dakle prvu, koja Ti pod ruku dođe, ili koje Ti se natpis sviđa. Pitaj ispovjednika za savjet.

U hrvatskom (slovenskom) su jeziku najbolje i najpodesnije ove knjige:

Babunović: Obećanje Srca Isusova. — Babunović: Česta sv. pričest. — Don Bosco: Dominik Savio. — Iveković: Životi Svetaca i Svetica Božjih (izbor!) — Puntigam: Petar Barbarić. — Pazman: Život Bl. Dj. M. — Pazman: Život sv. Josipa. — Vimer: Muka i slava Gospodinova; Život sv. Ivana Berchmansa. — Predragović: Život Ignacija Lojole; Život sv. Franje Ksav. — Jörgensen: Sv. Franjo — Lacordaire: Život sv. Dominika. — Monier - Brković: Povijest sv. Franje As. — Narcis Jenko: Miomirisni cvjetići. — Narcis Jenko: Iz života sv. Franje As. — Maynard: Život sv. Vinka Paulskog. — Horvat: Život bl. Marka Križevčanina. — Lang: Život M. Stepinca. — Kepler - Rožić: U školi trpljenja. Junački život sv. Ivane d Arc.

* Sv. Franjo Saleski: Uvod u pobožni život. Čebušnik: Sv. Elizabeta. — Jeglič: Dekletom. Blažević: Toma Kempenac: Nasljeduj Krista. — Mäder-Strižić: Potpuni ljudi. — Liguori: Kako da uzljubimo G. N. I. K. — Walter - Gjanić: Presv. oltar. sakramenat. — Bertrin: Lourdes. — Evanđelja i Djela apostolska. (Sarajevsko izdanje); Sv. Pismo N. Z. preveo dr. Zagoda. — Lang: Slava presv. krvi Isusovoj! — Weiss: Euharistija, život i duša naša.

Knjige katoličkog života (Fil. Vrau, Contardo Ferrini, Solovjev, Svjedoci katoličke obnove, Dr. Josip Lang). Alvernska biblioteka.

Scheeben - Buljan: Slave Božje milosti. — Scupoli-Buljan: Duhovni boj. — Lehen - Gjanić: Put k unutrašnjem miru. — Rodriguez: Vježbaj se u kršćanskoj savršenosti! — Strižić: Čist naraštaj. — Retté - Pavelić: K svjetlosti vječnoj.

»Za Vjeru i Dom«. — Katolički Tjednik. — Kat. Misije. — »Vjesnik M. kongregacija«.

Osim ovdje navedenih djela mogu starije, koje znadu strane jezike, čitati i sva djela, koja su naznačena u 2. bilješci na kraju knjige.

Svaka knjiga duhovnoga sadržaja, a naročito svako izdanje sv. Pisma i svaki molitvenik, treba da ima »Imprimatur« (dopuštenje za štampu) od biskupa.

Zlatna knjiga hrv. kat. omladine.[4a]

Kako ću čitati duhovno štivo? — Ne čitaj iz puke radoznalosti, nego zato, da crpeš korist za svoju dušu. Saberi se prije čitanja. Odredi stalno vrijeme za duhovno čitanje. Čitaj s počitanjem, polagano, pažljivo i ozbiljno. Ne budi površna. Nemoj samo čitati, promišljaj o onom, što čitaš, i primjenjuj na svoj svagdanji život. Treba da se priučiš čitati duhovne — a i druge knjige — razmatrajući. U prekrasnoj svojoj poslanici 1923. preporučuju biskupi katoličkoj

omladini u prvom redu **razmatranje** i duhovno čitanje.[5] Razmatrajući možeš moliti svaku pobožnu knjigu, slušati svaku propovijed.

Pitaj se:

1. Što je osobita u ovoj knjizi, **životopisu** . . .
2. Što slijedi iz toga za m o j život?
3. Kako sam to dosad obdržavala?
4. Kako ću se držati u buduće?
5. Zašto tako?
6. Koje zapreke treba da odstranim? Koja sredstva da upotrebim?
7. O d l u k a. Što ću dakle činiti?
8. Izaberi koju riječ ili molitvicu, koja će Te čitav dan podsjećati na stvorenu odluku.

Sve važnije odluke saopći svome duhovnom vođi (ispovjedniku) i slijedi u svemu njegov savjet.

Ne čitaj mnogo na jednom, ali sabrano i pomno! Nemoj samo listati i čeprkati po knjizi, kako se gdjekad romani čitaju, ovdje malo, ondje malo, pa početak i konac . . . Čitaj redom do kraja. Čitaj ustrajno, u stalno doba, svaki dan, ili barem svake nedjelje i blagdana. Nemoj ići za tim, da što više knjiga pročitaš, već uzmi onu knjigu, koja Ti pruža duhovne hrane, uvijek iznova u ruke, premda si je već pročitala.

Čitajući životopise svetih divi se Bogu, koji je čudesan u svojim svetima,[6] ali se nemoj previše zaustavljati kod izvanrednih bogoljubnih čina i trapljenja. To

smije i može činiti samo onaj, koga zove posebna milost Božja. Nije svet onaj, tko čini kakve izvanredne stvari, već tko savjesno ispunja svoje dužnosti iz ljubavi prama Bogu. No nemoj misliti, da su sveci i svetice zato bili kreposni, jer su bili sveci! O ne, naprotiv! Postali su svetima zato, jer su bili kreposni! Ne divi im se dakle samo, nego ih i slijedi! Pa ne možeš li biti čista kao Agneza ili Alojzije, pobožna kao Stanislav, jaka kao Ivana d'Arc, ponizna i siromašna kao Franjo, revna kao Ignacije, strpljiva kao Jelisava, požrtvovna kao Pavao, tada znaj, da slovo ubija, a duh da daje život! Pitaj se, u čemu možeš i moraš nasljedovati vanjski oblik, a u čemu nutarnju jezgru svetačkih kreposti. I kad si spoznala sebe i svoju dužnost, tada se hrabro bori imajući pred očima primjer Božjih ugodnika i utječući se njihovoj moćnoj pomoći i zaštiti.

Ustraj u duhovnom čitanju,[7] pa će Ti ono biti ustrajan učitelj duhovnoga života, koji se nikad ne umori i nikad ne izgubi strpljenje, već Ti postojano, kadgod samo hoćeš, otvara oči, proširuje pogled, oštri sud, produbljuje duh, oplemenjuje srce i sve Te više približuje Bogu.

Sv. misa.

»Molite sv. misu!« — Pijo X.

Sveta nas Crkva obvezuje, da svake nedjelje i zapovijedanog blagdana pobožno prisustvujemo sv. misi. Ti ćeš dakle, katolička djevojko, svake nedjelje i blagdana doista poći k sv. misi. Ne ćeš tražiti isprika. Uklonit ćeš, koliko do Tebe stoji, i sve zapreke — zabave i plesovi do u sitne sate noću od subote na nedjelju! — Ideš li nedjeljom na izlet, pođi samo, no slušaj prije toga sv. misu! Izostat ćeš od sv. mise samo onda, kad doista ne možeš izvršiti nedjeljne dužnosti, kad si bolesna, ili kad Te veže koja viša dužnost kršćanske ljubavi. Možeš li, pođi na svoju školsku misu ili na veliku župnu misu. To je želja Crkve i najbolji apostolat primjera.

A blagoslovljen i onaj radni dan, u koji započneš svoj posao slušanjem sv. mise! Sv. je misa tajnovito obnavljanje velike žrtve Spasiteljeva križa. Koliko Te danas križeva čeka! Koliko ćeš se puta danas trebati da svladaš, Bogu za volju. Koliko ćeš morati danas žrtava doprinijeti! Kadgod možeš, pođi dakle i u radne dane k sv. misi i moli sa sv. Crkvom:

O žrtvo ti spasonosna, što otbaraš nam širom raj,
Sred rvanja crtonosna pomaži, štiti, snage daj![1]

Ne možeš li ići češće k sv. pričesti, nastoj, da Ti barem sv. misa bude izvorom kršćanske jakosti u borbi života, i izvorom nutarnje sabranosti usred svagdanjih rastresenosti. Prvi su kršćani izlagali svoj život, kad su polazili k sv. misi, ali oni su je uza sve to revno slušali, pa i u zagušljivim, vlažnim i tamnim katakombama. Oni su znali, da iz sv. mise izvire snaga za sve žrtve kršćanskog života. O, kako bismo se morali često stidjeti pred tolikim obraćenicima u poganskim zemljama, koji ne žale čitave dane hoda, da prisustvuju sv. misi u neuglednoj kolibici katoličkih misionara! A mi možda malo marimo za veliki dar žrtve tijela i krvi Sina Božjega u tolikim našim lijepim crkvama. Prihvati ovaj dragocjeni Božji dar i upoznaj ga![2]

Upoznaj Božji dar, koji je sakriven u sv. misi — to je odgovor na Tvoje pitanje: »Kako ću slušati sv. misu?«

No prije opširnijeg odgovora na ovo pitanje pitaj samu sebe: »Što sam dosad radila pod sv. misom?« — »Moliti je nama teško . . ., pa zato najradije pjevamo«. »Pjevala sam ili sam slušala pjevanje — i od samoga pjevanja nijesam uopće ništa ni molila . . .« »Sanjarila sam o koječem«. »Dosadno mi je bilo«. »Oglédavala se po crkvi . . . gledala haljine . . . »Molila sam, ali dosta rastrešeno. Lakše molim sama u tišini«. »Molila sam krunicu, križni put, iz molitvenika«. Razmišljala sam o muci Kristovoj«. »Mislila sam na kuću, kućne prilike i na svoj posao«. — Prepoznaješ li sebe u kojem od ovih odgovora? Treba li da obnoviš svoju pobožnost kod sv. mise?

Skladno pjevanje mnogo doprinosi ljepoti i veličanstvu službe Božje: »Pjevajte Gospodu pjesmu novu, slavu njegovu u crkvi svetih!«[3] Ugodno je u crkvi, kad se lijepo pjeva, a to i pristaje mladosti. I pjevanje je molitva, kojom se duša uzdiže k Bogu. Ali ne pazi samo na zvuk glazbe, već slijedi u svome srcu i riječi, koje pjevaju hvalu Gospodnju. Ne predaj se samo čuvstvu. I volja i razum Tvoj neka sudjeluje kod sv. mise. Nemoj sanjariti u crkvi. Smiješ misliti na svoje kod kuće, na kućne prilike i neprilike. Smiješ misliti i na svoj posao. Što više, ako Ti je teško, treba da u crkvi, pa i kod sv. mise, na to misliš i o tome razmišljaš. Ali nemoj sanjariti! Nastoj da upoznaš, što je Božja volja, da u ovim prilikama učiniš: da popraviš, što si sama skrivila, da ublažiš, izmiriš, pomogneš . . . Vrijeme je presvete žrtve najpodesnije, da Ti u svemu pokaže pravi put, put žrtve . . . Pa kad si onda odlučila: učinit ću danas, Boga radi, to i to . . . a misa je pri

kraju, znaj, da si dobro prisustvovala sv. misi i da si bila pobožna.

Lijepo je i zaslužno, moliš li pod sv. misom krunicu, križni put, molitve iz dobrih molitvenika. Veoma je spasonosno razmišljati i o muci Isusovoj. No najljepše je, najbolje i najkorisnije p r a t i t i s v. m i s u.

Prvi su kršćani pažljivo pratili sv. misu. Tada nije odgovarao kod sv. mise samo podvornik, nego skladni pijev čitavog vjernog puka. S vremenom su se kršćani previše udaljili od sv. mise obavljajući pod sv. žrtvom svoje privatne pobožnosti, koje često ne stoje ni u kakvoj vezi sa sv. misom. Zato je veliki papa Pijo X. hoteći čitav svijet preporoditi u Kristu preporučio: »Nemojte moliti kod sv. mise drugo što, već molite samu sv. misu!« Sv. je misa već sama po sebi molitva, i to najljepša i najuzvišenija molitva. Prava bi pobožnost imala da bude sama sv. misa za sve vjernike, koji prisustvuju sv. misi. To znači riječ Pija X.: »molite sv. misu!«

Mnogi ne znaju toliko latinski, da bi mogli pratiti latinske molitve, koje moli svećenik kod oltara. No zato ipak ne ćemo slušati, a još manje slijediti one novotare, koji traže da svećenik mora

čitati sv. misu živim hrvatskim jezikom. Mi se svi od srca pokoravamo odredbi katoličke Crkve, koja se radi svoje općenitosti i katoličkog jedinstva, redovno služi, a i služit će se uvijek latinskim jezikom u sv. misi rimskoga obreda. U nekim je našim krajevima dopustila Sv. Stolica, da se čita sv. misa starim slovenskim jezikom. No i tog jezika ne razumiju mnogi. A po crkvenim propisima[4] i iz praktičkih razloga mora svećenik i onako najveći dio sv. mise tiho čitati, pa zato vjernici ne bi mnogo više razumjeli ni onda, kad bi se sv. misa čitala u živom jeziku. Stoga imadu veliki kulturni narodi već odavna prevode Rimskoga Misala u obliku molitvenika, po kojem mogu vjernici u svom materinjem jeziku s razumijevanjem pratiti sve ono, što se zbiva kod žrtvenika. Nedavno je izašao i hrvatski prijevod Rimskog Misala kao vanredno izdanje »Knjiga katoličkog života«. Svi su hrvatski biskupi preporučili ovaj molitvenik svojim vjernicima kao »neiscrpljivo vrelo crkvenog života i privatne pobožnosti u duhu katoličke liturgije, da osjećaju s Crkvom i žive vrhunaravnim životom, ne više oni, nego da u njima živi Isus Krist«.[5]

Stoga imadeš i u ovom svom molitveniku točan red i čin sv. mise, pa možeš uvijek, a naročito u najveće blagdane, za koje su otisnuti i njihovi misni obrasci, pratiti sv. misu. Tako ćeš se pomalo pripraviti, da kasnije u životu prisustvuješ sv. misi s Misalom u ruci. Ni jedan drugi molitvenik ne može pružiti ni proizvesti dublje duševne pobude, ljepših i uzvišenijih misli, jačih afekata i trajnijih učinaka od onih, što ih ovdje pruža Duh Sveti i Crkva katolička pod njegovim utjecajem.

Nije doduše u početku tako lako pratiti sv. misu s Misalom u ruci, jer se za to traži uz milost Božju i lični duševni rad, promišljanje. No prava kršćanska pobožnost nije samo pasivna, ni samo čuvstvena, sentimentalna. »Pod sv. misom, u onoj svečanoj tišini i polutami, dade se tako lijepo sanjariti . . .« No to sanjarenje nije molitva. Molitva je rad, rad duše, rad razuma, volje i čuvstva: »Blagosiljaj, dušo moja, Gospoda, i sve, što je u meni, neka hvali njegovo sveto ime!«[6] Uči se moliti, osobito se uči moliti sv. misu! Moli gosp. katehetu ili upravitelja Marijine kongregacije, da Ti dade češće uputu, kako ćeš moliti sv. misu. A kad svladaš prve

teškoće, oduševljeno ćeš priznati, da Ti je trud stostruko naplaćen i radosno ćeš crpsti vodu vječnoga života iz vrela Spasiteljevih. Crkvena će godina u Tebi oživjeti, ne će Ti biti samo uspomena davnih događaja, već živi proživljaj. Ti ćeš živjeti i osjećati s Crkvom. A ovoga crkvenog života ima tako malo u naše dane.

Da odraslija katolička omladina (čitava jedna škola, zavod, Marijina kongregacija) može u osobitim zgodama zajednički moliti sv. misu i tako se pomalo priučiti da samostalno moli iz Misala, izdan je mali priručnik »Sv. Misa« za zajedničko molenje. Počimalja moli glasno promjenljive dijelove sv. mise iz «Rimskog Misala« ili iz ovog molitvenika, a svi ostali, podijeljeni u dva kora, mole glasno: »Pristupam k Božjemu žrtveniku, k Bogu, koji razveseljuje moju mladost . . . Slava Bogu na visini . . . Vjerujem u jednoga Boga . . . Svet . . . Svet . . .«

Tako se može moliti sv. misa i iz ovog molitvenika.

Kušaj dakle, katolička djevojko, i naći ćeš u sv. misi neslućenu ljepotu i bogatstvo i preugodnu hranu za svoj duhovni život. Raduj se uzvišenoj ljepoti katoličkog bogoslužja i upravi oči i uši, dušu i srce, sve misli i sve osjećaje svoje mladosti k žrtveniku, da se tijesno sjediniš s presvetom žrtvom. Neka Ti ova misna pobožnost uveća pažnju i umnoži radost kod sv. mise, koja neka Ti bude

izvor svetosti i vrelo žive vode, što će Te dovesti u život vječni.[7]

Ispovijed.

Opraštaju ti se grijesi, idi u miru!
Luk. 7. 48. 50.

»Mir ljudima!« to je bio program novorođenoga Spasitelja. A i uskrsnuli Spasitelj nije imao ljepšega pozdrava i dragocjenijega dara za ovaj bijedni svijet i grešne ljude, nego svoj uskrsni »Mir vama«, nego usrksnuće na nov život u Bogu po sv. ispovijedi. »A kad bi u veče onaj dan uskrsni, i vrata bijahu zatvorena, gdje se bjehu učenici skupili od straha pred Židovima, dođe Isus i stade na sredinu, te im reče: »Mir vama! Kao što Otac posla mene, i ja šaljem vas«. Ovo rekavši dahnu i reče im: »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se; a kojima zadržite, zadržat će se«.[1]

Svima, koji su poslije sv. krsta smrtno sagriješili, sv. je ispovijed potrebita za spasenje.

Isus je došao na svijet da spasi grešnike.[2] Farizeji mu zamjerahu, što je prijatelj grešnicima.[3] Prvi su kršćani u katakombama najradije slikali Spasitelja kao dobroga pastira, koji na ramenu

drži izgubljenu ovcu. Ne otimlji se dakle dobrome pastiru! Slušaj njegov glas, pođi u ispovijedaonicu! Skini tamo teško breme svojih grijeha, i vratit će se u Tvoje srce mir i zadovoljstvo![4]

Što ljudima daje sv. ispovijed, možemo pravo prosuditi tek onda, kad se pitamo: što bi bio svijet bez sv. ispovijedi? Jedan silni, očajni vapaj: moj grijeh, moj preveliki grijeh — bez oproštenja.

U sv. se ispovijedi opraštaju grijesi. I da je duša bila sva okaljana grijehom, svećenikovo joj odrešenje u valjanoj ispovijedi vraća haljinu milosti Božje, bjelju od snijega i sjajniju od sunca.

Da ispovijed bude valjana, treba da grešnik povjeri svećeniku kao Božjemu namjesniku sve smrtne grijehe, počinjene poslije zadnje valjane ispovijedi i da se za njih pokaje.

Lakih grijeha nije prijeko potrebno ispovijedati, jer se oproštenje lakih grijeha može zadobiti i izvan sv. ispovijedi, dobrim djelima i molitvom. No ipak je vrlo dobro i korisno, da se u ispovijedi spomenu iskreno i laki grijesi, jer su često povod i put do teških grijeha.

Ispovjednik je sudac i liječnik Tvoje duše. On mora dakle znati, koja bolest

tišti Tvoju dušu. Reci dakle uvijek iskreno i tačno, koliko se sjećaš, što si sagriješila od zadnje valjane ispovijedi. Ne treba potankog opisivanja. Nikad nemoj spominjati imena drugih lica. Ispovijedaj svoje, ne tuđe grijehe. Pripovijesti ne spadaju u ispovijedaonicu. Pita li Te ispovjednik što, odgovori mu mirno, iskreno i kratko. Ako ti je štogod osobito teško reći, možeš moliti ispovjednika, da Te pita, i onda mu iskreno odgovori na sva pitanja. A nije li Te pitao upravo ono, što Ti je teško reći, tada nemoj u sebi misliti: »Ah, hvala Bogu, da me nije to pitao . . .« Tada treba da sama kažeš.

Čuvaj se, da hotimice ne zašutiš koji smrtni grijeh. Čitava Ti tada ispovijed ne vrijedi, već je, što više, novi smrtni grijeh, svetogrđe. I sve Ti ispovijedi kasnije ne vrijede, dok ponovno ne ispovijediš sve one grijehe s onim zajedno, što si ga hotomično prešutjela, i dok ne priznaš, da si se svetogrdno ispovijedila. Sjeti se, da u ispovijedi govoriš Bogu, koji i onako sve znade, i kome ništa ne možeš sakriti. Nemoj se bojati i stidjeti, da kažeš koji grijeh misleći: »Šta će misliti svećenik o meni?« Jesi li iskrena — a to iskusni

ispovjednik odmah vidi — tada će znati, da si dobro dijete Božje, koje je ovdaonda popustilo slabostima svoje prirode, ali koje jest i hoće da bude dobro dijete Božje. Ispovjednik znade, da su svi ljudi slabi i skloni na zlo i na grijeh. Nijedan mu grijeh nije nov. Ispovjednik pozna svu bijedu ljudske duše. Budi uvjerena, da iskrena ispovijed Tvojih grijeha ne će u njemu pobuditi začuđenja, ni prezira, ni odvratnosti prema Tebi, nego iskrenu sućut i poštovanje. I ovo će poštovanje biti to veće, što je veća Tvoja iskrenost. — A u drugu ruku nema gore i teže stvari za ispovjednika, negoli je neiskreno čeljade u ispovijedi. Da Ti jasno kažem: jedna je od najobičnijih kreposti Evinih kćeri taština i neiskrenost. Iskusni ispovjednik odmah opaža neiskrenost. On vidi grijeh, on vidi da ne može ne biti grijeha, on vidi i zatajivanje grijeha — ali ne čuje priznanja — i to je onda grozno za nj.

Sokrat je sastao nekog svog učenika upravo u času, kad se dijelio od lošeg društva. Opazivši svog učitelja htjede mladić pobjeći. No Sokrat mu se brzo približi i ljubezno mu reče: »Prijatelju! Nije sramota otići iz tog društva! Sramota je samo biti u takvu društvu!«

Ako i jest sramota griješiti, nije sramota ispovijediti grijeh. Da — ali đavao obilazi oko ispovjedaonice i vraća kojojgod grešnici ono, što joj je bio oteo ... Kad ju je nagovarao na grijeh, oteo joj je stid, a sad joj u ispovijedi vraća krivi stid, nagovarajući ju na novi — još teži grijeh.

Neiskrena ispovijed rađa u duši nemirom, a iskrena blaženim mirom.

Koliko je već duša uskliknulo nakon dobre i iskrene ispovijedi, gdje se popravilo ono, što se skrivilo: »Hvala Bogu! Sad sam mirna i sretna!«

I onda još jedno: nemoj odijeliti sv. ispovijedi od svog života, kakav zbilja jest. Ti ispovijedaš možda male svagdanje pogreške, ali nešto Ti je na srcu, što Te muči, što Ti ne da mira ... I Ti dobro znadeš, da to ne valja, ali ne znaš pomoći, ili nastojiš to i samoj sebi sakriti, ili barem ispričati ... A u ispovijedi ni slovca o tom ... A upravo to treba da kažeš u ispovijedi. Tek tada, kad si to rekla, Tvoja je ispovijed potpuno iskrena. I tek tada ispovjednik vidi Tvoju dušu onakvu, kakva jest, tek tada može ispovjednik da Ti dade praktične upute za Tvoj život.

Njemački se pjesnik Klemens Brentano († 1842) tužio pjesnikinji Lujzi Hensel, kako ne može naći mira ni pokoja rastrganoj svojoj duši. A ona mu reče: »Što Vam koristi, da to pripovijedate meni, mladoj i neiskusnoj djevojci? Zar Vam ja mogu pomoći? Idite k ispovjedniku, i recite mu, što Vas tišti!« I doista je Brentano našao mir svoga srca u generalnoj ispovijedi, što ju je obavio 1817.[5] Koliko je puta i Tvoje srce, katolička djevojko, nemirno i uzbunjeno gorčinom, borbama, sumnjama i suzama! ... Što Ti koristi, da se sama mučiš, ili da se povjeravaš svojoj drugarici? Neiskusna je, kao što si i Ti sama. Zbunjena je, kao što si i Ti. Zar Ti ona može pomoći? Idi k ispovjedniku, reci mu sve, i mir će Božji sinuti u Tvome srcu!

Pa kad si tako iskreno priznala Gospodu u svetoj ispovijedi svoje grijehe, i kazala svoje teškoće, tada je Tvoja ispovijed valjana i Tvoji su grijesi za uvijek pokopani. I nije li bolje, da se ovdje sama optužiš, nego da Te Krist optuži i osramoti pred svim anđelima i pred svim ljudima s ovih grijeha na velikom sudu?

Ako si pak zaboravila koji smrtni grijeh kazati u sv. ispovijedi, ne uzne-

miruj se! Pođi mirno k sv. pričesti. Taj Ti je grijeh, kao i svi drugi oprošten. Ne može se jedan smrtni grijeh oprostiti bez drugoga. A Tvoja je dužnost samo, da na slijedećoj sv. ispovijedi kažeš: »Zaboravila sam zadnji put to i to ispovijediti«.

Jesi li nemirna u savjesti glede valjanosti prošlih svojih ispovijedi, da možda nijesi sve rekla kako je bilo, tada obavi veliku sv. ispovijed. Potrebna je velika ispovijed, kadgod su prijašnje ispovijedi nevaljane, bilo radi toga, što je hotice tko zatajio koji smrtni grijeh, bilo što se nije nikako pokajao ili se pokajao loše. Štetna je velika ispovijed svim onim dušama koje su bojažljive i nikad ne mogu naći mira, nego se uvijek sjećaju novih prilika i onda uvijek iznova hoće da ponavljaju veliku ispovijed, uza sve zabrane svoga ispovjednika. Ove se duše bezuvjetno moraju potpuno pokoriti odredbama i uputama ispovjednikovim. Korisna je velika ispovijed svakomu, osim bojažljivim dušama, u raznim velikim prigodama: kad stupa u novi stalež, u teškoj bolesti... Prigodom duhovnih vježbi obavlja se redovito djelomična velika ispovijed, naime od posljednje velike ispovijedi.

Nemaš li smrtnoga grijeha na duši, ispovijedi lake grijehe, i dodaj na kraju koji teži grijeh iz prošloga života, kojega Ti je najviše žao. To je dobro, jer ćeš se tako sigurnije i lakše pokajati za grijehe.

Nije naime dosta priznati i ispovjediti pogreške i grijehe svoje, nego valja da se za njih i pokaješ. Bez kajanja nema oproštenja. Kao što je žitno sjeme uzalud bačeno u neoranu i suhu zemlju, tako i odrešenje svećenikovo ne oprašta grijehe, ako onaj, koji ispovijeda grijehe, nema pravoga pokajanja.

Pravo pokajanje valja da bude: unutarnje, svrhunaravsko, općenito, odlučno.

Pravo pokajanje valja da bude unutarnje, t. j. mi treba da u duši doista žalimo, što smo sagriješili. Nije dakle dosta poput farizeja kidati odijelo, čupati kosu, izmoliti naizust ili čitati iz molitvenika nekoliko usmenih molitava. Pokajanje treba da izvire iz dubine srca — i onda dostaje jedan uzdah: »Žao mi je, Bože, što sam Te uvrijedila!« Pokajničkog srca Bog ne će prezreti![6] Kod mnogih je svetaca ova unutarnja žalost bila tako jaka, da su sjećajući se svojih grijeha briznuli u plač. Sjetimo se gorkih suza sv. Petra, sjetimo se suza Marije Magdalene kraj nogu Isusovih! No ovo čuvstvo žalosti, ova osjetna žalost nije potrebna za valjano poka-

janje. To je posebna i rijetka milost Božja. Bog je daje po svojoj svetoj volji onima, kojima hoće. Potrebno je i dosta je, da nam je u duši doista žao, što smo sagriješili i time uvrijedili Boga i udaljili se od svoga vječnoga cilja.

Sad već znadeš i to, kada je pokajanje vrhunaravsko: kad Ti je žao, što si grijesima svojim uvrijedila Boga, svoga Stvoritelja i Spasitelja i najvećeg dobročinitelja. I tatu je žao, ako su ga kod krađe zatekli, uhvatili i zatvorili. Ali to nije vrhunaravsko pokajanje, koje je potrebno za sv. ispovijed. Tatu zapravo nije žao, što je krao, nego što više ne može krasti. Za sv. je ispovijed potrebno, da nam je žao, što smo Boga uvrijedili, Boga, koji nas je stvorio, Boga, koji nas je na križu krvlju otkupio, koji nas je obasuo svojim darovima i milostima... A što smo mu mi za sve to uzvratili? Crnu nezahvalnost!

Pa ako Te pogled Raspetoga ne može ganuti, da se pokaješ za svoje grijehe, svrati pogled u daljinu, tamo dolje, duboko dolje, gdje ne vlada više ljubav ni Božje milosrđe, nego sama pravednost Božja, onamo, gdje gori vječni oganj strahovite srdžbe Božje, pripravljen onima, za koje je krv Kristova uzalud

tekla, koje čeka Judina sudbina, Judina plaća, Judino društvo, zauvijek. Bez kajanja nema oproštenja! A Gospodin oprašta svima, koji se od srca kaju za svoje grijehe.

U doba je cara Diokleciјana bio načelnikom grada Rima Kromacije. Najednom teško oboli. Liječnici mu rekoše, da je bolest neizlječiva i da mora doskora umrijeti. U to začuje Kromacije, kako je Sv. Sebastijan mnogima vratio zdravlje. I on ga pozove k sebi. A sveti mu Sebastijan reče: »Ozdravit ćeš, uništiš li sve poganske idole u svojoj palači«. Kromacije je bio poganin. I on doista naloži, da se imadu uništiti kipovi poganskih bogova u njegovoj palači. Ali uza sve to bijaše mu iz dana u dan sve gore. Zato pozove sv. Sebastijana, a ovaj ga blago prekori: »Sigurno nijesi uništio sve idole«. I sad Kromacije prizna, da je sačuvao i sakrio jedan mali zlatni idol, jer mu je tako drag... »Uništi i njega i ozdravit ćeš!« I tako je bilo!

Tako valja da i Ti obračunaš sa svim grijesima, da se kaješ za sve grijehe. Nije dosta, da Ti je žao samo za ovaj ili onaj grijeh, nego valja da svoje kajanje protegneš na sve grijehe. Sve grijehe treba da požališ, naročito sve smrtne grijehe i svoju glavnu pogrešku.

Prečesto je glavna pogreška onaj zlatni idol, od kojega Ti se tako teško odijeliti...

Švedski je kralj Karlo XII. bio veliki junak. Sa svojom je malom vojskom potukao ruskoga cara Petra Velikoga kod Narve. U svojoj se mladosti znao češće opiti. To je bila njegova glavna pogreška, koja ga onda zavela u mnogo zlo. Jednog se dana opet opio i onda je pogrdio svoju majku. Drugi ga je dan upozorio neki prijatelj, što je učinio. »Donesite najboljeg vina i jednu čašu!« zapovjedi Karlo XII. Tada je otišao k majci i zamolio je, da mu oprosti. »A da vidiš, da mi je doista žao, i da Te više ne ću vrijeđati, ovo je posljednja kap vina, što je pijem u svome životu!« Reče i iskapi čašu. To je bilo 1700. godine. Karlo je XII. živio još 18 godina. Umro je 1718. Održao je riječ i nije se više opio, pače nije više ni okusio vina.[8]

Bez kajanja — bez odlučnog kajanja, nema oproštenja. I Ti treba da odlučiš, da ne ćeš više griješiti, barem ne smrtno, i da ćeš doista prekinuti sa svojom glavnom pogreškom. Po tomu se obično i pozna pravo pokajanje. Imaš li čvrstu odluku, da ne ćeš više griješiti, pa tu odluku nastojiš u svome životu i provesti, tada se pravo kaješ za grijehe. Ali i naprotiv. Nijesi li čvrsto odlučila, da ćeš prekinuti sa svakim smrtnim

grijehom, i da ne ćeš više griješiti, tada se ne kaješ valjano, tada Ti čitava ispovijed ne vrijedi ništa. Bez odlučnoga kajanja nema oproštenja!

Crkvena nas zapovijed veže, da se svake godine barem o Uskrsu ispovjedimo. No to nije dosta katoličkoj djevojci, koja hoće ostati čiste duše i čista srca. »Ja nemam grijeha, nijesam nikoga ubila, ništa nijesam ukrala...« — Jesi li vidjela dimnjačara? On tjedne i mjesece nosi isto odijelo i na njemu se ne pozna, da bi od danas na sjutra bilo prljavije i crnije. No kušaj Ti u svojoj ljetnoj haljini samo par časaka vršiti dimnjačarski posao, kako će Ti izgledati bijela haljinica, ruke, lice, bijele cipelice? Čista i nježna savjest odmah opaža, koliko se prašine sleglo na bijelu haljinu djevojačke duše. A duša, koja je već sva u grijehu, ne opaža više grijeha. Kao što se često umivaš i kupaš, da Ti tijelo bude čisto i zdravo, kao što pereš svoju odjeću i rubeninu često, a ne tek jedamput na godinu, tako ćeš poći češće i k sv. ispovijedi, da tamo očistiš svoju dušu od prašine i čađe, od nečistoće i grijeha i sklonosti na grijeh. »Ako rečemo, da nema grijeha u nama, sebe varamo, i istine nema u nas«.[9]

»Bez češće sv. ispovijedi i sv. pričesti ne mogu ostati dobra, jer sam iskusila, da onda više griješim, a poslije sv. ispovijedi i pričesti čuvam se neko vrijeme«. — »Ako ne idem dugo k sv. sakramentima, brzo zaboravim na Boga, osobito ako mi je dobro«. — »Bez sv. ispovijedi i pričesti ne mogu ustrajati u dobru, jer se ne mogu osloboditi svojih zlih nagnuća.« — »Lijena sam onda za svladavanje napasti«. — »Jedan grijeh vuče onda za sobom drugi, a ja se nijesam ni sjetila, da se svladam, kad dulje nijesam bila kod sv. ispovijedi i pričesti«. — »Sv. sam ispovijed i sv. pričest propuštala više puta radi prilika, u kojima se nalazim. Kad se to događa, osjećam, da mi smisao za pravi katolički život popušta«. Tako odgovaraju Tvoje vršnjakine na pitanje: »Mogu li ostati dobra bez sv. ispovijedi i pričesti?« Djevojka, koja od svoje volje, ili svijetu za volju ide samo rijetko na ispovijed, ići će, ili ide to češće u susret grijehu i bližnoj grešnoj prigodi. Mali zlatni idol! . . .

Što je djevojci sv. ispovijed i sv. pričest više mrska, što je prama njima više ravnodušna, to se više zanima za svijet, to više ljubi grijeh.

Katolička će dakle djevojka nastojati, da svlada svaki ljudski obzir i onu neku nutarnju teškoću, koja se znade pojaviti, da je udalji od ispovijedi. Ispovijedaonica nije nikakvo strašilo, već mjesto mira i utjehe. Barem svaki mjesec, a prema potrebi i po mogućnosti i češće, pristupit će katolička djevojka ponizno i pouzdano k ovom sudu milosti i milosrđa.[10] Ništa je ne će odvratiti od redovite sv. ispovijedi. Spasenje i mir duše nada sve!

Duhovni vođa.

Put će Ti mudrosti pokazati, i vodit će Te stazom pravde. Posl. 4. 1..

Već nam je u prirodnim stvarima teško, kadgod i nemoguće, da se sami snađemo u životnim prilikama. Zato često tražimo savjeta u iskusnih i mudrih ljudi. A bez vodstva snaći se i napredovati u duhovnom životu još je teže i pogibeljnije, da, često i potpuno nemoguće. Mi smo zaslijepljeni sebeljubljem. A nije li pogibeljno, da slijepca na njegovu putu vodi njegova sljepoća? »Jao onomu, tko je sam! Kad padne, nema nikoga, tko bi mu ruku pružio!«[1] A blago onomu, tko je našao dobra savjetnika na putu vječnoga života! »Put mudrosti pokazat će mu i vodit će ga stazom pravde«.[2] Blago osobito mladoj duši, koja je u cvijetu svoje mladosti našla savjetnika i vođu duhovnoga života. Koliko imadeš duševnih borba, teškoća i potreba, o kojima ni s kim ne govoriš, ili ako govoriš sa svojim družicama, neiskusnim poput Tebe same, koje ni same nijesu sa sobom na čistu. Koliko sumnja, koliko nutarnjih oluja uznemiruje Tvoju dušu, a Ti se moraš smijati, kao da je i u Tvojoj duši uvijek samo vedrina, kao da nema oblaka, oluje i tuče . . . I Ti nemaš komu da se povjeriš, jer Te nitko ne će razumjeti. I vlastita majka kao da Te sve manje ra-

zumije... Ne čini li Ti se tako? Ima mladih duša, koje su se u svome pesimizmu potpuno predale pukoj sudbini, koje drže, da im nitko više ne će i ne može da pomogne, da ih nitko ne razumije i da ih nitko ne će i ne može razumjeti... Ima opet mladih duša, koje su neprestano vedre i vesele. I čini se, kao da ih ništa ne tišti, kao da su se potpuno snašle u svijetu, kao da ne trebaju nikakva savjeta ni upute. I njima doista nikad ni ne pada na pamet, da traže savjeta i pomoći. No ako to nije prolazno stanje, ako se nikad ne jave teškoće i krize, ako se djevojka nikad ne nađe na raskršću i bespuću, tada su to leptirice, vesele, pune životne radosti, no površne i brzo će im, brzo, žarko sunce opaliti lijepa krilašca.

»Rekla mi je jedna drugarica: »Ja sve svoje boli i radosti, sve što me tišti, rečem dragom Isusu kod sv. pričesti«. — O da! Čvrstom se vjerom šapuću borbe sv. Hostiji, pita se i moli. A sveta mala Hostija tajanstveno šuti. I utješena se vraćaš, ali često bez odgovora na sva svoja pitanja. Ili odgovaraš sama, smišljaš i uređuješ — zar uvijek dobro? Čovjek hoće da čuje utjehu, pouku, a to čini duhovni vođa. On govori mjesto sv. Hostije, mjesto Boga. I svega nestane, oblaci se rasprhnu, a sunce milo i ljepše opet sine u duši«.

Gospodin vodi i upravlja svakoga čovjeka milošću svojom i nadahnućima Duha Svetoga. No redoviti red Providnosti traži, da i u duhovnom životu ljude vode ljudi, u tu svrhu od Gospoda određeni.

Gospodin obično veže duhovni život i napredak u njemu uz ovu mudru i poniznu

poslušnost. A tko hoće da se sam vodi, ili tko drži, da će ga Gospodin voditi izravno, bez duhovnoga vođe, često je površan ili je ohol.

Tko je od Boga određen kao duhovni vođa i ravnalac savjesti? Jedino s v e ć e n i k. To najbolje vidimo kod obraćenja sv. Pavla. Na putu je u Damask rasvijetlio trak nebeske svjetlosti Pavlovu dušu i preokrenuo je njegovo srce, te je uskliknuo: »Gospodine, što hoćeš, da učinim?« Zar je sada Isus sam saopćio sv. Pavlu svoju volju? Ne! »Ustani i uđi u grad, tamo će ti se reći, što ti je činiti«... A u Damasku bijaše svećenik Ananija, kojega je odredio Gospodin, da pouči Pavla da ga krsti, i da mu dade Duha Svetoga.[3] Evo, veliki sv. Pavao, apostol naroda, mora se dati voditi od svećenika Ananije, o kojemu ne znamo ništa drugo, do li same te činjenice, da je morao biti učitelj učitelja naroda. Zaludu će dakle svatko tražiti i očekivati pouku i upravljanje izravno od Boga, tko ne traži savjetnika i vođu svoje savjesti u svećeniku. Svećenici su pozvani i poslani upravo za to, da u ime Božje i Božjom pomoću ravnaju savjesti i vode ih i upravljaju putem života vječnoga do Božanskih visina. »Idite i naučavajte sve narode, učeći ih da drže sve, što sam vam zapovjedio. I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka vijeka.« »Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire. A tko

mene prezire, prezire Onoga, koji je mene poslao«.[4]

Pa tko može da bolje i dublje zagleda u srce ljudsko negoli svećenik? Ako itko, tada može svećenik da razumije sve borbe i boli mladoga srca. On ih je sam prošao. On vidi, prati i upravlja tolike vjernike u borbi za vječni život. Njegovo ga iskustvo upoznaje sa svom ljudskom bijedom. Njegove nauke i milost Božja, koja mu pomaže u njegovu teškom zvanju, daju mu u ruke lijek za svaku bolest duše. Po svome zvanju promatra svećenik, koji iole nastoji da bude Kristov svećenik, sve u vidu vječnosti i vječnoga života. Drugi će Ti savjetnici često savjetovati polazeći sa svjetskog, vremenskog gledišta, pa će Ti u Tvojim pitanjima o životu, svijetu, ćudoređu, dati jednostran ili krivi savjet. A svećenik mora da prosuđuje sve u svijetlu Božje volje i crkvenih odredaba. I svećenik može doduše pogriješiti i krivo Te svjetovati. No kod svećenika imadeš kud i kamo više jamstva, da će Ti savjest upravljati pravim putem, nego kod ikoga drugoga. Razumije se, da nije svejedno, koji i kakav Te svećenik vodi.

Možda gdjekoja malo skeptično gleda u sve to. Pa zar nema i loših svećenika? Da, ima ih nažalost. I ne smiješ uzeti za duhovnoga vođu onoga svećenika, koji ne

drži svojih najsvetijih obveza, koji ne nastoji, da i sam živi nutarnjim životom, koji se ne svladava i ne živi životom žrtve. To bi bilo gore, nego da slijepac slijepca vodi. »To razumijem — ali zar i dobri svećenici nemaju svojih pogrešaka?« — Imadu. I zato i oni trebaju duhovnoga vođu, a ovaj opet drugoga... jer tako je Božja volja, a iskustvo nas uči, da je svatko loš sudac u svojoj stvari. Shvaćam i priznajem, da je potrebno dosta poniznosti i samozataje za to, da se u savjesti podvrgnemo čovjeku, za kojega znademo unaprijed, da i on sam za svoj život treba opet upute i vodstva. Ali bez ove poniznosti i samozataje nema dubljeg duhovnoga života; u duši vlada oholost i duh svijeta, prikriven možda i preodjeven, ali u zbilji samo to... Kojagod će možda reći: »Koliko me puta ni svećenik nije shvatio i nije mi dao prave upute«. — Možda. Ali reci otvoreno: jesi li i Ti iskreno rekla, što Te tišti? Ništa nije teže shvatiti negoli čovjeka, osobito, ako krije svoje misli. U tome je čitava pogreška. Rijetko je jednome čovjeku dano, da svaka mlada duša imade prama njemu odmah povjerenje. To je bio Don Bosco, to je bio O. v. Doss, ali sve to ipak u malo mjeri. Tek je prijatelj malenih, Spasitelj, svojom Božanskom ljubavi predobivao povjerenje svih poniznih mladih duša. Oholi su farizeji bili tvrdi i tupi i prama samom

Sinu Božjemu. Otale možda i ta teškoća, da nađeš duhovnoga vođu, u koga imaš povjerenja. No, nađi ipak jednoga, koji će Te razumjeti i voditi na putu spasenja!

Voditi na putu spasenja! Time je izrečena svrha duhovnoga vodstva, time je rečeno sve. Ne smije Te duhovnom vođi približiti lična simpatija. Iskrenost, ali rezerva!

Koje vlastitosti mora imati Tvoj duhovni vođa? Tvoj redoviti ispovjednik — to je duhovni vođa — neka bude svećenik po srcu Božjem, koji sam živi nutarnjim životom, iskusan u putovima Božjim i duhovnom životu, dobar poznavalac ljudskoga srca: njegovih dobrih i zlih sklonosti. Pobožan i ne premlad. Valja da ima živu revnost za duše. On zazire isto tako od kukavičkog popuštanja i beznačelnosti, kao i od farizejštine. On je i ozbiljan i blag ujedno. I njegova ozbiljnost neka Te ne vrijeđa, a njegova blagost da Ti ne bude povodom lakoumnosti i drskosti. Treba da bude čovjek Božji, u koga imaš povjerenja. Budi mu uvijek posve iskrena i svu mu nutrinju srca svoga pokaži, kakva jest. On mora da nastoji samo oko spasenja Tvoje duše. I ništa drugo. cvijeće, Ljubljenje ruke, darovi, cigarete, nepotrebna pisamca, dugački razgovori, sve to može mirne duše potpuno izostati. I mora!

Ovakovu duhovnom vođi, koji Te vodi ka Kristu, koji Te upućuje, kako ćeš često

i dostojno primati sv. sakramente, kako ćeš se nadvladati i u poniznosti uzdizati do Božanskih visina, budi potpuno poslušna. Kaži mu iskreno sve svoje teškoće i sumnje. Traži kod njega savjeta, pouke, utjehe, opomene, u svim životnim prilikama. Ali ga uvijek i slušaj. Izvrši ono, što Ti veli! Pa činilo Ti se, da Te nije shvatio, ako si samo bila iskrena, čini, što Ti veli, i na dobrom si putu.

No što se to najednom postavilo između Tebe i duhovnog vođe? Ti počinješ gubiti povjerenje, prestaješ biti potpuno iskrena, počinješ biti neposlušna? Kriza je u Tvojoj duši, bure i oluje, utjecaj svijeta — sada, sada, dijete Božje, sada je vrijeme, da budeš iskrenija i poslušnija, jer će inače nadvladati svijet! »A to je pobjeda, koja je nadvladala svijet, vjera našal«[5] I mi vjerom i poniznošću treba da se uvijek vratimo k duhovnome vođi. I ovo, kao i sve u životu, doživljava i proživljava mnoge, veće i manje krize. Ne boj se opet doći k duhovnom vođi, makar Te — recimo — koja dulja kriza i udaljila bila. Čovjek Božji — a samo takav smije da Ti vodi dušu — ne traži sebe, nego Boga u duši Tvojoj. On će se radovati Tvome povratku radi mira Tvoje duše, i radi novog, bujnog, duhovnog života, koji postizavaš time, što si svladala sebe.

Duhovni je vođa ujedno i Tvoj redoviti ispovjednik. Kod njega tražiš u ispovjedi,

i ako je potrebno — a to ne će biti tako često — i izvan ispovijedi, upute i savjeta u svim stvarima savjesti, osobito pak u svim većim stvarima, koje Ti ispunjuju ili uznemiruju dušu, ili odlučuju Tvojim životom.

Ako je svakome, tko želi živjeti dubljim duhovnim životom, potreban duhovni vođa, tada je to potrebniji katoličkoj djevojci, koja, naročito u današnje doba, treba da se razvije do potpunog kršćanskog značaja. Značaja nema bez samostalnosti, a samostalnosti nema u duši, koja nije ni sebe samu upoznala, i koja nije sustavno vođena na putu duhovnoga života. Duhovno vodstvo stvara samostalne kršćanske značajeve. Krivi pojam o duhovnom vodstvu imadu one duše, koje svaku malenkost, svaki korak svoj, sve kućne prilike i neprilike pričaju duhovnom vođi, da ih on svjetuje, a one da sa sebe otresu svaku odgovornost. Grijehe svoje, glavnu pogrešku svoju, teškoće svoje duše, to reci duhovnom vođi, a nemoj mu pripovijedati sve moguće sitnice i trice. Krivo shvaća duhovno vodstvo i ona, koja misli, da će je duhovni vođa u tren oka učiniti savršenom ili riješiti svih teškoća bez njezina rada i napora. Duhovni Te vođa vodi, a Ti valja da strpljivo i poslušno stupaš određenom stazom, ako Ti možda i nije s voljom . . . Ima ih, koje čuju od prijateljice, da ovaj ili onaj svećenik dobro ispovijeda, pa trče onamo i svaki čas mijenjaju ispovjednika.

Jedan ih ne razumije, drugomu im je već teško ići, jer ih već pozna, pa je neugodno uvijek isto ispovijedati. A ako je možda stavio malo ljuću travu na težu ranu, tada je oštar i prestrog . . . Jednom riječi, ima dušica, koje se ispovijedaju kod dobrih, i najboljih ispovjednika, ali bez velike koristi za svoj duhovni napredak, jer ne će da se drže dobivenih uputa.

Djevojka, koja želi živjeti dubljim kršćanskim životom, pred licem Božjim, kod sv. pričesti, kod sv. mise ili u duhovnim vježbama, izabrati će svoga redovitog ispovjednika, svoga duhovnog vođu i slijediti njegove savjete. Ne može li se to n. pr. u manjim mjestima možda radi nestašice svećenika ili kojeg drugog razloga provesti, tada je dobro barem prigodom duhovnih vježbi, ili kod većih događaja u životu potpuno povjeriti svoju dušu iskusnom i sveta života ispovjedniku.

Gospode, što mi je činiti?

Pođi k Ananiji, i on će Ti reći moju volju, veli Gospod!

Sv. Pričest.

S veseljem neka se blagi dan svetkuje,
Nek srce hvalama čistim odjekuje!
Sve staro svucimo, grijeh da se ne čuje,
U nov se duh obucimo!

(Sv. Toma Akvinac).

Don Bosco († 1888) je bio veliki prijatelj mladeži. U svojim je zavodima sakupljao

zapuštenu djecu i uzgajao ih kao valjane ljude i kršćane. Jednog ga je dana posjetio u Turinu neki engleski ministar. Kad je pregledao Don Boscov uzgojni zavod, rekao mu je: »Ova su djeca dobra i čedna! Ja ne razumijem, kako ste to mogli postići kod djece, koja su radi nesretnih obiteljskih i društvenih prilika bila zapuštena. Koja je tajna Vaših uspjeha? Sigurno imade šiba mnogo posla...« A Don Bosco mu odvrati: »U našem zavodu nema tjelesnih kazna. Tajna je ovih uspjeha česta sv. ispovijed i naročito česta sv. pričest«.[1] Sv. je pričest najsigurnije oružje u borbi protiv grijeha. »Tko blaguje od ovoga hljeba, ne će umrijeti«[2] za život vječni, moći će se odrvati smrtnome grijehu. To je vjekovno iskustvo svijuh, koji hoće da svladaju grijeh.

»Sv. pričest tješila me je u nevolji i čuvala u napasti«.

»Poslije sv. pričesti bilo mi je ugodno u duši i ne bojim se smrti, kao kad je ne primim. Ona me diže, da težim samo za velikim i uzvišenim stvarima, a prezirem ljudske naslade«.

»Koristila mi je sv. pričest ,da sam se čuvala grijeha lakih, a svakidašnja, da sam se čuvala i vježbala proti najglavnijim pogreškama, i danas znam, da se čovjek može nadvladati, samo kad hoće, i što sam puno religijoznija«.

»Sveta pričest koristila mi je do sada, da sam često puta s pomoću sv. Euharistije izbjegla mnogomu grijehu, osobito grijehu protiv sv. čistoće«.

»Utjehu sam našla nebrojeno puta. Nalazim je i sada u časovima teške borbe. Čudim se, da mogu još učiti i smijati se bar pred drugima. Tko mi dade te snage? Sv. pričest«.

»Kada primim sv. pričest, čutim se mnogo sretnijom«.

»Često puta mi je koristila sv. pričest, da sam se izbavila iz vjerske mlohavosti i bila mi je više puta (dapače vazda mi je) jaki štit, kojim sam se opirala zlu«. »Dosada mi je u mojem mladom životu mnogo koristila sv. pričest, jer primajući nju nijesam zašla krivim putem, nego nasuprot, ona mi je dala takovu energiju, te sam dosad u ovako pokvarenom svijetu uščuvala dušu i cijelo moje biće čisto i nepokvareno«. »U mom mladom životu dosad koristila mi je sv. pričest u svemu, a osobito u tom, što sam ostala pravom katolikinjom«. »Sv. pričest koristila mi, da sam se do sada mogla uzdržati na visokom stepenu morala, što uz moju osobitu narav ne bi mogla ostati .Kad bi god došla do koje prigode, sjetila bi se — sutra ću na sv. pričest«. »Sv. pričest koristila mi, da sam se čuvala smrtnoga grijeha, da sam bila vesela, sve križeve i tegobe rado podnijela, moje strastveno tijelo i njegove željice sustegla«.

»Sv. pričest načinila je od mene ponosnu katoličku djevojku«. »Na one dane, kada sam je primila, bila sam bolja spram roditelja i sestara. Neko osobito čuvstvo me je obuzelo, bilo mi je lako, uopće bila sam sasvim druga, da se više puta sama nisam prepoznala — u svakom pogledu — ljubežljivosti, strpljivosti i t. d.« »Sv. pričest bila mi je od velike koristi; samo njoj pripisujem moj sadanji život. Držim, da bi bez sv. pričesti moj duševni život daleko zaostao«. »Želja mi je uvijek bila, a ne samo želja nego i odluka: da živim i osjećam s katoličkom crkvom i da svoju djevojačku čast održim na potrebnoj visini. Da odluci, pomogao mi je Isus u presv. pričesti«.

Ovako glase odgovori — niih 229 na broju. Još neke dodaju, da korist, koju su crple od sv. pričesti, ovisi o dostojnom priznanju i valjanoj pripravi. I to je istina. A tko dostojno prima sv. pričest, taj prima kruh života vječnoga i ne će se izgubiti u ovoj suznoj dolini.

»Sv. pričest me je sačuvala kroz cijelu moju mladost od 15 — 23 god. od smrtnih grijeha. Ona mi je dala stalnost u duhovnom životu«.

»Sv. pričest me je dosada uvijek bodrila i podavala mi snage, da se što više mogu oduprijeti napastima, koje me češće napastuju. Ona mi je bila jedina utjeha u životu — ona me čuvala, da ne padnem u ponor,

koji je preda mnom stajao. Sv. pričesti imam u mnogome zahvaliti, što sam dobra katolikinja«.

O pođite dakle sve, koje se bojite i koje se borite za spasenje svoje duše, pođite k sv. pričesti! Spasitelj će vas okrijepiti i dat će Vam divnu snagu, da možete svladati napasti, da se možete oteti smrtnome grijehu, pa ma vas đavao već i zapleo u mreže grijeha! Koja je grešna, neka polazi k sv. pričesti, da se riješi grijeha. A koja je bez grijeha, neka ide na sv. pričest, da ne padne u grijeh nego da iz dana u dan napreduje u kreposti. »Tko blaguje tijelo moje, ostaje u meni i ja u njemu i živjet će mene radi«.[2]

»Bez mene ne možete ništa učiniti![3] Bez sv. pričesti ne možeš živjeti životom milosti. Bez sv. pričesti ne možeš živjeti životom Kristovim. Bez sv. pričesti ne možeš biti ponizna. Bez sv. pričesti, ne možeš biti čista.

To Ti dovoljnom jasnoćom govore gornje izjave Tvojih družica. A na pitanje: »Mogu li ostati dobra bez sv. pričesti i ispovijedi« odgovaraju gotovo jednoglasno iz svoga iskustva: »Ne mogu!« Samo nekoliko njih veli: »Mogu, ako ne griješim, ako se čuvam smrtnoga grijeha«. Jedna od njih dodaje ipak: »Ali to je vrlo teško, jer su to izvori dobrote, pa nas bez njih svijet lako uhvati u svoje mreže«.

Nijesi li to i Ti sama iskusila u svome životu? Kad si se tuđila od sv. pričesti — zašto je to bilo? Jesi li onda išla

putem Božjim, ili putem raskoši ovoga svijeta? Pitaj samu sebe i uvidjet ćeš, da je presv. Euharistija čistoća Tvoga srca. I ne polaziš li dugo vremena k sv. pričesti i ispovijedi, ne možeš u ovom svijetu, kakav doista jest, ostati čista srca, jer ćeš brzo, brzo, — i sve češće — i sve više griješiti. I zato je Spasitelj naredio presv. oltarski sakramenat, da nas jača u borbi života, da ne malakšemo i ne podlegnemo. Zato nas zove: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću Vas okrijepiti!« I zato se, katolička djevojko, odazovi ovom Isusovu pozivu i sada, i u školsko doba, i u praznike, pogotovo u praznike, kad su teškoće veće nego li u školskoj godini, i kasnije u životu! Pođi k sv. pričesti, pođi često, i moli euharistijskog Spasitelja:

O žrtvo Ti spasonosna,
što otvaraš nam širom raj.
Sred rvanja smrtonosna,
Pomaži, štiti, snage daj!

Sv. pričest nije nešto, što se mehanički reda iza sv. ispovijedi. Sv. pričest nije jedna obična pobožnost, koja se može, ali ne mora baš obavljati, a da unutarnji vjerski život kod toga ništa ne trpi. Sv.

je pričest život našega nutarnjeg života. Kako se pričešćuješ tako i živiš. Sv. pričest djeluje doduše kao sakramenat novoga zavjeta »ex opere operato«, sama po sebi, u svakoj duši, koja je prima dostojno pripravljena. Ali djelovanje je sv. pričesti u pojedinoj duši to jače i opsežnije, što je bolja priprava.

Da možeš primiti sv. pričest, dosta je, da Ti je duša slobodna od smrtnog grijeha, da imaš dobru namjeru, i da budeš na tašte.

Potrebno je dakle prije svega, da si u stanju milosti Božje. Ali to je — uz dobru namjeru i valjanu pripremu i zahvalu i dostatno. Nije dakle potrebno, da si posve slobodna i od svakoga lakoga grijeha. Sv. je pričest upravo pomoć proti grijehu, a ne nagrada za sveti i bezgrešni život. Sv. je pričest hrana poniznih. I čudnovato je, kako se mi često puta, uza svu jasnoću ovih odredaba sv. Crkve, oblačimo u neku čudnu poniznost, koja inače ne običaje biti našom ljubimicom — pa se onda pozivamo na svoje slaboće i pogreške, kad se radi o tomu, da češće polazimo k sv. pričesti. Sigurno je, da treba da pristupamo k stolu Gospodnjemu što čišći od svakoga grijeha i što dostojnije pripravljeni. Ali isto je tako sigurno, da je sv. hostija

kruh slabih, koji nam daje snage u borbi protiv grijeha. I ona, koja ne će da ide češće k sv. pričesti, boji se upravo ove borbe s grijehom, jer vidi, da bi se onda morala uhvatiti u koštac s ovom ili onom omiljelom navikom. . ., da bi morala prekinuti s ovim ili onim malim zlatnim idolom. . .

Dobru nakanu kod sv. pričesti imaš, želiš li se sv. pričešću što uže sjediniti s Isusom i dobiti što više pomoći u suzbijanju svojih mana i pogrešaka. Prema tomu ne samo da ne možemo odobriti, nego jednostavno ne smažemo riječi, kako bismo dosta jasno i žestoko osudili onakvo primanje sv. pričesti, koje bi bilo sniženo do neke vrste športa ili mode.

Nitko ne smije polaziti k sv. pričesti zato da ga smatraju pobožnim i poslušnim, a niti zato, jer to svi drugi čine, jer bih ja bila onda iznimka, iz običaja, bez višega cilja. Takova pričest nije dostojna, takva pričest nije korisna, što više, ona djeluje štetno, jer se gubi ono veliko shvaćanje i pravo poštovanje sv. pričesti.

Prema svemu tomu možeš zaključiti, kako često treba da primaš sv. pričest. Sv. je Alojzije primao sv. pričest svake nedjelje i blagdana. Nije li Tebi potreb-

nija sv. pričest, nego li je bila ovomu anđelu u tijelu? Gorke i žestoke borbe Tvoga srca, silne bure Tvoje duše, različite strasti, koje Te počinju uznemirivati, sve to zahtijeva jaku otpornu snagu. A Ti je sama od sebe nemaš. Dobiti je možeš jedino u sv. pričesti. Ti ne smiješ dakle bježati od ovoga svetoga stola zato, jer tako često padaš, jer si tako tašta, prpošna i osvetljiva, jer Te one misli i slike tako često i tako jako uznemiruju. Nasuprot pođi k svetohraništu i usklikni Isusu, kad dođe u Tvoje srce: pomozi Isuse, stišaj ovu buru moga srca, jer se utapljam! Dobri će Ti i moćni Spasitelj pružiti pomoć i nastat će blaga tišina u Tvome srcu. A misliš li čekati sa sv. pričešću, dok Tvoja duša bude riješena svih teškoća, napastovanja i grijeha, tada će proći Tvoja mladost u svijetu, bez Isusa. Proći će djevojaštvo Tvoje, proći će i svi Tvoji dani, doći će starost... A Ti ćeš biti još uvijek okružena tim istim bijedama i slabоćama. I bit ćeš još slabija i nemirnija, nego u mladim danima, a bez Isusa. Pođeš li pak u duhu poniznosti do Isusa očekujući ne od sebe, nego od njega pomoć, zaštitu i spasenje, jačaš li se ovim kruhom života, tada ne ćeš

oslabiti ni smalaksati u svagdanjoj svojoj borbi za vječni život, nego ćeš svakim danom bivati sve čišćom i krepošnijom, sve bliže Bogu. Iskustvo uči, da za Tebe nije dosta, polaziš li k sv. ispovijedi i pričesti jedamput na godinu, kako to pod smrtni grijeh nalaže Crkva svim kršćanima, a ni 3 puta, kako to određuje škola. Barem svaki mjesec, po mogućnosti svake nedjelje, pristupaj ka Gospodinu, koji razveseljuje Tvoju mladost, i kušaj, kako je sladak Gospodin!

»Pristupit ću k žrtveniku Božjemu, k Bogu, koji razveseljuje mladost moju!«[5]

Presveta je euharistija žarište čitavoga crkvenog života. Presveta euharistija valja da bude žarište čitavog Tvoga života. Sv. je Alojzije primao sv. pričest svake nedjelje. Od četvrtka se do nedjelje pripravljao na sv. pričest, a dani su od nedjelje do četvrtka bili namijenjeni zahvali. Tako treba da i mi poredamo čitav svoj život oko sv. pričesti, kao oko svoga sunca. Ne odjeljuj sv. pričesti od ostaloga svog praktičnog svagdašnjeg života! Sjedini što tješnje svoj život, onakav, kakav jest u zbilji, s presvetom euharistijom, prilagođujući svoj život životu Kristovu. To je najbo-

lja i najdostojnija priprava i zahvala za sv. pričest. Nastoj da upoznaš svu svoju slabost, a Božju svemoć, milosrđe i dobrotu. Moli Gospoda za pomoć, reci i dobrotu. Moli Gospoda za pomoć, — ali ne općenito, nego praktično, konkretno, pa nastoj onda svoje spasonosne odluke u životu i provesti. Ne čitaj iz molitvenika sve moguće molitve, nego čitaj slabosti svoje u srcu svome. Koliko se puta na dan gledaš u ogledalo, da vidiš, stoji li Ti dobro odijelo i kosa, da vidiš i ispraviš ovaj ili onaj nabor na odijelu ili licu. — Gledaj kod sv. pričesti d u š u svoju s istom namjerom, kako gledaš i tjelesnu pojavu svoju u stakleno ogledalo: da b u d e š l j e p š a, da Ti d u š a b u d e l j e p š a, čišća, urednija.... Reci sve svoje neuredne sklonosti, a osobito onu najglavniju, onu najmiliju, prama ovoj ili onoj ličnosti, stvari, mjestu, knjizi, gdje vidiš da nešto nije u redu, ali Ti se tako teško ostaviti toga..., reci sve to Isusu u sv. pričesti. Promisli zajedno s njime, kako ćeš se d a n a s — ne sjutra ni prekosjutra, d a n a s u ovim i ovim prilikama ponijeti. Stvori svoju odluku, svoj nacrt i ne boj se, da si potratila vrijeme, ili da si bila rastresena, prođe li Ti u to tako brzo 10 i 15 minuta. Ti si se dobro i dostojno pričestila!

»Zaista, zaista vam kažem, ne ljubi me onaj, tko mi veli: Gospodine! Gospodine! nego onaj, tko vrši volju Oca mojega, koji je na nebesima!«[6]

»Kad se Isus približio svetomu gradu, zaplaka nad njim govoreći: Kad bi i ti znao i to u o v a j t v o j d a n, što je za mir tvoj, a sad je sakriveno od očiju tvojih!... I okružit će te neprijatelj i obuzet će te odasvud i o zemlju lupit će tobom, i ne će ostaviti kamena na kamenu zato, jer nijesi upoznao vremena pohođenja svojega!«[7] Upoznaj, djevojačka dušo, u o v a j T v o j d a n, dan sv. pričesti, š t o j e z a m i r T v o j.

Spasitelj će Ti to reći svaki put u misnoj popričesnoj molitvi, koju imadeš otisnutu u ovom molitveniku za sve nedjelje i zapovijedane blagdane.

I onda, desi li Ti se u životu gorki koji čas, teške kušnje, napasti, progoni, klevete, poniženja — a tko može tomu izbjeći — tada se, i upravo tada, više nego obično, i življe nego obično, prikloni uz svetohranište i pođi k sv. pričesti.

Bavarski je kralj Ljudevit IV. predao čč. ss. Klarisama svoju kćerku, malu Agnes, da je uzgajaju. Kad joj je otac iznenada umro, dođoše dvorjanici u samostan, da je odvedu na jedan kraljevski dvor, gdje se imala uzgajati s drugim princesama. No čuvši to mala Agnes, poleti u crkvu, popne se na oltar i obim ručicama obuhvati svetohranište vapijući glasno: »Isuse, ne daj, da me otmu Tebi!« Dvorjanici je i časnici htjedoše silom odvesti. Ali Agnes se sve čvršće držala svetohraništa i molila: »Isuse, ne daj, da me otmu Tebi!« I kad su joj ručice otrgnuli od svetohraništa i odveli je, opaziše, da je sva posuta teškim čirovima. Moradoše je dakle ostaviti, da je časne sestre njeguju, dok ozdravi. No Spasitelj je uslišao molbu male Agnes. Raspeti ju je odabrao zaručnicom svoga križa. Doskora je mala patnica izdahnula svoju čistu dušu, a da nije okusila svijeta ni grijeha. Isus nije dao da mu svijet ma i za čas samo otme čistu dušu bl. male Agnes.[8] († 11. XI. 1350.)

Čas prije, nego li će se svećenik pričestiti presv. tijelom Spasiteljevim moli ovu molitvu u sv. misi: »Gospodine Isuse Kriste, izbavi me ovim presvetim tijelom i krvlju od svijuh mojih bezakonja i od svakoga zla; i daj mi, da uvijek pristajem uz Tvoje zapovijedi i ne dopusti, da se ikada od Tebe rastavim!« Moli i Ti, mlada djevojačka dušo, euharistijskog

Spasitelja za ovu milost, naročito u časovima napasti i borbe! I Spasitelj ne će dopustiti, da mu Tebe otme svijet ili grijeh.

Marijina kongregacija.

»Marijina je kongregacija najsigurnija obrana mladenačke nevinosti«.
Leo XIII.

Već samo ime — Marijina kongregacija, Marijina djeca — pokazuje, da kongregacistice na poseban način ljube i štuju Blaženu Djevicu i njezinoj se zaštiti utječu. Štovanje je Majke Božje tako staro, kao što je staro kršćanstvo. Anđelov pozdrav: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, ti si ona blagoslovena žena, (koju je Gospod obećao u raju zemaljskom)!« i katakombe najbolji su i živi dokaz ovog štovanja. No to je štovanje Majke Božje i tako moderno, kao što smo mi svi skupa u XX. vijeku. Početkom je drugog kršćanskog tisućljeća rekao veliki sv. Bernardo: »Baca li te oluja u moru života, zovi Mariju! Uzdiže li te oholost, uzrujava li te srdžba, zovi Mariju! Uznemiruje li te zavist, mekoputnost i grešna naslada, zovi Mariju! Žalostan li si ili očajan, zovi Mariju! U pogiblima, u teškoćama, u sumnjama, zovi Mariju: Ime Marijino neka je jednako u ustima tvojim i u srcu tvojem: Zdravo Marijo!« A u naše dane, na izminuću drugog kršćanskog tisućljeća, ustaje najmoderniji od najmodernijih, veliki pedagog Förster, u djetin-

stvu protestant, onda bezvjerac, a danas — katolik još nije — ali priznaje javno i jasno pred svim učenim svijetom Božanstvo Kristovo i djevičanstvo njegove prečiste Majke, kao da opetuje riječi sv. Bernarda gledajući samo u Isusu Kristu i u Bl. Djevici izlaz i spas modernoga ljudstva za vječni i vremeniti život. Nedavno je izašla Försterova knjiga »Krist i ljudski život« i proširena je već u 20.000 primjeraka. Najopširnije poglavlje u toj knjizi nosi čedni, ali duboki natpis: »Marija«, a svršuje ovim riječima: »Sad shvaćam, koliko nas Imakulata uzdiže nad materiju, i koliko nam ima reći u svim životnim prilikama!« I to nijesu tek puste riječi. Ovaj je usklik sv. Bernarda i Förstera izražaj iskustva čitavog njihova života.

Zato je i Marijina kongregacija pod okriljem bezgrešno začete Djevice i Majke prava škola kršćanske pobožnosti i kršćanskog života za sve kršćane, naročito za kršćanske djevojke. Tu imadeš pred sobom najljepši svoj uzor, najponosniju i najslobodniju mladu dušu, najčišće mlado srce, najponizniju službenicu Gospodnju, i najvedriju dušu: »Veliča duša moja Gospoda da i obradova se duh moj u Bogu, spasu mome!«

Što više štuješ i ljubiš Bl. Djevicu, to si bolja kršćanka.

Pobožnošću prema Majci Božjoj usavršuju se kongreganistice u kršćanskom životu, svaka prema svome staležu, dobi

i prilikama. »Posvećenje vaše, to je volja Božja«, veli sv. Pavao.[1] A Spasitelj veli: »Budite savršeni, kao što je savršen i Otac vaš nebeski«.[2] Što se bolje vodstvo kongregacije upozna sa zbiljskim prilikama kongreganistica i što im se više prilagodi, to će bolje moći i kongregacija postići svoju svrhu: posvećenje svojih članova. A u čitavom je radu i životu kongregacije isključena svaka mekoputnost, kao i svaka prisiljenost. Marijina kongregacija ne trpi ništa napadno, ni farizejsko, ni nerazumno. Sve iz dubine duše: i pobožnost i ljubav i apostolski rad i veselje! Kongreganistice se međusobno iskreno ljube i potpomažu u veselju i miru Božjemu. Što se u naše doba nemirnog rada i materijalne kulture manje posvećuje pažnje duhovnom životu duše u Kristu i među kršćanskim djevojkama, to su savremenije dobro vođene Marijine kongregacije.

Ti pitaš možda: — »Zar ne mogu sve to postići i izvan kongregacije?« Možeš, ali teško. Ne priznaju li tolike mlade djevojke, da su tek u kongregaciji počele živjeti dubokim vjerskim životom prave kršćanke? »Tamo su mi se otvorile oči, tamo mi je uskrsla duša tamo sam saznala da živim«.[4] — Kongregacija me u vjerskom i ćudorednom pogledu osigurava u strašnoj zbilji života«. — »Prilike, u kojima sam živjela upravo su me silile, da se odmetnem od Boga i Crkve. Da sam ostala vjerna kršćanka, imam zahvaliti jedino kongregaciji«. — »Imam veliku duševnu utjehu u kongregaciji.« — »U mnogom se svladavam, kad pomislim, da sam dijete Marijino«. — Kongregacija veoma mnogo doprinosi mojoj nutarnjoj obnovi. Podiže me iz duševnog mrtvila . . . Osim toga jedina mi kongregacija uz »Več Luči« podaje pravu smjernicu u radu za katoličku akciju«.

Vlastito posvećenje i život u milosti Božjoj prva je i glavna svrha kongregacije. Kongregacija, koja bi zanemarila ovaj rad, ne bi ispunjala svoje najglavnije zadaće. I kongreganistica, koja se ne bi u prvom redu brinula za svoj duhovni život u milosti Božjoj, ne bi bila dobra kongreganistica. Ali kao što kongregacija ne bi mogla ove svoje glavne svrhe postići samo molitvama i govorima o Bl. Djevici, tako i svaka kongreganistica treba da osim molitve i svog duhovnog života vrši i u svijetu, gdje živi, tačno svoje dužnosti, pa k tomu da revnuje za spasenje i drugih duša u svojoj okolini Svaka kongreganistica nastoji i druge duše spasiti i posvetiti, i kraljevstvo Božje, Crkvu katoličku, širiti i braniti. U novije se doba osnivaju širom hrvatske domovine mnoga društva Katoličke Akcije. I među muškim i među ženskim svijetom prvi im utiru put kongreganisti i kongreganistice.[3] U ovom vanjskom radu i apostolatu ne smije i ne može svaka kongregacija i svaka kongreganistica isto činiti, ali svaki može mnogo, veoma mnogo učiniti. Tiho, blago, nenapadno, u duhu ljubavi i trpljivosti, nikoga ne vrijeđati, napose ne inovjerce, i nikomu se ne nametati. Molitvom, blagom riječi, šutnjom, jednom opaskom, jednom dobrom knjigom, dobrim primjerom, radeći uvijek prema duhu katoličkom i duhu kongregacije, bez straha i prijekora, ne tražeći i ne poštujući Boga samo u crkvi, nego i u čitavom životu

i radu, kod kuće i u školi, u tvornici i u uredu, na ulici i u salonu, u zabavama i odijevanju, u literaturi i plesu, svaka je kongreganistica poput sv. Marije Magdalene, koja javlja apostolima uskrsnuće Isusovo. A kada je više trebalo apostolskog rada i molitve nego li danas, kad hoće da bace vjeru u zapećak, kao jednu »privatnu« i posve suvišnu stvar.

Vojnici se svečano zaprisižu. Prije odlaska na bojno polje služi se svečana sv. misa pod vedrim nebom. Vojnička glazba svira misu od Schuberta. Približuje se podizanje. »Mir-no! Na po-zdrav!« Vojnici pozdravljaju Spasitelja. Zastupnici državne vlasti kleče na crveno zastrtim klecalima. A po arkadama i galerijama naokolo razmjestile se visoke dame. One nježno sagiblju glavu. Kameni je pod hladan i prašan, svečane bi im se haljine zgnječile i uprljale, pa ne će da kleknu. Zvonce zvoni i naviješta, da je na oltar došao Isus. U to ipak jedna klekne, jedna jedina! Ona je kongreganistica i ne stidi se kleknuti pred Bogom svojim.[5]

Ema, jedinica u majke, tako je svojeglava, lakoumna i prpošna, kao travanjsko sunce. Srce joj je dobro i nedužno, ali majka se boji, da će svijet zloupotrebljavati njezinu nestašnost. I jednog je dana zamoli majka: »Ema, budi i Ti kongreganistica! Tamo ćeš naći ponajbolje djevojke. Steći ćeš ozbiljnosti za život i naužit ćeš se veselja Božjega!« Ema razmišlja malo, a onda će majci odlučno: »Da, majko, molit ću, da me prime u kongregaciju«. Mnogi su se čudili ovom njezinom koraku. Poznavali su je samo izvana, kao dijete ovoga svijeta. I nekim kongreganisticama nije bilo baš odviše pravo . . . Upravitelj je kongregacije tog dana iza sastanka ostao dulje u kapelici pred kipom Majke Božje. On je znao, da kongregacija nije zbor »pobožnjača« ni »svetopetki«, već ozbiljnih i radosnih kršćanskih djevojaka, koje se staviše pod okrilje blažene Djevice. Njoj je preporučio i novu kandidaticu, Emu. Poznavao ju je . . . A tri mjeseca kasnije došla je Emina majka upravitelju: »Velečasni! Vaša je kongregacija moju Emu preobrazila!«[6]

U Marijinoj ćeš kongregaciji naći pouke, potpore, utjehe i prave radosti. Papa Leo XIII. veli, da su kongregacije »izvrsna škola kršćanske pobožnosti i najsigurnija obrana mladenačke nevinosti«.

Duhovne vježbe.

Povest ću je u samoću i govorit ću njezinu srcu, i spoznat će svoga Boga.

Duhovne su vježbe[1] dani milosti. To je vrijeme spasenja,[2] kad Gospodin govori našoj duši i kad joj sve pokazuje u svijetlu vječnoga svijetla. Nikad nijesam dobio toliko milosti s neba, koliko u svojim duhovnim vježbama. Često sam davao duhovne vježbe školskoj mladeži. Znalo ih je biti dvije do tri stotine. I nikad se nijesam kretao u tolikom moru milosti, kao drugi i treći dan tih duhovnih vježbi. Svi smo osjećali i vidjeli Božju blizinu i Božju moć.

Duhovne su vježbe veliki dani duhovnog uskrsnuća i duhovne obnove. Pitaj sv. Franju Ksaverskog, Sv. Karla Boromejskog, Sv. Franju Saleškog, i tolike druge preporoditelje kršćanskog duha i života, što ih je preporodilo? Reći će Ti: duhovne vježbe. Pitaj tolike katoličke učiteljice i druge vjernike, čemu imadu zahvaliti svoj kršćanski život, svoje obraćenje, svoje uskrsnuće na nov

život, svoju ustrajnost u borbi i buri života? Reći će Ti: duhovnim vježbama.

Čuj, što vele o duhovnim vježbama Tvoje družice, koje su ih već obavljale: »Duhovne su vježbe jedno veliko razmatranje svrhe našega života, gdje bolje upoznajemo Boga i sebe, gdje promatramo glavne istine vjere i život Isusov, i sve to primjenjujemo na svoj život tako, da život naš bude u skladu s voljom Božjom. Zato se u duhovnim vježbama duša čisti, poučaje i rasvjetljuje, vez se s Bogom jača, i rađa se ili osvježuje težnja za savršenošću. Duhovne su vježbe često puta početak duhovnog života, a uvijek su kao blaga kiša iza velike suše, koja osvježuje dušu ljudsku. One su za duše najbistrije ogledalo i veliko ispitivanje savjesti«. »Temeljito sam se ispovjedila«. »Po d. vj. dolazi u našu dušu sklad i harmonija, jer opazimo i nastojimo ukloniti opreke i nesređenost svoje nutrinje, pa sve dovesti u jedinstvo s voljom Božjom«. »Opazila sam na sebi osobito, a i na drugima, da čovjek postaje puno boljim uopće i u duhovnom i u običnom životu. Bolje sam upoznala zamke ovoga svijeta«. »Postala sam bolja, čvršća, karakternija, nego prije«. »Bilo mi je ljepše, nego ikada«. »Postala sam posve druga«. »Preporodila sam se u duši i mnogo sam sabranija u molitvi i gledala sam, da uredim svoj život prema načelima sv vjere«. »Nikad nije ništa tako djelovalo na mene, kao duhovne vježbe. Izčupala sam sav drač iz duše i usadila nove, plemenite biljke u vrt svoje duše. O tim bih duhovnim vježbama mogla napisati čitavu knjigu. Odlučila sam drugačije živjeti. A onda poslije sv. ispovijedi, a pogotovo sv. pričesti, raj u duši!« »Duhovne će mi vježbe 192* trajno ostati u pameti, jer se s njima počinje nova era u mome životu . . . Postala sam bolja. A na svojim sam družicama opazila, da su savjesnije, ljubeznije i zlatne«. »Odlučila sam u duh. vježbama, da ću se čuvati smrtnoga grijeha i grešnih prigoda«. »Upoznala sam svoju glavnu pogrešku i odlučila sam, da ću se toga okaniti«. »Odlučila sam, maniti se sanjarija kojekakvih«. »Da ću se čuvati zlih društava«. »Da ću umrijeti grijehu, a živjeti Isusu!« »U duh. je vježbama unišao u moju

dušu mir i pouzdanje. Malodušnosti je nestalo. Izabrala sam duh, vodu i počela pravi duhovni život«.

Duhovne su vježbe dani m i r a. Tu se ne uči i ne rade se svjetski poslovi. Ne čitaju se ni romani, pa ma kako lijepi bili, ni novine, pa dogodilo se u svijetu što mu drago. U miru, samoći i tišini sama si sa svojim Spasiteljem i misliš samo na spasenje svoje duše. Duhovne su vježbe dani r a d a, rada za obnovu duhovnog života i spasenje duše. Taj se rad zove molitva i razmatranje. Svećenik, koji daje duhovne vježbe, govori četiri puta na dan oko po sata. A Ti ne slušaš samo, već razmišljaš o onom, što si čula i primjenjuješ sve na svoj život. Uz milost je Božju najglavnija stvar u egzercicijama ovaj vlastiti rad, razmatranje.

Kad je njemačka vlada bacila u tamnicu sijedoga biskupa u Kölnu Klemensa Droste-Vischering, jer je čuvao slobodu Crkve, istupio je W. E. Ketteler iz državne službe. U njemu se počeli javljati znaci svećeničkog zvanja i on je pošao u Innsbruck, da tamo obavi duhovne vježbe. Godine 1844. — u 33. godini svoga života — primio je sv. red, a 1850. pozvao ga je papa Pijo IX. na biskupsku stolicu u Mainzu. Veliki je ovaj biskup-borac, kako su ga zvali, umro 1877., a poslije njegove smrti nađoše pisane odluke iz prvih njegovih duhovnih vježbi,

kojima je uredio svoj život. Bila je to mala teka, sva požutjela i otrcana od neprestanog upotrebljavanja, i puna kasnijih bilježaka i odluka. Potrebno je, da u duhovnim vježbama stvoriš posebne odluke, da ih napišeš i da ih kasnije u životu, naročito kod sv. pričesti, češće obnavljaš. Inače će ostati sve pri starom.

Sad Te je možda i strah pred tim duhovnim vježbama, koje zahtijevaju toliki napor i rad. Ne boj se! Kad svladaš prve poteškoće — neke vele, da im je u početku teško bilo šutjeti — tada će Ti biti u egzercicijama, kao da si se uspela na brijeg, a na vrhuncu je divni vrt, pun prekrasnog cvijeća, mirisa i svježeg uzduha, i nevidjeni divni pogled u nebeske visine i zemaljske nizine. »Obavile smo ove godine duhovne vježbe i bile smo poslije njih doista kao u raju.[3] »Od kogagod sam čula, da je vršio duhovne vježbe, svatko veli, da su mu to bili najzadovoljniji dani.«

Nemaš vremena? — Sv. Otac papa u Rimu prima dnevno 20—25 tisuća pisama. Ovo golemo dopisivanje obavlja 35 tajnika, a sam sv. Otac piše lično mnogo pisama dnevno. Svaki dan podjeljuje Papa vrlo mnogo audijencija biskupima i hodočasnicima iz čitavoga svijeta. I u ovoj brizi za svekoliki kršćanski svijet, sv. Otac svake godine obavlja stroge duhovne vježbe, i ostavlja u to doba sav ostali posao. Neki

je visoki dostojanstvenik došao u Rim i želio govoriti s Pijom X. Sv. je Otac bio upravo u duhovnim vježbama i dao mu poručiti samo ove riječi: »Papa skrbi sada za svoju dušu!« — Ako hoćeš, i Ti ćeš, katolička djevojko, naći vremena za duhovne vježbe od 3 dana. Nastoj da obaviš duhovne vježbe napose prije važnih odluka, koje daju smjer Tvome životu: kad stupaš u novi stalež, prije zaruka i prije vjenčanja. U duhovnim vježbama bit će Ti Gospod vođom, rasvijetlit će puteve Tvoga života, da upoznaš Boga i sebe, svoje dužnosti i svoja prava. Uniđeš li sva, izaći ćeš druga, preporođena! »Gospodin će preobraziti srce Tvoje i obnovit će duh svoj u Tebi«.[4]

Sloboda djece Božje.

Sve je vaše, a vi ste Kristovi!
I. Kor. 3. 23.

Nema valjda stvari, za kojom Tvoje mlado srce više teži, i na što imaš više pravo, negoli na ljubav i na slobodu. Što je sloboda? Pitaj one tisuće i milijune nesretnih robova, pitaj potlačene i skučene narode, pitaj ih, što je sloboda. Oni će Ti odgovoriti: sloboda je tamo, gdje nema sile, ni veriga, ni spona, sloboda je tamo, gdje nema sile ni nasilja. Za psa velimo da je slobodan, kad nije vezan lancem. Za čovjeka velimo da je slobodan, kad se smije po svojoj volji kretati, kad ga ništa ne priječi u njegovu djelovanju. A ako je vezan okovima, užetima, ili čim drugim, nije slobodan. Isporedimo li sebe s čovjekom bačenim u okove, tada smo svi mi slobodni, jer nas ne vežu okovi i ne sprečavaju nas u našem djelovanju.

Ali zar nam slobodu mogu sprečavati samo željezni okovi i lanci? Zar nas samo gruba vanjska sila priječi da udovoljimo svojim željama? Osim vanjske sile steže nam i umanjuje slobodu i zakon savjesti i zakon strasti. Jer tijelo se bori protiv duha i duh protiv tijela i ovo si dvoje protuslovi, pa ne možemo činiti, što hoćemo.[1] Naše tijelo naginje na mir, udobnost i na različita sjetilna uživanja, i time priječi potpuno slobodnu djelatnost naših duševnih sila. Ali i naš duh veže tijelo i njegove sklonosti zakonom savjesti, koji je prstom Božjim upisan u naša srca.[2]

Junačke nam grčke priče pripovijedaju o borbi junaka Herkula s divom Antejem. Antej je vukao svu svoju snagu iz zemlje i bio je nepobjediv, dok

je god stajao na zemlji. Tek onda, kad je to Herkul opazio i digao Anteja uvis, mogao ga je svladati. »Vi podzemaljske sile, vi pod zemlju me vučete, odoljet ne mogu vam«, bolno kliče gordi pregalac za slobodom, Karlo Drački, u najodsudnijem času svoga života.[3] I mi svi osjećamo u sebi ovu borbu Herkulovu i Antejevu. Herkul je duh, a Antej je naše tijelo. I do zadnjega časa života svoga osjećamo, kako tjelesne sile stavljaju zapreke i granice slobodi duha, a glas savjesti steže slobodu našega tijela. U nama je pak neka tajnovita snaga i moć, da se možemo oduprijeti najtežim i najžešćim napastima, ako samo ozbiljno hoćemo. Ali mi možemo i prezreti i najsilniji imperativ svoje savjesti, ako baš hoćemo. U tome je sloboda i dostojanstvo svakoga čovjeka, da prema svojoj slobodnoj volji može slušati svoju savjest i služiti Bogu svladavajući tjelesne nagone, želje i strasti, ili pak popustiti ovima, a prezreti svoju savjest i Božji zakon. Jednoga se i drugoga ne može nitko osloboditi. Svatko mora služiti ili Bogu, ili svojim strastima. Čovjeka potpuno slobodna, koji ne bi bio vezan ničim, ni Božjim zakonom i savješću, ni

svojim strastima i nagonima, takova čovjeka nije vidio svijet. Životinje i divlje zvijeri uživaju doduše ovu slobodu. Njih ne veže Božji zakon ni savjest, jer je nemaju, jer nemaju slobodne volje, pa izvršuju svoju zadaću na zemlji slijepo i instinktivno. A ljudsko je dostojanstvo upravo u tomu, da čovjek ispunja svoju zadaću svijesno i slobodno, zato j e r h o ć e. Čovjek čini dobro, jer hoće da čini dobro, premda bi mogao i zlo činiti. Ili pak, on čini zlo, jer hoće, premda bi mogao činiti dobro.[4] U čemu dakle stoji sloboda djece ovoga svijeta? U tomu, što hoće da budu slobodni od Boga, što preziru zakon Božji i kidaju sve veze, koje im diktuje glas njihove savjesti. Oni ne će da budu ovisni od Boga. Oni kliču s Luciferom: »Ne ću da Bogu služim:«[5] »Ne ću da budem Bogu podložan, ne ću da slušam njegovu namjesnicu na zemlji, katoličku Crkvu. Jednom riječi: ja hoću da budem potpuno slobodan i neovisan od Boga, ja hoću da radim što mi se s v i d i!«

Zar su ovakvi ljudi doista slobodni? O ne! Oni su robovi svojih strasti. U svakom je čovjeku zvijer i anđeo, koji se neprestano bore za prevlast. I onaj, koji poput Karla Dračkoga veli, da je sav

samo čovjek, taj postaje čovjek-zvijer. Nakon smrti svoje supruge Margite, koju je on sam, nevinu, osudio na smrt, kliče Karlo Drački:

Margito, ti si umrla za mene,
Uravnila si put moj — njim ću poći!
Slobodu mi povratila — sad ćutim,
Da ustah na slobodu: slobodan sam!

No Jelisava mu dobacuje:

Slobode nemaš više! Oslobodit
Hoteći svijet, sam si posto silnik:
Najsvetije si rastrgao veze,
Najmudrije si pogazio s'vjete —
Slobodu si pobacio — sad rob si:
U mojoj si vlasti![6]

I oni su nesretnici, koji ne će da služe Bogu, rastrgali veze, koje vežu svaki stvor. Najmudrije su pogazili savjete — savjete svoje savjesti. I kad su raskinuli veze, kojima ih veže zakon Božji, kad su odbacili igo Božje,[7] kliču: Ne robuje tko čovjekom se diči!»[8] I mnijući se slobodnima sami su sebi skovali lance, sami su se učinili robovima svojih strasti. Nitko nije slobodan, tko se podložio svome tijelu, njegovim navikama i požudama, veli i sam poganin Seneca. A zar je slobodan onaj, koji se pokorava t. zv. javnome mnijenju, koji čini nešto zato — i samo zato, jer to i svi čine; kud svi Turci, tud i mali Mujo!? Zar je slobodan onaj, koji nešto čini ili propušta zbog ljudskoga obzira? Tko je slobodniji: koga struja zanosi i tko nema snage da se opre i otme struji — ili tko pliva protiv struje? Tko je slobodniji, da li onaj, koji samosvijesno i ustrajno zastupa i brani svoje stajalište, ili onaj, koji popušta javnome mnijenju, koji ne slijedi svoju pamet i svoju volju, nego pamet i volju onih, koji i opet nemaju svoje pameti i volje, već ih vodi ili strast, ili fraza, ili »moda«?

Djeca ovoga svijeta gube dakle i svoje dostojanstvo i slobodu svoga duha — a sve u ime dostojanstva i slobode! »Slobodu obećavaju oni, koji su sami robovi truleža, jer tko je od koga svladan, njegov je rob!«[9]

Odbacimo li dakle one veličanstvene veze, kojima nas veže zakon Božji i naša savjest, prestajemo biti slobodni. Djeca se ovoga svijeta kreću samo u nizini svojih strasti i umjesto da budu slobodni, postaju bijedni robovi pohlepe očiju, pohlepe tijela i oholosti života. Slobodan je u punom smislu riječi samo onaj, tko nije

podložan svojim strastima, nego je svoje strasti podložio sebi. Prvim je ljudima rekao Gospodin: »Budite gospodari svekolike zemlje i vladajte svojim nagnućima!«[10] »Sve je vaše« — ništa nije izuzeto — »a vi ste Kristovi!«[11] »Boga poštuj i služi njemu, to je čitav čovjek.«[12]

Čovjek je vladar zemlje i vladar svih svojih nagnuća, ali sluga Božji. Tijelo čovječje valja da se pokorava duhu, a duh Bogu. Tada je čovjek doista kralj svemira, a sluga Božji i u tom je sloboda djece Božje. Služiti Bogu, znači vladati, vladati nad samim sobom i nad svim stvorenim. Služiti Bogu, znači biti slobodan. »Gdje je Duh Gspodnji, ondje je sloboda.«[13]

Kako ćeš se domoći ove slobode djece Božje? Pogledaj najprije, kako čovjek postaje rob svojih strasti. Možda si čitala knjižicu: Guliver kod Liliputanaca. Sigurno se sjećaš, kako su patuljci Gulivera lišili slobode i sputali ga. Dok je bio budan, nijesu ga patuljci mogli svladati. Ali čim je zaspao, tihano se primakoše do njega i prevukoše ga mnogobrojnim tankim nitima. Pa kad se najednom probudio, nije se mogao više ni ganuti. Upravo tako postajemo i mi robovi

svojih strasti. Ni laganje, ni krađa, ni razvratnost, ne obuhvate čovjeka najednom, već pomalo. Časovita nas korist ili užitak uspava — a kad smo već posve vezani lošom navikom, tek tada opažamo, da nijesmo više slobodni. Sretan je onaj, tko je budan, pa se vije u visine i ne dopušta da ga patuljci vežu.

P. Abel, sijedi apostol današnjega Beča, odlučio je odmah iza svršenih gimnazijskih nauka, da će se odazvati pozivu Božjem i stupiti u Isusovački red. Prije toga poveo ga njegov otac — bavarski ministar — u neko kupalište na odmor. Tamo bijaše i neka milijunaševa kći, mlada i lijepa. Sva mlada gospoda bijahu neprestano oko nje. Ali ona nije marila ni za koga, već samo za mladoga ministrova sina. On je pak malo mario za nju, kao i za tolike druge gospojice, koje su nastojale, da se upoznadu s njime. No kako su onaj milijunaš i ministar bili dobri znanci, morao je i naš budući Isusovac češće u šetnju — napred on i ona, a iza njih roditelji. Na jednoj mu takvoj šetnji ponudi ona bonbona iz bonboniere. Ali on nije mogao tako lako otvoriti škatuljicu, koju je ona držala u ruci. »Samo čvrsto povucite!« On posluša. Škatuljica se s bonbonima otvori, a iz nje iskoči mali vražićak pokazujući na bonbone. »A ja sam se odmah sjetio« — pripovijeda sam P. Abel — »gdje su bonboni, tamo vrag — ili vražićak — nije daleko!

I rekao sam: Hvala, gospojice, ne smijem jesti bonbona!«

Gdje su bonboni, tamo vrag — ili vražićak nije daleko — zacijelo si to već i Ti u svome životu iskusio... A jesi li onda rekao: »Hvala, ne ću«?

U životopisu sv. Coemgena od Glendaluga čitamo, da se uputio k pustinjaku sv. Berchanu. Coemgen je čitav svoj život proživio u pustinji moleći se i čineći pokoru. No pred smrt poče osjećati čudan nemir u duši i dade se na putovanje. Sv. ga Berchan primio rado i ljubezno i zamolio je umornog putnika, da skine prašne sandale i opere noge. Kad gle — što je u sandalama? Sakrio se mali vražić... Đavlu nije bilo pravo, što je Coemgen tako bogoljubno i sveto živio, pa ga je pod prilikom dobra htio otrgnuti od svete sabranosti. Zato se uvukao bar u sandale, kad nije mogao ravno u srce, i nagovorio ga na taj put...[14]

Potraži malo i pogledaj, nije li se i u Tvojoj blizini gdjegod sakrio kakav mali vražićak... U cipelici, haljinici, makar je i prozirna, u »mašnu«, knjizi, razglednici, prijatelju ili prijateljici... A kako ćeš ga raspoznati, to znaš. Gdje su bonboni — bonboni su slatki! — tamo i vrag — ili vražićak nije daleko!...

U Međumurju pjeva naš dobri puk ovu lijepu pjesmicu:

»Leti, ftiček, leti, na moj oblok spevat,
Dam ti napraviti pisanu krletku.
Daval bum ti jesti slatke malažije,
Daval bum ti piti slatku cukor vodu.
»Nejdem, vera, nejdem na tvoj oblok spevat;

Tvoji bi mi slugi perjiče poskubli,
Perjiče poskubli, za škrljak metali.
Za škrljak metali, ž njimi se štimali.
Tvoje bi mi dekle kljuneka otsekle.
Rajši bum si letel črez morje široko,
Črez morje široko, na goru visoku,
Peska se nazoblem, morja se napijem,
Pak si zapopevlem: Jezuš i Marija,
Jezuš i Marija, otkud sunce sija.«

Na prvi se mah čini ta pjesmica tako naivnom i djetinjom. U zbilji to je velika pjesma slobode. Ptica ne mari za slatkiše, koji bi je lišili zlatne slobode i spremili u krletku, lijepu i šarenu, ali ipak samo krletku. Zato ptica veli: peska se nazoblem, morja se napijem... Mjesto slatkiša jest ću pijesak, a mjesto slatke vode pit ću slano i gorko more. A bit ću slobodna i služit ću Bogu: »peska se nazoblem, morja se napijem, pak si zapopevlem: Jezuš i Marija, Jezuš i Marija

Koliko imade tih udobnih, ugodnih i slatkih sitnica, koje ispunjavaju naš život! Kako je lijepo ujutro još malo ostati u toplom krevetu, mjesto da u određeno vrijeme, odmah, skočimo i ustanemo! Kako je ugodno ovo ili ono društvo, knjiga, šetnja ... Kako je slatko zabranjeno voće, to slađe, što nam se više brani! Koliko imade takovih bonbona ... A pruža ih često, jako često, vrag — ili vražićak — glavom ... ako ga i ne vidimo ... No reci mi, koja je djevojka jača i koja je slobodnija: ona koja svlada ovu ugodnost i udobnost, ili koja joj se podaje? Bez sumnje ona, koja se uzdigne nad one slatkiše, koja se ne da varati slatkom mekom, iza koje već čeka udica, koja se slatkom malažijom i cukor vodom ne da spremiti u krletku, pa bila ona i »pisana«. Hoćeš li dakle biti slobodna, ne ćeš se u svome životu ravnati prema onomu, što Ti je ugodno ili neugodno, već ćeš nastojati, da užiješ ovaj lijepi Božji svijet i njegove radosti, ali tako, da sebi uskratiš svaki užitak, koji nije u skladu s dostojanstvom djece Božje. Podvrgni svoje tijelo duhu, a duh Bogu. Budi ponizna i uvjerena, da si samo Evina kći, sklona na zlo, i već raznim

nitima vezana uz ovu zemlju. Pohlepa Te očiju, tjelesna požuda i oholost života, pritište k zemlji i veže uz svjetske taštine i raskoši. Upoznaj te niti! Upoznaj onaj mali idol, što ga možda i sama sebi sakrivaš, jer Ti se tako teško odijeliti od njega ... Ogledaj se za onim bonbonima, iza kojih se skriva vrag ili vražićak. — Tvoj vražićak: Upoznaj svoju glavnu pogrešku!

Evo ti popisa glavnih pogrešaka mladih djevojaka, koji je sastavljen prema njihovim vlastitim odgovorima na pitanje: »Koja je moja glavna pogreška?«: Naglost. Naprasitost. Lijenost. Brbljavost. Nestrpljivost. Rastresenost. Svadljivost. Laž. Osjetljivost. Nesavjesnost. Neposlušnost. Srditost. Licemjernost. Prkos. Duševna tromost. Nehaj za molitvu. Oholost. Taština. Bludnost. Mekoputnost. Neurednost. Neiskrenost. Nestalnost u odlukama. Lakoumnost.

U ovoj si čitulji zacijelo našla i svoju glavnu pogrešku, koja Te već više puta zavela i na druge grijehe, i pribavila Ti tolike neugodnosti ... Hoćeš li biti slobodna, uhvati se u koštac s ovom pogreškom u cijelom svom životu, a naročito kod ispitivanja savjesti uveče, kod sv. ispovijedi i kod sv. pričesti. Bit će dosta prilike da kažeš: »Hvala, ne ću!« ...

Ostavi sebe i potraži Boga, i naći ćeš svoju slobodu. Slobodna si, vladaš li sobom, svojim pohotama i željama, jesi li

slobodnom voljom podložna Bogu. Slobodna si, slijediš li svoga Spasitelja kraljevskim putem križa. Jedino je križ put do slobode, kojom nas je oslobodio Krist.[16]

Prije svoje smrti sazvao je Josue čitav narod židovski i reče im: »Bojte se Gospodina i služite mu savršenim i iskrenim srcem. Povrzite idole, kojima služiše oci vaši u Mesopotaniji. Ako li vam se pak čini zlo služiti Gospodinu, slobodno vam, birajte! Izaberite danas svi, što vam je draže, da služite idolima, ili Bogu živome. A ja i dom moj služit ćemo Gospodinu!«[17]

Biraj i Ti, kršćanska djevojko, komu hoćeš služiti: svijetu ili Bogu.

Ti si već odabrala. Ti se ponosiš znakom slobode na svome čelu, znakom križa.

Na grobu švedske kraljice Kristine u crkvi sv. Petra u Rimu čitamo natpis: »Vixit Deo!« — »Živjela je za Boga!«

Idi, djevojko, živi za Boga, kao službenica Gospodnja, i bit ćeš slobodna!

U SVIJETU

Oče! Sačuvaj ih u svijetu oda zla!
Iv. 17. 15

Kod kuće.

Bogu je i ljudima draga ljubav i sloga u obitelji. (Sir. 25. I. 2.).

Dok Ti je oko ili uho zdravo gotovo i ne osjećaš, da ga imaš, i ne znaš pravo procijeniti neprocjenjive vrijednosti vida i sluha. Što znači za čovjeka oko i uho, potpuno osjećaju zapravo samo oni nesretnici, koji su izgubili vid ili sluh. Tako i Ti, katolička djevojko, jedva možeš pravo cijeniti, što Ti je dom, što su Ti otac i majka, braća i sestre, dok si kod kuće s njima zajedno. Ti si potpunoma svijesna toj ljubavi tek onda, kada Ti se dijeliti od kuće, kada Ti se dijeliti od svojih. Kako je težak rastanak! Grlo ti se steže, oči su pune suza... kad polaziš u grad, u odgojilište, jer u Tvome mjestu nema viših škola... A kako je tek gorko, kad mlada djevojka stoji pred lijesom, a u lijesu počiva mrtav otac ili majka. Tek siroče, koje je izgubilo roditelje, znade pravo, što su mu roditelji bili. Daj dakle kršćanska djevojko, budi svojim

roditeljima i braći i sestrama za života ono, što bi htjela, da si im bila, kad budu pokojni. I ne sile li Te prilike, da budeš izvan roditeljske kuće, neka bude Tvoja velika sreća i radost biti k ć i i s e s t r a.

Otac je valjda malo kod kuće. On radi na polju, u radionici, u uredu, u školi. Svojim radom zaslužuje otac koricu hljeba, kojim će prehraniti sve vas. Kad se umoran, možda i zlovoljan, vrati kući s posla, nastoj mu ugoditi, prirediti sve što treba, i što znaš, da mu je drago. Nastoj mu učiniti boravak kod kuće prijatnim. Nastoj ga razveseliti i razvedriti.

Majka se brine za kuću i za gospodarstvo. Pomozi joj i budi reduša u kući! Ne daj, da Te majka poslužuje, da Ti majka donese u krevet kavu, da Ti majka uredi rublje i haljine ... Pred nekoliko se godina vozile parobrodom na bakarskoj pruzi dvije gospojice. Jedna je bila kći dosta imućnog trgovca, a druga kći veoma bogate udovice. Razgovarale se o tomu, kako im prolaze dani. »Služavka mi u jutro donese zajutrak, dok još ležim. Onda pomalo ustanem. Služavka me očešlja, a ja manikiram. U to su oko 10 sati spremljene druge sobe, pa

sviram glasovir tamo do jedanaeste. Tada se vratim u svoju sobu, koju je služavka međutim uredila, i obučem se za promenadu, a poslije dolazim na objed ...« Tako je govorila trgovčeva kći i upitala svoju vršnjakinju, što ona radi prije podne. »Ja prva ustanem, otvorim prozore svoje sobe, da se prozrači, pa priredim onda u kuhinji zajutrak za majku, služavku i mlađe sestre i braću. Kad sam otpremila braću i sestre u školu i dala im svakomu komadić kruha za 10 sati, pospremim najprije svoju sobu, a onda uredim i majčinu i dječju sobu, u kojoj je češće puno toga razbacano. Međutim se služavka vratila s trga, i ja zajedno s majkom skuham objed. Poslije objeda se malo razgovaramo, majka zadrijema, braća uče, ja čitam ili pokažem račun maloj sestrici. Tada svi zajedno pođemo na šetnju, osobito nedjeljom. Majka i ja priredimo večeru, a onda idemo na počinak«. — »Ali molim Vas, da mlade svoje dane ovako uzalud tratite! Zar Vas to ne umara? Zar ne biste mogli držati dvije služavke?« — »Da, umorna sam u veče, ali tako zadovoljna! I sretni smo kod kuće, i puno razgovaramo o pokojnom tati. A zašto da otrgnem još jedno do-

bro seosko dijete iz roditeljske kuće, da nama, tuđim ljudima služi, kad ja sama s majkom i služavkom mogu sve to da obavim. Vidite, ja često mislim, kako je to lijepo, biti poput blažene Djevice službenica Gospodnja i službenica svojih roditelja, braće i sestara! Pa onda, zar mi to nije najbolja priprava za budući moj obiteljski život?«

»Ako li se tko ne brine za svoje, a osobito za domaće, odrekao se vjere i gori je od neznabošca«.[2] Riječi su to sv. Pavla. A Spasitelj veli: »Tko ljubi oca ili majku većma nego mene, nije mene dostojan«.[3] Ali kada se protiviš ocu ili majci, kad ostavljaš očinsku kuću, kad izabireš stalež i kad se vjenčaš protiv volje roditelja, pitaj se, je li to r a d i G o s p o d i n a. Ako jest, onda u ime Božje, jer se treba većma pokoravati Bogu nego li ljudima.«[4] Ne moraš li otići iz kuće i drugdje služeći priskrbiti sebi ili majci koricu kruha, ostani u obitelji i njoj služi kao kći, sestra ili rođakinja. Da si tako komu god na teret, to je redovito samo izgovor taštine, samo da se dobije novaca za ljepše haljine, moderne narukvice, naušnice, svjetske zabave. I kod kuće ćeš naći dosta sredstava i vremena, da

lijepo urediš svoje odijelo, i da sama sašiješ i spleteš, od zimskih »štucna« sve do jumpera i šešira. S v i j e t će dakako i dalje ići svojim putem, naročito onda, budu li se i katoličke djevojke dale zavesti strujom i modom. Ali nađe li se samo sto k a t o l i č k i h djevojaka, one će stvoriti nove katoličke obitelji, one će stvoriti novu katoličku Hrvatsku!

U kući si kći i s e s t r a. Ali tu neka govori jedna sestra sama.

»Mi ni ne mislimo u svom brzom, nervoznom životu, kako je lijepa riječ: »s e s t r a«. Ta pogledaj malo, što je čovjek htio da označi tom riječi: Za vrijeme rata posvetile su se mnoge gospođice bolničarskoj službi i prozvale se »sestrama«. »Sestra« dakle znači onu milosrdnu ruku, koja pomaže, koja diže, koja ne smalakše i ne zadršće ni onda, kada je sve drugo klonulo. »Sestra«, to je neko utočište, neko svijetlo, kad su sve zvijezde ugasnule, kad su svi vidici zameteni. Nedavno se nađoh daleko u tuđini. Jednoj sam djevojci začas dobra bila, a ona mi u svom jeziku reče: »Ma to je kao od rođene sestre«. Otkale to, kako to, da je ime sestre simbol tako lijepe milosrdne ljubavi? Da je ime

»majka« simbol ljubavi, to odgovara životnoj istini; ali sestra? Ta znamo, da se baš rođene sestre često puta nažalost ne susrećemo tako nježno i toplo.

I pitam se i pitam. Idem da potražim, što o tom kaže narodna duša, ta najdraža moja filozofija, a onda ću i dalje pitati...

»Sestro draga, Kosovko djevojko«, govori ranjeni junak na ravnom Kosovu mladoj djevojci, koja mu pruži za okrepu hrane i pila, koja mu zavi teške rane. On eto nema ljepše riječi, kojom bi je nazvao, on je u tu riječ slio sve. On nju naziva sestrom, jer to, što ona njemu čini, čini samo rođena sestra bratu, kako nam to narod pokazuje u svojoj pjesmi »Smrt Grgura Senjanina i sestre Marge«. Ljubav je sestre Marge tako velika i snažna, da se ona potiplje za njim sama kroz gore samo zato, da ga nađe, jer je muči strah i bojazan, da je ranjen. A kad ga nađe uistinu ranjena, gdje se u groznim mukama previja, onda natoči u kondir krvi njegove i odlazi u goru bilježeći stazu, da ne zabludi. Ona ide, da mu traži u nepoznatu divljem kraju vode, jer mu samo tako može pomoći. Ali zabludi ta junačka sestra u gori, jer joj kiša opra biljege s kamena.

Tri dana luta, a četvrti nađe samo bratovu ruku. Gavran joj govori, da pobjegne, jer će i nju smrt stići, no ona ostaje i čeka smrt, ljubeći bratovu ruku i sama sebi govori:

»Da ja Senju pođem bijelome,
Da odnesem Grgurove ruke,
A komu ću jadna Marde poći,
Strini mojoj, koja će me jadnu,
Koja će me jadnu prikarati,
Da je Grgur s mene poginuo.
Neka dođe na večeru vuče,
Da večera Grgurove ruke,
Nek uz ruke večera i mene!«

I dođe vuk i proždere je sa ostatkom bratove ruke. Ovako može da čini samo silna ljubav, iz koje niče požrtvovnost. Sestra je učinila sve, što je mogla, da spasi brata, a kad joj ne uspijeva, onda i sama umire, jer ne može podnijeti prigovora, da je kriva smrti bratovoj. Ona je živjela za brata, a kad njega nema, nema ni za koga da živi i umire s njime.

Nije li muškarac do skrajnosti smiješan, kad uzme pređu i preslicu i u svoje snažne ruke onu tanku iglu, koja išče zava u njima, a on je niti ne osjeća? Pa recite, može li se bolje označiti, i je li tko bolje to označio od samoga naroda,

tu nepriliku brata bez sestre? Isto tako ne možeš na izraziti način istaknuti nepriliku sestre bez brata, nego je to pjesma kazala:

»Djevojkama kažu Budim-grad zidati,
Budim-grad zidati, kule izvoditi«.

Ta gdje je djevojka po svojoj naravi stvorena za posao, gdje treba muškaračke energije?! Ali zato nastavlja pjesma:

»Blago onom bratu, koji ima seju!
Seja će za brata tanku preću presti,
Tanku preću presti, sitan vezak vesti.
Blago onoj seji, koja ima brata!
Bratac će za seju Budim-grad zidati,
Budim-grad zidati, kule izvoditi«.[5]

Dotle Tvoja drugarica. A Ti možda misliš, da je u zbiljskom životu ipak malo drukčije... Brat je često tako grub, nagao, naprasit, neuredan, nikad mi ne da pravo, a kamo li, da bi za mene išao Budim-grad zidati! Da, ali draga seko, vezeš li i Ti vezak za brata? Kad je on tako nagao i grub, nastojiš li Ti biti mirna i ljubezna? Nastojiš li spasiti brata š u t n j o m, poput sestre dvanaestero začarane braće? Ali ne šutnjom p r k o s a, već ljubezne strpljivosti. Nije to lako. No nijesi li opazila, da brat, tako nagao i grub, na jednu ljubeznu i blagu riječ, postaje

mekan? ? A kad je on neuredan, nastojiš li Ti da mu ljubezno urediš njegove stvari? A kad je on tako sebičan, prepuštaš li Ti njemu od srca ljepšu jabuku? I ako je zao, moliš li se za njega?

Nekomu znamenitom slikaru dovedoše dvoje djece, da ih slika. Djeca su bila neuredna, zapuštena, zamazana, divlja, zločesta. Dolazila su kroz puni mjesec dana k slikaru. Kad je slika bila gotova, svi su se čudili. Crte su lica iste, ali kako su ta djeca na slici prijazna i mila! »Vi ste pravi čarobnjak«, rekoše mu, »kako ste unijeli ovu djetinju srdačnost u ta divlja lica?« A on odgovori: »Nijesam nikakvi čarobnjak. I nijesam ništa unio u lica, čega nijesam vidio. Bio sam ljubezan s djecom, dok sam ih slikao. Pripovijedao sam im lijepe priče, pa su i oni počeli pripovijedati... I tako se najednom na njihovu licu počela odražavati sva ona plemenština i ljepota njihova srca, koja je bila sakrita, jer su ta djeca bila tako zapuštena. A ja nijesam ništa poljepšao, nego sam brzo sve ono, što sam pronašao, metnuo na platno. Zato smo mi slikari i tu. Mi otkrivamo sakrite ljepote ljudskoga srca!« Budi i Ti, katolička

djevojko, ljubezna i strpljiva, pa svojim žrtvama otkrivaj kod kuće sakrite ljepote ljudskoga srca!

Budi kći i sestra, budi samaritanka, budi anđeo mira i ljubavi Božje među svojima. To je poziv Tvoj kod kuće. Tada će duša Tvoja klicati: »Evo, kako je lijepo i ugodno, kad braća stanuju zajedno!«[7]

Prijateljstvo.

Vierni je prijatelj, čvrsta obrana. Tko dakle njega nađe, našao je blago. S vjernim se prijateljem ne da ništa isporediti. A težina je zlata i srebra neznatna prema dobroti njegove vjernosti. (Crk. 6, 14, 15).

Djevojka se vrlo lako prikloni drugoj. Bezazleno slijedi ona prvi sjetilni dojam. Simpatična pojava, »hercig« i »nett«, ljepušasto lice, lijepe oči, lijepa kosa, spretnost, ljubeznost, uglađenost, sve to probuđuje u djevojačkoj duši čuvstvo naklonosti i ljubavi. Tada slijedi češće sastajanje, razgovori, nježnost i povjerljivost. U takvom se »prijateljstvu« može ovdje sakrivati velika pogibelj! Reci mi, s kim se družiš, pa ću Ti reći, kakva si. Sv. Terezija pripovijeda u svome životopisu: »Groza me hvata, kad pomislim na sve zlo, kome su u mladim dušama kriva zla prijateljstva. Iskusila sam to sama. Imala sam sestru stariju od sebe. Bila je dobra i kreposna,

ali ja se nisam u nju ugledala, nego u jednu rođakinju, koja nam je češće dolazila u pohode. Moja je majka dobro poznavala lakoumnost ove djevojke i nastojala je da zapriječi moje drugovanje s njom. Ali bilo je zaludu... Ja sam se sve više družila s njom i brzo sam se promijenila. Doskora je počeo gasnuti u meni, kako sam sama osjećala, strah Božji...«[1] To su iskrene riječi jedne svetice. A i u našim odgovorima mnoge se djevojke tuže na neugodne uspomene, što su ih ostavile u njihovoj duši zle, pokvarene, ili lakoumne družice.

Budi dakle oprezna u svome saobraćaju i biraj! Svima si ljudima, višima i nižima, starijima i mlađima, dužna iskazivati kršćansko poštovanje i kršćansku ljubav. Ali kad se radi o češćem i užem saobraćaju, budi na oprezu! S djecom ovoga svijeta, koje misle i govore o pohlepi očiju, požudi tijela i o taštini svjetskoj, kojima je krepost i molitva jedna suvišna stvar, ne budi u prijateljskom saobraćaju, nego se ograniči na ono, što od Tebe traži općena kršćanska ljubav i uglađenost.

Što možeš dobiti od one, koja »švermuje« samo za lijepim šeširima, za novim haljinama, plesom, sjetilnom ljepotom? Prijateljice su jednog srca, jedne misli. Doskora ćeš i Ti, ako i pomalo, možda i neopazice, početi nositi haljine kao i ona,

povađat ćeš se za njezinim željama, slijedit ćeš njezine misli. Sjeti se sv. Terezije — a sjeti se i ovog ili onog događaja iz svoga vlastitog iskustva!

Budi dakle daleko od onih, koje Te udaljuju od crkve, crkvenog života, od sv. sakramenata, od Boga. Je li to društvo za Tebe, za k a t o l i k i n j u, koja hoćeš da budeš dobra i ozbiljna, ali koja osjećaš, da si već i sama po sebi tako sklona, da život ne smatraš o z b i l j n i m, kakav doista jest? Ne sklapaj dakle prijateljstva s onima, koje uvijek samo brbljaju o romanu, o plesu, o modi, o kazalištu i kinu i muškarcima, koje, čini se, kao da su sebi postavile životnom zadaćom, da na pozornici svoga života briljiraju, ako i samo šminkom, puderom i krpama i svojim tijelom i da time prave »eroberunge«. Pusti ih, neka idu svojim putem — a i Ti idi s v o j i m putem! Idu li one lijevo — Tvoj put vodi desno!

Naročito ne sklapaj prijateljstva radi sjetilnih, tjelesnih odlika svoje »prijateljice«. To je jedan osobiti oblik djevojačkog »prijateljstva«, koji se kojiput može pojaviti i kod najboljih djevojaka, — kad ih je mnogo zajedno. Kako p o č n e ovo »norenje«? Ponajčešće m o d o m. Dođu »male«, t. j. najmlađe. Ova ili ona starija, koja je sklona tomu, nađe sebi jednu, koja joj se sviđa, i dade joj što prepisivati, p o s e b n o je ljubezna s njom. Mala vidi, da i druge imadu svoga »liblinga«, pa

»zašto ga ne bih potražila i ja?« A srce je djevojačko prepuno čuvstava, ono želi ljubiti i biti ljubljeno. Ova s e n t i m e n t a l n o s t mlade duše vrlo pogoduje razvitku ovih posebnih prijateljstava. Ta se »prijateljstva« redovito ne sklapaju među vršnjakinjama, nego je obično neka razlika u godinama. Moda i sentimentalnost, to su kod dobrih djevojaka ponajčešći uzroci takve »zaljubljenosti«. Znade se desiti, ako i rjeđe, da je uzrok tomu i više ili manje spoznata i svijesna s t r a s t.

U čemu se o č i t u j e ova zaljubljenost? Misli se na tu osobu, sanjari, ne uči se, i pod molitvom često lebdi njezina slika pred očima. Pjevaju se zaljubljene pjesmice, pišu se dugačka sentimentalna pisma, uvijek ju se prati barem očima, nastoji se uvijek biti u blizini svoga »ideala«. Šalju se darovi, cvijeće, knjige, bonboni. Na papirićima se piše uvijek samo »njezino« ime, u knjigama se slova tako redaju i brišu, da opet izlazi »njezino« ime. Puno se razgovaraju. Ti se sastanci oduljuju, nikako se ne može odijeliti od nje. A ako koja druga razgovara s »njom«, ili ako je »ona« ljubezna i s drugima, odmah žalost, plač, suze, tuga, ljubomor, očaj, predbacivanja...

Koje su p o s l j e d i c e svega toga? Zanemaruju se školske dužnosti, nehaj za molitvu, ljubomor, kršenje reda, povrede sestrinske ljubavi prema ostalim družicama, melanholija, potrati se silno mnogo vreme-

na uzalud, patnja i rastrganost u duši. Dogodi se, da mlada duša počne misliti i na to, da u samoubistvu traži izlazak iz svoje situacije.

»Godinu se dana već mučim. Ne mogu više. Malaksat ću. Pomozite mi i oslobodite me od toga. Što da činim? Oslobodit ćete mene i mnoge druge«. Tako veli jedna doslovce. »Ne mogu više ni učiti ni moliti. Posve sam smetena. Što da činim?« — »Smatram je višim bićem«. Narodna poslovica veli: »Tko se u koga zateleba, misli da je anđel s neba«. To se i ovdje obistinjuje.

Mlada, neiskusna i nevina djevojka ne polaže još sebi računa o tomu. Ona se predaje tomu, ona to i želi, jer nema pojma, što je to, jer nema pojma, da je to svojevoljno popuštanje strasti.

Pitate li, je li ovakvo »norenje« grijeh, moram jasno reći istinu i ne smijem pretjerivati. Ako je s v i j e s n a strast razlogom i ciljem, tada je smrtni grijeh. No to će biti, barem u početku, rijetko. Ako je to započelo radi »mode« ili sentimentalnosti, nije smrtni grijeh, ali vodi u množinu lakih grijeha, koje smo malo prije naveli. I ne svlada li se jedna i druga, popušta li jedna i druga sentimentalnosti, mašti, sjetilima i željama svojim, koje se instinktivno javljaju — kako će svršiti? N e m o r a, ali lako svrši sa smrtnim grijehom. Koja hoće čuvati neokaljanu svoju čistoću, čistoću svojih misli, svojih želja i osjećaja, ta se ne će upustiti u »norenje«. A pojavi li se takovo čuvstvo u duši, svladat će se, »miruj, miruj, srce moje« i prinijet će tu žrtvu čistoći srca svoga.

Koja ovako nori za pucama, norit će brzo za dečkima!

Da ne bi koja mislila, da se time svako djevojačko prijateljstvo osuđuje. Ni izdaleka! »Prijateljstvo«, koje se osniva na sentimentalnosti ili pukim tjelesnim odlikama, pogotovu na strasti i nije pravo prijateljstvo. Ali dobro je, razumiju li se dvije djevojke, idu češće zajedno, potpomažu li se u školi, u pobožnosti, u trpljenju... Kloni se drugovanja s onom, koja probuđuje u Tebi semir, sanjaresje, strast. A nema li toga, možeš biti d r ú g a s vršnjakinjom, ili s drugaricom.

Prijateljstvo je dobro i plemenito kad unapređuje Tvoju pobožnost, Tvoju marljivost i Tvoj duhovni život. A saobraćaj, koji Te ne čini u nutrinji Tvojoj slobodnijom od svijeta i grijeha, koji Te ne čini kreposnijom i boljom, gubi svoju opravdanost i nije pravo prijateljstvo. Dok imamo dobrog Pastira za najboljeg prijatelja i Bl. Dj. za najbolju prijateljicu, ne će nas gubitak ljudskog prijateljstva previše smesti. Prava kršćanska ljubav dviju djevojačkih duša može da postoji i bez vanjske draženosti fizičke prisutnosti.

Prijateljstvo je zajednica i ljubav d u h o v n i h dobara i interesa. Dvije djevojke, koje imadu svoje ideale jedna na sjevernom a druga na južnom polu, uvijek će ići rastavljene. Ništa ih više ne veže zajedno. Ako jedna »švermuje« za najmodernijim čarapama, druga voli narodne motive, a treća misli samo na svoje udruženje, te se tri ne mogu slagati. Isto tako ne mogu ići zajedno

i biti prave prijateljice ona, koja hoće da ugađa svijetu i sebi, i ona, koja hoće da ugađa Bogu.

Tvoja prijateljica neka bude i ljubezna, ozbiljna, mirna i razumna, uljudna i iskrena pobožna. Dvije se sestre bolje razumiju, ali vole i sve ostale sestre. Njeguj dakle u čitavom svom saobraćaju duh međusobne sestrinske ljubavi, uslužnosti i prijaznosti. Ljubite se među sobom vrhunaravskom sestrinskom ljubavi kao djeca jedne majke. Podnašajte se, nosite jedna drugoj terete, molite se jedna za sve i sve za jednu, kad je u teškoći ili pogibli.

Rad.

Čovjek je rođen da radi, kao i ptica da leti (Job 5., 7.).

Rad je opći zakon ljudskoga života. Ljudi su već u zemaljskom raju morali raditi.[1] Ali taj rad nije bio u početku mučan. Rad je prvih ljudi u raju zemaljskom bio prirodni razvitak i primjena tjelesnih i duševnih sila bez boli i napora. Grijeh je poremetio ovu veličanstvenu harmoniju. Stvoritelj je kaznio ljudske stvorove, koji su se uzdigli protiv njega: »Neka bude prokleta zemlja u tvome radu, jer si jeo od ploda onoga drveta, koji sam ti zabranio. Zato neka ti zemlja rodi trnjem i korovom. U znoju ćeš svoga lica jesti svoj hljeb, dok se ne vratiš u zemlju od koje si uzet.«[2] Od sad

je ljudski rad, i tjelesni i duševni, težak, pun briga i napora. Pa i sam se Sin Božji podvrgnuo ovomu općemu zakonu teškoga i napornoga rada. Do tridesete je godine radio svojim rukama, a zadnje je tri godine svoga života proveo naučavajući i uređujući svoju Crkvu.

Pokornički značaj rada poslije istočnoga grijeha nije uništio njegove vrijednosti, nego je možda još i uvećao. Rad je ures čovjekov. »Čovjek je rođen da radi kao i ptica da leti.«[3] Ne samo da nije sramota raditi, nego je rad dužnost svakoga čovjeka ovdje na zemlji i sramota je ne raditi, dok možeš raditi. »Čovjek ustaje u ranu zoru, ide na svoj posao i radi do uveče.«[4]

Osim brige za Tvoju dušu, Tvoj je poglaviti rad, dok si studentica, učenje u školi i kod kuće. Uči sve predmete, naročito one, koji su Ti teži. Ne izostavljaj lekcija. Ne uči kasno u noć, nego upotrebi dan, pa ako već mora biti, radije ustani nešto ranije. Uči u duhu vjere i moli se prije i poslije učenja. Nemoj biti površna, nego nastoj, da doista budeš izobražena, djevojka. Ne uči dakle samo za školu, ali uči prije svega ono, što moraš znati u školi.

I Tvoja duša i Tvoje tijelo treba da radi. Ne stidi se tjelesnog rada. Treba li

kod kuće štogod uraditi, pomoći u kuhinji ili u polju, osobito u praznicima, učini to veselo i rado. Nastoj da stekneš neku vještinu i u ručnom radu i narodnom vezivu. S malo mara i posla moći ćeš tako kod kuće učiniti mnogo veselja svojim malim darovima.

Kad Ti stoji na izbor, koji ćeš posao odabrati, tada idi ovim redom: najprije ono, što je potrebno, onda ono, što je korisno, a tek onda što je ugodno.

Sačuvaj u čitavom radu mir, red i daj svemu svoje vrijeme. Vladaj svojim radom, a ne daj se od njega svladati.

Radi savjesno i s voljom. Kad si umoran od rada, otpočini. A veliki Te i slatki počinak čeka u vječnosti kao nagrada za Tvoj rad na zemlji.

Knjige.

Djevojka je onakva, kakve knjige čita
Jans Jögenzu.

Ljudevit XIV. vrlo je rado išao u lov. On se ljutio, što knez Vivonne nije mario za lov, nego je u svojoj knjižnici marljivo čitao. Jednom takvom prilikom, kad je opet knez Vivonne radije ostao u svojoj knjižnici negoli da s kraljem ide u lov, reče mu Ljudevit XIV.

ljutito: »Molim Vas, što Vam koristi toliko čitanje?« A knez mu odgovori: »Veličanstvo, lektira koristi mojoj duševnosti upravo tako, kao što divljač koristi mome tijelu«.[1] Lektira je hrana duše. Samo onaj čovjek ne osjeća potrebe da čita, tko nije nikako izobražen, ili je pak potpuni praktični materijalista, koji spada u stado Epikurovo. Svakome je čovjeku potrebna lektira. I što je čovjek na višem stupnju kulture, to više teži za knjigom kao za duševnom hranom. Ali kao što imade i dobre i loše tjelesne hrane, tako može biti i lektira i valjana i loša. I kao što nije korisna svaka hrana, koja je fino pripravljena, već može biti i otrovna, tako se često i u lektiri za sjajnim stilom sakriva otrov.

Koje knjige najradije čitaju mlade djevojke? Što im se mili u knjigama? Zašto čitaju ovu ili onu knjigu? Što traže u ovoj ili onoj knjizi? Prema vlastitim odgovorima čitaju mlade djevojke najradije zabavne knjige, pripovijesti i romane (71%).

U knjigama im se mili život i djela glavnih lica (43%), krepost (38%), ljubavno (12.7%), religijski momenat (9%), žalostan svršetak (7.9%).

Djevojke čitaju radi pouke (41%), radi zabave (37%), da mogu nasljedovati u životu, što čitaju (27%), radi uzgoja (4%). U knjigama traže pouku (35%), zabavu (28%), oplemenjenje (18%), ružne stvari (11.3%), ljubavno (6.8%).

Koje knjige koriste djevojkama? Same su djevojke odgovorile i na ovo pitanje: »Najviše su mi dosad koristile duhovne knjige. Bile su putokaz mome životu«. Tako glasi 83% svih odgovora. »Poučne i povijesne. Izobrazila sam se«, 5.7%. »Školske«, 3.8%. Nema uopće koristi od knjiga 5.6%, a razlozi su posve lični, redovito nemar i u 1 slučaju krivo shvaćanje, kako treba da nasljedujemo svece.

Nanose li knjige mladim djevojkama kakvu štetu? Naši odgovori vele: »Neke su mi knjige škodile« (45%). »Knjige mi dosad nijesu škodile« (18.3%, od toga su polovica djevojčice 11—12 g.). »Nisam dosad čitala zlih knjiga« (13.9%). »Ne znam« (7.7%). »Ne sjećam se« (0.5%). Od knjiga, koje su škodile, bilo je 79% romana i 19.7% nemoralnih knjiga, za koje se iz odgovora ne može uvijek razabrati, u koju književnu vrstu spadaju. Većinom su sigurno romani. Golema većina (76%) svih odgovora izjavljuje: »okaljala sam si tim knjigama maštu i zapamtila kojekakve bestidnosti, koje mi se onda neprestano motaju po glavi.«

Pitaj se djevojko: Koje knjige najradije čitam? Što mi se mili u knjigama? Što tražim u knjigama? Zašto čitam ovu ili onu knjigu? Koje su mi knjige dosad najviše koristile? Koju su mi korist donijele? Koje su mi najviše škodile? Koju su mi štetu u duši nanijele? Budeš li iskrena, kretat će se po svoj prilici sve zajedno ponajviše oko pripovijesti i romana.

»Moje družice rado čitaju romane« veli 75% svih odgovora. »Družice misle, da su romani štetni«, izjavljuje 16.6%. »Ne znam«, 8.3%. Kao razlog, zašto djevojke čitaju romane navada 95.4%, da čitaju iz zabave. Većina (68%) dodaje, da uživaju u udvornim riječima i doživljajima, koji djeluju na maštu. Neke

(4.8%) kažu kažu, da mnoge djevojke uživaju u ružnim stvarima, što ih čitaju. A ravno polovica drži, da djevojke čitaju romane misleći, da će se i njima tako dogoditi, ili još ljepše.

Upitane za vlastito mnijenje o romanima odgovara 84.4% djevojaka, da je otrov za mladu djevojku čitati mnogo romana bez izbora. Korist vidi u čitanju romana tek 2.5%, a 5% veli: »romani su interesantni, veliko uživanje, sviđaju nam se, volim ih čitati, premda nemam koristi nikakove«. Jedna od ovih dodaje iskreno: »romani su me pokvarili«.

Nažalost imade i na našem jeziku sve više pripovijesti, romana, novela, pjesama i drama, koje otvoreno idu za tim, da probuđuju strasti. Mi se kod toga ne ćemo zadržavati. Tu zaudara najsmradniji kal ljudskih strasti. Najtamnija je strana ljudskog života prikazana stilom sjajnim poput košuljice zmije otrovnice. Ovakve knjige sa dna života povlače i svoje čitateljice onamo, polagano i neopazice, ali gotovo sigurno. Djelovanje je tih knjiga živ pakao u ljudskoj duši. Ima ljudi, možda ih i poznaš, koji te gnjusobe čitaju i pohlepno uživaju u tom gadu. Ali ne ćemo dalje gubiti riječi o tom. Ni jedna katolička djevojka, ne će nikad u svom životu uzeti u ruku ovakva gada i ne će se od svoje volje družiti s onima, koji ovakav gad čitaju.

Govorimo samo o romanima, pripovi-

jestima i novelama, kakve su obično. Kakvi su obično romani, pripovijesti i novele? Koji im je sadržaj? Zapravo uvijek jednak i vječno isti: spolna ljubav. I kao da život ljudski nema drugog sadržaja. Kao da nema domovine, milosrđa, očinstva, sestrinstva, majčinstva, vjere. Sve je to u romanima redovito samo okvir, a glavno je o n i o n a, često njegova i njezina s t r a s t. Plemenita ljubav i bračna vjernost kao da i ne dolazi do riječi. To nije tako privlačivo. Govori se većinom tek o nižoj strani ljubavi između muškarca i žene, ali nekako prikriveno, nekako tajinstveno, presvučeno nekom sentimentalnošću, koja ne odgovara zbilji života. I sva je ova laž prikazana žarkim bojama kao dio zbiljskoga života. A nema veće i bezobraznije laži nego li je veliki dio današnjih romana. Misliš da pretjerujem? Ne! Govorio sam nedavno o toj stvari s jednim od najboljih hrvatskih književnika i upravo on mi je to rekao. Kazao sam mu i to, da kanim mladeži govoriti o lektiri. A on mi reče: »Kažite im samo, da ne čitaju previše romana«.

Mnogi romanopisci priznaju, da oni ne kane prikazati realni život, kakav doista jest, nego da pružaju čitaocima fantastične slike, koje zabavljaju i podražuju. Mnogi su se kasnije obratili od svoga zla puta i osudili svoja prijašnja djela, pa su nastojali da perom poprave ono, što su perom pokvarili. Tako je na pr. slavni danski konvertita Jans Jörgensen žestoko osudio svoj prvašnji literarni rad.[2] Isto su tako poslije svoga obraćenja osudili, povukli, ili ispravili svoje nećudoredne romane i spise Klemens Brentano, Adolf Retté, François Coppée, Paul Bourget, pa i sam Tolstoj. J. J. Rousseau, veli: »Kad se sjetim knjiga, što sam ih napisao, hvata me groza. Umjesto da poučajem, ja kvarim. Umjesto da podajem duševnu hranu, ja trujem duše ... I sa svim svojim lijepim riječima ja sam samo prosti zločinac«.[3] Klemens Brentano odgovorio je nekoj ruskoj kneginji, kad se hvalila, da je pročitala njegov roman »Godwi«: »Fuj, stidite se, da Vi, budući žena i majka, čitate takove stvari«. Pa i sama se George Sande u kasnijim svojim godinama stidjela svoga romana »Lelia«. Ovidije, jedan od najslavnijih, ali i najpokvarenijih rimskih pjesnika, veli sam: »I protiv svoje volje valja da Ti kažem: ne čitaj mekušnih pjesnika! Bezobzirno

Te opominjem i odvraćam od svojih vlastitih djela. U vatru baci sve te knjige, ako Ti i ugađaju«.[4]

A Tolstoj priznaje sa strahovitom iskrenošću: »Počeo sam pisati da se proslavim, iz koristoljublja i oholosti. U svojim sam spisima činio isto, što i u svom životu. Cilj je moga književnoga rada bio, da sebi pribavim slavu i novca. Zato sam morao sakrivati što je dobro, a pripovijedati što je zlo. I ja sam to i činio ... A i svoju sam svrhu postigao. Svi su me slavili. U dvadeset i šestoj godini pođoh u Petrograd i upoznah se s mnogim piscima. Oni su mi laskali ... i izbrisali su u mojoj duši sve moje nekadanje nastojanje da budem bolji. Govorilo se, da sam divan umjetnik, a umjetnik da i nesvijesno poučaje ... A ja sam onda pisao i naučao, a sam nijesam znao, što. Za to sam dobio novaca, jako sam dobro jeo, imao sam imanja, žena, društva, slave ... To je bilo jako unosno i jako ugodno ... A svi smo mi bili pokvareni do kosti, neznalice, koji i sami ne znaju, što je dobro, a što zlo, a učili smo druge ... pohlepni za novcem i za čašću ... Danas, kad se sjetim onih deset godina svoga života i pisanja, osjećam žalost i stidim se, i čini

mi se, kao da sam bio u ludnici. I kao svi luđaci, tako sam onda i ja sve držao ludim, osim sebe samoga«.[5]

Većina onih, koji pišu romane, ne mari za to, tko će ih čitati. A svjesniji i dublji izričito upozoruju, kako njihove knjige škode naročito mladeži. Kad je Goethe izdao svog »Werthera«, ustao je milanski biskup protiv te knjige. Goethe je na to sam priznao, da on ne piše ništa za djecu, pa ni za omladinu od 20 godina.[6] I doista! Goetheov je »Werther« tako užasno djelovao na mlade duše, da se stotine i stotine mladih ljudi ubilo uslijed čitanja Werthers Leiden. To je u svoje doba bila manija, epidemija. Još o. Abel poznaje, kako je sam izjavio, četvoricu mladih ljudi, koji su pošli u smrt, jer ih je na to navelo čitanje Wethers Leiden.[7]

J. J. Rousseau upozoruje u uvodu u svoj roman »Julie, ou la nauvelle Héloise«: »Ova knjiga nije pisana zato, da prođe čitavim svijetom. Određena je za vrlo malo čitalaca ... Ne će se svidjeti pobožnima ... sablaznit će poštene žene. A djevojke? Čista djevojka ne čita uopće (ovakvih) romana. Ja sam odabrao dosta jasan natpis, da svatko

znade, o čemu se radi. Djevojka, koja se usudi da usprkos ovom natpisu pročita ma samo jednu stranicu, izgubljena je . . .«[8]

Viktor je Hugo rekao nekoj djevojci hoteći je odvratiti od čitanja Voltaireovih knjiga: »Otvori li čista Tvoja ruka ovu bestidnu knjigu, osjetit ćeš, da Bog umire u Tvojoj duši!«[9]

A tko ipak uza sve to najviše čita romane? Đaci, koji nikad svojih ispita ne polažu s boljim uspjehom, nego s dovoljno. Poručnici, koji nikad ne postanu pukovnici. Fićfirići, koji Gospodu Bogu ukradu sve dane života, i koji ne mogu da svijetu dadu ništa valjanijega, od svoje korektno svezane kravate, i glatko ulizane kose. Okorjeli i izživjeli pustolovi, kad ostare. Poštarice, učenice i gospojice. Moram moliti za oproštenje i upozoriti, da tu čitulju nijesam ja sastavio, nego jedan dobar poznavalac mladih duša, Hansjakob.[10] Ima li krivo?

Kako djeluju romani na mladu djevojku? Uzmeš li u ruke bilo koji roman iz knjižnice raznih vanjskih škola, vidjet ćeš, da su mnoga mjesta potcrtana. Potcrtale su ih učenice. Jedan i dva i tri puta. I metnule su kadgod uskličnik, pa i opasku. Kakva su to mjesta? Možda duhovite misli, lijepi opisi, plemeniti osjećaji? Ništa od svega toga. Potcrtane su nelijepe i razdražljive

stvari. Ima doduše dosta nevinih stvari, koje su potcrtane, ali se iz opaske vidi, kako su mladu dušu uzrujale i razbudile u njoj strast.

Djevojka je već sama po sebi puna erotičnosti, pa ju sve lako uzbudi.

»Mogu se«, — misliš, — »čitati i loše knjige, no ne valja ih nasljedovati. Ako se drugi baci u kaljužu, zar da i ja to učinim? Kako ćemo se čuvati zla, ako ga ne poznamo?« — Da, kad bi samo Ti uvijek tačno spoznala, što je dobro, a što zlo. No Ti tek čitaš, da upoznaš svijet, a u tom je svijetu slovâ prečesto dobro prešućeno, ili prikazano slabijim i bljedim bojama, ili se, što više, dobro pričinja zlim, a zlo dobrim. Pa konačno, ne privlači li nas zlo, i onda, kad smo možda u dubini duše spoznali, da je zlo? Video meliora proboque, deteriora sequor! Spoznajem i odobravam dobro, a slijedim zlo . . . do te je spoznaje došao i poganski pjesnik.

Mnoga djevojka nije još došla na čistac sa samom sobom, nema jasnog i određenog pogleda na svijet i na svoju nutrinju. Ona to traži u romanima i kuša, da gleda tuđim očima, da sluša tuđim ušima, da misli tuđom glavom. Ona misli poput junaka ili junakinje u romanu, s njima živi i čuvstvuje. Ona se uživi u sve one prizore, kao da je to živa istina. Ona sanjari i mistificira i pomalo gubi svoju ličnu individualnost. Ona gleda u romanu istinski život, pa želi, da i sama doživi nešto slično, kao junakinje

njezinih romana. U toj sentimentalnosti prođe joj najljepše doba zbiljskoga mladog života. Sva prava i istinska ljepota poezija mladosti ostaje ovakvoj mladoj nesretnoj duši potpuno nepoznata. Otkale ovaj strašni pesimizam u današnjoj mladeži? Čitaj pjesme u stihovima i u proz današnjih najmlađih. O čemu govore? O boli, suzama, plaču, trzajima, čežnji, smrti umiranju... A za sve njih došao je red teh mladovanju! Ako je sve to iskreno, a ne puki plagijat tuđih riječi, tada je to posljedica sentimentalnosti, koju je u mladim dušama proizvelo današnje raznježeno raskvašeno doba svojom književnošću i svojim mekušnim uzgojem i zabavama.

Ne djeluju romani na sve pojedince ovako. Na neke djeluju i jače, na neke slabije. A što rekosmo, to je prosječno djelovanje. Imade slučajeva, da djevojka pohlepno čita sve, što joj pod ruku dođe. Poznavao sam takvih, koje su čitale svoje romane bez prekida dan i noć. Družica joj je dala novi roman. Ona je došla iz škole, sjela i čitala, i čitala cijelo veče i cijelu noć. Ujutro je svršila. Ali bila je tako umorna i krvavih očiju, da nije mogla ići u školu. Morala je ostati kod kuće.

Koliko se potrati dragocjenog vremena na ovaj način! Koliko se u to vrijeme moglo dobra učiniti, mjesto da su se u dušu ucjepljivali različiti utisci, koji prejako podražuju maštu, truju srce, slabe volju,

jačaju sentimentalnost, vode često u grijeh, i kvare književni ukus.

Ne vjeruješ li možda svemu tomu, vjeruj gorkom iskustvu svojih družica. Evo Ti samo nekoliko njihovih izjava. »Postala sam radi čitanja detektivskih romana gruba, prosta i plašljiva«. »Romani mi razdražuju živce i čine me nesposobnom za rad«. — »Postala sam osorna i dosta zamišljena«. — »Ostavile su mi te (knjige) srce puno čeznuća i slasti tako zlih, kao što su i same. Hvalim Bogu da sam to barem sada uvidjela«. — »Naučila me štošta što ne treba«. — Dođe mi nekako da budem i ja takva, pa makar i zla«. — »To je prostota i govori se ruglo iz žene«. — »Ta je nesretna knjiga oduzela čar mojoj duši, premda sam samo jedno štivo pročitala. Okaljala mi je maštu«.... — »Pokvarila mi je ova i slične nemoralne knjige donekle svu dušu i osjećaje«. — »Omamile su me«. — »Razdražile su mi maštu i trebalo je borbe velike, dok sam maštu stavila donekle u red«. — »Srce su mi otrovale te knjige zbilja«.

Na pitanje: »Kako djeluju romani na mene i na moje družice?« odgovaraju ovako: **Družice se čitanjem romana pokvare, uzbuđuju im se strasti, zanemaruju svoje dužnosti«** (76%). Dobivaju kriv pojam o svijetu« (6%). »Izrazuju ono, što su čitale« (6%). »Razbijaju si glave« (2%. — »Različito« (2%). »Ne znam (8%. — »Na mene djeluju romani jako, dobri dobro, ali zli zlo« (60%). »Ne djeluju osobito« (8%). »Dosad su dobro djelovali« (1.6%. »Samo dobre romane čitam« (5.5%). »Dosta sam dobra našla u romanima« (1.6%). »Najviše škode i truju srce, pogibeljni su« (18.3%). 58.3% svih izjava ističe, da romani otimlju mladoj djevojci njezine nevine ideale, uzbuđuju maštu, razdražuju strasti. »Zli nam romani škode, jer nam udu u svijest nepotrebne ružne stvari, koje makar se i gade čovjeku, ipak čudno nekako djeluju: Moje neke družice vele, da ko čita hladno, ne škodi. A meni svakako da škodi, jer sam strastvena. Možda, a ja mislim, da svima u našim godinama (18) škodi«. »Mnogi misle, da je vrlo potrebno da se čita mnogo romana. Vele, da iz njih djevojka upoznaje svijet: dobre i loše strane, i društveni život. No to je

samo izgovor, jer se traže obično prizori i opis koji mnogo djeluju na maštu, i u tom se uživa. Čit se radi užitka, a ne radi pouke«.

»Zar dakle uopće ne smijem čitat romana?« Toga nijesam rekao. Čita propisanu školsku lektiru. Osim školsk lektire čitaj umjereno i polagano i dru ge dobre pripovijesti. Nikad pak, n sada, u mladim danima, a ni kasnije ne uzmi u ruke romana, koji Ti se na rivava zamamnim natpisom ili slikom Ne čitaj romana što Ti ga drugi hval da je pikantan. Uopće ne čitaj knjige za koju nijesi sigurna, da je valjana Često puta znadu romanopisci uz glavn radnju uplesti i kojekakve prizore i raz govore, gdje iznose različita kriva mi šljenja o vjeri, znanosti, o Crkvi. Čita telji sve to neopazice gutaju, i plaćaj taj otrov još k tomu i skupim novcem Ne boj se prigovora, da nijesi savremena Već time, što si katolikinja, nijesi sa vremena za duh ovoga svijeta. Bud dakle dosljedna!

Ipak budi oprezna i pažljiva, kad upo trebljavaš moderne klasike! Ne smije s reći, da kod njih nema ništa dobro i li jepo. Ali je i to istina, da se pod eti ketom »klasično« krije mnogo otrova. O Goetheu piše protestantski povjesnik Men zel: »Goethe je bio izvanredno spretan u

tome, da čitača učini svojim sukrivcem i da ga primora, da mu povlađuje... Ako i gledamo jasno, da je grijeh, što on čini, ipak nas goni, da i mi s njim griješimo, i sa stidom moramo priznati, da smo se začas zaboravili.« Slavni se slikar Josip Ritter Führich u svojoj autobiografiji (1844.) tuži, da je njegovu razvitku mnogo škodilo čitanje modernih klasika: »Oni su me u mišljenju i ćućenju smeli i okaljali mi u mnogome moj rad. Te žalosne istine nijesam mogao, ne mogu i ne ću nikad tajiti ili nijekati.« Koliko je đaka, koji su se držali klasika, pa idući za njihovim fantastičkim, neostvarivim idealima izgubili zvanje, sreću i blaženstvo?

Što pak vrijedi za stranu klasičnu književnost, vrijedi sasvim i za našu. Koliko je naših djevojaka zalutalo, a možda i za uvijek propalo, baš poradi čitanja knjiga naših nekih toliko razvikanih pisaca? Ljuto se vara ona, koja drži, da od svakoga pisca mora sve pročitati. Pazi zato, što čitaš, jer bi Ti se drukčije moglo dogoditi, što se dogodilo i gradu Perzepolu. Stanovnici su se toga grada klanjali vatri, pa ih je ona i uništila.

Budi dakle na oprezu, pa i onda, moraš li poradi svoga zvanja čitati štogod pogibeljno. Ne uzimaj nikad za lektiru knjigu, koja Ti se čini pogibeljna, a da nijesi prije pitala savjesna iskusna čovjeka ili svećenika! Treba da budeš tako jaka i

samostalna. »Non necesse habes, aurum in luto quaerere.« »Zar da tražiš zlato u blatu?« (Sv. Jeronim.).

Za djevojke od 11—14 godina osobito su lijepe knjige: Izdanja zbora duh. ml. zagr. (Pripovijesti, Genoveva, Osveta je moja, Dobri Radojica i zločesti Ivica, Pustinjačka špilja, Ružica Garićka, Eustahije, Božidar). — Izdanja društva sv. Jeronima (Pripovijesti iz hrv. povijesti I. II. III., Grof Borovački, Jagica i Mijo, Majstor Adam, Vračara Klara, Okovi, Pripovijesti iz bosanskog života, Ruža, Slike i uspomene sa sela, Zločin i pravda Božja, Slike iz svakidašnjeg života I. II., Mučenici, Čovjek snuje Bog određuje, Za krst časni i slobodu zlatnu, Dobar je Bog, Ruske narodne pripovijetke, Tri pripovijesti.) — Izdanja zbora duh. ml. senjske. (Prevozač, Propast Carigrada, Zadnji dani Jerusolima). — Izdanja Nar. Prosvjete. (Dječja knjiga). — Izdanja Vrhbosanskog kaptola. (Svećenik krvave haljine, Sibila, Za pobjedom, Najsilnija ljubav). — De Waal: Valerija, — Huonder: Na svetom vrelu, — Spielmann: Braća Koreanci, — Žrtva ispovjedne tajne.

Montgomery: Neshvaćeni; Ewald: Tiho jezero; Bonsels: Pčelica Maja; Sienkiewicz: U žarkoj Africi; Kipling: Indijska džungla; Gyp: Biserka; Delly: Magali.

Za odrasle je djevojke: Wallace: Ben Hur, Coloma: Kraljica — mučenica, Malenkosti; Montal — Geček: Germanin Ideal; Klitsche de la Grange: Vestalka; Handel — Mazetti: Ilko Smutnjak; Seeburg: Marijino dijete; Wiesmann: Fabiola, Fabioline sestre; René Bazin: Udaja gdjice Gimel, tipkačice; Vitis: Roman radnice; Conscience: Flandrijski lav; Šah Eugenija: Golgotski mučenik (Vrhbosna); Kamaryt: Hrisanta; H. Rider Hagard: Djevojka s biserima; Rozamunda; Izgubljeno zvanje; Sheehan: Luka Delmege, Moj novi kapelan; James G. Ozeronski župnik; Monlaur: Bogovi bježe; »Hrv. Prosvjeta«. — Pisci: Mayer Milutin (sve); Deželić dr. Velimir, otac (svi romani); Narcis Jenko (Spiritus procellarum, Bosančice); Jakovljević Ilija (Zavičaj); Matasović Antun (Susreti, Cvijet pod staklom); Šenoa. — Pjesnici: Ivan Šarić, Izidor Poljak, Milan Pavelić, Velimir Deželić (otac).

Kršnjavi: Božji vitez; Božji siromah; Bourget: Smisao smrti; Manzoni-Pavelić: Zaručnici; Bulver-Miholjević: Zadnji dani Pompeja; Sienkiewicz: Gospodin Tadija; Caballero: Ljeto u Bornosu, Servilni i liberalni; Joergensen: Gospa od Danske; Časopis »Hrvatske Prosvjeta«.

Ne čitaj bez dozvole i bez potrebe knjiga, koje su napisali ovi ljudi: D'Annunzio, Balzac, Bebel, Begović, Boccaccio, Casanova, Darwin, Daudet, Diderot, Dumas, Ewers, Flamarion, Flaubert, Forel, France Anatole, Gorki, Gautier, de la Hire Jean, Key Ellen, Maeterlinck, Mantegazza, Margherite Paul, Mereškovskij, Montepin, Maupassant, Pittigrilli, Prevost, Renan, Roda-Roda, Rosegeger, Georg Sand, Scheff Harry, Schnitzler, Stendhal (Henry Beyle), Strindberg, Sudermann, Sue Eugen, Šimunović, Trstenjak Davorin, da Verona Guido, Vilović, Victor Hugo, Wedekind, Zola Emil, Žeromski, Brunn Lauris.

Biraj među knjigama ovih pisaca: Fogazzaro, Goethe, Kozarac, Kumičić Eugen, Lessing, Nazor, Ogrizović, Schiller, Tolstoj, Tomić, Vojnović.

Ne čitaj izdanja »Moderne biblioteke«, »Biblioteke »Novosti«, romana u nakladi »Tipografije«, i sličnih poduzeća. A i kod **»Zabavne biblioteke«** budi veoma oprezna.

Kad si svršila školu nijesi dovršila svojih nauka. Mnoge će, na pr. učiteljice, studentice na univerzi itd. trebati da i dalje izobražavaju. A svakoj je izobraženoj katoličkoj djevojci potrebno, da prema svojim prilikama prati razvitak katoličke književnosti, naročito u svojoj domovini. Tu treba da se čuvaš nadriučenjaštva, površnosti i fraze. Dobro vođena Marijina kongregacija ili katoličko prosvjetno udruženje dat će Ti i u tom smjeru dosta pouke i pobude. Redovito će stoga biti dovoljno, čitaš li uz svoje duhovno čitanje — »Hrvatsku Prosvjetu« i »Život« ili »Novu Reviju« kao i »Za Vjeru i Dom«, te prosuđuješ li prema katoličkim načelima izbor i sadržaj svoje lektire.

Savjesno obdržavaj crkvenu zapovijed o čitanju zabranjenih knjiga. Crkva je obvezana svoje vjernike čuvati od intelektualne i moralne zaraze. Za to ima u Rimu poseban zbor kardinala, koji bdije nad či-

stoćom vjere i ćudoređa. Zove se »Congregatio S. Officii«. Ta kongregacija ima da upozori katolike na sve knjige, koje bi bile po dušu pogibeljne. Neke od tih knjiga zabranjuje Crkva izrijekom stavljajući ih na t. zv. »Index« ili »Popis zabranjenih knjiga«.

Taj crkveni zakon jasno pokazuje u današnjem književnom Babilonu, gdje Ti prijeti pogibao.

Can. 1399. crkv. zakonika zabranjuje:

1. Izdanja izvornoga teksta i starih katoličkih prijevoda svetoga Pisma, pa i onih Crkve istočne, što su ih na svijetlo izdali koji mu drago nekatolici; isto tako i prijevodi istoga na kojem bilo jeziku, što su ih ovi isti sastavili ili izdali.

2. Knjige kojih bilo pisaca, koje brane krivovjerje ili raskol, ili ma kako nastoje razrušiti temelje vjerozakona.

3. Knjige, koje navlaš napadaju na vjerozakon ili ćudoređe.

4. Knjige kojih bilo nekatolika, koje naročito raspravljaju o vjerozakonu, osim ako se ustanovi, da ne sadržavaju ništa protiv katoličke vjere.

5. Knjige, o kojima u kan. 1385. § 1. (sv. Pismo, bez biskupove dozvole) i kan 1391. (prijevodi sv. Pisma bez biskupove dozvole i bez tumača); isto tako knjige i knjižice između onih, o kojima u nav. kan. 1385. § 1. br. 2 (knjige bogoslovskog sadržaja, u kojima se pripovijeda o novim ukazanjima, objavama, viđenjima, proročanstvima, čudesima, ili kojima se uvode nove pobožnosti, pa ma i pod izlikom da su sukromne, ako budu izdane mimo zakonskih propisa).

6. Knjige, koje udaraju na kojigod od katoličkih dogmata, ili im se ismjehivaju, koje brane krive nauke, što ih je Apostolska Stolica osudila, koje omalovažuju bogoštovlje, koje nastoje da preokrenu uredbu crkvenu i koje navlaš pogrđuju crkveno poglavarstvo, ili duhovnički ili redovnički staleš.

7. Knjige, što uče i preporučuju svakovrsno sujeverje, čaranje, gatanje, copranje, izazivanje duhova i drugo šta takovo.

8. Knjige, koje uče, da je dozvoljen dvoboj ili samoubijstvo, ili raskinuće ženidbe, koje rade o

sljedbama slobodnozidarskim, ili o drugim iste vrsti društvima, pa tvrde, da su ova korisna i da nisu pogubna po Crkvu i ljudsko društvo.

9. Knjige, koje obrađuju, pripovijedaju ili uče besramne stvari.

10. Izdanja liturgijskih knjiga odobrenih od Apostolske Stolice, u kojima je ma što promijenjeno, tako da se ne slažu s autentičnim izdanjem odobrenim od Svete Stolice.

11. Knjige, kojima se razglašuju krivotvorena oproštenja, ili od Svete Stolice osuđena ili opozvana.

12. Slike također na svaki način otisnute Gospodina našega Isusa Krista, Blažene Marije Djevice, anđela i svetaca, ili drugih slugu Božjih, koje su protivne mišljenju Crkve i njezinim odredbama.

Glede n o v i n a možemo biti vrlo kratki. Ne čitaj i ne kupuj protuvjerskih novina, kao ni onih, u kojima je izmiješano Tvoje političko shvaćanje s protuvjerskim ili liberalnim natruhama. Svoju izobrazbu ne crpi iz novina. U tu svrhu su novine previše površne.

R a d i o je lijep i koristan izum, ali radio*programi* različitih stanica nijesu uvijek u svemu lijepi, čedni i u skladu s katoličkim načelima. Treba dakle da budeš na oprezu slušajući radio-predavanja i slično.

Katolička djevojka n e č i t a knjiga, časopisa ni novina:

koje bilo u kojem obliku napadaju vjeru ili ćudoređe;

koje su joj lično s kojeg mu drago razloga pogibeljne.

Katolička djevojka ne izabire knjiga, što će ih čitati:

po lijepom uvezu;
po zavodljivom natpisu;
po nagovoru lakoumnih družica.

Katolička djevojka čita samo one knjige:

koje joj ni u kojem smjeru ne škode;
koje joj pružaju plemenitu zabavu i pouku;
koje su joj potrebne, da može vršiti dužnosti svoga zvanja;
koje joj utvrđuju vjeru i daju pobude u duhovnom životu.

Katolička djevojka pita u ispovijedi, na sastanku Marijine kongregacije, ili kod katoličkog udruženja, smije li ovu ili onu knjigu čitati, kad sumnja, je li ta knjiga za nju ili nije.

Katolička djevojka nikad ne čita nevaljalih knjiga.

Katolička djevojka rijetko čita dobre knjige.

Katolička djevojka izabire ponajbolje knjige, a i njih čita polagano i umjereno.

Kino.

Prezrelo je oko moje protivnike spasenja moga«. Ps. 91., 12.

Poganski su se Rimljani veselili krvavim i okrutnim borbama gladiatora i divlje zvjeradi. Rimljanke su jedva čekale da se nagledaju ovih strašnih prizora. Izgubile su svu žensku nježnost i ženski ponos. Hladnokrvno su okretale palac prema zemlji, kad je ranjeni gladiator molio za milost i za život. Ti se zgražaš, djevojko, i pravo imaš! Ali nijesi li u ovo naše moderno i kulturno doba vidjela sličnih žena i djevojaka? Što je bio krvavi cirkus poganskom Rimu, to je današnjem svijetu kino. I kako je na Rimljanke djelovao krvlju natopljeni pijesak, tako djeluje kino na moderne žene i djevojke. »Grozna je činjenica, da se ovo velebno iznašašće izrabljuje na mnogo načina za kvarenje, i da su kino-pozornice postale školom razuzdanosti«.[1]

Kino bi mogao i morao da služi kulturi uma i srca, da proširuje znanje i da budi plemenita čuvstva u srcima ljudi. Koliko bi mogao koristiti film, kad bi nam prikazivao najljepše krajeve naše lijepe domovine, naše povjesne

starine, moderne gradove, svakovrsne tvornice i obrtnike u njihovu poslu, polja i more i pustinju, domaće i tuđe običaje, narodne i vjerske svečanosti, povjesne događaje i znamenite ličnosti, znanost i higijenu!

A što se umjesto svega toga većinom prikazuje u kinu? Neka govore brojke. W. Conradt ispitao je redom 250 kinopredstava u Berlinu i našao je: 97 ubojstva, 45 samoubojstva, 51 preljub, 19 zavođenja, 22 otmice, 176 kradljivaca, 35 pijanica, 25 propalih djevojaka i svu silu pokvarenih i surovih ljudi. 2 U Zagrebu su se u kinu »Balkan« kroz mjesec dana (27. I. — 28. II. 1923) prikazivale u svemu 4 drame (jedna u dva dijela). U tim je komadima prikazano: 5 umorstva, 2 pokušaja ubojstva, 5 zavođenja, 3 pijanca. Glavne su ličnosti ubojice, razbludnici, rasipnici, pijanci. Događaji se razvijaju velikim dijelom u igračnicama, krčmama, noćnim zabavištima, u sudnici i tamnici. Sve vrvi raskalašenim ženama i muškarcima. Sve odiše alkoholom i strašću. Sve vodi pohlepa za zlatom i užitkom. Tu nema finog umjetničkog osjećaja. Sve je tako proračunato, da podražuje maštu i strasti. Tko da se još i na moral obazire u kinu? Glavno je, da bude to više »kolosalno napetih scena« i »fenomenalnih senzacija«, »južnjačke strasti«.

U zagrebačkim je kinematografima bilo proučavano 29 komada, koji su se davali od 1. do 31. svibnja 1926. Od toga je 1 film povjesni i 1 folkloristički; 1 je lakrdija; u 4 filma je glavni sadržaj krađa i samoubivstvo, u 9 filmova nećudoređe, zavođenje i preljub, a preostalih 13 filmova prikazuje različite pustolovine. Od svega samo 3 ne djeluju loše. Ne svršavaju doduše svi ostali filmovi s pobjedom zla. Ima ih, gdje se na koncu bračni drugovi, sjedinjeni već otprije u braku, konačno zavole i smire nakon nevjere i preljuba. Mnogi svršuju s ubivstvom ili samoubivstvom glavne ličnosti. U mnogima se preljub ispričaje i brani. U svima ,osim 3, udiše se atmosfera raskoši, strasti i pohlepe za novcem. Glavnije su ličnosti ženskari, kockari, propalice, pijanice, pustolovi, tati, kriomčari od zanata, krivotvoritelji mjenica, svodilje ,zavodnici, ubojice, rasipnici, lakoumne djevojke i žene. Te se ličnosti kreću u raskošnim salonima, sumnjivim krčmama, kartašnicama, tamnicama. Sve je puno vina, požude, biserja, lakoumnosti. Taj vanjski sjaj krije u sebi mnogo moralne bijede, nevolje i niskoće. Pa ako u zadnjem činu i pobijedi obično — ne krepost, nego »ljubav«, to je ipak proživljavanje onih pojedinosti ono, čime su prozvali otmjeni salon Madame Suse (»U Raju kraljice mode«), pakao u djevojačkoj duši . . . Da, istina je, i to je dio realnoga života, što se tamo prikazuje. No zar moraš i Ti sve to proživljavati? Mnogi traže u kinu zaborav od dnevnih briga i napora, traže ono, što im život uskraćuje . . . No o v i m putem ne će naći zadovoljstva, jer će sve više opažati razliku između svoga zbiljskog života i one raskoši tamo u filmu. I osjećat će se nesretnima, jer njima život krati ono, što drugima daje. Kod toga se lako zaboravi na činjenicu, da je sve ovo često samo varka . . . No te varave raskoši privlače tako, da je mnogima kino postao potrebom, da se uspavaju. Tihi život pojedinca i porodice gubi tako u očima posjetilaca kina svoju vrijednost.

I sve je to zorno i živo u onoj tmini. Jednolični šum stroja, čuvstvena i strastvena glazba, napadnost i brza izmjena slika i događaja uspavljuju razum i ugušuju kritički sud. Uzrujanu maštu prate jaka čuvstva simpatije i antipatije, straha i očekivanja, što će se zbiti, i kako će se sve to svršiti. Simpatije su gledalaca redovito na strani grijeha, jer

je sve to tako lijepo prikazano, i jer je sve u današnjem kinu tako udešeno, da uspava savjest. Nije li dakle doista grozna činjenica, da se »ovo velebno iznašašće izrabljuje na mnogo načina za kvarenje, i da su kino-pozornice postale školom razuzdanosti«.

Istina je, to se sve u životu i događa, no zar hoćeš da se sav taj kal sa dna života slegne na Tvoju dušu?

Kako djeluje kino?

U svibnju se 1914 složilo u Zagrebu 6 dječaka, najstarijemu je bilo 10 godina, u razbojničku četu, koja je krala i otimala, dok joj nije policija stala na kraj. Uhvaćeni, priznali su, da su ih razne detektivske drame, što su ih vidjeli u kinu, potakle na ovakav život.[3]

U šk. god. 1921/2 postojala su na osječkoj realci dva društva kradljivaca. Članovi su bili sami nižeškolci. Jedno se društvo zvalo »Mreža«, a drugo »Paučina«. Profesorski je zbor istragom pronašao, da su te dvije družbe sustavno krale svoje drugove. Krađe dosižu do 12.000 kruna. Obje su družbe izvađale svoje krađe prema filmu »Pronevjeritelj milijuna«.[4]

Ljubljanska je policija u travnju 1923. uapsila i predala sudu 15-godišnju djevojku Lojziku Godec, koja je već priznala, da je izvela 37 krađa, a sada su se već javile nove stranke, da je i kod njih počinila nekoje krađe. Djevojčica je izvodila svoje krađe tako spretno, a ukrađeni novac skrivala tako vješto, da ju je sudac morao zapitati: »Gdje ste naučili tako spretno krasti?« Djevojčica je na to odgovorila: »Gledala sam u kinu kriminalne filmove, koji su mi se vrlo sviđali. Ja sam na njima gledala ne samo to, kako se krade, nego i to, kako se tatovi umiju maknuti progonima policije«. Ta je mlada žrtva kinematografa kći bivšega vojnika invalida, a mati joj je poznata kao čestita radnica, koja nije mogla dovoljno nadzirati svoje dijete.[5]

Ravnatelj dr. Hans Heumer u Eggenburgu (Austrija) ispitivao je razloge, zašto se muška i ženska omladina kvari i mora biti predana u popravilište. Od 747 dječaka i djevojaka jedna se trećina pokvarila i moralno propala u kinu.

Od djevojaka (15—20 g.) 99% često je polazilo u kino. Kino je u svim ovim djevojkama probudio jaku želju za lijepim haljinama, raskošnim životom i za-

bavama, ubio je u njima volju za pošten rad i tako su propale.[6]

Zagrebački sudac za mladež dr. Jovan iznio je 25. III. 1926. činjenicu, da je od 156 mladih zločinaca njih 106 posjećivala kino.[6a]

Ne će svaki redoviti polaznik kina doći u zatvor ili popravilište. Ali koliko zlo djeluju u duši različiti filmovi, a da to nitko ne vidi, osim Onoga, kome su otkrite sve tajne našega srca!

»Idi sa mnom danas u kino, daje se krasna i zanimljiva ljubavna drama!« tako veli Zorici njena »dobra« prijateljica. Čula je Zorica puno o kinu, da se tamo vidi koješta lijepa i čuvstvena ... i ona ode. Malo joj je s početka neprijatno u tom društvu, koje ju okružuje u toj tami, ali evo, već se niže slika za slikom, tako lijepo i zanimljivo, doista! No što je to? To više nije lijepo, to je ružno. Zorica se zacrvenila. Htjela bi otići. Uzrujana je. Zna, da bi morala otići, ali ne smije druge smetati... U to je već taj neugodni prizor proletio. A kad onaj drhtavi natpis najavljuje novi, slični, prizor, Zorica ne misli više da ode, ta to će i onako brzo proći... Treći put

gleda Zorica malo oko sebe i već misli, da je sramota za modernu djevojku zacrveniti se u kinu... Koliko drugih ljudi sjedi ovdje posve mirno oko nje, nitko se ne sablažnjuje... Pa konačno, moramo gledati u život s otvorenim očima, treba znati i razumjeti sve... Sad shvaća i Zorica ono, što joj je njena drugarica toliko puta govorila... I Zorica se kod ružnih prizora ne stidi više — ona vodi drugi put sa sobom i Maricu... Ali Marica kod prvog natpisa, koji je povrijedio njezinu čednost, ustane i izlazi van.[7]

Većina mladih djevojaka ide rado u kino. Nekoje idu rijetko, nekoje samo na dobre komade, a malo njih ne ide uopće u kino. Kao razlog, zašto mlade djevojke rado idu u kino, navađaju: »Da im prođe vrijeme i da se zabave«. (30.9%). »Da vide svašta. Jer im se po naslovu dopada. Radoznale su. Gustiraju tamo lijepe toalete i salone, kad im u naravi ne može biti« (53.7%). »Da nešto nauče« (9.8%). A od onih koje ne idu u kino, veli 30.7%: »Jer ne smijem. Ne puštaju me«. Jedna od njih dodaje: »Ali kad bih smjela, išla bih, jer se tamo vide lijepi gradovi i strane zemlje«. »Jer bi to zlo djelovalo na me, kako sam to i sama iskusila i vidjela na drugima. Puno mi škodi i pod nekojim komadima duša mi malaksa. Puno sam išla, no vidjeh, da je to otrov za mene, i više ne ću da polazim« (50%). »Jer nemam nikakve koristi« (19.2%).

U kinu se mladim djevojkama, kako same vele, dopadaju »nečedne i nemoralne slike; bez ljubavnih odnošaja komad im je suhoparan, što je pikantniji, to im se bolje dopada« (22%) — ljubavne stvari (20.5%) — pustolovan život (7.3%) — lijepi

glumac ili glumica (5.8%) — šale (4.4%) — poučne i ozbiljne stvari (16.10%) — kako kojoj, nekojima lijepe i pristojne stvari, a nekojima baš obratno (4.4%). Ne sviđaju se mladim djevojkama u kinu poučne i ozbiljne stvari, tvornice, priroda, to im je dosadno (33.3%), čedne i pristojne stvari (6.6%) ružne i razuzdane slike (30%).

Mladim djevojkama u kinu koristi: »ništa ili malo što u kinu, kakav je danas« (51%). »Poučne i ozbiljne i vjerske stvari. Cijelu sam se korizmu sjećala na pr. muke Isusove u filmu« (43%). »Da su nešto naučile, dobro ili zlo« (1.7%). A škode u kinu: »Ružni i bestidni komadi, koji se najviše davaju. Kvare dušu i srce. I ja sama volim ići u kino; puno se zla tamo vidi i čuje, ne može se ni kazati sve, a najbolje bi bilo, da uopće ne idemo u kino, kakav je danas . . .« »Tamo su nepristojne stvari, tuku se i kradu«. »Škodi sve, osim poučnih filmova. Škodi baš ono, što se u kinu svida«. (91.4%). Jedna veli: »Ne znam, jer nema u mom mjestu kina«, a jedna veli: »Nije mi ništa u kinu škodilo, jer idem samo na dobre komade«.

Evo šteta, što ih kino, kakav je danas, nanosi djevojkama, po iskustvu samih djevojaka:

»Nekoje žive onako, kako su vidjele na filmu. Kino je opasan jer truje dušu mlade djevojke. Liši djevojku ponašanja. Nasladuje tijelo, škodi očima i osobito škodi duši. One gadne slike lete im pred očima. Onda ih ni u životu nije sram takve haljine nositi, kakve vide tamo. Kino je više puta uzrok, da koja duša propadne. I ne opaze, kako ih to ruši u propast. Previše misle na kino i koji put žele da i njima bude tako. Kina, kakva jesu, mogu samo pokvariti kršćansku djevojku. Neke, n. pr., kad gledaju sretne ljude tamo, smatraju se nesretnima. Ako su vidjele gadne komade, pa se neke i tome vesele, i još drugima pripovijedaju, koje ne će tako šta da gledaju. Često izgube vrijeme i zanemare školske dužnosti.«

»Koje često idu u kino, obično su na niskom stupnju moralnog života; katoličkoj djevojci ondje mjesta nema, osim u iznimnim komadima. — Koje ja poznam, sve idu rado u kino . . . ipak su razna mnijenja; jedne ga hvale i to one, koje nisu na svom mjestu, bolje ga osuđuju, jednima i drugima škodi, kao i meni, koje sam dosad vidjela.«

»Kad vidim svu onu raskoš u kinu, one haljine i salone, osjećam se vrlo nesretnom. Najradije gledam pikantne i detektivske stvari i odmah mislim, kako bi bilo, da i ja tako radim. Ne kradem, ali na mene strašno djeluju one slike, jer odmah dobivam spretnost i odvažnost za sve . . . Po kinu sam se izvrsno naučila po plahti se spuštati kroz prozor na polje...«

Kao što se čitaju romani, da se zlo nauči, tako se ide u kino, da se zlo vidi.

Što dakle? Da uopće ne idem u kino? U javni kino, kakav je danas,[8] doista je najbolje da uopće ne ideš, osim u rijetkim i izvanrednim zgodama, i to nikad sama, pa ni samo u društvu svojih prijateljica ili prijatelja, nego u pratnji svojih roditelja ili učiteljica. Znam, nije to lahko, ali to si dužna svome poštenju i svome ponosu! Žena je, što je mnogi film ponizuje! Katolička djevojko! Ne čuješ li drskog smijeha i strastvenog pocikivanja, ne čitaš li u očima ove gomile posjetilaca kina brutalnu pohotu za ženom? To je uvreda bačena u lice svakoj poštenoj ženi i djevojci. Zar ne osjećaš ove sramote, kojom se nabacuju na Te? Čuvaj, katolička djevojko, svoje poštenje i svoju čast! Djevojački ponos Tvoj neka Ti poput keruba s plamenim mačem brani

pristup k svakom filmu, koji vrijeđa i baca u blato žensku čast!

Treba da se naučiš svladavati svoju radoznalost. Nemoj popustiti zavodljivom glasu reklame ili svojih družica! Pokažeš li se jednom slaba i nesamostalna, obično si već izgubila igru... Za kino ćeš trebati novaca, a otkale uzeti?... Postat ćeš lakoumna i neozbiljna... to je najmanje! Tko s đavlom tikve sadi, tikve mu se o glavu razbijaju. Ne traži dakle u kinu samo zabavu i razonođenje, već u prvom redu pouku i plemenštinu. A jer današnji javni kino ne poučaje i ne oplemenjuje, nego većinom širi samo smrad i otrov, budi ponosna i jaka i reci: »Ne ću!«

Kazalište jest važna prosvjetna i uzgojna ustanova, koja zabavom prosvjetljuje i uzgaja. Ali ako kazalište smetne s vida taj svoj prvotni cilj, ako postaje naprosto zabavište, ako ne poznaje pravoga kršćanskog shvaćanja, tada će kazalište popravljati vanjske manire, a kvariti ćudoređe. P o l a z i d a k l e j e d i n o ć u d o r e d n o i k n j i ž e v n o d o b r e k o m a d e, i t o — kad ih izvode priznate sile! Budi oprezna kod novih, nepoznatih komada! Kloni se sasvim baleta i lakoumnih opereta! Idi

na one komade, koji Te prosvjetljuju, pa na one, koje smiješ i možeš čitati. Ako hoćeš da imaš od toga koristi, a Ti se pripravi na to proučavanjem. Budi umjerena u polaženju osobito onih komada, koji su samo za zabavu.

Udruženja.

»Neka se pod mudrim vodstvom apostolskih nasljednika udruže katoličke žene i djevojke u katolička udruženja po svim biskupijama«. (Benedikto XV. 21. X. 1919).

Dom, škola, i knjige redovito ne pružaju danas djevojci dosta duševne hrane i okrepe za život u svijetu po katoličkim načelima. Vremena su druga, negoli su bila još pred 20 godina.

Svijet se danas odvraća od Krista Gospoda. Veliki je papa Pijo X. uzeo za lozinku svoga rada: sve opet preporoditi u Kristu, vratiti svijet Kristu Gospodu. Pojedinac je slab i malo može učiniti. A udruženim se silama i tihim, ustrajnim radom postizavaju velike stvari. Zato evo pozivlju namjesnici Kristovi na zemlji katolike da se udruže u udruženja »K a t o l i č k e A k c i j e«.

»Katolička je Akcija učevstvovanje svjetovnjaka na uzvišenoj misiji Crkve; njoj je zadaća, da učršćuje, primjenjuje, širi i brani katolička načela u ži-

votu pojedinaca, porodice i ljudskoga društva. On je bitni dio crkvene pastve, neovisne od svake stranačke politike, imade svoje disciplinatorno središte u crkvenoj hierarhiji i ovisna je prema tome ovoj.« (Card. Merry del Val 28. VII. 1924. III. VII. Dr. A. Bauer, nadb. zagreb. HOS-u 5. V. 1924.)

Taj se poziv ne obraća samo na muški svijet, već i na žene i djevojke.* Što više: papa je Benedikto XV. izrekao veliku riječ, da će se današnji svijet vratiti na put spasa primjerom, poukom i radom udruženih i uzornih katoličkih žena i djevojaka.[1]

Dobro je dakle i korisno, često i potrebno, da pristupiš kojem djevojačkom katoličkom udruženju. Tamo ćeš dobiti

* Biskup Mahnić piše u svojoj mariborskoj poslanici katoličkom đaštvu 1920.: »Želim, da i katoličke učenice, s obzirom na svoju narav i na zadaće, što ih je sama Providnost odredila ženi u ljudskom društvu, sudjeluju i u katoličkom đačkom pokretu, i da se tako pripravljaju za svoj kasniji rad oko rekristianizacije našega društva. Providnost je i priroda odredila ženi kao glavni zadatak skrb i uzgoj djece. Želim, da se katoličke učenice gojenjem duboke i iskrene pobožnosti u svojim posebnim organizacijama pripravljaju za ovo svoje zvanje i misiju. Osim toga neka se praktično osposobljavaju za kršanski karitativni i prosvjetno-organizacijski rad među katoličkim ženskim svijetom. Nada sve neka budu čitavim svojim shvaćanjem života, nošnjom i ponašanjem, svijetao primjer svojim družicama i čitavome svijetu. Neka ne teže za ispraznim zabavama i trenutačnim uživanjem ,nego neka jačaju svoj duh i tijelo požrtvovnim radom, punim vrhunaravne kršćanske ljubavi«. (Čas, 1920. 289).

pouke i utjehe. Naći ćeš tamo istomišljenice, s kojima ćeš zajedno nastojati oko svoga ličnoga usavršenja u pravom kršćanskom životu. A ujedno ćeš se i pripravljati za svoj kasniji rad, prema svome staležu. Nije uvijek dosta, što si u Marijinoj kongregaciji ili trećem redu sv. Franje. Marijina je kongregacija po svojoj biti malena izbor-četa. Ova izbor-četa treba da unaša misli i načela Marijine kongregacije i među ostale ljude, koji nijesu u kongregaciji, da pod vodstvom i okriljem blažene Djevice sve vodi Isusu.

Budi članica samo katoličkih djevojačkih udruženja. Jedini izuzetak od ovoga načela jesu — u kasnijem životu — opća stališka, stručna, gospodarska udruženja, ako nema sličnih katoličkih udruženja. Sva su tajna društva, koja se otimlju nadzoru crkvene vlasti, mjesnoga biskupa i sv. Oca Pape, od Crkve zabranjena.[2] Ovamo spadaju slobodni zidari,[3] Independent Order o. G. Templars[4] i sva slična društva. Zabranjena su i sva društva, koja po svome programu ili radu dolaze u sukob s katoličkom vjerom i crkvenim odredbama,[5] pa bila to prosvjetna, gimnastička, ili

socijalna udruženja. Kao što je socijalno pitanje u prvom redu vjersko i ćudoredno pitanje, tako se i prosvjeta i tjelovježba mora ravnati prema Kristovim načelima.[6] Pojedina su takva društva rasprostranjena po čitavom svijetu, pa ih je zabranio sam sv. Otac Papa, tako na pr. socijaliste i komuniste.[7] A neka su protukatolička društva osnovana samo u nekim krajevima, pa ih je vjernicima zabranio biskup.[8] Razumije se samo sobom da katolička djevojka ne će stupiti u društvo, koje je od crkve zabranjeno, ili za koje vidi, da je protuvjersko po svome radu ili programu. No katolička će se djevojka daleko držati i od onih društava, koja po svojim pravilima i članovima nijesu izrazito katolička, nego bezbojna, neutralna.

Nadbiskup zagrebački dr. A. Bauer poručuje katoličkoj mladeži:

»Sv. Crkva s velikim nepovjerenjem promatra ne samo društva, koja u svome programu iznašaju načela oprečna sv. vjeri katoličkoj, nego i ona t. zv. neutralna, koja ne vodeći računa o vjeri govore, da vjera spada u crkvu, a ne u javni život. Kobne li zablude, kao da svako udruženje kao takvo nije dužno odati čast Tvorcu naravnoga poretka, koji od ljudi, društvenih bića, traži da se ujedinjuju i zajedničkim silama potpomažući se međusobno nastoje da se usavrše vjerski, ćudoredno, umno, socijalno i tjelesno«.[3]

Ne daj se dakle zavesti frazom o

Hrvatstvu, Jugoslavenstvu ili slično. Budi Hrvatica, ljubi svoj narod i domovinu i kraljevinu SHS, ali budi i katolikinja, i nemoj jaram vući s nevjernicima![10] Zar Ti, katolička djevojko, spadaš u ono šareno društvo, gdje se ne pazi na vjeru i crkvene propise, gdje je vjera »privatna«, zapravo jedna posve suvišna stvar? Katolička će djevojka biti članicom samo katoličkih udruženja. A po jasnim odredbama sv. Oca pape Pija X. i Pija XI. katoličkim se mogu smatrati jedino ona udruženja, koja se u čitavom svom uzgojnom, prosvjetnom, karitativnom, socijalnom, pa i gimnastičkom programu i radu, ravnaju prema katoličkim načelima i stoje pod nadzorom svoga biskupa i društvenoga duhovnog vođe, svećenika, što ga je društvu dodijelio mjesni biskup.[11]

Evo, što poručuje nadbiskup zagrebački, dr. A. Bauer katoličkoj mladeži:

»Svećenici su, koji vrše u vašim društvima ulogu duhovnih vođa, one zlatne karike, koje povezuju naučavajuću Crkvu s Crkvom, koja sluša. Nerazboriti su oni, koji drže, da organizacija Kat. Akcije bez ovakvih zlatnih karika može da opstoji, a bez ovih će uvijek biti u organizacijama unutarnjih razmirica, prepiraka i blagoslov Božji ne će pratiti njihov rad.«[12]

Jedno je od osnovnih načela katoličkog udruživanja, da je ženski svijet u

svojim organizacijama i radu potpuno odijeljen od muškoga. To vrijedi i za odrasle, a naročito za omladinu. Katoličke učenice valja da imadu zasebna udruženja, potpuno odijeljena od muških. Zasebne su i zabave, predstave, putovanja, redovite crkvene svečanosti.

Zajedničke mogu biti samo rijetke izvanredne svečanosti i manifestacije katoličke misli, ali samo po danu i u odijeljenim skupinama.

Austrijski biskupi zabranjuju katoličkoj omladini »sudjelovanje u društvima, koja priređuju zajedničke izlete, gimnastičke vježbe, ili plesove za dječake i djevojke, jer ih time izlažu najvećim ćudorednim pogiblima.[13] A biskupi ilirske provincije, Sedej, Jeglić, Mahnić i Karlin određuju: »Hoćemo prije svega da se u katoličkim omladinskim udruženjima spriječi svako upoznavanje ili zajedništvo mladića i djevojaka. Tako n. pr., ne možemo odobriti, da kod predstavljanja, pa bili to i pristojni igrokazi, mladići i djevojke zajedno nastupaju ili govore. Ozbiljno opominjemo, da se to ne događa«. [14] I dista su po čitavom svijetu katoličke organizacije uopće, a naročito za omladinu, potpuno odijeljene ne samo pojedine skupine, već i njihove disciplinatorne središnjice. Uzorno je provedena osobito organizacija talijanske katoličke omladine pod izravnim nadzorom Sv. Oca i pod vodstvom biskupa i svećenika. Biskupi ligurske provincije, na čelu s nadbiskupom od Genove ponovno naglašuju u svojoj zajedničkoj poslanici 1. XI. 1925., da organizovani katolici ne smiju priređivati miješanih predstava i recitacija.[15]

Jedan od rijetkih primjera u neku ruku zajedničkog rada mladića i djevojaka bio je Quickborn, jedna od poratnih organizacija katoličkog đaštva u Njemačkoj. No nakon višegodišnjeg iskustva prihvatilo je vodstvo Quickborna na II. Quickborntagu 1920. ova načela o odnošaju mladića i djevojaka u Quickbornu:

»1. Kao što čitav život, tako valja da se i odnošaj mladića i djevojaka ravna prema volji Božjoj, da donese blagoslov i da bude spasonosan za zemaljski i vječni život.

2. Slobodna njemačka omladina otklanja takvo vezanje na Božji zakon, a ne poznaje ni nerazrešivoga traka za kasniji život, kaošto to katoličkoj omladini lebdi pred očima kao cilj i zadaća. Zato mora biti razlika između Quickborna i Freideutsch, kao između katolika i nevjernika. Mi ne smijemo nikad preuzimati nazore i običaje, koji su uzrasli na posve drugom tlu.

3. Mi se u Quickbornu borimo protiv nerazumnih običaja, koji škode životu i duši (pijančevanje, pušenje, nerazumne, nećudoredne mode, zle knjige). Ali mi znamo, da je znak nezrelosti i nedostatka odgovornosti, prekidati s običajima, koji znače zaštitu za dušu i koji su za mnoge bezuvjetno potrebni .Ko misli da je jak, neka se u ljubavi sagne do svoga brata i neka ga štiti svojim primjerom, a ne da kidanjem dobrih običaja i neobuzdanošću aablažnjuje slabijega.

4. Spolna se zrelost zbiva između 14. i 24. (kod djevojaka 22.) godine. U to doba treba dati tijelu i duši vremena i snage da se nesmetano razvije do potpunog čovjeka. Mladić treba najprije da postane čitav mladi čovjek, a djevojka da se razvije do plemenite ženske duše; sredstvo za to jest promatranje samoga sebe i svladavanje samoga sebe. Tada mogu i treba da doista dozreli ljudi traže nadopunjak u

drugome spolu. Tada će biti u stanju, da razlikuju živčane podražaje od plemenite duševne ljubavi i da izaberu životnog druga po višim obzirima, a ne po slijepoj strasti.

5. Iz ovih vidika slijedi za Quickborn, kao katolički omladinski pokret, zahtjev, da su grupe odijeljene, da odijeleno rade, da odijeljeno putuju i da se odijeljeno zabavljaju. — A treba li jednom slaviti zajedničku svečanost u prisutnosti starijih, dopušteno je to kao izuzetak. No kod toga i prije i poslije, mora da se izbjegne svemu, što je s gornjim načelima u protuslovlju.

6. Dobar je običaj, da se »Ti« ograničuje samo na zaručnike i na uski prijateljski krug. Sovim običajem ne prekida Quickborn, već preporuča »Vi«. »Ti« mora biti zasluženo, a ne bez izbora nuđano.

7. Grupe, koje svojim vladanjem dolaze u sukob s ovim načelima, jako ugrožavaju jedinstveni katolički duh našeg pokreta i terete se velikom odgovornošću. One su krive, da tako teško svladavamo nepovjerenje ozbiljnih katoličkih krugova (i da su se s visoka mjesta podigli ozbiljni prigovori i protiv našeg sastanka u Burgu).

8. Mladići i djevojke, koji su navršili školske godine, neka u odijeljenim Grossquickborngrupama nastoje unijeti duh Quickborna u svoj daljnji životni krug. K tomu spada, da se češće sastaju na zajedničke, mješovite radne sjednice i svečanosti. Tada će zrelim mladićima i djevojkama — u plemenitoj uzdržljivosti i prirodnoj, neprisiljenoj ljubeznosti — biti na blagoslov, što — prerano traženo i izvršeno — može da prouzroči samo nutarnji nemir, potamnjenje, grubijanštinu, otupljenje i razuzdanost duše.

9. Neka Q. mladići i Q. djevojke dobro promisle, što će nakon 10 godina željeti, da su sada vršili. Nije za nas mjerodavno, što je ugodno, ni što nam donosi razonodu, pa ni ono, što Wandervogel ili Freideutsche čine ili govore, nego što je pravo pred Bogom i našom katoličkom savješću, to mora za nas vrijediti.[16]

Njemački je episkopat već sa svoje konferencije 1913. zabranio zajedničke gimnastičke nastupe i porke mladića i djevojaka, kao i zajedničke izlete.[17] Da to sasma dosljeno provedu i da udruženja katoličkih studenata i studentica budu i u tom smjeru doista katolička, osnovan je iza rata na poticaj i prema direktivama Episkopata Neudeutschland za studente, a Lioba za studentice.

Mladići, upitani o toj stvari, odgovaraju:

Kako bi želio da se razvija rad u katoličkim organizacijama, da učenici rade posebno, učenice posebno, ili zajedno i to: u organizacijama kao takovim?

Odgovorilo je 121 (72.4%).

Od svih odgovora (121) odgovorilo je: Posebno: 78.8% — Zajedno: 22.3% — Svejedno mi je: 0.82%.

Na redovitim sastancima?

Odgovorilo je: 116 (69.4%).

Od svih odgovora (116) odgovorilo je: Posebno: 82.7% — Zajedno 15.5% —

Na izvanrednim svečanim akademijama?

Odgovorilo je: 117 (70%).

Od svih odgovora (117) odgovorilo je: Posebno: 35% — Zajedno 64.9% —

Na šetnjama i izletima?

Odgovorilo je: 119 (71.2%).

Od svih odgovora (119) odgovorilo je: Posebno 64.7% — Zajedno: 34.4% —

Zašto?

Odgovorilo je: 93 (55.6%).

Od svih odgovora (94) odgovorilo je za p o s e b n o zato:

Jer prijeti opasnost da se pobude strasti: 43.5% — Jer će zastati rad: 10.6% — Radi ljudskog obzira: 3.1% — Jer ne mogu ni jedni ni drugi razviti svoju individualnost: 3.1% — Jer ženske mnogo govore, a malo vrijede: 1% — Jer ne dolikuje mladiću da se mnogo druži sa ženskima: 1% —

Za z a j e d n o zato:

Da se upoznamo i zabavimo: 10.6% — Zajednički se može kud i kamo bolje raditi: 7.4% — Da se muškarci priuče na žensko društvo: 5.3% — Jer je čovjeku prirođena naklonost prema ženskoj: 2.1% — Jer vlada veća pristojnost: 1% —

Kako bi po mom mnijenju ili iskustvu djelovao takav zajednički rad na: sam rad u organizaciji?

Odgovorilo je: 80 (47.9%).

Od svih odgovora (81) odgovorilo je: Zlo, slabo: 37% — Ne bi se mnogo radilo: 20.9% — Dobro: 24.6% — Više bi se radilo: 9.8% — Možda bi se povećao broj: 2.4% — Kako tako: 1.2% — Ne znam: 3.7% —

Na moje vanjsko držanje?

Odgovorilo je: 59 (35.3%).

Od svih odgovora (59) odgovorilo je: Naučio bi se vladati u njihovom društvu: 20.3% — Dobro: 30.5% — Ne bi se promijenilo: 3.3% — Uvijek bi se dotjerivao; bio bi veći kicoš: 5% — Slabo, zlo: 11.8% — Postalo bi previše ukočeno: 6.7% — Hofirao bi im: 3.3% — Ne baš dobro: 1.6% — Štetno: 1.6% — Postao bi ohol: 3.3% — Ne znam: 3.3% — Bio bi duševljeniji za rad: 1.6% — Nikako: 1.6% — Mogao bi se zaljubiti: 1.6% —

Na moj duševni život?

Odgovorilo je 65 38.8%).

Od svih odgovora (65) odgovorilo je: Zlo, pogubno: 40% — Dobro 10.7% — Javljale bi se nečiste misli, uzbudile bi se strasti: 7.6% — Više bi na njih mislio samo radi njih radio: 3% — Nastale bi borbe: 1.5% — Morao bi se dobro čuvati: 1.5% — Duh bi slabio i postajao bi neotporniji: 3% — Imao bi veći mir: 1.5% — Morao bi ići češće k sv. pričesti: 1.5% — Gubio bi svrhu: 1.5% — Stradao bi: 1.5% — Nikako: 1.5% — Paralizirao bi ga 1.5% — Bilo bi i dobra i zla: 1.5% — Bolje nego do sada: 1.5% — Ostavio bi svećeničko zvanje: 1.5% — Padao bi: 1.5% — Bio bi slobodniji: 3% — Smetaju me dame: 27.2% — Zlo i štetno: 25% — Dobro 18% — Smetalo bi im duši: 3.6% — Slično kao i na mladiće: 3.6% — I one bi samnom osjećale: 1.8% — Utvarale bi si: 1.8% — Možda bi otpale od naših redova: 1.8% — Zaveli bi ih: 1.8% — Neka idu s muškarcima u pogibelji: 1.5% — Ne znam: 4.6% —

Na učenice?

Odgovorilo je: 55 (32.9%).

Od svih odgovora (55) odgovorilo je: Ne znam: cima: 1.8% — Zaljubile bi se: 1.8% — Zanemarile bi rad: 1.8% — Njima bi se to sviđalo: 1.8% — Postale bi slične muškarcima: 1.8% — Bio bi ih možda veći broj: 1.8%.

Vidiš, da mladići hoće biti sami u svojim udruženjima i treba da budu sami. Pa zašto da im se narivavaš? A oni,

koji hoće zajedništvo, zar ne vidiš, da je to zato, da im budeš igračka . . .?

Uostalom, ne vrijede li isti razlozi i za djevojke?

»Dečki su dečki, a puce su puce, pa bili oni i u katoličkim organizacijama«, veli posve tačno jedna iskusna katolička djevojka. I zato, veli druga: »Rad u katoličkim organizacijama mora biti posve odijeljen, i to nesamo na redovitim sastancima, nego uopće, kolikogod i kadgod je moguće diferensirati učenike od učenica. Kad su naime sastanci, predavanja itd. zajednički, izvrgne se sve nehotice ili hotice u koketeriju, a predavanja i slično tek se na oko sluša. Sav rad u organizaciji gubi mnogo na ozbiljnosti . . .« Bit će onda puno ašikovanja, a malo rada, jer napretka u ljubljenju nema. »Zajednički se rad i zajedničke zabave traže samo radi lične zabave; sve je drugo puka izlika«. »Kad smo zajedno, nijesmo tako sabrane, kao kad smo same«. »Zajedno ne bismo mogle tako lijepo i ozbiljno raditi, kako možemo bez mladića«. »Drugo je polje ženskog rada i uzgoja, a drugo muškog«. »Djevojka onda lako postane kao muškarac«. »Mi ne možemo uzgajati mladića, niti mladići nas«. »Zajednički rad, ako nije zlim, dobrim plodom nije nikada rodio«. Tako se u tajnom glasanju izjavilo 114 od 147 upitanih djevojaka širom Hrvatske (a 10 od 147 nije odgovorilo ništa).[18]

U katoličkim udruženjima nastoj da stekneš katoličku kulturu uma i srca u svoj njenoj širini i dubini, prema potrebama svoga staleža. Naročito pazi, da ne budeš katolikinja samo srcem, već i umom, da u svemu dobiješ katolička načela, prema kojima ćeš prosuđivati sve: i svoj unutarnji život duše, i obiteljski život, i književnost, i umjetnost i kino, i zabave, — jednom riječi sve.

Što Ti u ovoj ili onoj stvari nije jasno, pitaj usmeno ili pismeno na sastanku, pa će onda upravitelj M. kongr. ili društveni duhovnik razjasniti svima zajedno ono, u čem ceduljica traži razjašnjenje. Ponajčešće ne zanimaju ova pitanja samo onu, koja ih je stavila, nego i mnoge, možda i sve družice. Tako će sastanci biti živahni, zapodjet će se možda mala rasprava, jedno će pitanje biti povod drugomu, a sve ćete dobivati i neopazice katoličko shvaćanje svih životnih prilika i pojava. Gdje je god moguće, neka se osim toga drže sustavna predavanja o vjeri i nevjeri, o znanosti i vjeri, o liturgiji, o položaju i pozivu žene u svijetu s katoličkog stanovišta, crkvenoj povijesti itd. Ta predavanja neka redovito drži svećenik, ili stručnjak.

Sa svojim ćeš se družicama moći u katoličkom djevojačkom udruženju lijepo zabaviti, odmoriti i napjevati. Tamo ćeš se priviknuti i otmjenom saobraćaju s drugima.

Nadbiskup zagrebački dr. A. Bauer ističe, da je Orlovstvo postalo uzorom svim uzgojnim organizacijama u našem narodu,[19] pa stoga i drugi naši biskupi naročito đaštvu preporučuju Orlov-

stvo, koje je i sam sv. Otac Papa Pij XI. tako oduševljeno pozdravio i bla goslovio u rujnu 1925.

Već je 1920. biskup Mahnić poručio katoličkom đaštvu u mariborskoj poslanici: »Za sadanje Va doba naročito preporučam, da proučavate i širit ideju i organizaciju Orlovstva i to ne samo u svojim redovima, nego i među seoskom i gradskom omla dinom. Orlovska će ideja ne samo jačati Vaše tijelo nego će unijeti u Vaše redove još više samoprijegora i snage i bit će Vam od izvanredne koristi i u Vašem kasnijem radu među kršćanskim pukom.«

»Ja o Orlovstvo vežem ponajljepše nade za budućnost katoličke Crkve u hrvatskim zemljama i očekujem od njega katolički preporod naše omladine . . . Ja bih najvolio, da bi se i đačka mladost okupila oko orlovske zastave, upravo radi one ispravne načelne orijentacije i onog dobrog duha, koji struji kroz Orlovstvo . . . A briga će biti onda orlovskog pokreta, da đačkoj mladeži uz općenita životna načela dadne priliku i za odgoj uma i srca i za pripravu za posebne, časne zadaće života, što ju čekaju«. Nadbiskup dr. Šarić HOS-u 10. V. 1926., K. Tj. 1926. br. 22, 5. Osserv. Rom. 19. VI. 1926.

Papa je Benedikto XV. nazvao Orlove: »defensores fidei«.

»Nada sve privlači naš pogled ova divna reprezentacija hrvatske omladine, ovi orlovi. Orlovi su nekad u stara vremena odlijetali iz carskog Rima — da osvoje svijet, a danas vidimo cvijet hrvatskoga naroda, još ljepše okrunjene Orlove, radosne, miroljubive i prožete mladenačkim zanosom, kako se vraćaju u Rim, kao Majci svojih duša. I zato Vas, Orlovi, pozdravljamo iz svega srca, pozdravljamo Vas kao Namjesnik Isusa Krista, Božanskoga Ljubitelja čiste, zanosne i odlične mladeži . . . Naši su predšasnici s punim pravom nazvali Vaše pređe »Antemurale Christianitatis«. . . . I Vi treba da velikodušno nastavite ove

slavne tradicije i da budete bedemom Svete Crkve....

Dragi moji Orlovi! Vašom iskrenom i zanosnom vjerom, prožetom zdravom katoličkom kulturom, svrstani ste kao nepobjediva vojska. Ovu vjeru treba da sve više produbljujete i svojim apostolskim primjerom širite među ostali svijet. Orlovi i Vi svi ostali! Uvjereni smo, da ste oduševljeni za onu Katoličku Akciju, od koje sve očekujemo za preporod pojedinca, obitelji, društva i čitavog svijeta. Katolička je Akcija apostolat svjetovnjaka, koji pomažu apostolat svećenika i Episkopata . . . Bitno je raditi s apostolima, surađivati u apostolatu. Katolički svjetovnjaci, prožeti revnošću za prosvjećivanje obitelji, za Crkvu i vjeru, bitni su članovi Katoličke Akcije. Pa kad se vratite svojim kućama, budite svi bez razlike sve više zagrijani za ovaj apostolat« — »koji je bitni dio kršćanskoga života i pastirske službe«. Papa Pijo XI. hrv. Orlovima 18. IX. (K. L. 1925. br. 38, 477).

Jedno Ti ipak ne smijem sakriti. I život i rad u udruženju, pa i u najboljem, krije često velike pogibli. Ne zaboravi nikad, da je prva Tvoja socijalna dužnost biti kći i sestra, da je i prva Tvoja zabava: Tvoja obitelj. Ne zapusti nikad svojih obiteljskih dužnosti kao kći i sestra, radi kojeg mu drago udruženja, sastanka, predstave, izleta.

Druga je pogibelj, ako djevojačka udruženja hoće raditi sve isto kao i muškarci. A ništa nije gore i pogibeljnije od toga. Kao što je različito tjelesno ustrojstvo, ćud i shvaćanje, tako treba da se razlikuje život i rad djevojačkih — i uopće ženskih — udru-

ženja od muških društava. Ne smetni nikad s uma, da si djevojka, i da nije sve zgodno za Tebe, što je zgodno za muškarca. Budi ponosna na djevojaštvo svoje i onda, kad se radi o stupanju, igrama, i gimnastičkim vježbama ...

Konačno se u društvenom životu može desiti, da radeći u društvu i žrtvujući se za druge, zapustiš sebe. Čim opaziš, da Te društveni rad ili zabave tako vežu, te zapuštaš svoj duhovni život, zanemaruješ molitvu, duhovno čitanje — a možda i vjerske dužnosti, — odmah pođi u se i radi nešto manje i umjerenije u društvu — budi uvjerena, ići će i bez Tvog prekomjernog rada, možda i bolje. Najbolji rad, i u društvu, jest uzoran kršćanski život.

Najuspješniji je apostolat, apostolat primjera.

Moda.

Ne će haljina na nebo, već duša.
(Nar. posl.).

Što je moda? »Moda je uvijek nepostojana, promjenljiva i hirovita«. — »Tko se najviše nosi po modi, ne će znati reći, što je to moda. Moda je ono, što čini odijelo, ili šešir, ili cipele, danas veliko, sutra malo, danas šiljasto, sutra okruglo, danas bijelo, sutra crno, ili crveno ...« — »Moda je jedna napast više na svijetu«. — »Moda je ugađanje svijetu i sjetilima«. — Tako misle o modi Tvoje družice. A što sudiš Ti o modi? Odijevaš li se tako, kao da se bez mode, ove moderne i najmodernije mode, ne može živjeti? »Smiješno bi bilo« — veliš — »obući se onako, kako se nosilo pred 50 godina«. Imaš pravo. I ovakvo »starinsko oblačenje« upada u oči, kao i moderna nečedna moda. »Starinska moda« nije znak prave pobožnosti i čednosti, barem ne redovito. Nije dakle potrebno i nitko ne zahtijeva od Tebe, katolička djevojko, da se nosiš kao kakvo strašilo, koje tjera ljude od sebe. Neka Tvoje haljine budu lijepe, čiste i uredne. Svojim haljinama i čitavoj svojoj vanjskoj pojavi možeš i moraš posvetiti neku brigu, naročito, da se nedjelja i blagdan i odijelom razlikuju od drugih dana. Ali, — koliko tih »ali« da Ti kažem? Nemoj biti poput onih modnih lutkica u izlozima ili modnim žurnalima. Ti se smiješ, kad se sjetiš, kako su bile djevojke obučene pred 100 godina. No znaj, da je onda bila takva moda. Onda je to, čemu se Ti danas smiješ, bilo moderno ... A za 100 godina smijat će se ljudi Tvojoj

»modernoj modi« ... Nije sve lijepo, što je moderno. I nije sve čedno, što je moderno. Na čednost pazi samo čedan čovjek. A katolička djevojka treba da bude uzor čednosti. Kod izbora svojih haljina treba dakle da ne paziš toliko, je li to po najnovijoj modi ili nije, nego: je li lijepo i čedno.

Možeš se prilagoditi modernoj crti, boji i kroju odijela i izboru tkanina, doklegod sve to ne vrijeđa Tvog djevojačkog ponosa i Tvoje djevojačke čednosti.

Ne ćeš li da uzalud bacaš velike svote za svoju toaletu — zapravo za prekomjerno kićenje i isticanje svoga tijela — treba da izbjegneš svemu, što je u kroju, u boji, ili ukrasu odviše ovisno o neprestanim promjenama hirovite mode. Svaka haljina treba da izdrži barem nekoliko godina, a ne da je nosiš samo jednu »modnu sezonu«!

Na pitanje: Zašto se djevojke oblače po modi, svi se djevojački odgovori u glavnom slažu: »Da budu ljepše«. »Da se što više sviđaju mladoj gospodi i svemu svijetu«. »Jer se hoćemo dopadati, a to je svojstvo žena, naime taština«. — »Da budemo moderne i lijepe«. »Jer se svi tako oblače«. »Da nam

se ne bi rugali, da se oblačimo kao opatice ili stare babe«. »Da se svaki za njima okrene«. »Neke se odijevaju po modi zato, da istaknuo ono, što svaka pristojna djevojka sakriva«. Pitaj i Ti samu sebe: »Kako se odijevam? Držim li se mode? Zašto?«

Zašto se ljudi uopće odijevaju? Odijelu je svrha, da pokriva ljudsko tijelo i da ga štiti od vremenskih nepogoda. Adam i Eva s početka nijesu imali odijela u raju zemaljskom. Nijesu ga ni trebali. Nije ih bilo stid, jer su se sjetilne strasti pokoravale volji i razumu, dok naši praroditelji nijesu otkazali poslušnost Bogu. A kad su radije poslušali glas zmije negoli da i nadalje prinašaju onu malu žrtvu Gospodinu Bogu, pobunila se sjetilnost protiv razuma, i od onda osjeća svaki čovjek u sebi neuredenu sjetilnu pohotu. Ta je pohota prirođena svakomu čovjeku, a neuredna je zato, jer se ne pokorava razumu i volji, već se diže i bori protiv našega duha i protiv Božjega zakona. Prvi su osjetili ovu neurednu tjelesnu pohotu Adam i Eva iza istočnog grijeha; »i opaziše, da su bez haljina, i bilo ih je stid. I sačiniše sebi haljine od smokova lišća«.[1] Od toga nas časa na štiti odijelo

samo od vremenskih nepogoda, nego i od požara neuredne strasti. Odijelo ima da nadomjesti onu tajnovitu haljinu posebne milosti Božje, koja je Adama i Evu prije istočnoga grijeha tako zaodijevala, da ih spolna razlika nije uzrujavala, jer su jedan u drugome gledali živu sliku i priliku Božju, a prirodni su se nagoni, koji u sebi nijesu nikakvo zlo, pokoravali njihovu razumu. Tko dakle haljinama ističe upravo ono, što haljine treba da sakriju, taj je ili prilično bedast, ili strašno drzak. I doista! Znadeš li, tko daje smjer i pravac današnjoj modi? Najpokvarenije žene u Parizu. Sada shvaćaš, zašto je moda danas tako nečedna. Pogledaj malo bolje haljine ovih načičkanih djevojaka, pogledaj i svoje haljine! Pogledaj se u ogledalo. Je li s v e čedno? Razumije se, da ne ćeš vući za sobom »šlep«. Ali nije li Ti možda suknja ipak prekratka, preuska, otvorena ... Zašto? ... Ljeti ćeš obući laganu haljinu. Vrat Ti može biti slobodan, a i rukavi mogu biti nešto kraći, nego zimi. No mora li ta haljina biti tek neka prozirna koprena, koja tjelesne oblike više otkriva nego pokriva? Zašto se izabiru tako napadne boje čarapa, koje se tako jako odbijaju od sa-

svim kratke suknje? Zašto su čarape tako prozirne i bojadisane kao da ih nema?

Nije li to zato, jer djevojka hoće da istakne i pokaže svoju »ljepotu«? Mnoge djevojke primiećuju, »da se to sviđa muškarcima«, da se »tako privlače muškarci«. Da možeš čuti one razgovore, što ih vode mlada gospoda na Zrinjevcu za vrijeme promenade, da možeš zamijetiti njihove misli, vidjela bi, kako djeluje nečedna moda na muškarce, kolikim je grijesima uzrok. Mnogi mladići odgovaraju na pitanje, koja je najveća pogibelj za njihov čisti život: »današnja ženska moda ..., kratke i uske suknje ..., kratki rukavi, decolté, čarape, koje su sada u modi«. »Ali zašto da uvijek pazim, kako će se moja haljina dojmiti muškaraca ... Pa neka nas ne gledaju ...!« Da, u tom grmu leži zec ... »Neka nas ne gledaju ... ali mi se odijevamo tako, da ih silimo, da nas gledaju ... T a k o smije gledati ženu samo njezin zakoniti muž. A djevojačka čast i ponos traži, da je t a k o nitko ne gleda, da barem sama ne daje povoda t a k v i m pogledima.

»Idem li ulicom, pogledat će me svaki, ako sam lijepo obučena. A ako ne, ne će me uopće uočiti. To se isto događa u kazalištu, u vlaku i na svim mjestima, gdje se dolazi sa stranim ljudima. Imadem li kakvu novu haljinu, nekako se zadovoljnije čutim. Ne mislim zlo, kad imadem malo nečedniju haljinu. Vidim druge. Vruće mi je. Kupim — sviđa mi se — pa na drugo i ne mislim. Ako je to kojemu muškarcu napast, neka ne gleda. Ne, ne! Bilo bi mi žao, ako se muškarci ne bi obazirali na moju »toaletu« ... Nosim kratke suknje, jer mi bolje stoji i jer hoću, da svaki vidi kako sam lijepa ... Uvjerena sam, da i druge nose kratko zato, jer svaka hoće da pokaže, kako je lijepa ... Čini mi se ipak prestrogo, ako se gleda i na boju čarape. Pa to je bar svejedno!«

Kako je moderna poganska moda prešla u zadnje vrijeme već svaku granicu, morali su biskupi po cijelom svijetu, potak-

nuti od samog Pape Benedikta XV. 21. IX. 1919. i Pijom XI. 25. V. 1923., 15. VIII. 1925., 14. II. 1926., izdati posebne i jasne odredbe o ženskoj nošnji, naročito kod primanja sv. sakramenata i kod prisustvovanja službi Božjoj.[2]

U našim je krajevima dalmatinski episkopat u svojoj zajedničkoj poslanici 2. IV. 1924. dosta jasno i opširno govorio o modi i osudio onu nošnju, u kojoj žena nije doduše gola, ali ni odjevena.[3] Nasljednik biskupa Mahnića na biskupskoj stolici krčkoj, dr. Srebrnić, izdao je na bijelu nedjelju, 11. IV. 1926. posebnu okružnicu o modi. Iz te poslanice vadimo ovo: »Sablažnjivim odijelom smatramo svako — i to je najmanje, što se u tom pogledu zahtijeva, — koje ženskinju ne pokriva tako, da zatvoreno siže na leđima i prsima do vrata, poviše da siže do ispod koljena na nogama i do ispod lakata na rukama. Osim toga se smatra nečednim i nedostojnim također ono odijelo, koje je sašiveno od tkanina prozirnih i mrežastih, tako da ne sakrivaju tijela, nego ga pače još više otkrivaju.. Svojim svećenicima nalažem još posebice, da ne smiju ni jedne ženskinje pustiti k svetim sakramentima, ako nije pristojno obučena. Kod pričešćivanja treba svaku mimoići, koja nije odjevena, kako je gore opisano. Pogledom na sv. krizmu neka se pamti već sada, da ne ću ni jednoj djevojčici podijeliti taj sveti sakramenat,

ako bude ona sama ili njezina kuma nepristojno odjevena. Ta odredba glede odijela vrijedi također za učestvovanje kod vjenčanja i krštenja u crkvi.«

Pripominjemo, da je to najmanje, što se može tražiti i da to ne vrijedi samo za crkvu i za vjerske priredbe, nego i inače, kako to ističe naročito biskup linački dr. Gföllner u svojoj korizmenoj poslanici 1926.[5] Biskup Gföllner je izdao za svoju biskupiju gotovo doslovno istu odredbu, kao i kod nas biskup Srebrnić i tu je odredbu Papa Pijo XI. naročito potvrdio i pohvalio 20. III. 1926.

U praksi treba paziti, da ni »bluza« ni suknja ne bude preuska. U stanovitim krajevima i zgodama može se dopustiti najviše t. zv. decolte a la Vierge. Kod plesa i plesač i plesačica treba da nose rukavice. Rukavi uvijek barem do ispod lakta, a suknja dobrano ispod koljena, tako, da se ni kod hoda ni sjedjenja ne vidi koljeno; gornja trećina noge (od koljena do gležnja) treba da bude uvijek pokrita. Vidjeti se smije samo uži dio noge. Samo djevojčice ispod 10 godina smiju nositi suknje do koljena i kratke čarapice. Čarape ne smiju biti prozirne niti boje poput puti.[6]

Značajno je, da je po želji pape Pija XI. naročita nakana apostolata molitve za cijeli svijet za svibanj 1926.: Kršćanska čednost žena u nošnji.

»Dosta je žalosno, da smo mi katolikinje uopće dale se tako daleko zavesti nečednom modom, te smo prisilile Crkvu i biskupe, da nam propisuju, kako ćemo se oblačiti. Ti su mi se propisi isprva činili vrlo strogima. Danas uviđam, da nijesu. Djevojka, koja se drži tih propisa, ipak može biti moderno obučena. Nijedna moda nema samo jedan model. Uvijek ih ima više, pa će se naći i koji čedniji ... Što se čarapa tiče, rekao mi je pred kratko vrijeme jedan mladi gospodin: »Sad su došle u modu čarape, koje se nama muškarcima sviđaju, one »flajšrot«. Uh, to draži i djeluje!« Pa eto, kad su muškarci takvi, ne davajmo im barem mi priliku da griješe . . .«

Svaka »sezona« ima svoje haljine. »Pa naravno!«, misliš Ti. Zar zbilja? Današnja moda misli posve drukčije. Moderni su zimski ogrtači krznom opšiveni po donjim rubovima, dakle upravo tamo, gdje krzno ne može da ispuni svoju pravu zadaću: da ogrtač bude topliji. Moderne su cipele za snijeg podstavljene suknom i opšivene krznom, a iz njih viri noga u tankoj i prozirnoj svilenoj čarapici. Je li to pametno? Naš Ličanin veli: »Voziš li se preko Vratnika o Petrovu, ponesi bundu; a voziš li se o Božiću, ako hoćeš, ako ne ćeš!« O Božiću će se naime svatko toplo obući, jer znade da je zima. Ali Vratnikom može i usred ljeta zaurlati hladna senjska bura, pa je zato pametno, ako se putnik i ljeti toplo obuče, da ne prozebe od bure. No zar je pametno i to, kad gospođe i gospodične šeću Zagrebom s krasnim krznom oko vrata, a toplomjer kaže na Petrovo 20° Réaumura? Ili — o Božiću, kod 10° ispod ništice — imadu oko vrata ovratnik od krzna, ali je haljina na leđima i prsima sasvim izrezana.

Moda razotkriva i razgaljuje neke dijelove tijela, da ih istakne. A druge opterećuje nesnosnim teretom dvostrukih i trostrukih podstava i nabora, opet samo zato, da ih istakne. Moda ide bezobzirno samo za postignućem *svoga* cilja, a taj se zove kratko i jasno: razdraženje sjetilnosti. Zato i posve pravo veli jedna djevojka: »Moda je tjelesni užitak i nije ju briga za dušu — za *ljepotu duše*«.

Ne oklijevaj, već odmah pregledaj i udesi svoje haljine tako, kako to traži njihova svrha, zdrav razum i Tvoja djevojačka čednost. Ne stidi se biti čedna i ponosna djevojka! To je prvo i najglavnije. A drugo je s time u vezi: ne odijevaj se napadno!

U ratu su bili vojnici obučeni u sivu ili zelenu uniformu, da ih neprijatelj u šumi ili na polju ne može tako lahko razabrati. I u borbi života vrijedi isto. Što se manje ističeš, što manje »padaš u oči«, to bolje za Te. I to: što se manje ističeš svojom »modernošću«, i što se manje ističeš svojom napadnom »staromodnošću«.

Otvori oči i pogledaj oko sebe u školi, u uredu, u radionici. Možda opaziš među svojim družicama koju djevojku, koja Ti dosad »uopće nije pala u oči«. Ona se ne ističe, a tako je dobra i zlatna! Jesi li naišla na takvu djevojku, tada joj

se približi i budi i Ti takva! A nema li među Tvojim poznatima takve, prednjači drugima! »Ali ja sam sama! Ne ću i onako ništa postići!« Skrbi ponajprije za sebe samu! Tada ćeš izbjeći mnogoj opasnosti, a u opasnostima bit ćeš značajna i ponosna. Neka i Tvoje čarape, i Tvoja haljina, i Tvoja frizura, i Tvoj šešir budu izražaj Tvog djevojačkog ponosa i djevojačke ljepote. Kakva je to ljepota, koja se gubi u hrpi ptičjih pera, papirnatih ruža, pravih — ili krivih — krzna, napadnih češljeva i umjetnog crvenila? U Tebe će se ugledati druga, a u vas dvije treća... I mnoga će majka kazati svojoj »modernoj«, »uvijek feš« kćerčici: »Gle onu tamo, kako je uvijek jednostavno i čedno, a lijepo obučena... S Tobom se mladi ljudi igraju, kao s lutkicom, i laskaju Ti, a nju poštuju... i mnoga je majka želi sebi za snašu...«

»Ali moja me majka sama sili, da nosim kratko i usko! Ona mi sama kupi i čarape... Ja ne odlučujem sama o svojim haljinama, nego moram slušati majku!« Da, Ti moraš slušati majku, u svemu, što je dobro, u svemu, što je u skladu s Tvojom savješću, s Božjim i crkvenim zakonima. Ako bi Te dakle majka silila, da nosiš nečedne haljine, tada budi majci u svemu dobra i poslušna, ali je moli, da Ti ne

priječi, da se lijepo, ali uza to i čedno odijevaš. I sigurno će majka uvidjeti Tvoje razloge i bit će konačno vesela, što imade tako ponosnu kćerku.

Znaj i to: nečedne će mode biti, dok je svijeta i vijeka. Gomila će biti uvijek tašta, pa će prodati i svoju čednost za taštinu. A Ti treba da svladaš svoju taštinu — jer i Ti si malo tašta... Po oku se i odijelu pozna tašta Evina kći. Po oku se i odijelu pozna i Marijino dijete.

Ne bi li mogla polagati nešto veću važnost na praktičnu svrhu rublja i odijela? Rublje i haljine nijesu samo predmet raskoši, već treba da budu i trajne i lijepe. Ne bi li i građanske hrvatske katoličke djevojke mogle biti same svoje švelje i vezilje?[7] Zašto ne bi i Ti sama šivala i vezla svoju opremu i haljinu pod nadzorom iskusne majke ili učiteljice? Tvoje bi marne i neumorne ručice stvorile mnoga uzor-djela, kojima bi se veselila i njima se ponosila!

Ljeti je 1920. u Zagrebu boravio kardinal Dubois, pariški nadbiskup. Obišao je čitavu Evropu i vraćao se u Francusku. Pregledavajući Zagreb došao je i u samostan čč. ss. milosrdnica, gdje su mu učenice priredile malenu akademiju. Pjevale su hrvatske narodne pjesme, a

odjevene su bile u raznolikim narodnim nošnjama. Taj je prizor kardinala Duboisa i njegovu pratnju tako zadivio, da je kazao: »Kad bi Hrvatice znale, kako je lijepa njihova narodna nošnja, uvijek bi se tako odijevale, a ne bi se povodile za tuđom, često iskvarenom modom!« — I to nam mora kazati jedan — Francuz!

Znam, nije moguće da budeš svagdan u narodnoj nošnji. Ali odijevaj se uvijek tako, da pokažeš čitavome svijetu, kako si se emancipovala od pokvarenog ukusa, kako nijesi robinja poganske mode. A možeš li, osvani u svečanim danima i zgodama u narodnom ruhu. Zavoli svom dušom naše narodno vezivo i tim divnim blagom hrvatske pučke umjetnosti s a m a uresi svoje odijelo. Nova francuska moda preuzimlje u kroju i vezivu orijentalne motive vrlo slične našoj narodnoj nošnji. Slikar je Seitz, koji je svojim divnim slikama uresio đakovačku stolnu crkvu, silno zavolio hrvatsku narodnu nošnju. Bio je Nijemac, a živio je mnogo u Italiji. Po Mlecima se šetao u slavonskoj narodnoj nošnji. Talijanskim se gospođama ta nošnja tako svidjela, da su kao pomamne naručivale za sebe različite nošnje iz Hrvatske sve do

— opanaka. Ne moraš baš opanke da nosiš, ne boj se! Ali zar m o r a j u Tvoje noge biti obučene upravo u »Šimi-firtlšue«? »Bole me prsti i zima mi je, ali moram i to trpjeti, jer je moderno«. Kad bi opanci došli iz Pariza — kako bi onda bili lijepi! Zar se uvijek moraš povoditi za tuđom modom? Zar ne bi hrvatske katoličke djevojke mogle stvoriti s v o j u modu? Način odijevanja je izraz shvaćanja života. Zato će katolička djevojka slijediti i ovu riječ biskupa Malnića, kad joj u svojoj mariborskoj poslanici poručuje da bude čitavim svojim svaćanjem života, n o š n j o m i ponašanjem svijetao primjer svojim družicama i čitavom svijetu.

»Smijem li odrezati kosu kao dečko? — Smiješ. Po duljini se kose ne mjeri ni pamet ni poštenje. No nemoj reći, da nosiš kratku kosu, jer je to spretnije. Hoćeš li »Bubikopf« držati u redu, tada to stoji i više vremena i više pažnje i više novaca nego obična frizura. — »A smijem li nositi sasvim kratku kosu, potpuno kao dečko?« Promisli sama, je li zgodno, da Vi djevojke u svemu nasljeđujete muškarce. Zar nemate vrijednost same u sebi? Nemoj dakle sebi

umišljati, da si dečko, i nemoj se tako ponašati.

Njezino Veličanstvo — moda!

Vidio sam umirati mladu djevojku.

To se uostalom događa u gradovima nažalost vrlo često.

Ali ova mlada djevojka, što sam je vidio umirati, n i j e m o r a l a u m r i j e t i.

Mlada ko kap, samo zdravlje, iz zdrave obitelji, razumna i ljupka. Imala je svega, što čini život podnosivim i ugodnim.

Ipak je umrla, nakon što se deset dana otimala. Njezini životni korijeni bili su tako jaki, da je agonija trajala tri dana i tri noći. I u posljednjem času, kad je bilo napokon svršeno, oteo joj se krič, kao da je zaječao mladi hrast pod divljim sjekirom drvara.

Pogledao sam je i mislio sam u sebi: »Kad bi to vidjeli oni, koji su je ubili!«

*

Jer nju su u b i l i.

To mi je tumačio liječnik, kad smo silazili niz skaline:

— Gledajte samo, što se sada zbiva u prirodi: zima je... opasna zima... gripa, studena kiša, sjevernjak i sunce...

Dragi se Bog pobrinuo za toplo krzno svim onima, koji ne mogu da ga kupe... sve životinje imadu svoje bunde, dapače i najmanji pupoljci.

— A šta rade oni, koji određuju, kako će se nositi naše djevojke? Oni, koji su odgovorni za ta mlada tjelesa, za tu nadu našega plemena i budućnosti naše? Oni, koji stvaraju modu? ... Sve te šveljе...? Svi ti krojači...?

— Evo što rade, nesretnici! Oni nam u s r e d z i m e upravo zločinački s v l a č e tu djecu.

— I od toga je ova djevojka eto umrla.

*

Došli smo na glavnu ulicu.

Bilo je to prošloga četvrtka... Vjetar je bijesnio; rastopljeni snijeg pretvorio se svagdje u ledenu i blatnu bljuzgavicu.

— Vidite li ih? I recite mi, nije li to mahnito!...

I on mi pokaza skupinu malih, oko vrata razgoličenih djevojčica; ispod bijelila provirivala im pomodrjela lica, preko golih ruku ogrtač jedva prebačen, tanke čarape, sasvim malene otvorene cipelice, što svagdje propuštaju vodu i ulični kal.

I liječnik je govorio:

— Eto, ovako se razboljela ona djevojka. Vrlo živahna, vrlo razgovorna izlazila bi iz pisarne, gdje se i suviše ložilo... gazila je vodu... čekala na propuhu na tramvaj... I, eto!

A završio je ovako:

— Oni, koji su izmislili tu nesretnu modu za ove jadne djevojčice.... imaju krvlju omaštene ruke.

*

Ove su mi riječi ostale u pameti: imadu krvlju omaštene ruke.

Moje uspomene potvrđuju ovu tužnu istinu.

Koliko mladih djevojaka vidio sam umirati ove godine! Ja sam ih često upozoravao. Ali djevojke su kao ptičice. One toga još ne znaju; jer mi pamtimo samo one stvari, što nam ih je patnja zasjekla u naše vlastito tijelo.

Ali... roditelji? — reći ćete.

Roditelji... Većina njih pristaje danas na sve...

Mamica to zna, i šuti... Tatica suče sijede brkove i — također šuti.

*

U ženi ima nešto božanska, tako su govorili nekada naši oci.

Kad mladić sanja o djevojci, on traži uvijek nešto više od svagdašnjih djevojaka, traži vječnu djevojku, kao što je bila njegova majka... njegova baka...

Jadni mladići... Tražite je!... Gdje si, djevojko Gospina!... Ima ih još, bez sumnje... i bit će ih uvijek. Ali to nije ona, koja se i smije po modi... Ta spada među one druge... ona je poslušna ropkinja, koja na koncu konca ipak nije sretna. Čini se da i ona sama trpi od svoje ludosti, ali joj ipak gotovo uvijek popušta.

— Protiv mode ne da se učiniti ništa! — reče mi jedna.

I časna bakica — ima joj 80 godina — uvjeravala me:

— Sam Gospodin Bog bio bi u tome nemoćan!...

— Nije moguće opirati se struji, koja nas vuče sa sobom!... primijeti jedna druga... Eto vidite moju bilježnicu... Osamnaest plesova do Uskrsa!...

— Kad vam bude bolje, Vi ćete biti pametniji, zar ne? — rekoh jednoj mladoj bolesnici.

— Ne znam!... — uzdahnu ona. — Vi valjda mislite, da ja radim ono, što bih ja htjela?...

I to je baš ono. Rđavi primjeri dolaze često s više strana.

Još se jučer smijao jedan brijač koliko je god mogao... Pomislite! Dvije bake... čujete li?... Dvije bake došle k njemu, da im podstriže kosu... sijedu kosu! i to na kratko... sasvim na kratko!...

I brijački umjetnik učinio je to dakako odmah, najpriravnije. Jadna kosa, jednoć ponos i ljepota ženska!...

*

I tako moda žari i pali po miloj volji. Zašto bi se i ustručavala? Sve uzmiče pred njom, sve joj popušta. I čovjek se pita sa strahom, šta li će ona učiniti do godine od žene i od djevojke.

Izlozi velikih gradskih trgovina bili su nekada na glasu radi svoga otmenoga ukusa, a danas se tamo izlažu haljine i rublje, koje naviješta propadanje i rasulo... rublje za izgubljene žene...

Zašto da se ustručavaju te trgovine? Jer čini se, da se ne nađe nijedna mušterija, koja bi tome prigovorila.

Neka sada ne dođe kogod da nam priča o eleganciji i estetici. Jedan starodrevni je kip lijep po onoj mirnoj ljepoti vječne linije... one linije, koja je izišla jednoga dana iz misli Božje. Između ovoga kipa i između modela izloženih u trgovinama ima čitav jedan bezdan, koji dijeli Ideal od izvjesne tužne i mutne pokvarenosti.

Zar je moda zaista tako svemoćna, da može bez ikakva obzira izvrgavati ruglu, upropašćivati, blatiti i ubijati?...

Ili će se pak napokon ipak još naći u našem društvu mladih žena, koje imadu toliko pameti i srca, da će staviti modi jednu ogradu, ogradu svoje časti, svoga zdravlja, svoga poštenja i svoga ponosa?

Šetnja.

Gospode, Gospode naš, kako je divno Ime Tvoje po svoj zemlji! A. S. 1.

Šetnja nije luksus. Ne ideš li redovito u šetnju, postati ćeš ubrzo troma i nevesela, a možeš i oboliti. Hoćeš li da ostaneš zdrava, vedra i svježa, treba da ideš redovito u šetnju na svježi zrak.

Nije dosta, što ideš u školu, pa opet kući, ili što odeš do kuće, gdje Ti prijateljica stanuje. To nije šetnja. Šetnja je odmor. A ne ideš u šetnju ni onda, pođeš li nekoliko puta promenadom ili korzom gore — dolje, promatrajući prolaznike i izloge i pokazujući sebe... Ne treba da se tuđiš od svijeta, i da se bojiš proći promenadom, kad Te put

onuda vodi. No nemoj se u onoj gomili gurkati sate i sate. Tako ćeš možda postati »poznata pojava« ali ne ćeš u onoj vrevi i prašini naći ni odmora, ni oporavka. Možda ćeš se »dobro zabavljati«, ali ne ćeš se kući vratiti ni bolja, ni zdravija, ni zadovoljnija, ni svježija.

Zašto se neke djevojke šeću po promenadi? Evo Ti nekoliko iskrenih odgovora na ovo pitanje: »Da mogu pokazati svoju opravu«. »Da se tko u njih zagleda«. »Da se komu dopadnu«. »Da se upoznaju s kojim lijepim gospodinom«. »Da malo koketiraju«. »Da se s kim sastanu«. »Da se dečki ogledavaju za njima«. »Da se drugi naslađuju u njihovoj tjelesnoj ljepoti«. »Da gledaju modu«. »Da im prođe vrijeme«. »Da se zabave s družicama, još više s mladićima«. »Šeću zato, jer traže kavalira, a ne zato kako one kažu, da se odmore. Odmoriti se mogu i kod kuće i još vie u vrtu, ili šumi.« »Ja ne znam, pošto idu druge na promenadu. Znam samo za sebe. Ja idem, da ženskima pokažem odijelo, i da vidim onoga, koga ljubim«.

Promisli malo: jesu li doista Tvoje družice spomenule pravi razlog, što mladu djevojku — možda i Tebe — vuče na promenadu? Ako su istinu rekle — a o tome nijesi sigurno ni časka posumnjala — tada se pridruži onoj svojoj družici, koja veli: »Kad imam vremena, uzmem lijepu knjigu u ruke, ili idem šetati u šumu«.[4]

Da Ti pravo kažem, prošao sam češće promenadom, da proučim taj život tamo, i da vidim, kako se mladi svijet tamo vlada. Moja su opažanja u potpunom skladu s gornjim izjavama i priznanjima Tvojih družica.

Pođi u šetnju sa svojim roditeljima, braćom, sestrama i družicama, ali pođi ravnim i mirisavim poljem, cvijetnim vrtom i voćnjakom, šumom zelenom! Uživaj i odmaraj se u svježem uzduhu i prirodnim ljepotama. Svaka nedjelja i blagdan neka bude namijenjena službi Božjoj, kućnoj zajednici i zajedničkoj šetnji u Božjoj prirodi. Ti se čudiš, kako je mogao sv. Franjo Asiski tako voliti svaku prirodnu pojavu, mjesec, zvijezde i sunce, kišu i poljski cvijetak, i nazivati ih svojom braćom i sestrama. Ti se čudiš, kako je taj veliki svetac propovijedao pticama, a sv. Ante ribama. Ti se čudiš, jer si tako daleko od prirode! Otvori oči i gledaj, kako je lijepa i veličanstvena Božja priroda. »Pogledaj ljiljane, kako rastu... ni Salamon u svoj svojoj slavi ne bijaše obučen kao jedan od njih«.[1] Sva ona lica, haljine i šminke na promenadi nijesu tako lijepe, kao jedan obični poljski cvijet. Otvori oči i počni razumijevati Božju prirodu! Uči se raspoznavati cvijeće i drveće, prisluškuj potočiću, što tiho romoni, čuj divni pijev slavuja i ševe, raduj se nestašnim leptirima i marnim pčelama. Zar Ti ništa duši ne govore snježne poljane, vrbine mace, zlatno klasje, puni grozdovi? Zar

Ti je kruh dobar samo za jesti, a jabuka samo slatka kad je grizeš? Vrati se k prirodi, njezinoj ljepoti i svježini! Udiši punim plućima svježi zrak, raduj se suncu i svijetlu, snijegu i ledu, i pjevaj u svojoj duši: »Hvalite Gospoda sunce i mjesec i zvijezde, hvali ga roso, kišo, i ti, vjetre! Neka hvali Gospoda noć i dan, neka ga hvali ljetna žega i zimska studen! Neka hvale Gospoda zemlja i bregovi, neka ga hvale oblaci i munje! Hvalite Gospoda izvori, rijeke i mora, hvalite ga sve ribe i ptice!«[2] »Gospode, Gospode naš, kako je divno Tvoje ime po svoj zemlji!«[3]

Ples.

»Tko hoće s đavlom ludovati, ne će se moći radovati s Kristom«. (Sv. Petar Krizolog u propovijedi o plesu.)

Sjećaš li se? Bilo Ti je 10 godina. Majčica Ti je sašila novu haljinu, koju si davno željela. A Ti si čitav dan pjevala, vrtila se i poskakivala od veselja. Ti si plesala. Ples zapravo i nije drugo, nego izražaj radosti mladoga života. Ali — da to ne znam i sam, poučilo bi me Tvoje začuđenje — kako se razlikuje ovo poigravanje radosti mladoga života

od plesanja u plesnoj dvorani, uza svu etiketu i gardedame!

Prvi ples u plesnoj dvorani — djevojačko očekivanje!

Dvorana je sva urešena cvijećem i zastorima, sva je tako svijetla, sjajna i bajna. Zorica ide danas prvi put na ples. Okitila se i uredila. Zorica želi danas biti »kraljicom plesa.« Ona se odijeva i češlja tako, da privuče što više plesača. To još samo po sebi nije zlo. Ali može biti vrlo pogibeljno. Svatko može biti vrlo zadovoljan, ako je svladao svoja sjetila. A koliko je mladih djevojaka u svojoj bezbrižnoj lakoumnosti povod tuđim i teškim grijesima! Plesni razgovori? Zar može ovo dvoje napirlitanih ljudi, što se prema zavodljivom šumu glazbe okreće u vrtlogu drugih parova, govoriti o pametnim stvarima? Glave su im odviše vruće, blizina je prevelika, držanje preslobodno. Vrti im se. Srce sve jače udara. Krv sve brže struji žilama. Kavaliru padne na pamet nešto, što plesačicu još više opoji. Ona osjeća, da joj plesač udvara, ako ne riječima, a ono pogledima, stiskom ruke, držanjem. Pa uzmemo li, da su tu najpristojniji ljudi, najodličnija i najpristojnija plesna dvorana, vidimo li u pozadini sakupljene gardedame, prestaje li ples o ponoći, i polazi li djevojka kući samo u pratnji svoje gardedame — pitam Te, katolička djevojko: koje dobro i koja korist od svega toga?

Je li ples Zoricu učinio sretnijom Možda joj se svidjelo na plesu. Možda jedva opet čeka da zapleše. Možda ne će više da ide na druge zabave, gdje nema plesa. Možda je nezadovoljna i kisela, kad nema plesa?... No zar je to sreća?

Ili je postala ljepšom na plesu? Divna je djevojačka ljepota, netaknuta i kao nesvijesna. No djevojke, koje mnogo plešu, slične su ružama u čaši vode. Jer su tako liiepe i dohvatne, svatko ih uzme u ruku, ogledava ih, hvali njihovu boju i miomiris. A onda više nitko ne mari za njih, uvenule su. I druge dolaze na njihovo mjesto, da i one budu odbačene. Čista i netaknuta djevojačka ljepota doskora počne venuti na plesu i uvene brzo, prebrzo.

Stoput anđelku strgaše krilo —
Igrački bit će, košto ih bilo!
I lijer cvate, cvijet se razdâ,
Jedan se truni, a drugi cv'jeta;
Pjesnik što plače, ne plaču vazda
Curice mlade šesnaest od ljeta...

Koristilo joj je zdravlju? Zar doista? Proplesala je desetak kilometara u onom prašnom i zagušljivom zraku.[1] Slomljena je i snena došla kući ranim jutrom, čitav je drugi dan boli glava.

Još jedno pitanje, najvažnije. Postaje li djevojka na plesu bolja? Ne smijmo se! Ima ih, koji posve ozbiljno tvrde, da izobražena djevojka mora plesati, a koja ne

pleše, da je uglata, mrtva i troma u svojim kretnjama, u čitavom svom držanju i saobraćaju s ljudima. Istina je doduše, da ples daje neku gipkost i dražest u kretnjama. No ima djevojaka, koje nikad nijesu plesale, pa su ipak u svom čitavom držanju tako nježne i mile. Gipkoća se tijela i gracioznost kretnja može postići i drugim sredstvima, a ne samo plesom. No to i nije bio odgovor na naše pitanje. Jer ono, što ples daje, u najboljem je slučaju »etiketa«, izvanjska dresura, a ne oplemenjenje srca. Stoga ponavljamo pitanje: postaje li djevojka na plesu u duši bolja, oplemenjuje li svoje srce, jača li svoj značaj? Neka na ovo pitanje odgovore Tvoje družice same.

»Moje družice misle i govore o plesu ,da im se veoma sviđa, jer je to veliki užitak« (60%). — »Žude za plesom« (5.5%). — »Osuđuju moderne plesove« (15%). — Osobito im se sviđaju moderni plesovi (6.6%).

Na plesu se sviđa djevojci: Blizina muškarca, udvaranje i laskanje, flirt i ljubakanje, kretnje modernih plesova (58.1%). — Ples i glazba (23.2%). — Zabava i ljepota (9.3%). — Koješta (9.3%).

Na plesu se ne sviđa djevojci: Ples u opće (6 od 211). — Moderni plesovi (3).

Na plesu djevojci koristi: »Ne znam« (2.3%. — »Ništa« (59.3%). — »Kretnja i vježba tijela« (25%). — Sam ples« (7%). — Razno (4.7%).

Na plesu djevojci škodi: »Ples škodi zdravlju duše i tijela« (36.5%). — :Plesom si djevojka truje dušu, gubi nježnost i nevinost, razvijaju se strasti, vodi na taštinu, zle misli ,osjećaje i kretnje« (33.3%). — »Osobito škodi čistoći djevojačkog srca moderan i nećudoredan ples« (14%). — Razno (3.5%).

»Ali nije to tako strašno! Pa tolike djevojke plešu! I nijesu ni zle, ni pokvarene. Pa i ja sama plešem radi plesa i glazbe. Lijepo je to, malo se zavrtiti. Na drugo šta ni ne mislim, a najmanje na grijeh!« — Možda. Ali kolikim si grijesima bila povodom! A sjećaš li se i Ti sama, tačno svega, što i kako je bilo? Je li doista bilo sve, sve, kako treba? Jesi li mogla onda sve prosuditi prama glasu savjesti? Čuj iskrenu riječ jedne dobre i iskrene svoje družice, strastvene plesačice:

»Plešem samo radi plesa, zabave i glazbe«, odgovorila sam jednoj družici, kad me je pitala, brzo i odlučno, jer sam bila o tome uvjerena. No ona me zapita: Bi li išla tako rado plesati, da dođe po Tebe namjesto muškarca — djevojka? Bila sam zatečena. Nakon razmišljanja odgovorih joj: »Ne bih!« — »Zašto?« — »Zato, jer bi me stid bilo, da druge imadu plesača, a ja da se moram zadovoljiti s plesačicom!« — »Samo radi toga?«, nastavi moja nemilosrdna ispitateljica. Promislih dobro i sada vidim, kako sam sama sebe nastojala varati. — Družice mi rekoše otvoreno, da plešu glavno radi simpatije osoba . . . Na ples dolazimo sa željama za pojedinim plesačima i za mnogim kretnjama, a ništa manje i za doticajima. Da čista djevojka unapred znade sve, što će joj plesna dvorana donijeti u dušu i u osjećaje, ne bi išla ne ples. A zašto sada ipak idemo? »Što bi svijet rekao?«, pa misao i želja, da će ovaj ili onaj doći, malo i haljine, želja za plesom, poodmakla dob, a najviše, da se ne bi reklo, da su nam glavu napunile opatice ili fratri«.

»Zar dakle nikad ne smijem na ples?«, pitaš plaho i nečujno, jer se bojiš odgovora.

Ples sam po sebi nije zao, ali može biti, naročito u današnje doba, vrlo pogibeljan.

Naročito su pogibeljni krabuljni plesovi. Na krabuljni ples nikad ne idi. Krabulje se tikaju. Na licu im je maska, da se ne vidi strasni bljesak požudnih očiju, da sakrije rumenilo stida, da dade za onu noć neobuzdanu slobodu svim sjetilima. Modernih, nepristojnih plesova nemoj plesati, ni učiti, ni gledati, kako se plešu. Foxtrott, Tango, Onestep, Shimmy . . . ne će plesati ni jedna djevojka, koja hoće da ostane poštena, ponosna i čista.

Moderne su plesove zabranili tako reći svi biskupi katoličkoga svijeta, a mnogi biskupi naročito ističu, da su moderni plesovi zabranjeni i u t. zv. »profinjenom obliku«.

Moderne su plesove zabranili pred više godina francuski biskupi. Tako isto zabranjuju i austrijski biskupi 1923. Onestep, Foxtrott, Tango i Shimmy. Biskupi vele, da je plesanje tih plesova nespojivo s kršćanstvom, teški grijeh i teška sablazan, te nalažu ispovjednicima, da uskrate odrešenje majkama, koje dozvoljuju svojoj djeci polazak ovih plesova.

Konferencija je cijelog njemačkog Episkopata u Fuldi 1925. zabranila izrijekom plesanje modernih plesova i u t. zv. profinjenom obliku. Tu je zabranu doslovce protegnuo na sve austrijske biskupije austrijski Episkopat sa svoje konferencije u Beču u siječnju 1926. (vidi str. 315).

»Stanoviti plesovi nijesu zabranjeni zato, jer se ovako ili onako zovu, već zato, jer iziskuju, ili skoro neizbježivo dovode do nećudorednih kretnja i stavova. Nećudoredni su ovi stavovi: lice uz lice, prsa uz prsa, noge među nogama. Svi su dakle plesovi, u kojima se nalaze ovi stavovi, koji iziskuju ovo držanje i kretanje tijela uz tijelo (ce corps à corps«), bez obzira na njihovo sadašnje ime, ili na ime, koje će kasnie imati, zabraneni i ostat će uvijek i sva-

gdje zabranjeni, pa i na domaćim sijelima i na društvenim igrankama«.[3]

»Kod modernih se plesova ne može ostati ni čistih misli, ni želja, a osjećaja pogotovo . . . jer se kod njih neumjesne kretnje čine tako reći neprestano. To je moje iskustvo. Govorila sam i s družicama o tom. Jedna je rekla: »Ti bi htjela u dno duše doprijeti. Ali to ne ćeš. Ne dajte se, puce!« A druga, s kojom se drukčije ne slažem previše, rekla mi je: »Ti mi ne trebaš ni reći, što misliš, jer sam na sve po izražaju Tvoga lica nadošla, pa Ti kažem, da imaš potpuno pravo, jer sam i ja takva. U tom se dakle slažemo«. To su riječi jedne Tvoje družice, strastvene plesačice.

»Išla sam u plesnu školu, da upoznam moderne plesove. Plešem li, recimo, s onim mladićem, za kojeg nešto osjećam, ili s kojim nešto računam, onda bi ovakvo intimno držanje moralo djelovati. Ako mi je pak plesač posve indiferentan, onda se ples pretvara u jedan mehanizam. Glavnu ulogu igra simpatija. To su moja opažanja i kod drugih djevojaka, koje su plesale s dečkima, koje vole . . . Da je u sali N. N., plesala bih samo »Java«, drugih modernih plesova ne bih ni zašto plesala. Uopće ih ne bih plesala na javnoj zabavi. Odlučila sam više ne plesati. Za mene je ples, kakav je danas, javno tolerirani nemoral. Žena je kod plesa igračka muškarcu, a oboje griješe«.

»Moderne plesove plešem, jer se danas ništa drugo ne pleše. Mi smo učili samo najjednostavnije i najobičnije figure. Kako će plesač plesati, ovisi samo o plesačici, jer kakva je plesačica, tako će plesač s njom i plesati . . .« »A ako koji stane nezgodno plesati, jer ima i takvih, koji i ne znadu drukčije, ja se namrgodim i mogao bi nakon uzaludne opomene zlo proći . . . Što moj plesač osjeća, ja ne znam. Držim pak, da je plesaču to ljepše sa mnom plesati, što više simpatije osjeća prama meni. A kad dođe onaj, koji mi je najsimpatičniji, obuzme me neko čudno čuvstvo, kojemu se ne mogu oteti...« »Na ples idem zato, jer tamo zaboravim na sve, što me gdjekada vrijeđa i boli, predam se čistom veselju i bezbrižnom čavrljanju i onda sam sretna i zadovoljna, jer vidim oko sebe sama nasmijana lica. Letim cijelu noć iz ruke u ruku smijući se njihovu ispraznom udvaranju.«

Kako je Tebi pri duši kod plesa, tako je i Tvom plesaču. I ako je on Tebi možda indiferentan, zar je tako sigurno, da si i Ti njemu indiferentna? Nijesi li Ti u svojoj bezbrižnosti odgovorna ne samo za svoje, nego i za njegovo držanje, za njegove misli i želje i osjećaje? A što onda, ako Tvoja simpatija počne plesati nezgodno? Hoćeš li doista imati snage da to zapriječiš? Ne uspavljuje li glazba i ples i sve ono tamo tako lako Tvoju savjest?

Šta preostaje dakle od plesa? Ako je sve inače dobro prošlo, zgužvana haljina, uvenulo cvijeće, vruća i sumorna glava, mala hunjavica i hrapavo grlo, troma nevoljkost čitav drugi dan. »Tijelo i duša tako je umorna i utučena, da se nije moguće dulje vremena dati na kakav ozbiljan duševni rad«. Tako priznaje jedna Tvoja iskrena družica. No prečesto se djevojka vraća kući sa srcem punim plamenog čeznuća i strastvene požude. Prečesto počne u onoj sparini plesne dvorane venuti nježni cvijet djevičanske stidljivosti, a i samog djevičanstva. Kršćanska djevojko! Jesi li već plesala? Možda još nijesi, jer si premlada. Ali nešto Te vuče na ples . . . Još si sretna, još nisi okusila tog slatkog i opojnog otrova. Svladaj se! Ljubiš li svoju čistoću i svoj ponos, budi oprezna! »Da čista djevojka znade, što će joj u misli, u srce, i u osjećaje unijeti plesna dvorana, nikad ne bi u nju stupila!« To su riječi jedne Tvoje družice, strastvene plesačice. To Ti vele i svi gornji odgovori. A ako si već plesala, plesala puno i do u sitne sate, djevojko, ruku na srce, i pitaj

samu sebe jasno i iskreno, što Ti je plesna dvorana unijela u misli i u osjećaje? Je li Ti srce ostalo čisto? Možeš li ići mirne savjesti k svetoj pričesti bez sv. ispovijedi? Pa ako Spasitelju kod sv. pričesti možeš kazati: čista sam i nijesam izvrgnula pogibli čistoću svoga srca, ni svoga plesača, tada pođi na ples u ime Božje!

»Morala sam jednom na ples. Uredila sam se pred velikim zrcalom, ali sam se zagledala i u medaljicu prečiste Djevice, koja mi uvijek o vratu visi. Nisam je skinula. Poljubila sam je i obećala, da ću se pogledati i u ovo ogledalo, kad se vratim s plesa. Zatakla sam za prsa bijelu ružu, i stavit ću je poslije plesa, neuvelu i netaknutu, pred sliku blažene Djevice. A ni na samom plesu ne ću zaboraviti, da nosim medaljicu Neokaljane. Bila je subota. Približila se ponoć. Ja sam sa svojim roditeljima otišla, da mogu sutra na sv. misu. I k sv. pričesti mogu! — rekla sam tiho, poljubivši prije početka medaljicu Prečiste. Teško je bilo, ali svladala sam se; evo Ti, bezgrešna Djevice, ružu srca moga, bijela je i čista, Ti si je očuvala, a i ja sam održala obećanje!«[4] Moraš li koji put na ples, nasljeduj ovu svoju družicu, i Prečista čuvat će i Tebe. A na plesu ni za što nemoj okusiti opojnoga pića. Ne idi sama na ples, ni sama u pratnji svoje prijateljice. Ti moraš znati, kamo spadaš, ocu, majci, stricu ili tetki, ne samo kad polaziš na ples, nego naročito, kad se vraćaš kući.

I nemoj zaboraviti večernju — ne jutarnju! — molitvu poslije plesa!

»Djevojka, koja ne zna plesati i ne zalazi u plesna društva, nije dijete XX. vijeka... Bez plesa nije moguće zamisliti mladenačku zabavu. Ples je vrhunac ugodnosti za djevojke. I tko dirne u to, u velike bi se zamjerio mladeži. Dakako, na plesu nema ništa zla, vele, sve je moralno, i odijelo, i kretnje...« Tako prosuđuje — s lakom ironijom — djevojačko shvaćanje o plesu jedna Tvoja družica. A ja Ti evo, katolička djevojko, rekoh istinu o plesu, pa ma Ti se i zamjerio. No držim, da će biti više zahvalnosti, nego zamjere. »I o plesu moralo bi nam se više govoriti«, veli jedna Tvoja družica, pa nastavlja: »Lijepa gimnastika neka nadomjesti ples, a i u gimnastici neka djevojke ne pretjeravaju i ne afektiraju«. Druga jedna veli: »Za katoličku djevojku ples u današnjem smislu riječi nikako nije. Ima lijepih gimnastičkih plesova, gdje se naučimo lijepim kretnjama i dobijemo elastičnost tijela. Tu bi trebala da prednjači katolička djevojka, osobito kongreganistica«. Druge Ti opet preporučuju igranje naših narodnih kola. Jedno je i drugo po svoj prilici odraz jakog i ispravno shvaćenog orličkog pokreta u nas. Slobodno Ti je, katolička djevojko, da se vježbaš redovito i sustavno u čednoj, djevojačkoj gimnastici. Ali ne idi za tim, da izlažeš svoje tijelo radoznalim pogledima kod javnih nastupa. Što manje javnih na-

stupa, to bolje! To je bila izričita želja pokojnog biskupa Mahnića.

I djevojkama je vrlo potreban tjelesni uzgoj (tjelovježba, igre, umjereni ženski sport) a pogotovo učenicama i onima, koje stiču svoj kruh izvan porodice u nezdravim okolnostima. Seoska omladina ne treba toliko tjelovježbe kao gradska, no selo treba da unese u grad narodne običaje, koji se mogu shvatiti našom pučkom ritmikom. Da se uzmogne zadovoljiti opravdanim potrebama djevojaka, u smjeru tjelesnog uzgoja, to treba s jedne strane da se katoličke djevojke ne upisuju u interkonfesionalna i slična tjelovježbena udruženja, jer im tamo prijete vjerske i moralne pogibli, jer tamo duh ne vlada tijelom nego nasuprot; s druge strane im valja dati priliku da s toj njihovoj potrebi udovolji unutar katoličkih udruženja.

Cilj je djevojačke tjelovježbe jačanje zdravlja i sticanje otpornosti za napore, što ih život žene sobom donosi, i gipkost tijela, zatim odgoj volje i gajenje mile djevojačke čednosti.

Tjelovježba treba da je odijeljena za djevojke i za mladiće.

Sistem se ženske tjelovježbe znatno razlikuje o muške. Same žene treba da izgrađuju taj sistem i t u prvom redu liječnice i učiteljice u sporazumu s Crkvom.

Slijedeće vježbe dolaze kod ženskih poglavito obzir: vježbe u disanju, igre, narodna kola, narodni običaji, prikladne proste vježbe, izbor iz ritmičke gimnastike (predvježbe).

Vježbe na spravama određene su za muškarce dok ritmičke i gimnastičke vježbe daleko bolje odgovaraju ženskomu svijetu.

Poglavito treba gojiti naše narodne običaje s pjesmom, te tako zvane ritmičke predvježbe. Ritmičke vježbe, koje se danas šire treba odlučno otkloniti jer goje poganski kult golotinje i ne računaju s posljedicama istočnoga grijeha. Žensku tjelovježbu treba usavršavati u duhu narodnih običaja i ritmičkih predvježba, kojima se dobiva lijepa linija, te ritmički kretnja, uzetih iz narodnih običaja. Ritmička se gimnastika može u toliko gojiti, u koliko služi poduci

pjevanju i da duh nauči svladavati tijelo. Oblik i misao ritmičkih vježbi mora odgovarati dobi djevojke i uzvišenom idealu ženskog dostojanstva. Isključivo gojenje ženske ritmičke gimnastike valja zabaciti.

Odjeća ne smije nikada povrijediti stidljivost. Odjeća za kupanje se ne smije dozvoliti.

Vježbati se smije samo u dvoranama ili na mjestima kamo publika nema pristupa. Muškarci nemaju uopće pristupa, pa makar bili pratnja.

Javne tjelovježbene manifestacije ženskih treba svesti na najmanju mjeru, jer lozinka djevojke mora biti, da je porodica i domaće ognjište njena carevina, a ne javnost.

Djevojkama je dozvoljeno u javnosti prikazivati pedagoškim taktom izabrane proste vježbe, koje se mogu izvoditi i u običnom odijelu, tako da su svi neugodni dojmovi isključeni; osobito treba uvoditi pristojne narodne plesove, narodna kola, narodne običaje.

Kod takvih vježba nošnja mora biti besprikorna (zatvoreno do vrata, rukavi barem ispod lakta, čarape ne smiju biti ni prozirne ni boje kože. a tamne, odnosno svijetle boje kao i suknja; suknja za vježbe neka je barem tako duga, da pokriva gornju trećinu noge od koljena do gležnja (list) i neka je po mogućnosti iznutra snabdjevena gumilastikom; prozirna suknja i kroj, koji ističe oblike tijela, zabranjeni su također.

Naročito je lijepa i ukusna slika, kada su djevojke u narodnim nošnjama. I tu bi selo mnogo moglo dati gradu.

Po mogućnosti valja priređivati i odijeljene sletove.

K sletovima djevojke putuju pod nadzorom i odijeljene od mladića.

Isp. Um Sitte und Sittlickeit, ein Kommentar zu den Leitsätzen und Weisungen zu verschiedenen modernen Sittlichkeitsfragen; 101.; Verlag der Katholischen Schulorganisation, Düsseldorf 1926.

Nemoj da i gimnastika bude opet samo isticanje tijela i tjelesnih dražesti, razdraživanje strasti i ašikovanje. Njeguj djevojačku tjelovježbu radi zdravlja i otpornosti tijela i duše, pa

će Ti to biti ujedno i lijepom i korisnom zabavom. A kadgod možeš, pođi s drugaricama svojim na svježi zrak, u Božju prirodu, zaigrajte kolo i zapjevajte, što vas grlo nosi: »Cvijeće brala po gori djevojka« . . .[3]

Hazena. Zamolio sam jednu gospojicu, koja je i sama igrala tu igru, da napiše svoje mišljenje o njoj. Ona je to rado i s mnogo volje učinila: »Meni je sama igra lijepa, pa kad je drugi ne bi izvraćali, igrala bi je i sama. Djevojka se tako kreće na svježem zraku i dolazi u doticaj s kolegicama, tu se može najbolje upoznati. Škodi joj ipak ugledu, jer se kod hazene, kako se danas igra, često pobuđuje strast i grubost, te djevojka gubi nešto od one miloće što je žene posjeduju. Djevojka opaža jako veliku razliku između »traininga« — obične igre za zabavu — i »utakmice«. Kod traininga se osjeća neka lakoća i ugodnost. Pravo je uživanje na svježem zraku. No kod utakmice je to drugačije. Sav duh mora se usredotočiti oko igre, jer sad se radi o pobjedi. Koliko god se vježba um i tijelo, to može igračici škoditi ugledu, pobuđuju se strasti, jer igra kod utakmice postaje lako strastvena, razvija se grubost, zloba, zavist . . . Sve se to može kod jedne igračice očitovati. Hazena kostim, kakav danas nose igračice, djeluje na gledaoce zlo. Ozbiljni će ga ljudi odmah odsuditi, dok drugima, neozbiljnima, ili, kako da ih nazovem, imponirati će to, bit će upravo ushićeni, zašto, lako je pogoditi. Držim, da djevojka na to ne misli. Noj je glavno da se igra i to komotno, a za drugo ni brige ju. Kostim, kako ga danas često nose, ne dolikuje djevojci, naročito kad igra pred svijetom«.

Maskirani ples.

Sjajna dvorana! Pet lustera od fino brušenog raznobojnog stakla rasipavaju svjetlost. Po stropu umjetnički naslikane

nimfe, kako se kupaju u jezeru, a satiri proviruju iz gajeva. Visoka ogledala po okolnim zidovima sa rokoko-okvirima. U njima se ogleda čitava dvorana sa svojim sjajnim pokućstvom i brojnim, elegantnim društvom, te se čini, da je soba mnogo veća i društvo mnogo brojnije . . .

Violine započnu tiho iz daljine poput drevnih sirena. Zvuci tuguju, čeznu, uzdišu i mame iz srca osjećaje. Započinje ples da se giba i ljulja lagano kao grane na lahoru. Vješto prebiru fino obučene nožice, kroz maske vire tople oči prekrivene svjetlucavom maglicom. Zvukovi postaju jači, smioniji, zaore gromko, strastveno, talasi zašume neobuzdano, lica se zažare, noge se jedva dotiču parketa i mnoga mlada, nenavikla plesačica od nemoći se i previše oslanja na svog domina . . .

Ples se razlio kao rijeka, koju više ne možeš zaustaviti. A noć, puna mjesečine i zvijezda lagano odmiče . . .

Između plesača spretno se veru mali, crni vražići i velikom brzinom udaraju malim šlijastim čekićima po podu, gdjegod stane noga plesača i plesačice. Iza njihovih čekića ostaju crne točkice. Drugi isto tako maleni popeli su se na

galerije i okvire od ogledala i malim durbinima prate svaki po jedan par. Svaki su čas odlagali durbin i poskakujući od veselja pisali nešto u svoje bilježnice. A nekoji su se sakrili po mračnim kutevima i sobicama, jer se gdjekoji parovi i tamo navraćaju . . .

I tek, kad su počele blijediti jutarnje zvijezde, razilazila su se kućama fina blijeda lica s umornim očima i praznim srcima . . .

*

U plesnoj dvorani ostali su još samo vražići. Jedni su zbrajali točkice, od kojih se bio zacrnio čitav parketirani pod. Drugi su zbrajali bilješke po svojim bilježnicama . . . Posao je bio brzo gotov.

Na to jedan od njih zvizne i svi se slete:

— Da čujemo brzo sveukupni uspjeh ove noći, pa da idemo dalje! — Svi se saberu a onaj pročita:

— Dva i pô milijona grešnih skokova, koraka i okretaja.

— Pedeset i šest hiljada najbezobraznijih misli i želja — a vražići od zadovoljstva isplaziše druge, crvene jezike i počeše se ceretati.

— Mir! — zaviče čitač — dolazi najglavnije: Četrnaest dosad čistih djevojaka i mladića izgubiše noćas nevinost.

— Vražići zapljeskaše.

— A što su sve učinile naše stare mušterije, to ne ću spominjati. Ima nade, da će ova noć donijeti još mnogo plodova, jer je svaki posjetnik odnio i previše slika u mašti, otrova u krvi i uspomena u srcu. I što je najvažnije, to je bio većinom odlični svijet, koji će nam svojim ugledom pomoći i kod drugih. Molim slavnu skupštinu, da moj izvještaj primi na znanje. — »Živio!« — zavikaše skupštinari.

I vražića nestade sa zapisnicima kroz dimnjak, jer su vrata bila zatvorena.

*

Sutradan bila je u katedrali svečana misa. U propovijedi je svećenik napao moderne plesove, iznosio sve loše posljedice i prikazao ih kao glavne rušitelje moralnog života po gradovima. Propovijed je bila izvrsna . . .

»Propovijed je bila baš na svom mjestu« — rekne jedan gospodin svom prijatelju polazeći od katedrale — »samo ima jednu vrlo veliku manu«.

Prijatej ga radoznalo pogleda.

— Fali joj, brate, što je nijesu nslušali oni, na koje se odnosi. Naše žene i kćeri ne plešu tamo. On se je na dobre izgala-

mio, oni će se eventualno popraviti i biti još bolji, ali pravi krivci nastavit će dalje. Oni i danas spavaju iza jedne plesne večeri i nema ih u crkvu, ni u džamiju . . .

— Istina, ali kako da se tomu pomogne?

— Ma eto, trebalo bi naći neke puteve, da se propovijeda i onima, koji ne dolaze u crkvu . . ., ali uostalom . .

Tvoj bijeli lijer.

Kako je lijep čist naraštaj u sjajnosti svojoj! Mudr. 4. 1.

Čini mi se, kao da moram tiho, tiho šaptati, kad govorim o čistoći Tvoga srca. Čini mi se, kao da čujem riječ, koje je čuo Mojsije, kad se približio gorućem grmu: Znaj, da je sveto ono, o čem govoriš! Čistoća je djevojačkog srca tiho svetište Božjega mira. No moderno doba kao da sustavno ide za tim, da poruši ovo tiho svetište i da u srcu, gdje je vladao Bog i Božji mir, raspiri požar strasti. Zato moram uza svu svečanu tišinu i strahopočitanje govoriti i j a s n o.

»To je volja Božja, posvećenje naše, da se odričete nečistoće. Jer Gospodin nas je pozvao u svetost svoju«.[1] Svi su

ljudi dužni živjeti čisto, u staleškoj čistoći. A tko nije vjenčan u zakonitom braku, dužan je živjeti u djevičanskoj čistoći. Nečistoća je grijeh, koji se po riječi sv. Pavla ne bi smio ni spomenuti među kršćanima.[2]

Taj se grijeh pričinja slatkim i ova slatkoća privlači. No umjesto da zadovolji dušu, nečistoća je napunja gorčinom. To priznaje svatko, tko je okusio taj grijeh. U svakoj se duši mora sukobiti razbludna Venera i Raspeti Krist. Blago onoj duši, u kojoj je Raspeti svladao Veneru, ali teško onoj, u kojoj Venera slavi pobjedu i kliče: »Raspeti, pobijedila sam te!«

Ne vjeruješ li ovim riječima, tada čuj bolno priznanje jedne nesretne duše. Tvojih je godina.

I moja je duša nekad bila sjajna,
Kao ona zora rumena i žarka.
Moja je duša, negda puna ideala,
Moja duša sad je bol, jecaji — varka.

Nekada je bila sveta i bez strasti,
Čista kao oni ljiljani beli . . .
A sada je blatna, bolesna i slaba,
I još tome žedna užitka i slasti!

Ah! Moja je duša bila kao ruža,
Cvetala je puna radosti i sreće.

A sada je puna otrova i žuči,
Pogažena ko cvet, koga niko ne će.«

»O, da Ti je znati, kako je pust i bijedan život u strasti, nezasitnoj i neumoljivoj! Hoćeš li doista uživati maj svoga života, budi ponosna i jaka!«

Djevičanska je čistoća Tvoga srca najljepši Tvoj biser i ponos Tvoga djevojaštva. Naša narodna pjesma u velike hvali djevojačku čistoću i čisto krilo djevojačko. A sv. Pismo veli: »O kako je lijep čist naraštaj u sjaju kreposti! Okrunjen je krunom slave za bojeve neokaljane čistoće«.[4]

A evo djevojačkog slavospjeva čistoći: »Nastojanje oko očuvanja čistoga srca igra u mom životu vrlo veliku, važnu, glavnu, najveću ulogu... Čistoća je jedino moje blago. To je sreća moja, ponos moj i zadovoljstvo moje. Žestoke su borbe i mnogo trpim više puta, ali se svladavam. Nema ljepše na djevojci, nego čisto i neokaljano srce. Što će mi sve, ako nemam čisto srce!«

Ja imam lijer u grudima, tu skriven
on je ljudima,
I radosno on sja, i zaštićen tu cvate
Gospodu.
Da l' skoro, Bože, Ti ljiljan taj ćeš iskati?
Il još ga moram čuvati i jošte nad njim
drhtati?
Ah ne daj, da mi svene! O, prije uzmi mene
S ljiljanom![5]

Brzo će i lako uvenuti ljiljan nevinosti Tvoje, ne čuvaš li ga pomno od laskavih riječi i drskih pogleda i pohlepnih ruku, ne kriješ li ga i od vanjske bure i od požara vlastite strasti. Dragocjeno blago imaš, ali u krhkoj posudi![6] I gdjekoja je premalo nježna, da sačuva to svoje blago i svoj ponos.

Pravijo da z mojih lic
»Bele lilije cveto«.
Če cveto, ne vem kako!

Pravijo, da mi v očeh
»Čudežno gori nebo«.
Če gori, ne vem kako!

O, jaz hodim tamno pot
In z viharjem se borim
In z oblaki, ki so z njim![7]

O da! I Ti, djevojačka dušo, hodaš tamnim putem, i s vihorom se boriš, i s tamnim oblacima. Ali znaj, lakše je sačuvati se čistom, negoli vratiti izgubljenu nevinost. A Ti možeš ostati čista kao ljiljan bijeli, ako samo hoćeš. Neka Te ništa ne uznemiruju čudne misli, slike i težnje. To je neuredna sklonost ljudske naravi, to je neuređnost inače dobre i svete stvari. Svaki čovjek osjeća u sebi ovaj zakon tijela, koje žudi protiv zakona duha Božjega.[8] I najveći su sveci i svetice Božje često osjećali ovu borbu u svojoj duši.

Sv. Brigita samo je malo u zadnjih 25 godina svoga života osjetila borbu milosti i puti. Ali pod konac života obuzeše je strašne napasti protiv čistoće,

kakovih nije osjećala ni za djevojaštva ni u braku. Sv. Birgita vruće se molila blaženoj Djevici, koja joj se ukazala i rekla: »To je zato, da znadeš, da si bez moga Sina ništa, i da ništa ne možeš, i da nema grijeha, u koji ne bi pala, da Te On ne čuva!«[9] Ne boj se dakle kršćanska djevojko, dođu li i Tebi teški časovi borbe. Došla Ti je milost Božja, da svladaš napasti i da ostaneš čista — ako hoćeš! Ali budi ponizna.

I misliš li, da stojiš, pazi da ne padneš.[11] Oholima se Bog protivi, a poniznima daje svoju milost.[12] Ne uzdaj se u svoju snagu, jer ta je preslaba, da odoli burama i olujama. Ne budi lakoumna. Ne podavaj se mekoputnosti ni sanjarenju. Ne budi radoznala. Ne čitaj kojekakovih knjiga ni uputa.[13] Ne povjeravaj svojih tajna »prijateljicama« i ne pitaj ih za savjet. Povjeri se majci, a kad je potrebno, pitaj za savjet dobrog katoličkog liječnika i ozbiljnog ispovjednika. Moli se prečistoj Djevici, utiči se zaštiti sv. Janje, koja je za čistoću svoju u trinaestoj godini dala mladi svoj život, i sv. Alojziju, tom anđelu u tijelu i moćnom zaštitniku djevičanske nevinosti. A nada sve: pođi često k stolu Gospodnjemu i blaguj kruh s nebesa,

koji krijepi djevice![14] »Presveta me euharistija jača u svim borbama«, to je jednoglasno iskustvo svih djevojačkih duša, koje nastoje da svoje srce sačuvaju čisto. A djevojka, koja ne bi marila za sv. sakramente, koja bi bila hladna prama otajstvu čiste ljubavi Božje, presvetoj euharistiji, malo bi, ili ništa, razumjela o čistoći srca.

A ima i vanjskih pogibli. Osobita je pogibelj prema iskustvu i izjavama Tvojih drugarica: »često sastajanje, intimnost, dopisivanje s muškarcima; laskavi i lakoumni muškarac, javni plesovi i zabave, bučni život i mnogo vani biti; zlo društvo; kino; prevelika nježnost; bogatstvo i raskoš; zle knjige i romani; ružne slike; hodanje po ulici bez potrebe; gostione; svjetske taštine; udvaranje i laskanje; današnje zabave i plesovi, ljeti neoprezno kupanje (nikad s lakoumnim djevojkama, nikad zajedno s muškarcima!*); rastresenost i neozbiljnost; kad se ide za udajom, ako se ne čuva, odviše ljubavne knjige; kazalište; svojevoljno podavanje bezrazložnom maštanju i besposlica; ferije; strast; svako zajedničko djelovanje i sastajanje u miješanim društvima, pa i s katoličkim mladim ljudima, jer se baš tu znade najlakše uvući keterija i zle misli pod krinkom zajedničkog rada; neznanje djevojčino, koja se još pusti u zlo društvo; nehaj za sv. sakramente«.

Tvoje Ti družice preporučuju kao sigurna sredstva za očuvanje čistog djevojačkog srca: »što manje zajedno s muškarcima; otklon svake nježnosti i ozbiljnost prema muškarcima; sačuvati žensko dostojanstvo, da ne budemo muškarcima igračka; pobijanje strasti; odbiti napast u prvom momentu; budno paziti na sebe i ne izgubiti prisutnost duha, biti energična i ponosna na svoju nutarnju čistoću; čednost; povjerenje prema

* Zajedničko su kupanje izrijekom zabranili svi njemački biskupi 1925.; svi austrijski biskupi 1926. (isp. str. 313.) a kod nas svi dalmatinski biskupi.[5]

roditeljima; malo ići na ulicu; neumorni rad duševni i tjelesni; dobro društvo; »po mom iskustvu vruća molitva i svaki prosti čas upotrebiti za što življi rad u katoličkoj organizaciji, imati nešto čim se neprestano zanimam«; molitva, osobito Bl. Dj. i sv. Alojziju; duh kongregacije; misao na smrt; strah Božji; misao na prisutnost Božju i anđela čuvara; život po katoličkim načelima; vjera; duhovni nutarnji život; naročito sv. ispovijed i sv. pričest, i to česta, to je najsigurnije sredstvo. »Po mom iskustvu sedmična sv. ispovijed i česta, pa i svagdanja sv. pričest, razborit i strog duhovni vođa, kojemu s v e (u originalu potcrtano) otkrijem«.

Njemački biskupi, koji su bili na konferenciji u F u l d i 25. siječnja 1925., kao i austrijski biskupi sa svoje konferencije u Beču, u siječnju 1926., dali su neke smjernice i načela o odgoju tijela i suzbijanju nećudorednosti, u želji da spasavaju svoj njemački narod. Iako je ova očinska riječ upravljena samo na njemačke katolike, i računa s tamošnjim prilikama, dobar je savjet i svima onima i kod nas, koji žele da omladina ne posrne u kal nećudoređa. Ovdje je nanizan niz bližnjih grešnih prigoda, koje valja izbjegavati.

»I. Kao što je duša, tako je i tijelo stvoreno od Boga. Tijelo je kršćanina posvećeno Sakramentima, ono je hram Duha Svetoga. Stoga se tijelo kršćanina drži svetim. Zdravo se njegovanje tijela slaže ne samo s naukom kršćanstva, već je ovo upravo zapovijed. Ali duša znači više nego tijelo. Zato »kultura (gajenje) tijela« ne smije nikada da postane kult (obožavanje) tijela i da tako prieči kulturu duše.

II. U čovjeku bi po Božjoj odredbi morao postojati sklad između duše i tijela. Istočni je grijeh tu harmoniju razorio. U čovjeku drijema sklonost prema opakoj nasladi, a ta nastoji, da granice, što ih označuju moralni zakon i savjest razbije poput neugodnih okova. Zadaća čovjeka jest to, da u doživotnoj ćudorednoj borbi, koju je sv. Pavao tako silnim crtama opisao, postane pomoću Božje milosti gospodar nad tom sklonošću i da opet uspostavi onu harmoniju. To je temeljna nauka kršćanstva.

III. Sva moderna nastojanja, koja se otvoreno ili prikrivajeno postavljaju na stanovište, da se ta harmonija nalazi već sama po sebi u čovjeku, poriču istočni grijeh, dakle se ne dadu složiti s naukom katoličke Crkve. Poganstvo i kršćanstvo stoje ovdje u svojim nazorima o snošaju tijela i duše kao nepomirljivi protivnici jedno proti drugom. Sve periode jednostrane kulture tijela nose u povijesti na sebi žig duboke moralne propasti.

IV. Radi uništenog sklada između tijela i duše traži tijelo svojim putenim nagonima da izvojšti gospodstvo nad dušom. Stoga griješi čovjek, ako on sam sebe ili druge bez potrebe izvrgava pogibelji da u tom boju duša doživi poraz. Takva duševna opasnost prijeti dan danas u najvećoj mjeri kod sve većeg poganskog precjenjivanja tijela.

V. Stidljivost i čednost su od Boga postavljeni braniči nevinosti. Stoga griješi, tko pod plaštem »kulture tijela« ili literature i umjetnosti ove zaštite potkapa i ruši. Valja odbaciti sve ono, što se može postići samo ozljedom stidljivosti i čednosti.

VI. Ovo temeljno načelo vrijedi posve općeno za sve ljude, ali ono imade osobito i presudno značenje za mladež.

Roditelji i učitelji, prije svega također učitelji i učiteljice gimnastike kao i vođe omladinskih društava i njihovih gimnastičkih i športskih odjela, moraju biti osobito svijesni svoje teške odgovornosti pred Bogom, koja im nalaže čuvanje stidljivsti i čednosti u doba ćudorednog propadanja, kao što je to danas.

VII. Tjelesni uzgoj, kako ga kršćanstvo zahtijeva, teži za zdravim, jakim, spretnim i lijepim tijelom, ali u okviru općenitog odgoja i to tako, da se tjelesno podređuje duševnom. Po ovome su pak granice ondje, gdje započinje pogibelj za zdravlje, stidljivost i čednost kao i za odgoj karaktera.

VIII. O t u d s l i j e d e o v a p r a k t i č n a p r a v i l a, k o j a s v a k i k a t o l i k m o r a s a v j e s n o d a s l u š a.

1. G i m n a s t i k a se mora vršiti posebno po spolovima. Gimnastičku pouku smiju davati samo osobe onoge spola, kao što su oni, koji gimnasticiraju. Gimnastičko odijelo ne smije povrijediti stidljivosti. Odijelo se za kupanje ne može podnositi ni za dječake kao ni za djevojčice kod gimnastičke po-

uke. Svake vrste vježbi bez odijela moraju se zabaciti. Svako se žensko gimnastičko odijelo, koje oblike tijela napadno ističe, ili koje ne odgovara ženskim osebinama, ima odbaciti. Djevojačka gimnastika treba da bude samo u dvoranama ili vježbalištima, gdje javnost nema pristupa. Ako to nije moguće ili ako se posebno gimnastičko odijelo ne može nabaviti, valja se ograničiti na takve gimnastičke vježbe, koje se mogu izvesti u običnom odijelu. Schauturnen i natjecanja djevojaka i žena treba otkloniti, jer razvijaju najviše svojstva, koja ne odgovaraju ženskome svijetu.

2. Isti praktični pogledi vrijede u još većoj mjeri za k u p a n j e i p l i v a n j e. Spolove treba rastaviti. Kada škola naredi kupanje cijelih razreda, to ga smiju nadzirati samo osobe istoga spola. Paradna plivanja, Schauschwimmen djevojaka i žena treba otkloniti. U otvorenim kupeljima (na moru i rijeci) treba tražiti potpuno odijeljenje spolova i odijeljene prostorije za svlačenje i oblačenje. Uređenje toga treba tražiti od mjesnih poglavarstava, i treba odlučno zahtijevati da kupaće odijelo bude pristojno i da bude neprestani nadzor. Ovo isto valja tražiti kod zračnih kupelji u slobodnom zraku (Freilicht-Luftbäder) i to za odrasle kao i za djecu.

3. kod službenog liječničkog pregledavanja školske djece treba stidljivost najsavršenije šteditl. Školska uprava ima da se brine za potrebite uređaje, također za potrebit nadzor po učiteljima i učiteljicama, prema tome, radi li se o učenicima ili učenicama.

4. Također šport mora da se podvrgne označenim načelima. On ne smije jednostrano težiti za maksimalnim efektima (Höchstleistung) i mora se kloniti svega što bi moglo biti na štetu zdravlja i karakternosti. Izvršivanje vjerskih dužnosti, poglavito pohađanje sv. Mise u nedjelju, mora biti pod svakim uvjetom zajamčeno. Ozbiljno zabranjujemo zajedničke izlete i putovanja mladića i djevojaka.

5. Osobita pogibao postaju danas za mnoge t. zv. ritmičke škole. Velik dio istih u svojim načelima polazi sa stanovišta panteističnih materijalističnih t. zv. estetskih ideja. U mnogo se slučajeva vidi u ritmici jedino općenito sredstvo odgoja ili se potpomaže teoretički ili praktično kulturi golotinje i otupljenju stidljivosti. Budući se takve škole protive kršćanskom moralnom zakonu, moraju se odbiti i katolici ne smiju u njih zalaziti. Ova se zabrana ne tiče upotrebe pojedinih ritmičkih vježba kod tjelovježbe, kojima se ne da prigovoriti.

6. Katolički se krugovi moraju kod njegovanja društvenosti i gostoljubivosti natrag povratiti starej jednostavnosti i čednosti. Razuzdanost se i pijančevanja svake vrsti ne dadu sdružiti s katoličkim shvaćanjem. Moderni se plesovi, koji su gotovo svi najgoreg podrijetla pa ugrožavaju stidljivost i čednost, ne smiju pod nikojim uvjetom više trpjeti. pa ni u nazovi-profinjenom obliku.

7. U suzbijanju moderne n e č i s t e k n j i ž e v n o s t i, koja djeluje izravno ili neizravno na uništenje kršć. morala, na obešćašćenje žene i na zavađanje omladine, treba težiti za jačim zakonskim mjerama oštro ističući najobičnije pri tome, ispravna čudoredna načela. Isto vrijedi o čudoredno sablažnjivim prikazivanjima u k i n u i k a z a l i š t u, kod kojih treba uopće provesti najtemeljitije reforme. Neka katolici u knjižarama i kioskima, koji tamo izlažu takve prljavštine, načelno nikad ne kupuju. Dužnost je katoličkih knjižara i papirnica, da ne podlegnu trgovačkom interesu imajući na skladištu takvu književnost ili preporučujući je.

8. Katolička moralka nema ništa da prigovori odjeći, koja odgovara svojoj svrsi i koja je ukusna. Nema ništa da prigovori promjeni mode kao takvoj, ali isto tako odlučno i s odvratnošću zabacuje današnje izrode mode, kojih je tendenca razgaljivanje i isticanje tjelesnih oblika. Takva je moda izražaj poganskog shvaćanja života, a cilj jo je podraživa nje spolne sjetilnosti.

Inteligentna katolička žena mora ovdje biti svijesna svoje odgovornosti koju ona ima u toj stvari prema narodu kao čuvarica čistog čudoređa. Roditelji, a poglavito majke, odgovorne su za nošnju svojih kćeri. Da se, što više, gospođe i djevojke usuđuju doći u svetište hrama Božjeg i k stolu Gospodnjem u odijelu, koje nije posve ozbiljno, mora u buduće zapriječiti sam primjer i stajalište katoličkog ženskog svijeta. Zadaća je katolika, da ne samo pobijaju ne-

ćudorednu modu, nego i da stvore i uvedu čednu i lijepu žensku nošnju.

9. Na najozbiljniji se način roditelji pozivlju, da ne podlegnu neoprostivoj lakoumnosti, te kćeri i sinove u dobi razvoja kod zabava, a osobito kod plesnih tečajeva ili kod upoznavanja, puste bez nadzora, već da vrše svoju roditeljsku dužnost prema primjerenom starom ozbiljnom kršćanskom običaju.

10. Katolički članovi narodnih zastupstva, osobito pak općinski zastupnici, moraju energijom i postojanošću na to djelovati, da država i općine proti sramotnom propadanju njemačkog naroda, koje se navješćuje po nastojanju u ćudorednosti poduzmu opsežnije i ozbiljnije mjere.

Osobito katolička štampa mora da postane svijesna velike odgovornosti, koju ona ima u zastupanju i provođenju naših katoličkih načela i zahtjeva. Ona mora slijediti ove smjernice kao u sadržaju tako i u oglasima, a naročito i u izboru ilustracija.«[12]

Ti pitaš: »Kako ću se uzdržati čista i misliti na udaju?« Nastoj živjeti u duhu ove knjižice, vrši, što je u njoj rečeno, budi iskrena svome duhovnom vođi u ispovijedi, primaj često sv. pričest — i Ti ćeš biti čista djevojka, a kasnije vjerna supruga i dobra majka, ako Te je Gospod pozvao u vjenčani stalež.

A ako si u tišini svoga srca čula glas Božji, koji Te zove:

Slušaj, o kćeri, nagni uho, digni srce,
digni oko!
Zaboravi svoj dom, zaboravi svoj rod!
U novu Te mladost zove Gospod![15]

— odazovi se tada pozivu Božjemu, žrtvuj sebe i svoju mladost, uzmi koprenu, i slijedi Jaganjca Božjega u onoj sjajnoj četi djevičanskih duša, koja pjeva pjesmu novu, što je nitko ne može pjevati, osim onih, koje je Gospod kao neokaljane ljiljane presadio u svoj raj.[16]

Mladići.

Djevojka sam, za igračku im nijesam!

Mladići Te zanimaju. Ti ih kadgod gledaš kradomice i sanjariš o njima, ne znaš ni sama, što i zašto. Kad je egipatski Josip prolazio ulicama, istrčaše djevojke na zid, da ga vide, kako je pristao i lijep.[1] I naša narodna pjesma kaže, da mlade djevojke, kad vide lijepe momke, prihvati zima i da ih zaboli glava.[2]

»Ali mani, nemoj ni navađati te narodne pjesme! Da baš djevojke polude, nije istina. Muškarci sebi previše utvaraju. Mi bismo rekle, da je obratno . . .« — Možda. No ne osjećaš li i Ti u sebi neku čudnu privlačivu moć muškoga društva? Voljko Ti je u kolu veselih drugarica, ali možda Ti je draže, možeš li se pokazati i istaći pred muškim svijetom. Možda i nije sve posve svijesno. Ali zašto se toliko gledaš u ogledalo, ispravljaš uvojke kose, popravljaš

nabore haljina, da dobro pristaju stasu? Zašto je kroj Tvojih haljina takav? Radi drugarica? Ili hoćeš da time privučeš poglede muškoga svijeta? Nijesu rijetke djevojke, koje svojim haljinama i čitavim svojim držanjem dovikuju muškarcima: »Gledaj me!« To govori njihov preglasni smijeh, preslobodno držanje, bljesak oka, poskakivanje nogu. »Dirni u me« — ne, to ne vele, nego samo: »Gledaj me! Čuj me! Divi mi se! Gle, kako sam lijepa!« Zar i to nije istina? Nije kod svake. I nije uvijek. Ali ali...

Gdi mi prisutnost mlade gospode i onda mislim, da imam gledaoca, koji se zanimaju za mene«. »Volim, da mi mladići laskaju«. »Volim, da pokažu, da im se sviđam«. »Volim, da mi udvaraju«. »Neka me zabavljaju!« »Neka me ne ignoriraju«. »Dosta sam neozbiljna u saobraćaju s mladom gospodom, poslije mi je žao«. »Volim se hvaliti pred muškarcima, slobodna sam, fina i uslužna. Volim ih sekirati«. »Pristojno se držim, ali naivnije, nego jesam u istini; sa simpatičnim govorim drukčije nego s onim, koji mi nije po volji«. »Ljubezna sam i vrlo povjerljiva. Svaki može, ako samo nastoji, steći moje povjerenje. A to je ono, čega se bojim u životu. Napokon mi se toliko muškaraca svida, koliko ih skoro vidim«. Tako i slično glase odgovori mnogih dobrih — i najboljih djevojaka — na pitanje: »Kako volite, da se mladići drže prema Vama? Kako se Vi držite prema njima?« Više njih veli jako lijepo i istinito: »Mlada bi gospoda morala biti prama nama ozbiljnija, nego što su obično, onda ni meni ne bi dolazile kojekakove gluposti«. Mnoge se tuže, da su mladići često preslobodni i drski prema djevojkama. A mladići, upitani, kako se drže prama djevojkama, odgovaraju: »U glavnom smo pristojni, ali ako je ona nepristojna, onda smo i mi... Namiguše su, afektiraju i koketiraju...«[3]

Tako Ti je to. Eva je sagriješila i dala jabuku Adamu. Adam, pozvan na red, baca svu krivnju na Evu, a Eva na zmiju... I zmija je bila kriva, i Adam, ali prva je bila kriva Eva. I mladići su često krivi. Ali ponajčešće je kriva djevojka sama. To priznaju i mnogi djevojački odgovori: »Držim se prama mladićima suzdržljivo, jer sam kod drugih vidjela, da si inače uzimlju preveliku slobodu«. — »Neozbiljno ponašanje djevojke daje povoda i ponašanju mladića, koje nije na mjestu«.

»Kako da se držim dakle, kad dođem u društvo, gdje se nalaze muškarci? Društveno ili veoma službeno?«

Ne budi ni »veoma službena«, ni »srdita«, ni »ohola«. Uopće ne pretvaraj se i ne afektiraj. Budi ozbiljna i ljubezna, prijazna i čedna, jednostavna i fina. »Trebale bismo biti prijazne u smislu potrebne ugladenosti, i povučene. Žena mora svojim čednim vladanjem muškarcu uliti strahopočitanje«. — »Fino i rezervirano, da ne dam povoda, da govore sa mnom, ili o meni, što ne valja«. — »Ozbiljno, kao djevojka, koja hoće da uščuva svoju duševnu ljepotu«. — »Po svim pravilima uljudnosti, odmjereno, ali više ću slušam razum, nego svoje čuvstvo«. Tako Ti savjetuju same Tvoje družice odgovarajući na pitanje: »Kako bi trebalo, da se djevojke drže prema mladićima?« A narodna naša pjesma ovako prikazuje čednu i čestitu djevojku:

U Milice duge trepavice
Prikrile joj rumen jagodice,
Jagodice i bijelo lice.
Ja je gledah tri godine dana.
Ne bi li joj oči sagledao,
Crne oči i bijelo lice,
Te sakupih kolo djevojaka,
A u kolu Milica djevojka.
Kada kolo na travi igraše...
Sve djevojke k nebu pogledale,
Ali ne će Milica djevojka,
Ona gleda u travu preda se.
Milici su druge govorile:
O Milice, naša drugarice,
Il si luda, il odviše mudra,

Što ne gledaš nebu pod oblake,
Nego gledaš u travu preda se.
Milica je drugam govorila:
Nit sam luda, nit odviše mudra . . .
Već djevojka, da gledam preda se!

Ne idi tako poniknutih očiju, da se sukobiš sa svakim i da si uvijek u pogibli, da Te kola pregaze. Ne boj se otvoreno i prirodno gledati u ovaj Božji svijet. Ali ne gledaj drsko svakomu u oči i ne daj povoda, da Te mladići fiksiraju. Gledaj vedro i jednostavno u ovaj Božji svijet. A iz Tvojih očiju neka govori čednost. Ne ističi svoju tjelesnost, već nastoj, da sačuvaš svoju duševnu ljepotu. »Mlado lice lepo ni, če ga čednost ne svetli«, veli slovenska poslovica.

A za »društvenost« pitaš? Što misliš pod tim? Zabave, šetnje, promenada, zadirkivanje, dopisivanje, malo flirtovanje, ašikovanje? Sv. se Alojzije igrao jednom zaloga. Kad je na njega došao red, trebao je da otkupi zalog time, da poljubi sjenu jedne djevojčice. Mladi se svetac odmah udaljio i nije se više vraćao u to društvo. Ne gledaj svagdje odmah najgore, ali ne budi ni lakoumna. »Djevojke smo, za sijelo nismo!« veli Henkalića Jele Durutagić Ibru u narodnoj pjesmi.[4] Dok je pred roditeljima, bit će valjda u poštenju. I našaliti se možeš. Ali ne daj povoda drskoj ili skliskoj šali. Ne smij se takvim šalama, i ne druži se nikako s onim, koji ih zbija. Ne dopisuj ni s kim, osim s rođacima, prijateljicama i zaručnikom, a i onda samo sa znanjem majke i ispovjednika. To se sve zajedno možda kojojgod ne čini više savremeno, pa ipak je to savremeni imperativ Tvog ponosa i vedrine Tvoje duše. Jednom riječi:

budi u saobraćaju s muškarcima prirodna, čedna, prijazna, suzdržljiva. Ne preblizu, ni povjerljiva, već par distance! Pogled čini smijeh, a smijeh čini grijeh, jer kud oko, tud i želja kani.

U Tvojoj dobi nije moguće prijateljstvo između muškarca i žene bez sjetilne primjese.[5] Ne daj se zavarati frazom, modom, romanom! Poznanstvo i drugovanje s muškarcima nije za Te prilika za zabavu, ni igrarija, nego stvar lične i doživotne odgovornosti. Ne igraj se i ne razbacuj naklonosti svoga srca — ni u zbilji, ni za šalu —. Čuvaj sebe i svoju ljubav za ono veliko i jedno povjerenje. Ne igraj se s ljubavlju svojom. Ne obećavaj naprečac ništa. Ne uzimlji unapred i ne daj unapred ništa. Svaka je Gretchenliebe tragedija djevojačkog srca.

»Ali, onda ću ostati usidjelica!« — Ne boj se, radi t o g a ne ćeš! Valjana djevojka lasno se udomi. Dobro vino brzo se prodaje, a djevojka dobra brzo se udaje. Ne misli, da će Te uzeti momak, s kojim se tako dobro zabavljaš, koji Ti toliko laska, s kojim toliko plešeš . . . . Ti već i kolač mijesiš, a on i ne misli. Pitali Andriju, kad će se vjenčati s Ivkom. A on reče, da tomu ni spomena nije. »Pa zašto uvijek s njom plešeš?!« — »I dalje ću s njom plesati, jer dobro pleše. Ali uzeti je za ženu ne ću, predobro pleše . . .« Momak se ženi s očima i s ušima. On ne cijeni djevojke toliko po novcu i stasu, već po duši i poštenom glasu. S tobom se možda zabavlja, šali i smije, laska Ti, i zadirkuje u Te. Za ovu si mu momačku razbibrigu još dosta dobra. Ali koja mu se

vazda smije, za ženu mu nije. On to zna. On traži sebi ženu, koja će mu biti drugarica i pomoćnica u životu. Udaja nije neprestano pirovanje, već mješavina smjeha i suza, ljubavi i boli, utjehe i žrtava. Momak traži sebi družicu za život i kućanicu, a djeci svojoj majku. Za ženu mu nije zrela, koja ne zna pravit jela. Samo ozbiljna i poštena djevojka bit će valjana majka. Stoga se momak s ofrkušom i namiguom zabavlja, ali je u duši prezire misleći, lipa jesi, al' valjana nisi. A čednu momu poštuje i njoj ide u prosce. Pred više je godina došao engleski princ Artur u Sjevernu Ameriku. Engleski je poslanik u Newyorku priredio njemu u čast sjajni ples. Pozvan je bio samo najotmeniji svijet. Među uzvanicima nalazio se i general Sherman sa svojom kćeri. Glazba je zasvirala i započeo je prvi ples. Princ se obratio generalovoj kćeri i zamolio je za prvi ples. Ona ga otvoreno pogleda i reče: »Kao katolikinja ne mogu plesati ovoga plesa. Nije pristojan.« Princ se nešto iznenadio. Svi su napeto očekivali, kako će se ovaj neugodni prizor svršiti. A princ je shvatio mladu i ponosnu djevojku. I umjesto da potraži drugu plesačicu, ostao je s njom u razgovoru, dok nije započeo novi, pristojniji ples. Doskora se princ vratio u Englesku, i odanle je pisao generalu Shermanu šaljući dragocjene darove »onoj mladoj katolikinji, koju od svih Američanki najviše poštujem i ljubim.« A 1. listopada 1874. vjenčala se ta ponosna djevojka, i sam je sv. Otac poslao mladencima svoj blagoslov.[6]

Ljubav.

Ljubi muža svoga i djecu, budi poštena i čista i dobra kućanica. Tit. 2. 4. 5.

Mnoge pitaju: »Smijem li ljubiti? Je li ljubav grijeh?«

Ne čudi se dakle, što govorimo i o ovoj tajni srca Tvoga. Koliko si već mislila o ljubavi, koliko govorila sa svojim družicama! Koliko si ljubavnih

knjiga pročitala! Tražila si razjašnjenja i pouke. A što si našla? Znaš i sama. Majci se nisi povjerila. Neugodno Ti je pitati majku. I u ispovijedi možda šutiš. Sa svih Te strana okružuje svijet, koji slijepu strast i neobuzdanu požudu naziva ljubavlju. Gdjekoji roman pobuđuje u Tebi sentimentalno shvaćanje o ljubavi, kao da je ljubav samo slatkoća života, bez boli, bez teškoća, bez žrtve. A što dalje, srce je Tvoje sve više ždno ljubavi. Ti želiš ljubiti i ljubljena biti. Čula si, kako je slatka prva ljubav. I Ti već tražiš svoj ideal. Ti tražiš jedno biće, koje bi ljubila i dala mu se sva. Smiješ li?

Drugo je ljubav, drugo je ljubakanje. Ljubakati ne smiješ i ne ćeš. A ljubiti smiješ. I muškarca smiješ ljubiti, ne samo svoga brata i oca, nego i zaručnika i muža. Ljubav je Božji dar i Božja volja. Sv. Pavao nalaže mužu i ženi, da se međusobno poštuju i ljube.[1] Ljubav je muža i žene posvećena brakom, sakramentom novoga Zavjeta. Brak je velika tajna u Kristu.[2] Brak je jedini zakoniti i sveti oblik ljubavi. Tko ljubi, žrtvuje sebe ljubljenomu, a ne traži svoje koristi i svoga užitka. I djevojačka je ljubav prema muškarcu žrtva. Na

vjenčani dan dariva djevojka sebe izabranom drugu, da u braku postignu cilj, što ga je Stvoritelj odredio ljubavi. Cilj je braka i bračne ljubavi, da ljudski rod ne izumre, već da Bogom određenim načinom rađa uvijek novu djecu Božju, koja će slaviti Boga i time zaslužiti svoju sreću. Osjećaš li dakle, katolička djevojko, u svom srcu ljubav i sklonost prama jednom muškarcu, ne plaši se, to nije zlo ni grešno. Samo treba da se pokoriš Božjim zakonima ljubavi.

Ne upusti se nikad u pusto ašikovanje, koje služi zabavi, a ne vodi do oltara.

Pitaj se prije svega: je li Božja volja, da se udam? Mnoga je žena prerano umrla ili bila nesretna u braku, jer nije htjela da sluša savjet liječnika, ispovjednika ili roditelja. Strast je bila jača od razuma, i ona je to skupo platila.

Naš narod veli: »Tko se u koga zateleba, misli, da je anđel s neba«. Znaj i pazi: lice vara, srce valja!

Zar se smiješ nadati, da ćete biti sretni, prodaš li se bogatunu?

U starog čovjeka mlada žena gotovo zlo.

Prekini svako poznanstvo, koje bi dovelo do mješovite ženidbe. Ne mogu

da Ti ovdje ocrtam svu bijedu i duševnu samoću mješovitih ženidaba. Promisli samo ovo. Ti ostaješ katolikinja. Ali zaručnik i suprug Tvoj nije katolik To znači: Tvoja obitelj nije katolička. Nema zajedničke molitve u kući. Pa i sv. misa, ispovijed i sv. pričest, on Ti to — — »dopušta«! A djećica, njihova vjera i njihov uzgoj? Iskustvo nas uči, da su djeca u mješovitom braku redovito izgubljena za katoličku Crkvu. A tko se brine za njihovu dušu? A i Ti češ sama u takvom braku biti još najviše: polukatolikinja... Da, Crkva u posebnim slučajevima dopušta mješovitu ženidbu. Ali Crkva to čini rijetko i samo uz uvjet, da se brak sklopi u katoličkoj crkvi, da bračni drug katoličke vjere može nesmetano vršiti svoje vjerske dužnosti, i da sva djeca budu katolička. Time Crkva ne odobrava mješovitoga braka, već ga samo trpi, preko volje, da izbjegne većemu zlu. Mješoviti je brak redovno nesretan. Tko sklopi brak u nekatoličkoj crkvi, izopćen je iz katoličke Crkve i brak mu pred Bogom, pred Crkvom i u savjesti nije valjan.[3a]

Došao Orlanović Mujo u Aršan grad, da izbavi iz tamnice ličkog Mustaj bega. Anica,

kći bana od Aršana, ukrade ključe od tamnice i vodi ga noću do Mustaj bega. Ali zato traži Anica od Orlanović Muje, da joj se zakune, da će je uzeti za vjernu ljubu. Mujo odgovara:

»Gospojice, banova Anice,
Kunem ti se, prevarit te ne ću,
Već za ljubu tebe uzet hoću!
Samo treba, da još znadeš Ano,
Da sam Begi vjeru založio,
Seki miloj Kopčić Ahmed bega,
Da ću j' uzet za vijernu ljubu,
Njome svoju naseliti kulu«.
Ana veli: »Ništa za to, Mujo,
Uzmi mene, pa uzmi i Begu,
Bega će mi biti drugarica,
Učit mene turskim adetima.«

Mujo ubije Aničina oca u postelji, pobježe s Anicom i spremi svatove:

Doveli mu Kopčića Begiju,
Sastavio cure obadvije,
Vjenčao je Begiju djevojku,
Poturčio banovu Anicu,
Pa je vjenča po kadinu sudu.
Ana bila, pa se poturčila,
Nadjeli joj ime Meleć-hana.[4]

Ali nijesu sve Anice prevjeruše. Sultan je ugrabio divnu Anicu s Vinarić-planine, pa joj besjedio:

»Oj, čuješ me, mlađana divojko,
Hoćeš li se poturčiti mlada,
Pa mi biti carica gospoja?

Kitit ću ti dukat pram dukatu,
Nizat ću ti biser pram biseru . . .
A kad Ane riči razumila,
Tiho mi je caru besidila:
Ja se mlada poturčiti ne ću,
Ni ostavit Boga velikoga
I privatit cara nečistoga.
Ne ću gazit viru Isusovu,
Nit ću primit sebi tursku viru.
Glava moja, oštra ćorda tvoja,
Osici mi pri ramenu glavu,
Ol me baci u vodu Dunavu.
Volim biti vodi utopnica
Nego turska biti poturica;
Da ne budem ni mrtva prikorna!«[5]

Ne idi za čovjeka, koji mijenja vjeru kao rukavice. A i Ti budi postojana poput Anice s Vinarić-planine, da se na Tebi ne obistini narodna riječ: »Žensko dok se ne uda, ne zna, u kojoj vjeri žive.«[6]

Poštuj prirodu i ne veži se bračnom ljubavi u blizom rodu.

Ispitaj prije zaruka, je li on zdrav, pošten i radin.

Odreci se ljubavi prama sebičnom raskošniku, koji u braku traži samo svoj užitak, ili se možda hoće domoći Tvojega novca ili polja.

Uguši u svetome strahu i prve početke ljubavi prama čovjeku, koji je već vezan zakonitim brakom, ili višom obvezom!

Prije, negoli Tvoja ljubav kaže glasnu riječ, otvori oči i uši, gledaj i sudi, je li Tvoj odabranik dobar i praktičan katolik. Nemoj, da se poput Zlatke dizdar-Hasanage prekoriti moraš — a kad bude možda već prekasno:

Vid'der mene, budalaste glave
Gdje ja momku tvrdu viru dadoh . . .
A ne pitah, ko je, pa otklen je . . .[7]

Ženidba nije pramaljetni cvijet, već je ona vjekoviti lijek.

Vjenčanje ne razriješi no sama smrt.

»I ona sama, da ne zna mama, ružice brala, dragom je dala«. Tako si čula pjevati. Ali nemoj tako raditi, jer bi ruža Tvoje nevinosti prerano mogla biti ubrana. Za Tvoje poznanstvo neka znade majka i ispovjednik. Slijedi u ovom odlučnom koraku, koji odlučuje čitavim Tvojim životom, glas svoje savjesti, savjet roditelja, ako ih nije zaslijepila zemaljska taština, i savjet svoga ispovjednika.

Ne budi nikad posve sama sa svojim zaručnikom, sve do vjenčanja! I u sobi i na šetnji imaj uvijek trećeg svjedoka svoje časti i vidljivog čuvara svoje čistoće.

Budi čista i ponosna poput Mande Miletićeve. Joso je htio kušati i ozbiljno tražio od nje, da bude njegova bez zakona, a onda da će je uzeti. Ako Manda pristane, rekao je sâm župniku, kome je čitavu svoju osnovu povjerio, pljunut će joj u oči i ostaviti je. Djevojka, koja je spremna pogaziti stid i okaljati i izgubiti djevičanstvo svoje prije vjenčanja, ne može biti čestita žena. A kad je to Joso tražio od sirote Mande, pljunula mu ona u lice, a on ju je, ponosnu i čistu, poveo pred oltar. Ne predaj se zaboravi ni omami, prekini poznanstvo s muškarcem, koji pod svaku cijenu hoće da ubere cvijet djevičanstva Tvoga prije vjenčanog dana.[8] Nemoj doduše poput naše čestite Ličanke pljunuti u lice, ali ostani ponosna i čista.

Ne uzimlji ništa unaprijed i ne daj ništa prije vjenčanja. U tome je zalog bračne sreće i ljubavi. Ne popusti dakle u času slabosti ili strasti.

Ne sklapaj zaruka prerano. Duge zaruke, gotova nesreća. Dok ste još premladi, dok nijeste gotovi ljudi, dok se ne može ni misliti, da se opskrbite i vjenčate, ne sklapaj zaruka! Zaruke neka nikako ne traju dulje od jedne godine. Uči se pregarati.

Što treba da znadeš o braku, ne pitaj svojih družica. Ne prisluškuj ženskim razgovorima. Radoznalost je mnogu upropastila. Elza od Brabanta uništila je svoju sreću radoznalošću. Ne traži pouke ni u kojekakvim knjigama, pa ni kod liječnika, koji nije praktičan katolik, već u svoje majke i u ispovijedi.

Ne propusti moliti se najuzornijoj djevojci i najuzornijoj zaručnici, Blaženoj Gospi. Osobito, dok traju zaruke, vrši tačno i savjesno svoje kršćanske dužnosti i polazi češće k sv. ispovijedi i pričesti. Neka i zaručnik ide s Tobom u ispovijedaonicu i k stolu Gospodnjemu! Prije vjenčanja obavi veliku ispovijed čitavoga života. Nastoj, da i Tvoj zaručnik ovako uredi svoje račune s Bogom. Tada će i na Tvom vjenčanju biti prisutan Spasitelj i njegova prečista Majka, i vas će i vašu dječicu pratiti njihov blagoslov.

Na koncu čuj ispovijest jedne mlade duše, koja stoji u borbi života i žedna je ljubavi, kao i Ti: »Život bukti u meni. Dosad sam se uvijek svladao. Ali sav bi moj napor bio uzaludan, da nije pomoći Božje. Ja hoću biti čist, jer će doći dan, kad će iskra ljubavi zapaliti srce moje ljubavlju za drugo srce, mlado i čisto. Bog hoće, da ovom srcu žrtvujem borbe svoje mladosti. Budem li čist, zaslužit ću, da i ono bude čisto i lijepo. Moj je ideal: ljubav kršćanska, ne časovita strast ni lakoumna simpatija, nego duboko čuvstvo, pripravno na žrtve. Koliko puta, kad je bio u pogibli čisti ljiljan nevinosti moje, mislim na to, i svladam se. Gledam onaj sretni dan, kad ću u svetom ponosu reći odabranici srca svoga i drugarici radosti i boli svojih, pred Božjim oltarom: »Darujem Ti srce svoje. Čisto je. Čuvao sam ga nekaljana za Tebe, prvu i jedinu ljubav svoju na zemlji!«[4]

Ugledaj se u ovog čistog mladića i živi i Ti tako, da ne poklanjaš srca svoga svakomu, ili prvomu, koga sastaneš u životu, već jednomu, s kime stupaš pred oltar. Tako ćeš zaslužiti da drug Tvoga života bude dostojan Tebe. Ugledaj se u Tvoju družicu, koja veli: »Ako se udam, hoću da donesem svome mužu srce, koje samo njega ljubi i koje nije ljubilo ni jednog muškarca do njega. A ako je Božja volja da se ne udam, ostaje mi srce potpuno djevičansko«.[5]

Domovina.

Prirodni nas zakon veže, da domovinu, u kojoj smo ugledali svijetlo svijeta, ljubimo i branimo. Leo XIII. Sap. chr.

Ljubav je prema domovini i narodu prirodan osjećaj i prirodan psihološki zakon. A što je prirodno, to je u prirodu usadio sam Stvoritelj. Pa i sam Spasitelj nije došao na svijet da ukine stare zakone, nego da ih usavrši. Tako nije Isus ni ovog zakona ljubavi prama svojoj domovini i svome narodu ukinuo, nego ga je usavršio.

Isus je bio sin Davidov i ponosio se time.[1] Isus je bio sin židovskoga naroda. On je govorio istim jezikom kao i svi njegovi suplemenici. On je gotovo isključivo propovijedao samo svome narodu. Velikom je ljubavlju Isus obuhvatao svoj narod, dobro mu činio i proslavio ga. Nebeski je Otac poslao Isusa na svijet, da bude svijetlo svima narodima, a slava naroda svoga izraelskoga.[2] I kako je žarko Božansko Srce Isusovo ljubilo nezahvalni svoj narod i njegovu prijestolnicu sveti grad Jerusolim! »A kad se Isus približi« — čitamo u evanđelju sv. Luke — i ugleda sveti grad, rasplače se nad njim govoreći: kad bi i ti spoznao barem u ovaj tvoj dan, što je tebi za mir; ali evo to je sakrito pred tvojim očima«.[3]

Evo dakle sam je Spasitelj uzor pravog kršćanskog rodoljublja.

Pa i Majka Isusova i Majka naša, kako s ponosom ističe djedove svojih otaca i narod svoj: »Zauze se Gospod za Izraela, slugu svoga, kako to obeća ocima našim«.[4]

Promotrimo i velikoga sv. Pavla. Mnogo možemo od njega naučiti. Hoćemo li vidjeti, što znači narodni fanatik, pogledajmo Savla. A od Pavla se učimo pravoj kršćanskoj ljubavi prema narodu i domovini. Savao je bio strastven židovski fanatik. Tko nije bio Židov, nije bio ni vrijedan da živi. U ovoj strastvenoj zaslijepljenosti nije mogao da mirno prosuđuje i za nj je sve, što nije bilo židovsko, bilo već zato zlo i moralo se uništiti. I zato je — njegove su riječi — »preko mjere progonio Crkvu Božju hoteći je uništiti. I napredovao je u židovstvu većma od mnogih svojih vršnjaka u svome narodu, te je osobito revnovao za predaje svojih otaca.«[5] Savao je ljubio Židovstvo i mrzio sve, što nije bilo Žid, te je svu svoju strastvenu mržnju izbacio na kršćanstvo. A Pavao? »Nema razlike između Židova i Grka i Barbarina, svi su jedno u Kristu Isusu«.[6] Pavlu je Isus sve izjednačio i porušio zid među narodima, koji su svi ništa bez Isusa.[7] Ali zar je Pavao — kršćanin — prestao ljubiti svoj židovski narod, prestao se ponositi svojim židovskim porijeklom? Čovjek bi gotovo bio sklon da to pomisli, kad čita snažne riječi toga zagovornika sveopće kršćanske misli, tog apostola internacionalne katoličke Crkve, učitelja sviju naroda, koji je tako nesmiljeno bičevao

tjesnogrudnost židovskih fanatika, nekadašnjih svojih sumišljenika. Pa ipak on ponosno odvraća svojim židovskim protivnicima: »Hebreji su? I ja sam! Izraelci su! I ja sam! Potomci su Abrahamovi? I ja sam!« Tko je toplije ljubio svoj narod nego ovaj Pavao, koji veli doslovce: »Istinu govorim u Kristu, Duh Sveti vidi da ne lažem, da imam veliku bol u svome srcu, jer bih radije da budem ja proklet nego moj narod!«[8] Rodoljublje je Pavlovo čisto i sveto, nije više strastveno i fanatičko. On želi svome narodu slobodu, ali u prvom redu slobodu djece Božje. On želi i sada svome narodu slavu i sreću, i vremenitu, ali u prvom redu vječnu. Njemu je njegov narod skup njemu bliskih i dragih neumrlih duša, koje on hoće da dovede Kristu u vječni život.

I kao što su Isus, Marija i apostoli ljubili svoju domovinu i svoj narod, tako su je ljubili i sveci Božji. Sjetimo se samo svete i junačke djevice Ivane d'Arc, neslomivog borca za slobodu Irske O'Conela, pa našeg bl. Marka Križevčanina, koji se došavši u Rim na više nauke upisao: Marcus Crisinus Croata. Taj natpis stoji i danas na njegovoj velikoj slici na gregorijanskom sveučilištu u Rimu.

Katolikinja treba dakle da ljubi svoju domovinu, ali treba da ljubi i Crkvu. I te dvije ljubavi nijesu oprečne, nego se popunjuju. Domovina nije Crkva i narod nije vjera. I Crkva ne može biti »narodna«, nego Kristova, u kojoj su svi narodi jedno u Kristu Isusu. »Treba dakle da ljubimo domovinu, u kojoj smo primili ovaj smrtni život. Ali još više treba da ljubimo Crkvu, kojoj dugujemo vrhunaravski život naše neumrle duše.«[9]

Ljubav prema vlastitom narodu i domovini ne smije da nas zavede, da budemo nepravedni prema drugim narodima, ili da ih mrzimo. Mrziti na tuđinca, jer je tuđin, jer nije član moga naroda, to nije kršćanski, to je sasvim poganski. Svaki narod ima svojih pogrešaka, ali ima i svojih dobrih strana. A u političkim sukobima često narod nije ništa kriv, nego svu krivnju nose časoviti vlastodršci. Svi su narodi i sva plemena djeca jednoga nebeskoga Oca i zato su međusobno braća. Čini li nam tko krivo, mi se možemo, često i moramo braniti, ali ne smijemo mrziti na svoga brata.

»Po tom sam vidio veliko mnoštvo, koje nitko nije mogao izbrojiti, od svakoga naroda i plemena i puka i jezika, gdje stoje pred prijestoljem i pred Janjetom obučeni u bijele haljine i palme u njihovim rukama. I govorahu velikim glasom: Spasenje Bogu našemu, i Janjetu!«[10] Tako je u nebu. A na zemlji nikad ne će biti tako u punoj mjeri. Na zemlji će uvijek biti i Kaina i sebičnosti i mržnje. A mi katolici molimo: Kako na nebu tako i na zemlji, pa koliko je do nas treba da tako i sami činimo.

Ideali.

»Planite, b'jeli ognjevi duše,
K nebu se, srce, popni i gori
Plamteći izgori".

Poljak.

Najviši je i najnužniji ideal — Bog. Svojom si dušom slika Božja; tu sliku usavršenu Božiom milosti, taj živi duševni hram Božji moraš vjerom, ufanjem i ljubavlju sve više dotjerivati (sv. Aug.). Dà — ti moraš biti slična u savršenostima Bogu »tom beskrajnom svijetlom moru istinite i prave idealnosti«.

No Bog je kao čisti duh za naša sjetila nepristupan, a mi tražimo, da nam se prikaže vidljivo svaka misao, svaki ideal. I

tu je Bog pomogao našoj slabosti. »Et Verbum caro factum est — I Riječ postade tijelo«. U Kristu, Sinu Božjem, koji je postao čovjekom, imamo nesamo Boga pred sobom, već i ideal čovjeka. »Život je Isusov, kako nam ga evanđelje crta, prava visoka škola za sav svijet i za sva vremena. Tu je svijetlo, tu milost, tu su osobito ideali. Ideala moramo imati. Ali gdje ćete ih tražiti, gdje ćete ih naći u današnjem svijetu i vremenu bez ideala? Život je Isusov pun istinitih, uzvišenih, božanskih ideala. Isusova je nauka ideal, Isusov je primjer ideal, a nadasve je cijelo biće i lice Isusovo ideal nad svim idealima.«[1]

Isus je Tvoj ideal! »Jer koje unaprijed predvidi (Bog), one i odredi, da budu jednaki obličju Njegova Sina.[2] Sve je kreposti Isus sam savršeno vršio: ljubav prema Bogu i bližnjemu, poslušnost i poniznost, ljubav k istini i čistoći. Među Isusovim krepostima nema nerazmjera, kako se to opaža i kod najboljih ljudi — kod Njega vlada najveća harmonija, sklad. Povodi se za tim idealom! »Jer ja vam dadoh primjer, da i vi tako činite, kao što ja vama učinih.«[3]

Isus neka Ti bude ideal u čistoj ljubavi prema Bogu. On traži u svemu jedino slavu Božju; volja je Božja vodila sve Njegove misli i djela. Zato nije htio ni-

komu za volju da odstupi od nje. Ljubav traži sjedinjenje: Isus je bio po molitvi neprestano sjedinjen sa Svojim Ocem; On moli u tišini Maslinova brda i javno u hramu[4]. Njegova molitva i služba Bogu nije sentimentalnost, već izliv duboke religioznosti.

Isus neka Ti bude ideal u ljubavi prema bližnjemu! U Isusu se na zemlji pokazalo pravo čovjekoljublje (humanitet) »benignitas et humanitas«[5]. Siromah je, a ipak ide po svijetu »dijeleći dobročinstva«; kad treba pomoći bolesnima i bijednima, ne boji se nikakva posla ni napora, napokon i umire za bijedne i siromašne ljude. »Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko dušu svoju položi za svoje prijatelje.«[6]

Isus neka Ti bude ideal u ljubavi prema poslušnosti. Ulazeći u svijet govori: »Evo dodoh, Bože, da izvršim volju Tvoju.«[7] To je bio program njegova života, i toga se držao u mladosti, u muževnoj dobi, u tihoj kući u Nazaretu, kao i u javnom djelovanju. To podlaganje Bogu, to duboko štovanje autoriteta Božjega, naziva On svojom hranom,[8] t. j. Svojom životnom snagom; to Ga goni, da dotle ne miruje, dok ne izvrši sve do dosljednje sitnice ono, što Mu je Otac naredio i što su proroci prorekli.[9]

Isus neka Ti bude ideal u ljubavi prema istini. On je mogao s pravom o Sebi reći: »Ja sam istina«[10]. »Ja sam svijetlo svijeta; tko ide za mnom, ne će hoditi po tami, nego će imati svijetlo života«.[11] Svaka mu je riječ čista i mirna istina bez pretjerivanja. Život mu je razborit, otvoren i istinit bez prenavljanja. Kod njega se podudaraju riječi s djelima. Poradi pretvaranja farizejskoga bio je ogorčen, Natanaelova Ga otvorenost napunjala iskrenom radošću. Sam istinit — traži, da i Njegovi učenici budu istiniti; u velikosvećeničkoj molitvi govori: »Posveti ih, Oče, u istini: riječ je Tvoja istina... I ja sebe za njih posvećujem, da i oni budu posvećeni istinom.[12]

Isus neka Ti bude ideal u svojoj izvanrednoj ljubavi prema čistoći srca! Njegovi Ga prijatelji zovu nedužnim, neokaljenim jaganjcem,[13] neprijatelji Ga ne mogu ničim okriviti.[14] Sam je mogao reći u lice Svojim neprijateljima: »Tko me od vas može koriti za grijeh?[15] — Isus, »koji je kao bezgrešan nosio grijehe sviju«, nek Ti lebdi pred dušom, kad se pojave strasti, ili kad Ti se približi zavodnik!

Isus neka Ti bude ugled u težnji za napretkom. Isusov napredak, koji je s godinama rastao u mudrosti i milosti kod Boga i kod ljudi, moramo svi nasljedovati sve, »dok dostignemo svi u jedinstvo vjere i poznanja Sina Božjega, u čovjeka savršena, u mjeru savršene dobe Kristove: da ne budemo više djeca, koju ljulja i zanosi svaki vjetar nauke u laži čovječjoj,

nego čineći istinu u ljubavi, da u svemu uzrastemo u Onome, koji je glava — Krist.«[16]

Što bi Ti bila bez Isusa? Promatraj vrijeme prije Isusa, pa ćeš vidjeti, što Mu duguješ. Obilježje je onoga vremena bila **duševna i društvena nevolja, cio je** svijet pritisnut od prokletstva istočnoga grijeha i njegovih posljedica uzdisao za oslobođenjem. A ni kulturni napredak, ni nauka, ni umjetnost nijesu mogli osloboditi ljude od duševne i ćudoredne nevolje. Bez Isusa bi i Ti pala u tu krajnju nevolju. Isus je obnovio lice zemlje. Zato veli Strossmayer: »Propelo, košto sve društvene i obiteljske, tako je i sve građanske kreposti porodilo. Prava ljubav domovine, požrtvovnost za opće dobro, vjernost, strpljivost, postojanost i sve ostale prednosti, kojima izobraženi narodi svoju slobodu, napredak, slavu i prosvjetu zahvaliti imaju, plod su po vjeri, dar po propelu.«[19]

Zatočeni se Napoleon jednom šetao morskom obalom. Šećući se naiđe na jednoga vojnika na straži, pa ga zapita, da li što znade o Isusu. Vojnik reče, da ne zna. Duboko ožalošćen reče Napoleon: »Jadna li čovjeka, koji ništa o Isusu ne zna. Kako bih ja bez Njega mogao podnijeti svoj gorki usud!«

Št si Ti uz Isusa? Ti si uz ljubav i milost Isusovu neizmjerno bogata. »Ljubim te

ljubavlju vječnom«, govori Ti Isus preko usta proroka.[20] I kao što je ljubav Isusova prema Tebi vječna, bez početka, tako je vječna i bez svršetka. On postaje djetetom, da Te s ruke Svoje Majke gane na ljubav i pouzdanje. On je kao »dobri pastir«, da Tebe, zalutalu ovcu, izvuče iz trnja neobuzdanih strasti; kao »milosrdni Samaritanac« k Tebi se spušta, ulijeva Ti u ranu vino istine i ulje milosrđa i predaje Te ljubeznoj brizi Svoje zaručnice Crkve. Umire na Golgoti, gdje se sunce Njegove ljubavi najviše popelo za Tebe. Zaista — božanska ljubav!

Svaki je dah Njegova života, svaki kucaj Njegova srca odisao ljubavlju prema Tebi; a da uzmogne uvijek kod Tebe biti, ostaje u presv. oltarskom Sakramentu: »Milina mi je sa sinovima ljudskim«.[21] Razumiješ li sad riječi Apostola naroda: »On je ljubio mene i predao sebe za mene.[22] Sad ćeš razumjeti i ove riječi sv. Pavla: »Ako tko ne ljubi Gospoda našega Isusa Krista, neka bude proklet.«[23]

Ljubav traži ljubav. Isus Ti ne smije biti samo povijesno lice kao Ciceron i Platon, za koje se dalje ne brineš, ili suhi, bešćutni naučenjački sistem pun vjerskih istina i zapovijedi, — Ti moraš Isusa ljubiti! »Mi dakle ljubimo Boga, jer je Bog nas prvi ljubio.[24] — Djevojko, reci sa sv.

Augustinom: »O zašto sam tu prastaru, a ipak vječno novu ljubav tako kasno počela ljubiti!« Odsad valja da se baviš mišlju osobito s Isusom, valja da se rado opominješ Njegovih dobročinstva.

Načela Isusova neka budu Tvoja načela! Neka se ovoj ljubavi ne otima nijedna žilica Tvoga srca, nijedna moć Tvoje duše i tijela! Dă, ljubi Isusa uvijek, pa ako Ga ugledaš i s križem i bolima, pa i onda, kada bude od tebe tražio odricanje i svladavanje. »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove«, reci sa sv. Pavlom, »Nevolja ili strah ili glad ili golotinja ili pogibao ili progonstvo ili mač?«[25]

Isus neka Ti više vrijedi nego sve na svijetu, više nego bogatstvo i čast i naklonost velikaša.

Bl. Dj. Marija prvi Ti je ideal i uzor iza Isusa.

Majčino će srce zalutalo dijete najposlije ostaviti, a najprije će se opet k njemu povratiti, jer majčino srce ima osobitu tajnu moć za dijete. Iskustvo dokazuje, da je tako i u duševnom životu. Materinsko je srce Marijino posljednje, što će katolik ostaviti, prije nego se baci u ponor zloće; a Marija je blaga zvijezda mora, koja zalutaloga iz bure strasti i grijeha opet dovede u luku vjere i pobožnosti.

Djevojko! Ne zaboravi nikad svoje nebeske Majke Marije! Osim Boga, nitko se za Tebe toliko ne brine kao Marija. Onu ljubav i brigu, koju je nosila za Isusa kao mladića u Nazaretu, prenijela je ona na Tebe. Kao Djevica Ti čuva osobito nevinost — taj biser svoje vlastite nebeske krune. Kao »prijestolje mudrosti« ona Ti je vjerna savjetnica u nauku.

Zato svaki dan poštuj svoju nebesku Kraljicu! Pobožno moli svaki dan trokratni »Pozdrav Gospi«. Nosi uvijek sa sobom jednu medalju Majke Božje — Njezin Kraljevski grb. Nosi karmelski skapular — Marijinu uniformu, časnu odjeću za svakoga katolika, štit u pogiblima. Rado moli krunicu! Ona je neprestana prometna cesta između neba i zemlje. »Najdraže mi je blago u Vatikanu moja krunica«, reče papa Pijo IX.

I sveti je **Josip** Tvoj ugled i uzor. Njega zove Sv. Pismo pravednim čovjekom. Sveti Josip neka Ti je ugled u sv. čistoći, jer je on nesamo sam bio čist, nego je bio i vjerni čuvar djevičanstva Marijina. Utječi mu se zato u borbi, u napastima za sv. čistoću! On će Ti sigurno pomoći, dati jakosti protiv nečistoga duha. — Sv. Josip neka Ti je ugled u strpljivosti, u neumornom radu za svaku dobru stvar. Njemu preporuči svaki svoj posao i napor, njemu se preporuči u svim

neprilikama i pogiblima života! Da, njemu se svakim danom moli za sretni, blaženi čas smrti! Budeš li mu se molila, to možeš biti sigurna, da ne ćeš propasti.

Divna četa svetih djevica i mučenica iz svih kršćanskih vjekova, naročito iz prvih kršćanskih vremena, daje Ti prekrasne pojave djevojačkog ponosa, čistoće i junaštva. Mladahna sv. Janja, mudra i ustrajna sv. Katarina, junačka sv. Ivana d Arc, blaga sv. Terezija od Maloga Isusa, koja sipa ruže u srca ljudska, u kojima prebiva Spasitelj, ponizna i odlučna bl. Ivana Thouret, koja uzimlje sve boli za sebe, a radi svoje odanosti Sv. Stolici bude prozvana Filia Petri, to su Tvoji uzori, to su Tvoji ideali, katolička djevojko!

Djevojka, što siplje ruže s neba.

Nema dugo što je umrla jedna mlada djevojka u Lisieuxu, malom gradiću sjeverne Francuske. Po fotografijama, što su se sačuvale, čini se da je bila vrlo lijepa, no možda ipak ne tako, da bi svojom ljepotom mogla na sebe svrnuti pažnju pariškoga svijeta. Pa ipak su nedavno osvanuli po pariškim ulicama plakati, što donose njezinu sliku i navješćuju, da se njoj u počast gradi jedna kapelica. U počast jednoj djevojci? Jest.

Jednoj svetici. Svetoj Terezi od Maloga Isusa. Njoj, koja u svojih 25 godina života nije tražila ni želila drugo, nego da postane slična Djetetu Isusu. Isusu, koji nam se rodio u betlehemskoj štalici i provodio svoje djetinjstvo u Nazaretu. Cijeli njezin život bio je nasljedovanje Isusova djetinjstva, i još dandanas pokazuju u samostanu, gdje je umrla, njene igračke, jednu bebu, krevetić, mali klavirčić sa šest sedam tipki i mnogo drugih sitnih dječjih stvari.

Ušla u samostan Karmelićanki u petnaestoj godini svoga života, ona nije imala druge želje nego da vječno ostane djetetom: lijepe duše, lijepa srca, puna ljubavi za malim Isusom. Vrlo inteligentna po naravi, ona je prošla kroz jedno razdoblje života, gdje je učenje bio glavni njezin posao i gdje je žarko žudjela povećati svoje znanje u neizmjernost. Razdoblje, koje nije ostalo besplodno, ali koje nije moglo značiti posljednji stepen u razvitku njenog života. Ona je pošla naprijed, no ne da u slavi svoga zna-

nja zabliješti oči svojih savremenika, nego da u tišini i zatvorenosti samostana otpjeva himnu ljubavi Gospodinu. I zvuci ove himne čuti će se odsad kroz stoljeća.

Tamo, daleko od svijeta, iza željezne rešetke, koja se nikada ne otvara svjetskomu licu, ona je u malo dana dovršila velik život. Lijepa: ona je svoju ljepotu dala Isusu; umjetnica: ona je svoj kist posvetila Njemu; pjesnikinja: ona je svojim stihovima proslavila ime Gospodnje. Htjela je, da sve to bude zaboravljeno, i kad su zahtijevali od nje, da piše »priču« svojega vlastitog života, ona je to prihvatila samo zato, jer je to iziskivala poslušnost.

Danas o toj mladoj, lijepoj djevojci ima već oko petnaest ilustriranih i drugih knjiga. Nju danas pozna čitava Francuska, i njeno je ime doprlo do dalekih granica svijeta. Ona, koja je mogla ostati jedna obična gospojica, udati se možda, no na koncu ipak ostati poznata

samo u malom krugu svoje okoline, ona je danas slavljena na čitavom svijetu. Zašto? Kako? Koji je umjetnik u 25 godina života stekao toliku slavu? U čemu je tajna njene slave?

»Ljubav — piše ona, sjećajući se svojih petnaest godina — ušla je u moje srce sa potrebom, da sama sebe neprestano zaboravljam, i otada postala sam sretna«.

Sretna na zemlji usred najvećih odricanja, ona će zacrtati program tog sretnog života.

»Hoću da dušama pokažem put duhovnog djetinjstva, put pouzdanja i potpune predanosti. Hoću da im pokažem mala sredstva, koja su meni samoj tako sjajno uspjela«.

I onda nastavlja u svom pjesničkom stilu:

»Hoću da im reknem, da ovdje na zemlji samo jednu stvar možemo činiti: bacati Isusu cvijeće malih žrtava, predobiti ga milovanjem. Tako sam ga

ja predobila i stoga ću biti tako lijepo primljena«.

Riječi Kristove: »Kraljevstvo je nebesko za djecu i za one, koji su im slični« — bile su temelj čitavog njenog duhovnog života.

Puna pouzdanja, ona nije temeljila to pouzdanje na svojoj nevinosti: »Nije to stoga, što sam bila sačuvana od smrtnog grijeha, da se ja dižem k Bogu sa pouzdanjem i ljubavlju. Ah, ja znam, kad bih imala na savjesti sve zločine, što se mogu počiniti, ja ne bih ni malo izgubila svoga pouzdanja; ja bih išla slomljena srca od pokajanja i bacila se u naručaj moga Spasitelja. Znam, da on miluje rasipno dijete, čula sam njegove riječi svetoj Mandaleni, ženi preljubnici, Samaritanki. Ne, nitko me ne bi mogao zastrašiti, jer ja znam što treba držati o njegovoj ljubavi i njegovom milosrđu. Znam, da bi se sva množina uvreda izgubila u trenu, poput kapi vode, što je bačena na živu žeravicu.«

Pouzdanje njeno bilo je toliko, da je rekla: »Pođite mojom malom stazom, ona je sigurna Ja se nijesam prevarila slijedeći je«.

I ona je obećala: »Ja ću sprovoditi moj boravak u nebu čineći dobro na zemlji. Kad umrem, poslat ću kišu od ruža«, kišu dobročinstava.

I ona nije prevarila. Već priča jedno veliko djelo o toj ljepoti njezinih »ruža«, što su pale s neba. Stotine se tisuća utječu danas njoj, i ona ne prestaje sipati ruže... Jedna mlada djevojka danas je dobrotvorka čitavog čovječanstva! Zar vi to ne biste htjeli biti?

O, vi gospojice, što znate tako lijepo plesati i koje volite da se svijet divi vašoj spretnosti, a koje ćutite, da sve to ne može da zadovolji vaša velika srca: ne biste li možda i vi pošle stazama male Tereze? Nemojte reći, da ste ljepše od nje i da je šteta vaše ljepote, jer ona je bila jako lijepa. Nego vjerujte, da su

vaša ljepota i vaši talenti i tankoćutnost vaše duše razlozi, radi kojih vas možda mali Isus sebi zove. Mali, zlatni Isus. Zar je taština već tako otvrdnula vaša srca, pa da ni ne čujete njegova glasa?

Ne, ne! Ima još djevojačkih duša, koje hoće da im život bude lijepa pjesma Gospodu Isusu. Ne samo u samostanu. I u svijetu ih ima!

A Ti?

Radost.

Radujte se u Gospodu vazda!
Filip 4. 4.

Ako itko, to ima katolička djevojka pravo na radost. Radosna je ona djevojka, koja je u miru s Bogom, koja ne robuje svojim strastima, koja živi po vjeri. Njezino je srce mirno, i ono kliče s blaženom djevicom, uzrokom naše radosti: »Veliča duša moja Gospoda, i obradova se duh moj u Bogu, Spasu mojemu!«[1] Njezina je radost čini ljubeznom, prijaznom i pristupačnom. Ne očituje se ta radost u bučnome smijehu, ni u vječnim smješicama. One, koje se uvijek smiju, malo imadu radosti u svome srcu. Tražiš li radost u svjetskoj buci, zabavama i prolaznim užicima, ne ćeš je naći. Pravu radost daje srcu jedino čista savjest, strah Božji i žrtva.[2] Zato i veli Spasitelj: »Mir svoj dajem vama, mir, što ga svijet dati ne može«.[3]

Danas je tako malo radosti u svijetu. Rottenburški je biskup Keppler 1909. napisao malu knjižicu: »Mehr Freude!« — »Više radosti!« Čitavim je svijetom odjeknuo ovaj njegov poziv. U prvoj je godini izdano njemačko izdanje u 50.000 primjeraka, a danas je prošireno u preko 200.000 komada. Čudili se ljudi,

da katolički biskup traži više radosti za kršćanski puk: pa zar nema dosta zabavišta, kavana i koncerata? Da, ali sve to nesamo da ne uvećava naše radosti, već je često i ubija u samoj klici. I zato biskup Keppler kao novi sv. Pavao poziva sve kršćane u boj za radost. »Uvijek će biti na zemlji dosta boli, bijede i nevolje. Nastojmo, da bude uvijek i dosta radosti! Danas je prava, duševna, vrhunaravna radost u bescijeni. A mi treba da je cijenimo nada sve. Stotine su uposlene, da svoj život i život svojih bližnjih opterete brigama i patnjama, da ga otruju grijehom i strašću. Postavimo im nasuprot tisuće, koji će iz dana u dan nastojati, kako će druge obradovati. U svom životu imamo možda tako malo radosti. Ajde, da drugima činimo dobro, pa ćemo i mi sami biti radosni!«[4] Tako svršava biskup Keppler. Budi i Ti, katolička djevojko, junakinja u ovoj vojsci svete radosti!

Povrh Züricha u Švicarskoj diže se visoki Hüttliberg. Zimi se znadu nad Zürichom podići tamni oblaci, koji ovijaju podnožje Hüttliberga, kao što more okružuje otoke. Ali sniježni se vrhunac Hüttliberga visoko izdiže nad

oblake i obasjan je sunčanim zrakama. Tada javljaju oglasi domaćima i strancima u Zürichu: »Na Hüttlibergu je sunce!« I uspinjačom hrle ljudi do vrhunca da se radosno nagledaju sunca i plavoga neba, dok su pod njima zemlju prekrili gusti oblaci.

Kako je to u ovom velikom Zürichu, koji se zove suzna dolina, lijepo je opjevala jedna Tvoja družica:

Divne li su, divne,
Nebo, zvijezde tvoje!
Milo, tiho zovu
K tebi oči moje.

Ali kada zvijezde
S vodom odu svojim,
Od oblaka crnih
Nebo ,tad se bojim!

Oj, da vidjet mogu
U crnu obláku,
Kao i u zvijezdi
Božju ruku jaku![5]

Na ovom svijetu boli i suza tako smo često obaviti tamnim oblacima, tako rijetko vidimo jasno sunce! Gdje je ta uspinjača, kojom ćeš se uspeti do sunčanog sjaja radosti i mira? Budi poput blažene Djevice uzrok radosti svome bližnjemu, čini poput dragog Spasitelja[5] dobro svojoj obitelji, drugovima i bjednijima od sebe, i bit ćeš svojoj okolini, što je Hüttliberg Zürichu. A najednom ćeš kroz suze u svome srcu zapaziti veliko sunce, sunce Božje milosti, ljubavi i dobrote. I duginim će sjajem zasjati Tvoje suze, i Ti ćeš u ovom sjaju i u crnu

oblaku vidjeti Božju ruku jaku. Ovo će Te svijetlo voditi i tješiti, svijetlo žrtve. Proði život svoj dobro čineći i žrtvujući se, i bit ćeš radosna i sretna.

Stani s majkom bola svetog pokraj Boga razapetog i moli je u tjeskobi srca svog:

Daj mi nosit po sve dane
Isusovu smrt i rane,
Osjećati mukâ mač!

Neka rane izrane me,
I svu ne ka opoji me
Sina Tvoga križ i krv![7]

Hoćeš li biti radosna u svom srcu, žrtvuj se, da drugima činiš veselje.

To je, dijete drago, uzvišeni poziv Tvoj i poziv žene.

Bez žrtve Tvoj je život prazan.
Vij vijek svoj, krasan krasna!
A kada pozli, — ti si žena: ljubi!
A kad otešča, — ti si žena: trpi!
A kad podivlja, — ti si žena: blaži![8]

Sja dobrima svjetlost i pravednici vesele se.
Veoma dobar je Gospod svim, što čista su srca.
O, ssrećnih, što stanuju u Trojoj kući Gospode,
U vjekove sve će oni Tebe hvaliti.

Što imam na nebu, što želim na zemlji ja,
Osim Tebe?
Od ove želje gine tijelo moje i sva duša.
Bože, Bože srca moga i sve moje u vjekove.

Bog je sreća moja i sve moje,
Bog je cijela radost srca mog,
Jer mi je u Gospodu Bogu sva nada.

I po volji svojoj svetoj, vodit ćeš me Ti,
I u slavu ćeš primit mene Ti.
Bog je sreća moja, život moj,

Jer mi je u Gospodu Bogu sva nada,
Bog je sreća moja, život moj,
Sva je radost srca moga Bog!

Katolička djevojko!

Uz starca Simeona dočekala je Spasitelja u hramu i proročica Ana. Pobožne su žene ustrajale uz Isusa s prečistom Njegovom Majkom sve do križa. Kršćanskim majkama i kršćanskim ropkinjama zahvaljuje kršćanstvo uzgoj tolike djece Božje u doba progonstva. A kad je car Julijan Apostata opet htio da povrati poganstvo u stari svijet, koji je već postao kršćanskim, svi su mu napori bili uzalud. Jedan je od njegovih glavnih savjetnika, Libanije, istražujući razloge ovome neuspjehu, uskliknuo: »Kakove su žene, te kršćanke!«.

Julijan je umro. Umirući je priznao: »Pobijedio si, Galilejče!«.

I ustaše novi Julijani, novi Apostate. I nakon petnaest vjekova kršćanske

prosvjete hoće da iznova uvedu poganstvo. Uvađaju ga i kod nas knjigom, modom, zabavama i silom. O da bi i u hrvatskom narodu morali priznati, da im nije pošlo za rukom, da provedu svoje namjere! Hrvatski će narod ostati katolički budu li i naši Julijani i naši Libaniji morali uskliknuti: »Kakove su djevojke, kakove su žene, te katolikinje!«

Hrvatski će narod sačuvati katoličkim katoličke majke, katoličke supruge i katoličke djevojke.

Što može katolička majka i kći.

Licem na Božić god. 1903. preminula je u Cannesu u Francuskoj u dobi od 88 godina udovica francuskog učenjaka Emila Littré († 1881.). Vrijedno je da se istakne, kako je ta dobra katolikinja prekrasno odgojila svoju kćer i kako je radila za obraćenje svoga muža.

Littré je bio filozof, liječnik, političar i osobiti poznavalac jezika. Napisao je rječnik francuskog jezika u 5 svezaka. To je najznamenitiji rječnik iza rječnika francuske akademije. Radio je na njemu punih 15 godina. Nakladna knjižara plaćala mu je za nj godišnje 3000 franaka. Na koncu mu je isplatila 200.000 franaka.

Littré je bio bezvjerac, ali nije mrzio na katoličku vjeru. U njegovu ogromnom rječniku nema ni jedne rečenice, koja bi vrijeđala katoličku vjeru.

Imao je jedinicu kćerku. Svojoj je ženi povjerio njezinu odgoju, a sam se bavio naukom. Znao je dakako, da će žena odgajati dijete u katoličkoj vjeri; ali se nadao, da će poslije moći da je odvrati od vjere. Znao bi to i reći: »Kad našoj maloj bude osamnaest godina, ja ću joj već izbiti iz glave tu praznu vjeru«. Međutim ta mu se nada nije ispunila. Niti

je on ikad pokušao da je odvrati od vjere.

Littré je bio sasvim zadovoljan s duhom, u kojemu se njegova kćerka odgajala. On je sam najviše osjećao sretne posljedice te odgoje. Kći mu je bila savršeno poslušna i zahvalna. Vazda je i u svemu nastojala, da ugodi ocu. Kad je osvanuo osamnaesti rođeni dan, dovede je majka u radnu sobu očevu. Otac reče majci: »Zadrži je ti, koja si je dosad uzgajala. Ona se pod tvojom rukom razvila kao cvijet. Ja bih bio zlotvor, ako bih htio da trgam taj cvijet«.

Gospođica Littré ostala je vazda vjerna katoličkim načelima. K vjeri je dapače privela i oca na smrtnoj mu postelji. Bezvjerski prijatelji Littréovi htjeli su da zapriječe svećeniku pristup k njemu prije smrti. Tad je ocu došla kći. Ona mu nije nikad odbila nijedne želje. Stoga nije ni on mogao drugo van da izvrši njezinu zadnju želju. I on je molio, da mu dođe svećenik. Littré je doživio 81 godinu, a nije još bio kršten. Svećenik ga je krstio. Veliki učenjak preminuo je pomiren s Bogom.

Skupno pastirsko pismo španjolskih metropolita.

Donosimo ovo pastirsko pismo kao jedan važan dokumenat katoličke obnove savremenoga svijeta (prema Doc. cath. 3. VII. 1926. No. 302. 3—8).

Dužnost je katolika, da nestane pornografije iz kina, kabareta, knjiga i romana.*

Jedan je od uzroka, koji udaljuju duše od Isusa Krista i otimlju ih Njegovu miroljubivu gospodstvu, pokvarenost današnjih običaja. Zlo je ovo to pogibeljnije, što je zamamnije, što više prija sjetilima, i što se više njegov upliv jača i širi. Nitko, tko ne zatvara oči pred stvarnošću, ne će poricati, da se to zlo strahovito širi i da već harači i u kršćanskim kućama. Mahnita želja za užicima, rasipnošću, za bolesnim razdraživanjem zahvatila je malo i veliko, i nosi ih bujicom dalje.

Ovu poplavu sjetilnosti podupire i razvija uvelike nečedna m o d a. Svakim danom ona biva sve drskija, sve izazovnija, te se u običnom životu više ne opaža s nijedne strane uspješnih protupothvata. Ne bi čovjek mogao ni vjerovati, da nije činjenica,

* Natpisi kao u španjolskom El Debate (18. 5. 1926).

da su poglaviti robovi te sramotne mode žene sviju staleža i položaja, pače i čestite i pobožne žene. Struja je toli jaka, da joj odolijevaju samo rijetki i poštovanja vrijedni izuzeci, koji se ne brinu, hoće li se svojom otpornošću izvrgnuti nepopularnosti, neobljubljenosti.

Sve, što se poduzelo, da se utamani tiranija mode, opomene slugu Božjih, upute biskupske, osude Papa, obiteljske lige, križarske vojne za kršćansku čednost, sve je bilo bez pravog učinka. Mjesto da stvar kreće na bolje, baš obratno, ona postaje od dana u dan sve osudnija.

Opravdano rastuženi, mi, prelati španjolski odlučismo, da vjernicima predočimo zla u pogledu vjerskom, ćudorednom i društvenom, koja su posljedica takova vladanja. Da pak podupremo odluke Rimskog Velesvećenika i da ispunimo svetu dužnost našega zvanja, hoćemo da svetom jakošću odredimo neka sredstva i puteve, koji bi u životu bili kadri da stanu na put rečenim zlima.

»Luda moderna zanesenost za onim, što dolazi iz tuđine.«

U prvom redu treba da upozorimo na jednu od najvećih pogibelji za mladež. Dolazi od one »lude moderne zanesenosti za onim, što potiče iz tuđine«, posve u protimbi sa starom španjolskom, duboko kršćanskom, tradicijom. I neopazice, to ludo-

vanje za onim, što dolazi iz tuđine, kvari nam ćudoređe i sije u dušama pogubne zablude.

Tobožnje opravdanje onog opasnoga postupanja, pogibeljnoga i senzualnoga, koje u svom vladanju slijede mnogi mladi ljudi jednog i drugog spola, nalazi se u sistemu nekih načela, u programu života, koji se danas svijetom raznose kao jedini korisni i doista napredni.

Nijesu rijetki, koji prema tim načelima drže i pomiruju se s mišlju, da su intimni saobraćaj i druženje osoba raznoga spola bez nadzora, daleko od toga, da budu pogubni, te ako su još naravni i nedužni, da su samo dobitak za odgoj, koji da time postaje manje tjesnogrudan i potpuniji i da umanjuje obične pogibli mladenačke osjetljivosti. Ima već i kod nas ljudi, koji hvale koristi, koje bismo imali, da uvedemo i u Španjolsku koeducaciju, kako je uobičajena u drugim zemljama. Principi, na kojima oni temelje taj običaj, tako protivan čitavoj našoj tradiciji i tako protukršćanski, odaju takove pojmove o životu i odgoju, nad kakovima bi se naši djedovi bili zaprepastili i zgrozili. Nauka katolička, stara kao i Crkva, koja nas uči, da se napasti tijela mogu svladati samo bježeći pred grešnom prigodom i odstranjujući zamamljivosti, danas se zaboravlja ili se smatra nekom zastarjelom stvarju. Vole danas sistem odgoja, kojim

nije htio da se služi naš nebeski Liječnik, sistem imuniziranja uslijed privikavanja.

Ove i slične nauke, ekzotične i modernističke, uzrok su sjetilnoj i izazovnoj sredini, u kojoj živimo, i muka za duše, koje još sačuvaše nešto tankoćutnosti u osjećanju. Grube i muškaračke manire ženâ svake dobe i staleža, razgovori smjeli ili kako vele, škakljivi, t. zv. »smjela« i pogibeljna književnost, koju čitaju posve mirno mladići i djevojke; bestidnost, često nepoštena, posve nekršćanska, kojom te osobe vode razgovore o svojoj budućnosti, o životu, o obitelji i t. d., sve to dokazuje, da je mutež intelekta uzrok porastu nećudorednosti, kojoj je već i tako sklona slabost ljudska, te joj daje novi izgled. Ova je nećudorednost bolećiva i odrođena. A gleda se na nju ne više kao na opačinu, nego kao na krepost, vrijednu hvale i nasljedovanja.

Pogibao pred novim poganstvom.

Poganstvo, koje je istrijebila kršćanska vjera, prijeti da nanovo zahvati narode.

Katoličku dogmu kod mnogih je zamijenio jedan naturalistički i utilitaristički ideal. Aii još većma nego apstraktna nauka pripravljaju provalu novog poganstva oslabljelo ćudoređe, modernistička etika i nečedno odijevanje.

Dijete i žena, a da si i ne daju računa o tom, nevjerovatnom lakomislenošću i nepromišljenošću, gube malo po malo svaku

čednost i stid. Time se otvara širom ona provalija, kojom ulazi pornografija, da pripravi propast vjere. Mi znamo dobro, da se nevjera najradije ukorjenjuje u pokvarenim srcima, kojima vladaju niski nagoni. Tako dijelom i žene surađuju u širenju lascivnosti, nespojive s kršćanskim, pače i sa samim naravnim zakonom.

Evanđelje osuđuje pače i nečiste pomisli, a izlaganje bestidnosti na njih poziva i hrani ih. Evanđelje brani nečiste poglede kao i neurednosti svih ostalih sjetila, a nečedna moda ih izazivlje i pojačava. Evanđelje zapovijeda, da bježimo pred grešnom prilikom, a izlaganje bestidnosti je trajna prilika i uzrok bezbrojnih grijeha i propast mnogih duša. Evanđelje udara strašnim prokletstvom na one, koji sablažnjuju svoju braću, a današnja odvratna golotinja modernih toaleta je kamen sablazni i poziv na razbludu. Evanđelje nastoji da potlači neurednosti niskih nagona naše naravi, a nečednost podupire apoteozu puti te je zavodnička meka, ostan za najniže strasti. Evanđelje hoće da uspostavi ravnotežu i sklad između tijela i duše, podlažući tijelo duhu, niže višemu; a moderni život svim svojim dražilima razara taj red i daje primat tijelu i tvari.

Štete i porazne posljedice.

Iz svega toga izlaze neprocjenive štete. Kako će se ljudi moći očuvati od poplave

tog smrada, koji im prijeti, diže se i nadvija se nad njih sa svih strana? Kako će tu mladež i djeca sačuvati svoju nevinost, kad se sve urotilo, da im što prije i prerano otvori oči i prouzroči žalosne utiske? Jednom pravom ćudorednom besmislicom tu se sloboda u nečednosti odijela i u športovima tjera do skrajnosti. I tako venu u njima prve klice stida i njihova se savjest izopačuje.

Duboka bol obuzimlje one, koji se pitaju, što će biti iz tih naraštaja, kod kojih je uspjelo utući i uspavati osjećaj čednosti i nevinosti, kojima se pružala samo hrana nezasitnih i proždrljivih strasti, i za koje se srušila ćudoredna ograda, zaštita čistoće. Rezultati bit će porazni i strahoviti.

Evo, ima već dugo tome, da je pregolemo mnoštvo ljudi napustilo kršćanstvo i pošlo putem pozitivističkoga ideala. Živjeti, uživati, obogatiti se, evo im jedinog cilja životu. Zaraza se širi tako, da već trpe od nje i kršćanske obitelji i domovi, koje smo smatrali neozlijedivima. Što ćemo dakle dočekati, kad dođu na vodeća mjesta oni, koji su danas djeca bez ćudorednoga glasa u sebi? Da li su se katolici upitali, kamo vodi put, kojim idemo? Jesu li shvatili, da sve, što razvija sjetilnost i živinski materijalizam, potkapa u istoj mjeri svrhunaravni život i pripravlja njegov slom? Jesu li primjetili, da bezbožničke stranke potpomažu svom svojom moći prostotu u modi i u gledalištima, javnu i privatnu pornografiju? Tako naime one misle, i ne bez razloga, dekristijanizovati svijet. Je li dopušteno sinovima Crkve surađivati u ostvarenju tog komplota i tako postati slijepim oruđem neprijatelja Krista Boga našega?

Pravila i odredbe za sve katolike.

Da zapriječimo, koliko možemo, tolike strahote, složno i sporazumno izdali smo pravila i odredbe, kako slijedi:

I. — Teška je dužnost svih katolika da pobijaju i tamane pornografiju u kazalištu, u kinu, u kabaretima, u knjigama, romanima i svemu, što se javnosti predaje.

Stoga se moraju sustezati:

1. Od polaska takovih predstava, koje slave opačinu i pozivaju na razbludu. Ne smiju ih odobravati svojom prisutnošću niti ih novcem podupirati ili pomoći. Što više reliefa i kolorita imadu tu prizori opačine i škakljive peripetije, to opasnije su takove predstave.

2. Moraju se sustezati od podupiranja pothvata, koji služe novac na račun kreposti. Ne smiju kupovati djela, feljtone, poštanskih karata, slika, gravira, koje vrijeđaju katolički moral.

3. Ne smiju se pretplaćivati ili podupirati novčano ili kako drugačije, listove i novine, koje idu za kvarenjem i uništavanjem ćudoređa.

4. Ne smiju pristati, odobriti ili dopustiti da se podižu kipovi i spomenici, koji služe na sramotu kršćanskim gradovima. Ako pak zapriječe širenje tog gada ligama, kao što su lige u Madridu, Barceloni, Valenciji, predstavkama i smjelim prosvjedima, sredstvima, koja im pruža zakon, javnim mnijenjem, koje će podupirati vladu te će znati, da za njom stoji narod, time će zaslužiti blagoslov neba i Crkve te odobravanje sveg čestitog svijeta.

II. — Tražimo, da se poštuju načela kršćanskog ćudoređa u tjelovježbi, športovima, na sastancima, svečanostima i u javnim kupalištima. Prema tome naređujemo kako slijedi:

1. Odveć kratka odijela, zajedničko igranje obaju spolova kod raznih športova, stvaraju i rađaju opadanjem, pače i neprijateljstvom protiv kršćanskog ćudoređa. Često se tu krije prava urota, da se od Crkve odbiju oni, koji se bave športom. Potajna taktika neprijatelja sastoji u tom, da se određuju izleti i vježbe nedjeljom i to baš kad je vrijeme misi ili propovijedi. Tako dolazimo do potpunog laiciziranja.

2. Ima takovih zabava i plesova, da se izrode u ekscese, kojima ne ćemo imena spominjati. Dužnost je katolika, da takove neurednosti otjeraju iz svojih kuća i društava, koje pohađaju, da izbjegavaju, koliko je moguće, žene, koje se napadno nečedno

nose i vode sablažnjivi život, te da ne dopuštaju, zaboravljajući na neshvatljiv način svoju odgovornost, pohađanje bez nadzora mladića i djevojaka.

3. Katolici će primjerom i nastojanjem kod mjerodavnih oblasti gledati, da se u kupalištima sprovede rastava spolova, kako zahtijeva ćudoređe.

III. — Ženama dozivamo i opet u pamet, da se pravi strah Božji i kršćanska pobožnost ne slažu s modom, nedostojnom bića, koja treba da budu živi hramovi Duha Svetoga. Neka shvate već jednom, da je njihov najljepši ukras pristojnost u odijevanju. Sveti je Otac nedavno dozvao u pamet nepromjenljiva pravila katoličkog morala, koja jasno utvrđuju, što se protivi kršćanskoj čednosti. Nedopustivo je, da se žene i djeca, koja se ponose podložnošću i pokoravanjem Namjesniku Kristovu, krate razumjeti i ostvariti njegove naloge. Kao biskupi mi najviše želimo da te naloge prihvatimo i da sve obvežemo, da ih se drže. Eto stoga i nalažemo župnicima, da u župama, i glavarima redovničkim, da na vratima svojih crkava pribiju i da sa propovijedaonice ponove tekst naređenja Ordinarijatâ u tom pogledu. Gospođe, koje se ne bi htjele po tome ravnati, neka ljubezno pouče, i ako se ne poprave, neka im uskrate svetu Pričest. Neka postupaju skrupuloznom točnošću i razboritošću u provedbi ove naredbe.

IV. — Da postignemo ovaj sveti cilj, računamo:

1. Na trajno nastojanje ispovjednika, koji treba da postupaju sa zdravom strogošću, diskretnom, razumije se, kako već traži veličina zla.

2. Na nepokolebivu i nepomirljivu volju poglavara i predstojnica-sestara u penzijonatima, da odbiju djecu, koju roditelji ili skrbnici ne bi htjeli obući, kako je to Papa formalno i u više mahova naložio. On traži, da se kršćanska čednost sačuva na svaki način i vazda.

3. Na brigu propovjednika, da preporuče i da nalože usrdno čednost u odijevanju i u svojim propovijedima, i u kršćanskoj obuci, i u govorima, i u duhovnim vježbama. Neka dadu razumjeti, kolika nam čudoredna propast prijeti, ako žene ustraju u svojoj hotičnoj zaslijepljenosti; neka dozovu u pamet strahovite riječi, koje je izrekao Sveti Otac protiv nečudoređa propovjednicima zadnje korizme.

4. Na kampanju ženskih udruženja »Katoličke Akcije«, ako se poduzme u isto vrijeme jedinstveno i uspješno u čitavoj Španiji.

5. Na vjerska društva, čiji članovi treba da u prvom redu daju primjer čednosti. Po pravilima neka se isključi svaka žena, koja nije voljna slijediti ovog puta.

6. Na svjetovne ravnateljice učevnih zavoda i učiteljice pučkih škola, čiji je posao da stvore i pročiste savjest puka.

Sve ove potičemo u ime Božje, svećenike, redovnike, predsjednike vjerskih udruženja ili ženskih društava i učiteljice, da se natječu u revnosti u ovoj križarskoj vojni. Neka više misle na slavu Našeg Gospodina nego na ljudski obzir, tu veliku zapreku za nužni otpor.

V. — Golema odgovornost leži na roditeljima, koji ne smiju trpjeti ništa prekorno u vladanju svoje djece. Isto tako na muževima, koji su odveć popustljivi prema hirima mode, na velikim krojačicama, koje stvaraju modele za modu, na ženama iz visokog društva, za kojima se druge povode. U ostalom sve žene, koje se nečedno oblače, treba da sebi pripišu posljedice svoje nečednosti. Kukavičluk i frivolnost rađaju eto ovim ekscesima, na koje se svi tuže a koje nitko ne ispravlja.

Konačna opomena.

»Zbog dostojanstva kršćanskog imena«, kako se izrazuje Njegova Svetost Pijo XI., treba obračunati napokon s tim zlom, koje kvari i truje narode »jer smo svi označeni bili krvlju Spasiteljevom, divnim zalogom vječne sudbine koja nas čeka«. (Govor Svetog Oca zastupnicima Međunarodnog Udruženja Katoličkih Ženskih Društava, 28. oktobra 1925.)

Da, zazvonio je čas da se dokrajči ogavni prizor, koji pruža toliko žena svake dobe i svakog staleža. U svojoj ludoj želji da

se svide, ne vide, koliko svojom nepromišljenom modom vrijeđaju ne samo čiste ljude nego i samoga Boga. One se više ne zadovoljavaju time, što se tako oblače u javnosti, da bi se negda mnoge crvenile zbog tolike nepristojnosti, nego se pače usude ići s tim podražilima najsramotnijih strasti u samo sveto mjesto, tamo ih izlagati za vjerskih obreda i tako pristupati samom Stolu Gospodnjemu, gdje se prima božanski Začetnik čistoće«. (Benedikt XV, enciklika Sacra propediem od 6. siječnja 1921.)

Računamo na saradnju sviju, da se izliječi ta sramotna rana, ali poglavito na španjolske katoličke žene. Tako ne ćemo mi ostati osamljeni braniči i glasnici njihove stidljivosti. One će biti s nama u toj svetoj križarskoj vojni boreći se ustrajno za očuvanje svoga dostojanstva i svoje najveće slave. Naša svijetla Kraljica dade nam nedavno uzvišen primjer, koji je završijedio pohvalu samoga Vrhovnog Svećenika. Neka je njene podanice slijede radeći na ćudorednoj obnovi i neka se pobožni spol ravna po pravilima čednosti i pristojnosti, koje toliko pristaju onima, kojima je Presveta Djevica Kraljica i Zaštitnica.

U Madridu, 30. aprila 1926.

Potpisani nadbiskupi: toledski, taragonski, sevilski, grenadski, valladolidski, valenski, saragoski i kompostelanski.

Bilješke

Molitva biskupa Strossmayera.

1 Ovu je krasnu molitvicu napisao pokojni biskup Đakovački dr. Josip Juraj Strossmayer u »Tri riječi našemu sveučilištu«. Biskupova je duša upravo gorjela za hrvatsku mladež, jer je vidio u dobroj mladeži sretnu budućnost hrvatskoga nasoda. Navodit ćemo zato prigodice po koju toga velikoga muža.

Uz Uvod.

1 Poslanica hrv. slov. episkopata kat. đatvu, Luč 1923, 99.

1 Poslanica hrv. slov. episkopata kat. đaštvu, Luč 1923. 99. — 2 Beaudenom, Formation religieuse et morale de la jeune fille I. II., Paris 1911.; P. Bihlmayer, Wahre Gottsucher; Freiburg 1919. Anton Čadež, Most v. življenje, Ljubljana 1923.. P. Adolf v. Doss, Die weise Jungfrau, Freiburg 1905.ć F. W. Förster, Lebenskunde, Berlin 1918.. Lebensführung, Berlin 1918.; Dr. Konstantin Holl, Jugend grosser Frauen, Freiburg 1917.; dr. A. Jeglič, Dekletom, Ljubl,ana; Maria Müller,, Höhenblicke, Korneuburg 1917.; In der Kongregatnionsschule, Freiburg 1922.; P. S. v. Oer, Des Herzens Garten, Freiburg 1918.; Francesco Olgiati, I nouvi orizzonti della gioventù femminile, Milano 1920.; Rosa Electa, Die Jungfrau im Weltleben, Münster 1900. Foerster, Jugendseele, Jugendbewegung, Jugendziehr, München 1923.; Charlotte Herder: Die Frühlingsreise. Ein Buch für junge Mädchen, Herder 1925.; H. Fassbinder: Vor dem Sommer, Ein Buch für unsere künftige Frauen, Herder 1925. Dr. J. Pfeiffer, Weggeleit, Herder 1924.; Pallettes d' Or, Avignon.

3 U primjenjivanju neprocijenjenog blaga naše narodne pjesme pomogao mi je prof. Juraj Lahner, vjeroučitelj na učiteljskoj školi čč. ss mil. u Zagrebu

stavivši mi na raspolaganje svoju bogatu zbirku bilježaka iz narodne poezije. — 4 Gospodin je biskupa Mahnića pozvao k sebi prije, negoli je mogao, kako je to veliki pokojnik htio, da opširno dade smjer života i rada katoličkim djevojkama, kao što je dao katoličkim mladićima. Biskup je Mahnić kratko, ali jasno rekao svoje misli o tome u svojoj mariborskoj poslanici katoličkom đaštvu 1920.: (vidi str. 139.). Što je ovdje biskup-patnik rekao kratko, opširno je razvio u jednom razgovoru u Varaždinskim Toplicama 1920. Mnogo je patio i redovito je samo posve malo govorio. Ali kad je trebalo govoriti o duhu katoličke omladine, razgovarao se puna 2 sata. I danas ga još vidim u naslonjaču, s patničkim licem . . . kako govori o pozivu i uzgoju katoličke djevojke. Čitava ova knjižica stoji pod dojmom ovog razgovora.

5 I premda ova pitanja često diraju i u najnježnije strane djevojačke savjesti, odgovorilo je na ova pitaonja u svemu 369 djevojaka. Svi su odgovori veoma iskreni i ozbiljni.

6 Tridesetak je katoličkih djevojaka pročitalo rukopis, kad je bio dovršen, i stavilo svoje primjedbe, promjene i želje. U novom su izdanju uzeti u obzir i mnoge bilješke, što sam ih primio od petnaestak gospojica i gospođa iz raznih strana, i od neke gospode profesora, pravnika, liječnika i svećenika.

7 Crkveni himan o posvećenju crkve, preveo M. Pavelić S. J., Glasnik Sv. Josipa 1922. 67.

8 Od dosadanjeg su »Katoličkog Đaka« u glavnom preuzeta ova pogljavlja: Isus Krist, Kat. Crkva, Red, Sv. Otac Papa, Ideali, Izbor zvanja, a u molitvenom dijelu jedan dio ispovjedne i pričesne pobožnosti, križni put i neke manje molitve.

Uz stručnu pedagošku kritiku bit će mi osobito draga i vrijedna svaka primjedba i sud mladih čitateljica ove knjige.

PUT.

Smisao života.

1 Ispovijesti sv. Aurelija Augustina. I. 1., Zagreb. — 2 I. Cor. 2, 9.

Vjera i nevjera.

1 Isai. 48. 22. — 2 Ben David (1864), 11. — 2a Weitbrecht, In dunkler Stunde. Isp. Holl, Wahn und Wahrheit, 1911., 198. — 3 I. Petr. 4. 13. — 4 Holl, Ib. 201; Dr. Jakob Hoffmann, Handbuch der Jugendkunde und Jugenderziehung, 1922., 387—404. — 5 Glasnik srca Isusova 1923. br. 1., 22. — 6 Hebr. 10. 30. — 7 Holl, Ib. 211. — 8 Ib. 213. — 9 Ib. 214. 215; Dr. J. G. v. Weiss, Weltgeschichte 3 XIV. 356—358. 10 L. v. Hammerstein: Das Glück katholisch zu sein.2 Trier 1909. 17—30. — 11 G. Hoornaert S. J., Ceux qui ne croient pas. Namur 1922. 16. 18. — 12 Holl, Ib. 130. — 13 M. Meschler S. J., Leben des hl. Aloysius v. Gonzaga, 1916. 239. — 14 I. Kor. 15. 55. 57.. — 15 Gal. 3. 11. — 16 II. Tim. 4. 7.

Otpad od vjere.

1 G. Hoornaert S. J.: Ceux qui ne croient pas. Namur 1922, 113. — 2 L. N. Tolstoj, Meine Beichte, L .A .Hauff, Berlin, 3. — 3 Ispovijesti sv. Aurelija Augustina I. 12. Zagreb, 1894. 15. — 4 Ib. VIII. 5. 196.; A. Rettè-Pavelić: K svjetlosti vječnoj, Rijeka 1916. 14. — 5 F. Coppée: La bonne souffrance

Préface. — 6 E. Zola: Faute de l' abbé Mouret, 516. — 7 La Bruyère: Caracteres 16. — 8 Preporod, glasilo saveza jugoslavenskih srednjoškolskih udruženja. III. br. 3.; Pobeda; Savremenik jugoslavenskih đaka 1921., br. 2. 10.; Vladimir Ciprin: U plavoj noći — 9 Preporod, III. 3. 34. — 10 Tako sude Elisabeth Peters i Fanny Imke kod Hoffmann, Handbuch 346. To potvrđuju i mnoge bilješke i djevojački odgovori.

Povratak k vjeri.

1 Dj. ap. 9. — 2 J. Joergensen: Gospa od Danske, 1923., 7. 8. 9. — 3 Ib. 51, 52. 53. — 4 Ib. 56. — 5 Ib. 63—67. — 6 Ef. 5. 14. — 7 Ispovijesti sv. Aurelija Augustina, VIII. 5, Zagreb, 1894. 170. — 8 Ib. VIII. 12., 185. — 9 Mainage: Svjedoci katoličke obnove, Zagreb 1922.; Leontina Zanta 97—100, — 10 Holl o. c. 127. 128. — 11 »Nedjelja« 1923. br. 10. str. 5. — 12 Ilija Jakovljević: Antun Branko Šimić, Hrvatska Prosvjeta, 1925. br. 6. 152.

Vjera i znanost.

1 Hrvatska Straža 1905., 609; 1909., 180. — 2 Isp: i: Haeckel kao čovjek. Život 1923.-4. I. 33.; Deperet o evoluciji, Ib., 54; Wassmann: Današnje stanje pitanje o čovjekovu podrijetlu. Ib. 1922.-3. II. 81. — 3 Isp. Dr. Fran Binički: Katolička Crkva i znanost. Mostar 1923; Dr. Petar Čule: Misli velikih umova o Bogu i vjeri. Mostar, 1925. — 4 Biskup Strossmayer: Okružnica 1877. o jedinstvu Crkve. — 5 Vatikanski koncil, s. III. c. 4. Deuz. 1797, 1799. — 6 Biskup Strossmayer, :Tri riječi našem sveučilištu«. — 7 Arago, Oeuvres complètes, I. III. 335. — 8 Ispovijesti sv. Aurelija Augustina VI. 4. 111. — 9 Dr. Albert Ruville: Natrag k sv. Crkvi, Ljubljana, 1912. 35. — 10 Paul Claudel: Moje obraćenje, T. Mainage; Svjedoci katoličke obnove. Zagreb, 1922, 39. 40. 42. —

11 Ib. 41. 42. — 12 Francois Coppée: La bonne souffrance, Préface. — 13 Hoornaert, o. c. 7. 8. — 14 Lettres posthumes d'un Médicin. — 15 Hoornaert o. c. 11.

ISTINA.

Isus Krist.

1 Flav. Jos. Antiquit. Iud. 1. 18. o. 3. — 2 Tacit. Annal. XV. 44. — 3 Rousseau, Emile, l. 4. — 4 Iv. 6 69. — 5 Kol. 2. 9. — 6 I. Iv. 5. 20. — 7 I. Iv. 5.9. — 8 Mt. 26. 63. 64. — 9 Mk. 14. 62. — 10 Mt. 23. 8. — 11 Gal. 1. 8. — 12 Iv. 1. 9. — 13 Mt. 23. 10. — 14 Iv. 11. 25.

Katolička Crkva.

1 Ef. 4. 4. 5. — 2 I. Kor. 12. 27. — 3 I. Sol. 4. 3. — 4 Mk. 15. 16. — 5 Isp. P. Alfirević. Mitijska izložba u Vatikanu, Život 1925. V. 298. — 6 Mt. 16. 18. — 7 Otkr. 21. 23. ss. — 8 Mt. 16. 18. — 9 Tertull. »De praescr. haereticorum« isp. cap. 32, 37, 42.

Sv. Otac Papa.

1 Opširniji i pouzdani prikaz o liberalizmu pruža: — 3 Adv. haer. III. c. 3. n. 2. — 4 Isp. i Dr. Fran Binički: Rdavi Pape, Vrhbosna, 1920. 15—18. 171. — 5 Stanislaus v. Smolka, Erinnerung an Leo XIII.,

Liberalizam.

1 Opširniji i pouzdani prikaz o liberalizmu pruža: dr. A. Mahnić. Već luči! 45—52. — P. A. M. Weiss, Apologie des Christentums, IV. 76—102; 1196. O proglašenju »ljudskih prava« vidi Dr. J. Weiss, Weltgeschichte XIV. 599—606. — P. J. Biederlack S. J., Geschichte der Weltliteratur, V. 602—615. — 2 Predavanje Dušana Grubića u zagrebačkom Sokolu II. 6. V. 1920. Isp. Kulturna načela Sokolstva, Zagreb. 1920. 27. — 3 Silab Pija IX. 8. XII. 1864. Denz. 170. 4 Enciklika »Immortale Dei« 1. XI. 1885., Denz, 1874. — 5 2. Kor. 6. 14.

2a Ministarstvo prosvjete javlja 4. juna 1926. br. 50699-III. velikom županu u Vukovaru, da »nema razloga, da se učenicima brani upis u Marijine kongregacije tim više, što je sloboda priznatih vjeroispovjesti svakom građaninu zajamčena ustavom, pa se ne može svojevoljnim tumačenjem pojedinaca ograničiti«. (Glasnik bisk. bos. i srijemske, Djakovo, 15. VI. 1926. XI. 89.). Time je konačno priznato ono, što su naši biskupi uvijek isticali, da M. k. kao vjerske ustanove spadaju pod isključivu kompetenciju kat. Crkve.

Liberalni katolicizam.

1 Isp. Dr. A. Mahnić, Već luči! 52—70. — 2 Enciklika »Mirari vos arbitramur« 15. VIII. 1832., Denz. 1613. 1614. — 3 Epistola »Testem benevolentiae« 22. I. 1899., Denz. 1967—1976. — 4 Rom. 8, 29. — 5 Hebr. 13. 8. — 6 Mt. 11. 29. — 7 Fil. 2. 8. — 8 Gal. 5. 24. — 9 Dom J. B. Chautard. O. S. B. L'ame de tout Apostolat,9 1920, 10. — 10 Dr. J. Marx, »Lehrbuch der Kirchengeschichte«, Trier 1908, 806, 807. — 11 Enciklika Pija XI. 23. XII. 1922., Kat. L. 1923. br. 4. str. 40. — 12 Lk. 10. 16. — 13 Enciklika Pija X. Il fermo proposito 11. VI. 1905., Civ. Catt. 1905. Q. 1321. 16. — 14 Olgiati, La storia dell' azione cattolica in Italia, Milano 1920., 280—321.

Katolicizam.

1 Mt. 28. 20., Lk. 10. 16. — 2 21. 15—17. — 3 Dj. Ap. 20. 28. — 4 Enciklika Quanta cura 8. XII. 1864. — 5. Enciklika Sapientiae Christianae 10. I. 1890. — 6 Enciklika Il fermo proposito 11. VI. 1905. Civ. Catt. Q. 1328. 15. 16. — 7 Enciklika Pija X. Singulari gradam A. A. S. 1912. 658. ss. — 8 S. Ignatii Loylae Exercitia Spiritualia: Regulae ad sentiendum cum Ecclesia 1. ed. P. J. Roothaan S. J. 1911. 321. — 9 Sv. Ciprijan († 258.) De unit. Eccl. 6. — 10 Mahnič-Ušeničnik: Već luči!' Mahnič-Alfirević: Knjiga života: Dr. Jelenić: Povijest Crkve Kristove; Ušeničnik: Principi sociologije; Kociianić: Pape i hrv. narod; dr. Živković: Crkva majka evropske kulture; Devivier: Apologetika; Morawski: Večeri na ženevskom jezeru; Savremena pitanja (Mostar); Harapin Razum i viera; Brixy, Princip entropije i opstanak Božji; Vlašić, Pravi pojam Sv. Pisma; Rant, Postanak Sveta; Butorac, Politički i gospodarstveni liberalizam i kršćanstvo; Eterović, Sloboda nastave; Gunčavić, Silab i moderne zablude; Binički, Katolička Crkva i znanost; Radić, Problem trplienja i veselja; Gunčević, Indeks zabranienih knjiga. Čule, Misli velikih umova o Bogu i vjeri; Lepin, Razlozi moga vjerovanja. Šarić, Nad grobom troiice velikih hrvatskih biskupa; Crkva i Papa.; Katolička vjera; Za misije; Katolička Akcija; Svećenik; Na grob biskupu Langu; Sursum Corda; Sv. Franjo; Za katoličku Akciju; Marić, Monizam; Mahnić, Na raskršću dvaju doba; Gahs, Budizam; Bakšić, Vjerske sekte; Paüpina nepogrešivost; Alfirević, Teosofizam i kršćanstvo; Starokatolici i Strossmayer; Ivanek, Okultizam;

Merz, Najnovija čudesa u Lurdu; Živković, Katolička Prosvjeta. Strižić: Svjetovni nazor; Učeničnik: Filozofija života; Život, Hrvatska Prosvjeta, Nova Revija (Dubrovnik), Kršćanska škola, Vrhbosna, Hrvatska Straža, Luč, Orlovska Straža (Organizacijski Vjesnik, HOS), Zagreb. — 11 Mt. 28. 20. — 12 Sv. Ignacije antiohijski († 116.) Smyrn. 8., Ef. 6. 1. — 13 Ep. Segret. Stat. 28. VII. 1904. ad Ital. Episcopos. — 14 Exerc. spir. Reg. ad s. c. E. IX. X., 322.323. — 15 Ep. 66. n. 8.

Feminizam.

1 Opširno obrađuje žensko pitanje s katoličkog stanovišta: V. Cathrein S. J. die Frauenfrage[3] 1909.; P. Aug. Rössler, die Frauenfrage[2] 1907.; A. D. Sertillanges, Féminisme et Christianisme[4], Paris 1921.; Max Turman, Initiatives féminines[5], Paris 1913.; P. J. Biederlack, Die soziale Frage[9], 1921., 178—212., P. A. M. Weiss, Apologie des Christentums[4] I. 338—409. Dr. D. K. Žena u poganstvu i kršćanstvu, Za Vjeru i Dom 1925. III. IV.; Zadaća žene u svijetu, Ib. V—VIII.; Žena i porodica, Ib. XI. i XII. — 2 Gal. 3. 28. Isp. Dr. D. K. Povodom ankete o sudinjama i odvjetnicima, Kat. List 1922. br. 34. str. — 3 Isp. Julija Blažetić, Kakav je zadatak odredila ženi naša narodna pjesma, Ljubice 1922., 10—30. — 4 Isp. n. pr. članke dr Marijane Kralj u Luči 1922, 97.; Za Vjeru i Dom 1925. X. Isto i bilješku Za Vjeru i Dom 1926. IV. 76., kao i članak A. Hrističeve u Za Vjeru i Dom, 1926. VII 116.: Žena protiv poganstva. — 5 C. I. C. Can. 948, 968, § 1. — 6 F. W. Förster, Erziehung und Selbsterziehung lin 1918. 275—304, 247—251. Isp. i Max Turman, Initiatives féminines[5]. — 8 Enciklika Pija XI., 23. XII. 1922., Kat. List 1923. 40. — 9 V. J. Skarpa, Hrv. nar. poslovice, 577, 587, 589. — 10 F. W. Förster, Schule und Charakter, Zürich 1920. 31. — 11 Isp. Athanasius Wintersig O. S. B.: Liturgie und Frauenseele[5], Herder, 1926. XXI. — 12 I. Kor. 7. 14. — 13 L'allocuzione del S. Padre Benedetto XV. alle

rappresentanti dell' Unione Femminile Cattolica Italiana, Grottaferrata 1919, 5—8, 11—14. — 14 To je smisao i mariborske poruke biskupa Mahniča katoličkim učenicima. Bude li nasuprot ovim jasnim direktivama i katolički ženski svijet gledao cilj svoga nastojanja u sve većem prodiranju u javni život i potpunom izjednačenju s muškarcima, tada idemo u susret potpunom uništenju obitelji, čudoređa i svakog prirodnog poretka. Tada će se opet vratiti ona vremena, kad su se u Sparti nage djevojke uzgajale, igrale i gimnasticirale zajedno s mladićima, kad su Rimljanke postale muškarama, a muškarci bebicama, »Rimljanke su htjele odbaciti ženstvo i istaći se u javnosti tjelesnim i duševnim napornim radom. Docirale su i disputirale o politici, filozofiji, pikantnim procesima itd. u salonu, na promenadi, kod jela Došlo je u modu da žene dižu teške terete, da se mačuju, hrvaju, tuku, utrkuju, vježbaju vojničke vježbe i manevriraju. Žene iz najviših staleža silazile bi u arenu, oboružane i odjevene u oklop i kacigu, da se bore s divljom zvjeradi i s gladiatorima. Mnoge su nastupale kao predstavljačice, pjevačice i plesačice. Pohota je puti i okrutnost stvorila ono pokolijenje, koje sv. Pavao tako potresno crta u svojoj poslanici Rimljanima« (Dr. J. Nikel, Allgemeine Kulturgeschichte[2], 1907., 225.). Nije li to vjerna slika i naših modernih emancipatkinja u nogometnom kostimu? »Kako su čudne te žene-muškarci! Tako protunaravno! Drago nam je bilo, što Vi ovdje tako lijepo govorite o ženi, kako ju je Bog stvorio i odredio njezin položaj u ljudskom društvu. Sve mi gledamo u takvoj ženi svoj ideal!«. Tako mi piše jedna od onih, koje su čitavu ovu knjižicu pregledale prije, nego li je izdana.

Praktični katolicizam.

1 F. w. Förster, Jugendseele, 1923. 294. 297. — 2 Jug. Njiva, 1922., VI. 284. — 3 Isp. Vj. M. K. 1924., XII., 304.

ŽIVOT DUŠE.

Život u Boga.

1 Mk. 5. 22—43. — 2 Ef. 5. 14. — 3 Mt. 19. 16. — 4 Mt. 22. 37. 39. — 5 Lk. 10. 28. — 6 Iv. 15. 10. 11. — 7 I. Iv. 3. 4. — 8 Ps. 4. 3. — 9 Jak. 4. 4. — 10 I. Iv. 2. 15—17. — 11 Ps. 72. 25. 26; Gal. 6. 14. — 12 Lk. 10. 38; Mt. 16. 26. — 13 I. Tes. 4. 3. 8. — 14 I. Kor. 9. 27. — 15 Gal. 2. 20. — 16 Machar, Strup iz Judeje, 1921. 12, 13. — 17 Iv. 10. 10. — 18 I. Iv. 4. 9. — 19 Lk. 17. 20. 21. — 20 Sv. Augustin, Ispovijedi. X. 27. 28. — 21 Kol. 3. 3. — 22 Gal. 3. 66. — 23 Rim. 14. 8. — 24 II. Kor. 5. 15. — 25 Gal. 2. 20. — 26 Fili. 1. 21. — 27 Iv. 17. 3. — 28 Iv. 6. 58. — 29 Iv. 6. 55. — 30 Ps. 83. 8. — 31 Job. 7. 1. — 32 I. Petr. 2. 11. — 33 Ef. 6. 12. — 34 II. Kor. 10. 4. — 35 II. Tim. 2. 3. — 36 Ef. 6. 13—17. — 37 I. Iv. 5. 4. — 38 I. Kor.15. 54, 57. — 39 Fili. 1. 21. — 40 I. Kor. 2. 9.

Molitva.

1 Holl, Die Jugend grosser Männer, 1915. 178. — 2 Mt. 26. 41. — 3 Lk. 11. 1. — 4 Ps. 50. 15. — 5 Ps. 30, 6; Lk. 23. 46. — 6 S. Th. II, II. LXXXII. a. 1. — 7 Ps. 142. 6; Ps 62. 1. — 8 I. Tes. 5. 17. — 9 Iv. 16. 23. — 10 Mt. 20. 22. — 11 Mt. 6. 8. — 12 Izlaz. 30. 29. 30. — 13 Izlaz. 17. 11. 13. — 14 I. Petr. 5. 8. — 15 Dj A. 1. 14

Duhovno čitanje.

1 Posl. 15. 31. — 2 Rim. 13, 11—14. — 3 Spirago, Beispielsammlung 546. — 4 Iv. 8. 47. — 5 Luč 1923. 101. — 6 Ps. 61. 36. — 7 I. Tim. 4. 13.

»Zlatna knjiga« pisana je u doba, kad još nije bilo Orlica. Orlice bi trebale s v o j u »Zlatnu knjigu«.

Sv. misa.

1 Crkveni himan na Tijelovo, »Rimski misal« 372. — 2 Iv. 4. 10. — 3 Ps. 149. 1. — 4 Conc. Trid. Can. 9. de sacrif. Missae, Denz. 956. — 5 Rimski misal, str. III. IV. — 6 Ps. 102. 1. — 7 Molitva u sv. misi na blagdan sv. Ignacija Lojole, 31. VII. i na blagdan predragocjene Krvi Spasiteljeve 1. VII. Isp. i Dr. D. K. Molitvenici za školsku omladinu. K. L. 1924. br. 13.

Ispovijed.

1 Iv. 20. 19—23. — 2 I. Tim. 1. 15. — 3 Mk. 2. 17. — 4 Sir. 4. 31. — 5 Holl, Die Jugend grosser Frauen, 1917. 278. — 6 Ps. 50. 17. — 7 Spirago, Beispielsammlung 596. — 8 I. Iv. 1.8. — 9 Jer. 4. 16.

Duhovni voda.

1 Crkv. 4. 10. — 2 Posl 4. 1,. — 3 Dj.: Ap. 9. 1—17. — 4 Mt. 28. 19. 20; Lk. 10. 16. — 5 I. Iv. 5. 4.

Sv. pričest.

1 Spirago, Beispielsammlung 572. — 2 Iv. 6. 57. 58. — 3 Iv. 15. 5. — 4 Mt. 11. 28. — 5 Ps. 42. 4. — 6 Lk. 19. 41—44. — 7 Mt. 7. 21; Iv. 14. 15. — 8 P. Bihlmayer ‚Wahre Gottsucher, 1919., I. 81.

Marijina kongregacija.

1 I. Tes. 4. 3. — 2 Mt. 5. 48. — 3 Isp. n. pr. Mahnič i đačke kongregacije. Vjesnik M. K. 1925. br. 4, 51.; M. k. i hrv. narod. Ib. 55. — 4 Barica Stehno: Kako u Zagrebu mislim na Požegu, »Ljubice« 1922. 52. — M. Frohgemut: Höhenwege, 40. — 6 Ib. 41.

Duhovne vježbe.

1 Ne govorimo ovdje o onim egzercicijama, koje se u hrvatskim srednjim školama drže prije uskrsne ispovijedi i pričesti, nego o strogim, zatvorenim duhovnim vježbama. Prve je duhovne vježbe u strogom, modernom smislu riječi, obavljao sv. Ignacije Lojola u Manresi. Tamo je on napisao i zlatnu knjižicu o egzercicijama, gdje daje naputak, kako će se s uspjehom obaviti duhovne vježbe. Od onda sv. Oci Pape nijesu prestali da preporučuju vjernicima duhovne vježbe kao izvanredno sredstvo duhovne obnove.

U Zagrebu obavlja svakih praznika u samostanu časnih sestara milosrdnica oko 100 katoličkih učiteljica svoje duhovne vježbe. Slično i u Djakovu, u samostanu čč. ss. sv. Križa. U Djakovu se drže već s velikim uspjehom i duhovne vježbe za građanske i seoske djevojke.

Ne bi li mogle katoličke učenice okupljene u kongregaciji ili kojem drugom katoličkom đačkom udruženju ili konviktu održati neke vrste stroge duhovne vježbe za vrijeme školskih ekscercicija?

2 I. Kor. 6. 2. — 3 Ps. 50. 11. — 4 Ps. 50. 11.

Sloboda djece Božje.

1 Gal. 5 17. — 2 II. Kor. 3. 3. — 3 Dr. Franjo Markovi, Karlo Drački. V. 5. — 4 Crkv. 31. 10. — 5 Jer 3. 5.; Jer. 2. 20. — 6 Karlo Drački, V. 4. — 7 Ps. 2. 3. — 8 Karlo Drački, III. 4. — 9 II. Petr. 2. 19. — 10 I. Mojs. 1. 28.; 4. 7. — 11 I. Kor. 3. 22. 12 Crkv. 12. 13. — 13 II. Kor. 3. 17. — 14 P. Bihlmeyer, Wahre Gottsucher, 1919., I. 46. — 15 I. Kor. 9. 27. — 16 Gal. 4. 31. Od kolike je to važnosti i za naše duševno i tjelesno zdravlje, isp. Dr. Med. Erhard, Seelische Ursachen und Behandlung der Nervenleiden, Herder 1925. i Alfred Laub, Nervenkraft durch Gotteskraft, Herder 1925. — 17 Jos. 24. 14. 15.

U SVIJETU.

Poglavlje: »Što može katolička majka i kći« preuzeto je iz »Nedjelje« 1925. br. 4. str. 2.; isto i poglavlje: »Djevojka, što sipa ruže s neba«, »Njezino Veličanstvo — moda« iz «Nedjelje» 1925. br. 12, str. 1., a »Maskirani ples« iz Kat. Tj. 1926. br. 9., str. 1., uz male promjene.

Kod kuće.

1 Isp. Julija Blažetić: Kakav je zadatak odredila ženi naša narodna pjesma. »Ljubice«, 1922. 9. 10. — 2 Tim. 5. 8. — 3 Mt. 10, 37. — 4 Dj. Ap. 5, 29. — 5 Mandica Turudić: Sestra okićena biserom narodne poezije, »Ljubice«, 1922. 43. — 6 Förster, Jugendlehre 1917, 443. — 7 Ps. 132, 1.

Rad.

1 Gen. 2, 15. — 2 Gen. 3, 17—19. — 3 Job. 5, 7. — 4 Ps. 103, 23.

Moda.

1 Mojs. 3. 7. — 2 Isp. Dr. D. K. Dušobrižnik i ženska moda, Bogosl. Smotra. 1926. II. 216. — 3 List bisk. splitske. 1924. IV., V 35-6. — 4 U cijelosti je otisnuta u Kat. Tjedniku 1926. br. 19. 2. — 5 Fastenhirtenschreiben, Linz 1926., str. 27. — 6 Isp. P. Schmidt, Schönere Zukunft, 1926. 31. III.; P. Vuillermet O. P. Directives pratiques de la Croisade pour la Modestie, Paris, 1926.; Bog. Smotra, 1926. II. 216. — 7 Isp. Julija Blažetić: Kakav je zadatak odredila ženi naša narodna pjesma, Ljubice, 1922. 10—17.

Knjige.

1 Holl, Studium und Privatlektüre, 185. — 2 Isp. Dr. Ivan Dujmušić, Katolik i štampa, 51. — 3 Rousseau, Oeuvres (in 8^0) XXIV. 236. III. 107. Isp. Holl, 251. — 4 B. Arens, Lektüre, 1911. 107. — 5 L. N Tolstoj, Meine Beichte, Berlin, V. Janke, 9—15. — 6 Arens, o. c. 107. — 7 Dr. K. Holl, Sturm und Steuer, 208. — 8 J. J. Rousseau, Julie, ou la novelle Héloise, Paris 1865, Préface V. VI. — 9 F. A. Vuillermet, Les Sophismes de la Jeunesse, Poitiers, 33. — 10 Hansjakob, Dürre Blätter, II. 125. Isp. Arens, o. c. 46.

Šetnja.

1 Lk. 12. 27. — 2 Dan. 3. 57. — 3 Ps. 8.

Ples.

1 »Dok je sa loža pljuštala kiša serpentina, dolje se u dvorani Musichalla (u Zagrebu) dizala silna prašina«, Novosti, 26. II. 1924. — 2 Salzb. Kirchenzeitung 1923. br. 5., str. 37. — 3 Isp. P. Vuillermert O. P. Directives practiques .... 5 i Dr. D. K. u Bogoslov. Smot. 1925. III. Isp. Maria Müller, In der Kongregationsschule, 1922., 37. — 4 I naše je narodno kolo u opadanju. Po selima se već povlači s polja i sokaka u zadimljene i alkoholom zaparene gostionice. — Sadržaj pjesama znade biti prazan, hirovit i nezgodan. Kolo se prije uvijek igralo pred crkvom ili kojom gazdinskom kućom u selu, a pjevale se mnogo ljepše pjesme nego danas. Nešto ćeš pjesama za kolo naći u knjizi: Vid Blažinčić, Narodne pjesme, Petrinja 1922. Ta knjiga hoće upravo da nas vrati našem kolu. Uz kolo se p j e v a. a ne igra se samo po glazbi.

* Isp. sa Katholische Leitsätze und Weisungen zu verschiedene modernen Sittlichkeitsfragen, Linz, 1926. 5. O pitanju plesova uopće i naročito modernih plesova i njihove ćudoredne strane dobro informiše mala knjižica: Katolici i moderni plesovi. Sarajevo, 1926. izrađena po knjizi P. Vuillermeta O. P., Les catholiques et les Dances nouvelles, Paris 1925.

Tjelovježba. Isp. Zlatna knjiga hrv. kat. omladine, Zagreb, 1924., 73—76. — Katholische Leitsätze und Weisungen zu verschiedenen modernen Sittlichkeitsfragen, Linz, 1926. Donosimo (str. 311, 316) u mnogom ispravljeni i popunjeni prijevod »Mladosti« 1925. VI. 174—177. Isp. k tomu i komentar ovim odredbama.

Kino.

1 Iz poslanice njemačkih biskupa 1913. — 2 Dr. J. Ude, Massenversäuchung durch Theater und Kino, Graz 1918. 13—18. — 3 Spirago, Beispielsammlung 430. — 4 K. Stošić, Kino; Nova Revija 1922., str. 260. — 5 »Novosti« 22. IV. 1922. — 6 Spirago, 340. — 7 Isp. M. Müller, Sonnenblicke 70. — 8 Katolička bi udruženja mogla ovaj divni izum s velikom korišću upotrijebiti, da s vlastitim strojem u svojim prostorijama daju svojim članovima pouku, pobudu i lijepu zabavu. Takova se prikazivanja mogu spojiti i s preporučivanja filma! Uz ove uvjete preporučujemo filmove iz povijesti, industrije, zdravstva. Isp. »Le cinéma en France et le film religieux.« Almanach catolique français pour 1923., 279—282.

16a Hrvat, 26. III. 1926.; 27. III. 1926. Isp. uz ovaj članak dra Matičevića i prof. Lassmann: Kino u školskoj obuci, Kršć. Šk. 1925. V. VI. 59.

Kazalište. Isp. Kazalište kao odgojna institucija, Kršć. Šk. 1924., II. IV. 34.

Isp. k ovim poglavljima: F. A. Vuillermet, O. P.: Les divertissements et la conscience chretienne7, Paris 1923.; Les divertissemets permis et defendus, Paris, 1925., kao i članak Mariborskog Delavca proti slav. orl. taboru u Mariboru, 1920., 3. VII.: Mahničeva obnova o Kristu

Udruženja.

1 Vidi str. 106. — 2 C. I. C: Can. 684. — 3 C. I. C. Can. 2335. — 4 S. Off. 9. VIII. 1893. O školskim udruženjima, koja stoje u vezi s I. O. G. T. isp. Hoffmann, Handbuch der Jugendkunde3, 59, Kod nas vodi Velika Loža I. O. G. T. »Trezvenost« (vidi § 1. i 11. Tr. Ml.). — 5 C. I. C. Can. 684.; Lit. enc. Pii X. Singulari quadam A. A. S. 1912., 658 ss. — 6 Ib. — 7 Silab Pija IX. § IV.; Denz 1718a. — 8 Jugoslavenski je katolički episkopat upravio sa svoje konferencije 6. svibnja 1921. poslanicu svim katolicima naše države,

u kojoj jasno određuje, kakvo ima biti držanje katolika spram Sokolstva: Katolički biskupi nijesu mogli da zauzmu drugo stanovište, nakon mariborskih rezolucija 1920., gdje se jasno veli, da ne može biti Soko, tko svoj d u h o v n i život podvrgava vlasti katoličkih biskupa (Isp. Kulturna načela Sokolstva, Zagreb, 1920. 40.) Ta je rezolucija primljena jednoglasno, dakle i s glasovima današnjeg delegata HSS. Razumije se, uostalom, i m e Sokol nije zabranjeno. Tako imade na pr. u Americi Katolički Soko, kojemu je češko Sokolstvo bilo pripravno dopustiti, da sudjeluje na svesokolskom sletu u Pragu 1920. samo uz uvjet, ako se odreče katoličkog imena. Toga ponosni američki Slaveni i katolici nijesu htjeli učiniti. Osim toga isporedi knjižicu: Interkonfesionalizam, Zagreb, 1924. Izrazito su protuvjerska u našim krajevima još i ova udruženja: Orjuna, Janušić, Savez jugoslavenskih srednjoškolskih udruženja (isp. varaždinsku rezoluciju 5c, te rezoluciju o vjeri, 1921.; Čas, 1923. IV. 253.). — 10 II. Kor. 6, 14. — 11 Govoreći o katoličkoj akciji upozoruje Pijo XI. sve katoličke biskupe: »Podsjetite Kristove vjernike, da su oni istom onda rod izabrani i pleme sveto (I. Petr. 2, 9.), kad pod vodstvom vašim i vaših svećenika javno i privatno rade na tom, da se proširi poznavanje Isusa Krista i ljubav prema Njemu«. Enciklika Pija XI. svim biskupima svijeta 23. XII. 1922.; K. List 1923. br. 4. str. 40. Svećenici ne vode brigu oko tehničkih i organizacijskih poslova u katoličkim udruženjima. Oni daju ono što je najglavnije: katolička načela i smjernice katoličkog rada. O duhovnicima katoličkih udruženja isp.: Norme fondamentali dell' azione cattolica 1. 2. 3.; Pismo kard. Merry del Vala 24. III. 1906. (Civ. Catt. 1906. Q. 1342 474 481.); Lettera circolare kard. Merry del Val 28. VII. 1904. (C. C. 1904. Q. 1299. 378—380); Enciklika Pija X .Il fermo proposito 11. V. 1905. (C. C. 1905. Q 1321. 1—19). Hrv. i slov.

episkopat kat. đaštvu, Luč 1923., 96—103. Isp. i članak dr. D. K. o dušobrižniku u K. A. u Bog. S. 1926. III. O Katoličkoj Akciji isp. Nadbiskup dr. Šarić: Katolička Akcija, 1925.; Za Katoličku Akciju, 1926.; — 12 Dr. A. Bauer, H O S u 5. V. 1924. K. L. 8. V. 1924. — 13 Hirtenbrief der Erzbischöfe und Bischöfe Deutschoesterreichs 26. II. 1922. Wiener Diezesanblat 1922. 16. I. 1922. 12. —14 Litt. past. ad clerum proy. Ilyricae 29. XI. 1911.; Ljubljj. škof. list 1921., št. 2, str. 29. — 15 Rivista diecesana di Genova, 1925. XI. 174. — 16 Der II. deutsche Quickborntag 1920., str. 77.; der III. deutsche Quickborntag (Des Königs Banner) 1921 str. 116, Prijevod tih rezolucija u »Akordima« 1922, br. 2, str. 60—62 nije potpun. Što je u zaporci pod 7., nalazi se samo u rezolucijama 1920. Taj zajednički godišnji sastanak u Burg Rothenfels u mnogim ozbiljnim i visokim katoličkim krugovima pobuđuje negodovanje. U Quickbornu su se borile dvije struje: jedna za ove rezolucije, druga protiv njih. Koje dakle čudo, da je Quickborn« »mnogima sumnjiv radi zajedničarstva dječaka i djevojčica« (Luč 1921.-2. br. 5. str. 128.) — uza sve priznanje mnogih dobrih strana u Quickbornu). Marijine kongregacije načelno otklanjaju svaki zajednički rad i zabavu mladića i djevojaka u kongregaciji. Isp. I. Sastanak upravitelja M. k. u Zagrebu 1817., str. 73., i stenografski zapisnik međunarodnog sastanka upravitelja M. k. u Rimu, 24. V. 1922., str. 16. 20. — 17 Isp. Hoffmann, Handbuch, 200. — 18 Isp. Dr. D. K. Kat. djevojkama, 142. — 19 Dr. A Bauer HOSu 5. V. 1924 K. L. 1924. 9. V. — Katoličke su studentice okupljene u J. K. Đ. L. i SHO.

Tvoj bijeli lijer.

1 I. Tes. 4. 3. 7. — 2 Ef. , 3. — 3 Savremenik Jugosl. đaka, 1921. br. 2. str. 3. — 4 Mudr. 4, 21. — 5 S. B. Blago, Glasnik sv. Josipa, 1922., br. 3, 68. — 6 II. Kor. 4. 7. — 7 Silvin Sardenko, Nedolžnost.

Dekliške pesmi. 1922., str. 13. — 8 Gal. 5, 17. — 9 M. Huber S. J., Die Nachahmung der Heiligen. 1912., I. 47, 48. — 10 II. Kor. 12. 9. — 11 I. Kor. 10, 12. — 12 Jak. 4. 6. — 13 Od rijetkih knjiga ove vrste, što ih mlada djevojka smije čitati, preporučujemo knjižicu biskupa dra. A. B. Jegliča, Dekletom (Djevojkama) i: J. Könn, Auf dem Wege zur Ehe; Herder 1921. Ali ni ovih knjiga ne čitaj iz radoznalosti, već samo kao duhovno čitanje, pomalo, redom, sa svetom ozbiljnošću, i pomoli se uvijek prije i poslije čitanja. — 14 Isp. Zah. 9, 17. — 15 Ps. 44. 11.; Isp. S. Sardenko, o. c. Klic v samotno celico, str. 64. — 16 Otkr. 14. 2—4.

»Ima još nešto, što spada u područje »Mode« a što se širi i pogubno djeluje...to je javno kupanje i sunčanje bez ikakova nadzora i ograničenja glede mjesta i vremena. Muško i žensko, mlado i staro, — djeca — sve se skupa igra i miješa i jedno kraj drugoga leži u kojekakvim kupališnim kostimima, a i bez njih . . . Sve to biva u ime i na račun napretka i kulture, ali valjda centralno afrikanske . . . S toga u ime javnoga morala, koji se ovim pojavama duboko vrijeđa, u interesu nevine mladeži, da se ne bi kvarila gledajući sablažnjice prizore osuđujemo takve stvari. A Vi, roditelji, držite daleko od ovakvih prizora svoje sinove i kćeri. Ne budi Vam zadnja briga, da znate, kada ,kamo, s kime i kako idu na kupanje, jer tu je prigoda, kada je mnogi i mnoga utopila svoj stid i proigrala nevinost«. Iz poslanice svih dalmatinskih biskupa od 2. IV. 1924., List biskupije splitske-makarske, šibenske i jug. zadarske, 1924. br. 4. i 5. str. 26.

Mladići.

1 I. Mojs. 49. 22. — 2 K. Hörmann, Narodne pjesme, II. 62. — 3 Koedukacija u izobrazbi. Kat. List 1923. br. 4., str. 46. — 4 K. Hörmann, o. c. II. 39. — 5 Isp. Dr. M. Müller, Die Freundschaft des hl. Franz

von Sales mit der hl. Joanna Franziska von Chantal, 1923., 285—291.; Dr. Placzek, Freundschaft und Sexualität, Bonn, 1920., 99—104. — 6 Dr. K. Telch, Bilder aus den Schriften von Alban Stolz, 291.

Dr. Müller prikazuje u svojoj knjizi Die Freundschaft des hl. Franz von Sales mit der hl. Johanna Franziska von Chantal. Kösel-Pustet, Regensburg 1923. posve jasno i otvoreno početak i sav kasniji razvitak ovog velikog prijateljstva,, koje je trajalo od prvog susreta godine 1604. do preko groba. Sv. Franjo je umro god. 1622., a sv. Ivana Franciska god. 1641. Dok je svetica umirala u Monlinsu, molio je njezin duhovni vođa sv. Vinko Paulski u Parizu i vidio je u viziji malu vatrenu kuglu, kako se uzdiže sa zemlje prama nebu, gdje se sjedinila s drugom, većom i svjetlijom. Ovako sjedinjene uzdizale su se sve više, dok nijesu uronili u neizmjerno veću i sjajniju kuglu. U duši mu je bilo objavljeno, da je to duša sv. Ivane Franciske, koja se u vječnosti sjedinila s dušom sv. Franje S., a obje su se utopile u vječnoj ljubavi Božanskoj (277). Ova vizija simboi i tumač čitave te svetačke ljubavi, koja je, priznajmo, na prvi mah površnom posmatraču, dosta čudna.

Pisac pripovijeda najprije prvi susretaj 1604. u Dijonu. Svecu je bilo tada 36, svetici 32 godine. Odmah su jedan i drugi opazili srodnost svojih duša. Ali prije negoli su sklopili svoje jedinstveno prijateljstvo ljubavi Božje ispitivali su se jedan i drugi četiri mieseca, nije li u tu ljubav duša primiješanoi nešto sjetilnosti. Jedan je i drugi svoju borbu zaključio s potpunom rezignaciiom u volju Božju. Odluku su prepustili mudrom rektoru isusovačkog kolegija u Dijonu, P. Ivanu de Vilars. Ovaj je izjavio da je Božja volja, da sveti biskup preuzme duhovno vodstvo barunice de Chantal (39). Tada su se svetac i svetica sastali 24. kolovoza 1604. u St. Claude. Siutradan je svetica otvorila svetomu biskupu u ispovijedi o čitavom životu svu svoju dušu. On je zatim obećao, da će dušu njezinu voditi k Bogu, a ona se drhtavim glasom zavjetovala, da će odsad Bogu pripadati tijelom, srcem i dušom, i u svemu se pokoravati Franjinim nalozima i uputama. Svetac je iza toga čitao sv. misu za spas njihovih duša. Pod podizanjem su obnovili svoja obećanja i zavjet vječne čistoće, a onda je svetac podijelio iza svoje pričesti sv. pričest i barunici de Chantal. To je početak ove ljubavi, čišće od snijega i sjajnije od sunca, jer je sav njezin sadržaj i jedini motiv bio: ljubav Božja (43).

Kao čovjek, koji je živio dubokim duhovnim životom i kao iskusan duhovni vođa tolikih vjernika, naročito dama iz visokog društva, dobro je znao sveti Franjo, da je ljubav između muškarca i žene izvan braka veoma opasna stvar. I zato je odmah počeo proučavati ovaj problem prema najboljim učiteljima duhovnog života. Rezultat su toga proučavanja ona poglavlja u »Introduction à la vie devote« i »Traittê de l' amour Dieu«, koja govore o ljubavi i prijateljstvu (51). Na osnovu toga proučavao je Franjo i samoga sebe. On je dobro znao, da mir označuje Boga i Božju ljubav u duši, a nemir i smetenost duha da je siguran znak tjelesne ljubavi i sjetilne sklonosti. I on se tuži 1606. (dvaput) da »ova rosa nije bila spočetka tako blaga kao sada, kad djeluje jako, ali bez potresenja i naglosti«. A 1616. priznaje, da »prirodna ljubav još nije u njegovoj duši potpuno poslušna posve čistoj ljubavi Božjoj« (145). Ali on je svom snagom svoje velike duše ugušio i samu klicu ovog osjećaja, pa je njegova ljubav prema barunici de Chantal ostala doista čišćom od snijega i sjajnijom od sunca. U drugu je ruku Ivana Franciska bila jedna od onih žena, koja je već prirodno uzdignuta nad sjetilne težnje. Zato je i njezina ljubav prema biskupu potpuno čista i netaknuta sjetilnošću.

Njihova je prijateljska ljubav postala glavnim problemom njihova asketskog života (41) i u drugom smjeru. Oni su nastojali, da se utope u ljubavi Božjoj i da tako u Bogu duše njihove postanu jedno. Pisac pokazuje (176—241,) kako je sveti biskup u duši barunice de Chantal izgradio s v o j ideal i kako je

njezina mistički raspoložena duša djelovala na njega, njegov lični život i vanjski, osobito književni rad. Da nije bilo barunice de Chantal, ne bismo imali »Traitté de l' amour de Dieu«, a po svoj prilici ni »Introduction à la vie devote«. Crkva je sama na duhovit način označila ovu ovisnost Ivane Franciske od Franje Saleskog, kad je odredila da se njezin blagdan ne slavi, kao obično, na smrtni dan, nego na 21. kolovoza, na dan rođenja sv. Franje Saleskog. Crkva je znala za prijateljske odnose njihove. U procesu je za beatifikaciju kao gotovo najglavniji svjedok bila opširno saslušana barunica de Chantal. Ta je stvar uostalom bila javna. Crkva nema dakle ništa da sakriva. Nasuprot materijalističkom svijetu i njegovu panseksualizmu prijateljstvo je Franje Saleskog i barunice de Chantal eksperimentalan dokaz, da čista ljubav može postojati i između muškarca i žene. U svagdanjem su životu običnih ljudi takova prijateljstva nemoguća, ili su barem veoma pogibeljna, jer se i neopazice i nehotice ušulja sjetilnost. Zato je glavni uvjet ovakova prijateljstva: 1. da su jedan i drugi već po prirodi vrlo malo seksualno osjetljivi; 2. da nakon zrelog razmišljanja oboje iz ljubavi prema Bogu, odluče doživotno živjeti u potpunoj čistoći; no jer se još uvijek može tijelo pobuniti, to je potrebno, da 3. svaki, i najmanji prohtjev sjetilnosti u svakom njezinom obliku preziru i mrze kao smrtni otrov. Oni moraju biti, jednom riječi u čitavom svom biću potpuno oduhovljeni i potpuno prožeti strahom i ljubavlju Božjom.

Rezultat je dakle ove knjige, da sveci mogu biti u čistoj ljubavi, a da ih u tome ne priječi svijesna ili nesvijesna erotičnost ,koju su potpuno svladali. A običan muškarac i obična žena, koji se nijesu uzdigli do ovih nebotičnih visina vladanja nad samim sobom i tako reći potpunog utapljanja u volji i ljubavi Božjoj, mogu se međusobno živo ljubiti i biti u blizim prijateljskim odnosima, ali tu vibriraju i sjetilne kvalitete, ako i nesvjesno, i stvaraju

sjetilnu sklonost, koja teži za sjedinjenjem, primjerenim sebi. Ženidba je od Boga određena, da ovoj težnji udovolji. A izvan ženidbe je svako prijateljstvo muškarca i žene ugroženo prirodnim nagonom, i to u onoj mjeri, u kojoj je ovaj jak i u koliko je pojedina ličnost njemu pristupačna (285).

Ovaj se rezultat potpuno slaže sa svagdanjim opažanjem.

Ljubav.

1 Ef. 5. 33. — 2 Ef. 5. 31. — 3 C. I. C. Can. 2319. §. 1. al. 1. — 4 Hörmann, o. c. II. 276, 277, 294. — 5 Hrv. nar. pj. M. H. I. 194. 195. — 6 V. J. Skarpa, Hrv. nar. poslovice, Sibenik 1909. 588. — 7 Hrv. Nar. Pj. M. H. III. 412. — 8 Dr. F. Binički, Kule u zraku. »Vedre hrvatske duše« 1922. 30. — 9 Francesco Olgiati: I nostri giovani e la purezza, Milano 1921. 58.

Domovina.

1 Mt. 21, 9., Lk. 19. 40. — 2 Luk. 2, 32. — 3 — — 4 Luk. 1, 55. — 5 Gal. 1, 14. — 6 Rim. 10, 12 Kol. 4, 11. — 7 Ef. 2; Rim. 3, 23. — 8 II. Kor. 11 22. — 9 Leo XIII., Sapientiae christianae, I. II. 266 — 10 Otkr. 7, 9—11. — Isp. k cijelom poglavlju Mahnić, Već lučil Naša narodnostna izpoved. 156 —181.

Ideali.

1 M. Meschler S. J. Der göttliche Heiland ein Lebensbild der studierenden Jugend gewidmet,12 Herder, Freiburg 1922. IX. — 2 Rimlj. 8,29. — 3 Iv. 13, 15. — 4 Isp. Luk. 6, 12; 2, 41. — 5 Tit. 3. 4. — 6 Iv. 15, 13. — 7 Hebr. 10, 5, 7. — 8 Iv. 4, 34. — 9 Iv. 4, 34. — 10 Iv. 14, 6. — 11 Iv. 8, 21. — 12 Iv. 17, 17. i 19. — 13 I. Petr. 1, 19. — 14 Mat. 27, 4. 15 Iv. 8, 46. — 16 Ef. 4, 13.—15. — 17 Tri riječi našemu sveučilištu. — 18 Govor pri otvorenju Jugoslavenske akademije. — 19 Ibid. — 20 Jerem, 3. — 21 Prič. 8, 31. — 22 Gal. 2, 20. — 23 I. Kor. 16, 22. — 24 I. Iv. 4, 19. — 25 Rim. 8, 35.

Radost.

1 Lk. 46. 47. — 2 Sir. 1. 12. — 3 Iv. 14. 27. — 4 F. W. v. Keppler: Mehr Freude, 1914. 294. — 5 Anđela Mirt, Ljubice, 1922. 8. — 6 Dj. Ap. 10. 38. — 7 R. Misal 748. — 8 Dr. Marković, Karlo Drački, V. 5.

MOLITVE

JUTARNJA MOLITVA.

U ime Oca.

Bože, u pomoć mi dođi.
Gospode, pohiti da mi pomogneš.

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku, tako i sada, i vazda, i u vijeke vijekova. Amen.

Bijelog dana eto k nama,
Hajdmo k Bogu s molitvama,
Da u radu našem danas
Od zla svakog očuva nas.

Nek nam jezik ravna, miri,
Mir i ljubav tek da širi,
Neka blag nam oko krije,
Da taštine ne upije.

Zdrav nam vazda razum budi,
Čisto srce usred grudi;
Trijeznošću u pilu, jelu
Satirimo obijest tijelu.

Pa kad smrtna kosa sine
I života danak mine
Zasjat ćemo u bjelini
Slaveć Boga na visini.

Slava Ocu nebeskomu
I Sinu mu jedinomu
S Duhom Svetim u sve dane
Vječnosti mu neprestane. Amen.

Sada možeš moliti jedan od psalama navedenih na str. 404.—408.

Jedinomu Bogu, neumrlomu i nevidljivomu Kralju vijekova, svaka čast i slava u vjekovječne vijekove. Amen.

Kriste, Sine Boga živoga, smiluj nam se
Kriste, Sine Boga živoga, smiluj nam se

Pomolimo se.

Gospode Bože svemogući, koji si dao, da nam osvane ovaj dan, čuvaj nas svojom moći, da danas ne padnemo ni u koji grijeh, već da uvijek budu pravedne pred Tobom naše misli, riječi i djela. Po Kristu Gospodu našemu. Amen.

Anđele Božji, čuvaru moj,
Danas i uvijek uza me stoj;
Ruku mi pruži, vodi me ti,
Ti me od zala očuvaj svih.

Od nedjelje presv. Trojstva (I. iza Duhova) do velike subote:

Anđeo Gospodnji navijestio Mariji.
I začela po Duhu Svetom.
Zdravo Marijo.

Evo službenice Gospodnje.
Neka mi bude po riječi tvojoj.
Zdravo Marijo.
I Riječ tijelom postala.
I prebivala među nama.
Zdravo Marijo.
Moli za nas sveta Bogorodice.
Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se. Milost svoju, molimo te, Gospode, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina Tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

Moli se od Velike subote navečer do uoči Presv. Trojstva mjesto »Anđeo Gospodnji«.

Kraljice neba, raduj se, Aleluja.
Jer koga si bila dostojna nositi, Aleluja.
Uskrsnu, kako je rekao, Aleluja.
Moli za nas Boga! Aleluja.
Veseli se i raduj se, Djevice Marijo, Aleluja.
Jer je uskrsnuo Gospod uistinu, Aleluja.

Pomolimo se. Bože, koji si se dostojao obradovati svijet uskrsnućem

Sina svoga, Gospoda našega Isusa Krista, daj, molimo Te, da po Majci njegovoj, Djevici Mariji, zadobijemo radosti vječnoga života. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Jutarnji psalmi.

Ps. 94. Dođite, zapjevajmo Gospodu, slavimo Boga, našega Stvoritelja.

Izađimo pred njegovo lice s hvalom, molimo se njemu u pjesmama.

Jer Gospod je velik i moćan, on vlada nad svim silama.

U njegovoj su ruci dubine zemaljske; i visine su gorske njegove.

Njegovo je more i on ga je stvorio; i suhu su zemlju sazdale njegove ruke.

Dođite, poklonimo se, kleknimo i padnimo ničice pred Gospodom, našim Stvoriteljem.

Jer on je Gospod Bog naš, a mi smo njegov narod i ovce, kojima upravlja njegova ruka.

Danas čujte njegov glas; Nemojte biti tvrda srca, kako bijahu vaši oci u dan kušnje u pustinji, gdje me kušahu, premda vidješe čudesa moja!

Četrdeset sam godina tvorio čudesa pred onim naraštajem i rekoh: »Neprestano luta njihovo srce daleko od mene i ne će da znadu putove moje.

I zato se zakleh u svome gnjevu, da ne će unići u mir moj!«

Slava Ocu.

Ps. 3. Gospode! Kako je mnogo mojih neprijatelja; mnogi ustaju protiv mene.

Mnogi govore o duši mojoj: nema joj pomoći od Boga.

No ti me ipak, Gospode, braniš: Ti si slava moja i moje ufanje, ti podižeš moju glavu.

Kadgod podignem svoj glas ka Gospodu, svagda me čuje Gospod sa svoga prijestolja na svetoj gori.

Ja liježem, spavam i ustajem živ i zdrav, jer me Gospod čuva.

Ne bojim se tisuće neprijateljâ, koji me odasvud opkoliše: Ustani, Gospode i spasi me, Bože moj!

Jer ti udaraš neprijatelje spasa mojega i činiš ih neškodljivima kao zvijer bez grabežljivih zubi.

Gospode, Ti hoćeš naše spasenje: neka sađe vrhu Tvoga puka Tvoj blagoslov.

Slava Ocu...

Ps. 62. Bože, Bože, moj, Tebe tražim u cik zore; za Tobom čezne tijelo moje u pustinji suhoj i bezvodnoj.

Čeznući za Tobom pođoh u Tvoje svetište da vidim Tvoju silu i slavu.

Moja te usta hvale, jer mi je Tvoja milost draža od života.

Blagosiljat ću Te za čitavog života svoga, u Tvoje ću ime podizati ruke na molitvu.

Bit će mi naslada služiti Gospodu; uznesen ću pjevati njegovu slavu.

Tebe se, Gospode, sjećam za noćnog počinka i u ranu zoru razmišljam o Tebi.

Duša mi prianja za Tebe, a desnica me tvoja uzdržava.

A one, koji nastoje pogubiti moju dušu, sruši u smrtne ponore.

Neka izginu od mača Tvoje srdžbe i neka budu plijenom divljih zvijeri!

A ja ću se radovati u Bogu i sa mnom će se uznijeti svi, koji štuju Gospoda, kad zatisne usta onima, koji govore bezakonja.

Slava Ocu . . .

Ps. 89. Gospode! Ti si nam utočište. Prije, nego se podigoše gore i prije,

nego se stvorila zemlja i svemir, Ti si, Bože vjekovječni!

Ti povraćaš čovjeka u prah i pepeo i veliš: »vrati se u zemlju, od koje si sazdan«.

A ti si vječan, jer je tisuća godina pred Tvojim očima, kao i kad nama mine jučerašnji dan ili prošla noć.

Naše su godine kao i san i kao jutarnja trava, koja rano vene: u zoru cvjeta, ali brzo uvene i u veče se pokosi i suši.

Tako i nas nestaje poradi Tvoga gnjeva i pred Tvojom srdžbom drhćemo.

Srdžba je Tvoja pravedna, jer vidiš naša bezakonja, tajne grešnoga života našega osvjetljuješ okom svojega sveznanja.

I tako nestaje našeg života, potratismo dane i godine izazivljući Tvoj gnjev.

Čovjek živi sedamdeset godina, pa ako i do osamdeset i sam je cvijet njihov muka i nevolja, te od slaboće moramo klonuti.

No tko misli na to, da je to poradi Tvoga gnjeva, tko se sjeća Tvoje srdžbe i razmišlja o njenoj moći?

O Gospode! pouči nas, da nas Tvoja desnica kazni i učini naše srce mudrim!

Obrati se k nama, Gospode! Dokle ćeš se od nas odvraćati? Budi, Gospode, milosrdan svojim slugama!

Nahrani nas jutrom milosrđem, da se odsad radujemo i veselimo u Tebi.

Obraduj nas radi onih strašnih dana, kad si svoj gnjev izlijevao na nas, kad smo živjeli u zlu.

Pogledaj na svoje sluge, djelo smo Tvojih ruku, upravljaj nama i našim djelima.

Blagi tvoj pogled, Gospode, neka nas prati; Ti djeluj u radu naših ruku, Ti nam daj i uspjeh.

Slava Ocu . . .

DNEVNE MOLITVE.

Molitva prije jela.

Blagoslovi, Gospode, nas i ove Tvoje darove, što ćemo ih primiti od Tvoje darežljivosti. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva poslije jela.

Hvalimo Ti, svemogući Bože, na svim dobročinstvima Tvojim, koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen

U ime Oca.

Molitva prije škole.

Djela naša molimo Te, Gospode, milošću Svojom preteci i s pomoću Svojom prati, da se svaka naša molitva i rad s Tobom vazda započne i s Tobom vazda da se dovrši. Pri Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva poslije škole.

Hvalu Ti uzdajemo, svemogući Bože, za sva dobročinstva Tvoja, koji živiš i kraljuješ, Bog, po sve vijeke vijekova. Amen.

Molitva prije učenja.

Molitva Majci Božjoj.

Marijo, Majko ljubavi, straha Božjega, spoznanja i svetoga pouzdanja! Tvojom su materinjom dobrotom premnogi napredovali u znanosti. Zato odabirem Tebe zaštitnicom i pomoćnicom u svojim naucima i molim Te najponiznije po vječnoj Mudrosti, našem Spasitelju Isusu Kristu, koji te je nada sve svece prosvijetlio znanošću nebeskom, da mi zagovorom Svojim isprosiš milost, da uzmognem dobro shvatiti, zapamtiti i izreći sve, što je po Boga slavno, po Tebe časno, a meni i drugima korisno, da postignemo vječnu sreću. Amen.

Molitva sv. Tome Akvinskoga.

Stvoritelju svega i pravi izvore svakoga svijetla i mudrosti, dostoj se rasvijetliti tamu moga razuma zrakom svoje sjajnosti i odstraniti od mene dvojaku tamu, u kojoj sam rođena: grijeh i neznanje. Daj mi oštrinu razumijevanja, sposobnost pamćenja, lakoću i zgodan način učenja, dubinu shvaćanja i spretnost govora. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Poslije učenja.

Hvala Ti, moja dobra Majko, Marijo, i Ti moj mili učitelju Isuse, za pomoć pri ovom nauku; a sada Vas molim za slatki počinak, blagoslovite ga, da ne bude u besposlicu, već da mi se razvedri um i okrijepi tijelo, da poslije odmora lakše prionem uz nauk.

Zdravo Marijo.

Prije šetnje, puta ili zabave.

Molimo Te, Gospode, Bože naš, koji si se u svojoj divnoj providnosti dostojao poslati svete svoje anđele da nas čuvaju, podaj Tvojim vjernima, da nas Tvoji anđeli uvijek brane i štite i

dovedu u vječno veselje, da s njima zajedno dođemo k Tebi, po G. n. I. K.

Usliši, molimo Te, Gospode, ponizne naše prošnje i upravi puteve Tvojih slugu pravcem Tvoga spasenja i u svim nas promjenama ovoga života i svijeta štiti svojim okriljem. Po G. n. I. K.

Molitva za Crkvu.

Molimo Te, blagi Gospode, usliši molitve svoje Crkve, da Ti služi u sigurnoj slobodi, oborivši sve protivštine i zablude. Po G. n....

Molitva za biskupa.

Bože, pastiru i vladaru sviju vjernih, pogledaj milostivo na slugu svoga I. biskupa našega, koga si odabrao da kao pastir vodi Tvoju Crkvu; daj mu, molimo Te, da riječju i primjerom koristi onima, kojima upravlja i da zajedno sa stadom, koje si mu povjerio, dođe u život vječni. Po G. n...

Molitva za Papu.

Molimo za papu našega I.! Gospod ga sačuvao i poživio ga i blaženog ga učinio na zemlji i ne dao ga na volju njegovim neprijateljima.

Svemogući vječni Bože, smiluj se sluzi svojemu papi našemu I. i upravi ga u svojoj milosti na put spasenja vječnoga, da s pomoću Tvojom ono, što je Tebi ugodno, želi i svom krepošću izvrši. Po G. n...

Molitva za svećenike.

Svemogući, vječni i milostivi Bože! Ukaži nam neizmjerno milosrđe svoje i smiluj se hrvatskomu narodu, koji k Tebi vapije u velikoj svojoj nevolji. Tvoj je božanski Sin rekao neka se molimo, da pošalješ poslenika u žetvu svoju. Mi Ti se dakle zaufano molimo, da nam u beskrajnoj dobroti svojoj dadeš mnogo svetih poslenika, pravih svećenika po srcu Tvojem, da budu pastiri duša naših. Uzmi iz našega mjesta u svoju svetu službu one, za koje znaš, da će kao pravi apostoli neumorno raditi i radosno se žrtvovati za Tvoju slavu, za svetu Crkvu katoličku i za naše vječno spasenje. Amen.

Molitva za jedinstvo Crkve.

Bože, koji ispravljaš pogreške, sjedinjuješ razasuto i sjedinjeno uzdržavaš, molimo Te, rasprostri nad kršćanskim pukom blagu milost Tvoga sjedinjenja,

da Tebi služi odbacivši neslogu i sjedinivši se s pravim pastirom Tvoje Crkve. Po G. n...

Molitva za sv. čistoću.

Užezi, Gospode, ognjem Duha Svetoga naše srce i dušu, da Tebi služimo čistim tijelom i omilimo neokaljanim srcem. Po G. n...

Molitva za roditelje.

Hvala Ti, Bože, što si mi dao, da sam se rodila od kršćanskih roditelja, koji su me čuvali od svakoga zla i odgojili u kršćanskoj vjeri.

Potaknuta djetinjom ljubavlju, što si je usadio u moje srce i priznajući, da na svemu dobru na zemlji poslije Tebe imam zahvaliti svojemu ocu i majci, molim Te, naplati im sve brige i muke, što su ih za mene podnijeli i još podnose. Uzdrži mi roditelje još dugo u životu, daj im sretne dane, prospi nad njima tjelesni i duševni blagoslov, a osobito ih sačuvaj od najveće nesreće — grijeha! A mene nadahni štovanjem i poslušnošću prema njima, i napokon nam udijeli, da mi, koji smo na zemlji bili tako usko spojeni, jednoć na nebu

kroz svu vječnost budemo združeni. Amen.

Molitva za braću i sestre.

Tvoja milost, o Bože, čini krvnu vezu još čvršćom, ona je posvećuje ljubavlju. Zato padam pred Tobom i molim Te, prospi blagoslov svoj na cijelu našu obitelj, na moju dragu braću i sestre i na sve rođake, daj im slogu, mir i ljubav! Okrijepi ih sve strahom Božjim i ljubavlju prema Tebi! Daj, da budemo slični Lazaru, Mariji i Marti, koje je Isus tako nježno ljubio, dok je bio na zemlji, kojima je pokazao toliko prijateljske ljubavi. Daj, da se srdačno ljubimo, da podnosimo rado slabosti jedan drugoga, da se klonimo svake zavisti i koristoljublja, odakle nastaje nesloga i razdor. Daj nam, da savjesno vršimo Tvoj sveti zakon, da jednom svi dođemo na mjesto one blažene radosti, gdje ćemo svi biti jedna obitelj, koja se u Tvojoj nazočnosti i blaženom gledanju veseli na vijeke. Amen.

Molitva za profesore i uzgojiteljice.

Molim Te, Bože, naplati moje učiteljice i uzgojiteljice obilno za sve, što su mi ikad dobro učinili; blagoslovi ih zato

ovdje i u vječnosti, a meni daj milost, da im budem uvijek zahvalna za njihov teški rad, da njihove dobre nauke rado slušam i da sva njihova dobročinstva prema njihovim željama upotrebljavam na svoju duševnu i vjersku obrazovanost i usavršenje. Amen.

Molitva za kralja.

Pomolimo se! Bože, koga svaka vlast i dostojanstvo sluša, podaj, molimo Te, slugi Tvome, kralju našemu Aleksandru čestit napredak njegovom dostojanstvu, da se Tebe vazda boji i Tebi ugoditi sveđer nastoji. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva za domovinu.

Bože, previšnji vladaru svih zemalja i kralju svih naroda, pred Tvojim se svemogućim žezlom i uzvišenim prijestoljem snizujem do praha, proseći te za dobro svoje domovine i svoga naroda. Neka mi bude, Bože, časna ova zemlja, u kojoj sam ugledala svijetlo života, primila sveti krst, othranjena bila u katoličkoj vjeri i primila toliko milosti i dobročinstva iz Tvoje darežljive ruke. Neka mi bude drag i mio narod, kojega sam član i kojemu slavu i sreću iskreno

želim. Bla oslovi, Gospode, moju domovinu, da u njoj procvate katolička vjera, kršćanska čudorednost i pravo blagostanje. Podaj suplemenicima mojim ljubav, mir i slogu, čuvaj ih od lukavih zasjeda neprijateljskih, a osobito od međusobnoga rata. Daj, da mojom domovinom vladaju mudri, pravdoljubivi i srcem plemeniti duhovni i svjetovni poglavari. Raspiri u srcima svih članova domovine krepku i djelotvornu ljubav k svemu, što je domovini na korist, da marljivo nastoje o svemu, što vodi k njezinoj sreći. Porosi, milostivi Bože, Svojim blagoslovom moju milu otadžbinu, a moju dušu primi jednom u nebesku domovinu među Svoje anđele i blaženike. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva za prijateljice i dobročiniteljice.

Dobri Bože! Hvala Ti, što si dao, te se našlo duša, koje su se za mene zauzimale te mi pomagale činom i savjetom. Naplati tim dušama njihovu dobrotu; blagoslovi ih stoput na zemlji i u vječnosti! Po Isusu Kristu, Gospodu našem, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog u vijeke vijekova. Amen.

Molitva za bolesnika.

O Gospode našega života i smrti! Svi smo pod Tvojom očinskom zaštitom! O predobrostivi Oče, daj, da u svojoj boli nađem kod Tebe milost i uslišanje. Ti jedini daješ savjet, pomoć i utjehu, kad nam više ne pomažu ljudi i njihovo znanje. Usuđujem se približiti prijestolju Tvoje milosti i blagosti. Ne za sebe, već za jednu dušu, s kojom sam vezana nježnim vezom prijateljstva i ljubavi, molim zdravlje, i jedino joj Ti, od koga sve dobro dolazi, možeš povratiti izgubljene sile i zdravlje; zato Te u djetinjem pouzdanju molim: Smiluj joj se! Ali neka, o Gospode, ne bude, što ja hoću, već što Ti hoćeš: Ako je moguće, neka je mimoiđe kalež boli, ako nije — a Ti mene tješi i krijepi, a I. I. uzmi u Svoje lijepo nebo. Amen.

Za umiruće.

O predobrostivi Isuse, ljubitelju duša, zaklinjem te smrtnom borbom Tvojega presvetoga Srca i bolovima Tvoje neokaljane majke, očisti u svojoj krvi sve grešnike svega svijeta, koji su sada u smrtnoj borbi, te će još danas umrijeti. Amen. — Srce Isusovo, koje si pre-

trpjelo smrtnu tjeskobu, smiluj se onima koji umiru.

STRELOVITE MOLITVE.

Trima božanskim osobama.

Znak križa riječima:

U ime Oca † i Sina † i Duha Svetoga. † Amen.

Svaki put 50 dana oprosta. Pijo IX. 1863.

Svet, svet, svet si, Gospode Bože nad vojskama; puna je zemlja Tvoje slave! Slava Ocu, slava Sinu, slava Duhu Svetomu.

Jedanput na dan 100 dana oprosta. Klement XIV. 1770.

Isusu Kristu.

Katolički pozdrav: Hvaljen Isus, s odgovorom: Uvijeke. Amen.

Svaki put 50 dana oprosta. Pijo IX. 1864.

O moj Isuse, milosrđe!

100 dana oprosta, Pijo IX. 1856.

Preslatki Isuse, ne budi mi sudac, već Spasitelj!

50 dana oprosta. Pijo IX. 1851.

Isusu u presvetom oltarskom Sakramentu.

Hvala i slava budi svaki čas presvetomu i božanskom Sakramentu!

100 dana oprosta Pijo VII. 1776.

Hvala i poklon, ljubav i zahvala neka se svaki čas prinosi pod krušnim prilikama sakrivenomu Srcu Isusovu u svim svetohraništima na zemlji sve do konca svijeta. Amen.

100 dana oprosta, Pijo IX. 1868.

Presv. Srcu Isusovu.

Ljubljeno bilo posvuda presv. Srce Isusovo!

100 dana oprosta, Pijo IX. 1860.

Isuse, Bože moj, ja Te ljubim nada sve.

50 dana oprosta, Pijo IX. 1876.

Slatko Srce mog Isusa, daj da Te ljubim sve to više i više!

Oprost 300 dana, Pijo IX. 1876.

Slatko Srce Isusovo, budi moja ljubav!

300 dana oprosta jednom na dan. Leo XIII. 1892.

Presveto Srce Isusovo, smiluj se nam!

100 dana oprosta.

Isuse krotka i ponizna Srca, učini srce moje po Srcu Svojem!

Oprost 100 dana. Pijo IX. 1868.

Majci Božjoj.

Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje!

300 dana oprost, Pijo IX.

Blagosloveno neka bude sveto i neoskvrnjeno začeće Blažene Djevice Marije!

100 dana oprosta, Pijo VII. 1793.

Neokaljano Srce Marijino, moli za nas!

100 dana oprosta, Pijo IX.1876.

U svom si začecu, o Djevice Marijo, neokaljana bila; moli za nas Oca, kojega si Sina, Isusa Krista, po Duhu Svetom začela i rodila!

100 dana oprosta. Pijo VII. 1793.

Svetom Josipu.

Sveti Josipe, uzore i zaštitniče štovalaca presv. Srca Isusova, moli za nas!

100 dana oprosta.

Svetoj obitelji.

Isuse, Marijo i Josipe, Vama poklanjam svoje srce i svoju dušu!

Isuse, Marijo i Josipe, pomozite mi u smrtnoj borbi!

Isuse, Marijo i Josipe, rastala se moja duša u miru s Vama.

Za svaki ovaj uzdah 100 dana oprosta. Pijo VII. 1807.

VEČERNJA MOLITVA.

U ime Oca.

Razmisli najprije nijesi li danas počinila koji teški grijeh?

Jesi li molila svoje redovite molitve (ako je nedjelja, ili zapovijedani blagdanj jesi li bila kod sv. mise?).

Kakva si bila kod kuće, u školi, u crkvi, u društvu, na šetnji?

Jesi li se nastojala svladati u svojoj glavnoj pogreški?

Jesi li danas učinila koje dobro djelo?

Kajući se za svoje grijehe moli sa sv. Franjom Ksaverskim:

Ja ljubim Te o Bože blag!
Ne zato, što je raj mi drag,
Ni zato, da med prokIete
Ti bacio me ne bi.
Na križu, o moj Isuse,
Ti skroz me privi k sebi!
Ti čavle, kopije podnese
I nebrojene bolove,
Sve nesnosne sramote
I pote i strahote
I smrt — a za me sve to, sve
Za moje vaj, grehote.
Pa kako da te ne ljubim,
O Isuse moj, srcem svim!
Rad raja ne ljubim te Tvog,
Ni od strâ ognja paklenog,
Ni rad probitka ikakvog;
Već ljubim te ko mene ti
I vijekom ću te ljubiti
Tek što si Kraljem srca mog,
Tek stoga, što si višnji Bog.

U Tvoje ruke, Gospode,
Predajem duh svoj.
U Tvoje ruke, Gospode,
Predajem duh svoj.

Sada možeš moliti jedan od večernjih psalama navedenih na str. 423—428.

Zrake dana već se gase,
Stvoritelju, čuj nam glase,
Milostivo, Bože mili,
Pogledaj nas i zakrili.

Neka bježe ružne slike,
Grešne sanje svekolike,
Zlomu duhu sapni moći,
Očuvaj nas u čistoći.

Podaj, Oče pun miline,
I ti Ocu jednak Sine
S Duhom Svetim vjekujući,
U sve vijeke kraljujući. Amen.

Dostoj se, Gospode, ovu noć
Očuvati nas od grijeha.

Gospode, usliši molitvu moju,
I vapaj moj k tebi da dođe.

Pomolimo se.

Pohodi, molimo Te, Gospode, ovaj stan i sve neprijateljske zasjede daleko od njega odagnaj. Anđeli Tvoji sveti stanovali u njemu, oni nas čuvali u

miru, i blagoslov Tvoj bio vazda nad nama. Amen.

Večernji psalmi.

Ps. 4. Kad te zovem, čuj me, Bože, zaštitniče moj i svetitelju pravde.

Smiluj mi se, pa i sada usliši moju molitvu.

Sinovi čovječji, dokle ćete bjesniti srcem protiv mene? Dokle ćete ljubiti ništavilo i tražiti laž?

Znajte, da me Gospod divno čuva, jer me je sebi posvetio; i uslišat će me, kad ga zazovem.

Upravite mržnju svoju na grešne misli svoga srca i ne griješite više: što smišljate u svojim srcima, okajte u noćnoj tišini.

A vi, drugovi moji, žrtvujte Bogu ugodne žrtve i uzdajte se u Gospoda.

Mnogi od vas vele: »Tko će nas usrećiti i osloboditi oda zla?«

Ti, Gospode, obrati k nama svijetlo svoje lice i bit ćemo sretni.

Bit ćemo sretniji od onih, koji se raduju obilnom plodu pšenice, vina i ulja.

U miru ću i pokoju spavati i počivati

ne bojeć se neprijatelja, jer Ti Gospode, bdiš nada mnom i čuvaš me.

Slava Ocu . . .

Ps. 16. Usliši, Gospode, moj glas, jer vapim za pravdom, čuj, iskrenu moju molitvu.

Tvoje lice neka mi sudi, jer Tvoje oči vide, da sam prav onomu, što mi podmiću.

Ispitaj moje srce i okušaj ga noću u ognju i ne ćeš naći u meni bezboštva.

Ta koliko sam se boric i koliko sam podnio, da moja usta ne pohvale zlih djela ljudskih, već da drže Tvoje zakone.

Učvrsti moje stope na svojim stazama, da ne zađu moji koraci od Tvoga zakona.

Tebe prizivljem, jer ćeš me uslišati, Bože: prigni k meni uho svoje i čuj glas moj!

Pokaži divnu svoju milost i izbavi one, koji se progonjeni od neprijatelja utječu zaštiti Tvoje desnice.

Čuvaj me kao zjenicu svoga oka, sjenom svojih krila zakloni me od neprijatelja moje duše, koji me opkoliše.

Bešćutna svoja srca zatvoriše, usta su njihova ohola.

Izagnaše me i opet su oko mene; oči su svoje uprli da me obore.

Oni su kao lav, koji hoće da plijen svoj rastrga, kao lavić u potajnoj zasjedi.

Ustani, Gospode, preteci ih i obori, obrani dušu moju svojim mačem.

Rukom me svojom oslobodi od bezbožnika, od ljudi ovoga svijeta, koji traže svoju sreću na ovoj zemlji i zgrću prolazno blago.

Daj, da ne stanem kod prolazne sreće, već da u pravdi pazim na Tvoje lice i kad se probudim, da budem srećan u Tvojoj slavi.

Slava Ocu . . .

Ps. 30. U Tebe se, Gospode, uzdam, nemoj me ostaviti; po svojoj me pravednosti izbavi.

Nagni k meni uho svoje; pohitaj i pomozi mi.

Štiti me Bože i budi mi sklonište pred neprijateljima.

Jer ti si moja jakost i moje utočište; poradi svoga imena vodi me i upravljaj sa mnom.

Poradi svoga imena izbavi me iz mreže, koju mi tajno namjestiše.

Ti si, Gospode, zaštitnik moj i zato u Tvoje ruke predajem svoj život.

Ti si, Gospode, moj izbavitelj, Ti mrziš na one, koji se uzdaju u ljudske varke i spletke.

A ja se uzdam u Gospoda i radujem se i veselim se zbog njegova milosrđa.

Jer on vidi moju tugu i spasit će iz pogibli moju dušu. I ne će me predati neprijateljima, nego će me ustaliti na širokom i čvrstom tlu.

Smiluj mi se, Gospode, jer sam veoma tužan; od boli iznemože oko moje, duša moja i srce moje.

Smiluj mi se, jer u žalosti nestaje moga života i moje godine prolaze u uzdisanju; oslabila je moja snaga i kosti mi usahnuše.

Poradi množine mojih neprijatelja smiju mi se susjedi, boje me se znanci i bježe preda mnom svi, koji me susreću.

Zaboraviše na me i nestalo me iz njihova srca, kao da sam mrtav, sličan sam razbitom vrču, za koji nitko ne mari.

Smiluj mi se, Gospode, jer u ovom tužnom stanju odasvud čujem samo prikor i grožnje:

Sve se složilo protiv mene, da mi otmu bijednu moju dušu!

Slava Ocu . . .

Ps. 15. Čuvaj me, Bože, jer u Tebe se uzdam.

Ti si Gospod moj i sve moje, nemam dobra osim Tebe;

U Tvojem svetištu nalazim divnu nadu i utjehu, a velike su boli onih, koji Te ostaviše.

I zato ne ću prinašati krivim bogovima krvnih žrtava; niti ću ih zazivati svojim usnama.

Gospod je moje blago i nasljedstvo, Gospod mi vraća dostojanstvo moga nasljedstva.

O sretnog li usuda! O koli je slavno moje nasljedstvo!

Blagosiljam Gospoda, koji mi je dao da spoznam, da je on moje dobro i moj cilj, blagosilje ga moje srce do u kasnu noć!

Svagda vidim pred sobom Gospoda, on mi je s desna, da ne posrnem.

Zato se raduje moje srce i ushićena je moja duša, zato će i moje tijelo počivati u spokojnoj nadi.

Jer ne ćeš ostaviti moga tijela u

grobu i ne ćeš dozvoliti, da strune onaj, koji je posvećen Tebi.

Nego ćeš mi pokazati put života, uskrisit ćeš me, da presretan gledam Tvoje lice.

Tvoja me desnica, Gospode, daruje radostima i vječnim nasladama.

Slava Ocu.

SV. MISA.

Priprava.

Pred stepenicama žrtvenika moli Svećenik naizmjence s poslužnikom (namjesto puka):

Svećenik: † U ime Oca i Sina i Duha

Pristupam k Božjem žrtveniku.

Poslužnik: K Bogu, koji razveseljuje moju mladost.

Ps. 42.* S: Sudi mi, Bože, i vodi moju parbu protiv bezbožnog naroda; izbavi me od nepravednih i lukavih ljudi.

P. Nijesi li Ti, Bože, krepost moja? Zašto me dakle odbacuješ i zašto idem sjetan, dok me rastužuje neprijatelj?

S. Pošalji svoju svjetlost i svoju istinu. Neka me izvedu na Tvoju svetu goru i u Tvoje šatore.

P. I pristupit ću k Božjem žrtveniku, k Bogu, koji razveseljuje moju mladost.

S. I slavit ću Te uz kitaru, Bože, Bože moj! Zašto si dakle žalosna moja dušo i zašto se uznemiruješ?

P. Uzdaj se u Boga, jer ću Ga još slaviti: On je moje spasenje i moj Bog!

S. Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,

P. Kako bijaše u početku tako i sada i vazda i u vijeke vijekova. Amen

Sacerdos: † In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Introibo ad altare Dei.

Minister: Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

Psalmus 42.* S. Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso erue me.

M. Quia tu es, Deus, fortitudo mea: quare me repulisti, et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

S. Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

S. Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus: quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et Deus meus.

S. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

M. Sicut erat in principio, et nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

* Ovaj se psalam izostavlja u misama za pokojne i u misama od gluhe nedjelje do velike subote.

S. Pristupam k Božjem žrtveniku.

P. K Bogu, koji razveseljuje moju mladost.

S. † Pomoć je naša u ime Gospoda,

P. Koji je stvorio nebo i zemlju.

S. Ispovijedam se Bogu svemogućemu, blaženoj Mariji, vazda Djevici, blaženomu Mihovilu arhanđelu, blaženomu Ivanu Krstitelju, svetim apostolima Petru i Pavlu, svima svetima i vama, braćo, da sam sagriješio vrlo mnogo mišlju, riječju i djelom: moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh! Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu, blaženoga Mihovila arhanđela, blaženoga Ivana Krstitelja, svete apostole Petra i Pavla, sve svete i vas, braćo, da se molite za

S. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

S. † Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit caelum et terram.

S. Confiteor Deo omnipotenti, beatae Mariae semper Virgini, beato Michaëli Archangelo, beato Johanni Baptistae, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis et vobis, fratres, quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaëlem Archangelum, beatum Johannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos et vos fra-

me kod Gospoda Boga našega.

P. Smilovao ti se svemogući Bog, otpustio ti tvoje grijehe i doveo te u život vječni.

S. Amen.

P. Ispovijedam se.. tebi oče... i tebe oče...

S. Smilovao vam se svemogući Bog, oprostio vam vaše grijehe i doveo vas u život vječni.

P. Amen.

S. † Oproštenje, odrešenje i otpuštenje naših grijeha podao nam svemogući i milosrdni Gospod!

P. Amen.

S. Bože, obazri se na nas i oživi nas!

P. Da se narod Tvoj veseli u Tebi.

S. Pokaži nam, Gospode, svoje milosrđe!

P. I daj nam svoje spasenje!

tres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

M. Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam aeternam.

S. Amen.

M. Confiteor... tibi, pater... te, pater...

S. Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris perducat vos ad vitam aeternam.

M. Amen.

S. † Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

M. Amen.

S. Deus, tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua laetabitur in te.

S. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Gospode usliši molitvu moju!
P. I vapaj moj k tebi da dođe!
S. Gospod s vama!
P. I s duhom tvojim!

S. Domine exaudi orationem meam.
M. Et clamor meus ad te veniat.
S. Dominus vobiscum.
M. Et cum spiritu tuo.

Uzlazeći k žrtveniku moli Svećenik, cjelivajući kod druge molitve moći svetih, koje su pohranjene u žrtveniku:

Pomolimo se. Uzmi od nas, molimo, Gospode, naša bezakonja da budemo dostojni čistih srdaca ući u svetinju nad svetinjama. Po Kristu Gospodu našem.

S. Oremus. Aufer a nobis, quaesumus, Domine, inquitates nostras, ut ad sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Molimo Te, Gospode, po zaslugama Tvojih svetih, koji se moći ovdje nalaze, i sviju svetih, da se dostojiš otpustiti sve moje grijehe. Amen.

Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiae hic sunt, et omnium Sanctorum, ut indulgere digneris omnia peccata mea. Amen.

Svećenik moli na strani Poslanice **Ulaz***, a zatim u sredini žrtvenika moli naizmjence s poslužnikom:

* Promjenljivi su misni dijelovi označeni * U ovom se molitveniku nalaze svi promjenljivi dijelovi za Božić, Uskrs, Duhove, Tijelovo, Bezgr. začeće, Dušni dan i blagdan Sv. Ivane d' Arc (30. svibnja).

S. Gospode pomiluj!
P. Gospode pomiluj!
S. Gospode pomiluj!
P. Kriste pomiluj!
S. Kriste pomiluj!
P. Kriste pomiluj!
S. Gospode pomiluj!
P. Gospode pomiluj!
S. Gospode pomiluj!

S. Kyrie eleison.
M. Kyrie eleison.
S. Kyrien eleison.
M. Christe eleison.
S. Christe eleison.
M. Christe eleison.
S. Kyrie eleison.
M. Kyrie eleison.
S. Kyrie eleison.

Redovito moli sada svećenik anđeoski slavospjev, koji se izostavlja u adventskim i korizmenim nedjeljama.

Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje.

Hvalimo Te. Blagoslijamo Te. Klanjamo Ti se. Slavimo Te. Zahvaljujemo Ti radi velike slave Tvoje, Gospode, Bože, Kralju nebeski, BOŽE OČE svemogući.

Gospode, SINE JEDINOROĐENI ISUSE Kriste, Gospode Bože, Jaganjče Božji, Sine Očev. Koji uzimaš grijehe svijeta, pomiluj nas! Koji uzimaš grijehe svijeta, primi našu molitvu! Koji sjediš s desne Ocu, pomiluj nas!

Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te, gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Domine Deus, Rex caelestis, DEUS PATER omnipotens; DOMINE, Fili unigenite, JESU Christe; Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris, qui tollis peccata mundi, miserere nobis; qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram; qui sedes ad dexteram Patris miserere nobis;

Jer Ti si jedini svet, Ti si jedini Gospod, Ti jedini Višnji, Isuse Kriste, sa SVETIM DUHOM u slavi Boga Oca. Amen.

Quoniam tu solus Sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus, Jesu Criste, † cum SANCTO SPIRITU in gloria Dei Patris. Amen.

S. Gospod s vama!
P. I s duhom tvojim!

Dominus vobiscum!
Et cum spiritu tuo.

Pomolimo se.*

Oremus!*

Na strani Poslanice čita svećenik **Molitvu*** i **Poslanicu.*** Na koncu Poslanice odgovara poslužnik: Bogu hvala. Zatim slijedi: **Pjesma na stepenicama*** (od sedamdesetnice do velike Subote **Tužna Pjesma***, **Posljednica***, a onda ide svećenik u sredinu žrtvenika i moli:

Očisti moje srce i moje usne, Svemogući Bože, koji si usne Izaije proroka očistio ognjenim kamenom, da očišćen Tvojom milosrdnom dobrotom dostojno navijestim Tvoje sveto evanđelje. Po K. G. n.

Munda cor meum ac labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiae Prophetae calculo mundasti ignito, ita me tua grata miseratione dignare mundare, ut sanctum Evangelium tuum digne valeam nuntiare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Dostoj me se, Gospode, blagosloviti! Gospod neka bude u mom srcu i na mojim usnama, da dostojno i prikladno navijestim njegovo evanđelje. Amen.

Jube, Domine, benedicere! Dominus sit in corde meo et in labiis meis, ut digne et competenter anuntiem evangelium suum. Amen.

Sada slijedi sv. **Evanđelje*** na strani evanđelja:

S. Gospod s vama
P. I s duhom tvojim

Dominus vobiscum!
Et cum spiritu tuo

S. † Slijedi sv. Evanđelje po . . .*
P. Slava tebi, Gospode!

† Sequentia s. Evangelii secundum . . .*
Gloria tibi, Domine!

Na koncu sv. Evanđelja veli svećenik:

S. Riječi sv. Evanđelja, neka izbrišu u nama naše pogreške.

Per evangelica dicta deleantur nostra delicta.

Poslužnik odgovara:

P. Slava tebi, Kriste!

Laus tibi, Christe!

U sve nedjelje i zapovijedane blagdane, kao i u mnoge druge svetkovine moli svećenik nicejsko-carigradsko **Vjerovanje:**

Vjerujem u jednoga Boga, OCA SVEMOGUĆEGA, stvoritelja neba i zemlje, svih vidljivih i nevidljivih stvari.

I u jednoga Gospoda, ISUSA KRI-

Credo in unum Deum, PATREM OMNIPOTENTEM, factrome caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. — Et in unum Dominum JESUM Christum, Filium

STA, jedinorođenoga Sina Božjega, rođenoga od Oca prije svih vijekova. Boga od Boga, Svjetlost od Svjetlosti, pravoga Boga od pravog Boga, koji nije bio stvoren nego rođen, jedne biti s Ocem, po kojemu je sve stvoreno. Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa. I utjelovio se po Duhu Svetom u Djevici Mariji.

i postao čovjekom.

Raspet također za nas, mučen pod Poncijem Pilatom i pokopan. I uskrsnuo treći dan, kako kaže Sv. Pismo. I uzašao na nebo, sjedi zdesna Ocu. I opet će doći sa slavom da sudi žive i mrtve, i njegovu kraljevstvu ne će biti kraja.

I vjerujem u DUHA SVETOGA, Gospoda i davaoca života, koji izlazi od Oca i Sina; koji se s Ocem i Sinom skupa časti i slavi; koji je govorio po prorocima.

Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia saecula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de caelis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas; et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. — Et in SPIRITUM SANCTUM Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. — Et unam sanctum catholicam et apostolicam Ecclesiam Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum; et exspecto resurrectionem mortuorum, † et vitam venturi saeculi. Amen.

Vjerujem u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. Ispovijedam jedno krštenje za otpuštenje grijeha i iščekujem uskrsnuće mrtvih i život budućega vijeka. Amen.

Žrtva.

S. Gospod s vama! Dominus vobiscum!
P. I s duhom tvojim! Et cum spiritu tuo!
Pomolimo se! Oremus!

Izmolivši **Prikazanje*** otkriva svećenik kalež, uzme zlatnu pliticu s hostijom, uzdigne je obim rukama i moli:

Primi, sveti Oče, svemogući vječni Bože, ovu neoskvrnjenu žrtvu, koju ja, nedostojni Tvoj sluga, prinosim Tebi, svomu živomu i pravomu Bogu za svoje bezbrojne grijehe, uvrede i nemarnosti svoje i za prisutne kao i za sve

Suscipe sancte Pater, omnipotens aeterne Deus, hanc immaculatam hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo vivo, et vero pro innumerabilibus peccatis, et offensionibus, et negligentiis meis, et pro omnibus

vjerne kršćane žive i mrtve: da meni i njima bude na spasenje u život vječni. Amen.

circumstantibus, sed et pro omnibus fidelibus christianis vivis atque defunctis: ut mihi et illis proficiat ad salutem in vitam aeternam. Amen.

Postavivši hostiju na tjelesnik, ulijeva svećenik na strani poslanice u kalež vino i vodu i moli:

Bože, koji si divno sazdao dostojanstvo čovječjega bića i još ga divnije obnovio, daj, da se mi otajstvom ove vode i vina združimo s Božanstvom Onoga, koji se udostojao biti dionikom našega čovječanstva, Isus Krist, Sin Tvoj, Gospod naš, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog u sve vijeke vijekova Amen.

Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti: da nobis per hujus aquae et vini mysterium, ejus divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps, Jesus Christus Filius tuus Dominus noster: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

U sredini žrtvenika prinosi Gospodu kalež i moli:

Prinosimo Ti, Gospode, čašu spasenja, moleći Tvoju blagodat, da uziđe s ugodnim mirisom pred lice

Offerimus tibi, Domine, calicem salutaris, tuam deprecantes elementiam: ut in conspectu divinae ma-

Tvoga božanskoga veličanstva za spasenje naše i svega svijeta. Amen.

jestatis tuae pro nostra et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat. — Amen.

Stavivši i kalež na tjelesnik i pokrivši kalež moli:

U duhu poniznosti i u srcu skrušenome primi nas Gospode, i tako neka bude danas naša žrtva pred Tobom, da ugodi Tebi, Gospode Bože.

Dođi, posvetitelju, svemogući, vječni Bože i blagoslovi ovu žrtvu pripravljenu Tvojemu svetomu imenu.

In spiritu humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine, et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

Veni, Sanctificator, omnipotens, aeterne Deus, et benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini praeparatum.

Umivajući ruke na strani Poslanice moli svećenik Ps. 25, 6—12.:

Umivam svoje ruke u nevinosti i pristupam k Tvomu žrtveniku, Gospode, da glasno Tebe hvalim i kazujem sva divna Tvoja djela.

Gospode, volim Tvoj lijepi dom i mjesto, gdje boravi Tvoja slava.

Ne pogubi dakle,

Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum, Domine. Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua.

Domine, dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae.

Ne perdas cum im-

Bože, moje duše s bezbožnicima, ni moga života s krvopijama.

U njihovim su rukama bezakonja i njihova je desnica puna mita.

A ja idem svojim putem nevin i zato me izbavi u svojoj milosti.

Moji su koraci upravljeni putem pravde, usliši me i ja ću te blagosiljati, Gospode, u Tvojoj crkvi.

Slava Ocu...

piis, Deus, animam meam et cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me et miserere mei.

Pes meus stetit in directo, in ecclesiis benedicam te, Domine. Gloria Patri etc.

U sredini oltara moli duboko sagnut:

Primi, sveta Trojice, ovaj prinos, koji ti prikazujemo za spomen muke, uskrsnuća i uzašašća Isusa Krista, Gospoda našega, i na čast blažene Marije vazda Djevice i blaženoga Ivana Krstelja i svetih apostola Petra i Pavla, i ovih i svih svetih, da njima bude na čast a nama na spasenje; da

Suscipe, sancta Trinitas, hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam passionis, resurrectionis et ascensionis JESU Cristi, Domini nostri, et in honorem beatae Mariae semper Virginis, et beati Johannis Baptistae, et sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, et istorum et omnium

se oni dostoje posredovati za nas na nebesima, kojih spomen činimo na zemlji. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

Sanctorum, ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, et illi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam agimus in terris. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Poljubivši žrtvenik okrene se k vjernicima i poziva ih:

S. Molite braćo, da bude moja i vaša žrtva ugodna Bogu, Ocu svemogućemu.

P. Neka primi Gospod žrtvu iz tvojih ruku u hvalu i slavu svojega imena, na korist također našu i svekolike svoje svete Crkve. — Svećenik odgovori tiho: Amen.

S. Orate fratres, ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum, Patrem omnipotentem.

M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque ecclesiae suae sanctae.

S. Amen.

Tada moli iz misnog obrasca **Tajnu molitvu***, koja završuje s riječima:

S. Po sve vijeke vijekova. P. Amen.

S. Gospod s vama. P. I s duhom tvojim.

Per omnia saecula saeculorum. Amen.

Dominus vobiscum. — Et cum spiritu tuo.

S. Gore srca. P. Imamo kod Gospoda.

S. Hvalu uzdajmo Gospodu Bogu našemu. P. Dostojno je i pravedno.

Sursum corda. — Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo nostro. — Dignum et justum est.

Nadovezujući na ove riječi moli sada svećenik **Predslovlje†**, a zatim:

Svet, svet, svet, Gospod Bog nad vojskama.

Puna su nebesa i zemlja Tvoje slave.

Hosana u visini! Blagosloven, koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana u visini.

Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis. † Benedictus, qui venit in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

Tebe dakle preblagi Oče, smjerno molimo i ištemo (poljubi oltar), po Isusu Kristu, Sinu Tvojemu, Gospodu našemu, da milostivo primiš i blagosloviš ove † darove, ove † poklone, ove † svete, neoskvrnjene žrtve, koje Ti prinosimo prije svega za Tvoju svetu katoličku Crkvu, da ju se

Te igitur, clementissime Pater, per JESUM Christum, Filium tuum, Dominum nostrum, supplices rogamus ac petimus, uti accepta habeas et benedicas haec † dona, haec † munera, haec † sancta sacrificia illibata: in primis quae tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta ca-

dostojiš po svemu svijetu umiriti, zakriliti, ujediniti i upravljati, zajedno sa slugom Tvojim Papom našim... i s biskupom našim... i sa svim pravovjernim priznavaocima katoličke i apostolske vjere.

tholica, quam pacificare, custodire, adunare et regere digneris toto orbe terrarum, una cum famulo tuo, Papa nostro N. et Antistite nostro N. et omnibus orthodoxis atque catholicae et apostolicae fidei cultoribus.

Spomeni se, Gospode svojih sluga i službenica I. I... i sviju prisutnih, kojima Ti poznaješ vjeru i bogoljubnost, za koje Ti prinosimo, ili koji Ti prinose ovu žrtvu hvale za sebe i za sve svoje, za otkup svojih duša, za nadu svojega spasenja i zdravlja, i Tebi prikazuju svoje želje, Bogu vječnomu, živomu i pravomu.

Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum N. et N. (orat aliquantulum, pro quibus orare intendit) et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est et nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis et incolumitatis suae, tibique reddunt vota sua aeterno Deo, vivo et vero.

U istoj zajednici i poštujući spomen najprije slavne Marije vazda Djevice, koja je rodila Boga i Gospoda našega Isusa Krista, pa i blaženih apostola i Tvojih mučenika, Petra i Pavla, Andrije, Jakova, Ivana, Tome, Jakova, Filipa, Bartolomeja, Mateja, Šimuna, Tadeja; Lina, Kleta, Klementa, Ksista, Kornelija, Ciprijana, Lovre, Hrisogona, Ivana i Pavla, Kuzme i Damnjana; i sviju Tvojih svetih; molimo da po njihovim zaslugama i molitvama dopustiš, da se u svemu utvrđujemo pomoću Tvoje zaštite. Po istom Kristu Gospodu našemu. Amen.

Communicantes et memoriam venerantes imprimis gloriosae semper Virginis Mariae, Genetricis Dei et Domini nostri JESU Christi, sed et beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum Petri et Pauli, Andreae, Jacobi, Johannis, Thomae, Jacobi, Philippi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Thaddaei, Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni, Johannis et Pauli, Cosmae et Damiani, et omnium Sanctorum tuorum, quorum meritis precibusque concedas, ut in omnibus protectionis tuae muniamur auxilio. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Držeći ruke raširene nad žrtvenim darovima moli:

Molimo Te dakle Gospode, da umilostivljen primiš ovaj prinos naše službe i sve svoje obitelji i da naše dane razrediš u svome miru i izbaviš nas od vječnog osuđenja i pribrojiš stadu Tvojih izabranih. Po Kristu Gospodu našem Amen.

Hanc igitur oblationem servitutis nostrae, sed et cunctae familiae tuae, quaesumus Domine, ut placatus accipias, diesque nostros in tua pace disponas, atque ab aeterna damnatione nos eripi et in electorum tuorum jubeas grege numerati. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Molimo Te, Bože, udostoj se učiniti ovu žrtvu u svemu blago † slovljenu, namije † njenu odo † brenu, razložnu i prijatnu, da nam postane Tijeło, i † Krv preljubaznoga Tvojega Sina, Gospoda našega Isusa Krista, koji u predvečerje svoje muke uze hljeb u svete i časne svoje ruke i podigavši oči na nebo k Tebi, Bogu svomu, Ocu svemogućemu, Tebi zahvali, blago † slovi, prelomi i dade svojim učenicima govoreći: Uzmite i blagujte od ovoga svi:

Quam oblationem tu, Deus, in omnibus, quaesumus, bene†dictam, adscri † ptam, ra † tam, rationabilem acceptabilemque facere digneris, ut nobis Cor † pus et San † guis fiat dilectissimi Filii tui, Domini nostri JESU Christi. Qui pridie, quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, et elevatis oculis in caelum ad te, Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens, benedi † xit, fregit deditque discipulis suis, dicens: Accipite et

Jer Ovo je tijelo moje.

Tako isto po večeri uzevši i ovu preslavnu čašu u svete i časne svoje ruke opet Tebi zahvali, blagoslovi i dade svojim učenicima govoreći: Uzmite i pijte iz nje svi:

Jer ovo je čaša krvi moje novoga i vječnoga zavjeta, tajna vjere, koja će se za vas i za mnoge proliti za otpuštenje grijeha.

Kolikogod puta ovo budete činili, činit ćete meni na spomen.

Zato sjećajući se Gospode, mi sluge Tvoje, ali i Tvoj sveti narod, blažene muke istoga Krista Tvojega Sina, našega Gospoda, kao što i njegova manducate ex hoc omnes:

Hoc est enim Corpus meum.

Simili modo, postquam coenatum est, accipiens et hunc praeclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, item tibi gratias agens, bene † dixit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite et bibite ex eo omnes:

Hic est enim calix Sanguinis mei, novi et aeterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Haec quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.

Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui, Domini nostri, tam beatae passionis, nec non et

uskrsnuća od mrtvih i slavnoga uzašašća njegova, prinosimo preslavnom Tvojemu veličanstvu od Tvojih darova i poklona žrtvu † čistu, žrtvu † svetu, žrtvu † neoskvrnjenu, sveti hljeb † vječnoga života i čašu † vječnoga spasa.

Dostoj se milostivim i vedrim licem pogledati ove žrtvene darove i primiti ih, kao što si se dostojao milostivo primiti poklone pravednoga svojega sluge Abela i žrtvu patrijarhe našega Abrahama i žrtvu, koju Ti prinese veliki Tvoj svećenik Melhisedek, svetu žrtvu, neoskvrnjeni prinos.

Smjerno Te molimo, svemogući Bože, zapovjedi, da ovu žrtvu donesu ruke Tvoga svetoga anđela na Tvoj uzvišeni žrtvenik pred Tvoje božansko

ab inferis resurrectionis, sed et in caelos gloriosae ascensionis: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis ac datis hostiam † puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam, panem † sanctum vitae aeternae, et calicem † salutis perpetuae.

Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris, et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, et sacrificium patriarchae nostri Abrahae, et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.

Supplices te rogamus, omnipotens Deus, jube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinae majestatis tuae,

veličanstvo, da se svi, koji uzblagujemo od pričešća ovoga žrtvenika presveto tijelo i † krv Tvojega Sina, napunimo svakoga blagoslova nebeskoga i milosti. Po istom Kristu Gospodu našemu. Amen.

Spomeni se, Gospode, i sluga i službenica svojih I. i I., koji otiđoše pred nama sa znamenjem vjere, i spavaju u snu mira. Njima, Gospode i svima, koji u Kristu počivaju, molimo da podaš mjesto rashlade, svjetlosti i mira. Po istom Kristu Gospodu našemu. Amen.

Dostoj se podati i nama grešnicima, Tvojim slugama, koji se uzdaju u mnoštvo Tvojih pomilovanja, neki dio i zajednicu s Tvojim svetim apostolima i mučenicima:

ut quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Cor†pus et San†guinem sumpserimus, omni benedictione caelesti et gratia repleamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum N. et N., qui nos praecesserunt cum signo fidei et dormiunt in somno pacis. Ipsis, Domine et omnibus in Christo quiescentibus locum refrigerii, lucis et pacis, ut indulgeas, deprecamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Nobis quoque peccatoribus, famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis Apostolis

s Ivanom, Stjepanom. Matijom, Barnabom, Ignacijem, Marcelinom, Petrom, Felicitom, Perpetuom, Agatom, Lucijom, Agnetom, Cecilijom, Anastasijom i sa svima Tvojim svetima. Molimo Te, dovedi nas u njihovu družbu ne procjenjujući naših zasluga, nego darivajući nam oproštenje, po Kristu Gospodu našemu, po kojemu sva, Gospode, vazda dobra, stvaraš, posve † ćuješ, oživlja † vaš, blago† siješ i podaješ nama: po † njemu i s † njime i u † njemu jest Tebi Bogu Ocu † svemogućemu u jedinstvu Duha † Svetoga svaka čast i slava, po sve vijeke vijekova. P.: Amen.

et Martyribus, cum Joanne, Stephano, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Caecilia, Anastasia et omnibus Sanctis tuis, intra quorum nos consortium, non aestimator meriti, sed veniae, quaesumus, largitor admitte, per Christum Dominum nostrum; per quem haec omnia, Domine, semper bona creas, sancti † ficas, vivi † ficas, benedicis et praestas nobis. Per ip†sum et cum ip†so et in ip†so est tibi, Deo Patri† omnipotenti, in unitate Spiritus † Sancti, omnis honor et gloria.

S. Per omnia saecula saeculorum.

P. Amen.

Sv. pričest.

S. Pomolimo se. Spasonosnim zapovijedima potaknuti i božanskom naukom poučeni usuđujemo se govoriti:

Oče naš, koji jesi na nebesima. Sveti se ime Tvoje. Dođi kraljevstvo Tvoje. Budi volja Tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas. I otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim. I ne uvedi nas u napast.

P. Nego oslobodi nas od zla.

S. Amen.

Izbavi nas, molimo, Gospode, sviju prošlih, sadašnjih i budućih zala i podaj milostivo mir u naše dane po zagovoru Blažene i slavne vazda Djevice Bogorodice Marije i blaženih Tvojih apostola Petra i

S. Oremus. Praeceptis salutaribus moniti et divina institutione formati audemus dicere:

Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem.

M. Sed libera nos a malo.

S. Amen.

Libera nos, quaesumus, Domine, ab omnibus malis praeteritis, praesentibus et futuris, et intercedente beata et gloriosa semper Virgine, Dei Genitrice Maria, cum beatis Apostolis tuis Petro et Paulo

Pavla i Andrije i sviju svetih (prekrsti se patenom i poljubi je), da budemo pomoću Tvojega milosrđa od grijeha vazda slobodni i riješeni svake smetnje. Po istom

atque Andrea, et omnibus Sanctis, da propitius pacem in diebus nostris, ut ope misericordiae tuae adjuti, et a peccato simus semper liberi, et ab omni perturbatione

Lomeći sv. hostiju na tri dijela:

Gospodu našem Isusu Kristu, Sinu Tvojemu, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog:

S. Po sve vijeke vijekova

P. Amen.

securi; per eundem Dominum nostrum JESUM Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus.

S. Per omnia saecula saeculorum.

P. Amen.

Spustivši mali dio posvećene hostije u kalež:

S. Mir † Gospodnji † bio vazda † s vama.

P. I s duhom Tvojim.

Ovo sjedinjenje i posvećenje tijela i krvi Gospoda našega Isusa Krista neka bude nama, koji ga primamo, u vječni život, Amen.

Jaganjče Božji, koji

S. Pax † Domini sit † semper vobis † cum

M. Et cum spiritu tuo.

Haec commixtio et consecratio Corporis et Sanguinis Domini nostri JESU Christi fiat accipientibus nobis in vitam aeternam. Amen.

Agnus Dei, qui tol-

uzimaš grijehe svijeta, pomiluj nas.

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, pomiluj nas.

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, daruj nam mir.

Gospode Isuse Kriste, koji si rekao svojim apostolima: »Ostavljam vam svoj mir, dajem vam svoj mir«; ne gledaj na moje grijehe, nego na vjeru Crkve svoje, i dostoj se njoj po volji svojoj darovati mir i jedinstvo: koji živiš i kraljuješ Bog po sve vijeke vijekova. Amen

Gospode Isuse Kriste, Sine Boga živoga, koji si svojom smrću oživio svijet po volji nebeskoga Oca i sudjelovanjem Svetoga Duha; izbavi me ovim presvetim tijelom i krvlju svojom od svih mojih bezakonja i od svakoga zla; i daj mi da uvijek pristajem uz Tvoje zapovijedi i

lis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Domine JESU Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae, eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris, qui vivis et regnas, Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

Domine JESU Christe, Fili Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem tuam mundum vivificasti, libera me per hoc sacrosanctum Corpus et Sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et universis malis, et fac

ne dopusti da se ikad od Tebe rastavim; koji s istim Bogom Ocem i Duhom Svetim živiš i kraljuješ Bog u vijeke vijekova. Amen.

Gospode Isuse Kriste, neka mi blagovanje Tvojega tijela, koje se ja nedostojan usuđujem primati, ne bude na sud i propast, nego neka mi po tvojoj milosti brani i liječi dušu i tijelo; koji živiš i kraljuješ s Bogom Ocem u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijekova. Amen.

Uzet ću nebeski kruh i prizvat ću ime Gospodnje.

me tuis semper inhaerere mandatis, et a te nunquam separari permittas, qui cum eodem Deo Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. — Amen.

Perceptio Corporis tui, Domine JESU Christe, quod ego indignus sumere praesumo, non mihi proveniat in judicium et condemnationem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis et corporis et ad medelam percipiendam, qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Panem caelestem accipiam et nomen Domini invocabo.

Držeći u lijevoj ruci zlatnu pliticu sa sv. hostijom udara se u prsa i govori:

Gospode, nijesam dostojan, da uđeš pod

Domine non sum dignus, ut intres sub

krov moj, nego samo reci riječ, i ozdravit će duša moja.

Gospode, nijesam dostojan, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ, i ozdravit će duša moja.

Gospode, nijesam dostojan, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ, i ozdravit će duša moja.

tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea.

Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea.

Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur anima mea.

Pričesti se sa sv. hostijom.

Tijelo Gospoda našega Isusa Krista neka čuva dušu moju za život vječni. Amen.

Što da uzvratim Gospodu za sve, što mi je učinio?

Uzet ću čašu spasenja i prizvat ću ime Gospodnje. Hvaleći prizvat ću Gospoda i izbavit će me od mojih neprijatelja.

Krv Gospoda našega Isusa Krista neka čuva moju dušu za vječni život Amen.

Corpus Domini nostri JESU Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. — Amen.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi! Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum et ab inimicis meis salvus ero.

Sanguis Domini nostri JESU Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. Amen.

Pričesti se s presvetom krvi Spasiteljevom, a zatim ispirući kalež vinom i vodom, da ne zaostane možda koja čestica posvećene hostije ili sv. krvi, moli:

Gospode, daj da čistim srcem čuvamo ono, što smo primili ustima: i ovaj vremeniti dar neka nam bude vječni spas.

Gospode, neka Tvoje tijelo, koje sam primio i krv, koju sam pio, prionu uz moje srce. Ne daj, da u meni, koji sam okrijepljen čistim i svetim tajnama ostane ikakva grešna ljaga, koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.

Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum.

Corpus tuum, Domine, quod sumpsi, et Sanguis, quem potavi, adhaereat visceribus meis, et praesta, ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta, qui vivis et regnas in saecula saeculorum Amen.

Pokrivši opet kalež, moli svećenik na strani Poslanice **Pričesnu*** **molitvu,** a zatim pozdravlja vjerni puk:

S. Gospod s vama.

P. I s duhom tvojim.

Pomolimo se!

S. Dominus vobiscum.

P. Et cum spiritu tuo.

S. Oremus!

Sada slijedi **Popričesna*** **molitva** na strani Poslanice, a zatim svećenik opet pozdravlja vjernike:

* U ovom se molitveniku nalazi popričesna molitva za sve nedjelje i zapovijedane blagdane.

S. Gospod s vama.

P. I s duhom tvojim.

S. Idite, misa je! (Alelluja); (Blagoslovimo Gospoda).

P. Bogu hvala (aleluja).

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Ite missa est [Alelluja] (vel: Benedicamus Domino).

M. Deo gratias.

Kad se nije molio anđeoski slavospjev, tada se otpuštaju vjernici s riječima: Blagoslovimo Gospoda!

U misi za pokojne: Neka počivaju u miru! Amen.

Sagnut moli svećenik u sredini žrtvenika:

Neka Ti bude milo, sveta Trojice, djelo moje službe i podaj, da žrtva, što je prinesoh očima Tvojega veličanstva, bude Tebi prijatna, a na mene i na sve, za koje sam je prinesao, neka izlije Tvoj blagoslov. Po Kristu Gospodu našemu. Amen.

Placeat tibi, sancta Trinitas, obsequium servitutis meae, et praesta, ut sacrificium, quod oculis tuae majestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile mihique et omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Tada blagosilje vjernike:

Blagoslovio vas svemogući Bog, † Otac i Sin i Duh Sveti.

P. Amen.

S. Benedicat vos omnipotens Deus, † Pater et Filius et Spiritus Sanctus.

M. Amen.

Na koncu moli svećenik redovito početak sv. Evanđelja po Ivanu:

S. Gospod s vama.

P. I s duhom tvojim.

S. † Početak sv. Evanđelja po Ivanu. (Iv. I. 1-14.)

P. Slava Tebi, Gospode!

U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ. Ova bijaše u početku kod Boga. Sve je po njoj postalo, što je postalo. U njoj bijaše život, i život bijaše svijetlo ljudima. I svijetlo svijetli u tami, i tama ga ne obuze. Poslan bi čovjek od Boga, komu bijaše ime Ivan. Ovaj dođe za svjedočanstvo, da svjedoči za svijetlo, da svi vjeruju po njemu. On ne bijaše svijetlo, nego da svjedoči za svijetlo. Svijetlo istinito, koje obasjava svakoga

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. † Initium sancti Evangelii secundum Johannem. (Joh 1)

M. Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Johannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat

čovjeka, dođe na ovaj svijet. Na svijetu bijaše i svijet je po njem postao, i svijet ga ne upozna. K svojima dođe i svoji ga ne primiše. A koji ga primiše, dade im vlast, da budu djeca Božja, onima, koji vjeruju u ime njegovo, koji nisu rođeni ni od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego od Boga. I Riječ je tijelom postala, i prebivala među nama, i vidjesmo slavu njegovu kao jedinorođenoga od Oca puna milosti i istine

ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. (Hic genuflectitur). Et Verbum caro factum est et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.

P. Bogu hvala!

M. Deo gratias.

Iza mise moli svećenik s prisutnim vjernicima tri puta:

S. Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s Tobom, blagoslovena Ti među ženama i blagosloven plod utrobe Tvoje, Isus.

P. Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grešnike sada i na čas smrti naše. Amen.

S. Zdravo Kraljice — (svi) Majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše, zdravo! K tebi vapijemo prognani sinovi Evini, k tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, odvjetnice naša, one Tvoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagosloveni plod utrobe svoje! O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

S. Moli za nas, sveta Bogorodice!

P. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se!

Bože, utočište naše i kreposti, pogledaj milostivo narod koji k tebi vapije; te po zagovoru slavne i neoskvrnjene Djevice Bogorodice Marije s blaženim Josipom, njezinim Zaručnikom, blaženim Apostolima Tvojim Petrom i Pavlom i svim Svetima, molitve, koje prinosimo za obraćenje grešnika, za slobodu i

uzvišenje svete Matere Crkve, milosrdno i dobrostivo usliši! Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Sveti Mihaele Arhanđele, brani nas u boju: proti pakosti i zasjedama đavolovim budi zaklon! Neka mu zapovjedi Bog, ponizno molimo: i ti, Vojvodo vojske nebeske, sotonu i druge duhove zlobne, koji svijetom obilaze na propast dušâ, božanskom krepošću u pakao protjeraj! Amen.

Moli tri puta:

S. Presveto Srce Isusovo.
P. Smiluj nam se!

SVETA ISPOVIJED.

Prva ispovijedna pobožnost.

Dobri i milosrdni Bože! Srdačno Ti zahvaljujem na svim dobročinstvima, što si ih učinio meni nevrijednoj za cijeloga života a osobito od posljednje ispovijedi. Zahvaljujem Ti, što nijesi dao, da poradi svoje nemarnosti padnem u još mnogobrojnije i veće grijehe, te što me nijesi u stanju smrtnoga grijeha pozvao na sud. Primi kao zahvalu ovo malo dobra, što sam učinila, i ono, što sam pretrpila. Ja Ti to prikazujem u zajednici sa zaslugama Tvoga Sina, mojega raspetoga Spasitelja Isusa Krista.

Moli za spoznanje svojih grijeha. Duše Sveti, vječni izvore svake svjetlosti, raspršti tminu mojega razuma, da dobro upoznam zloću i grdobu svojih grijeha i da se za njih od srca pokajem, više nego na što zamrzim i da ih se bojim više od svakoga zla, više i od same smrti! Sveta Marijo, utočište grešnika, moli za me! Sveti anđele čuvaru, svjedoče mojih grijeha, budi mi svjedokom i pomoćnikom pri mojoj pokori!

Ispitaj svoju savjest! To je bolje bez knjige činiti, no nije li to moguće, a Ti promisli, jesi li počinila koji od niže navedenih grijeha. O svaku se zapovijed Božju možeš ogriješiti teško i lako. Prekršaji, koji su obično ili često t e š k i grijeh, navedeni su kod svake zapovijedi Božje u p r v o m stavku. Kod ovih grijeha treba da tačno kažeš vrstu i broj, koliko se sjećaš. U d r u g o m su stavku navedeni neki l a k i grijesi, a u t r e ć e m je istaknuto koje dobro djelo, koje je od osobite važnosti za tvoj život.

O prvu se zapovijed Božju može ogriješiti:

t e š k o: svojevoljno sumnjajući o vjeri — čitajući i šireći protivuvjerske i protivucrkvene spise i novine — stupajući u proti-

vuvjerska i protivucrkvena društva — rugajući se vjeri i Crkvi — primajući nedostojno sv. sakramente — sujevjerjem

lako: zanemarivanjem molitve — rastresenošću i brbljanjem u crkvi.

Mislim li na Boga i na Njegovu svetu volju u svome životu i radu?

O **drugu** se zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: psujući Boga, svece i svete stvari — proklinjanjem — krivo se kunući — svojevoljnim kršenjem zavjeta, koji veže pod teški grijeh, u velikoj stvari.

lako: kršenjem zavjeta u maloj stvari — uzaludnim izgovaranjem Božjega imena.

Nastojim li da riječima i držanjem iskazujem Bogu dužno štovanje?

O **treću** se zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: Svojevoljnim izostajanjem od sv. mise nedjeljom i zapovijedanim blagdanom.*

lako: svojevoljnim malim zakašnjenjem na sv. misu nedjeljom i zapovijedanim blagdanom — nemarnim ili nedoličnim vladanjem kod sv. mise.

Nastojim li od nedjeljne sv. mise crpsti korist za svoju dušu?

* Zapovijedani su blagdani u katoličkoj Crkvi: Sve nedjelje, Božić, Nova godina, Bogojavljenje, Spasovo ,Tijelovo, Velika Gospa, Bezgr. Začeće, Sv. Josip (gdje nije zakonito ukinut, kao u mnogim našim biskupijama), Petrovo i Svi Sveti. (Can. 1247. § 1., § 3.).

O **četvrtu** se zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: Ne slušajući roditelje, učitelje i poglavare u velikim stvarima — prkosom i uvredljivim govorom prama njima — tvrdim i prezirnim vladanjem, osobito prema starim i nemoćnim roditeljima.

Ne radi li se o velikoj stvari, tada su to laki grijesi.

Nastojim li naročito prema svojim roditeljima biti poslušna, zahvalna i uslužna?

O **petu** se zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: Neumjerenim uživanjem opojnih pića — mržnjom — teškim vrijeđanjem — svojevoljnom ozljedom svoga ili tuđega života ili zdravlja — velikom smutnjom ili zavođenjem na veliki grijeh — pomažući drugoga u velikom grijehu.

lako: srdžbom — pravdanjem.

Nastojim li prama svome bližnjemu vršiti djela duhovnog i tjelesnog milosrđa?

O **šestu** se i **devetu** zapovijed Božju može ogriješiti:

teško Svojevoljnim bludnim djelima (sama ili s drugima, napose s rođacima, oženjenim ili neoženjenim) — svojevoljnim bludnim željama — podržavanjem grešnih odnosa — ljubakanjem — takvim svojevoljnim i nepotrebnim nečistim: pogledima, razgovorima, mislima, čitanjem, doticajima, koji tako reći sami po sebi stvaraju bludno raspoloženje

— polazeći nećudoredne komade u kazalištu ili kinu — na plesu, naročito modernim plesovima — nedoličnim zajedničkim kupanjem — nedoličnom nošnjom.

Nijesu li te stvari sasvim svojevoljne i svjesne, kao n. pr. u polusnu, tada su one laki grijeh. U potpunom se snu ne može sagriješiti. Što je potrebno za higijensku čistoću i urednost tijela, nije, razumije se, nikakav grijeh, ako je čedno učinjeno. Laki su grijesi i takvi nepotrebni radoznali ili lakoumni pogledi, razgovori, misli, čitanje itd., koji kod normalnog, zdravog čovjeka sami po sebi redovito ne dovode do bludnog raspoloženja, ako i nijesu sasvim uredni. No zla nakana može i od tih čina učiniti teški grijeh.

Cijenim li visoko čistoću svoga srca?

O **sedmu** se i **desetu** zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: Velikom krađom i velikom štetom.

Male su krađe i male štete laki grijeh, no nižu li se jedna za drugom, može se i teško sagriješiti.

Nastojim li do u najmanju sitnicu poštivati tuđe dobro?

O **osmu** se zapovijed Božju može ogriješiti:

teško: tko lažju, ogovorom ili klevetom nanese veliku štetu.

Inače je laž sama po sebi laki grijeh.

Nastojim li biti u svemu istinoljubiva?

O **crkvene** se zapovijedi teško ogrešuje: Tko se ne uzdržava od mesa* ili ne posti** u određene dane — tko ne prima na tašte sv. pričesti.***

Pokaj se! O presveto Trojstvo, kajem se, i mrzim iz sveg srca na sve grijehe cijeloga svojega života, jer sam po njima izgubila pravo na nebo, a zaslužila pakao; a najviše se kajem zato, što sam njima uvrijedila Tebe, najveće i najsavršenije dobro, koje nada sve ljubim.

Obećaj! S milošću Božjom obećajem, da ću se kloniti grijeha kao zmije, a zla

---

* Zakon nemrsa veže sve katolike, koji su navršili sedmu godinu, da u petke ne jedu mesa. (Can. 1252. § 2. 1254. § 1.).

** Zakon posta veže sve katolike, koji su navršili dvadeset i prvu godinu do započete šezdesete, da samo jednom jedu do sita, uzdržavajući se od mesa na Pepelnicu, korizmene petke i subote, kvaterna srijedu, petak i subotu, dan prije Duhova, Vel. Gospe, Sviju Svetih i Božića; isto veže zakon posta bez nemrsa u sve ostale korizmene dane. Nedjeljom i zapovijedanim blagdanom, osim blagdana u korizmi, nema ni posta ni nemrsa. U Vel. subotu poslije podne prestaje post i nemrs. (Can. 1251., 1252., 1254. § 2.).

Ove općenite crkvene zakone o postu i nemrsu primjenjuje, a ponajčešće i ublažuje svake godine biskup za svoju biskupiju i proglašuje to na početku korizme.

*** Osim sv. poputbine — Can. 838. § 1.; bolesnici, koji već mjesec dana leže i nema nade, da bi brzo ozdravili, smiju u dogovoru s ispovjednikom primiti sv. pričest jedan ili dvaput u sedmici, ako su i prije toga nešto pili — Can 838. § 2e.

društva kao kuge. Od grešne ću pogibli i prilike za grijeh bježati, kolikogod budem mogla. Ovo je obećanje za me tako ozbiljno, kao što ozbiljno želim u nebo doći. Da, većma volim umrijeti, nego ikad teško sagriješiti. To obećanje upisujem u Tvoje božansko srce, o Isuse, da se ondje nikad više ne izbriše. Amen.

Priznaj svoje grijehe! U *ispovijedaonici:* Zadnji put sam se ispovijedila ... Iza toga sam ovako sagriješila:

Sada kaži grijehe, redom prema Božjim i Crkvenim zapovijedima. Kod smrtnih grijeha treba da kažeš vrstu i broj.

Kad Ti svećenik zada pokoru i daje sveto odrešenje, moli:

Za ove i za sve ostale grijehe svega života svoga kajem se od svega srca, što sam uvrijedila Boga, najveće i najmilije dobro. Mrzim na sve svoje grijehe i tvrdo odlučujem, da ću se popraviti i da ne ću više griješiti.

Sada izmoli zadanu pokoru.

Zahvali se! Preslatki Isuse! Od srca Ti zahvaljujem na velikom milosrđu, što si mi ga sad pokazao. Odsad Ti želim vjerno i ustrajno služiti, neprestano živjeti po Tvojim zapovijedima i radije umrijeti, nego Te ikad teško uvrijediti.

Daj mi milosti, da i izvršim ovu svoju odluku. Amen.

Predobri Isuse! Blagoslovi moj razum, da nestane iz njega svih zlih i beskorisnih misli, a da u nj dođu samo dobre misli, svete i pobožne želje.

Blagoslovi moje srce, da mi se napuni božanskom ljubavi i svim onim svetim čuvstvima, kojih je puno Tvoje presveto Srce.

Blagoslovi moju volju, da se u svemu podudara s Tvojom, a da se opre svijetu i đavlu!

Blagoslovi moje tijelo i sva moja sjetila, da budu čista i posvećena i da unapredak ne budu više oruđe grijeha, već oruđe za pokoru i dobra djela. Amen.

II. ISPOVIJEDNA POBOŽNOST.

Ispitaj svoju savjest!

Pokora razuma. Idem sa Spasiteljem na Maslinsko brdo, gdje je On gledao u duhu grijehe cijeloga svijeta i na taj pogled toliko trpio, da se krvlju znojio. Ja sam mnogo griješila razumom pa ću zato sada činiti pokoru, da ozbiljno razmišljam o svojim grijesima!

Sada ispitaj svoju saviest (kao na str. 461.—464.).

Pokaj se!

P o k o r a s r c a. Idem s Isusom do stupa, za koji je bio privezan, kad su ga šibali. Tu je bilo Isusovo tijelo izranjeno, razderano i iskrvavljeno poradi mojih grijeha. Tako valja da se krvavi moje srce od gorkoga kajanja, valja da uzdršće poradi vječnih kazni, što ih sobom donosi smrtni grijeh. »Srca skrušena i poništena ne ćeš odbaciti, Bože« (Ps. 50, 17.). Pokajanje je najvažniji i najnužniji dio u sakramentu pokore. Ispovijed bi bez pokajanja bila isto što i krštenje bez vode. — Pa ma i izgovorio svećenik nada mnom riječi odrešenja, bez kajanja nema oproštenja. Da mi pokajanje bude duboko i od srca, promislit ću ovo:

Idem u duhu na grob! Kako je odvratno trulo tijelo! Što je uzrok, da u svijetu vlada smrt i raspadanje? Grijeh!

Uzići ću na Golgotu. Evo čovjeka! Evo Boga! Bog, najveće dobro, koji me je oduvijek izvanredno ljubio, koji je iz ljubavi prama meni postao čovjekom, trpi iz smilovanja prama meni neopisive boli. Ne ću li i ja Njega ljubiti? I moji su grijesi proboli ruke i noge moga predobroga Spasitelja, prijatelja i Boga. — Raspeti Isuse, smiluj mi se!

Sići ću u duhu u pakao! Kako bi to bilo strašno, samo kroz jednu godinu, dan i noć trpjeti od zubobolje? Nesretnici u paklu moraju trpjeti neizmjerno strašne muke: toliko milijuna godina, koliko je na nebu zvijezda, u moru kapi, da, još dulje — kroz cijelu beskrajnu vječnost. Zaista, smrtni grijeh mora da je strašno zlo, kad ga predobri Otac tako teško kazni! Volim umrijeti nego opet teško sagriješiti!

Uzići ću duhom u nebo! Koliko je ocean veći od potočića, toliko i još veća je radost blaženih u nebu, isporedim li je sa svim radostima, što sam ih ikad iskusila, što više, i sa svim radostima sviju ljudi, od Adama do konca svijeta. A samo mi jedno može zakrčiti put do tih radosti — a to je smrtni grijeh, ako u njem umrem. Ne ću više učiniti nijednoga smrtnoga grijeha. Još danas ću se rastaviti s grijehom!

P s a l a m 50. Pomiluj me, Bože, po svome velikom milosrđu.

I po svome velikom smilovanju očisti moje bezakonje.

Operi me sasvim od bezakonja moga i od grijeha mojega očisti me.

Jer ja spoznajem da sam sagriješio i svjestan sam sebi svoje krivnje.

Gospode, tebi samome sagriješih i učinih zlo pred tobom, a ti si pravedan u riječima svojim, kad mi sudiš kao grešniku.

Jer evo rođen sam u grijehu i u grijehu me zače moja mati.

A ti ljubiš iskrenost i očitovao si mi skrovitu krivnju moga grijeha.

Poškropi me trskom i bit ću čist, operi me i bit ću bjelji od snijega!

Daj mi da osjetim radost i veselje u miru tvojemu, da se uzradjuju kosti ponižene.

Odvrati lice svoje od mojih grijeha i očisti sva moja bezakonja.

Srce čisto stvori u meni, Bože, i obnovi duh pravi u meni.

Nemoj me odbaciti od lica svojega i Svetoga Duha svojega nemoj uzeti od mene.

Vrati mi veselje spasenja svojega i okrijepi me duhom vladalačkim.

Naučit ću bezbožnike putovima Tvojim i grešnici će se k Tebi obratiti.

Oslobodi me od grijeha, Gospode,

Bože, Spasitelju moj i moje će usne slaviti Tvoju pravednost.

Gospode, otvori moje usne da moja usta navješćuju Tvoju hvalu.

Jer da si želio žrtvu, dao bih je zacijelo, no žrtve Ti paljenice ne ugađaju.

Žrtva je Bogu duh skrušen; srca skrušena i ponižena, Bože, ne ćeš prezreti.

Po dobrostivoj volji svojoj, Gospode, budi milostiv Sionu, da se opet podignu zidovi jerusolimski.

Onda ćeš primati žrtve pravde, prikazanja i paljenice, onda će opet metati na Tvoj žrtvenik žrtvene darove.

Slava Ocu.

Obećaj!

P o k o r a v o l j e. Idem duhom na Golgotu i stat ću pod križ! Spasitelj umire poradi mojih grijeha. Želim li umaći vječnoj smrti, tad valja da umrem grijehu i sklonosti na grijeh; moram biti pripravna radije umrijeti nego opet svojevoljno i teško sagriješiti: Radije umrijeti negoli se okaljati! »Kakva je korist čovjeku, ako sav svijet dobije, a svojoj duši naudi« (Mat. 16, 26.). Kad čovjek ozdravi od teške bolesti, tad nije dosta da kaže: »Ne želim više biti

bolestan«, već mora promisliti, zašto je obolio, i dobro promozgati, što mora činiti, da opet ne oboli. Tako i ja a) hoću da promotrim, što me dosad na grijeh navodilo, zašto sam pala, da se znam unapredak čuvati. Zatvorim li izvor, prestat će teći otrov; b) kakva sredstva moram upotrijebiti, da se popravim — češća ispovijed i pričest — štovanje Majke Božje — izvršivanje ispovjednikovih uputa; c) obnovit ću češće svoje odluke (jutrom) i bdit ću nad sobom, da se uvjerim, da li držim odluke (uvečer); d) marljivo se i pobožno moliti, da mi Bog dade svijetla i jakosti za popravak. — Ne budem li se molila, past ću možda već sutradan još dublje nego prije; e) vježbat ću se u pregaranju — »kraljevstvo nebesko silu trpi, samo ga oni dobivaju, koji silu upotrebljavaju« (Mat. 11, 12.).

Priznaj svoje grijehe!

P o k o r a u s t â. Presv. je tijelo Isusovo s plačem Gospinim bilo ukopano. I ja ću nositi svoje grijehe oplakujući ih u grob — ispovjedivši ih iskreno Jednom dobro ispovijeđeni grijesi ne oživljuju više ni u ovom ni u budućem životu. Za ovaj mi svijet jamči strašna

tajna, koju je svećenik dužan čuvati, za drugi mi svijet jamči oproštenje, što mi je Bog dao.

Ispovijedit ću svoje grijehe iskreno, bez bojazni, otvoreno, ne zatajati nijednoga grijeha, ni broja, ni nužnih prilika! Slàgati svećeniku u ovom slučaju znači slàgati Duhu Svetomu. A kako kazni Bog laž Duhu Svetomu, vidim na Ananiji i Safiri — naglom smrću (Dj. Ap. 5, 5.). Grijehe, koje u ispovijedi otkrijem, pokriva Bog za svu vječnost; a one grijehe, koje zatajim pred svećenikom, koji mora o njima kao grob šutjeti, očitovat će Bog na sudnjem danu pred cijelim svijetom. Za grijehe, za koje se u ispovijedi sama tužim, ne ću morati nikad više odgovarati ni na posebnom ni na općenitom sudu. Stid poradi grijeha uzimljem kao pokoru poradi neposlušnosti, kojom sam prekršila Božje zapovijedi. Iskreno je priznanje grijeha znak poniznosti, a »poniznomu daje Bog svoju milost« (Jak. 4, 6.). Svećenik je u ispovijedaonici zamjenik Božjega milosrđa; on se raduje, kad se spase koja duša, raduje se, što me može s Bogom izmiriti, a napokon i on je samo slab čovjek. A oboje potiče svećenika, da bude prema meni

blag i da me sažaljava. Ispovjednik mi je najbolji prijatelj na svijetu, nesamo prijatelj moga imanja kao mnogi drugi, već i prijatelj moje duše, koju on u Isusu vrlo ljubi. Zato ću mu se sasvim povjeriti!

Ispovijedi se, kao na str. 466.

Daj zadovoljštinu!

P o k o r a č i n o m. Zaista ustade Gospodin iz groba; nema Ga više ovdje (Mat. 28, 6.). Ispunila se riječ proroкova: »Grob će mu biti slavan« (Is. 11, 10.). — To isto vrijedi o meni poslije dobre sv. ispovijedi: Ja sam uskrsnula iz groba grijeha. Grijeha više nema, uništeni su, izbrisani iz zadužnice. Grob će biti slavan. Novi mi božanski život struji dušom. Uskrsni se mir, uskrsno se veselje uselilo u moju dušu. Novim, boljim, Bogu milim životom moram živjeti (Rim. 6, 4.).

Naravna zadovoljština. Ako sam uzela tuđe dobro nepravednim načinom, vratit ću ga; ako sam naudila glasu bližnjega ogovorom ili klevetom ili smutnjom, to ću gledati da odatle nastalu štetu prema silama naknadim.

Sakramentalna zadovoljština. Svećenik mi je dao pokoru, da umanjim zaslužene vremenite kazni. Izvršit ću je dobro i točno, ako je moguće, odmah sada, ili barem prije sv. pričesti, da možda poslije ne zaboravim.

Izmoli zadanu pokoru.

Svojevoljna pokora. Sakramentalnoj ću zadovoljštini dodati još i druga, slobodno izabrana dobra djela: molitve s oprostima; prikazat ću u tu svrhu svoje trpnje — napose pri nauci, odricanja i brige cijeloga života. Isus me je očistio od gube grijeha, zahvalit ću Mu zato na milosti, da ne bi i meni kao ozdravljenim gubavcima, od kojih se samo jedan došao zahvaliti, mogao prigovoriti: »Ne iscijeliše li se desetorica? Gdje su dakle devetorica?« (Luk. 17, 17.).

Pomislit ću, da Isus stoji preda mnom, pa mi govori, da me opomene na ustrajnost:

»Eto zdrava si, ne griješi više, da ti se ne dogodi što gore« (Iv. 5, 14.), jer grešnike goni zlo (Priče 13, 21.). Nepravednici ne će imati kraljevstva Božjega (I. Kor. 6, 9.). Njima je dio u jezeru, što gori ognjem i sumporom (Otkr. 21, 8.). O kako je strašno upasti u ruke Boga živoga (Hebr. 10, 31.). O kćeri, smiluj se duši svojoj (Crkv. 30,

24.). Što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a dušu svoju pogubi (Mat. 16, 26.). U sve dane života svoga imaj Boga u pameti i čuvaj se, da ne pristaneš kadgod na grijeh (Tob. 4, 6.). Jer je bolje umrijeti nego griješiti pred licem Gospodnjim (Isp. Dan. 13, 23.). — Idi s mirom (Luk. 8, 48.).

SVETA PRIČEST.

Sv. pričest pod misom.

Priprava.

Prati pobožno čin sv mise i moli one iste molitve, što ih moli svećenik kod žrtvenika osobito one na str. 450—456. Dovedi sve to u vezu sa svojim duševnim stanjem i sa sv. pričešću i Tvoja će duša biti pripravna da primi svoga Spasitelja.

Sveta pričest.

Ispovijedam se ... kao na str. 487.

Svećenik: Smilovao vam se svemogući Bog, otpustio vam vaše grijehe i priveo vas u život vječni.

Odrešenje † otpuštenje i oproštenje vaših grijeha neka vam poda svemogući i milosrdni Gospod.

Evo Jaganjac Božji, koji uzima grijehe svijeta!

Gospode, nijesam dostojna, da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja!

Gospode, nijesam dostojna, da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja!

Gospode, nijesam dostojna, da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja!

Tijelo Gospoda našega Isusa Krista neka čuva dušu tvoju za život vječni. Amen.

Zahvala.

Zatim moli koji od niže navedenih **psalama** i **himana** i završi s dnevnom **popričesnom molitvom,** koja je za sve nedjelje i zapovijedane blagdane označena u ovom molitveniku. Sve to moli u vidu spasonosnih odluka i pobuda kod priprave za sv. pričest. I opet: ne hitaj, nego promatraj i kušaj, kako je sladak Gospod! I onda: ne dijeli svojih dnevnih teškoća i nevolja i slabosti od molitve ni od sv. pričesti. Sve, reci Gospodu, da uzmogneš živjeti u Gospodu — ne Ti više, nego da Gospod živi u Tebi.

Ps. 72. Gospod je tako dobar svome puku, onima koji su čista srca!

Zašto dakle umalo da ne pođoh stramputice, umalo da ne padoh?

Zaviđao sam bezbožnima gledajući kako ugodno i dobro žive.

I nije mi bilo pravo, što ih Bog ne kazni smrću i drugim patnjama.

Mišljah: drugi ljudi trpe, a oni ni ne znaju, što je bol i muka.

Nije čudo, dakle, da su tako oholi,

zlobni i bezbožni, uzrok je zloći njihova srca njihova sreća.

Podsmijevaju se Bogu, pakosno govore njihova usta i preziru druge ljude.

I zato se u njih ugledaju i neki iz vjernoga puka tražeći kod njih srećan i dug život.

Oni vele: »Zar znade Bog, što se zbiva na zemlji? Zar ima promisao Božji?«

»Ta eto: ovi su bezbožni i grešni i srećni uza to na zemlji, umnožavaju bogatstvo svoje!«

Pa i ja mišljah: nisam li uzalud čuvao čisto svoje srce i umivao svoje ruke nevinošću?

Jer svaki dan sve više trpim i moje se muke obnavljaju svakoga jutra.

No tada se sjetih, da tako govore odmetnici, a ne Tvoji vjerni sinovi.

I stadoh razmišljati, da bih ovo razumio, ali to je bilo teško u mojim očima.

Dok ne uđoh u sveti Božji hram i ne vidjeh strašni njihov udes.

Pripravio si im, Gospode, strašnu sudbinu, i upropastit ćeš ih poradi njihova zločina, dok oholo dižu glave.

I za čas će propasti i nestat će ih

od nenadane strahote, poradi njihovih grijeha.

Kao što nestaje sna, kad se čovjek probudi, tako ćeš ih, Gospode, pred vjernim svojim pukom poniziti i u ništa ćeš obratiti njihovu utvaru.

Kad kipljaše dakle moje srce i uznemirena bijaše moja duša, tada bijah neznalica pred Tobom!

Pa zašto da im zavidam, kad sam svagda uza Te i Ti me držiš za desnu ruku da ne posrnem.

Po svojoj svetoj volji vodiš me i primit ćeš me u vječnu slavu.

Ta koga imam u nebu i što da želim na zemlji osim Tebe?

Čezne za Tobom tijelo moje i srce moje, Bože srca moga i sreće duše moje!

Jer evo: koji se odmetnuše od Tebe poginut će. Ti ćeš ih kazniti za njihovu nevjeru.

A meni je dobro biti blizu Boga srca moga.

U Gospoda polažem sve svoje nade i kazivat ću čudesa njegova vjernomu puku.

Slava Ocu...

Ps. 114. Ljubim Gospoda i zazivat ću ga u sve dane svoga života, jer čuje moj glas i moje molitve.

Opkoliše me smrtne boli i pakleni me jadi zadesiše, naiđoh samo na muku i na tugu.

I tada zazvah ime Gospodnje: O Gospode, izbavi moju dušu!

Milosrdan je Gospod i pravedan, on čuva slabe i nemoćne, pa će i meni pomoći. Umiri se, dakle, dušo moja, jer je Gospod dobrotvor tvoj.

Izbavio je Gospod moju dušu od smrti, osušio je suzu u mom oku i očuvao me od propasti.

Zato ću tako živjeti na ovoj zemlji, da ugodim Gospodu!

Ps. 115. Uzdao sam se u Gospoda; a kad me snašla nevolja, potužio sam se Njemu.

I rekoh u svojoj tuzi: ljudska je pomoć lažna i varava, samo u Boga je spas!

Kako ću dakle zahvaliti Gospodu za sva dobročinstva, koja mi je iskazao?

Uzet ću kalež spasenja, primijet ću žrtvu zahvalnicu i zazvat ću ime Gospodnje.

Izvršit ću obećanja, što ih zadah Gospodu pred svim njegovim pukom!

Gospod se brine za život svojih vjernih i čuva ih od smrti.

I ja sam, Gospode, sluga Tvoj i sin Tvoje službenice i zato si rastrgao moje okove!

Zbog toga ću izvršiti obećanja, koja sam Ti zadao, Gospode, pred svim Tvojim pukom.

U dvoru doma Gospodnjega, usred Jerusolima.

Slava Ocu . . .

Ps. 106. Hvalite Gospoda, jer je dobar, jer je vječno njegovo milosrđe.

Tako neka zbore svi, koje je izbavio Gospod, koje je izbavio od vlasti neprijateljeve.

I sakupio ih iz svih zemalja, od istoka sunca i zapada, od sjevera i mora.

Lutali su po pjeskovitoj pustinji i nisu imali stana.

Bili su gladni i žedni i nestajalo im je života.

Tada zavapiše ka Gospodu u svojoj tuzi i on ih je izbavio iz njihove nevolje.

Izveo ih na pravi put, da mogu naći novu otadžbinu.

Neka dakle hvale Gospoda radi njegova milosrđa, radi divnih djela, što ih učini ljudima.

Nahranio je Gospod i okrijepio dušu gladnu i nemoćnu.

Neka hvale Gospoda, koji bijahu u tami i u smrtnoj sjeni, okovani u tugu i gvožđe.

Jer su se usprotivili Božjemu zakonu i prezreli su volju Višnjega.

Zato je ponizio Gospod njihovo srce bolom i stradanjem: pali su i obnemogli i nitko im nije mogao pomoći.

I zavapiše ka Gospodu u svojoj tuzi, i on ih je izbavio iz njihove nevolje.

I izveo ih je iz tame i smrtnih sjenâ i raskidao njihove okove.

Neka hvale Gospoda radi njegova velikog milosrđa i radi divnih djela, što ih učini ljudima.

Jer je razbio mjedena vrata i slomio željezne prijevornice.

Neka hvale Gospoda svi, koje je natrag primio sa zla puta, dok ih je kaznio za njihova bezakonja.

Svaku je hranu odbijala njihova duša i već su bili na rubu smrtnoga ponora.

I zavapiše ka Gospodu u svojoj tuzi i on ih je izbavio od njihove nevolje.

On posla svoju Riječ i ozdravi ih i istrže ih iz njihovih grobova.

Neka dakle hvale Gospoda radi njegova milosrđa i radi divnih djela, što ih učini ljudima.

I neka prinesu žrtvu zahvalnicu i kazuju djela Gospodnja u zanosnim pjesmama.

Neka hvale Gospoda, koji plove morem i teško se muče na velikim vodama.

Oni su vidjeli djela Gospodnja i njegova čudesa u dubini.

Jednom riječi podiže Gospod silni vjetar, koji diže morske valove.

Diže ih do nebesa i spušta do bezdna, a putnici se tresu i boje. ljuljaju se i posrću kao opojeni; sve im je umijeće uzalud.

I zavapiše ka Gospodu u svojoj tuzi, i on ih je izbavio iz njihove nevolje.

I obrati vihor u tišinu, i morski se valovi umiriše.

I razveseliše se putnici, jer ih je Gospod doveo u luku njihovih željâ.

Neka dakle hvale Gospoda radi njegova milosrđa i radi divnih djela, što ih učini ljudima.

Slava Ocu...

Ps. 110. Hvalim Te, Gospode, od svega srca s pravednicima i pred svim ljudima.

Velika su djela Gospodnja, dragocjeni i savršeni darovi njegove ruke.

Svako je djelo Gospodnje slavno i veličanstveno, njegova pravednost traje do vijeka.

Uspomenu nam je ostavio svojih čudesa milostivi Gospod: hranu daje u pustinji onima, koji ga štuju.

On se uvijek sjeća svoga zavjeta: objavio je narodu svomu snagu svojih djela.

Dajući mu obećanu zemlju, nasljedstvo narodâ; djela su ruku njegovih istinita i pravedna.

Stalne su sve njegove zapovijedi, što ih je dao na Sinaju; nepromjenjive i trajne u vijeke vijeka, osnovane na istini i pravdi.

Izbavljenje posla Gospod svojemu narodu, zauvijek sklopi savez s pukom svojim.

Sveto je i strašno ime njegovo: vrhunac je mudrosti klanjati se Gospodu.

Mudri su samo oni, koji slušaju Gospoda: njegova slava ostaje u vijeke vijekâ.

Slava Ocu . . .

SV. PRIČEST IZVAN SV. MISE.

Molitve prije svete pričesti.

Svemogući, vječni Bože, evo ja najnevrednija grešnica pristupam k sakramentu jedinorođenoga Sina Tvojega, Gospoda našega Isusa Krista. Pristupam kao bolesnica k liječniku života, kao nečista k izvoru milosrđa, kao slijepa k svjetlu vječnoga sjaja, kao siromašna i bijedna k Gospodaru neba i zemlje, silnom Kralju slave. Zato molim obilje neizmjerne Tvoje dobrote, da izliječiš moju slabost, opereš nečistoću, rasvijetliš sljepoću, obogatiš siromaštvo: da kruh anđeoski, Kralja kraljeva, Gospodara gospodara, primim s tolikom čistoćom i vjerom, s takvom odlukom i nakanom, kao što je potrebno za spasenje moje duše!

Daj mi, Gospode, da primim nesamo sakramenat tijela i krvi Gospodnje nego i unutrašnju jakost i moć sakramenta. O preljubljeni Oče, daj mi, da predragoga Sina Tvoga, koga ću sada na putu skrivena primiti, jednom otkrivena lica uvijek promatram. Koji s Tobom živi i kraljuje u sve vijeke vijekova. Amen.

(**Sv. Toma Akvinski.** Oprost 100 dana Lav XIII. 20. XII. 1884.).

Sv. pričest.

Sada pristupi k oltaru! Drži ruke sklopljene na prsima, a s njima uzdigni srce k Bogu u nebo!

Obori oči, da se lakše sačuvaš od rastresenosti u tom svetom času. Mojsije je pače i lice pokrio, kad je imao Boga vidjeti (II. Mojs. 3, 6.). — Došavši k oltaru:

Pobožno poklekni na znak dubokoga poštovanja pred bliskim Božanstvom! Nije li Ilija pao na koljena, kad mu je Bog na goru Karmel sišao? (III. Kralj. 18.).

Klekni na stepenicu i pokloni se Bogu poput mudraca s istoka, koji su se došli pokloniti Spasitelju (Mat. 2, 11.) i reci pun žive vjere: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mat. 16, 16.).

Prikloni glavu u znak svoje nevrijednosti i poniznosti! Sad stojiš pred duhovnim brdom Sinajem, kome se Izraelci nijesu usudili ni približiti. Zato se približi k stolu Gospodnjem u svetoj poniznosti! Moli: »Ispovijedam se Bogu svemogućemu« s dubokim priznanjem i žalošću za svoje grijehe »moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh, — Gospode, nijesam dostojna, da uđeš pod krov moj, nego reci samo riječ, i ozdravit će duša moja.«

Podigni glavu, kad Ti se približi svećenik sa sv. hostijom, kao da čuješ glas Isusov: »Gledajte i podignite glave svoje, jer se približuje izbavljenje vaše« (Luk. 21, 28.).

»Otvori usta i jedi, što ti dajem«, zapovjedi Bog proroku (Esek. 2, 8.). Bio je to valjak s pismom, na kom su stajale Božje prijetnje, a kad je prorok jeo, osjetio je u ustima kao slast meda.

Stavi jezik na donju usnu i primi s velikom ljubavlju, puna vjere slatku manu, tijelo Gospodovo. Moli u srcu: »Isuse, za Tebe živim, Isuse, za Tebe umirem, Isuse, Tvoj sam živ i mrtav Amen.«

Živi danas tako, da se iz Tvoga vladanja mogu opaziti plodovi sv. pričesti! Kloni se raskalašenog veselja i besmislenoga hodanja po ulicama. Vatra će se milosti i revnosti brzo ugasiti, ako po sjetilima hladno svjetsko veselje dopre u srce. Osobito budi miroljubiva! Zabavi se popodne pobudnim čitanjem i pohodi, ako je moguće, još jednom presv. oltarski sakramenat.

Ispovijedam se Bogu svemogućemu, Blaženoj Mariji vazda Djevici, blaženomu Mihovilu arhanđelu, blaženomu Ivanu Krstitelju, svetim apostolima Petru i Pavlu i svim svetima, da sam mnogo sagriješila mišlju, riječju i djelom: moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh!

Zato molim Blaženu Mariju vazda Djevicu, blaženoga Mihovila arhanđela, blaženoga Ivana Krstitelja, svete apostole Petra i Pavla i sve svete, da se mole za me Gospodu Bogu našemu.

Evo Jaganjca Božjega, evo onoga, koji uzima grijehe svijeta.

Gospode, nijesam dostojna, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja.

Primivši sv. pričest, iza prvih dragocjenih trenutaka, kad je najbolje šutjeti i pustiti da Gospod govori, reci: Tijelo Gospoda našega Isusa Krista, neka čuva dušu moju za život vječni! Amen.

Poslije sv. pričesti.

O sveta gozbo, u kojoj se blaguje Krist; svetkuje spomen njegove muke, duša se napunja milošću i daje nam se zalog buduće slave!

Kruh s nebesa dao si njima — koji svaku slast u sebi ima.

Gospode, usliši molitvu moju — i vapaj moj k tebi da dođe!

Gospod s vama — i s duhom tvojim.

Bože, koji si nam Sakramentom čudesnim uspomenu muke svoje ostavio; daj nam, molimo, tako štovati sveta otajstva Tijela i Krvi Tvoje; da plod otkupljenja Tvojega vazda u sebi osjećamo.

Veliča duša moja Gospoda.

I obradova se duh moj u Bogu, spasu mojemu.

Što pogleda na poniženje službenice svoje, jer gle odsad će me blaženom zvati svi naraštaji.

Jer mi učini velike stvari onaj, koji je silan i sveto je ime njegovo.

I milosrđe je njegovo od koljena do koljena onima, koji ga se boje.

Učini silu rukom svojom, raspršio ohole u mislima srca njihova.

Zbaci vladare s prijestolja i podiže ponižene.

Gladne napuni dobara, i bogate otpusti prazne.

Zauze se za Israela slugu svoga, sjećajući se milosrđa svoga.

Kako to obeća ocima našim, Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka.

Slava Ocu . . .

Molitva sv. Tome Akvinskoga.

Zahvaljujem Ti, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, što si udostojao mene nevrijednu službenicu Svoju nahraniti dragocjenim Tijelom i Krvlju Sina Svoga, Gospoda našega Isusa Krista, ne poradi mojih zasluga, već jedino iz Svoga milosrđa. Molim Te, da mi ova sveta pričest ne bude jednom optužba za kazan, već spasonosno jamstvo oproštenja. Neka mi bude oružje vjere i štit dobre volje! Neka uništi moje pogreške, istrijebi požude i pohote, neka mi umnoži ljubav i strpljivost, poniznost i poslušnost i obogati sve kreposti! Neka me hrabro brani protiv zasjeda svih neprijatelja vidljivih i nevidljivih, neka potpuno smiri moja tjelesna i duševna ganuća, neka me čvrsto sveže s Tobom, jedinim i pravim Bogom, te me dovede do sretnoga svršetka. Molim Te, da udostojiš privesti mene grešnicu k onoj neiskazanoj gozbi, gdje si Ti sa Svojim Sinom i Duhom Svetim istinito svijetlo, punina dobara, vječna radost, savršena ugodnost i potpuna sreća Svojim svetima. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva sv. Bonaventure.

Probodi, preslatki Gospode Isuse Kriste, prenježnom i prespasonosnom ranom Svoje ljubavi unutrašnjost moje duše — istinitom, vedrom i apostolskom ljubavlju, da moja duša vene i da se rastapa od ljubavi i želje za Tobom; da žudi za Tobom i šatorima Tvojim, da se želi izbaviti iz tijela i biti s Tobom. Daj, da mi duša gladuje sa Tobom, kruhom anđeoskim, okrepom svetih duša, kruhom našim svakidašnjim nadnaravnim, koji je nada sve sladak i tečan i u kome je sva slast; da uvijek gladuje za Tobom, koga žele anđeli gledati, da Te uvijek srce moje blaguje, i da se ugodnom slasti Tvojom napuni unutrašnjost moje duše: da uvijek žeđa za Tobom, izvorom života, izvorom mudrosti i znanja, izvorom vječnog svijetla, bujicom naslade, bogatstvom kuće Božje: da za Tobom uvijek ide, Tebe traži, Tebe nalazi, k Tebi teži, k Tebi dolazi, o Tebi misli, o Tebi govori, i da sve radi na hvalu i slavu Tvoga imena ponizno i razborito, ljubezno i radosno, lako i oduševljeno, i ustrajno sve do kraja: da samo Ti budeš uvijek moja nada, sve moje pouzdanje, moje bogatstvo, moja naslada, moja ugodnost, moja

radost, moj pokoj i smirenje, moj mir, moja nježnost, moj miris, moja slast, moje jelo, moja okrepa, moje utočište, moja pomoć, moja mudrost, moj dio, moje imanje, moje blago, za koje neka bude uvijek prikovana, pričvršćena i nepokolebljivo ukorijenjena moja duša i srce. Amen.

Molitva poslije sv. pričesti za sv. čistoću.

Isuse, Spasitelju moj, koji ljubiš čiste duše, čuvaj me, molim Te, sada i uvijek, da se ne podam grijehu, što bih ga poslije morala gorko oplakivati; već mi podaj, te danomice napredujem u kreposti služeći Ti čistim srcem. Brani me od svih mojih neprijatelja, koji vrebaju na moju dušu i moje tijelo, da me zavedu. Zato Ti osobito izručam svoju čistoću; ne daj, da je ikad oskvrnem riječju ili djelom. Podaj mi milost, te budem poslušna svima, kojima se moram pokoravati. Daj, da spasem dušu svoju čineći uvijek Tvoju volju. Amen.

Molitva sv. Augustina.

Gospodine Isuse, daj da spoznam Tebe,
Da ne želim drugo osim Tebe;
Da napustim sebe, a ljubim Tebe;
Štogod radim, neka je poradi Tebe;
Da ponizujem sebe, a uzvisujem Tebe;

Da se odričem sebe, a živim za Tebe;
Štogod mi došlo, da primam od Tebe;
Da proganjam sebe, a slijedim Tebe;
I da uvijek želim slijediti Tebe;
Da bježim od sebe, a utječem se k Tebi;
Da se bojim za sebe i da se bojim Tebe;
Da se ne uzdam u sebe, a ufam se u Tebe;
Da ni za što ne marim osim za Tebe;
Zovni me, da vidim Tebe;
Da budem dostojna obrane od Tebe;
Da budem među izabranima od Tebe;
Bit ću poslušna poradi Tebe.
Pogledaj na me, da ljubim Tebe —
I da navijek uživam uz Tebe!

Zdravo, Tijelo Isusovo.

Zdravo, Tijelo Isusovo,
Na oltaru posvećeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Svetim Duhom upućeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Od Djevice poroćeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
U jaslice postavljeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Vele gorko izmučeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Za nas na križ pribijeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Mrtvo u grob sahranjeno

Zdravo, Tijelo Isusovo,
Treći danak uskrsnulo.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Na nebesa uzneseno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Zdesna Ocu posađeno.
Zdravo, Tijelo Isusovo,
Nam za hranu svima dano.
Zdravo, od meda slađi kruše,
Koji hraniš vjerne duše.
Zdravo, Trojstvo u Jedinstvu,
Zdravo, Isuse, u Božanstvu
Tebi hvala, tebi dika,
Tebi slava prevelika.
O Isuse, budi hvaljen
Po sve vijeke vijeka. Amen.

Dušo Kristova.

Dušo Kristova, posveti me,
Tijelo Kristovo, spasi me.
Krvi Kristova, napoj me.
Vodo iz prsi Kristovih, operi me.
Muko Kristova, okrijepi me.
O dobri Isuse, usliši me.
Među rane svoje, sakrij me.
Ne daj, da se odijelim od tebe.
Od neprijatelja zlobnoga brani me.
Na času smrti moje zovni me,
I odredi, da dođem do Tebe.
Da sa svetima Tvojim hvalim Te.
U nebu u sve vijekove. Amen

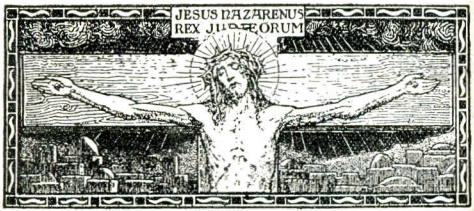

Molitva kojom dobivaš potpuni oprost.

Evo, o moj mili i dobrostivi Isuse, bacam se u Tvojoj presvetoj nazočnosti na koljena i molim Te svim žarom duše svoje: utisni duboko u moje srce osjećaje vjere, ufanja, ljubavi, žalost radi mojih grijeha i odluku, da Te više ne vrijeđam, dokle ja sa svom ljubavi i svim sažaljenjem promatram Tvojih svetih pet rana i razmišljam, što je o Tebi, o moj Isuse, rekao sveti prorok David: Proboli su ruke moje i noge moje, prebrojili su sve kosti moje.

Pet puta Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu, prema nakani Sv. Oca Pape.

Molitva sv. Ignacija.

Primi, Gospode, svu moju slobodu. Primi pamćenje i razum i svu moju volju! Ti si mi darovao sve, što imam ili posjedujem. A ja Ti opet sve to vraćam i predajem potpuno Tvojoj svetoj volji da svime upravljaš. Daj mi samo da Te ljubim, i daj mi svoju milost, i dosta sam bogata i ne tražim više ništa. Amen.

TREĆA PRIČESNA POBOŽNOST.

Priprava. Moj božanski Spasitelju, Isuse Kriste! Ti si ovdje u presvetom oltarskom sakramentu uistinu, zbilja i bivstveno — cio i živ — s Božanstvom i čovječanstvom nazočan. Ti si sam, vječna Istino, nad kruhom i vinom na usta Svojega zamjenika izrekao riječi: »Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja« — 1. Vjera: Ja vjerujem u Tvoju ličnu nazočnost u ovom otajstvu čvršće, nego kad bih Te tjelesnim očima vidila. Jer me oči mogu varati, ali ne Tvoja vječna, istinita riječ. — 2. Začuđenje: Ja Te priznajem svojim najvećim gospodarom, najboljim Ocem i svemogućim Bogom. Kako se čudnovato baš u ovom otajstvu pokazuje Tvoja svemoć, dobrota i mudrost! O moj Gospode i Bože! Kako se duboko ponizuješ, da uz nas možeš ostati u sve dane do konca svijeta! — 3. Klanjanje: U zajednici sa svetim anđelima, koji Te na oltaru okružuju, s Marijom, njihovom

slavnom kraljicom, Tvojom djevičanskom majkom, pristupam k Tvojemu stolu, klanjam Ti se, o Kralju neba i zemlje! — 4. Poniženje: Ali kako se usuđujem, da Te blagujem ili da Ti se u zajednici sa svetima klanjam? Ah, ja sam grešnica, koju je Tvoja svemožnost iz ništa stvorila, koja je nebrojeno puta upotrebljavala na zlo Tvoju dobrotu, koja je često Tvoju pravednost iskušavala. Trebalo bi da trpim u paklu, mjesto što klečim pred Tvojim licem! — 5. Kajanje: Jedno me hrabri, a to je prorokova riječ: »Srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože« (Ps. 50.). Dođi mi dakle, Isuse, iz Svoga svetohrašta s milošću savršenoga pokajanja! — Ja znam, Bože, da si Ti neizmjerno moćan, lijep i svet. Ti si neiskazano dobar. Ti me ljubiš vječnom ljubavi. Bilo je od mene izvanredno ludo i nezahvalno, što sam se protivila Tvojoj svetoj volji. Ja se kajem za to od srca. — Oprosti mi, Isuse, Ti najveće dobro! Budi milostiv mojoj bijednoj duši i operi me Svojom krvlju! Božanski Spasitelju Isuse Kriste! Ti si nam rekao: »Ne treba zdravim liječnika već bolesnima.« — Ti si došao i zato si u ovom presv. oltar-

skom sakramentu nazočan, da pozoveš grešnike i da ih spaseš. Zato i želiš, da dođemo k Tebi i da Te blagujemo: »Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje.« — 6. Ufanje! Ja se ufam u Tvoje neizmjerno milosrđe i beskrajnu dobrotu, koju mi želiš osobito pokazati u ovom čudnovatom otajstvu. Bezdan će Tvoga milosrđa ispuniti bezdan mojega siromaštva. — 7. Pouzdanje: Ne kao da sam to ičim zaslužila, da se s Tobom sjedinim, nego uzdajući se u Tvoju blagost približujem Ti se, Isuse! Ja se uzdam poradi svoje djetinje baštine, jer si Ti moj Otac, uzdam se poradi Duha Svetoga, koji nam je dan. — 8. Čežnja: U pustoj, besputnoj i suhoj zemlji čeznem za Tobom, o izvore života, kao što čezne dijete za očevim srcem, kao umirući za životom. Čim se mogu zadovoljiti, osim s Tobom? — 9. Molba: Dođi, o Isuse! O Gospode, dođi! Isuse Kriste, usliši me! Gospode, ne kasni! O Marijo, sjedini me sa Svojim božanskim Djetetom! Sveti Josipe, moli za me! Sveti anđele čuvaru, pripravi Gospodu put u moju dušu! — 10. Iščekivanje: Već Te čeka moja duša i tijelo, Gospode! Moja se unutrašnjost pred Tobom otvara! Uzmi je

i raspolaži s njom po Svojoj božanskoj volji!

Zahvala.

Božanski Spasitelju, Isuse Kriste! Ti si me ljubio vječnom ljubavi i zato si se poradi mene predao smrti. Tvoja je goruća želja, da ja u Tvojoj ljubavi ostanem, kao što Ti ostaješ u Ocu i Otac u Tebi. — 1. Pozdrav: Dobro došao, Isuse! Blagoslovljen, koji si k meni došao u ime Gospodnje: »Hosana na visini!« — 2. Ljubav: Ljubim Te, najkrasniji među djecom ljudskom, najbolji prijatelju i dobročinitelju, najmilije i najveće dobro! Poradi Tebe ljubit ću sve ljude, prijatelje i neprijatelje kao samu sebe. — Želila bih Te ljubiti, kako Te ljube Tvoji anđeli i serafini, da, kako Te ljubi Tvoja premila majka Marija, sveti Josip i svi sveci. O kad bih imala ljubav sviju u svom hladnom i bijednom srcu! Ja bih Te rado onako ljubila, kako Ti želiš, da Te ljubim! — 3. Radost: Kako se radujem, što me toliko ljubiš, da si lično htio k meni doći te nijesi prezreo bijednoga stana mojega srca; isto se tako radujem, što si Ti u nebu neizmjerno, savršeno blažen i što uživaš

svu slavu! — 4. Samilost: Od srca mi je žao, što Te na zemlji, osobito u presv. oltarskom sakramentu mnogo puta vrijeđaju — i to baš oni, koje Ti toliko ljubiš. — 5. Predanje same sebe: Evo, Gospode, predajem Ti svoje srce, svoju pamet, svoj razum, svoje osjećanje, svoju slobodnu volju, cijelo svoje biće i življenje. Očisti mi srce, rasvijetli razum, krijepi volju! — 6. Prikazanje: Presveto Trojstvo! Sad imam dar dostojan, Tvoga jedinorođenoga Sina Isusa. Uzmi ga iz moga srca, da Ti mjesto mene zahvali, izvore svakoga blagoslova; da Ti mjesto mene zadovolji, presveto Trojstvo; da Ti se mjesto mene moli, predobro Trojstvo! — 7. Zahvala: Primi moju slabu zahvalu u zajednici sa zahvalom Svoje presvete majke Marije.

Zaključna molitva.

Sad otpuštaš u miru slugu svoga, Gospode, po riječi svojoj.

Jer vidješe oči moje spasenje Tvoje.

Svijetlo, da rasvijetli one, koji su u smrtnoj tami, i slavu naroda Tvojega, Israela. Slava Ocu itd.

Duhovna sv. pričest.

Moj Isuse! Ja vjerujem, da si prisutan u presvetom sakramentu. Ja se ufam u Tvoje neizmjerno milosrđe. Ja Te ljubim nada sve; iz ljubavi prema Tebi kajem se iz svega srca za sve moje grijehe i odlučujem, da ne ću nikada više griješiti. Moja duša čezne za Tobom; no jer Te ne mogu sada bitno primiti u presvetom sakramentu, dođi bar duhovnim načinom u moje srce... Grlim Te, moj Isuse, kao da si u mom srcu zaista prisutan, i sjedinjujem se posve s Tobom. O ne daj, da se ikada od Tebe rastavim! Bez Tebe, premili Isuse, ne ću da umrem; a u Srcu Tvome spremna sam umrijeti, kako, kada i gdje se Tebi svidi. Amen.

CRKVENA GODINA.

Crkvena godina nije drugo nego neprestani govor Spasiteljev cijelomu ljudskom rodu: »Dođite k meni svi« (Mat. 11, 28.). Nije drugo nego neprestano ponavljanje povijesti našega spasenja, obnova Isusova života, smrti i uskrsnuća, ne doduše kao to to biva u dramama i oratorijima »sa živim slikama« bez snage i mlosti, nego je to slavljenje velikih tajna u tu svrhu, da sve dublje upoznamo milosti spasenja, da ih sve življe osjećamo i njima se okoristimo za vječni život. Zato nam ne smiju pojedini blagdani proći neopaženo, niti je dosta, da ih slavimo mirujući od posla i sudjelujući samo izvanjskim načinom; oni valja da nam krijepe vjeru stavljajući nam pred oči glavne istine naše vjere; oni valja da duboko zasijeku u naš praktični život stavljajući nam pred oči kreposni primjer Isusa i svetaca. Kršćanin, koji proživljuje crkvenu godinu duševno pospan i hladan, sličan je putniku, ko[ji] spava, dok se vozi kroz najkrasnije krajeve, koji putuje kroz zlatne poljane, a ne sluti, koliko blago gazi nogama.

Katolički će đak nastojati, da dijeli sa svojom majkom sv. Crkvom radost i žalost, za njezine se veće svetkovine s njom pripravlja, na njezinim gozbama sudjeluje primanjem sv. sakramenata, s njom izmoli milosti; da s razumijevanjem i živom vjerom bude kod njezinih obreda i blagoslova, molitava i pjesama. U tom je živom, radosnom sudjelovanju u životu Crkve praktično kršćanstvo!

Nedjelje i blagdani.

Bog nam daje šest dana za rad, a jedan dan pridržaje za sebe, da mi — njegovi stvorovi — taj dan posvetimo njemu uzdržavajući se od težačkog posla i slušajući sv. misu. To je nedjelja, dan Gospodnij.

Pojedine je dane namijenila sv. Crkva uspomeni važnih događaja iz povijesti našega Spasenja, događajima iz Isusova života i života Božjih svetaca. Neke od ovih dana zovemo zapovijedanim blagdanima, jer se i u te dane, kao i u nedjelju, treba da uzdržajemo od težačkoga posla i da slušamo sv. misu.

Crkvena se godina dijeli u tri velika odsjeka, u tri sveta vremena: božićno, uskrsno i duhovsko doba.

Božićno doba

započinje prvom nedjeljom Došašća, a završuje se zadnjom nedjeljom iza Bogojavljenja. Središte je ovog odsjeka crkvene godine Božić, Nova godina i Bogojavljenje.

Došašće

ili Advent znači dolazak Spasiteljev. Četiri su nedjelje prije Božića određene u spomen onih vremena,

kada je čitavo čovječanstvo očekivalo Spasitelja. Značajka je cijeloga Adventa ufanje u Boga, težnja za Spasiteljem i tiha pokora. Naše doba dobiva sve više poganski značaj, zato nastoj u adventu s onima u staro doba boljim Židovima i poganima probuditi čežnju za Spasiteljem i Njegovom milošću: »Rosite, nebesa, ozgo, i oblaci neka kaplju pravdom, neka se otvori zemlja i neka rodi spasenjem (Is. 45, 8.) Marnim pohađanjem zornica i žarkim molitvama pripravi se na dolazak Spasiteljev u jaslice i u Tvoje srce.

SVETA VREMENA.

Došašće.

Prva nedjelja Došašća. Popričesna. Molimo Te, Gospode, da primimo Tvoje milosrđe usred Tvoga hrama: te se dostojnim poštivanjem pripravimo za skore svetkovine našega spasenja. Po G. n. I. K. Sinu Tvojemu, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog, po sve vijeke vijekova. Amen.

Druga nedjelja Došašća. Okrijepljeni duhovnom hranom, smjerno Te molimo, Gospode, da nas naučiš po pričešćenju ove tajne prezirati zemaljske stvari, a ljubiti nebeske. Po G. n. I. Kr.

Treća nedjelja Došašća. Ponizno molimo, Gospode, Tvoju blagost, da nas ove božanske tajne očiste od grijeha i priprave za blagdane, koji se približuju. Po G. n. I. K.

Devetnica za Božić.

Papa je Pijo VIII. dao velike oproste za devetnicu, koja se vrši kao priprava za Božić. Nekoliko je kratkih molitvica dosta, da se dobiju ti oprosti.

16. XII. O dođi, Gospode, početniče i cilju svega; Bože jaki, kralju mira, očekivanje cijeloga svijeta.

17. XII. O Mudrosti, što si izašla iz ustiju Previšnjega i dopireš od kraja do kraja te snažno i nježno sve raspoređuješ; dođi, da nas naučiš put mudrosti.

18. XII. O Adonai, i kralju doma Izraelova koji si se objavio Mojsiju ognjenom grmu i dao mu zakon na Sinaju: dođi, da nas svojom desnicom oslobodiš,

19. XII. O mladico Jesejeva, koji stojiš za znak narodima, nad kojim će zašutjeti usta kraljeva, komu će se pogani moliti: dođi, da nas oslobodiš, nemoj krzmati.

20. XII. O ključu Davidov i žezlo kuće Izraelove, koji otvaraš i nitko ne zatvara; zatvaraš i nitko ne otvara: dođi i izvedi svezanog iz kuće zatvora, i onoga, koji sjedi u tminama i smrtnoj sjeni.

21. XII. O Istoče, sjaju svjetla vječnog i sunce pravde: dođi i rasvijetli one, koji sjede u tminama i smrtnoj sjeni.

22. XII. O Kralju naroda i željo nji-

hova, i temeljni kamene, koji spajaš oboje u jedno: dođi i spasi čovjeka, koga si stvorio od zemlje.

23. XII. O Emanuele, Kralju i zakonošo naš, iščekivanje naroda i njihov spasitelju: dođi, da nas spasiš, Gospode Bože nas.

24. XII. Sutra će doći Gospod, vidjet ćemo slavu Njegovu i nad nama će kraljevati Spasitelj svijeta.

V Blizu je već Gospod.
R Dođite, poklonimo se.

Pomolimo se!

Bože, koji nas svake godine razveseljuješ iščekivanjem našega Otkupljenja: podaj da jedinorođenoga Tvoga, koga radosno primamo kao Spasitelja, sigurni ugledamo i onda kad bude došao, da sudi žive i mrtve, Gospod naš, Isus Krist, Sin Tvoj, koji s Tobom i s Duhom Svetim živi i kraljuje, Bog po sve vijeke vijekova. Amen.

Četvrta nedjelja Došašća. Primivši Tvoje svete darove, molimo Te, Gospode, da u nama, koji pohađamo ove svete tajne, umnožiš učinak našega spasenja. Po G. n. I. K.

Badnjak. Daj nam, molimo Te, Gospode, da radosno svetkujemo spomen

rođenja Tvojega jedinorođenoga Sina, koji nas ovim nebeskim otajstvom hrani. Po istom G. n. I. K.

BOŽIĆ.

Sv. Misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Izai. 9. 6. Dijete nam se rodilo i sin nam je darovan; na svojim ramenima nosi znak svoje vlasti, a njegovo je ime: Anđeo velikoga savjeta. Ps. 97. 1. Pjevajte Gospodu pjesmu novu, jer učini divne stvari! Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu, kako bijaše na početku tako i sada i vazda i u vijeke vijekova. Amen. Dijete... savjeta.

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Podaj molimo Te, Svemogući Bože, da nas Tvoj vječni, jedinorođeni Sin po svom novom rođenju u tijelu, oslobodi od staroga ropstva i grešnoga jarma. Po istom G. n. I. K.

Čitanje poslanice blaženoga Pavla apostola Židovima. 1. 1-12. Bog, koji je nekada mnogo puta i različitim načinom govorio ocima po prorocima, progovori nama u posljednje dane ove po Sinu, kojega postavi baštinikom svemu, po

kojemu stvori i svijet. On, jer je sjaj slave i živa slika bivstva njegova, nosi sve silnom riječju svojom, i očistivši nas od grijeha sjede s desne strane veličanstva na visini; te postade toliko moćniji od anđela, koliko je preslavnije ime od njih baštinio. Jer kojemu od anđela reče ikada: »Ti si Sin moj, ja sam Te danas rodio?« i opet: »Ja ću mu biti Otac, i on će mi biti Sin?«. I opet kad uvodi prvorođenoga u svijet govori: »I neka mu se poklone svi anđeli Božji«. I anđelima govori: »Koji čini anđele svoje vjetrove, i sluge svoje plamen ognjeni«. Ali Sinu: »Prijestolje je Tvoje, Bože u vijeke vijekova. Žezlo je pravde, žezlo kraljevstva Tvoga. Ljubiš pravdu i mrziš na bezakonje; zato Te pomaza, o Bože, Bog Tvoj uljem radosti većma nego drugove Tvoje«. I: »Ti si, Gospode, u početku osnovao zemlju,, i nebesa su djela ruku Tvojih. Ona će proći, a Ti ostaješ, i sve će ostarjeti kao haljina; i savit ćeš ih kao kabanicu, kao haljinu i izmijenit će se! a Ti si onaj isti i Tvojih godina ne će nestati«.

Na stepenicama. Ps. 97. 3. 2. Svi krajevi zemlje vidješe spasenje Boga našega: zato kličite

Gospodu svi krajevi zemlje! Jer je očitovao Gospod svoje spasenje: objavio je pravdu svoju pred svim narodima. Aleluja, Aleluja. Zasjao nam je sveti dan: dođite narodi i poklonite se Gospodu, jer je danas sašla velika svjetlost na zemlju. Aleluja.

Očisti moje srce, str. 434.

† Početak sv. Evanđelja po Ivanu

str. 457.

Vjerujem, str. 435.

Prikazanje. Ps. 88. 12-15. Tvoja su nebesa i Tvoja je zemlja; Ti si osnovao zemaljski krug i sve što je na njemu; Pravednost je osnov Tvojemu prijestolju.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Novim rođenjem Tvoga jedinorođenoga posveti, Gospode, darove, koje Ti prinosimo i očisti nas od ljaga naših grijeha. Po istom G. n. I. K. . . . po sve vijekove vijekova.

Gospod s vama, str. 441.

Predslovlje. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da vazda i svagdje zahvaljujemo, Tebi, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože. Jer je otajstvom utjelovljene Riječi očima naše duše zasjalo novo svijetlo Tvoje sjajnosti,

te nas Bog, dok ga spoznajemo u vidljivom obličju, privlači da ljubimo i nevidljive stvari. I zato pjevamo pjesmu slave Tvoje s anđelima i arkanđelima, s prijestolima i gospodstvima sa svom silom nebeske vojske, govoreći bez prestanka: Svet, svet, svet. str. 442.

Tebe, dakle, preblagi Oče . . . str. 442.

Pričesna. Ps. 97. 3. Vidješe svi krajevi zemlje spasenje Boga našega.

Popričesna. Podaj, molimo, svemogući Bože, da nam danas rođeni Spasitelj svijeta daruje besmrtnost, kao što nam je darovao božanstveno rođenje (po milosti), koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog, po sve vijeke vijekova. Amen.

Završetak sv. mise, str. 455. Na koncu:

Slijedi sv. Evanđelje po Mateju. 2. 1-12. Kad se Isus rodi u Betlehemu, u Judeji, u dane Heroda kralja, a to dođu mudraci od istoka u Jerusalem govoreći: Gdje je kralj židovski, što se rodio, jer vidjesmo njegovu zvijezdu na istoku i dođosmo da mu se poklonimo. Kad to ču Herod kralj, uplaši se i sav Jerusalem s njime. I sabravši sve glavare svećeničke i književnike narodne, stane ih ispitivati, gdje se ima Krist roditi. A oni mu rekoše: u Betlehemu, u Judeji;

jer je prorok tako napisao: »I ti Betleheme, zemljo Judina, nipošto nisi najmanji među kneževskim gradovima Judinim; jer će iz tebe izići knez, koji će vladati nad narodom mojim Israelom«.

Tada Herod tajno dozva mudrace i brižno ih ispita za vrijeme, kad se pojavila zvijezda. I poslavši ih u Betlehem reče: Idite i ispitajte točno za dijete, pa kad ga nađete, javite mi, da i ja idem i da mu se poklonim. I oni poslušavši kralja pođoše. I gle, zvijezda je, koju vidješe na istoku, išla pred njima, dok ne dođe i stade odozgo, gdje bijaše dijete. A kad vidješe zvijezdu, obradovaše se veoma velikom radosti. I ušavši u kuću, nađoše dijete s Marijom, materom njegovom, padoše ničice i pokloniše mu se, pa otvoriše blago svoje i izniješe mu darove: zlato i tamjan i smirnu. I primivši u snu zapovijed, da se ne vraćaju k Herodu, otiđoše drugim putem u svoju zemlju.

Nedjelja u božićnoj osmini.

Molimo, Gospode, neka se djelovanjem ovoga otajstva očiste naše opačine i ispune pravedne želje. Po G. n. I. K.

BLAGDAN IMENA ISUSOVA.

Ime je Isus najsvetije ime, pred kojim se svako koljeno sagiblje. To je ime Onoga, bez kojega nema spasenja. »Ponizio je sam sebe postavši poslušan sve do smrti, smrti pak na križu. Poradi toga i Bog njega uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime: da se imenu Isusovu klanja svako koljeno onih, koji su na nebu, na zemlji i pod zemljom« (Filip. 2. 8.—10.). — Prizivaj zato, ovo ime u svakoj svojoj potrebi! Ne stidi se ni onoga krasnoga kršćanskoga pozdrava »Hvaljen Isus!«. Ta tim upravo pokazuješ, da nijesi između onih kršćana, koji se stide toga imena. Izgovaraj ovo sveto ime našega Spasitelja uvijek s najvećim poštovanjem, te se čuvaj, da ga kako ne pogrdiš!

Popričesna. Svemogući vječni Bože, koji si nas stvorio i otkupio, pogledaj milostivo nas, koji Te častimo i dostoj se blagim i dobrostivim licem primiti žrtvovanje spasonosne žrtve, što smo je prikazali na čast imena Tvojega Sina, Gospoda našega Isusa Krista; da se radujemo, što su po Tvojoj milosti, koju si izlio u naša srca, naša imena, upisana u nebesima zajedno s imenom Isusovim, preslavnim jamstvom vječnoga predodređenja, po istom G. n. I. K.

Litanije o presv. Imenu Isusovu.

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Isuse, čuj nas!
Isuse, usliši nas!

Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Isuse, Sine Boga živoga,
Isuse, sjajnosti Očeva,
Isuse, jasnoćo svjetlosti vječne,
Isuse, kralju slave,
Isuse, sunce pravde,
Isuse, Sine Marije Djevice,
Isuse ljubezni,
Isuse divni,
Isuse, Bože jaki,
Isuse, Oče budućega vijeka,
Isuse, anđele velikoga savjeta,
Isuse premogući,
Isuse prestrpljivi,
Isuse preposlušni,
Isuse krotki i ponizni srcem,
Isuse, ljubitelju čistoće,
Isuse, ljubitelju naš,
Isuse, Bože mira,
Isuse, početniče života,
Isuse, uglede kreposti,
Isuse, revnitelju duša,
Isuse, Bože naš,
Isuse, utočište naše,
Isuse, oče ubogih,
Isuse, blago vjernika,
Isuse, dobri pastiru,

Smiluj nam se!

Isuse, svjetlosti istinita,
Isuse, mudrosti vječna,
Isuse, dobroto beskrajna,
Isuse, pute i živote naš,
Isuse, radosti anđela,
Isuse, kralju patrijarha,
Isuse, učitelju apostola,
Isuse, naučitelju evanđelista,
Isuse, jakosti mučenika,
Isuse, svijetlo ispovjednika,
Isuse, čistoćo djevica,
Isuse, kruno sviju svetih,
Milostiv budi, oprosti nam, Isuse!
Milostiv budi, usliši nas, Isuse!

Od svakoga zla,
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe Svoje,
Od zasjeda vražjih,
Od duha bludnosti,
Od smrti vječne,
Od nemara za nadahnuća Tvoja,
Po otajstvu svetoga utjelovljenja Svoga
Po rođenju Svojem,
Po djetinjstvu Svojem,
Po božanstvenom životu Svojem,
Po trudovima Svojim,
Po smrtnoj borbi i muci Svojoj,
Po križu i zapuštenosti Svojoj,
Po smrtnoj stisci Svojoj,

Smiluj nam se!

Oslobodi nas, Isuse!

Po smrti i pokopu Svojem,
Po uskrsnuću Svojem,
Po uzašašću Svojem,
Po ustanovljenju presvetog oltarskog Otajstva,
Po radostima Svojim,
Po slavi Svojoj,

Oslobodi nas Isuse!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — oprosti nam, Isuse!
Jaganjče Božji — koji odnimaš grijehe svijeta, — usliši nas, Isuse!
Jaganjče Božji — koji odnimaš grijehe svijeta, — smiluj nam se, Isuse!
Isuse, čuj nas!
Isuse, usliši nas!

Pomolimo se.

Gospode Isuse Kriste, koji si kazao: ištite i primit ćete; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se: daj nam, molimo Te, božansku svoju ljubav, da Te svim srcem, ustima i djelom ljubimo i nikada Te ne prestanemo hvaliti.

Daj nam, Gospode, da poštujemo Tvoje sveto ime i ujedno ga uvijek ljubimo, jer nikada ne prestaješ one ravnati, koje u Svojoj ljubavi utvrđuješ. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.

300 dana oprosta.

BOGOJAVLJENJE.

Ova je svetkovina jedna od najvećih u crkvenoj godini i zato je uistinu »kraljevska svetkovina Kristova«. Dok su se na Božić klanjali Isusu Židovi, danas dođoše svi narodi (zastupani mudracima), da mu se poklone kao Bogu-kralju i Kralju naroda. Tomu se Bogu-kralju klanjaju tri mudraca predajući mu darove: tamjan Sinu Božjemu, zlato kralju, mirhu čovjeku. — Složi se s Crkvom u radosti i prikaži Sinu Božjemu tamjan poklona, Kralju istine zlato svoga razuma — vjeru, čovjeku što trpi, gorku mirhu odricanja.

Popričesna. Podaj, molimo, Svemogući Bože, da naša očišćena duša shvati svete tajne, što ih svečano slavimo. Po G. n. I. K.

NEDJELJE PO BOGOJAVLJENJU.

I. Blagdan sv. Obitelji. Molimo Te, Gospode Isuse Kriste, koji nas oživljuješ nebeskim tajnama, da se uvijek ugledamo u primjer Tvoje sv. Obitelji, te zavrijedimo, da nam u smrtnom času dođe ususret slavna Djevica sa svetim Josipom, a Ti da nas primiš u vječni nebeski dom. Koji živiš i kraljuješ u jedinstvu Duha Svetoga Bog, po sve vijeke vijekova. Amen.

II. Molimo Te, Gospode, umnoži u nama djelovanje svoje moći, da se okrijepljeni božanstvenim otajstvima pripravimo po Tvojoj milosti primiti ono, što obećavaju. Po G. n. I. K.

III. Molimo Te, Gospode, da se dotojiš učiniti nas dostojnima primiti velike učinke tolikih otajstva, kod kojih dopuštaš da sudjelujemo! Po G. n. I. K.

IV. Molimo Te, Gospode Bože, da nas Tvoji darovi odalečuju od zemaljskih raskoši i nebeskom nas krepošću uvijek obnavljaju. Po G. n. I. K.

V. Molimo Te, svemogući Bože, da doista postignemo spasenje, kojega smo zalog primili u ovim otajstvima. Po G. n. I. K.

VI. Molimo Te, Gospode, dopusti nam, da okrijepljeni nebeskim slastima uvazda težimo za svetim tajnama, koje nam daju pravi život. Po G. n. I. K.

USKRSNO DOBA.

Pred korizmu.

Prvi su se kršćani pripravljali za Uskrs četrdesetdnevnim postom. Korizma (kvadragezima, četrdesetnica) zvalo se ovo čitavo razdoblje od 40 dana. No na nekim je mjestima trajao post po 50, 60, 70 dana, pa su se zato nedjelje u ovim razdobljima prozvale sedamdesetnica, šezdesetnica, pedesetnica.

Osjećaš li, kršćanska dušo, težinu grijeha, blizinu i veličinu pogibli, kojima Te okružuje i napastuje svijet upravo u ovo pokladno doba? Raduj se — ali u Gospodu! Čednost Tvoja neka bude poznata svima ljudima! Stidiš li se u ovim danima jasno priznati i činom dokazati, da si kršćanka, a ne poganka, učenica Raspetoga Isusa, a ne pijanoga Baka i razbludne Venere?

Dat ću u ovim danima Isusu zadovoljštinu za grozne uvrede, kojima ga vrijeđa svijet. Primit ću i naknadu za te grijehe sv. pričest.

Sedamdesetnica. Molimo Te, Bože, da se Tvoji vjernici ovim darovima učvrste; da ih i primajući traže i tražeći bez kraja primaju. Po G. n. I. K.

Šezdesetnica. Ponizno Te molimo, svemogući Bože, podaj da Ti ugodnim vladanjem dostojno služe u životu, koje krijepiš svojim svetotajstvima. Po G. n. I. K.

Pedesetnica. Molimo Te, Svemogući Bože, da nas, po nebeskoj hrani, koju smo primili, obraniš od svih suprotivština. Po G. n. I. K.

KORIZMA.

Korizma je priprava za svetkovanje novozavjetnog vazma, za spomendan muke, smrti i uskrsnuća Spasiteljeva. Za prvih su vijekova primali odrasli katekumeni u uskrsnoj noći sv. krst, a odmah zatim sv. pričest i sv. potvrdu. Čista je srijeda bila dan isključenja pokornika iz crkve, a veliki četvrtak dan pomirenja i vraćanja.

Crkvena nas zapovijed veže, da o Uskrsu pristupimo k stolu Gospodnjemu. Valja da umremo svijetu i grijehu i da sa Spasiteljem uskrsnemo na nov život u Bogu. S toga treba, da u sv. ispovijedi operemo svoju dušu od ljage grijeha. Što je katekumenima bio sv. krst, to je nama sv. ispovijed. Valja dakle, da poput katekumena upotrijebimo korizmu kao pripravu za sv. ispovijed i sv. pričest. Valja da više i pobožnije molimo, da se klonemo tućnih zabava i veselica i da u određene dane obdržavamo nemrs i post.

Čista srijeda. Spomeni se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah povratiti.

Prigni danas svoju glavu i daj je posuti blagoslovenim pepelom i promisli riječi, koje kod toga izgovara svećenik.

Popričesna. Molimo Te, Gospode, neka nam tajne, koje smo primili pomognu, da naš post bude Tebi ugodan, a nama koristan za spasenje. Po G. n. I. K.

Molitva na čast gorkoj muci Isusovoj.

O Isuse, koji si se za spasenje svijeta htio roditi, biti obrezan, od Židova odbačen, od izdajnika Jude cjelovom izdan, užetima vezan, kao nevino janje klaonici vođen, pred Anu, Kajfu, Pilata i Heroda nedostojno vođen, od lažnih svjedoka optužen, bičevima i pogrdama zlostavljen, u lice popljuvan, trnjem okrunjen, ćuškan, trskom udaran, zastrta lica, odijela lišen, čavlima na križ pribijen, podignut na križ, među dva razbojnika razapet, octom i žuči napajan i napokon kopljem proboden: poradi tih muka Tvojih, o Gospode, kojih se ja nevrijedna sada sjećam, i poradi Tvoje svete smrti na križu oslobodi me od paklenih muka i udostoj se da me dovedeš tamo, kamo si doveo skrušenoga razbojnika, koji s Ocem i

Duhom Svetim živiš i vladaš u vijeke. Amen.

(300 dana oprost. Pijo VII. Potpun oprost jedamput na mjesec u 3 posljednja dana mjeseca, ako se svaki dan moli.).

KRIŽNI PUT.

Križni je put došao mjesto onih poklonstava, što su ih blažena Gospa, apostoli i pobožni kršćani svih vijekova činili na onim mjestima, koja su natopljena znojem i krvlju Isusovom. To je od Crkve vrlo preporučena a Bogu izvanredno mila pobožnost, a uzato može lako grešnika probuditi iz duboka sna, mlaka napuniti novim žarom, a pravednika još više opravdati.

Da se dobiju osobito obilni oprosti, valja da si: 1. u milosti posvećujućoj (sv. ispovijed i pričest se ne traže apsolutno, dosta je savršeno pokajanje); 2. da ideš od jednoga stajališta do drugoga (kod javne se pobožnosti dovoljno okrenuti k onom stajalištu, pokleknuti ili se nakloniti); 3. idući od jednoga do drugoga kod svakoga od 14 stajališta promatrati prema sposobnosti muku Isusovu; 4. svih 14 stajališta najedamput jedno za drugim pohoditi (malo prekinuti ne oduzima prava na oproste); 5. osobite molitve nijesu propisane, no možeš se poslužiti i ovom knjižicom, da lakše možeš razmatrati i pobuditi duboko pokajanje za svoje grijehe.

Pripravna molitva.

Moj preslatni Isuse! Iz ljubavi k Tebi razmatrat ću sada Tvoju muku slijedeći Te na Kalvariju.

Milosrđe, Isuse moj, milosrđe! Ona, koja sada kleči do Tvojih nogu, je grešnica, poradi koje si trpio, jer su moji grijesi uzrok Tvojoj muci. Kajem

se za svoje grijehe, Isuse moj, kajem se, jer Te ljubim. Ali molim Te, udijeli mi još iskrenije, još dublje pokajanje!

Učini, da ovaj sveti križni put bude Tebi na slavu, nama na spasenje, dušama u čistilišu na utjehu. Amen.

Stajalište prvo.

Isusa osuđuju na smrt.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isusa, samu nedužnost, osudiše na smrt. Nepravda, mržnja i svi ostali moji grijesi predadoše Ga smrti.

Preslatki moj Isuse, ja sam kriva, a Ti osudu uzimlješ na Se, a ja sam je zaslužila svojim nebrojenim grijesima i jer Te tako malo ljubim. — Oprosti mi, moj Isuse, oprosti! Odsad Te ne ću više vrijeđati, nego ću Te ljubiti svim srcem sve do smrti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište drugo.

Isus uzima na sebe križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet

Promisli: Isus gleda oruđe Svoje smrti. On pozdravlja križ, grli ga i uzimlje s velikom ljubavlju na Svoja izranjena ramena.

Najnježniji Isuse! Ti obujimlješ križ i nosiš ga iz ljubavi k meni, koja sam Te toliko puta vrijeđala opirući se Tvojoj milosti. O Isuse, moj Spasitelju, odsad Ti se ne ću više ni u čem protiviti. Obratiti se hoću, grijehe iskreno ispovijediti, te samo Tebe ljubiti i tako spasiti svoju dušu.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište treće.

Isus pada prvi put pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus pada pod težinom križa na zemlju. On se ne može podignuti, a krvnici Ga udarcima sile, da ustane.

Spasitelju, svake ljubavi dostojni, moji nebrojeni grijesi pritištu Te k zemlji. Ti se ne protiviš nositi ih. Zašto? Jer me ljubiš. Je li moguće? Ti ljubiš mene, o Isuse! O daj, mojim očima vrutak suza,

da oplačem svoje grijehe, o užgi srce moje, da ljubim samo Tebe.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište četvrto.

Isus se sastaje sa Svojom majkom.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus susreće Svoju prežalosnu Majku. O koliku su bol oćutjela ta dva presveta srca!

Premilosrdni Isuse, uči me sve strpljivo trpjeti i poniznim srcem podnositi! O Marijo, budi mi majkom, ja ću se obratiti i biti Tvoje vijerno dijete!

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište peto.

Simon Cirenejac pomaže Isusu nositi križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Simon mora Isusu pomoći nositi križ. Svaki kršćanin poma-

že Isusu nositi križ, kad pomaže bližnjemu.

Isuse moj, oprosti mi, što sam toliko puta propustila pomoći Ti, jer nijesam pomogla siromasima u nevolji. Samoljublje me vodi k propasti. Ljubim samo sebe i tako iščezava ljubav k bližnjemu. O Marijo, Majko boli, utisni mi duboko u srce onakvu ljubav k bližnjemu, kakvu Tvoj Sin hoće da imam. Isprosi mi, da s velikom ljubavlju pomažem drugima tjelesno i duševno, koliko samo mogu.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište šesto.

Veronika daje Isusu rubac.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus ide polagano sasma izmučen na Kalvariju. Presveto je Isusovo lice pokriveno znojem, krvlju i prašinom. Neka pobožna žena ne mareći za to, što će drugi reći, pristupi k Isusu i daje Mu rubac sa strahopočitanjem, da otare lice, a Isus joj ostavlja na rupcu sliku Svoga presvetog lica.

O moj Isuse, ah, da nijesam ništa pazila na ljuski obzir. O tada ne bih bila propustila učiniti toliko dobrih djela...! Ah, koliko sam dobrih djela propustila — i to sve samo poradi ljudskog obzira! O moj božanski Spasitelju, udijeli mi milost, da odsad ne pazim više na ljudski obzir, već jedino da Tebi vjerno i postojano služim sve do smrti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište sedmo.

Isus pada drugi put pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te, Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus pada po drugi put. Množina mojih grijeha pritište Ga k zemlji.

Preslatki Isuse, videći Te tako opterećena sažaljujem Te iz svega srca. Ti me pozivlješ untarnjim glasom milosti, da se obratim! Ne, Isuse moj, ne ću se više opirati Tvojoj milosti. Obratit ću se, iskreno ispovjediti i sasma se predati Tvojoj milosti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište osmo.

Isusa oplakuju žene.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isusa, svega izranjena i okrvavljena oplakuju žene, a On im svjetuje, da ne plaču nad Njim, već nad sobom. Ah, koliko puta si mene opominjao, premili Isuse, da ne hrlim u vječnu propast!

Milosrdni Spasitelju, vidim, da se nalazim na putu u vječnu propast. Oholost i druge moje mladenačke strasti, kojima se nijesam htjela oprijeti, vode me tamo. — O Isuse i Marijo, dođite mi u pomoć! Napunite moju dušu mržnjom na grijeh i spasena sam.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište deveto.

Isus pada treći put pod križem.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isusu nestade svake snage. On je kao strven i pada pod teškim bremenom križa.

Isuse, Tvoja neizmjerna ljubav i moji nebrojeni grijesi, u koje ponovno padam, uzrok su, da po treći put padaš. Koliku kaznu zaslužujem ne htijući se popraviti! O i ja hoću da slijedim primjer izgubljena sina. Podići ću se i otići k svome Ocu i reći: »Oprosti mi, moj Oče, oprosti!» Da, premilosrdni Isuse, budi milosrdan meni siromašnoj grešnici, koja se stidim i iskreno kajem za svoje grijehe. Hoću se obratiti i Tebe ljubiti iz svega srca.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište deseto.

Isusu svlače odijelo.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isusu svukoše haljine poradi naših grijeha, a osobito poradi grijeha nečistoće. Napojiše Ga žučju i octom, da tako zadovolji za našu neumjerenost i mekoputnost.

Predragi Isuse, kolikom ljubavlju trpiš za me, a sve za to, da zadovoljiš za moje strašne grijehe. — O moj Bože, daj mi

savršeno pokajanje i oprosti mi sve grijehe! Odsad hoću da svladavam tijelo i svoje strasti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište jedanaesto.

Isusa pribijaju na križ.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus leži na križu kao krotko janje, a krvnici Ga pribijaju na najokrutniji način. Oštri čavli probodoše Mu ruke i noge. O groznih li muka!

Moj Isuse, koliko trpiš iz ljubavi k meni! A ja sam Ti tako malo zahvalna. O kako bi se morala kazniti ta nezahvalnost! — Obrati me napokon, Isuse, i daj mi milost, da odsad strpljivo i rado podnosim sve muke i boli, koje će me snaći. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište dvanaesto.

Isus umire na križu.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isus prikloni glavu, glasno zavapi i preda Svoj duh. Isus je umro. Umro je za mene, za moju grešnu i nezahvalnu dušu.

Isuse, Ti me ipak ljubiš i opraštaš mi moje grijehe i zločine. Ti pružaš Svoje ruke k meni i nuđaš mi cjelov pomirenja. — Ah, i ja ću jednoga dana umrijeti, ali kada i kako? Toga ne znam. Vjerujem, da postoji nebo za duše, koje umiru u Božjoj milosti. Vjerujem, da postoji i pakao za neraskajane grešnike. Ali kako to, da ja tako malo prema tomu živim? Zasljepljuju me moji grijesi i strasti. — O preslatki Isuse, evo se bacam na koljena pred Tvojim križem, te raskajana kao Magdalena vapijem iz dna duše: Smiluj mi se, preslatki i predobrostivi Isuse! Smiluj mi se, moj Spasitelju! Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište trinaesto.

Isusovo tijelo skidaju s križa.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,

Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Isusa su uzeli s križa i položili u krilo Njegove majke. O kolika je bol obuzela u taj čas to najnježnije srce!

O Marijo, prežalosna Majko, poradi Tvoje neizmjerne boli i poradi rana Tvoga presvetoga Sinka isprosi mi milost, da se iskreno pokajem i gorko oplačem svoje grijehe! Isprosi mi milost, da ustrajem u dobru te umrem izgovarajući presveto ime Isus i slatko ime Marija. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Stajalište četrnaesto.

Isusovo tijelo polažu u grob.

Klanjamo Ti se, Kriste, i blagosiljamo Te,

Jer si po Svojem križu otkupio svijet.

Promisli: Pošto je Isus dovršio žrtvu, položili su Ga u grob, iz kojeg

je uskrsnuo i tako posvjedočio Svoje Božanstvo za sve vijeke.

Pred Tobom, Isuse, pobjeditelju smrti i početniče života, padam ničice i klanjam Ti se, vječni Sine živoga Boga. A iz groba čujem glas, koji me zove, privlači i ohrabruje: Dođi k meni ti, koja si se umorila pod bremenom svojih grijeha, dođi, i ja ću ti povratiti zdravlje, mir i sreću! — Evo, Bože moj, ja dolazim. Pogledaj me ovdje kod Tvoga groba! Ovdje hoću, da zakopam sve, što se protivi Tvojoj milosti, obećajem, da ću očistiti savjest dobrom ispovijedi. — Doći ću k Tvojem svetom stolu i primiti Te u presvetoj pričesti, da očistiš i obnoviš moju dušu, moj život. Tvoja ću biti u životu i u smrti, a nakon ovoga zemaljskog putovanja u vječnosti. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospode, — smiluj nam se!

Zaključna molitva.

O moj Božanski Spasitelju, primi milostivo ovu pobožnost. Predavši se sasma Tvojoj presvetoj volji hoću uvijek strpljivo podnositi svoj križ, jer u križu je spasenje, križ je vrelo svih milosti i do-

bara, u njemu je naša jakost i naša pobjeda.

O moja raspeta ljubavi, daj da se po neizmjernim zaslugama Tvoje gorke muke i smrti i po zagovoru Tvoje presvete majke spase svi ljudi i pravednici i grešnici!

Smiluj se mojoj siromašnoj duši, mojim prijateljicama i dobročiniteljima! Tvoj sveti križ neka nam bude kažiputom na putu ovoga zemaljskog života, dok ne dođemo u našu pravu domovinu, u nebeski Jerusalem! Amen.

KORIZMENE NEDJELJE.

I. Neka nas, Gospode, sudjelovanje u Tvojim otajstvima obnovi i oslobodivši nas staroga čovjeka neka nam dade da učestvujemo u tajni našega spasenja. Po G. n. I. K.

II. Ponizno Te molimo, Svemogući Bože, podaj da Ti ugodnim vladanjem dostojno služe u životu, koje krijepiš svojim svetotajstvima. Po G. n. I. K.

III. Molimo Te, Gospode, koji nam daruješ da budemo dionici tolikih tajna, oslobodi nas milostivo od sviju grijeha i pogibli. Po G. n. I. K.

IV. Daj nam, molimo, milosrdni Bože, da iskazujemo iskreno poštovanje Tvo-

jim svetim tajnama i da ih uvijek primamo vjernim srcem. Po G. n. I. K.

Gluha nedjelja. Pomozi nam, Gospode naš, i štiti vječnom obranom nas, koje si okrijepio svojim tajnama. Po G. n. I. K.

CVJETNICA.

Veliki je tjedan posvećen promatranju muke i smrti Isusove. Tuga i duboka ozbiljnost, što je Crkva pokazuje odijelom, molitvama i pjesmama, raste svakim danom sve više, dok na veliki petak svladana od boli ne pada pred križ klanjajući se svom mrtvom zaručniku: »Evo drvo križa, na kom je visio Spas svijeta; dođite, da se poklonimo — Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit; venite adoremus!« Upotrijebit ću prvi dio uskrsnih praznika za to, da zaronim u duboko značenje velike nedjelje. Ništa ne umnožava tolliko crkveno mišljenje kao razumijevanje veličanstvene katoličke liturgije.

Slava, čast i hvala Ti,*
Spasitelju, Kralju Kriste,
Kom hosana klicahu,
Mala usta djece čiste!

Izraelov Kralj si Ti,
Davidov oj svijetli sine,
Što u ime Gospodnje
Dolaziš nam pun miline.

Zborovi te hvale svi
U nebeskim dvorovima,
Smrtan čovjek ujedno
I stvorenja što ih ima.

* Pjeva se kod ophoda s maslinama.

Puk židovski nekada
S palmama je Tebe sreto,
S pjesmom, željom, molitvom
Dolazimo mi Ti eto.

Oni Te veličahu
Još u smrtnom tijelu tvomu,
Mi Ti sada pjevamo
Kao Kralju preslavnomu.

Milo njih si primio
I naš poklon primi tako,
Kralju dobar, milostiv,
Koji ljubiš dobro svako.

Slava, čast i hvala Ti,
Spasitelju, Kralju Kriste,
Kom hosana klicahu
Mala usta djece čiste!

Popričesna. Molimo, Gospode, neka se djelovanjem ovoga otajstva očiste naše opačine i ispune pravedne želje. Po G. n. I. K.

VELIKI ČETVRTAK.

U predvečerje se velikih dana Spasiteljeve muke, smrti i uskrsnuća pjevaju u crkvama »Lamentacije«. To je zapravo noćna molitva iz svećeničkog časoslova, koja se u te dane nazivaju lamentacijama, po tužaljki proroka Jeremije, koja uvijek svršava riječima: »Jerusaleme, Jerusaleme, obrati se Gospodu Bogu svomu!«

Na veliki četvrtak smije u svakoj crkvi samo jedan svećenik služiti sv. misu, a svi ostali primaju zajedno s vijernicima sv. pričest. Na veliki je naime četvrtak uveče Isus blagovao vazmeno janje, oprao noge svojim učenicima, prvi put posvetio svoje tijelo i krv pod prilikama kruha i vina i njime pričestio apostole, a zatim otišao na Maslinsku goru, gdje ga je Juda izdao.

Kod sv. se mise posvećuju tri velike hostije. S jednom se pričesti svećenik, druga se postavi u Božji grob, a treća je određena za bogoslužje velikoga petka.

Tko u veliki četvrtak ili petak posjeti Božji grob dobiva potpuni oprost, uz uvjet, da se ispovjedio i pričestio na vel. četvrtak ili cvjetnicu. Za svaki se drugi poklon Spasitelju u Božjem grobu, dobiva oprost od sedam godina i sedam kvadragena (Pijo VII. 7. III. 1815.).

Pojte, usne, uzvišenu*
Tajnu tijela preslavnog,
Pojte onu krv tajnenu,
Što rad svijeta čitavog
Prolio je necijenjenu
Ljudskog roda Kralj i Bog.

Našem kraju, našem vaju
Djevica ga donije;
Zemljom hodeć zasija ju
Zrnjem riječi Božije,
A pri žića svog nam kraju
Svet amanet namrije.

Kad je iajzad večerao
S dragim učenicima,
Stari vazam svetkovao

* Pjeva se kod ophoda iza sv. mise.

S janjcem i prijesnacima,
Kao hranu tad je dao
Sama sebe svojima.

Kruh sa naših evo njiva
Riječju tijelo postaje,
Krvlju Krista vino biva,
Vid to ne raspoznaje,
Ali sama vjera živa
Čistom srcu dostaje.

O tolika Tajna to je,
Ponizno je poštujmo,
Stari zavjet prestao je,
Novo janje blagujmo,
Što od oka sakrito je
Tvrdom vjerom vjerujmo.

Bogu Ocu, Bogu Sinu
Čast i dika od svih nas,
Boga Duha veličinu
Uzdižimo u sav glas.
Veličanstvu trojedinu
Neka svijet se klanja vas. Amen.

Popričesna. Podaj, molimo Te, Gospode Bože naš, da okrijepljeni ovom životnom hranom, po Tvojoj milosti primimo u neumrlosti, što svetkujemo za našeg smrtnog života. Po G. n. I. K.

VELIKI PETAK.

Na dan se Isusove smrti ne čita prava sv. misa, nego se najprije kod žrtvenika, koji je bez ikakva ukrasa, moli Isusova muka po sv. Ivanu. Zatim Crkva moli za sve ljude. Tada svećenik razotkrije križ, koji je bio pokriven još od gluhe nedjele i pozove sve vjernike, da se poklone Isusovu križu. Sad se svećenik pričesti s jednom od juče posvećenih hostija, a onu, koja je još preostala, ponese u svečanom ophodu u Božji grob.

Evo drvo križa na kojem je visio spas svijeta!
Dođite, poklonimo se!

Puče moj,* što učinih tebi? Ili u čem ožalostih tebe? Odgovori meni.

Puče moj, ja izvedoh tebe iz zemlje Egipta, a ti pripravi Križ Spasitelju svomu.

Puče moj, ja vodih tebe po pustinji četrdeset ljeta i manom pitah tebe, a ti octom napoji Spasitelja svoga.

Puče moj, ja uvedoh tebe u zemlju vrlo dobru, a ti napravi Križ Spasitelju svomu.

Puče moj, što više morah učiniti a ne učinih tebi? Ja tebe zasadih kao vinograd svoj prelijepi, a ti meni postade gorak.

Puče moj, ti u žeđi mojoj napoji mene

* Pjeva se, dok se svećenik i vjernici klanjaju križu.

octom i sulicom otvori rebra Spasitelju svomu.

Puče moj, ja radi tebe ošinuh Egipat s prvorođencima njegovim, a ti mene predade, da me bičuju.

Puče moj, ja tebe izvedoh iz Egipta potopivši Faraona u Moru crvenom, a ti mene predade poglavicama svećeničkim.

Puče moj, ja pred tobom otvorih more, a ti otvori kopljem rebra moja.

Puče moj, ja pred tobom hodah u stupu oblačnom, a ti mene odvede u dvor Pilatov.

Puče moj, ja tebe pitah manom u pustinji, a ti mene bijaše zaušnicama i bičevima.

Puče moj, ja tebe napojih vodom spasenja iz kamena, a ti mene napoji žuči i octom.

Puče moj, ja radi tebe udarih kraljeve kananejske, a ti udaraše trskom glavu moju.

Puče moj, ja dadoh tebi žezlo kraljevsko, a ti dade glavi mojoj trnovu krunu.

Puče moj, ja uzvisih tebe velikom krepošću, a ti mene razape na drvetu križa.

Pojte usne boj, u kojem*
Svlada krivdu Pravednik,
Uz križ časni, zlamen slave,
Uzdignite jasni klik,
Kako Isus žrtvova se,
Žrtvom posta pobjednik.

Kad po grijehu otac ljudi
Ražalosti Tvorca svog
Otrovav se kobnim voćem,
S drveta smrtonosnog,
Tvorac drvo tad izabra
Kvar da plati drva tog.

Trebalo je ovo djelo,
Iziskivo naš je spas,
Da zanese varka varku,
Što je sprede zmijin glas
I da otud balsam kane,
Otkle dušman rani nas.

Kada vrijeme ispuni se,
Da ta miso bude čin,
Krenu s grada Oca svoga
Tvorac svijeta, Božji Sin,
I u tijelu pojavi se
Kao sinak Djevičin.

Plače dijete položeno
Posred tijesnih jaslica,

* Pjeva se, dok se svećenik i vijernici klanjaju križu.

Povojima povija mu
Tijelo Mati Djevica,
Ruke, noge malog Boga
Steže čvrsta vezica.

Kada minu tridest ljeta,
Te mu kraju dođe put,
Zarad spasa čovjekova.
Ispit htjede čemer ljut,
I žrtveno kao janje
Bude na križ uzdignut.

Kuša žuč i eto klone:
Nježni lik mu razapet
Bodu čavli, trnje, koplje,
Teče s vodom potok svet
Drage krvi, oj da pere
Zemlju, more, zvijezde, svijet!

Križu sveti, drvo svako
Zavidi ti časni sjaj,
S takvim listom, cvijetom, granom
Nema ga ni koji gaj,
Slatko drvo, slatki čavli
Nose teret slatki taj.

Savij grane, stablo silno,
I opusti svaki ud,
Sva tvrdoća prirođena
Biću tvome meka bud,
I nebeskog Kralja tijelo
Privijaj na nježnu grud.

Žrtvu svijeta samo tebi
Nositi je reko Bog,
Biti lađom orošenom
Krvlju Janjca nedužnog,
Kojom svijet će utopljenik
Plovit k luci spasa svog.

U sve vijeke budi slava
Trojici Božanstvenoj,
Ocu, Sinu, Duhu Svetom,
Koji tješi narod svoj:
Nek se ime Trojednoga
Pjeva po vasionoj. Amen.

Barjaci kreću Kraljevi,*
Otajstvo Križa bljeska se,
Na kojem Život umrije
I smrću ljude oživi.

Kad koplje Mu se okrutno
Zabolo šiljkom u Srce,
Sa vodom krv potekla je,
Od grijeha nas da očisti.

I ispuni se silna riječ,
Što narodima David je
U svetoj pjesmi doviknu:
»Zavlada Bog sa drveta«.

* Pjeva se u svečanom ophodu kod prenosa jučer posvećene hostije iz Božjeg groba na veliki oltar.

O drva divnog, štono sja
U kraljevskome grimizu,
Kom dano bi da dotiče
Tolike svete udove.

Na blaženim je rukama
Tog svijeta cijenu nosilo,
I Božje tijelo vagnuvši
Sotoni plijen je otelo.

Oj zdravo, Križu, nado sva!
U dane muke Gospodnje,
Umnoži milost dobrima
I digni krivnju s griješnika.

Nek svaki duh veliča Te,
Naš spase, sveta Trojice;
Ti dijeliš križa plodove,
I vječnu slavu podaj nam. Amen.

Pozdravna molitva sv. križu.

Zdravo, Sveti križu, naše svijetlo i snago! Zdravo, mjesto našega otkupljenja, naša časti i naša slavo! Zdravo, znače spasenja, utjeho žalosnih, neoborivi zide protiv svake moći neprijatelja! Zdravo, zastavo spasenja, posvećena tijelom Spasiteljevim i Njegovim svetim udovima kao s toliko dragulja urešena! O sv. križu, koji si bio dostojan nositi cijenu našega spasenja i donijeti vječnu

slavu, budi nadom moga uskrsnuća poslije smrti, mojim triumfom nad neprijateljskim vlastima, lijekom moje bolesti, potporom moje starosti, pomoćnikom u svim nevoljama! Obnovi me po sebi i vodi me k vječnomu životu, koji je visio na tebi, k Isusu Kristu, mojemu Božanskomu Spasitelju, kojemu neka bude hvala, čast, slava i poklon na vijeke. Amen.

(Sv. Anzelmo).

VELIKA SUBOTA.

U prvim kršćanskim vremenima nije bilo u taj dan sv. mise. Vjernici su se molitvom i postom pripravljali na Uskrsnuće koje su svetkovali u noći od subote na nedjelju. U četrnaestom je vijeku sv. Crkva prenijela ovo noćno bogoslužje na subotu u jutro. Najprije se blagoslovi oganj. Zatim se blagoslovi i zapali uskrsna svijeća, simbol uskrsnulog Spasitelja. Iza blagoslova krsne vode slijedi sv. misa u kojoj se već naviješta Spasiteljevo uskrsnuće.

Popričesna. Ulij nam, Gospode, duh svoje ljubavi, da svojom milostivošću učiniš složnima, koje si nahranio vazmenim tajnama. Po G. n. I. K.

USKRS.

Uskrs je najstarija kršćanska svetkovina, glavna u cijeloj crkvenoj godini — »svetkovina svetkovinâ«. Uskrsnuće je Isusovo najjasniji dokaz i pečat Njegova Božanstva, a po tom i dokaz Božanskog uređenja Crkve. »Gospodin uskrsnu uistinu, aleluja!« Slušajući taj uskrsni

pozdrav slavit ću i ja p r a v o u s k r s n u ć e svršivši dobro uskršnju ispovijed.

Sv. misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Ps. 138. 18, 5, 6. Uskrsnuh i s Tobom sam Aleluja; postavio si svoju ruku na me Aleluja; divno se očitovala Tvoja mudrost Aleluja, Aleluja. Gospode, Ti si me kušao, Tebi je poznat moj počinak i moje uskrsnuće. Slava Ocu . . . Uskrsnuh . . . Aleluja, Aleluja.

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Bože, koji si nam na današnji dan po svojem Jedincu, pobjedniku smrti, opet otvorio vrata vječnosti, ispuni svojom moću naše želje, koje nam udahnjuješ svojom milošću. Po istom G. n. I. K.

Čitanje poslanice bl. Pavla apostola Korinćanima I. 5, 7, 7, 8. Braćo! Očistite s t a r i kvasac, da budete n o v o tijesto kao što i jeste beskvasni, jer i žrtveno je naše vazmeno janje Krist. Dakle svetkujmo; ne u starom kvascu, niti u kvascu zloće i pakosti, nego u beskvasnom kruhu iskrenosti i istine.

Na stepenicama. Ps. 117. 24. 1. Ovo je dan, koji nam je pripravio Gospod, kličimo i radujmo se. Slavite Gospoda,

jer je dobar, jer je vječno njegovo milosrđe. Aleluja, Aleluja, žrtveno je naše vazmeno janje Krist!

Posljednica.

Svetoj Žrtvi uskrsnici
Dajte slavu, krštenici!
Janje ovce oslobodi,
Krist nas grešne preporodi.
Sa Životom smrt se sasta
I čudesna borba nasta:
Vođa živih pade tada
I živ živcat opet vlada.
Marija, o kazuj, glasi,
Što na putu vidjela si?
»Grob ja vidjeh Krista Boga,
Svijetlu slavu uskrsloga.
Anđele i platno bijelo,
U kom bješe drago tijelo.
Ufanje mi uskrslo je,
Krist, moj Gospod i sve moje;
Pred vama će tamo, gdje je
Cvjetan kraju Galileje.«
Znamo da si doistine
Uskrsnuo, Božji Sine;
Pobjedniče, Kralju divan,
Budi nama milostivan!
Amen. Aleluja.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. evanđelje po Marku.** 16. 1—7. U ono vrijeme, pošto prođe subota, kupiše Marija Magdalena, i Marija, majka Jakobova, i Saloma mirodija, da dođu i da pomažu Isusa. I vrlo rano u prvi dan sedmice dođu ka grobu, kad je već izašlo sunce. I govorile su među sobom: Tko će nam odvaliti kamen sa grobnih vrata? I pogledavši vide, da je kamen odvaljen, a bijaše vrlo velik. I ušavši u grob vide mladića obučena u bijelu haljinu, gdje sjedi s desne strane, i uplašiše se. A on im reče: Ne plašite se: Vi tražite Isusa Nazarećanina raspetoga. U s k r s n u o j e, nije ovdje, evo mjesta, gdje ga položiše. Nego idite, kažite učenicima i posebno Petru, da ide pred vama u Galileju; ondje ćete ga vidjeti, kao što vam reče.

Vjerujem, str. 435.

Prikazanje. Ps. 75. 9. 10. Zemlja se potrese i umuknu, kad u s t a B o g, da izvrši pravdu Aleluja.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Primi molimo, Gospode, molitve svoga puka, koji Ti prinosi ove žrtve, da nam posvećene vazmenim otajstvima po Tvojem djelovanju budu na vjekovitu pomoć, po G. n. I. K.

Gospod s vama, str. 441.

Predslovlje. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da Tebi, Gospode, pjevamo hvalu u svako doba, ali osobito svečano na današnji dan, kad je žrtvovano naše vazmeno janje, Isukrst; jer on je pravo janje, koji je uzeo grijehe svijeta, koji je našu smrt uništio svojom smrću i svojim uskrsnućem obnovio naš život. I zato pjevamo pjesmu Tvoje slave s anđelima i arkanđelima, s prijestolima i s gospodstvima i sa svom silom nebeske vojske govoreći bez prestanka: Svet, str. 442.

Tebe, dakle, preblagi Oče . . . str. 442.

Pričesna. I. Kor. 5, 7. 8. Naše je žrtveno janje Krist, Aleluja. Dakle svetkujmo; ne u starom kvascu, niti u kvascu zloće i pakosti, nego u beskvasnom kruhu iskrenosti i istine. Aleluja.

Popričesna. Napuni nas, Gospode, duhom svoje ljubavi, i daj milostivo, da budemo složni mi, koje si nahranio uskrsnim tajnama. Po Kristu Gospodu našemu. Amen.

Završetak sv. mise, str. 455.

NEDJELJE PO USKRSU.

I. Molimo Te, Gospode, Bože naš, da nam ove presvete tajne, koje si nam darovao za utvrđenje našeg preporoda, budu pomoć sada i vazda. Po G. n. I. K.

II. Podaj nam, molimo, Svemogući Bože, da se vazda hvalimo Tvojim darom, kojim smo postigli milost novoga života u Tebi. Po G. n. I. K.

III. Molimo Te, Gospode, neka nam tajne, što smo ih primili, obnove dušu nebeskom okrepom i neka nam štite tijelo Tvojom pomoću. Po G. n. I. K.

IV. Pomozi nam, Gospode, Bože naš, da nas ove presvete tajne, koje smo primili u duhu vjere, očiste od mana i izbave od svih pogibli. Po G. n. I. K.

V. Udijeli nam, Gospode, koji si nas nahranio krepošću nebeskoga stola, da žudimo što je pravo i žuđeno da primimo. Po G. n. I. K.

SPASOVO.

Isus je uzašao na nebo, da ondje slavi kroz sve vijekove t r i u m f k a o p l o d S v o j i h b o l i i t r p n j a i t i m s t e č e n o n a m a s p a s e n j e. Uzašao je zato, da nama p r i p r a v i u n e b u m j e s t o. Otrgnut ću se od zemaljskih misli i težnja i slijedit ću opomenu Crkve: »Tražite ono, što je gore, a ne, što je na zemlji«. (Kol. 3.).

Kad su se apostoli vratili s Maslinskoga brda u Jerusalem, skupiše se u sobi, gdje je bila posljednja

večera, te se sa š u t n j o m i m o l i t v o m s M a j k o m I s u s o v o m stadoše pripravljati za dolazak Duha Svetoga. — T o s u b i l e p r v e d u h o v n e v j e ž b e u k a t o l i č k o j C r k v i. I ja ću upotrebiti ovih 9 dana od Uzašašća do Duhova zato, da jednom devetnicom na čast Duhu Sv. izmolim obilje darova istoga Duha.

O spase roda ljudskoga,
Miline puni Isuse,
Ti Stvorče svijeta novoga
I svijetlo svih što ljube Te:

Što milosna Te nagnalo,
Da grijehe naše preuzmeš
I smrt podneseš nedužan,
Da nas od smrti izbaviš?

U paklen bezdan prodireš
I skidaš lance sužnjima,
U slavlju kao pobjednik
Uz desnu sjediš Očevu.

Dobrota neka gane Te,
Da naše krivde popraviš
I blaženstvom nas nadariš,
Da Tvoje lice gledamo.

Ti vođ i put si u nebo,
Ti budi živa želja nam,
Ti radost naša kroz suze
I slatka naša nagrada. Amen.

Uziđe Bog uz klicanje, aleluja.
I Gospod uz glas trublje, aleluja.

Pomolimo se. Daj molimo, svemogući Bože, da i mi stanujemo duhom na nebu, kamo je uzašao Spasitelj naš Isus na današnji dan. Po istom Isusu Kristu Gospodu našemu. Amen.

Popričesna. Podaj nam, molimo Te, Svemogući i milostivi Bože, da postignemo nevidljive učinke ovih vidljivih svetih tajna, koje smo primili. Po G. n. Isusu Kristu.

Nedjelja u osmini Spasova.

Molimo Te, Gospode, da Ti vazda ostanemo zahvalni primajući svete darove. Po G. n. I. K.

DUHOVI.

Na Duhove, na dan, u koji je došao s neba Duh Sveti, na dan porođenja Crkve, molim Duha Svetoga, da u meni obnovi milost svete potrde, ljubav prema katoličkoj Crkvi, da umnoži i da me okrijepi u otvorenom priznavanju moje svete vjere.

Istina, o Duhu Svetom nemamo žive predodžbe, kao o drugoj božanskoj osobi, jer On nije bio na zemlji u ljudskoj prilici. No upravo nam Duh Sveti dijeli milosti, što ih je Isus zaslužio, On vodi cijeli naš duševni život. Kao učenica imam još osobit razlog, da osobito štujem Duha Svetoga, jer je pravo svijetlo, prava mudrost i znanje Dar Duha Svetoga.

O dođi, Tvorče, Duše Svet,
Pohodi duše kršćanske,
Poteci višnjom milosti
U grudi, što ih satvori!

Ti nazivaš se Tješitelj,
Blagòdat Boga svèvišnjeg,
Vir živi, oganj, milinje
I pòmazanje duhovno.

Darova sedam razdaješ,
Ti prste desne Očeve,
Od vječnog Oca obećan
Ti puniš usta besjedom.

Zapáli svijetlo u srcu,
Opòji dušu ljubavlju,
U nemoćima tjelesnim
Potkrepljuj nas bez prestanka.

Dušmana od nas otjeraj
I postojani mir nam daj,
Ispred nas idi, vodi nas,
Da svakog zla se klonimo.

Daj Oca da upoznamo
I Krista, Sina njegova,
I u te Duha njihova
Da vjerujemo sveudilj.

Sva slava Ocu vječnomu
I uskrslomu Sinu mu
Sa Duhom punim utjehe
Nek bude sad i uvijeke. Amen.

Sv. Misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Mudr. 1, 7. Duh Gospodnji napunja svemir, Aleluja; i onaj, koji sve obuhvaća, čuje svaku riječ Aleluja, Aleluja, Aleluja. Ps. 67, 2. Neka ustane Bog i neka se raspršе njegovi neprijatelji, neka bježe od njegova lica, koji mrze na nj. Slava Ocu... Duh Gospodnji.

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Bože, koji si današnji dan poučio srca vjernika rasvijetljenjem Svetoga Duha, daj, da mi u tom Duhu što je pravo razumijemo i njegovu utjehu uvijek uživamo. Po Kristu Gospodu našemu. Amen.

Čitanje djela apostolskih, 2. 1—11. Kad se navršilo pedeset dana, bijahu svi učenici zajedno na istom mjestu. I na jedamput postade šum s neba kao kad puše silan vjetar, i napuni svu kuću, gdje su sjedjeli. I pokazaše im se

razdijeljeni jezici kao od vatre i sjede po jedan na svakoga od njih, i napuniše se svi Duha Svetoga, i stadoše govoriti tuđim jezicima, kako im je Duh Sveti davao da govore. A u Jerusalemu su stanovali Židovi, ljudi pobožni iz svakoga naroda, koji je pod nebom. A kad postade ovaj glas, skupi se mnoštvo i uzbuni se, jer je svaki od njih slušao, gdje oni govore njegovim jezikom. Svi se stanu diviti i čuditi govoreći: Nisu li ovi svi, što govore, Galilejci, pa kako mi čujemo svaki svoj jezik, u kom smo se rodili? Parćani i Međani, i Elamljani i stanovnici iz Mesopotamije, iz Judeje i Kapadocije, iz Ponta i Azije, iz Frigije i Pamfilije, iz Egipta i iz krajeva Libijskih, što su oko Cirene, i pridošlice Rimljani i Židovi i požidovčeni, i Krećani i Arapi; čujemo ih gdje naviještaju našim jezicima veličanstvena djela Božja.

Aleluja, Dođi, Duše sveti, napuni srca svojih vjernih i zapali u njima oganj svoje ljubavi.

Posljednica.

Dođi, Duše presveti,
Sa neba nas posjeti
Zrakom svoje milosti.

Dođi, Oče ubogih,
Davaoče dara svih,
Dođi, srca svjetlosti.

Utjeho za svaki bol,
Goste duši sladak tol,
Okrepe nam viru tih.

Umornima odmore,
U vrućini lahore,
Razgovore žalosnih.

Sjaju svijetla blaženog,
Sjaj u zboru puka svog,
Napuni nam dušu svu.

Bez Božanstva Tvojega
Čovjek je bez ičega,
Tone sav u crnom zlu.

Nečiste nas umivaj,
Suha srca zalivaj,
Vidaj rane ranjenim.

Mekšaj ćudi kamene,
Ogrij grudi ledene,
Ne daj nama putem zlim.

Svim što vjeru imaju,
Što se u Te ufaju,
Sedam svojih dara daj.

Daj pošteno življenje,
Daj duševno spasenje,
Daj vjekovit svima raj. Amen.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. Evanđelje po Ivanu;** 14. 23—31. U ono vrijeme reče Isus svojim učenicima: Tko mene ljubi, moju će riječ držati, i Otac će moj ljubiti njega, i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti. Tko ne ljubi mene, riječi mojih ne drži. A riječ, koju čujete, nije moja, nego Oca, koji me je poslao. Ovo sam vam kazao, dok sam s vama. A tješitelj, Duh Sveti, koga će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu, i napomenut će vam sve, štogod sam vam rekao. Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam, ne dajem vam ja, kao što svijet daje. Neka se ne plaši srce vaše, i neka se ne boji. Čuste, da sam vam ja kazao: Idem, i doći ću k vama. Kad biste me ljubili, onda biste se radovali, što idem k Ocu, jer je Otac veći od mene. I sad sam vam kazao, prije nego li se dogodi, da vjerujete, kad se dogodi. Već ne ću mnogo govoriti s vama, jer dolazi poglavica ovoga svijeta, ali na meni nema ništa. Nego da pozna

svijet, da ljubim Oca, i kako mi je zapovijedio Otac, onako činim.

Vjerujem, str. 435.

Prikazanje. Ps. 67. 29, 30. Utvrdi, Bože, što si djelovao u nama; neka dođu kraljevi i prinesu Ti darove u Tvojem hramu u Jerusolimu. Aleluja.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Molimo, Gospode, posveti prikazane darove i očisti naša srca prosvijećenjem Duha Svetoga, po G. n. I. K.

Predslovlje. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da vazda i svagdje zahvaljujemo Tebi, Gospode Sveti, Oče Svemogući, vječni Bože, po Kristu Gospodu našem, koji je uzašao nad sva nebesa i sjeo s desne Tvoje i na današnji dan izlio obećanoga Duha Svetoga na Božje posinke. Zato kliče čitav svijet i svemir pun veselja. A i višnje moći i anđeoske vlasti pjevaju pjesmu Tvoje slave, govoreći bez prestanka: Svet, str. 442.

Pričesna. D. ap. 2, 2, 4. Najedamput postade šum s neba kao da puše silan vjetar i napuni svu kuću gdje su sjedili, Aleluja; i napuniše se svi Duha Svetoga naviještajući veličanstvena djela Božja. Aleluja, Aleluja.

Popričesna. Molimo Te, Gospode, da dolazak Duha Svetoga očisti naša srca i oplodi ih nutarnjom blagošću svoje rose. Po G. n. I. K. . . . u jedinstvu istoga Duha.

Završetak sv. mise, str. 455.

Oprosna i strelovita molitva na čast Duhu Svetomu.

Duše Sveti, Duše istine, dođi u naša srca! Daj narodima jasnoću Svoga svijetla, da Ti se svide u jedinstvu vjere!

(Oprost od 100 dana, Leon XIII. 31. srpnja 1897.).

O Stvoritelju, Duše Sveti, budi uvijek milostivo uz cijelu katoličku Crkvu, krijepi je i snaži svojom nebeskom moći protiv navala njezinih neprijatelja; obnovi Svojom ljubavlju i milošću duh u Svojim slugama, koje si pomazao, da slave u Tebi Oca i Njegova jedinorođenoga Sina, Isusa Krista, našega Gospoda. Amen.

(Oprost od 300 dana. Leon XIII. 26. kol. 1889.).

Molitva prije sv. sakramenta potvrde.

Svemogući, vječni Bože, koji si me na svetom krstu očistio od svih grijeha, posvetio, i tako me uzeo za Svoga službenika: pošlji mi s nebesa Svoga božanskoga Duha, da me napuni mudrošću, razumom, savjetom, jakošću, znanjem, pobožnošću i strahom Božjim. Daj, da vazda i svagdje živim kao dobra i pravedna kršćanka, da vjerujem živom vjerom i tako se za uvijek spasem. Isuse, premili Spasitelju, koji si Svojim apostolima obećao i poslao Duha Svetoga, te Ga po njima i njihovim nasljednicima svim pravovjernicima podijelio; daj, da se u potvrđenim našim srcima nastani taj isti Duh Sveti, pak da ih živom vjerom u Isusa vodi u krepostan život, a potom i u nebo. Amen.

Molitva poslije sv. sakramenta potvrde.

Svemogući, vječni Bože, zahvaljujem Ti, što si mene nevrijednu primio u krilo Svoje svete Crkve i označio me na potvrdi znakom Duha Svetoga. Uzbudi opet u meni milost dobivenu po mazanju svetim uljem i po položenju ruku, koju sam dosele grijesima izgubila! Daj, da mi srce urodi plodovima Duha Svetoga: ljubavlju, dobrotom, mirom, strpljivošću, čednošću, blagošću, umjerenošću, nevinošću. Neka mi priteče u pomoć Tvoja sveta milost, da od dana u dan napredujem u kršćanskoj savršenosti, koju sam ispovijedila u otajstvima svetoga krsta i potvrde. Daj, da se živo držim katoličke vjere te je postojano svagdje i svagda ispovijedam: da se ne dam ni prijetnjama ni običajima ovoga svijeta zavesti s pravoga puta, već da se do konca života vjerno borim u duhovnome boju. Amen.

Prva nedjelja po Duhovima.

Molimo Te, Gospode Bože naš, da nam primanje ove tajne i ispovijedanje vječnoga presvetoga Trojstva i istoga nerazdijeljivoga jedinstva koristi zdravlju tijela i duše. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

TIJELOVO.

Nema nijedne svetkovine, kod koje bismo mi kršćani katolici tako javno iskazivali svoje katoličtvo, svoju vjeru, kao baš na ovaj veliki blagdan našega Spasitelja. Na taj dan mi javno, otvoreno činom ispovijedamo, da je naš Spasitelj pod prilikama kruha na našim oltarima. — Ne moram li i ja, kao katolikinja, upravo taj dan iskazati posebno

štovanje svome Spasitelju? Tijelovo je dan, kad kao katolikinja treba, da pred cijelim svijetom ispovijedim svoju vjeru u najveće Otajstvo katoličke Crkve. Tu vjeru treba da dokažem svojim pristojnim i katolikinje dostojnim ponašanjem na tijelovskom ophodu. Nastojat ću biti sabrana, pa se barem duhom priključiti onoj pobožnosti, što se obavlja pri četiri sjenice.

Sv. Misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Ps. 80. 17. Nahrani ih najboljim žitom, Aleluja i nasiti ih šumskim medom, Aleluja, Aleluja. Ps. isti. Kličite Gospodu, pomoćniku našemu, radosno kličite Bogu Jakovljevu. Slava Ocu... Nahrani ih...

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Bože, koji si nam pod Sakramentom čudesnim uspomenu muke svoje ostavio: daj nam, molimo, tako štovati sveta otajstva Tijela i Krvi Tvoje: da plod otkupljenja Tvojega vazda u sebi osjećamo. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.

Čitanje poslanice bl. Pavla Apostola Korinćanima. I. 11, 23—29. Braćo, ja primih od Gospoda, što vam i predadoh, da Gospod Isus onu noć, u koju bijaše predan, uze kruh i zahvalivši prelomi i reče: Ovo je tijelo moje, koje se za vas lomi, ovo činite na moj spomen. Tako i kalež, pošto je večerao, govoreći: Ovaj je kalež Novi Zavjet u mojoj krvi, to činite, kadgod budete pili, meni na spomen. Jer kadgod budete jeli kruh ovaj i pili kalež ovaj; smrt Gospodnju navještajte, dok ne dođe. Dakle, kojigod bude nedostojno jeo kruh ovaj ili pio kalež Gospodnji, bit će kriv tijelu i krvi Gospodnjoj. Zato neka čovjek ispituje sam sebe, pa tada od kruha onoga neka jede i od kaleža neka pije. Jer tko nedostojno jede i pije, sud sebi jede i pije, ne razlikujući tijela Gospodnjega.

Na stepenicama. Ps. 144. 15, 16. U Te su, Gospode, uprte oči sviju i Ti im daješ hranu na vrijeme; otvaraš svoju ruku i napunjaš sve što živi blagoslovom, Aleluja, Aleluja. Iv. 6. 56, 57. Tijelo je moje doista jelo i krv je moja doista piće, — ko blaguje moje tijelo i pije moju krv ostaje u meni i ja u njemu.

Posljednica.

Sion-goro pjevaj, — kliči,
Spasitelja svoga diči,
Svog pastira, vođu svog!

Reci štogod možeš reći,
Ne ćeš hvalom svom doseći
Predmeta previsokog.

Slava evo velika je:
Živi kruh što život daje
Častit nam je ovaj dan:

Kruh što bi kod svetog stola
Među dvanaest apostola
Podijeljen i blagovan.

Pojmo punom, zvonkom riječi,
Neka milo klikće, ječi,
Srdaca nam skladan glas.

Jerbo danas veličajna
Naređenja ovih tajna
Spominjemo svečan čas.

Novog Kralja stol je ovo,
Na njem evo Janje novo,
Starom Vazmu dođe kraj.

Nesta slika toga trena,
Ispred zbilje minu sjena
Tminu progna sunčan sjaj.

Što nam stvori ono veče,
Krist to isto tvorit reče,
Dov'jeka na spomen svoj.

Poučeni kako treba
Prinosimo dare neba
U žrtvi spasonosnoj.

Nauke nam svete glase:
Kruh u tijelo pretvara se,
Vino u krv Gospodnju.

Nè shvaćamo, ne gledamo,
Al' po jakoj vjeri znamo
Što van reda biva tu.

U dva lika tu se taje
Silne stvari, kojima je
Tek vanjština razlikom.

Tijelo hrana, krv je piće,
Kristovo je ipak biće
Sve pod svakom prilikom.

Kad ga primaš, nije dio
Nije kriška, nego cio
Ljudima se predaje.

Io jedan, jelo trista,
Svaki prima svega Krista,
Nit ga jelom nestaje.

Dobar, opak blaguju ga
Kob je ipak svakom druga:
Život ili smrtni mrak.

Smrt je zlima, dobrim žiće,
Gledaj: isti kruh i piće,
Plod toliko nejednak.

Kad se lomi kruh taj mio,
Kako god je sav ti krio,
Tako mu i svaki dio
Krije cio višnji dar.

Nit se mijenja što pri tome
Stas il stanje sakritome:
Prilike se samo lome
Ne trga se sama stvar.

Kruh, što slast je anđelima,
Sad je hrana putnicima;
Ne smije se dati zlima:
On je djeci jestvinom.

Davno mu je spominjanje
Isakovo žrtvovanje
Izraelskog Vazma janje,
Mana, hrana pustinjom.

Dobar pastir, kruše pravi,
Ne daj vuku, da nas davi;

Ti nas pasi, Ti nam spravi
Žića stan u vječnoj slavi,
Budi nama Isus Spas.

Bože, što nam daješ jesti,
Na zemaljskoj dok smo cesti
Daj nam ondje s Tobom sjesti,
Za svoj stol ko braću smjesti
Među svoje svece nâs. Amen.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. Evanđelje po Ivanu** 6, 66—59. U ono vrijeme reče Isus Židovima: Tijelo je moje doista jelo i krv je moja doista piće. Tko blaguje moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim poradi Oca, tako će i onaj, koji mene blaguje, živjeti poradi mene. Ovo je kruh, koji je s neba sišao, ne kao što su vaši oci jeli manu i pomrli. Tko jede ovaj kruh živjet će uvijeke.

Vjerujem, str. 435.

Prikazanje. Levit. 21, 6. Svećenici će Gospodnji prikazivati Bogu kâd i hljebove; i zato će biti sveti Bogu svojemu i ne će oskvrnuti njegova imena Aleluja.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Molimo, Gospode, milostivo dopusti svojoj Crkvi darove jedinstva i mira, koji su mistično označeni kruhom i vinom u ovoj žrtvi. Po G. n. I. K.

Predslovlje. (Kao na Božić, str. 507.).

Pričesna. Kadgod budete jeli kruh ovaj i pili kalež ovaj; smrt Gospodnju navještajte, dok ne dođe. Dakle, kojigod bude nedostojno jeo kruh ovaj ili pio kalež Gospodnji, bit će kriv tijelu i krvi Gospodnjoj. Aleluja.

Popričesna. Učini, molimo, Gospode, da se napunimo vječnim uživanjem Tvojega Božanstva, što ga predoznačuje vremenito primanje dragocjenoga tijela i krvi Tvoje. Po G. n. I. K.

Sin Božji se pojavio*
Uz desnu ocu ostajuć,
Na poso ruku stavio
I došo kraju stradajuć.

Dok zavidnim dušmánima
Izdavao ga učenik,
On davo sebe svojima
Zaodjev se u kruha lik.

* Može se pjevati u ophodu.

U prilici je dvostrukoj
Sa tijelom krv im pružio,
Da tijelu, duši čovječjoj
Ko hrana bi poslužio.

Po porodu nam posto drug,
Naš kruh za časnom trpezom,
Na smrti cijena za naš dug,
I plaća nam u carstvu svom.

O Žrtvo ti spasónosna,
Što otvoraš nam širom raj,
Sred rvanja smrtonosna,
Pomaži, štiti, snage daj.

Trojedinomu Gospodu
Nek bude slava vječita
Koj život svomu narodu
U vječnom domu neka dâ. Amen.

Veselo svetkujmo svečani blagdan taj,
Pjesme nek srdačne ječe kroz svaki kraj,
Staro sve svucimo, nove nek budu sad
Misli, riječi i sav nam rad.

Posljednju večeru slavimo danas mi.
Kadno je s janjetom braći kruh beskvasni
Davao Spasitelj, kako je nekad Bog
Reko ocima puka svog.

Poslije tog janjeta, slike tajinstvene
Zapalo bratski zbor tijelo je Gospodnje;
Cijelo svi primiše, cijelo i svaki njih
S ruku onih milosrdnih.

Dade slabićima svojega tijela dar,
Dade i tužnima presvete krvi žar,
Silnu riječ govoreć: Uzmite čašu tu,
Svima evo je, pijte nju.

Žrtvu božanstvenu naredi činom tim,
Vlast svećenicima predade jedinim,
Da je prikazuju hraneći sebe njom,
Dijeleć narodu kršćanskom.

Kruhom je ljudskim sad kruh
anđeoski svet,
Slike mu prestaše, kada ga viđe svijet;
Boga, gle, blaguje — kakova
divna stvar! —
Rob i neznatan ubogar.

Trojedin Gospode, molbu nam poslušaj,
Kako te častimo, tako nas pohađaj,
Svojim nas stazama vodi, gdje cilj je naš,
K svijetlu, u kome prebivaš. Amen.

BLAGDAN PRESV. SRCA ISUSOVA.

Hoću li iskazati božanskomu Spasitelju ljubav, danost, to ću svim srcem štovati i ljubiti presveto rce Isusovo, koje ljude toliko ljubi! Ovaj bi blagdan morao biti upravo pravi đački blagdan, jer ismo time kao katoličke učenice najviše zadovoljile ožanskom Spasitelju, koga i đački krugovi toliko rijeđaju. Da, svetkovanje ovoga dana bit će Spaitelju to milije, jer je to rekao sam svetoj Margareti Alacoque: »Ne možeš mi ničim iskazati veće ubavi, nego učiniš li ono, što sam već toliko puta d tebe iskao . . . Zato od tebe tražim, da prvi petak za osmine tijelovske bude posebna svetkovina u slavu mojemu Srcu. Na taj dan neka se primi sv. pričest i neka se mojemu Srcu svečanom otprošnjom povrati čast povrijeđena uvredama, koje su mu nanesene za vrijeme, dok je ono bilo izloženo na oltarima«. — Osim toga se hrvatsko katoličko đaštvo godine 1900. posvetilo tome Srcu, a 1910. svečano je proslavljena desetgodišnjica ove posvete. Da, pobožnost Srcu Isusovu preporodit će naš narod, naše đaštvo! Zato i ja treba da osobito štujem presveto Srce Isusovo.

Predmet je pobožnosti Srcu Isusovu tjelesno Srce Boga i čovjeka Isusa Krista i neizmjerna ljubav toga Srca, koje je vojnik sulicom na križu otvorio. To se Srce štovalo kroz sve kršćanske vijekove, a osobito u najnovije doba, otkako je božanski Spasitelj po sv. Margareti Alacoque pozvao na to štovanje i otkako se Crkva brine oko širenja te pobožnosti. — Zašto se štuje baš presv. Srce Isusovo? Isus je Krist u Svom životu veliki ugled kreposti i savršenosti. Njegovo siromašno, puno progonstva djetinjstvo, Njegova muka na koncu života, Njegovo božansko izranjeno lice, Njegove rane na rukama i nogama, a osobito Njegovo božansko Srce, središte svih boli, budi u nama samilost i duboko štovanje; zato Crkva i štuje napose ova otajstva (pobožnost sv. Djetinjstva, muke Isusove, lica Isusova, pet rana Isusovih, Srca Isusova). — Osobito se pak štovanje presv. Srca Isusova temelji na istini, da svaki izvanjski čin potječe od odgoja

srca, zato nam i Crkva u presv. Srcu stavlja najuzvišeniji ugled za odgoju srca. »Učite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca« (Mat. 11, 29.). Uostalom sam je božanski Spasitelj štovateljima Svoga presv. Srca dao velika obećanja, što se nalaze u spisima svete Margarete, kojoj se on posebnim načinom pokazao i otvorio Svoju golemu ljubav prema nezahvalnom ljudstvu:

»1. Ja ću iz mog Srca u obilju izliti blago milosti na sve njegove štovatelje.

2. Ja ću im dati svaku potrebitu pomoć u njihovu staležu.

3. Ja ću ih krijepiti u radu i blagosloviti im, štogod pothvate.

4. Ja ću ih tješiti u njihovim nevoljama.

5. Moje će im Srce biti utočištem života, a osobito u čas smrtni.

6. Ja ću povratiti slogu razdvojenim obiteljima, a štitit ću one, koji su u kakvoj potrebi.

7. Ja ću obilno blagosloviti svako mjesto, gdje se izloži i štuje slika mojega Srca.

8. Moje će se Srce raširiti i milostima ljubavi svoje obilno nadariti one, koji njegov blagdan proslave svetom pričesti i otprošnjom i koji druge na to sklonu.

9. Ja ću udijeliti milost konačne pokore svima, koji se uzastopce za devet mjeseci svakoga prvoga petka pričeste, da ne umru bez sv. sakramenata.

10. Ja ne ću dopustiti, da se itko izgubi od onih, koji se posvete mojemu Srcu.

11. Sjajno ću nagraditi one, koji po mogućnosti šire ovu pobožnost.

12. One, koji se potpuno dadu na to, da vrše i šire ovu pobožnosti: ja ću ljubazno primiti u svoje Srce i brinut ću se za svetost i proslavu njihovu pred vječnim Ocem svojim.

S v j e t o v n j a c i će preko ove mile pobožnosti naći svaku milost potrebitu svome staležu: polakšicu u radu, blagoslov s neba u svakom pothvatu, utjehu u nevoljama.

Oni će, k o j i r a d e z a s p a s e n j e d u š a, znati ganuti i najokorjelija srca; a radit će s divnim uspjehom, budu li samo proniknuti nježnom pobožnošću spram mojega božanskoga Srca.«

Želim li veće kakve naplate za svoju pobožnost? Ja sama sv. Margareta s ushitom govori: »Ja ne znam, da li ima ikoje pobožnosti u duhovnome životu, koja bi mogla za kratko vrijeme uzdići dušu do najviše savršenosti i dati joj okusiti prave slasti, što ih ima u službi Isusa Krista . . . O kako je slatko umrijeti, pošto smo vazda gojili pobožnost prema Srcu Onoga, koji će nas suditi«.

Popričesna. Okrijepljeni mirotvornim lastima i spasonosnim otajstvima, smjerno Te molimo, Gospode Bože naš, koji i krotak i ponizan srcem, da očišćeni od age naših mana sve više zaziremo od holih svjetskih taština, koji živiš i kraljuješ s Bogom Ocem u jedinstvu Duha vetoga, Bog, po sve vijeke vijekova. men.

Litanije o presvetom Srcu Isusovu.

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!

če nebeski, Bože,
ine, Otkupitelju svijeta, Bože,
uše Sveti, Bože,
veto Trojstvo, jedan Bože,
rce Isusa, Sina Oca vječnoga,
rce Isusovo, u krilu Djevice Matere od Duha Svetoga sazdano,

} smiluj nam se!

Srce Isusovo, s Riječju Božjom bitno sjedinjeno,
Srce Isusovo, veličanstva beskrajnoga,
Srce Isusovo, hrame Božji sveti,
Srce Isusovo, šatore Višnjega,
Srce Isusovo, kućo Božja i vrata nebeska,
Srce Isusovo, žarko ognjište ljubavi,
Srce Isusovo, pravde i ljudavi posudo,
Srce Isusovo, satrveno zbog opačina naših,
Srce Isusovo, do smrti poslušno postalo,
Srce Isusovo, kopljem probodeno,
Srce Isusovo, izvore sve utjehe,
Srce Isusovo, živote i uskrsnuće naše,
Srce Isusovo, mire i pomirenje naše,
Srce Isusovo, žrtvo za grijehe,
Srce Isusovo, spasenje onima, koji se u Te ufaju,
Srce Isusovo, ufanje onima, koji u Tebi umiru,
Srce Isusovo, milino sviju svetih,
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se, Gospodine!

Isuse krotki i ponizni Srcem,
Učini srce naše po Srcu Svojem.

Pomolimo se.

Svemogući vječni Bože, pogledaj na rce preljubljenoga Sina Svojega i na vale i zadovoljštine, koje u ime grešnikâ Tebi prikazuje, i njima, koji milorđe Tvoje mole, Ti oproštenje udijeli milostivo, u ime istoga Sina Svojega susa Krista, koji s Tobom živi i kraluje u jedinstvu Duha Svetoga Bog, po ve viieke vijekova. Amen.

Posvetna molitva Presvetom Srcu Isusovu.

Isuse preslatki, Otkupitelju ljudskoga da, pogledaj na nas pred oltarom tvom preponizno prostrte. Tvoji smo, oji hoćemo da budemo; a da mognemo tobom što čvršće biti sjedinjeni, evo danas svaki od nas i drage volje poećuje Presvetom Srcu Tvojemu. Tebe, tina, mnogi nijesu nikada spoznali; be su prezrevši zapovijedi Tvoje, nogi odbacili. Smiluj se na jedne i na uge, predobrostivi Isuse; i sve ih pri-

tegni svetomu Srcu svojemu. Kralj budi, Gospodine, nesamo vjernima, koji nijesu ni u jedno vrijeme odmetnuli se od Tebe, nego i rasipnim sinovima, koji su te ostavili: učini da se ovi u kuću očinsku brzo povrate, da od bijede i glada ne poginu. Kralj budi onima, koje ili kriva mnijenja zavaravaju, ili nesloga rastavlja, i prizovi ih natrag k luci istine i k jedinstvu vjere, da naskoro bude jedno stado i jedan pastir. Kralj budi svima onima, koji se još u tami krivoboštva ili islama nalaze, i ne krati se privesti ih u svijetlo i kraljestvo Tvoje. Svrni napokon milosrdne oči svoje na potomke onoga naroda, koji je tako dugo bio narod izabrani, a krv nekoć na njih izazvana, neka sada i na njih sađe kao otkupnina i vrelo života. Udijeli, Gospodine, Crkvi svojoj sigurnu, potpunu slobodu: udijeli svima narodima mir i red: učini, da s obadva stožera zemlje jedan odliježe glas: Budi hvala Božanskomu Srcu, po kojem nam je stečeno spasenje: njemu slava i čast u vijeke. Amen.

Posveta presvetom Srcu Isusovu.

Preslatki Isuse, izvore ljubavi, oče smilovanja, Bože svake utjehe, koji si

nama nevrijednim ljudima milostivo otvorio neizrecivo blago Svoga Srca: ja . . . u zahvalu za neizbrojena meni i drugima iskazana dobročinstva, a osobito što si ustanovio presveti sakrament; i u naknadu za sve uvrede, koje sam ja i drugi nanijeli Tvomu preljubeznome Srcu u ovom otajstvu beskrajne ljubavi: istomu presvetomu Srcu posvećujem svu sebe i sve, štogod je moje, sa svima dobrim djelima i zaslugama, koje sam stekla Tvojom milošću ili ću ih još steći; pa obećavam, da ću širiti štovanje božanskog srca Tvoga, koliko mi dopusti moja slabost.

Još odabirem sebi Blaženu Djevicu Mariju za osobitu Majku, te na isti način predajem i posvećujem Njezinu Srcu sebe i sve, što je moje i obećajem, da ću po želji svete Crkve, što više mogu, širiti štovanje ove premile Majke, osobito Njezinog bezgrešnog Začeća.

Zato preponizno molim Tvoju neizmjernu dobrotu i Tvoje milosrđe, da se udostojiš primiti ovu žrtvu kao ugodan miris: pa kako si dao, da ovo zaželim i prikažem, tako mi još podaj obilnu milost, da sve to i ispunim. Amen.

Otprošnja

presvetome Srcu Isusovu.

O klanjanja vrijedno Srce moga Gospodina i Boga moga! Ganut dubokom boli i videći uvrede, koje su Ti nanesene, pa i sad Ti se još danomice nanose u sakramentu ljubavi: evo me, gdje Ti se pred noge bacam hoteći za to moliti oproštenje. O zašto ne mogu svojim poklonima i svojom ljubavlju nadoknaditi Tvoje prezrene časti? Zašto ne mogu svojim suzama i svojom krvlju izbrisati tolikih obeščašćenja i svetogrđa, što vrijeđaju neizmjerno Tvoje veličanstvo.

Oprosti mi, božanski Spasitelju, svu nevjeru i nezahvalnost, kojom se ogriješih protiv Tvojega vrhovnoga gospodstva! Spomeni se, da je Tvoje, klanjanja vrijedno Srce, noseći breme mojih grijeha za umrloga života Svoga pod njim bilo sve do smrti prežalosno! O ne daj, da Tvoje boli i Tvoja krv budu meni beskorisni. Uništi u meni moje grešno srce, pa mi podaj srce po Tvojem Srcu: srce skrušeno i ponizno, srce čisto i bez ljage, srce, koje će biti odsele žrtva posvećena Tvojoj slavi, a uništena u plamenu Tvoje ljubavi.

Ubuduće ću nastojati da svojom čednošću u crkvi, pohađajući marljivo Tebe u presv. sakramentu, bogoljubnošću i gorljivošću u sv. pričesti nadoknadim za sve uvrede, koje sam Ti dosad nanijela; kao i za sve nepristojnosti i za sva svetogrđa, što su širom svijeta protiv Tebe počinjena. A da ovi moji pokloni budu Tebi miliji, ja ih združujem s poklonima svetih anđela, koji Ti se klanjaju na našim oltarima. Udostoj se uslišati moje želje i primiti poklone srca, koje se vraća k Tebi, svojemu Bogu; i to zato, da samo Tebe ljubi i da u svemu i vazda radi samo iz čiste ljubavi k Tebi, na Tvoju slavu.

Presveto Srce Isusovo! Daj, da Te spoznaju, ljube i Tebi se klanjaju svi stvorovi na cijelom svijetu sada i na sve vijeke vijekova. Amen.

Zlatna krunica na čast presvetoga Srca Isusova.

Moli se običnom krunicom bl. Gospe.

U ime Oca i Sina i t. d.

Mjesto Vjerovanja:

Slatko Srce mog Isusa, daj, da Te ljubim sve to više.

Mjesto Slava Ocu:

Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje.

Mjesto Očenaša:

Vječni Oče! Prikazujem Ti predragocjenu krv Isusa Krista kao zadovoljštinu za svoje grijehe i za potrebe sv. Crkve.

Mjesto Zdravo Marijo:

Isuse blaga i ponizna Srca, učini Srce moje po Srcu Svome.

Na koncu:

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

Do nebesa nek se ori
Naših grudi gromki glas;
Neka jeknu rajski dvori,
Nek nas čuje Isus Spas.

Isukrste, Srcu Tvom
S nama naš se kune dom:
Dušom, t'jelom v'jek sam Tvoj,
Za krst časni bijuć boj!

Čujte puci širom sv'jeta,
Oci naši čujte sad!
Čujte, sluge pakla kleta,
Kako Hrvat kliče mlad:
Isukrste, Srcu Tvom itd.

St'jeg Hrvata Srce Krista;
Tu nam rudi sreća, spas;
Tu sloboda zlatna blista;
Tu se ori slavski glas:
Isukrste, Srcu Tvom itd.

Pređi naši kano lavi
Za krst časni biše boj,
Tko je sinak ovoj slavi,
Kristu vjeran v'jekom poj:
Isukrste, Srcu Tvom itd.

Kralju slave silni, blagi:
Blagoslovi zavjet taj!
Blagoslovi rod nam dragi,
U svom srcu stan mu daj!
Isukrste, Srcu Tvom itd.

NEDJELJE PO DUHOVIMA.

II. Molimo Te, Gospode, da u nama, koji smo blagovali časne darove s čestim primanjem otajstva, poraste i plod našega spasenja. Po G. n. I. K....

III. Molimo Te, Gospode, da nas Tvoje svetinje, koje smo primili, ožive i očistivši nas, da nas priprave za vječno smilovanje. Po G. n. I. K....

IV. Molimo Te, Gospode, neka nas tajne, koje smo, blagovali, očiste i svojom krepošću zakriljuju. Po G. n. I. K...

V. Očisti, molimo Te, Gospode, od tajnih grijeha one, koje si nahranio nebeskim darom i oslobodi ih od neprijateljskih zasjeda. Po G. n. I. K....

VI. Nahranjeni, Gospode, Tvojim darovima, molimo Te, da nas očistiš njiho-

vim djelovanjem i zaštitiš njihovom pomoću. Po G. n. I. K....

VII. Molimo Te, Gospode, da nas Tvoje spasonosno djelovanje oslobodi od naših zlih sklonosti i dovede k onomu što je pravo. Po G. n. I. K....

VIII. Molimo Te, Gospode, da nam ovo nebesko otajstvo obnovi dušu i tijelo i da očutimo učinak onoga, što poštujemo i izvršujemo. Po G. n. I. K....

IX. Molimo Te, Gospode, da nas pričešćenje Tvoje tajne očisti i ujedini s Tobom. Po G. n. I. K....

X. Molimo Te, Gospode, Bože naš, koji nas ne prestaješ obnavljati božanstvenim tajnama, da nas u svojoj dobroti ne ostaviš bez Tvoje pomoći. Po G. n. I. K....

XI. Molimo Te, Gospode, da u primanju Tvoje tajne nađemo pomoć duši i tijelu, pa spaseni u jednom i drugom uživamo puninu nebeskoga spasenja. Po G. n. I. K....

XII. Molimo Te, Gospode, da nas sveto pričešćenje ovoga otajstva oživi, i da nam poda Tvoje oproštenje i Tvoje okrilje. Po G. n. I. K....

XIII. Molimo Te, Gospode, da u nama, koji smo primili nebeske tajne, sve više

umnažaš milost vječnog otkupljenja. Po G. n. I. K....

XIV. Molimo Te, Gospode, Bože naš, da nas Tvoje tajne vazda čine sve čišćima i jačima i tako nas privedu k vječnom spasenju. Po G. n. I. K....

XV. Molimo Te, Gospode, neka djelovanje nebeskoga dara obuzme našu dušu i tijelo, da ne slijedimo naših strasti, nego da sva naša djela pretječe učinak ovoga otajstva. Po G. n. I. K....

XVI. Molimo Te, Gospode, očisti dobrostivo naše duše i tako ih obnovi ovim nebeskim tajnama, da nam budu i duši i tijelu i sadašnja i vječna pomoć. Po G. n. I. K....

XVII. Molimo Te, Svemogući Bože, da nas Tvoje svete tajne iscijele od naših mana i pribave nam vječnu pomoć. Po G. n. I. K....

XVIII. Okrijepljeni Tvojim svetim darom prinosimo Ti, Gospode, svoje hvale i molimo Tvoju milost, da nas učiniš dostojnima njegova dioništva. Po G. n.

XIX. Molimo Te, Gospode, da nas Tvoje milostive tajne izliječe i oslobode od naših mana i da nas sve više približe Tvojoj svetoj volji. Po G. n. I. K....

XX. Molimo Te, Gospode, učini nas vazda poslušnima Tvojim zapovijedima.

da postanemo dostojni Tvojih darova. Po G. n. I. K....

XXI. Molimo Te, Gospode, da mi, koji smo primili hranu besmrtnosti, čistom dušom zadržimo, što smo ustima primili. Po G. n. I. K....

XXII. Primili smo, Gospode, darove svetoga otajstva, pa Te smjerno molimo, da ova žrtva, koju si nam zapovijedio, da je prinosimo na Tvoj spomen, bude pomoć našoj slabosti, koji živiš i kraljuješ...

XXIII. Molimo Te, Svemogući Bože, ne dopusti, da mi, koji se po Tvojoj darežljivosti radujemo u božanskom pričešćenju, podlegnemo pogiblima i napastima. Po G. n. I. K....

XXIV.* Dopusti nam, molimo Te, Gospode, da se krepošću ovih svetinja, koje smo primili, iscijeli sve što god je grešno u našoj duši. Po G. n. I. K....

* Posljednja je nedjelja po Duhovima ona, koja je neposredno prije prve nedjelje u Došašću, a ova je uvijek ona, koja je najbliža blagdanu sv. Andrije apostola (30. XI.). God. 1926. ima 26 nedjelja po Duhovima; 1927. — 24; 1928. — 26; 1929. — 27, 1930. — 24; 1931. — 26; 1932. — 27. Molitva se određena na XXIV. nedjelju, moli uvijek na posljednju nedjelju po Duhovima. A ima li ih više od 24. tada se mole molitve nedjeljâ poslije Bogojavljenja. (III. — IV. — V. — VI.), koje su bile te godine izostavljene.

SVETAČKI BLAGDANI.

SIJEČANJ.

1. Novo ljeto.

Popričesna. Molimo Te, Gospode, neka nas ovo pričešćenje očisti od zloće i po zagovoru bl. Djevice i Bogorodice Marije učini dionicima nebeske pomoći. Po G. n. I. K....

21. Sv. Agneza, djevica i mučenica.

Okrijepljeni nebeskom hranom, smjerno Te molimo, Gospode Bože naš, da se molitvama sv. Agneze djevice i mučenice Tvoje, utvrdimo na putu kršćanskog života, za koje smo spomen prinijeli ovu žrtvu. Po G. n. I. K....

VELJAČA.

2. Svijećnica.

Molimo Te, Gospode, da nam ove presvete tajne, koje si nam dao za utvrđenje našega obnovljenja, budu po zagovoru blažene Marije vazda Djevice i sadašnja i buduća pomoć. Po G. n. I. K....

OŽUJAK.

Mjesec posvećen sv. Josipu, zaštitniku sv. Obitelji i katoličke Crkve.

7. Sv. Toma Akvinski.

Neka Te, Gospode, sveti Toma veliki učitelj svete Crkve zajedno s nama moli,

da nam Tvoje žrtve dadu spasenje. Po G. n. I. K.

19. Sv. Josip.

P o p r i č e s n a. Bliz nam budi, molimo Te, milosrdni Bože, i umilostivljen zagovorom svetoga Josipa čuvaj u nama svoje darove. Po G. n. I. K.

Litanije o svetom Josipu.

Gospodine smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!

Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
} Smiluj nam se!

Sveta Marijo,
Sveti Josipe,
Slavni porode Davidov,
Svjetlosti patriarha,
Zaručniče Bogorodice,
Prečisti čuvaru Djevice,
Hranitelju Sina Božjega,
Brižni branitelju Krista,
Glavaru slavne Obitelji,
Josipe prepravedni,
Josipe prečisti,
} Smiluj nam se!

Josipe premudri,
Josipe prejaki,
Josipe prepokorni,
Josipe prevjerni,
Ogledalo strpljivosti,
Ljubitelju siromaštva,
Uzore radnika,
Uresu domaćeg života,
Čuvaru djevica,
Potporo obitelji,
Utjeho bijednih,
Ufanje bolesnih,
Zaštitniče umirućih,
Strahu zlih duhova,
Pokrovitelju svete Crkve,
} Moli za nas!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — smiluj nam se!

V. Postavi ga gospodarom doma svojega.

R. I poglavicom svega imanja svojega.

P o m o l i m o s e.

Bože, koji si neiskazanom providnosti blaženoga Josipa dostojao se izabrati za zaručnika presvetoj Majci Svojoj: daj, molimo, da koga kao pokrovitelja časti-

mo na zemlji, zagovornika zavrijedimo imati na nebu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

(300 dana oprosta, koji se može namijeniti i dušama u čistilištu. Pijo X. 18. ožujka 1909.).

Molitva sv. Josipu za sv. čistoću.

Čuvaru djevica i oče, sv. Josipe! Tvojoj je vjernoj skrbi bila povjerena sama nevinost, Isus Krist, i Djevica djevica, Marija: po dvostrukom tom predragom zalogu vruće Te molim, da mi isprosiš, te sačuvam srce čisto od svake nečistoće i da služim Isusu i Mariji čistim srcem.

Molitva sv. Josipu za srećnu smrt.

O slavni sveti Josipe! Molim Te, ponizno radi one neiskazane sreće, koju si imao na zemlji, kada su kod Tvoje smrti bili prisutni Isus i Marija, i u smrtnoj Te borbi pomagali, jačali i tješili: isprosi i meni tu milost, da na smrtnom času junački odbijem bijesne navale nečistoga duha i da blaženo umrem. Uzvišeni branitelju umirućih, budi mi u pomoći u tom strašnom času! Isprosi mi milost, da u Tvojem naručju uzmognem izustiti slatke i utješljive riječi: Isuse, Marijo i Josipe, u vaše ruke predajem svoje srce i dušu. Amen.

25. Blagovijest.

Milost svoju, molimo Te, Gospode, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu naviještenju spoznali utjelovljenje Krista Sina Tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

TRAVANJ.

25. Sv. Marko Evanđelista.

Molimo Te, Gospode, da nam Tvoja sveta otajstva podadu neprekidnu obranu i da nas po zagovoru Tvojeg svetog evanđeliste Marka vazda štite od svih protivnosti. Po G. n. I. K.

SVIBANJ.

Mjesec posvećen Majci Božjoj.

Litanije lauretanske i molitve kod večernje.

Gospodine, smiluj se!	Kyrie, eleison,
Kriste, smiluj se!	Christe, eleison,
Gospodine, smiluj se!	Kyrie, eleison,
Kriste, čuj nas!	Christe, audi nos,
Kriste, usliši nas!	Christe, exaudi nos,
Oče, nebeski Bože, smiluj nam se!	Pater de coelis Deus, miserere nobis,

Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se!	Fili Redemptor mundi Deus, miserere nobis.
Duše Sveti, Bože, smiluj nam se!	Spiritus Sancte Deus, miserere nobis,
Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se!	Sancta Trinitas, unus Deus, miserere nobis.
Sveta Marijo,[1]	Sancta Maria,[1]
Sveta Bogorodice,	Sancta Dei Genitrix,
Sveta Djevo djevica,	Sancta Virgo Virginum,
Majko Kristova,	Mater Christi,
Majko božanske milosti,	Mater divinae gratiae
Majko prebistra,	Mater purissima,
Majko prečista,	Mater castissima,
Majko neoskvrnjena,	Mater inviolata,
Majko nepovrijeđena,	Mater intemerata,
Majko ljubezna,	Mater amabilis,
Majko divna,	Mater admirabilis,
Majko dobroga savjeta,	Mater boni consilii,
Majko Stvoriteljeva,	Mater Creatoris,
Majko Spasiteljeva,	Mater Salvatoris,
Djevice premudra,	Virgo prudentissima,
Djevice časna,	Virgo veneranda,
Djevice hvale dostojna,	Virgo praedicanda,
Djevice moguća,	Virgo potens,
Djevice milostiva,	Virgo clemens,
Djevice vjerna,	Virgo fidelis,

[1] Moli za nas. | [1] Ora pro nobis.

Ogledalo pravde,[1]	Speculum justitiae,
Prijestolje mudrosti,	Sedes sapientiae,
Uzroče naše radosti,	Causa nostrae laetitiae,
Posudo duhovna,	Vas spirituale,
Posudo poštovana,	Vas honorabile,
Posudo uzorna pobožnosti	Vas insigne devotionis,
Ružo otajstvena,	Rosa mystica,
Tornju Davidov,	Turris Davidica,
Tornju bjelokosni,	Turris eburnea,
Kućo zlatna,	Domus aurea,
Škrinjo zavjetna,	Foederis arca,
Vrata nebeska,	Ianua coeli,
Zvijezdo jutarnja,	Stella matutina,
Zdravlje bolesnih,	Salus infirmorum,
Utočišće griješnika,	Refugium peccatorum
Utješiteljice žalosnih,	Consolatrix afflictorum,
Pomoćnice kršćana,	Auxilium Christianorum,
Kraljice anđela,	Regina Angelorum,
Kraljice patrijarha,	Regina Patriarcharum,
Kraljice proroka,	Regina Prophetarum,
Kraljice apostola,	Regina Apostolorum,
Kraljice mučenika,	
Kraljice ispovjednika,	Regina Confessorum
Kraljice djevica,	Regina Virginum,
Kraljice svih Svetih,	Regina Sanctorum omnium,

[1] Moli za nas. | [1] Ora pro nobis.

Kraljice bez grijeha istočnoga začeta,[1]
Kraljice svete krunice,
Kraljice mira,
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta — smiluj nam se!
Oče naš... Zdravo Marijo...

Pod Tvoju se obranu utječemo, sveta Bogorodice; naših prošnja ne prezri u potrebama našim, nego od sviju pogibli oslobodi nas vazda. Djevice slavna i blagoslovena, Gospođo naša, Posrednice naša, Odvjetnice naša! Sa svojim nas Sinom pomiri, svojemu nas Sinu preporuči, svojemu nas Sinu izruči.

Regina sine labe originali concepta,[1]
Regina sacratissimi Rosarii,
Regina pacis,
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — parce nobis, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — exaudi nos, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — miserere nobis.

Pater noster... Ave Maria...

Sub tuum praesidium confugimus, sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed a periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa et benedicta, Domina nostra, Mediatrix nostra, Advocata nostra. Tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos repraesenta.

1 Moli za nas.

1 Ora pro nobis.

Sveć.: Moli za nas, sveta Bogorodice!

Puk: Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Milost svoju, molimo Te, Gospode, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista Sina Tvoga, po muci njegovoj i križu na slavu uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našemu Amen.

Sveć.: Moli za nas, sveti Josipe!

Puk: Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Molimo Te, Gospodine, da nam budu na pomoć zasluge zaručnika presvete majke Tvoje, da zadobi-

V. Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix.

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Gratiam tuam, quaesumus, Domine, mentibus nostris infunde; ut, qui Angelo nuntiante Christi filii tui incarnationem cognovimus, per passionem ejus et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

V. Ora pro nobis, beatissime Joseph.

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Sanctissimae Genitricis tuae Sponsi, quaesumus, Domine, meritis adiuvemur; ut, quod possibilitas

jemo njegovim zagovorom, što svojom slabošću postići ne možemo. Koji živiš i kraljuješ na sve vijeke vijekova. Amen.

nostra non obtinet, ejus nobis intercessione donetur. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Zdravo kraljice.

Zdravo kraljice, majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše! zdravo! K Tebi vapijemo prognani sinovi Evini, k Tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, odvjetnice naša, one Svoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagosloveni plod utrobe Svoje. O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Svećenik: Moli za nas, sveta Bogorodice!

Puk: Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože, koji si sudjelovanjem Duha Svetoga pripravio tijelo i dušu slavne Djevice majke Marije, da bude dostojno prebivalište Sinu Tvojemu: daj, da nas ona, koje se s radošću spominjemo, milostivim zagovorom izba-

vi od sadašnjih zala i od vječne smrti. Po istom Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva za papu.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se sluzi Svojemu, papi našemu I., i upravi ga po svojoj milostivosti na put spasenja vječnoga, da s pomoću Tvojom ono, što je Tebi ugodno, želi i svom krepošću izvrši. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva za biskupa.

Bože, čija dobrota i ljubav nad pukom Tvojim bdi i vlada, nadahni duhom mudrosti slugu Svoga (nad-) biskupa našega I., čijoj si nas duhovnoj brizi izručio, da se duhovnim napretkom ovaca umnoži vječna radost pastira. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

Molitva za svekoliko kršćanstvo.

Svemogući, vječni Bože, Gospodine Oče nebeski, pogledaj očima neizmjernoga milosrđa Svoga na nevolje i potrebe naše. Smiluj se svim pravovjernicima, za koje se Tvoj jedinorođeni Sin, Gospodin i Otkupitelj naš, Isus Krist, dragovoljno predao u ruke grešnicima i prolio

Svoju dragocjenu krv na križu. Po ovom Gospodinu našem Isusu Kristu odvrati od nas, premilostivi Oče, zasužene kazni, sadašnje i buduće neprilike, pogibeljne bune, rat, skupoću, bolesti, tužna i nevoljna vremena. Prosvijetli također i okrijepi u svakom dobru duhovne i svjetovne poglavare, da revno izvršuju sve, što može unaprijediti Tvoju slavu, naše spasenje, općeniti mir i blagostanje svih kršćana. Bože mira, sjedini nas u vjeri, iskorijeni svako krivovjerstvo i raskolništvo. Obrati nam srca na pravu pokoru i popravu života. Užezi u nama oganj ljubavi Svoje! Daj nam postojano ići za pravednošću, da Ti budemo kano pokorna djeca u životu i na umoru mili i dragi. Molimo također, kako hoćeš, o Bože, da molimo, za prijatelje i neprijatellje svoje, za zdrave i bolesne, za sve žalosne i nevoljne kršćane, za žive i mrtve. Tebi, Gospode, preporučujemo sav svoj posao i pokoj, sve svoje trude i pute, svoj život i smrt. Dopusti nam, da ovdje uživamo Tvoju milost, a ondje sa svim izabranima u vječnom veselju i blaženstvu Tebe hvalimo i slavimo. To nam podijeli, Oče nebeski, po Kristu Gospodu našem. Amen.

Pobožnost pred presvetim oltarskim sakramentom. (Blagoslov.)

O tolika tajna to je,

Ponizno je poštujmo:
Stari zavjet prestao je,
Novo Janje blagujmo:
Što od oka sakrito je
Tvrdom vjerom vjerujmo.

Bogu Ocu, Bogu Sinu
Čast i dika od svih nas,
Boga Duha veličinu
Uzdižimo u sav glas:
Veličanstvu trojedinu
Neka svijet se klanja vas. Amen.

Svećenik: Kruh s neba dao si njima, (Aleluja.)

Puk: Koji svaku slast u sebi ima. (Aleluja.)

Pomolimo se.

Bože, koji si nam pod Sakramentom čudesnim uspomenu muke svoje ostavio: daj nam, molimo, tako

Tantum ergo sacramentum
Veneremur cernui;
Et antiquum documentum
Novo cedat ritui;
Praestet fides supplementum,
Sensuum defectui.

Genitóri Genitóque
Laus et iubilatio:
Salus, honor, virtus quoque
Sit et benedictio:
Procedenti ab utroque
Compar sit laudátio. Amen.

V. Panem de coelo praestitisti eis (T. P. Alleluia).

R. Omne delectamentum in se habentem (T. P. Alleluia).

Oremus.

Deus, qui nobis sub sacramento mirábili passionis tuae memoriam reliquisti: tribue, quaesumus; ita nos

štovati sveta otajstva Tijela i Krvi Tvoje; da plod otkupljenja Tvojega vazda u sebi osjećamo: Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova.
Puk: Amen.

corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerári, ut redemptionis tuae fructum in nobis júgiter sentiámus. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Različite molitve Majci Božjoj.

Spomeni se, o predobrostiva Djevice Marijo, kako se nije nikad čulo, da si ikoga zapustila, koji se k Tebi u zaštitu utekao, Tvoju pomoć zatražio i Tvoj zagovor zaprosio. Ovim pouzdanjem obodrena utječem se i ja k Tebi, Djevice djevica, k Tebi, Majko, dolazim, pred Tobom eto stojim ja grešnica i uzdišem. Nemoj, Majko Riječi Božje, prezreti mojih riječi, nego ih milostivo poslušaj i usliši. Amen.

(300 dana oprosta svaki put. Potpun oprost — uz običajne uvjete — jedamput u mjesecu, ako se ta molitva svaki dan moli).

Presveta, bez grijeha začeta Djevice, Majko moja Marijo! Ja se, nevoljna i bijedna, danas utječem k Tebi, Majci moga Gospodina i utočištu grešnika. Tebi se, o velika Kraljice, klanjam i zahvaljujem Ti za sve milosti, koje si mi dosad udijelila, osobito za to, što si me oslobodila od pakla, koji sam toliko puta zaslužila. Ljubim Te, predraga Gospo, i od ljubavi, koju k Tebi nosim, obećajem, da ću Ti uvijek služiti, i da ću sve, što mogu, učiniti, neka Te i drugi ljube.

U Te stavljam sve svoje ufanje, u Tvoje ruke polažem sve svoje spasenje, uzmi me za slugu Svojega, uzmi me pod okrilje Svoga milosrđa. A jer toliko možeš kod Boga, oslobodi me od sviju napasti ili mi isprosi snagu, da ih uvijek do smrti nadvladam. U Tebe molim pravu ljubav k Isusu Kristu. Od Tebe se nadam, da ću dobro umrijeti. Majko moja! Za ljubav, koju gojiš k Bogu, molim Te, budi mi u pomoći uvijek, osobito u posljednji čas mojega života. Ne ostavi me sve dotle dok ne vidiš da sama spasena u nebu, gdje ću Tebe blagosiljati i pjevati Tvoje milosrđe na sve vijeke vijekova. Tako se nadam, tako budi.

Sv. Alf. M. L.

Pjesma posvetnica Kraljici Hrvata.

Zdravo Djevo, svih milosti puna,
Vječnog sunca ogrnu Te sjaj;
Oko čela zvjezdana Ti kruna,
Ispod nogu stenje pakla zmaj!

Pripjev: Rajska Djevo, Kraljice Hrvata,
Naša Majko, naša zoro zlata,
Odanih Ti srca primi dar,
Primi čiste ljubavi nam žar!

Blažena si, jerbo sva si čista,
Zmijin dah ne okuži Ti grud!
Zv'jezda sreće i nama da blista,
Noći gr'jeha mrak rasprši hud!
Rajska Djevo itd.

30. SV. IVANA d' ARC
(Djevica Orleanska).

Ulaz. Ex. 15. 1. 2. Pjevajmo Gospodu, jer je slavan u svojoj veličini. U Gospodu je moja snaga i moja slava i moj spas. Ps. 97. 1. Pjevajmo Gospodu pjesmu novu, jer je učinio divne stvari. Slava Ocu, Pjevajmo.

Gospode, pomiluj . . . str. 433.

Molitva. Bože, koji si čudesno potaknuo svetu Ivanu da bude na braniku vjere i domovine, podaj, molimo Te, po njezinu zagovoru, da Tvoja Crkva svlada sve zasjede i uživa vječni mir. Po G. n. I. K.

Čitanje knjige Mudrosti. 8. 9—15. Odlučih da živim u mudrosti znajući, da

će me obdariti dobrima i da će ona biti riječ mojih misli i mojih boli. Poradi mudrosti bit ću slavna pred velikim mnoštvom i u mojoj će me mladosti častiti stariji. Na sudu ću biti mudra i divit će mi se mogućnici i knezovi će me gledati kao u čudu: trpjet će me, budem li šutjela, obazirat će se na mene, kad progovorim, a za mog će govora zatvarati svoja usta rukama. Po mudrosti ću zadobiti neumrlost i vječnu ću uspomenu ostaviti onima, koji budu živjeli iza mene. Ravnat ću narodima i pukovi će biti moji podanici. Strašni će me se kraljevi bojati, kad me čuju. Medju mnogima bit ću odabrana i u boju hrabra.

Na stepenicama. Sud. 5. 8-11. Gospod je odabrao nov način boja i sam je skršio neprijateljevu moć. Razasuta su kola i raspršena neprijateljska vojska i zato pjevajmo pravednomu Bogu slaveći ga, što je dao hrabrost Izraelu. Aleluja, Aleluja. Jud. 13. 17-18. Hvalite Gospoda Boga našega, jer nije zapustio onih, koji se uzdaju u njega, jer je po meni, svojoj službenici, izvršio svoje milosrđe, kako je obećao Izraelu. Aleluja.

U uskrsno doba izostavlja se pjesma na stepenicama i moli se mjesto nje:

Aleluja, Aleluja. Jud. 15. 11. Tvoja su djela smiona i Tvoje je srce hrabro. Božja Te ruka ojačala i zato si blagoslovena u vijekove. Aleluja. Jud. 8. 29. Moli dakle za nas, jer si sveta i bogobojazna žena. Aleluja.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. Evanđelje** po Mateju. 16. 24—27. U ono vrijeme reče Isus svojim učenicima: Ako tko hoće za mnom da ide, neka se odreče samoga sebe, neka uzme križ svoj i neka ide za mnom. Jer tko hoće život svoj da sačuva, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga! Jer što koristi čovjeku, aki cijeli svijet dobije, a duši svojoj naudi? Ili kakvu će zamjenu dati čovjek za dušu svoju? Jer će doći Sin čovječji u slavi Oca svoga s anđelima svojim, i tada će naplatiti svakome po djelima njegovim.

Prikazanje. Jud. 15. 10. Blagoslovišе je svi jednoglasno govoreći: Ti si slava Jerusolima, Ti si radost Izraela, Ti si čast našega naroda!

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Molimo Te, Gospode, da nam ova spasonosna žrtva udijeli onu jakost u teškoćama, koje nam je blažena Ivana

dala tako sjajan primjer u tolikim i tako raznolikim nevoljama, te nije oklijevala podnositi i ratne pogibli da odbije neprijatelje. Po G. n. I. K.

Predslovlje.

(u uskrsno vrijeme, kao na Uskrs, str. 545. tek se namjesto: na današnji dan, moli: u ovo doba; poslije Spasova moli se):

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da Ti uvijek i svagdje zahvaljujemo, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, po Kristu, Gospodu našem, po kome veličanstvo Tvoje hvale anđeli, klanjaju Ti se gospodstva i dršču nebeske moći; Nebesa Te i nebeske sile i blaženi Serafini zajedničkim klicanjem slave. Molimo Te, da i nama dopustiš, da Te zajedno s njima slavimo u poniznom priznavanju govoreći: Svet, Svet, Svet str. 42.

Pričesna. Ps. 22. 4. Ne bojim se, premda se krećem usred smrtnih sjena, jer Ti si sa mnom, Gospode Isuse.

Popričesna. Podaj, molimo Te, svemogući Bože, koji si nas nahranio nebeskim kruhom, što je svetu djevicu Ivanu vodio do pobjede, da nam ova spasonosna okrepa poda pobjedu nad našim neprijateljima. Po G. n . I. K.

Završetak sv. mise, str. 455.

Po Tvom svetom i nedužnom životu,
Po Tvom postu i molitvi,
Po Tvojoj nebeskoj slavi,
Po zagovoru i zaslugama Tvojim,
U našoj slabići,
U pogiblima za čistoću,
U vrijeme napasti,
U bolesti i suprotivštinama,
U smrtnoj borbi,
} Pomozi nam sv. Alozije!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, — smiluj nam se!

Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!

V. Moli za nas sv. Alojzije!
R. Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

P o m o l i m o s e.

Nebeskih darova djelitelju Bože, koji si u anđeoskom mladiću Alojziju divnu nevinost života združio s jednakom pokorom; daj nam po njegovim zaslugama i molitvama, da slijedimo njega pokornika, kad ne pođosmo za njim nevinim. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva na čast sv. Alojziju.

Sveti Alojzije, anđeoski mladiću! Tebe je Kristov namjesnik na zemlji postavio osobitim zaštitnikom mladeži, koja uči, jer si ne mareći za zemaljsku kneževsku čast proslavio Crkvu nevinošću srca, svetošću života i sjajem čudesa. Odabirem Te danas svojim pomoćnikom u ć u d o r e d n o s t i i n a u k u. Odlučujem tvrdo, da ću nastojati, kako bi nasljedujući tvoje kreposti i slušajući tvoje savjete napredovala u znanju i pobožnosti. Zato Te evo zaklinjem onom nježnom ljubavi, kojom si gorio spram raspetoga Isusa i Njegove djevičanske Majke, da me primiš za svoju službenicu i štićenicu. Daj, da napredujem u znanju i kreposti! Sačuvaj mi čistoću duše i tijela! Otkloni od mene nečiste napasti! Obrani me od svih pogibli svijeta! Ulij mi u dušu djetinje pouzdanje spram blažene Djevice Marije, majke dobroga savjeta. Ravnaj me u izboru moga staleža, pak mi isprosi pomoć Božje milosti protiv svakoga smrtnoga grijeha. Pa kako si nekoć Ti živio

u anđeoskoj čistoći, tako daj, da i ja uzmognem pod tvojom zaštitom čisto i sveto živjeti na zemlji, dok ne zaslužim biti primljena u nebo među zborove anđeoske. Amen.

Molitvica sv. Alojziju za sv. čistoću.

Sveti, anđeoskom čistoćom urešeni Alojzije! Evo, ja najnevrednija tvoja štovateljica preporučam ti osobitim načinom čistoću svoje duše i svoga tijela. Tvojom te anđeoskom čistoćom zaklinjem, da me preporučiš Isusu Kristu, neokaljanomu Jaganjcu, i Njegovoj presvetoj Majci, Djevici svih djevica. Ne dopusti, da ikada upanem u ikoji nečisti grijeh; a kad opaziš, da sam u napasti ili grešnoj pogibli, odvrati od mene sve nečiste misli i požude! Obnovi tada opet u meni misao na vječnost i na raspetoga Isusa! Utisni mi duboko u srce čuvstvo svetoga straha Božjega! Užezi u meni oganj Božje ljubavi, da slijedeći Tebe na zemlji zaslužim s Tobom uživati Boga na nebesima. Amen.

Molitva sv. Alojziju

za srećan izbor staleža.

Anđeoski mladiću, nevini sv. Alojzije! Ti si se puno i krvavo mučio za svoje

sveto zvanje. Evo me do Tvojih nogu, gdje te molim iz dna srca; isprosi mi od Boga milost, da me rasvijetli u ovom tako znamenitom poslu, kako bih sebi odabrala stalež po volji Božjoj,. Pomozi mi u tom odlučnom času, o kojemu visi moja sreća vremenita i vječita. Moli Boga za me, da mi pokaže put, kojim treba da hodam po presvetoj volji Njegovoj, i tako da postignem cilj, za koji sam stvorena — vječno blaženstvo. Amen.

SVRŠETAK ŠKOLSKE GODINE.

Tebe Boga hvalimo: * tebe Gospoda ispovijedamo.

Tebe vječnoga Oca * sva zemlja štuje.

Tebi svi Anđeli, * Tebi Nebesa, i svekolike Vlasti:

Tebi Kerubini i Serafini * neprestanim glasom vapiju:

Svet, * Svet, * Svet * Gospod Bog Sabaot.

Puna su nebesa i zemlja * veličanstva slave Tvoje.

Tebe slavni * Apostola zbor,

Tebe Proroka * hvaljeni broj,

Tebe Mučenika svijetla * hvali vojska,

Tebe po svem svijetu * sveta ispovijeda Crkva.

Oca * neizmjernog veličanstva;

Časnoga Tvojega istinitog, * i jedinog Sina;

Svetoga jošte * Utješitelja Duha.

Ti Kralju slave, * Kriste.

Ti si Očev * vjekovječni Sin.

Ti, da oslobodiš čovjeka, * nijesi se strašio Djevičine utrobe.

Ti, svladavši smrti žalac, * otvorio si vjernima kraljevstva nebeska.

Ti ob desnu Boga sjediš, * u slavi Oca.

Sudac, vjerujemo, * da ćeš doći.

Tebe dakle molimo, svoje sluge pomozi, * koje si dragocjenom krvlju otkupio.

U vječnoj slavi daj, * da se Svetima tvojim pribrojimo.

Spasi puk svoj, Gospode, * i blagoslovi baštinu svoju.

I vladaj njima, * i uzdigni ih do u vijeke.

I svakim danom * blagosivamo Tebe;

I hvalimo ime Tvoje u vijeke, * i u vijeke vijekova.

Dostoj se, Gospode, dan ovaj * bez grijeha nas očuvati.

Smiluj se nama, Gospode, * smiluj se nama.

Neka bude milosrđe Tvoje, Gospode, svrhu nas, * kako smo se ufali u Tebe.

U Tebe sam se, Gospode, ufao, * ne ću se smesti u vijeke.

S v e ć. Blagosivajmo Oca, i Sina, sa Svetim Duhom.

P u k. Hvalimo, i uzvisujmo ga u vijeke.

S v e ć. Blagosloven si, Gospode, na svodu nebeskom.

P u k. I hvaljen i slavan, i uzvišen u vijeke.

S v e ć. Gospode, usliši molitvu moju.

P u k. I vapaj moj k Tebi neka dođe

S v e ć. Gospod s vama.

P u k. I s duhom tvojim.

P o m o l i m o s e.

Svemogući vječni Bože, koji si slugama svojim u ispovijedanju prave vjere dao da spoznaju slavu vječnoga Trojstva, i u moćstvu veličanstva da se klanjaju jedinstvu: molimo; da čvrstoćom iste vjere vazda se od svih protivština obranimo.

Bože, čijemu milosrđu nema broja, i čije dobrote beskrajno je blago: premilostivomu Veličanstvu Tvomu na udijeljenim darovima zahvaljujemo, Tvoju vazda blagostivost moleći; da, koji moliteljima prošeno dopuštaš, njih ne

ostavljajući, na darove došaste pripraviš. Po Kristu Gospodu našem.

P u. Amen.

29. Sv. Petar i Pavao.

Molimo Te, Gospode, da nas, koje si nahranio nebeskom hranom, zagovorom Tvojih svetih apostola Petra i Pavla čuvaš od svake protivnosti. Po G. n. I. K. . . .

SRPANJ.

5. Sv. Ćiril i Metod.

P o p r i č e s n a. Molimo Te, Svemogući Bože, koji se dostojiš davati nam nebeske darove, da po zagovoru Tvojih svetih Ćirila i Metodija preziremo zemaljske stvari, a ljubimo nebeske. Po G. n. I. K. . . .

Molitva na čast sv. Ćirilu i Metodiju, slavenskim apostolima, za sjedinjenje raskolnikâ s katoličkom Crkvom.

Bože, koji si nas po svetoj braći Ćirilu i Metodiju k jedinstvu vjere pozvao: sjedini odijeljenu braću našu sa svetom katoličkom Crkvom, da bude kako na nebu tako i na zemlji samo jedno stado i jedan pravovjernih kršćana

pastir. Za to Te molimo po zaslugama Isusovim, po zagovoru prečiste Djevice Marije, svetoga Ćirila i Metodija i svih Svetih Tvojih. Amen.

Oče naš . . . Zdravo Marijo . . .

Sveta braćo Ćirile i Metodije, molite za nas!

Druga molitva za sjedinjenje svih Slavena s katoličkom Crkvom.

Božanski Spasitelju, Isuse Kriste! Žalost je napunila ljubezno Srce Tvoje, kad si na posljednjoj večeri molio, da bi svi jedno bili, kao što ste jedno Ti i Otac Tvoj. Pred očima je Tvojim lebdio tada i onaj nemili razdor, štono je širom slavenskih krajeva braću po vjeri i krvi već odavna razdvojio. Svemožni kralju mira i ljubavi, daj uskori onaj preblaženi čas, da svi jedno srce i jedna duša budemo. Ne daj, da se ljudska slabost dulje opire milosnim namjerama Tvojim! Pošalji Duha Svoga, Duha istine i ljubavi, koji će sve zapreke jedinstva ukloniti, te bude jedan ovčinjak i jedan pastir.

A Ti, velika Bogorodice Marijo, Majko naša premila, koju svi zajedno štujemo i slavimo, ne prestani blagoslovljene ruke Svoje dizati Bogu Tro-

jednome, dok ne vidiš svu Svoju slavensku djecu, gdje se bratski grle u jedino pravoj Crkvi Sina Tvojega.

Sveta braćo, Ćirile i Metodije, uskrisite rastavljenoj braći glasnike mira i sloge. Amen.

KOLOVOZ.

15. Uznesenje Bl. Dj. Marije.

Postavši dionici nebeskoga stola, molimo Te, preblagi Gospode, da nas, koji štujemo Bogorodičino uznesenje, njezin zagovor oslobodi od sviju zala, što nam prijete. Po G. n. I. K. . . .

RUJAN.

Početak školske godine.

Dođi, Duše presveti (str. 551).

Pošalji Duha svojega i stvorit će se.
I obnovit ćeš lice zemlje.

Pomolimo se! Bože, koji si poučio srca vjernika rasvijetljenjem Svetoga Duha, daj da mi u tom Duhu što je pravo razumijemo i njegovu utjehu uvijek uživamo. Po Kristu Gospodu našem. Amen.

8. Rođenje Bl. Dj. Marije.

Primili smo, Gospode, otajstva, koja su Tebi prinesena u ovoj svetkovini,

pa Te molimo, da nam udijele pomoć i za vremeniti i za vječni život. Po G. n. I. K.

30. Sv. Terezija od Maloga Isusa.

Neka u nama, Gospode, nebesko otajstvo zapali onaj oganj Tvoje ljubavi, u kojem se sveta Terezija, Tvoja Djevica, Tebi žrtvovala kao žrtva ljubavi, po G. n. I. K.

LISTOPAD.

Mjesec posvećen krunici Bl. Dj. M.

Sveta krunica.

Moleći krunicu, razmišljat ću o onom otajstvu, koje moleći spominjem; pobudit ću u srcu čuvstva i stvorit ću koju dobru odluku! Zato ću prije svakog otajstva malo sabrati misli i svratiti ih na onaj događaj, koji spominjem. Tako ću u svom srcu raspiriti svetu vatru pobožnosti.

Da pobudim u sebi živa čuvstva vjere, ufanja i ljubavi, dodat ću iza »Vjerovanja« i »Očenaša« na prva tri zrnca na riječ »Isus«:

1. Koji neka nam umnoži vjeru.
2. Koji neka nam utvrdi ufanje.
3. Koji neka nam usavrši ljubav.

I. Radosna otajstva krunice.

(Od Došašća do Čiste srijede).

1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela. (Moli za poniznost.)

2. Koga si, Djevice, idući Elizabeti u pohode nosila. (Ljubav k bližnjemu.)
3. Koga si, Djevice, rodila. (Duh siromaštva.)
4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala. (Poslušnost.)
5. Koga si, Djevice, u hramu našla. (Sjedinjenje s Isusom.)

II. Žalosna otajstva krunice.

(Od čiste srijede do Uskrsa).

1. Koji se za nas krvlju znojio. (Kajanje.)
2. Koji je za nas bičevan bio. (Svladavanje sjetila).
3. Koji je za nas trnjem okrunjen bio. (Svladavanje sebeljublja).
4. Koji je za nas teški križ nosio. (Strpljivost u poslovima.)
5. Koji je za nas propet bio. (Odricanje poradi Isusa).

III. Slavna otajstva krunice.

(O Uskrsa do Došašća).

1. Koji je od mrtvih uskrsnuo. (Pravo obraćenje.)
2. Koji je na nebo uzašao. (Želja za nebom.)
3. Koji je Duha Svetoga poslao. (Sabranost duha i duh molitve.)

4. Koji je Tebe, Djevice, na nebo uzeo. (Milost blažene smrti.)
5. Koji je Tebe, Djevice, na nebu okrunio. (Ustrajnost u štovanju Bl. Dj. Marije.)

Molitva sv. Josipu.

Za listopadsku pobožnost.

K tebi se, o sv. Josipe, utječemo u svojoj nevolji (pošto smo Tvoju presvetu zaručnicu za pomoć zamolili, molimo pouzdano i za Tvoju pomoć.*) Za ljubav, koja Te je sa neoskvrnjenom Djevicom i Bogorodicom vezala; i za očinsku ljubav, kojom si Dijete Isusa grlio, smjerno Te molimo, da baštinu, koju je Isus Krist svojom krvlju otkupio, milostivo pogledaš, te našoj nevolji svojom moći u pomoć pritečeš.

O brižni čuvaru božanske obitelji, brani odabrano potomstvo Isusa Krista. Ne daj, predragi oče, da nas okuže zabluda i pokvarenost. Budi nam s neba milostivo u pomoći, o naš jaki zaštitniče, u borbi sa vlašću tmine. Pa kaošto si nekoć Dijete Isusa iz najveće pogibli života izbacio, tako i sada brani svetu Crkvu Božju od svih zasjeda neprija-

* Te se riječi u zaporci ispuste, kad se ne moli krunica.

teljskih, te nas svakoga pojedinoga trajno uzmi pod svoje okrilje, da uzmognemo po Tvojem izgledu i Tvojom pomoću sveto živjeti, blaženo preminuti i u nebu vječno blaženstvo zadobiti. Amen.

2. Blagdan sv. anđela čuvara.

P o p r i č e s n a. Molimo Te, Gospode, da nas sveti Tvoji anđeli svojom zaštitom uvijek oslobode od neprijateljskih zasjeda i utvrde protiv svih protivnosti, jer smo primili božanstvena otajstva veseleći se njihovu blagdanu. Po G. n. I. K.

Molitva sv. anđelu čuvaru.

Moj najvjerniji prijatelju i marni vođo, koga mi je Bog za zaštitu dao! Kako ću ti biti dosta zahvalna za ljubav, za nebrojena učinjena mi dobročinstva? Ti bdiš za mojega noćnoga počinka, odvraćaš od mene sadašnje pogibli i štitiš me od budućih. Ti me nagovaraš na dobro, ustežeš me od zla, krijepiš me, kad se kolebam, opominješ me poslije pada na pokoru i vodiš me, da se s Bogom izmirim. Oprosti mi, što sam tako lakoumna, te Ti se često ne odazovem, i što te često svojom nepokor-

nošću ožalošćujem. Ne odmakni zato svoje ruke od mene, već me i nadalje vodi i zaštićuj! Ne daj, da mi duša padne u smrtni grijeh! Osobito ću se brižno čuvati od svake nečistoće i ne ću nikad ništa gledati ili govoriti, slušati i činiti, što bi Ti bilo mrsko. Amen.

Blagdan Krista-Kralja.

(Zadnja nedjelja u listopadu.)

Primivši hranu neumrlosti molimo Te, svemogući Bože, da mi, koji ovdje na zemlji vojujemo pod barjakom Krista Kralja, u nebeskim dvorovima uzmognemo neprestano kraljevati s Njime, koji s Tobom živi i kraljuje.

STUDENI.

1. Blagdan svih Svetih.

Popričesna. Podaj, molimo Te, Gospode, da se Tvoji vjerni narodi vazda vesele štujući sve svete Tvoje i da ih štiti njihov neprekidni zagovor. Po G. n. I. K....

Litanije svih Svetih s pripadnima molitvama.

Gospodine, smiluj se,
Kriste, smiluj se,

Gospodine, smiluj se,
Kriste, čuj nas,
Kriste, usliši nas,
} Smiluj nam se!

Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Sveta Marijo,
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Mihovile,
Sveti Gabrijele,
Sveti Rafaele,
} Moli za nas!

Svi sveti anđeli i arhanđeli, molite za nas!
Svi sveti redovi blaženih duhova, molite za nas!
Sveti Ivane Krstitelju, moli za nas!
Sveti Josipe, moli za nas!
Svi sveti patrijarsi i proroci, molite za nas!

Sveti Petre,
Sveti Pavle,
Sveti Andrija,
Sveti Jakove,
Sveti Ivane,
Sveti Toma,
Sveti Jakove,
Sveti Filipe,
} Moli za nas!

Sveti Bartole,
Sveti Mateju,
Sveti Šimune,
Sveti Tadeju,
Sveti Matija,
Sveti Barnaba,
Sveti Luka,
Sveti Marko,
} Moli za nas!

Svi sveti apostoli i evanđelisti, molite za nas!
Svi sveti učenici Gospodnji, molite za nas!
Svi sveti mladenci, molite za nas!

Sveti Stjepane,
Sveti Lovro,
Sveti Vinko,
} Moli za nas!

Sveti Fabijane i Sebastijane
Sveti Ivane i Pavle,
Sveti Kuzma i Damjane,
Sveti Gervazije i Protazije,
} Molite za nas!

Svi sveti mučenici,
Sveti Silvestre,
Sveti Grgure,
Sveti Ambrozije,
Sveti Augustine,
Sveti Jeronime,
Sveti Martine,
Sveti Nikola,
} Moli za nas!

Svi sveti biskupi i ispovjednici, molite za nas!

Svi sveti naučitelji, molite za nas!
Sveti Antune,
Sveti Benedikte,
Sveti Bernarde,
Sveti Dominiče,
Sveti Franjo,
} Moli za nas!
Svi sveti svećenici i leviti, molite za nas!
Svi sveti redovnici i pustinjaci, molite za nas!
Sveta Marijo Magdaleno,
Sveta Agato,
Sveta Lucijo,
Sveta Janjo,
Sveta Cecilijo,
Sveta Katarino,
Sveta Anastazijo,
} Moli za nas!
Sve svete djevice i mučenice, molite za nas!
Svi sveci i svetice Božje, zagovarajte nas!
Milostiv budi — oprosti nam, Gospode!
Milostiv budi — usliši nas, Gospode!
Od svakoga zla,
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe Svoje,
Od nagle i nepripravne smrti,
Od srdžbe i mržnje i svake zle volje,
Od zasjeda vražjih,
} Oslobodi nas, Gospodine!

Od duha bludnosti,
Od groma i zla vremna,
Od biča potresa,
Od kuge, glada i rata,
Od smrti vječne,

Po otajstvu svetoga utjelovljenja Svoga,
Po došašću Svojem,
Po rođenju Svojem,
Po krštenju i svetom postu Svojem,
Po križu i muci Svojoj,
Po smrti i ukopu Svojem,
Po svetom uskrsnuću Svojem,
Po čudesnom uzašašću Svojem,
Po dolasku Duha Svetoga Utješitelja,
U dan sudnji,
} Oslobodi nas, Gospodine!

Mi grešnici,
Da nam oprostiš
Da nam otpustiš,
Da se dostojiš na pravu nas pokoru privesti,
Da se dostojiš Svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržati,
Da se dostojiš poglavicu apostolskoga i sve crkvene redove u svetoj vjeri uzdržati,
Da se dostojiš neprijatelje svete Crkve poniziti,
} Tebe molimo, usliši nas!

Da se dostojiš kraljima i vladarima kršćanskim mir i pravu slogu darovati,
Da se dostojiš svemu puku kršćanskomu mir i jedinstvo udijeliti,
Da se dostojiš sve, koji lutaju k jedinstvu Crkve natrag dozvati i svekolike nevjernike k svijetlu evanđelja privesti,
Da se dostojiš nas same u svetoj službi Svojoj potkrijepiti i uzdržati,
Da duše naše k nebeskim željama uzdigneš,
Da sve dobrotvore naše vječnim dobrima naplatiš,
Da duše naše braće, rođaka i dobrotvora naših od vječnog prokletstva izbaviš,
Da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati,
Da se dostojiš svim vjernim mrtvim pokoj vječni darovati,
Da se dostojiš uslišiti nas,
Sine Božji,

Tebe molimo, usliši nas!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospode!
Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospode!

Jaganjče Božji, koji odnimaš grijehe svijeta, smiluj nam se!

Kriste, čuj nas! Kriste usliši nas!
Gospodine, smiluj se! Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!

Oče naš...

Sveć. I ne uvedi nas u napast,

Puk. Nego izbavi nas oda zla.

Ps. 69. Bože, u pomoć mi priteci; Gospode, pohiti mi pomoći.

Smeli se i zastidjeli, koji traže dušu moju.

Uzmaknuli i zasramili se, koji mi hoće zlo.

Uzmaknuli odmah zasramljeni, koji mi govore: neka, neka.

Radovali se i veselili u Tebi svi, koji traže Tebe, i govorili vazda: »Veličao se Gospod«, koji ljube spasenje Tvoje.

A ja sam siromah i ubog; Bože pomozi mi.

Pomoćnik i izbavitelj moj, Ti si, Gospode, ne kasni.

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.

Kako bijaše na početku, tako i sada, i vazda i u vijeke vijekova. Amen.

Sveć. Spasi sluge svoje,

Puk. Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Budi nam, Gospode, kula jakosti.

Puk. Protiv neprijatelja.

Sveć. Ništa ne napredovao neprijatelj suprot nama.

Puk. I sin bezakonja ne naudio nama.

Sveć. Gospode, ne učini nam po grijesima našim;

Puk. I ne vrati nam po krivicama našim.

Sveć. Molimo za papu našega N.

Puk. Gospodin ga sačuvao i poživio ga i blažena učinio na zemlji i ne dao ga na volju neprijateljima njegovim.

Sveć. Molimo za dobrotvore naše.

Puk. Dostoj se, Gospode, sve, koji nam dobro čine, poradi imena Svojega nagraditi životom vječnim. Amen.

Sveć. Molimo za vjerne mrtve.

Puk. Pokoj vječni daruj im, Gospode, i svjetlost vječna svijetlila im.

Sveć. Počivali u miru.

Puk. Amen.

Sveć. Za braću svoju nenazočnu

Puk. Spasi sluge svoje, Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Pošlji im, Gospodine, pomoć iz svetinje.

Puk. I sa Siona brani ih.

Sveć. Gospodine, usliši molitvu moju.

Puk. I vapaj moj k Tebi neka dođe.

Sveć. Gospodin s vama.

Puk. I s duhom tvojim.

Pomolimo se.

Bože, komu je vlastito smilovati se vazda i oprostiti, primi molbu našu, da nas i sve sluge Tvoje, koje stežu verige grijeha, milosrđe Tvoje dobrote milostivo odriješi.

Usliši, molimo, Gospodine, molbe onih, koji te ponizno mole, i onima, koji ti se ispovijedaju, oprosti grijehe, da nam zajedno oproštenje i mir dobrostivo udijeliš.

Neizrečeno milosrđe Svoje nam, Gospode, milostivo ukaži, da nas zajedno i od grijeha sviju odriješiš, i od kazna, koje za njih zaslužujemo, izbaviš.

Bože, koga grijeh vrijeđa, a pokora ublažuje, pogledaj milostivo ponizne molbe puka Svojega i odvrati bičeve srdžbe Svoje, koje za grijehe svoje zaslužujemo.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se sluge Svojemu, Papi našemu N. i upravi ga po svojoj milosti na put spasenja

vječnoga, da s pomoću Tvojom ono, što je Tebi ugodno, želi i svom krepošću izvrši.

Bože, od koga su svete želje, pravi savjeti i pravedna djela, daj slugama Svojim onaj mir, kojega svijet ne može dati, da i srca naša budu zapovijedima Tvojim poslušna, a sadašnja vremena, bez straha od neprijatelja, po Tvojoj zaštiti mirna.

Užezi ognjem Duha Svetoga srce naše, Gospode, da Tebi čistim tijelom služimo i neokaljanim srcem omilimo.

Bože, stvoritelju i otkupitelju sviju vjernih, dušama službenika i službenica Svojih udijeli otpuštenje sviju grijeha, da proštenje, koje su vazda željele, pobožnim molbama postignu.

Djela naša, molimo Gospode, milošću Svojom preteci i pomoću svojom prati, da se svaka naša molitva i radnja s Tobom vazda počinje i početa, da se s Tobom dovršuje.

Svemogući, vječni Bože, koji zajedno nad živima gospoduješ i nad mrtvima i svima se smiluješ, za koje unaprijed znaš, da će vjerom i djelom biti Tvoji: Tebe ponizno molimo, da oni, za koje odlučismo moliti, i koji ili još sada žive na svijetu ili su se već preselili u vječnost, po zagovoru sviju Svetih Tvojih oproštenje svih svojih grijeha milostivo zadobiju. Po Gospodu našem Isusu Kristu Sinu Tvome, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog: po sve vijeke vijekova. Amen.

S v e ć. Gospodin s vama.

P u k. I s duhom tvojim.

S v e ć. Uslišio nas svemogući i milosrdni Gospod.

P u k. Amen.

S v e ć. I duše vjernih po milosrđu Božjem počivale u miru.

P u k. Amen.

Molitva svetici, koje ime nosiš.

O svetice Božja, koje sam ime dobila na krštenju i u čiju me zaštitu od toga časa stavio dragi Bog; štujem te s djetinjim poštovanjem i s pouzdanjem se utječem Tvojemu moćnom zagovoru. Uzvišeni primjer tvojega kreposnog života, kojim si ukrasila Božju Crkvu, neka mi uvijek lebdi pred očima i neka me uz moje slabosti uči milošću Božjom boriti se za neuvelu palmu pobjede. Svečano danas obećajem, da ću prije svega tražiti Njegovo kraljevstvo i pravdu, a svemu se ostalom nadati od Njegove očinske brižljivosti. Daj, da ti

se, o moja zaštitnice, svidi moja molitva, i pomozi svojim zagovorom mojoj nemoći! Moli za me dragoga Boga, da mi dade snage, da vjerno ispunjam svoje kršćanske dužnosti te da kao vjerna i ponizna nasljedovateljica Isusova jednom zaslužim u tvojem i svih svetih duša milom društvu gledati pred Božjim prijestoljem Njegovo veličanstvo i slaviti Ga na vijeke vijekova. Amen.

2. DUŠNI DAN.

Sv. misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Pokoj vječni daruj im Gospode, i svjetlost vječna neki im svijetli. Ps. 64. 2, 3. Tebi pjevamo Bože, na Sionu, Tebi prinosimo naše zavjete u Jerusolimu; usliši molitvu moju; k Tebi će doći svaki smrtnik. Pokoj vječni . .

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Bože, Stvoritelju i otkupitelju sviju vjernika, podaj dušama Tvojih sluga i službenica oproštenje sviju grijeha, koje su vazda željeli, koji živiš i kraljuješ . . .

Čitanje poslanice bl. Pavla apostola Korinćanima, I. 15, 51—57. Braćo, evo vam kazujem tajnu: Svi ne ćemo

usnuti, ali svi ćemo se promijeniti. U jedanput, u trenutku oka, na glas posljednje trublje, jer će zatrubiti trublja, i mrtvi će uskrsnuti neraspadljivi, i mi ćemo se promijeniti. Jer ovo raspadljivo treba da se obuče u neraspadljivost, i ovo smrtno treba da se obuče u besmrtnost. A kad se ovo raspadljivo obuče u neraspadljivost, i ovo smrtno obuče u besmrtnost, onda će se ispuniti riječ što je napisana: »pobjeda proguta smrt. G d j e j e, s m r t i, p o b j e d a t v o j a? Gdje je, smrti, žalac tvoj?« A žalac je smrti grijeh, sila pak grijehu je zakon. A Bogu hvala, koji nam dade pobjedu po Gospodu našemu Isusu Kristu.

Na stepenicama. Pokoj vječni daruj im Gospode, i svjetlost vječna neka im svijetli. Ps. 111, 7. U vječnom će spomenu živjeti pravednik i ne će se bojati osude.

Zavlaka. Odriješi, Gospode, duše sviju vijernih mrtvih od svake spone grijeha. I daj, da s pomoću Tvoga milosrđa zavrijede umaći sudu osvete i uživati blaženstvo vječnoga svijetla.

Posljednica.

Strašni sud će u dan cvila
Spalit cio svijet bez mila,
Kažu David i Sibila.

Kolik trepet bit će tude,
Kada Sudac stigo bude,
Da po pravdi sudi ljude!

Gromki glas će truba dati,
Iznad svih će raka zvati,
Sve pred prijesto prinukati.

Smrt i narav ù čudu će
Gledat mrtvih uskrsnuće
I sud, koji biti tu će.

Knjiga će se izvaditi,
Svaki čin će tu se štiti,
S kojeg svijet će suđen biti.

I kad Sudac sudit sjedne,
Otkrit On će sve što htjedne,
Platit zloće sve do jedne.

Što ću jadan tada moći?
Komu ću se molit poći,
Gdje će jedva dobri proći?

Divan Kralju strašne slave,
Koji daješ spas badàve,
Spasi mene u dan strave.

Blagi Kriste, osjeti se,
Da rad mene uputi se,
Milosrdni, smiluj mi se.

Ja sam uzrok tvome trudu,
Za me pođe u smrt hudu,
Nek ne bude to zalúdu.

Ti, što kazniš ljudske zlosti,
Višnji Suče, po milosti
Prije suda meni prosti.

Uzdišući gledam nice,
Grijeh mi stidom žari lice,
Očisti me od krivice.

S Magdalene breme skinu,
Razbojnik se u raj vinu,
Pa i meni nada sinu.

Molbe su mi jadne toli,
Al ti dobar ne dozvoli,
Da me more vječne boli.

Daj mi mjesto s ovcam Svojim,
S vjernim Tvojim da se brojim,
S desne strane da ti stojim.

Kad u oganj prokletnike
Survaš među paklenike,
Zovni me uz blaženike

Klečeć smjerno dižem glase,
Molim srca skrušena se:
U skrajne me čuvaj čase.

U dan onaj teška cvila
Budit svijet će Božja sila,
Sudit će se čovjek krivi,
Ti mu praštaj, Bože živi!

Isukrste blagi čuj,
Vjerne mrtve pomiluj! Amen.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. Evanđelje po Ivanu.** 5, 25—29. U ono vrijeme reče Isus narodu židovskomu: Zaista, zaista vam kažem: Ide čas i već je nastao, kad će mrtvi čuti glas Sina Božjega, i koji uščuju, živjet će. Jer kao što Otac ima život u sebi, tako dade i Sinu, da ima život u sebi, i dade mu vlast, da čini sud, jer je Sin čovječji. Ne čudite se ovomu, jer ide čas, u koji će svi, koji su u grobovima, čuti glas Sina Božjega; I izići će, koji su učinili dobro, na uskrsnuće života, a koji su činili zlo, na uskrsnuće suda.

Prikazanje. Gospode Isuse Kriste, kralju slave, izbavi duše svih vjernih mrtvih od paklenih kaznâ iz dubokoga bezdna, izbavi ih iz usta lavljih, da ih ne proguta dubina, da ne padnu u tamu, nego da ih Tvoj stjegonoša sveti Mihovil povede u sveto svijetlo, što si ga nekoć obećao Abrahamu i njegovu potomstvu.

Prinosimo Ti, Gospode, žrtve, molitve i hvale, da ih primiš za one duše, kojih se danas spominjemo. Učini Gospode, da iz smrti pređu u život, što si ga nekoć obećao Abrahamu i njegovu potomstvu.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Obazri se, molimo Te, blagi Gospode, na žrtve, što Ti ih prinosimo za dušu Tvojih sluga i službeinca, da im daruješ i nagradu, kad si im darovao zaslugu kršćanske vjere.

Predslovlje. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da Ti uvijek i svagdje hvale uzdajemo, Gospode sveti, Oče Svemogući, vječni Bože, po Kristu Gospodu našemu. Jer u njem nam je zasjala nada blaženoga uskrsnuća, te premda nas ožalošćuje sigurni udes umiranja, ipak nas tješi obećanje budućega uskrsnuća. Jer Tvojim se vjernicima, Gospode, život mijenja, ne oduzimlje; i kad se razori kuća

ovoga zemaljskoga boravka, pripravlja se vječni stan u nebesima. I zato pjevamo pjesmu slave Tvoje s anđelima i s arkanđelima s prijestolima i gospodstvima i sa svom silom nebeske vojske govoreći bez prestanka: Svet, Svet, Svet, str. 442.

Pričesna. Svijetlost vječna neka im svijetli, Gospode, s Tvojim svetima u sve vijeke, jer Ti si blag. Pokoj vječni daruj im Gospode i svjetlost vječna neka im svijetli s Tvojim svetima u sve vijeke, jer Ti si blag.

Popričesna. Molimo Te, Gospode, da naše ponizne molitve pomognu dušama Tvojih sluga i službenica, da ih očistiš od svih grijeha i učiniš dionicima Tvoga otkupljenja, koji živiš i kraljuješ.

Završetak sv. mise, str. 455.

MOLITVA ZA POKOJNE RODITELJE.

Dobri Bože i Oče u nebu! Usliši molbu djetinje ljubavi, što Ti je prikazujem za svoje pokojne roditelje! Naplati im u vječnosti, u kraljevstvu Svoje slave, sve dobro, što su ga meni učinili. A ako poradi neispokorenih pogrešaka, što su

ih poradi ljudske slabosti učinili, još nijesu dospjeli do Tvoga blaženoga gledanja, tad Te molim, da budeš prema njima obziran, i oprosti im, obraduj ih, okrijepi ih, primi ih u nebo. Amen.

Molitva za pokojne rođake, prijatelje i dobročinitelje.

O neizmjerni, milosrdni Bože, smiluj se dušama mojih rođaka, prijatelja i dobročinitelja, koji su poradi svojih pogrešaka još u čistilištu. Daj, da njihovi uzdasi i goruća želja, da se od boli oslobode i dođu u Tvoje kraljevstvo, dopru do prijestolja Tvoje milosti. A u naknadu za ono, što oni duguju Tvojoj pravednosti, prikazujem Ti sve ono, što je Tvoj predragi Sin na zemlji činio i trpio. Primi, o premilostivi Oče, u naknadu za njihove propuste i pogreške obilje Isusovih dobrih djela i zasluga i primi ih k Sebi u blaženstvo. Amen

Molitva za pokojnike.

Oče nebeski! Pred Tvoje lice ne može doći ništa okaljana. Tebe mogu samo oni gledati, koji su čista srca. Zato Te prosim, milostivi Oče, pokrati vrijeme čišćenja onima, koji su preminuli vjerujući u Tebe, a sada još ne uživaju

plodova svoje vjere; ispuni im ono, za čim toliko čeznu, operi u njima, što je nečisto, da što prije uniđu u nebeske dvorove i tamo se pred Tvojim licem uvijeke raduju. Mene pak obdari milošću, da ljage s duše svoje sve više otirem. Očisti me već u ovom životu, da poslije smrti ne budem dugo odijeljena od sretnoga obitavališta blaženih, nego da k Tebi odmah dođem i Tvoje lice u vječnosti gledam. Amen.

13. Sv. Stanislav Kostka.

Popričesna. Podaj molimo Te, Gospode, po zagovoru svoga svetoga priznavaoca Stanislava, da nam nebeski hljeb, što smo ga primili, bude hljeb života i spasonosne mudrosti. Po G. n.

*

Sveti Stanislave, moj prenevini zaštitniče i anđele čistoće! S tobom se zajedno radujem onoj velikoj milosti djevičanske čistoće, koja Ti je resila neokaljano srce. Isprosi mi, smjerno te molim, jakost proti nečistim napastima, te mi podaj postojanu budnost, da očuvam krepost svete čistoće.

Sveti Stanislave, moj premili zaštitniče i Serafine ljubavi! S Tobom se zajedno radujem gorućem plamu ljubavi, što je vazda buktio u Tvojem čistom i nevinom srcu i tebe udruživao s Bogom: isprosi mi, smjerno te molim, takav žar božanske ljubavi, da uguši u meni svako nedolično nagnuće, te me rasplamti jedino nebeskom ljubavlju.

22. Sv. Cecilija djevica i mučenica.

Molimo Te, Gospode, Bože naš, koji si svoju obitelj nahranio svetim darovima, da nas vazda krijepiš po zagovoru sv. Cecilije djevice i mučenice Tvoje, koje blagdan slavimo. Po G. n. I. K. . . .

25. Sv. Katarina djevica i mučenica.

Molimo Te, Gospode, da nam primljena otajstva pomognu i učine, te se po zagovoru Tvoje svete djevice i mučenice Katarine radujemo u Tvojoj neprestanoj zaštiti. Po G. n. I. K. . . .

PROSINAC.

8. Blagdan bezgrešnog Začeća Bl. Dj. Marije.

Sv. Misa.

Pristupne molitve str. 428.

Ulaz. Izai. 6. 1, 10. Radujem se u Gospodu i moja se duša veseli u mome Bogu, jer me odjenuo u haljine spasenja i ogrnuo plaštem svetosti, kao zaručnicu u njezinu nakitu. Ps. 29, 2. Veličam Te, Gospode, jer si me oslobodio i jer nijesi dao da se moji neprijatelji raduju nada mnom. Slava Ocu... Radujem se...

Gospode pomiluj, Slava, str. 433.

Molitva. Molimo Te, Bože, koji si neoskvrnjenim začećem blažene Djevice pripravio dostojno prebivalište svome Sinu, kao što si predvidjevši smrt svoga Sina, Njegovu djevičansku Majku očuvao od svake ljage, tako da i dopustiš, da i mi njezinim zagovorom očišćeni dođemo k Tebi, po istom G. n....

Čitanje knjige mudrosti. 8. 22—25. Gospod me imao u početku svojih puteva prije nego je što stvorio od početka. Od vijeka sam određena, od starine, prije nego je postala zemlja. Još nije bilo bezdna, a ja sam već bila začeta (u namisli providnosti Božje). Još nijesu bili provalili izvori voda, još se nijesu izdigle gorostasne gore; rodila sam se prije, nego su nastali bregovi. Gospod još nije učinio ni zemlje, ni voda, ni stožera zemaljskog. Kad je pripravljao nebesa, tamo sam bila; kad je određenim zakonom i granicama opasivao bezdan; kad je utvrđivao oblake u zraku i mjerio izvore vodama; kad je odredio moru granice, da voda ne prelazi preko svojih obala; kad je postavio temelje zemlji: bila sam s njime sve slažući i radovala sam se svaki dan pred njim veseleći se u svemiru i milina mi je biti sa sinovima ljudskim. A sada me sinci poslušajte: blago onima, koji idu mojim putem! Čujte pouku i budite mudri i nemojte je odbaciti! Blago čovjeku, koji me sluša i koji straži pred mojim vratima svaki dan i čuva pragove mojih vrata! Ko mene nađe, našao je život i crpst će spasenje od Gospoda.

Na stepenicama. Judit. 13, 23; 15, 10. Blagoslovena si, Djevo Marijo, nad sve žene na zemlji. Ti si slava Jerusolima. Ti si veselje Izraela, Ti si ponos našega na-

roda. Aleluja, Aleluja. Cant. 4, 7. Sva si lijepa, o Marijo, i istočne ljage nema u Tebi. Aleluja.

Očisti moje srce, str. 434.

† **Slijedi sv. Evanđelje po Luci.** 1, 26—28. U ono vrijeme posla Bog anđela Gabrijela u grad Galilejski po imenu Nazaret, k djevici zaručenoj za muža po imenu Josipa iz kuće Davidove, i djevici je bilo ime Marija. I ušavši k njoj reče: Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti među ženama!

Vjerujem, str. 435.

Prikazanje. Lk. 1, 28. Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti među ženama! Aleluja.

Primi, sveti Oče . . . str. 437.

Tajna. Primi, Gospode, spasonosnu žrtvu, što je prinosimo o svetkovini neoskvrnjenoga začeća blažene Djevice Marije i podaj, da nas, koji priznajemo, da si je svojom milošću unapred oslobodio od svake ljage, njezin zagovor izbavi od svake krivice. Po G. n. . . .

Predslovlje. Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno, da uvijek i svagdje zahvaljujemo Tebi, Gospode sveti, Oče Svemogući, vječni Bože i da

Te hvalimo, slavimo i uzvisujemo o neoskvrnjenom začeću blažene Marije vazda Djevice, koja je po Duhu Svetom začela jedinorođenoga Tvoga Sina i zadržavši slavu djevičanstva, dala svijetu vječno svijetlo, Isusa Krista, Gospoda našega, po kome anđeli hvale Tvoje veličanstvo, klanjaju Ti se Gospodstva, podlažu Ti se vlasti, slave Te nebesa i nebeske sile s blaženim serafinima kličući u zajedničkoj radosti. A mi Te molimo, da nam zapovjediš s njima sjediniti naše glasove smjerno ispovijedajući: Svet, svet, svet str. 442.

Pričesna. Valja da Te slavimo, o Djevice Marijo, jer Ti je svemogući učinio velike stvari.

Popričesna. Molimo Te, Gospode, Bože naš, da otajstva, što smo ih primili izliječe u nama rane onoga grijeha, od koga si divnom povlasticom očuvao neoskvrnjeno začeće blažene Djevice Marije. Po G. n. I. K. . . .

Završetak sv. mise, str. 455.

24. Badnjak.

(Vidi str. 504.).

25. Božić.

(Vidi str. 405.).

26. Sv. Stjepan prvomučenik.

Molimo Te, Gospode, da nam pomognu primljena otajstva i da nas zagovorom blaženoga mučenika Stjepana utvrde sveudiljnim okriljem.

31. Sv. Silvestar.

Podaj, molimo Te, Svemogući Bože, da zahvaljujući na primljenim darovima zagovorom Tvoga svetoga priznavaoca i pape Silvestra u još obilnijoj mjeri primimo Tvoja dobročinstva. Po G. n. I. K.

SADRŽAJ:

	Strana
Preporuka hrvatskih biskupa	V
Molitva biskupa Strossmayera	VII
Predgovor	1

PUT.

Smisao života	11
Vjera i nevjera	20
Otpad od vjere	29
Povratak k vjeri	33
Vjera i znanostä	39

ISTINA.

Isus Krist	53
Katolička Crkva	58
Sv. Otac Papa	58
Liberalizam	74
Liberalni katolicizam	82
Katolicizam	89
Feminizam	97

ŽIVOT.

Život duše.

Život u Bogu	125
Molitva	125
Duhovno čitanje	136
Sv. Misa	145
Sv. ispovijed	152
Duhovni vođa	165
Sv. pričest	173
Marijina kongregacija	185

Duhovne vježbe 190
Sloboda djece Božje 194

U svijetu.

Kod kuće 207
Prijateljstvo 216
Rad 222
Knjige 224
Kino 243
Udruženja 253
Moda 268
Njezino Veličanstvo — moda 282
Šetnja 287
Ples 291
Tjelovježba 299
Maskirani ples 302
Tvoj bijeli lijer 306
Mladići 317
Ljubav 322
Domovina 331
Ideali 336
Djevojka što siplje ruže s neba 344
Radost 351
Što može katolička majka i kći 357
Katolička obnova savremenog svijeta (Pastirsko pismo španjolskih metropolita) 361
Bilješke 375

MOLITVE.

Jutarnja molitva 401
Dnevne i prigodne molitve 408
Prije i poslije jela 408
Prije i poslije škole 409
Prije i poslije učenja 409
Prije šetaje, puta ili zabave 410
Za Crkvu 411
Za Papu 411
Za biskupa 411
Za svećenike 412
Za jedinstvo Crkve 412
Za sv. čistoću 413
Za roditelje 413
Za braću i sestre 414
Za profesore i uzgojiteljice 414
Za kralja 415
Za domovinu 415
Za prijateljice i dobročiniteljice 416
Za bolesnika 417
Za umiruće 417
Strelovite molitve 418
Večernja molitva 420

Misna pobožnost.

Red i čin sv. Mise 428
Molitve poslije sv. Mise 459

Sv. Ispovijed.

Prva ispovijedna pobožnost (Molitve) . . . 460
Druga ispovijedna pobožnost (Razmatranja) . 467

Sv. Pričest.

Pod sv. Misom 476
Izvan sv. Mise. (Molitve) 485
Treća pričesna pobožnost (Razmatranja) . . 495

ŽIVOT S CRKVENOM GODINOM.

Sveta vremena.

Božićno doba.

Došašće.

I.—III. nedjelja Došašća 502
Devetnica za Božić 503
IV. nedjelja Došašća. — Badnjak 504

Božić.

Sv. Misa 505
Nedjelja u Božićnoj osmini 509
Blagdan Imena Isusova 510
Litanije o presv. Imenu Isusovu 510
Bogojavljenje 514
I.—II. nedjelja po Bogojavljenju 514
III.—VI. nedjelja po Bogojavljenju 515

Uskrsno doba.

Pred korizmu.

Sedamdesetnica. — Šezdesetnica. — Pedestnica 516

Korizma.

Čista srijeda 517
Molitva na čast gorkoj muci Isusovoj . . . 517
Križni put 518
I.—IV. korizmena nedjelja 530
Gluha nedjelja 531

Veliki tjedan.

Cvjetnica 531
Veliki četvrtak 532
Veliki petak 535
Velika subota 541

Uskrs.

Sv. Misa 542
I.—V. nedjelja po Uskrsu 546

Uzašašće Gospodinovo.

Spasovo 546
Nedjelja u osmini Spasova 548

Duhovsko doba.

Duhovi.

Sv. Misa 550
Pobožnost Duhu Svetomu 555
Molitva prije i poslije sv. potvrde 556
I. nedjelja po Duhovima 557
Tijelovo 557
Blagdan presv. Srca Isusova 567
Litanije o presv. Srcu Isusovu 569
Posvetna molitva 571
Posveta 572
Otprošnja 574
Zlatna krunica 575
II.—VI. nedjelja po Duhovima 577
VII.—XIII. nedjelja po Duhovima 578
XIV.—XX. nedjelja po Duhovima 579
XXI.—XXIV. nedjelja po Duhovima . . . 580

Svetački blagdani.

Siječanj.

1. Novo ljeto 581
21. Sv. Agneza 581

Veljača.

2. Svijećnica 581

Ožujak.

7. Sv. Toma Akvinski 581
19. Sv. Josip 581
Litanije o sv. Josipu 582
25. Blagovijest 585

Travanj.

25. Sv. Marko Evanđelista 585

Svibanj.

Litanije lauretanske 585
Blagoslov 593
Spomeni se 595
30. Sv. Ivana d' Arc 596

Lipanj.

Blagdan presv. Srca Isusova 567
21. Sv. Alojzije 600
Litanije o sv. Alojziju 600
Molitva 603
Molitva za sv. čistoću 604
Molitva za izbor staleža 604
Svršetak školske godine 605
29. Sv. Petar i Pavao 608

Srpanj.

5. Sv. Ćiril i Metod 608
Molitva za sjedinjenje svih Slavena s katoličkom Crkvom 609

Kolovoz.

15. Uznesenje Bl. Dj. M. 610

Rujan.

Početak školske godine 610
8. Rođenje Bl. Dj. M. 610
30. Sv. Terezija od Maloga Isusa 611

Listopad.

Sveta Krunica 611
Listopadska molitva sv. Josipu 613
2. Blagdan sv. Anđela čuvara 614
Blagdan Krista-Kralja 615

Studeni.

1. Blagdan sviju svetih 615
Litanije sviju svetih 615
Molitva svetici, čije ime nosiš 225
2. Dušni dan 626
Molitva za pokojne roditelje 632
Molitva za pokojne rođake, prijatelje i dobročinitelje 633
13. Sv. Stanislav Kostka 634
22. Sv. Cecilija 635
25. Sv. Katarina 635

Prosinac.

8. Blagdan Bezgrešnog Začeća Bl. Dj. M. . . 636
24. Badnjak 639
25. Božić 640
26. Sv. Stjepan, prvomučenik 640
31. Sv. Silvestar papa 640

Litanije.

O presv. Imenu Isusovu 510
O presv. Srcu Isusovu 569
O sv. Josipu 582
Lauretanske 585
O sv. Alojziju 600
Sviju Svetih 615

Psalmi.

Bože, Bože moj! Ps. 62. 406
Čuvaj me, Bože! Ps. 15. 427
Dođite, zapjevajmo Gospodu. Ps. 94. . . . 404
Gospod je tako dobar. Ps. 72. 477
Gospode, kako je mnogo. Ps. 3. 405
Gospode, Ti si nam utočište 406
Hvalim Te, Gospode! Ps. 110. 483
Hvalite Gospoda! Ps. 106. 481
Kad Te zovem. Ps. 4. 423
Ljubim Gospoda. Ps. 114. 480
Pomiluj me, Bože! Ps. 50. 469
Usliši, Gospode, moj glas. Ps. 16. 424
U Tebe se, Gospode, uzdam. Ps. 30. . . . 425
Uzdam se u Gospoda. Ps. 115. 480

Himni, poslјednice i pjesme.

Barjaci kreću Kraljevi 539
Bijelog dana eto k nama 401
Dođi Duše presveti 551
Do nebesa nek se ori 576
Dušo Kristova, posveti me 493
Gospodine Isuse, daj da spoznam Tebe . . . 491
Ja ljubim Te, o Bože blag 421
O dođi, Tvorče, Duše Sveti 549
O Spase roda ljudskoga 547
O tolika tajna to je 593
Pojte, usne, boj 537

Pojte, usne, uzvišenu 533
Puče moj, što učinih Tebi 535
Sin Božji se pojavio 564
Sion-goro pjevaj, kliči 560
Slava, čast i hvala Ti! 531
Strašni sud će u dan cvila 628
Svetoj Žrtvi uskrsnici 543
Tantum ergo Sacramentum 593
Tebe Boga hvalimo 605
Veliča duša moja Gospoda 488
Veselo svetkujmo svečani blagdan taj . . . 565
Zdravo, Dijevo, svih milosti puna 595
Zdravo, Tijelo Isusovo 492
Zrake dana već se gase 422

Katolička
Učenica